

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਸਾਮਾਵਿੱਤ

www.punjabilibrary.com

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਸਾਹਿਤ

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ
PUNJABI LIBRARY
www.PunjabiLibrary.com

ਅਸਤਰ 'ਤੇ ਮੂਰਤੀ ਕਲਾ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਰੂਪ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਜੋਤਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਸੁਧੋਧਨ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੀ ਮਾਤਾ-ਮਹਾਰਾਣੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਇਕ ਮੁਨਸ਼ੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਲਿਖਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਇਦ ਆਦਿ ਕਾਲ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਚਿਤਰਕਲਾ ਦਾ ਚਿਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ।

ਨਾਗਾਰਜੁਨਕੋਡਾ : ਦੂਸਰੀ ਸਦੀ ਈਸਵੀ

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ : ਨੈਸਨਲ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਸਾਹਿਤ

(ਮਿਰਜਾ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਸੱਸੀ ਪੁਨੂੰ, ਪੂਰਨ ਭਗਤ,
ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ ਅਤੇ ਰੁਪ ਬਸੰਤ)

ਸੰਪਾਦਕ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ

ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

Punjabi Kissa Sahit : Punjabi classics Mirza Sahiban, Sassi Punnu, Pooran Bhagat, Sohni Mahiwal and Roop Basant edited by Amarjit Singh Kaang. Sahitya Akademi, New Delhi

ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ

ਰਵਿੰਦਰ ਭਵਨ, 35, ਫੀਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 110 001

ਵਿਕਰੀ ਵਿਭਾਗ : 'ਸੁਆਤੀ', ਮੰਦਰ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 110 001

ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ

ਜੀਵਨਤਾਰਾ, ਚੌਥੀ ਮੰਜ਼ਿਲ, 23 ਏ/44 ਐਂਕੜ, ਡਾਇਮੰਡ ਹਾਰਬਰ ਰੋਡ,

ਕਲਕੱਤਾ 700 053

ਸਾਰਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਦਾਦਰ, ਮੁੰਬਈ 400 014

ਸੇਂਟਰਲ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ, ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਵੀਧੀ, ਬੰਗਲੌਰ 560 001

ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. ਕੈਂਪਸ, ਟੀ.ਟੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਪੋਸਟ, ਤਾਰਾਮਟੀ, ਚੇਨਈ 600 113

ISBN 81-260-1610-8

Website : <http://www.sahitya-akademi.org>

ਟਾਈਪਸੈਟਿੰਗ : ਵੈੱਲਵਿਸ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼,

ਪੀਤਮਪੁਰਾ, ਦਿੱਲੀ 110 088

ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ : ਸੁਖਦ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼,

ਦਿੱਲੀ 110 051

ਤਤਕਰਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਚਨ	7
ਪੀਲੂ ਰਚਿਤ ਮਿਰਜਾ ਸਾਹਿਬਾਂ—ਮਾਨਵੀ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਿਖਰ	43
ਹਾਸਮ ਦੀ ਸੱਸੀ-ਬ੍ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸੋਜ਼ ਦਾ ਸੰਸਾਰ	63
ਕਿੱਸਾ ਸੱਸੀ ਪੁਨੂੰ	69
ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦਾ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ	91
ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ	97
ਕਿੱਸਾ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ—ਇਸਕ ਦੀ ਇੰਤਹਾ	145
ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ	149
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਰਚਿਤ ਕਿੱਸਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਮਾਨਵੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ	245
ਕਿੱਸਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕਿਤ ਕਵੀ ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਵਾਸੀ ਰਾਮਗੜ ਜਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ	249

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਚਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਮੀਰ ਮੁੱਲਵਾਨ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਇੰਜ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਮਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਬੜੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਲੌਕਿਕ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੱਸਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਪਾਰਲੌਕਿਕ ਵੀ। ਇਸ ਦੀ ਲੌਕਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਿਮਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਲੱਭੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਰਹੱਸਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਲੌਕਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪਾਰਗਾਮੀ ਅਰਥ ਦੇਂਦਿਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਗਲਪ ਬਿੰਬ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗੌਰਵਤਾ ਦੇ ਬਹੁ-ਪਾਸਾਰੀ ਅਤੇ ਬਹੁ ਪਰਤੀ ਅਰਥ ਉਜਾਗਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੀਰਘ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਮਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਨਵੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਾਮੰਗਰ ਬਿੰਬ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਤਨਾਉ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਰ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਮਾਨਵ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਅਣਚਾਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਨਿਆਂ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤਿੜਕ/ਟੁੱਟ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੀ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਰਹੱਸ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਸਾਮੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਸਮਿਨਵੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਏਨੇ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਮਿਨਵੇ ਰਚ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਸ ਮਾਨਵ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਆਤਮ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਯੋਧੇ ਅਤੇ ਭਗਤ ਦਾ ਬਿੰਬ ਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ

ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਕਬੂਲ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਾਨਵੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਾ ਕੇ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਰਚਨਾ-ਸੰਸਾਰ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਨੇਕ-ਅਰਥੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਹੈ। ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਅਨੇਕਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁਪਰਤੀ ਯਥਾਰਥ ਬੋਧ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਿੰਨ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਬੜੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਸਮੀਕਿਆਤਮਕ ਨਿਰਣੇ ਭਿੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਤੱਥ ਉਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਕਮੱਤ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਾਨਵ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਤਨਾਉ ਸੂਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਛਾਣ ਸਿਰਫ ਮਾਨਵੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਹ ਪਛਾਣ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਤਕ ਫੈਲਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਗਲਪ-ਬਿੰਬ ਵਿਚੋਂ ਮਾਨਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜਟਿਲ ਚਰਿਤਰ ਉਭਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਟਿਲਤਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਸੋਚ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਲਕੀਰੀ ਪਾਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫੈਲਦੇ। ਇਹ ਪਾਸਾਰ ਏਨੇ ਵੱਨ-ਸੁਵੱਨੇ ਮਾਨਵੀ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉੱਘੜੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਾਮੱਗਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਬਿੰਬ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਇਸ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਉਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਿਨਵੇਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਿਨਵੇਂ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਪਛਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਮੁਮਕਿਨ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਮਿਨਵੇਂ ਨੇ ਵਿਭਿੰਨ ਚਿੰਤਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਇੰਜ ਸੰਮਿਲਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਤਿਹਾਸ ਆਧਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੂਲ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਮਿਨਵੇਂ ਬਹੁ-ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਵੀਆਂ ਅੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਜਨਮ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਿਨਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਸਾਮੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਸੰਜੋਗ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਚਿੰਤਨ ਬੜੇ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਹਰ ਵਿਧਾ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਾਕਾਰ ਹੋਏ

ਹਨ। ਧਿਆਨਯੋਗ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਿਨਵੈ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਏਨੀ ਗੂੜੀ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਿਨਵੈ ਹਰ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜਾਣਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀ ਅਨਿਓਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਤਾ ਮੱਧਕਾਲ ਦੀਆਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਕੀਕੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸੋਝੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਸੂਫੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮੂਲ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਮੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਸਮਿਨਵੈ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹੀ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੂਜਾ, ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਬੱਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਹੀ ਸਹੀ ਨਿਰਣੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣਗੇ, ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਇਕ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਨਿਰਪੇਖ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਉਹ ਮੂਲ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਪਰਿਪੇਖ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਇਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਨ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਵਿ-ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।"

ਇਹ ਤੱਥ ਧਿਆਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅਧਿਐਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਮੂਲ ਦਿਸ਼ਾ ਇਹੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਿਨਵੈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਰਚਨਾਕਾਰ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਭਿੰਨ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਰਚਨਾਕਾਰ ਨਾ ਤਾਂ ਕੱਟੜ ਧਰਮੀ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸੰਕੀਰਣ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਦਮੋਦਰ ਜਾਤ ਦਾ ਗੁਲਾਟੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ੀਰੀ ਫ਼ਰਹਾਦ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਸਾਮੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਵਿਭਿੰਨ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਅਚੇਤ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਅਭੇਦਤਾ ਏਨੀ ਗਹਿਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਇਸ ਸੰਜੋਗੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਉਭਰਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ

ਬੋਲ “ਪੰਜਾਬ ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਾਰਾ ਜੀਂਦਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ” ਹੀ ਇਸ ਤੱਖ ਦਾ ਜੀਵੰਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਇਕ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਬਲਕਿ ਇਹ ਵਿਭਿੰਨ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸੰਜੋਗੀ ਬਿੰਬ ਉਸਾਰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਚੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਇਸ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਜੀਉਂਦੀ ਧੜਕਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਤੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਚਨਾਮਤਕ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤਨਾਉ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਤਨਾਉ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਰੇ ਪੰਜਬ ਦੇ ਗੁਰੂ/ਪੀਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਤਨਾਉ ਸਿਰਫ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਕੱਟੜਧਰਮੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕੋ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਾਲਮ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਖ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦਾ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਵਿਭਿੰਨ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰੀ ਰਿਸਤਾ ਹੈ ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਤਨਾਉ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹਨ ਪਰ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਕਾਟੇ ਹੇਠ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਰਹੱਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਬਾਣੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕੱਟੜਧਰਮੀ ਅਤੇ ਅਨਿਆਈ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਚੁਟੇਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ‘ਪਾਪ ਦੀ ਜੰਵ’ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੈ। ‘ਟੈਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਿਸੇ ਦੀ’ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ‘ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਇਹ ਕਰਨ ਗੁਲਾਮੀ’ ਉਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਬੀਣ ਦੀ ਜ਼ਰ ਸਿਖਾਈ ਹੈ। ਸੋ ਮੂਲ ਤੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਵਾਪਰੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਿਨਵੇਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੱਖ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੂਫੀ ਸੰਤ ਅਤੇ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਹੀ ਮੂਲ ਅੰਗ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣਗੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਏਨੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਲੌਕਿਕ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਵਿਗਸੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਨਬੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੂਲ ਤੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ, ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ, ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਕਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਵਰਗੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੀ

ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਮੀ ਸਿਮਰਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਮਰਤੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਅਭੇਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਵਿਚ ਬਾਧਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਅ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਉਹ ਕਥਾਵਾਂ ਜੋ ਸੁਧ ਸਾਮੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਸਾਅਦ ਜਾਣੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਬੀ, ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਆਮ ਰਲੇ ਵਾਲੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੀ ਵਿਭਿੰਨ ਸੋਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਅਰਬੀ, ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਰੰਗ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਣ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਸੋਮੇ ਸਾਮੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਹਨ, ਦੂਜਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਅਰਬੀ, ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦਾ ਰੰਗ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਵੇਂ ਲਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਰੁਖੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਪਹਿਲਾ ਵੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਹੈ। ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਦੇ ਬੋਲ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਉਪਰ ਅਮਰ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਿੰਨ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਆਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਦਰ ਆਤਮਸਾਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਜ. ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸੁਧ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜੇਕਰ ਦੂਜੇ ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸਰਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉਪਰ ਕਮਾਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਸਾਮੀ ਰੰਗ ਉਘੜਿਆ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰਚਨਾ ਦੀ ਸੁਰ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਅਜਨਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਜਨਬੀ ਨਾਇਕ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਿਮਰਤੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਰਛਲ ਮਨ ਨਾਲ ਬੇਗਾਨੇ ਅੱਗੇ ਸਾਂਝ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅਚੇਤ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਬੱਝ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਸਾਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸਦੀਵੀ ਵੱਸਣ ਲਈ ਰਹਿ ਪਏ ਤਾਂ ਨਿੱਕੇ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸੰਜੋਗ

ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਇਸ ਸੰਜੋਗ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਬਿੰਬ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਸ ਪਰਿਪੇਖ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠ ਕੇ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਪੇਖ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤਾ ਵਿਭਿੰਨ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਥੀਮ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਸੂਤਰਬੱਧ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਧਿਆਨਯੋਗ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਬਣੀਆਂ ਸਰਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਥਾ ਦੇ ਥੀਮ ਅਤੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਤ-ਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰੀਤ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਪਿਏਤਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਥਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਵਨਾ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਕਥਾ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਤਨਾਉ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਨਵੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਲੀਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਥਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿੰਦੂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਰਚਨਾ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਅਨੇਕ ਬਿੰਦੂਆਂ ਤਕ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਰਚਨਾ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਿਗਸਦੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੰਰਚਨਾ ਜਟਿਲ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤੀ ਦੇ ਥੀਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤਿਆਗ ਜਾਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਰਾਮਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਰਾਜੇ ਸਲਵਾਹਨ ਦੇ ਭੋਹਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੂਰਨ, ਲੂਣਾ, ਇੱਛਰਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲੂ ਕੰਦ ਹਨ। ਇਹ ਭੋਹਰਾ ਪਿਉ ਜਾਂ ਪਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਕ ਅਨਿਆਂਕਾਰੀ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਭੋਹਰੇ ਰੂਪੀ ਕੰਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭੋਹਰੇ ਪ੍ਰਤਿ ਨਾਬਰੀ ਪੂਰਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲੂਣਾ ਵੀ, ਇੱਛਰਾ ਵੀ ਅਤੇ ਰਸਾਲੂ ਵੀ। ਰਸਾਲੂ ਉਸ ਨਾਬਰੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਨਾਬਰੀ ਪੂਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੂਣਾ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਜੈਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ। ਇੱਛਰਾਂ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਅੰਪਚਾਰਿਕ ਰਿਸਤੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇਣ ਵਿਚ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਜਟਿਲ ਸੰਰਚਨਾ ਵਿਚ ਉਤਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਕੇਵਲ ਭਗਤੀ ਦੇ ਥੀਮ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਰਥ ਰਾਜੇ ਸਲਵਾਹਨ ਦੇ ਭੋਹਰੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਜਾਂ ਰਸਾਲੂ ਨੂੰ ਭੋਹਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਹੈ

ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ। ਕਥਾ ਵਿਚੋਂ ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਰਸਾਲੂ ਨੂੰ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਾਰਣ ਭੋਹਰੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੋਹਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਰਾਜੇ ਸਲਵਾਹਨ ਦੇ ਉਸ ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਿਉ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਰਾਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ। ਭੋਹਰਾ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕੈਦ ਹੈ, ਪੁੱਤਰ ਭੋਹਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੈਦ ਹਨ, ਮਾਵਾਂ ਭੋਹਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹੀ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਸਥਾਰ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰਨ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬੰਧਨ ਅਤੇ ਵਿਦਰੋਹ ਭਾਵਨਾ ਤਕ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਥੀਮ ਸਰਲ ਜਾਂ ਇਕਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬੜਾ ਜਟਿਲ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਅਰਥੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਜੇਕਰ ਸਤਹੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਦੁੱਲੇ ਦੀਆਂ ਲੁੱਟਾਂ ਜਾਪਣਗੀਆਂ, ਪਰੰਤੂ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੁੱਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨੂੰ ਪਛਾਣੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਜਾਪਣਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੁੱਲਾ ਆਪਣੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਰਾਜੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿੱਥਾਂ, ਪਰਾਸਰੀਰਕ ਅੰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਕ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿੱਥਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਬੜੀ ਜਟਿਲ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਰਾਜੇ ਰਸਾਲੂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਆਂਗੇ। ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਆਧਾਰਤ ਰਚੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ ਦੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਹਨ ਜਾਂ ਰਾਜੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬਾਸਕ ਨਾਗ ਵਰਗੇ ਜੀਵ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਹਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਮਾਨਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਹੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਬਾਸਕ ਨਾਗ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸੱਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਰਸਾਲੂ ਉਪਰ ਮੋਹਿਤ ਹੋਣਾ, ਰਸਾਲੂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਜਤਿ ਸਤਿ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਸੇ ਸੱਪਣੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਬਾਸਕ ਨਾਗ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰਸਾਲੂ ਦਾ ਸੱਪਣੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਵੇਰਵੇ ਹਨ ਜੋ ਰਾਜੇ ਰਸਾਲੂ ਦੇ ਸਤਿ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਗੌਰਵਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਪਣੀ ਕਾਮੁਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਛਿਣ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਮੁਕਤਾ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤਰਕ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ

ਹਨ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਸਰਲ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਥਾਵਾਂ ਆਧਾਰਿਤ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਇਕਹਿਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਉਸਰੇ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੂਤਰਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ? ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਥੀਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਥੀਮਕ ਅਧਿਐਨ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਥੀਮ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਥੀਮ ਇਸ਼ਕ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿੰਦੂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਤਨਾਉ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਥੀਮ ਸੂਰਮਗਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਟਕਰਾਉ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਤੇ ਲੋਕ ਵਰਗ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਥੀਮ ਭਗਤੀ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਨਾਉ ਸੰਸਾਰਕਤਾ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਥੀਮ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸਥਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨ ਥੀਮ ਆਪਣੇ ਚਰਿਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਭਿੰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਥੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਂਝਾ ਸੂਤਰ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ? ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੀ ਸਾਰੀ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਵਿ-ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਥੀਮਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸੂਤਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਜਾਗਰਿਤ ਹੋਂਦ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਇਸੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਕਰਤੀ ਅੰਪਚਾਰਿਕ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਜਦੋਂ ਵੀ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਾਨਵ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਮਾਨਵ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਅੰਪਚਾਰਿਕਤਾ ਰਾਹੀਂ ਨੇਮ-ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਜਾ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਇਕ ਕਰਤਾ ਬੰਧਨ ਮਾਨਵ ਉਪਰ ਆਰੋਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੰਧਨ ਤੇ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਪਚਾਰਿਕਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜੂਝਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਤਨਾਉ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਸੂਤਰ ਹੈ। ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਤਨਾਉ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਰਗ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਦੇ ਅਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਲੋਕ ਵਰਗ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਥੀਮ ਹੈ। ਲੋਕ ਵਰਗ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਇਕ ਲੋਕ

ਸਿਮਰਤੀ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣੇ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪੀੜਿਤ ਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਹਨ। ਅਨਿਆਂਕਾਰੀ ਰਾਜੇ ਤੋਂ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਸਾਲੂ ਲੋਕ ਵਰਗ ਦਾ ਨਾਇਕ ਬਣ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਆਪਣੇ ਵਿਦਰੋਹ ਕਾਰਨ ਹੀ ਦੱਬੀਆਂ ਕੁਚਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਦਰੋਹ ਕੇਦਰੀ ਸੂਤਰ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਤੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਸੀ, ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਰੋਹ ਅਨਿਆਂਕਾਰੀ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਰੋਹ ਦੋਹਾਂ ਥੀਮਾਂ ਵਿਚ ਮੂਲ ਸੂਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਦਰੋਹ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਰੇਖਾਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦਾ ਤੀਜਾ ਥੀਮ ਸੰਸਾਰਕਤਾ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਵਿਚਲੇ ਤਨਾਉ ਸੂਤਰ ਉਪਰ ਉਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰਕਤਾ ਵਿਚ ਦੰਭ ਹੈ, ਫ਼ਰੋਬ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰਕਤਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਗਤ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਗਤ ਨਾਇਕ ਜਿਸ ਪਾਰਗਾਮੀ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਤਨਾਉ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਛਿਣ ਆਪਣੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭਾਵੇਂ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਤਿਆਗ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਉਤਰੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਿੱਖੇ ਤਨਾਉ ਨੂੰ ਹੰਢਾ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਸਕੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਹ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਥੀਮ ਤਨਾਉ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਤਰ ਉਪਰ ਉਸਰੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਸੂਤਰ ਵਿਭਿੰਨ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਝ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਂਝਾ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਅਣਚਾਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਝੁਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਟੁੱਟ ਭਾਵੇਂ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਅੱਗੇ ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਝ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀ ਮੂਲ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਾਂਝ ਵਿਭਿੰਨ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਕਿਰਦਾਰ ਕਾਰਣ ਲੋਕ ਸਿਮਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼-ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਆਤਮਕ ਬਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਆਤਮਕ ਬਲ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਇਕੱਲੇ ਅਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਡੋਲਦੇ ਥਿੜਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬੋਲ ਓਚਾਰੇ ਹਨ: “ਤਰਸਾਂ ਮੁਲ ਨਾ ਮੁੜਸਾਂ, ਜਾਨ ਤਲੀ ਪੁਰ ਧਰਸਾਂ।” ਇਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹੈ, ਇਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦਾਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭਗਤ ਹੈ ਜਾਂ ਸੂਰਮਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਓਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਨਾਇਕ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਨਾਇਕ ਸੂਰਮਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਨਾਇਕ ਵਿਚ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤੱਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਇਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲੜਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਲਕਸ਼ ਲਈ ਰਣ ਵਿਚ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਕਰਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਇਕ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਹੀ ਜੂਝਣ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਉਹੀ ਮਾਨਵ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਅਮਾਨਵੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਰਿਤਰ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਣਚਾਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੂਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਭੈ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਹੋਵੇ। ਨਿਰਭੈ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਆਸ਼ਕ, ਸੂਰਮੇ ਅਤੇ ਭਗਤ ਲੋਕ ਸਿਮਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾ ਥੀਮਕ ਪਾਸਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਮਰਨ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੇ ਭੈਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਹਨ। ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਸਨ: “ਹਿਕੇ ਇਸ਼ਕ ਰਹਿਸੀ, ਹਿਕੇ ਜਾਨ ਰਹਿਸੀ, ਦੋਹਾਂ ਥੀਂ ਇਕ ਮਨਾ ਧੀਏ” ਅਤੇ ਧੀ ਦੀ ਚੋਣ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਸੀ। ਸੱਸੀ ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕਿ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੈ, ਪਿਛਾਂਹ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਸ਼ਕ ਹੋਣ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਸੂਰਮਗਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਲੈਣਾ, ਦੂਜੇ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਜਾਨ ਦੇ ਦੇਣੀ ਜਾਂ ਮੌਤ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਰ ਕੁਝ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸੂਰਮਾ ਹੈ। ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਥੀਮਕ ਵਿਸਥਾਰ ਇਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਪਰਿਪੇਖ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਾਲਾ ਦੂਜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ ਥੀਮਕ ਪਾਸਾਰ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਇਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਤਰ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਦਰੋਹ ਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਅਣਚਾਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਲਈ ਇਹ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਲੰਘਦੇ ਸਗੋਂ ਹਰ ਉਸ ਨੇਮ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਾਨਵੀ ਅਰਥ ਗਿਆ ਬਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਵਿਭਿੰਨ ਥੀਮਕ

ਪਾਸਾਰਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਗਠਨਕਾਰੀ ਸੂਤਰ ਹੈ। ਗਲਪ ਸੰਰਚਨਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਸਾਂਝਾ ਸੂਤਰ ਤਨਾਉ ਦਾ ਫੈਲਾਉ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਸੂਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਨੇ ਮਾਨਵੀ ਅਕਾਂਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ। ਤਨਾਉ/ਟਕਰਾਉ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਦੀ ਜੁਗਤ ਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਤਨਾਉ ਖੰਡਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕਤਾ ਸੰਦਿਗਧ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਗਲਪ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਗਲਪ ਦੀ ਮੂਲ ਸਾਰਥਕਤਾ ਤਨਾਉ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਵਿਚ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਗਲਪ-ਸੰਰਚਨਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਡਾ ਮਨੋਰਥ ਸੀ ਕਿ ਵਿਭਿੰਨ ਕਥਾਵਾਂ ਬੀਮਕ ਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਚਰਿਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਬੱਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਂਝ ਹੀ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਮੂਲ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਦੇ ਇਸ ਮੂਲ ਸੂਤਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿੱਸਾ-ਪਰਿਪੇਖ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਲਾ ਇਸ ਕਾਵਿ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ/ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਉਦੋਂ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਕਾਵਿ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰਲੋਕਿਕ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਮਨ ਇੱਛਿਤ ਅਰਥ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਚਨਾ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਪਾਠ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਇਹ ਜਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਰੂਹ ਅਤੇ ਕਲਬੂਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਦਾ ਹੀ ਬਦਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਵਗਦੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਇਕ ਸਤਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਕਿ, “ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਕੁਰਾਨ ਮਜੀਦ ਦੇ ਨੇ” ਤਾਂ ਇਸ ਇੱਕੋ ਇਕ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਸੂਝ ਮਾਡਲ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਣਾ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਅਨਰਥ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹਾਸ਼ਮ ਦੀ ਇਕ ਸਤਰ “ਇਕੋ ਬੂਟਾ ਇਕੋ ਲੱਜਤ, ਇਕੋ ਪਤਾ ਨਿਸ਼ਾਨੀ। ਉਸੀ ਬੂਟਿਓਂ ਫੁੱਲ ਮਜਾਜ਼ੀ, ਮੇਵਾ ਇਸ਼ਕ ਹੱਕਾਨੀ” ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ਼ੀ ਹੀ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਉਹ ਵਧਾ ਕੇ ਦੇਖੋਂ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਧ ਲੋਕਿਕ ਨੂੰ ਪਾਰਲੋਕਿਕ ਕਥਾ ਬਣਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਸ਼ਮ ਵਿਚੋਂ ਮਨ-ਇੱਛਿਤ ਸਤਰਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤਰਕ ਤਾਂ ਉਸਾਰ ਲਿਆ ਪਰ ਹਾਸ਼ਮ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਵਿਸ਼ਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ:—

ਰੱਬ ਦਾ ਆਸ਼ਕ ਹੋਣ ਸੁਖਾਲਾ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲੀ ਥਾਜ਼ੀ।

ਗੋਸ਼ਾ ਪਕੜ ਰਹੇ ਹੋ ਸਾਬਰ. ਫੜ ਤਸਬੀ ਬਣੇ ਨਿਮਾਜੀ । ।
 ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਅਤੇ ਦੇਖ ਹੋਵੇ ਜਗ ਰਾਜੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਖਾਕ ਰੁਲਾਵੇ ਗਲੀਆਂ, ਇਹ ਕਾਫ਼ਰ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜੀ । ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜੀ ਦੇ ਭਿੰਨ ਮਾਰਗ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਹਕੀਕੀ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਬੰਧਨ ਏਨੇ ਕਰਤੇ ਨਹੀਂ ਜਦ ਕਿ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਉਪਰ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਤਕ ਬਾਧਕੋ ਬਣਦੀ ਹੈ । ਜੇ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜੀ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਇਕੋ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਹਸਤਾਖਰ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਹਨ, ਇਕ ਸ਼ੁਧ ਅਮੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸ਼ੁਧ ਲੌਕਿਕ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਰਲਗਡ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕਿਥੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਗਿੱਸਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਹ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਏਨੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਮਵਿੱਥ ਰਚਿਆ ਲੌਕਿਕ ਕਾਵਿ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ । ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਅਚੇਤ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਦੂਜਾ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਲਾਹੀ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਮਜਾਜੀ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਜਾਜੀ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਪਾਰਗਾਮੀ ਰੰਗ ਮਿਲਿਆ । ਸੂਫੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਲੌਕਿਕ-ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਸੂਫੀ ਰੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲੱਗੀ । ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜਾਜੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਨੂੰ ਰਹੱਸ-ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ । ਗੁਲਾਮ ਫਰੀਦ ਦੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹੱਸ-ਅਨੁਭਵੀਆਂ ਦਾ ਮਜਾਜੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਪਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਮਜਾਜੀ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ । ਤੀਸਰਾ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੱਸ-ਅਨੁਭਵੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਰਚੀ ਹੈ । ਅਜਿਹੇ ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ । ਹਾਸ਼ਮ ਇਸ ਸੰਜੋਗ ਦਾ ਜੀਵੰਤ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ । ਸੱਸੀ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਜਦੋਂ ਡਿਉਢਾਂ ਅਤੇ ਦੋਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਲੌਕਿਕਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਲੌਕਿਕਤਾ ਇਕ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਆਤਮਸਾਤ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖੀ ਜਾ

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੌਥਾ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਨਿਓਕਤੀ ਸਿਰਜ ਕੇ ਕਥਾ ਨੂੰ ਰੂਹ ਤੇ ਕਲਬੁਤ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਚਨਾ ਦੇ ਮੂਲ ਥੀਮ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰੰਗ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਜੋਗੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਸੂਫੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਪੂਰਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਟੇਕ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਵੀ ਅਧਿਆਤਮੀ ਰੰਗ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਦੇ ਥੀਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਰੰਗ ਉਭਰਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੌਕਿਕ ਕਾਵਿ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਲੌਕਿਕ ਰੰਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚੋਂ ਸੂਫੀ ਰੰਗ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋ ਰਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਵੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਧਿਆਨਯੋਗ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਪਾਠ ਦੇ ਕਦਰੀ ਸੂਤਰ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਇੱਛਿਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੀਖਿਆਤਮਕ ਜਤਨ ਜੋ ਕਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੌਕਿਕਤਾ ਤੋਂ ਵਿਛੁੰਨ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਅਨਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਚਰਿਤਰ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜੀਉਣ ਥੀਟ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਅਰਬਥੀਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਵੀ ਪਾਰਗਾਮੀ ਸਰੋਕਾਰ ਧਿਆਏ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਆਪ ਘੜਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਕਾਵਿ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨਮੁਖ, ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਯਾਤਰਾ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਤਕ ਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ-ਅਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਟੁੱਟਦਾ ਜੁੜਦਾ ਹੋਇਆ ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਿਵਿਧਤਾ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਵਿ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਰਲੌਕਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ

ਜੋੜਨਾ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਾ ਪਛਾਣਨਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਕੁਝ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਮਨਦਿੱਛਤ ਧਾਰਨਾ ਸਿੱਧ ਕਰ ਲੈਣੀ ਵੀ ਇਸ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਰੂਹ ਅਤੇ ਕਲਬੂਤ ਦੀ ਅਨਿਓਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਦੈਵੀ ਟੇਕ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰਚਨਾ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਕੁਰਾਨ-ਮਜੀਦ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਹੀਰ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਬੀਮ ਕੁਰਾਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕਾਲੂਬਲਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨਿਕਾਹ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਹੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਰਚਨਾ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿਵੇਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੰਤ ਵੇਰਵੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਲੰਤ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ “ਮੇਰੀ ਬੱਕੀ ਤੋਂ ਡਰਨ ਫਰੋਸ਼ ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਡਰੇ ਖੁਦਾ” ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਾਇਕ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਡੇਰੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਕੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਾਧਾਰਣ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਛਿਣ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛਿਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਤੋਂ ਵਡੇਰਾ ਕਾਰਜ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਮਨੋਬਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਨੋਬਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਪਾਤਰ ਜੀਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਹੱਡ ਮਾਸ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਰੂਹ ਤੇ ਕਲਬੂਤ ਦੀ ਕਥਾ ਕਹਿ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੱਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਕਾਂਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੋ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਅਧਿਐਨ ਮੂਲ ਪਾਠ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਇਸ ਕਾਵਿ ਨੂੰ ਪਾਰਲੋਕਿਕ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਿਕ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਰਲੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਕੇਵਲ ਚਲੰਤ ਫਿਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਤਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਅਧਿਐਨ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰਾਂ/ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਪੇਖ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਮੂਲ ਖ਼ਿਤਾਂਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਖੰਡਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਪਰਿਪੇਖ ਦਾ ਚੌਥਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇਸ ਕਾਵਿ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕਰਾਮਾਤੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ/ਪਰਾਸਰੀਰਕ ਅੰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹੋਣੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਦਭੁੱਤ ਵਰਤਾਰਾ, ਕਰਾਮਾਤੀ ਕੌਤਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ

ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੱਧਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਪਾਸਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਲੌਕਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਕਥਾ ਦੀ ਮੂਲ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਰਥ-ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ? ਦੂਜਾ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਾਮਾਤੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘ-ਸੰਰਚਨਾ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਅਰਥ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਸਮੀਖਿਆਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਮਿੱਥਾਂ/ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਜਾਂ ਅਲੌਕਿਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘ-ਸੰਰਚਨਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ ਜਾਂ ਉਹ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਮਿੱਥ/ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਚਰਿਤਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅਰਥ ਲੁਕਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਕਾਰ ਪਛਾਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਮਿੱਥ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ ਕਿ ਮਿੱਥ ਕਲਪਿਤ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਸੱਚ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਭਾਵ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪਾਸਾਰੇ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁਰ ਅੰਦਰਲੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਦੇਣਾ ਸਰਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿੱਥ/ਕਰਾਮਾਤ/ਅਲੌਕਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਜਟਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਬਾਹਰੀ ਸੰਕੇਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅੰਤਰੀਵ ਅਰਥ ਦਾ ਸੂਚਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਇਸ ਮਿੱਥਕੀ ਅਲੌਕਿਕ ਪਾਸਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਡੂੰਘ-ਸੰਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪਏ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਸੀਂ ਅਗਾਊਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮਿੱਥਕੀ/ਕਰਾਮਾਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਮੂਲ ਭੂਮਿਕਾ, ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ। ਮਿੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੀ ਘਾਤਤ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਉਦੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰੀ ਵਸਤੂਗਤ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਬਦਲਾਉਣ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਾਤਤ ਪਿੱਛੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਡਰ, ਸ਼ੰਕੇ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਨਾਉ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿੱਥ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਘਾਤਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਦੀ ਘਾਤਤ ਕਾਲ ਦੇ ਉਸ ਡਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਘੜੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਵਰ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸੰਸੇ ਵੀ ਇਸੇ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੁਕਾਉਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਕਾਲ ਵੀ ਮਿੱਥ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਦਿੱਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਜਦ ਵਸਤੂਗਤ

ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮਾਨਵੀ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਣੇਗੀ ? ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਭੂਮਿਕਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਵਸਤੂ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਇਸ ਮਿੱਥ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਮਿੱਥ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ, ਦਰਪੇਸ਼ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੋਬਲ ਬਣਾਈ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਟੇਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਮਾਨਸਿਕ/ਕਲਪਿਤ ਡਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਣਦਿਸਦਾ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣਿਆ ਜਗਤ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸੰਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਟੇਕ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵਡੇਰੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਨੂੰ ਧਿਆ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਨੋਬਲ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਡਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਮਨੋਬਲ, ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਵੱਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਮਿੱਥ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਿਸੇ ਕਲਪਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨ ਮਿੱਥਾਂ/ਕਰਾਮਾਤੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਮੂਲ ਭੂਮਿਕਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਇਹ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਰਾਮਾਤ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਰਥਗਤ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਉਂਦੀ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਉਸਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਰਾਮਾਤ ਮਿੱਥਕੀ ਅਤੇ ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਭੂਮਿਕਾ ਕਥਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘ-ਸੰਰਚਨਾ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਮਾਨਵੀ ਭਾਵ ਜਾਂ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਕਾਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਪਛਾਣ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਇਸ ਕਾਵਿ ਦੀ ਲੌਕਿਕਤਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹੀ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੌਕਿਕਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੁੜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀਆਂ ਹੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਮਾਨਵੀ ਚਰਿਤਰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਦੌਤ, ਰਾਖਸ਼ਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਦਭੁਤ ਖਾਤਰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਅਮਾਨਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਮਾਨਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਰਸਾਲੂ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਦੀ ਲੌਕਿਕਤਾ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਸਾਲੂ ਨੂੰ ਪੰਛੀਆਂ, ਜਨੌਰਾਂ ਦੀ ਜੋ ਹਮਾਇਤ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਬੇ ਕੁਚਲੇ ਅਤੇ ਨਿਤਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਜਿੰਨੀ ਕਥਾ ਪੱਰਾਟਕ ਚਰਿਤਰ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਓਨੇ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਜਟਿਲ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ

ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਪਰਤ ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਦੁਜੈਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਰਚਨਾ ਦੀ ਡੂੰਘ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮਿੱਥ ਅਤੇ ਗਲਪ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਗਲਪਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਜਾਣੀ ਪਛਾਣੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦਾ ਗਲਪੀਕਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਮਿੱਥ ਦੀ ਘਾਤਤ ਵਿਚ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦਾ ਗਲਪੀਕਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਮਿੱਥ ਦੀ ਘਾਤਤ ਵਿਚ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਢਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਮਿੱਥ ਅਤੇ ਗਲਪ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਿੱਥ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਨੂੰ ਗਲਪ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਵਿਚ ਢਾਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਜਿਸ ਕਾਲ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਕਾਲ-ਖੰਡ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਪੌਰਾਣਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਵਿਸਵਾਸੀ ਸੀ। ਰਚਨਾਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਇਸੇ ਝਰੋਖੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਚੇਤ ਸਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੌਰਾਣ ਤੱਤ, ਮਿੱਥਾਂ, ਕਰਾਮਾਤੀ ਕੌਤਕ ਅਤੇ ਪਰਾਸਰੀਰਕ ਅੰਸ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਿੱਥਕੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਤੇ ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਰਚਨਾ ਦੇ ਮੂਲ ਥੀਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਖੰਡਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਵਾਂ ਰੁਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਕੀਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਸ਼ੁਧ ਲੌਕਿਕ ਕਾਵਿ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸੇ ਲੌਕਿਕਤਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀ ਲੌਕਿਕਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਪੁਸ਼ਨ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਹੋਣੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਡੇਰੀ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਣਾ ਹੈ। ਹੋਣੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਪੂਰਵ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰਜਿਤ ਪਾਤਰ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹਰ ਕਾਰਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਮੂਲ ਟੇਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮ ਹੀ ਉਸਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਹੋਣੀ ਦੀ ਘਾਤਤ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਵੱਸੋ ਬਾਹਰੀ ਮੰਨ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਾਦਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਮੰਨ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹਰ ਹਾਰ, ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਕਹਿ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪੁਛ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੜਾਇਆ ਹੈ।

ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀ ਚਿੰਤਨ ਨੇ ਇਕ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਰ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਮਾਨਵ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇਕਰ ਮਾਨਵੀ ਕਾਰਜ/ਹੋਣੀ ਪੂਰਵ-ਮਿਥਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਮਾਨਵ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਮੂਲ ਧਾਰਨਾ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਖੰਡ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਗਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਭਾਵੇਂ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਇਹੀ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਚਿੰਤਨ ਸੀ। ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹੋਣੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਚਿਤਵਿਆ ਅਤੇ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਇਕ ਦੇ ਨਾਇਕਤਵ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਦੇਸ਼ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਹਿ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਵਿ-ਕਿਰਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਦਰਸ਼ਕ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚਲੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਮਿਥਿਤ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਕਾਵਿਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਰ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਨੂੰ ਉਹ ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਪਾਰਲੋਕਿਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਪਾਰਲੋਕਿਕ ਮਿਥ ਕੇ ਉਹ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤਰਕ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸਹਿਜ ਸੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਕਰਮ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਉਸਦੀ ਮਾਨਵੀ ਹਾਰ ਜਾਂ ਮਾਨਵੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਾਧਾਰਣਤਾ ਨੂੰ ਉਹਲੇ ਹੇਠ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨਵਾਂ ਰੁਖ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਹੋਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਇਕ ਗਲਪ-ਜੁਗਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਗਲਪ-ਜੁਗਤ ਸੱਸੀ ਹਾਸਮ. ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਰਸਾਲੂ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੁਗਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਰੱਖੀ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਛੋਟਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਘਟਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ

ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਕ ਮੁਹਾਵਰਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾ ਦੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰਲੋਕਿਕ ਕਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਇਸੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਨਵੀ ਹੋਣੀ ਦੀ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਥੀਮ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਹੈ? ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਮੂਲ ਗਲਪ-ਜੁਗਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਵੀ ਭਵਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਬੜੀ ਪ੍ਰਬਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜੇ/ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ, ਆਪਣੀ ਅੱਲਾਦ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਲਈ ਜੋਤਸ਼ ਲਵਾਉਣਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸੀ। ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਾਏ ਵਹਿਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਨੇਕ ਉਪਾਅ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਕੇਵਲ ਮਨ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਰਮ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਪੂਰਵ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਹਿਮ/ਭਰਮ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਬੜੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵੀ ਸਨ। ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਹੋਣੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਕਥਾ ਦੇ ਥੀਮ ਅਤੇ ਅਰਥ ਉਪਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਕਥਾਵਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਰਚਨਾ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਸਿਮਰਤੀ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲੋਕ ਮਨ ਵਲੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਪ-ਜੁਗਤ ਵਿਚ ਪਰੋ ਲਿਆ। ਜੇਕਰ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀ ਜਾਂ ਸੰਕਟ ਦਾ ਉਪਾਅ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪੂਰਨ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਾਂਗੇ:—

ਅਲਫ-ਆਖ ਸਖੀ ਸਿਆਲਕੋਟ ਅੰਦਰ,

ਪੂਰਨ ਪੁੱਤ ਸਲਵਾਨ ਨੇ ਜਾਇਆ ਈ।

ਜਦੋਂ ਜੰਮਿਆ ਰਾਮ ਨੂੰ ਖਬਰ ਹੋਈ,

ਸੱਦ ਪੰਡਤਾਂ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਈ।

ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਨਾ ਰਾਜਿਆ ਮੂੰਹ ਲੱਗੀਂ,

ਦੇਖ ਪੰਡਤਾਂ ਏਵ ਫਰਮਾਇਆ ਈ।

ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਮੀਆਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਤਾਈਂ,

ਬਾਪ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਭੋਹਰੇ ਪਾਇਆ ਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਪੰਡਤਾਂ/ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਟੇਵੇ ਲਵਾਉਣਾ ਬੜਾ ਆਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ। “ਬੇ-ਬੇਦ ਉਤੇ ਜਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਤਿਵੇਂ ਪੰਡਤਾਂ ਆਖ ਸੁਣਾਇ ਦਿੱਤਾ” ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਪੂਰਵ ਲਿਖਿਤ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਸਲਵਾਹਨ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਪਰ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਭੋਹਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟੇਵਾ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਭੋਹਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਕੁਝ ਵਾਪਛੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੌਕਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਇਹ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਦਰਅਸਲ ਨਾ ਕਿਸੇ ਟੇਵੇ ਜਾਂ ਬੇਦ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਉਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸਲਵਾਹਨ ਲਈ ਨਹਿਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਸੀ, ਉਹੀ ਪੂਰਨ, ਭਗਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਲਈ ਵਰ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਡਤਾਂ ਦਾ ਜੋਤਸ਼ ਅਤੇ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਥੀਮ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹੀ ਹੋਣੀ ਦੇ ਦੈਵੀ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਹੈ। ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਉਸ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਵ-ਸਿਰਜਿਤ ਹੈ। ਧਿਆਨਯੋਗ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਕ ਸ਼ੀਰਘ ਸਮੀਖਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਪਾਸਾਰੇ ਦੀ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਇਕ ਲਾਂਭੇ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਲਾਸ਼ ਹੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਸਹੀ ਮੁਲੰਕਣ ਦੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਬਣ ਸਕੇਗੀ।

ਇਹ ਤੱਥ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਤਨਾਉ ਮੂਲ ਸੂਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਨਾਉ ਦੀ ਪ੍ਰਚੰਡਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਾਇਕ ਦਾ ਨਾਇਕਤਵ ਉਦੈ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਨਾਉ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਇਕ ਦੇ ਸਮਵਿੱਥ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਲਨਾਇਕ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਲਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੀ ਅਹਿਮ ਧਿਰ ਮੰਨ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਨੇ ਤਨਾਉ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਜਟਿਲਤਾ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਹੀਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕੈਦੋਂ, ਸੱਜੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ, ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਨਨਾਣ, ਪੂਰਨ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਲੂਣਾ ਆਦਿ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖਲਨਾਇਕ ਮੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਮੀਖਿਆ ਬੜੇ ਸਰਲ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਧਿਆਨਯੋਗ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ ਇਕੱਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾ ਤਾਂ ਖਲਨਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਸਿਰਜਣ

ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਮੂਹਕ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਖਲਨਾਉਕ ਮੰਨ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਸਰਲੀਕਰਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਹੀਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕੈਦੋਂ ਨੂੰ ਖਲਨਾਇਕ ਮੰਨਣਾ ਇਸੇ ਸਰਲੀਕਰਣ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਿਵਾਏ ਇਕ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ੰਗਾਂ ਦੇ, ਕੈਦੋਂ ਸਾਰੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਲਨਾਇਕ ਮੰਨਣਾ ਮੂਲ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਅਵਹੇਲਨਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਵਰਗਾ ਉਹ ਪਾਤਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਖਲਨਾਇਕ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਤਨਾਉ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਟਕਰਾਉ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ, ਭਾਈਚਾਰਾ, ਸੰਸਥਾਗਤ ਧਰਮ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਧਿਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਬਲਕਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਇੱਛਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਏਨਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਭਾਗੀ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੈਦੋਂ ਨੂੰ ਖਲਨਾਇਕ ਕਹਿਣਾ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਨਾ ਪਛਾਣ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਵਰਗੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ। ਕੈਦੋਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤਾਂ ਏਨੀ ਸਾਧਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਖਲਨਾਇਕ ਦਾ ਕੋਈ ਲੱਛਣ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਖਲਨਾਇਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤਾਂ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੁੱਲਾਂ, ਕਾਜ਼ੀ, ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮੂਹ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਤਨਾਉ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਹੋਰ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਮਨਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਕੋਲ ਮਾਨਵੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ। ਵਿਅਕਤੀ ਜੇਕਰ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਬਾਧਕ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਅਵੱਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤਰਕ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਖਲਨਾਇਕ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਂਦਾ। ਖਲਨਾਇਕ ਕੋਲ ਸਿਵਾਏ ਨਾਇਕ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦੇ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਸਮੂਹ ਮਰਯਾਦਾ ਰੱਖਿਅਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਖਲਨਾਇਕੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੈਦੋਂ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀ

ਖਲਨਾਇਕ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੈਦੋ ਵਰਗੇ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਖਲਨਾਇਕ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਲਨਾਇਕ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਜਦ ਕਿ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਨਾ ਉਹ ਬੇਵਫ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਜੋ ਖਲਨਾਉਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੂਰਾ ਸਮੂਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਸਾਡੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਪਾਤਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਨਾਉ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬੜਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾ ਤਾਂ ਲੁਕਵੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭੈਅ ਹੈ। ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਹੈ ਕਿ ਜਨਮਦਾਤੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਸਮੂਹ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਚਰਿਤਰ ਖਲਨਾਇਕੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਸ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਤਰਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਖਲਨਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਨਾਉ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ ਝੂਠ ਵਿਚਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਤਨਾਉ ਦੋ ਸੱਚਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਕ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸੱਚ ਉਪਰ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਇਕ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਅਸੀਂ ਲੂਣਾ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਲੂਣਾ ਨਾ ਤਾਂ ਪਾਪਣ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖਲਨਾਇਕ। ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਵਿਭਚਾਰਨ ਅਤੇ ਖਲਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਕਰੜੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਡਾਗੀ ਖਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ:—

ਫੇ-ਫੇਰ ਖਲੋਇ ਕੇ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ,
 ਏਹਨਾਂ ਤਰੀਮਤਾਂ ਖ਼ਾਨ ਨਿਵਾਇ ਦਿੱਤੇ ।
 ਰਾਜੇ ਭੋਜ ਉਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਈਆਂ,
 ਮਾਰ ਅੰਡੀਆਂ ਅਕਲ ਭੁਲਾਇ ਦਿਤੇ
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਵਿਚਾਰਾ ਸੀ ਕੋਣ ਕੋਈ,
 ਯੂਸਫ਼ ਜਹੇ ਤਾਂ ਖੂਹ ਪੁਵਾਇ ਦਿਤੇ ।
 ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਤਰੀਮਤਾਂ ਡਾਢੀਆਂ ਨੀ,
 ਦਹਿਸਰ ਜੇਹੇ ਤਾਂ ਥਾਇ ਮਰਵਾਇ ਦਿਤੇ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਲਨਾਇਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਦਹਿਸਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਵੀਓ ਵਾਚ ਰਾਹੀਂ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੱਚੀ ਔਰਤ ਜਾਤ

ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮਿਥਿਆ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ। ਲੂਣਾ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ “ਮੈਂ ਵੀ ਸੁਰਗ ਪਰਾਪਤੀ ਬੀਵਨੀ ਹਾਂ, ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਜੇ ਆਖਿਆ ਇਕ ਮੰਨ” ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜੈਵਿਕ ਅਤ੍ਰਿਪਤੀ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੂਣਾ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੀ ਇਹ ਉਲੰਘਣਾ ਉਸਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਅਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦੇ ਦਬਾਉ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਦਾ ਸੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੰਪਚਾਰਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਂ ਨਾਲ ਜੈਵਿਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਘੋਰ ਅਮਾਨਵੀ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੂਣਾ ਪਾਸ ਆਪਣਾ ਜੈਵਿਕ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਕੋਲ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਲੂਣਾ ਪਾਪਣ ਹੈ, ਖਲਨਾਇਕ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਉਹ ਸਿਸਟਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਲਵਾਹਨ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਜਕੜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਧਿਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਲੂਣਾ ਉਪਰ ਦੋਸ਼ ਮਿੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲੂਣਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਅਤੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੂਣਾ ਵਿਭਚਾਰਨ ਅਤੇ ਖਲਨਾਇਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੂਰਨ ਵਰਗੇ ਧਰਮੀ ਨੂੰ ਅਧਰਮੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੂਣਾ ਆਪਣੇ ਜੈਵਿਕ ਸੱਚ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਲੂਣਾ ਦੇ ਸੱਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਏ। ਇਸ ਟਕਰਾਉ ਵਿਚ ਲੂਣਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰਾਣੀ ਦਾ ਸੀ, ਫਲਸਰੂਪ ਪੂਰਨ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੂਣਾ ਖਲਨਾਇਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਉੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਖਲਨਾਇਕ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਜੈਵਿਕ ਸੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਉਹ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਸਲਵਾਹਨ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਇਸ ਲਈ ਨਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਬੇਦੋਸ਼ਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿ ਕੇ ਪਾਰਗਾਮੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਣ ਤੋਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਤ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਖਿਮਾ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੂਣਾ ਖਲਨਾਇਕ ਜਾਂ ਵਿਭਚਾਰਨ ਨਹੀਂ ਪਰ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਬਿੰਬ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦਾ ਬੁੱਤ, ਨਿਰਜਿੰਦ, ਅੰਗ ਦੀ ਨਾਰ, ਮਾਸ ਖਾਣੀ, ਜਾਨਵਰ, ਜ਼ਾਲਮ ਆਦਿ ਅਮਾਨਵੀ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ:—

ਲੂਣਾ, ਬੱਸ ਪੱਥਰ ਦਾ ਬੁੱਤ, ਨਿਰਜਿੰਦ, ਨਿਰਦਿਲ, ਹੋਟੀ ਦਾ ਬੁੱਤ ਸੀ, ਛਲ

ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਰਾਜੇ ਘਰ ਪਾਇਆ. ਇਕ ਹੈਵਾਨ ਸੀ ਆਪ ਮਤੀ ਖਾਣ ਜਾਣਦੀ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ, ਜਿੰਦਾਂ ਵੀਟਣੀਆਂ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਲੂਣਾ ਅੰਗ ਦੀ ਨਾਰ, ਖਾ ਖਾ ਸੂਕਦੀ, ਸ਼ੋਖ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਂਹ, ਤੇ ਛਲ ਬਲ ਕਰਦੀ ਲੱਖਾਂ ਉਹ ਘੜੀ ਘੜੀ, ਕੂੜ ਕਰਦੀ, ਕੂੜ ਸੋਚਦੀ, ਕੂੜ ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਪੁਤਲੀ ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜੋ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਖਲਨਾਇਕ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਲੂਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੈਵਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦਬਾ ਨਾ ਸਕੀ ਅਤੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਜੈਵਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਮਾਨਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਬਿੰਦੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਵਿਭਚਾਰਨ ਜਾਂ ਖਲਨਾਇਕ ਮਿਥ ਲਿਆ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਲੂਣਾ ਤਾਂ ਖੁਦ ਖਲਨਾਇਕ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਖਲਨਾਇਕ ਉਹ ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜੇ ਸਲਵਾਹਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ/ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਪੁੱਤਰ, ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪਰਜਾ ਕੇਵਲ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਇਸੇ ਖਲਨਾਇਕੀ ਚਰਿਤਰ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਲਵਾਹਨ ਦੀ ਖਲਨਾਇਕੀ ਸਿਰਫ ਪੂਰਨ ਤੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਰ ਰਸਾਲੂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਰਸਾਲੂ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਜੇ ਸਲਵਾਹਨ ਹੱਥੋਂ ਭੋਹਰੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਅੱਗੇ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਕੇ ਵੀ ਉਹ ਉਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਨ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਸਲਵਾਹਨ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਪਿਉ ਜਾ ਪਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਲਈ ਲੂਣਾ ਅਤੇ ਇੱਛਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਭੋਹਰੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਜੇ ਭੋਹਰੀ ਜਾਣ ਜੋਗੀ ਹੈ। ਸਲਵਾਹਨ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਖਲਨਾਇਕ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਖਾਈ ਖੋਦਦਾ ਹੈ। ਰਸਾਲੂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗਾਵਤ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ-ਗੱਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਮਾਨਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਪਰ ਮਾਨਵੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਲਵਾਹਨ ਪਿਉ ਜਾਂ ਪਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਤਾਂ ਨਾ ਹੀ ਲੂਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰਨ-ਰਸਾਲੂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ। ਲੂਣਾ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅੱਗੇ ਤਰਲਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ ਜੈਵਿਕ ਭੁੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸਫੋਟ ਹੈ। ਸਲਵਾਹਨ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤਿ ਸੁਹਿਰਦ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਲਈ ਇੱਛਰਾਂ, ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਰਸਾਲੂ ਕੇਵਲ ਵਸਤੂਗਤ ਹੋਦਾਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਭੋਹਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਪਰਨਾ ਲਿਆ। ਖਲਨਾਇਕ ਲੂਣਾ ਨਹੀਂ, ਰਾਜਾ ਸਲਵਾਹਨ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸਾਲੂ ਇਸੇ ਅਨਿਆਈ ਰਾਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਨ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਪਾਪਣ ਜਾਂ ਵਿਭਚਾਰਨ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਸਿੱਧੀ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਦਾ ਪਾਠਕ ਵੀ ਉਸੇ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਲੂਣਾ ਜੇਕਰ ਖਲਨਾਇਕ ਮਿਥੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਤਾਂ

ਬੜਾ ਸਹਿਜ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਜਾਂ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਹੀ ਖਲਨਾਇਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਸੀਤਾ ਵੀ ਖਲਨਾਇਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਹਿਸਰ ਨੂੰ ਮਰਵਾਇਆ ਹੈ: “ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਤ੍ਰੀਮਾਤਾਂ ਡਾਢੀਆਂ ਨੀ, ਦਹਿਸਰ ਜੇਹੇ ਤਾਂ ਬਾਇ ਮਰਵਾਇ ਦਿੱਤੇ।” ਜਿਸ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਰਾਵਣ ਖਲਨਾਇਕ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਚੇਤਨਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਲੂਣਾ ਨੇ ਹੀ ਖਲਨਾਇਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਇਸ ਲਈ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਦਾ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧ ਹੈ ਕਿ ਹੀਰ, ਸੱਸੀ, ਸੋਹਣੀ, ਸੀਰੀ ਆਪਣੇ ਵਿਦਰੋਹ ਕਾਰਣ ਸਲਾਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਕਵੀਓ ਵਾਚ ਅੰਰਤ ਨੂੰ ਨਿੰਦ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਧੀਨਗੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੇ ਹੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬੇਵਫਾਈ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਕਾਟੇ ਹੋਠ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾਇਕ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਣ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਲੂਣਾ ਵਾਂਗ ਖਲਨਾਇਕ ਨਹੀਂ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕੋ ਬਿੰਦੂ ਉਪਰ ਹੀ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬਿੰਬ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਸੂਰਮੇ ਦਾ ਸੰਜੋਗੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ ਦੇ ਜੰਡ ਉਪਰ ਟੰਗੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। “ਬਾਝੁ ਭਰਾਵਾਂ ਜੱਟ ਮਾਰਿਆ, ਕੋਈ ਨ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਗ।” ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਬੀਜ ਉਦੋਂ ਹੀ ਫੁੱਟ ਪਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰ ਕੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਲਣ ਤੁਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਜੇ ਨਾ ਸੌਦਾ ਤਾਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਾਪਰਨੀ ਜਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਜੇਕਰ ਤਰਕਸ਼ ਨਾ ਟੰਗਦੀ ਤਾਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਭਾਗੀ ਨਾ ਬਣਦਾ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਸੌਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਲ ਕੇ ਲੈ ਤਾਂ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਸੌਣਾ ਜਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਤਰਕਸ਼ ਟੰਗਣਾ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੇ ਹੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਫਾ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀਲੂ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਹਾਫਿਜ਼ ਬਰਖੁਰਦਾਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ। ਹਾਫਿਜ਼ ਬਰਖੁਰਦਾਰ

ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿਰ ਉਪਰ ਆਈ ਵਾਹਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫੜੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਥਾਏਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਹੀਂ। ਹਾਫਿਜ਼ ਮਿਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਦਿੱਜ ਬਿਆਨਦਾ ਹੈ:—

ਜਾਂ ਵਲਿਆ ਝਾੜਾ ਹੀਰਮਾ ਅਤੇ ਖੇੜਾ ਆਇ ਪਿਆ।
 ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਚੁਕ ਗਈਆਂ, ਮਸਲਤਾਂ, ਜਾਂ ਕਟਕਾਂ ਧਾੜ ਲਿਆ।
 ਜਾ ਧਰਿਆ ਕਸੇ ਸੋਟੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰ ਕੰਹਿਰ ਬਲਾ।
 ਤਾਂ ਫਾਹੀ ਫਾਬੇ ਸ਼ੇਰ ਜਿਉਂ ਗੱਲ ਨਾ ਨਿਕਲੇ ਕਾਇ।
 ਇਸ਼ਕ ਭਲੇਰਾ ਚੋਰਟਾ, ਫੁਲ ਗਏ ਗਲ ਲਾਹਿ।
 ਵਾਂਗ ਕਸਾਈਆਂ ਦੇ ਬੱਕਰੇ, ਲੈਂਦਾ ਖੱਲ ਲੁਹਾਇ।
 ਉਹ ਰਾਤ ਜਿਹੜੀ ਵਿਚ ਗੋਰ ਦੇ, ਸਾਕਰ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਆਇ।
 ਹਾਫਿਜ਼ ਚੰਨਣ ਚੀਰ ਨਾ ਜਾਣਦੇ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਟੁਕ ਟੁਕ ਕੀਤਾ ਚਾਇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨੇ ਕਥਾ ਨੂੰ ਪੀਲੂ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਾਫਿਜ਼ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸੱਟ ਵਾਲਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਛਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਕਥਾ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪ ਉਸ ਤਰਕ ਉਪਰ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ ਖੁਦ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਚਰਚਾ 'ਚੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਖੁਦ ਮਿਰਜ਼ੇ ਵਾਂਗ ਤ੍ਰਾਸਦ ਹੋਣੀ ਭੋਗਦੀ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਸੱਟਾ ਜਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਤਰਕਸ਼ ਨੂੰ ਜੰਡ ਉਪਰ ਟੰਗਣਾ ਉਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ ਜੋ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮਨਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨਯੋਗ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਇਸ ਰਹੱਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਸਾਬਤੀ ਲਈ ਆਪਾ ਅਰਪਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਪਾ ਅਰਪਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵੀ ਓਨੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਹਿਬਾਂ ਉਪਰ ਉਂਗਲੀ ਧਰਨੀ ਕਥਾ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਮਨ-ਇੱਛਿਤ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਦਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੰਰਤ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਦਰਜਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਉਪਰ ਪੁੱਜਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਕੋਈ ਧਿਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਮੂਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਬਾਧਕ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਅੱਪਚਾਰਿਕਤਾ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਥੇ ਤਨਾਉ ਅਤੇ ਟਕਰਾਉ ਦੋ ਸੱਚਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਅੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕੱਲਾ ਹੈ, ਫਲਸਰੂਪ ਹਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸੁਰਮਗਤੀ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਹੀ ਕਿਹਾ

ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਿਸਟਮ ਖਲਨਾਇਕ ਹੈ ਜੋ ਅਨਿਆਂਕਾਰੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਤਨਾਉ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਲਨਾਇਕ ਕਹੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਲਨਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਹੀ ਰਸਾਲੂ ਰਾਜਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਰਸਾਲੂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਿਉ, ਦੈਂਤ, ਰਾਖਸ਼ਸ ਅਤੇ ਬਲਾਵਾਂ ਖਲਨਾਇਕੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਾਜਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਰਸਾਲੂ ਵੀ ਰਾਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਲਵਾਹਨ ਵੀ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਰਸਾਲੂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਜ਼ਲੂਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਠ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਅਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਸਲਵਾਹਨ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਜ਼ਲੂਮ ਤ੍ਰਾਸਦ ਹੋਣੀ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਬਦਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਸਾਲੂ ਨੇ ਉਸ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਨਦਨਾਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਸਿਮਰਤੀ ਨੇ ਮੁਕਤ ਮਨ ਨਾਲ ਰਸਾਲੂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਜਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਵੀ ਉਸ ਖਲਨਾਇਕੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਧੀ ਭੈਣ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਲਮ ਅਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਰੋਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਸ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਮਾਨਵੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਕੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਇਕ ਲੋਕ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਸਿਮਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰਕਤਾ ਨੂੰ ਕਾਟੇ ਹੋਠ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਭਰਥਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਗੋਪੀਚੰਦ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰਕਤਾ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਖਲਨਾਇਕੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਪੂਰਨ, ਰਾਜਾ ਭਰਥਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਸੰਸਾਰਕਤਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹੀ ਭਗਤ ਅਤੇ ਜੋਗੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਤੱਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਉ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਉ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਗਤੀਰੋਧਤਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਦੁਹਰਾਉ ਸਮੁੱਚੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਉ ਵਸਤੂਗਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਖੜੋਤ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਮੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਤਾਂ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਇਕ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਖੜੋਤ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਗਤੀਰੋਧਤਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੂਹ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਸਿਮਰਤੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਮੂਲ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਧਰਾਤਲੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਵੇ। ਭਾਰਤੀ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਸਾਮੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼

ਸਮੇਂ ਜਿਹੜੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਤਾਂ ਵਿਦਮਾਨ ਰਹੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਾਤਲੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾ ਵਾਪਰਨ ਕਾਰਣ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਖੜੋਤ ਵਾਲੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਹੇ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਧਾਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਉਹੀ ਜਾਣੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਹਰ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਨੇ ਰਚੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਬੋਝ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਅਵੱਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਮੂਲ ਮਾਡਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਖੜੋਤ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵੀ ਦੁਹਰਾਉ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉਪਰ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਮੱਧਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਹਰਾਉ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਮਾਨਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸੀ ਪਾਠਕ ਵੀ ਇਸੇ ਖੜੋਤ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦੁਹਰਾਉ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਦਾਰਥਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਾਪਰਿਆ। ਫਲਸਰੂਪ ਜੀਵਨ-ਮੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਦੁਹਰਾਉ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਹਰਾਉ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦਮੋਦਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਦੇ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਮੋਦਰ ਨੇ ਕਥਾ ਅਤੇ ਕਥਾਨਕ ਦਾ ਜੋ ਮਾਡਲ ਸਿਰਜਿਆ, ਉਹੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਦਮੋਦਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜਿਤ ਕਥਾ ਦਾ ਸੁਖਾਂਤਕ ਰੂਪ ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਮੂਲ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ/ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਗਲਪ ਜੁਗਤਾਂ ਉਹ ਰਹੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਮੋਦਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿਰਜੀਆਂ। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕਥਾ ਅਤੇ ਕਥਾਨਕ ਦਾ ਦੁਹਰਾਉ ਇਕ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤਕ ਫੈਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਹਰਾਉ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਥਾਨਕ ਰੂੜੀਆਂ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਇਹ ਕਥਾਨਕ ਰੂੜੀਆਂ ਅਚੇਤ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਕਥਾਨਕ ਰੂੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਗਲਪ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸਿੱਧ ਕਰਕੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਾਨਕ ਰੂੜੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਚੇਤ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰਥਕ ਪਾਸਾਰ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਤੱਥ ਅਸੀਂ ਦੇਖੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਹਰਾਉ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਪਛਾਣਨਯੋਗ ਰਹੱਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਸੁਝ ਮਾਡਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਝ ਮਾਡਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ

ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਦਮੋਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿੱਸੇ ਹੀਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਜੋ ਬੋਲ ਉਚਾਰੇ, ਉਹ ਬੋਲ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਨੇ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਨੂੰ ਦੈਵੀ ਇਸ਼ਕ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਨਵਾਂ ਰੰਗ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਸ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿੰਦੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨ ਬੋਲ ਉਚਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਸਿਮਰਤੀ ਦਾ ਵੀ ਸੂਚਕ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਹਰ ਕਾਵਿ, ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਬਿੰਦੂ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਦੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਅਰਾਧਨਾ ਸੀ। ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਵੀ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਲੀਲਾ ਦੱਸ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਸਿਰਫ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਬੋਲ ਉਚਾਰੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹਨ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲ ਦੀ ਲੌਕਿਕ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਵੀ ਧਰਮ ਭਾਵਨਾ ਅਚੇਤ ਸਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਮੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਮ-ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਬਦਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਪੂਰਵ ਲਿਖਿਤ ਹੋਈ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਾਠਕ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਸੰਘਟੇ ਦੁਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿ ਸਕਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਾਪ ਦਿਖਾ ਕੇ ਵੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਮੌਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਥਾ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਿਲਾਪ ਨੂੰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜੋ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਕਥਾਨਕ ਰੂੜੀ ਵੀ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਵਾਂਗ ਧਰਮ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚੋਂ ਆਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਉਹ ਮੂਲ ਕਥਾ ਉਪਰ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਂਦਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਲੌਕਿਕਤਾ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜੇ ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਮੂਲ ਕਥਾ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾ ਦੇਵ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਿੱਸੇ ਵੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਹੋਣੀ, ਕਰਮਾਤ ਜਾਂ ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਵੱਸ਼ ਹੈ

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਟੇਕ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਕਥਾ ਦਾ ਲੌਕਿਕ ਸੱਚ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ ਜੋ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਟੇਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਹਾਸ਼ਮ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ.—

ਸੁਣ ਕੇ ਹੋਤ ਜਿਮੀ ਪੁਰ ਡਿੱਗਿਆ, ਖਾਇ ਕਲੇਜੇ ਕਾਨੀ ।

ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਗੋਰ ਪਿਆ ਵਿਚ ਕਬਰੇ, ਫੇਰ ਮਿਲੇ ਦਿਲ ਜਾਨੀ ।

ਖਾਤਰ ਇਸ਼ਕ ਗਈ ਰਲਿ ਮਾਟੀ, ਸੂਰਤ ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ।

ਹਾਸ਼ਮ ਇਸ਼ਕ ਬਲੋਚ ਸੱਸੀ ਦਾ, ਜੁਗ ਜੁਗ ਰਹਗੁ ਕਹਾਟੀ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਪਰ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਮੂਲ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਵਿਚੋਂ ਘੋਰ ਡੂੰਘੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਉਭਰੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰਕ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਮੂਲ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ ਜੋ ਡੂੰਘੀ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਆਏ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਅੰਦਰ ਕਥਾ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਪਨਾ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਹੀ ਮੱਧਕਾਲ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਬੜੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾ ਹੋਣ ਤੁਲ ਹੈ। ਗਲਪ ਜੁਗਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਅਵੱਸ਼ ਕਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਤੇ ਜੁਗਤਾਂ ਦਾ ਦੁਹਰਾਉ ਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਥਾਨਕ ਰੂੜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਦੁਬਾਰਾ ਦਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਗਲਪ-ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਉ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਠਹਿਰਾਉ ਅਤੇ ਵਸਤੂਗਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਖੜੋਤ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰਚਨਾਕਾਰ ਦਾ ਸਿਰਣਾਤਮਕ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਰਚਨਾ ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਉ ਲੌਕਿਕ ਅਤੇ ਪਾਰਲੌਕਿਕ ਕਾਵਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬੜਾ ਫ਼ਸਲਾਕੁੰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੇ ਹੀ ਕਿੱਸਾ ਰਚਨਾ ਦੇ ਥੀਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਗਲਪ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪਕਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਤੇ ਏਨਾ ਸਰਲ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਤਹੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਸੀ। ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ

ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਤਿੱਖੀ ਤੌਰੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਵਰੀ ਜਾਵੇ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਰਚਨਾ ਦੇ ਉਸ ਸਮੁੱਚੇ ਬਿੰਬ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਰਚਨਾ ਨੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਭਾਵ ਅਗਾਂਹ ਵਲ ਵਧਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਬਲਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਡੂੰਘ ਵਿਚ ਵੀ ਉਤਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਡੂੰਘ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਉਸ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ, ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਪੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਤੋਂ ਨਿੱਖੜਿਆ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਉਦੋਂ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਜਨਮ ਲਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਜੋ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਤੌਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਵਿਭਿੰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅੰਦਰਲਾ ਤਰਕ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਥ ਖੰਡਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਹੈ, ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜੋ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਿਵੇਕ ਵਿਚ ਬੱਝ ਕੇ ਕਥਾ ਦੀ ਤੌਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇ। ਵਿਵੇਕਹੀਣ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਰਥ ਨੂੰ ਖੰਡਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਅਹਿਮਦ ਗੁੱਜਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੀਰ ਵਿਚ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਬੜੀ ਤਿੱਖੀ ਤੌਰੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਾਠਕ ਇਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਹਿਮਦ ਗੁੱਜਰ ਦੀ ਹੀਰ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਵਿੱਥ ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਅਤੇ ਹਾਸਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੱਸੀ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬੜੀ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਘਾਨਾਵਾਂ/ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤਿੱਖਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵੇਗ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਫੈਲਾਉ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸੰਜਮੀ ਹੈ। ਸੰਜਮੀ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕਥਾ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਅਤੇ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਅਤੇ ਸੱਸੀ ਹਾਸਮ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸੰਜਮੀ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤਿੱਖੀ ਤੌਰੇ ਤਾਂ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤੌਰ ਨਾ ਤਾਂ ਬਿੜਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਖੰਡਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਿਆਨਯੋਗ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਕਿੱਸੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਫੈਲਾਉ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦਮੋਦਰ ਅਤੇ ਵਾਰਸ ਦੀ ਹੀਰ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਵੀ ਫੈਲਾਉ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਘਟਨਾਵਾਂ/ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਰੇਖਾਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ

ਹੈ। ਸੰਜਮੀ ਥਿਤਾਂਤ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਥੀਮ ਬੜਾ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਲਾਉ ਵਾਲੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਥੀਮ ਅਨੇਕ-ਪਰਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਥੀਮ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਾਸਾਰ ਬਹੁ-ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰਿਤ ਥੀਮ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਵਿਚ ਥੀਮ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਫੈਲਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਬਿੰਬ ਵਿਚ ਢਲਦਾ ਹੈ। ਫੈਲਾਉ ਵਧੇਰੇ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬਿੰਬ ਵੀ ਅਨੇਕ-ਪਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਥਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਜਮੀ ਥਿਤਾਂਤ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਿੜਕਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫੈਲਾਉ ਵਾਲੇ ਥਿਤਾਂਤ ਵਿਚ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਬੜਾ ਦੀਰਘ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਭੰਗ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਬਿੰਬ ਖੰਡਿਤ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਵਿਰਲੇ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਹੀਰ ਦਮੋਦਰ ਅਤੇ ਮੁਕਬਲ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਥਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅੰਤ ਉਪਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਨ-ਇੱਛਿਤ ਰੂਪ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਤਿੱਖਾ ਤਨਾਉ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤਨਾਉ ਜਦੋਂ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਰਲੀਕਰਣ ਨਾਲ ਸੁਖਾਂਤ ਵਿਚ ਮੁੱਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਵੇਕ ਭੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਥਿਤਾਂਤ ਨੂੰ ਸੁਖਾਂਤਕ ਮੋੜ ਨਾ ਦੇਂਦੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਰਸ ਵਾਲਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਥਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਲਾਉ ਵਾਲੇ ਥਿਤਾਂਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਨੇ ਅਨੇਕ ਜੁਗਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਵੀਓ ਵਾਚ, ਸੰਵਾਦ/ਵਿਵਾਦ, ਸੁਨੇਹੇ ਅਤੇ ਮਨਬਚਨੀਆਂ ਆਦਿ। ਕਵੀਓ ਵਾਚ ਤਾਂ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਜੁਗਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਵਿਭਿੰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਹ ਮੱਤ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਵੀਓ ਵਾਚ ਨਾਲ ਰਚਨਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਭੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਰਚਨਾਕਾਰ ਵਿਚ ਵਿੱਥ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਆਧੁਨਿਕ ਗਲਪ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਪਰ ਮੱਧਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿੱਥ ਲੱਭਣੀ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਰਚਨਾ, ਰਚਨਾਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਓਤ ਪ੍ਰੋਤ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਜਨਮ ਸਾਖੀਕਾਰ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨਾਇਕ ਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿੱਥ ਦੀ ਆਸ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੇ

ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਇਸ ਸਹਾਨਭੂਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਵਲ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ :—

ਸੁਟੇ ਲੋਕੋ ਕਿੱਸਾ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਜਾਨ ਵਾਰੀ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨ ਤੋਂ ਮੌਤ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ,
ਪਰ ਸਾਬਤੀ ਨਾ ਦਿਲੋਂ ਮੂਲ ਹਾਰੀ।
ਰੱਬ ਯਾਦ ਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ,
ਦੁਖ ਦੋਇ ਕੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਕਰੇ ਕਾਰੀ।
ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਜੇ ਓਸ ਦੇ ਹੋਇ ਰਹੀਏ,
ਓਹਨੂੰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਲਾਜ ਸਾਰੀ।

ਇਸ ਕਵੀਓ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਸੁਰਾਂ ਬਤੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ। ਰਚਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਦਾ ਨਾਇਕ ਦੋਵੇਂ ਪਾਠਕ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਵੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਨਾਇਕ ਨਾਲ ਭਾਵੁਕ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕਵੀਓ ਵਾਰ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮੂਲ ਜੁਗਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਵੀਓ ਵਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਦੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਮੂਲ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਬਹੁ-ਪਾਸਾਰੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਏਨੀ ਸਾਰਥਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪਾਠਕ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿੱਸਾ ਪਰਿਪੇਖ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਖਰੀ ਧਿਆਨਯੋਗ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਰੂਪਾਕਾਰ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਸਨਵੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾਖਿਆਨ ਦਾ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਦੇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅੰਸ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਫਾਰਸੀ ਮਸਨਵੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾਖਿਆਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕਾਵਿ ਰੂਪਾਕਾਰ ਦੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਲੱਖਣ ਚਰਿਤਰ ਸਦਕਾ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਲਪ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇਹ ਕਾਵਿ ਰੂਪਾਕਾਰ ਮਸਨਵੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮਾਖਿਆਨ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੌਕਿਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਤਨਾਉ ਅਤੇ ਟਕਰਾਉ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਇਸ ਕਾਵਿ ਰੂਪਾਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਸੰਖਣੀ ਗਲਪ-ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਚਰਿਤਰ ਉਸਾਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ, ਸੰਵਾਦ/ਤਕਰਾਰ ਅਤੇ ਤ੍ਰਾਸਦ ਸੰਵੇਦਨਾ ਇਸ ਕਾਵਿ ਰੂਪਾਕਾਰ ਦੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਕਾਵਿ ਰੂਪਾਕਾਰ ਨੂੰ ਮਸਨਵੀ/ਪ੍ਰੇਮਾਖਿਆਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ

ਆਪਣੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਧਿਐਨ ਇਕ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਇਸ ਕਾਵਿ ਰੂਪਾਕਾਰ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਂਦ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਇਹ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੋ, ਉੰਨੀ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਵਿਭਿੰਨ ਅੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਵਰੋਸਾਈ ਅਧਿਐਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੀ ਇਸ ਕਾਵਿ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਰਹੱਸ ਪਛਾਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਸ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਸਕੇ। ਪੂਰਵ-ਮਿਥਿਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਇਸ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਮਨ ਇੱਛਿਤ ਅਰਥ ਕੱਢਣੇ ਵੀ ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਅਨਰਥ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸੂਝ ਮਾਡਲ ਪਏ ਹਨ ਜੋ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਝ ਮਾਡਲਾਂ ਦੀ ਰੇਖਾਕਾਰੀ ਇਸ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਤੱਥਾਂ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਜਿਸ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸੂਝ ਮਾਡਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਬਿੰਬ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਵਿਭਿੰਨ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦੀ ਅਨੇਕਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਏਕਤਾ ਸਾਕਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਝ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ਮਿਲੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਦਰਅਸਲ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਨ ਦੇ ਚਾਅ ਵਿਚ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕਰਨੀ ਜਾਂ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੀ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁੱਲ ਹੈ। ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਫਰੋਲਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਗੁੱਝੀ ਰਮਜ਼ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਿੱਸਾ ਮਿਰਜਾ ਸਾਹਿਬਾਂ

ਕਿੱਸਾਕਾਰ— ਪੀਲ

ਪੀਲੂ ਪੁੱਛੇ ਸਾਇਰ ਨੂੰ, ਕੰ ਵਲ ਗਿਆ ਜਹਾਨ ।
ਲਗ ਲਗ ਗਈਆ ਮਜਲਸਾ, ਬਹਿ ਬਹਿ ਗਏ ਦੀਵਾਨ
ਮਿਰਜਾ ਮਾਰਿਆ ਮਲਕੂਲ ਮੌਤ ਦਾ, ਕੁਛ ਮਾਰਿਆ ਉਹਨੂੰ ਗੁਮਾਨ ।
ਵਿਚ ਕਬਰਾ ਦੇ ਖੱਪ ਗਿਆ, ਮਿਰਜਾ ਸੋਹਣਾ ਜਵਾਨ ।
ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਜੋੜਿਆ ਪੀਲੂ ਸਾਇਰ ਨੇ,
ਜਿਹਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜਗ ਜਹਾਨ ।

ਪੀਲੂ ਰਚਿਤ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ— ਮਾਨਵੀ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਿਖਰ

ਵਿਚ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਖਪ ਗਿਆ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਸੋਹਣਾ ਜਵਾਨ ।
ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਜੋਤਿਆ ਪੀਲੂ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ, ਜਿਹਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜੰਗ ਜਹਾਨ ।

ਪੀਲੂ ਰਚਿਤ ਕਿੱਸਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਪੱਖ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਰਚਨਾ ਹੈ । ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਪਰ ਚਰਿਤਰ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ । ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਭਾਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਟਕਰਾਉ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਦੂਜਿਆਂ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਭਿੰਨਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬੇਵਫਾਈ ਵਾਲੀ ਧਾਰਨਾ ਨਿਰਮੂਲ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ । ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ —“ਮੇਂਦਾ ਕੀਤਾ ਈ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਤੂੰ ਰਲ ਗਈ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ”— ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਇੰਜ ਟਿਕ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹ ਉੱਦਾਤ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਜੋ ਹੀਰ, ਸੋਹਣੀ ਜਾਂ ਸੱਸੀ ਪ੍ਰਤਿ ਹੈ । ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਨ, ਯੋਧਾ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਬੱਕੀ ਤੋਂ ਫਰੇਸ਼ਤੇ ਵੀ ਡਰਦੇ ਹਨ । ਖੁਦ ਮਿਰਜ਼ਾ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇੰਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ:—

ਦਸ ਮਹੀਆਂ ਦਾ ਘਿਉ ਦਿਤਾ, ਬੱਕੀ ਦੇ ਢਿੰਡ ਪਾ
ਬੱਕੀ ਤੋਂ ਡਰਨ ਫਰੇਸ਼ਤੇ, ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਡਰੇ ਖੁਦਾ
ਚੁੱਭੀ ਵਿਚ ਪਤਾਲ ਲਾ, ਉਡ ਕੇ ਚੜ੍ਹੇ ਅਕਾਸ਼
ਚੜ੍ਹਨਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ, ਬੱਕੀ ਨੂੰ ਲਾਜ ਨਾ ਲਾ ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਾ ਤਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਗੁਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬੇਵਫਾਈ ਹੈ । ਕਿੱਸੇ ਵਿਚਲੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ “ਬਾਝੁ ਭਰਾਵਾਂ ਜੱਟ ਮਾਰਿਆ, ਕੋਈ ਨ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਗ ।” ਸਾਰੀ ਸ਼ਖ਼ਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਤਨਾਉ/ਟਕਰਾਉ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ

ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੂਜੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵੱਢ ਦੋਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਪੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦੋਦੇ ਹਨ। ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹਰ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਮਰਨਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀ। ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਦ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੌਤ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਜੇਕਰ ਤਰਕਸ਼ ਜੰਡ ਉਪਰ ਨਾ ਟੰਗਦੀ ਤਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਬਚ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਭਰਮ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਮਗਰ ਪੂਰੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਾਹਰ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਭਲਾ ਬਚ ਕੇ ਕਿਥੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ? ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ:—

ਫੀਰੋਜ਼ ਡੋਗਰ ਕੂਕਿਆ, ਸੁਣ ਖਾਨ ਖੀਵਾ ਮੇਰੀ ਬਾਤ
ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਲੈ ਗਿਆ, ਹੋਈ ਕੰਢੀ ਦੀ ਬਾਰ
ਲਾ ਗਿਆ ਲਾਜ ਸਿਆਲਾਂ ਨੂੰ, ਗਿਆ ਸੀ ਦਾਗ ਲਾ
ਘੋੜੇ ਪਾਉ ਪੈਖਰਾਂ, ਪੈਦਲ ਹੋ ਜਾਣ ਸਵਾਰ
ਰਸਤੇ ਪਵੇ ਪੈਦਲੇ, ਮੁੰਡ ਮੱਲੋ ਅਸਵਾਰ
ਸ਼ਾਵਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਮਾਰਨਾ, ਕਰਕੇ ਕੋਲ ਕਰਾਰ।

ਜਿਹੜੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਾਹਰ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਰਾਰ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ। ਜੰਡ ਹੇਠ ਸੌ ਜਾਣਾ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਤਰਕਸ਼ ਟੰਗਣਾ ਜਾਂ ਬੱਕੀ ਦਾ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਨ। ਅਸਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਕਰਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਭਰਾਵਾਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਘਰੋਂ ਚੱਲਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਹੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦੋਦੇ ਹਨ:—

ਚੜ੍ਹਦੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਖਾਨ ਨੂੰ, ਮਤੀ ਦੇਵੇ ਮਾਂ
ਬੁਰੇ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ, ਬੁਰੀ ਸਿਆਲਾਂ ਦੀ ਰਾਹ
ਬੁਰੀਆਂ ਸਿਆਲਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ, ਜਾਦੂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਪਾ
ਕੱਢ ਕਲੇਜੇ ਖਾਂਦੀਆਂ, ਮੇਰੇ ਝਾਟੇ ਤੇਲ ਨਾ ਪਾ
ਰੰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਚਲਿਆ, ਆਵੇਂ ਜਾਨ ਗਵਾਇ।
ਆਖੇ ਮੇਰੇ ਲੱਗ ਜਾ, ਅੱਗੇ ਪੰਰ ਨਾ ਪਾਇ।।

ਮਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ 'ਐਵੇਂ ਜਾਨ ਨਾ ਗਵਾਇ' ਹੀ ਹੋਣੀ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ

ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਅਗਾਊਂ ਪਤਾ ਹੈ : “ਆਪਣੀ ਮੌਤੇ ਮੈਂ ਮਰਾਂ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ।” ਮਿਰਜ਼ੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ ਜਾਗਰਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਂ ਭੈਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਨਜ਼ੀਰਤ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ। ਇਹੀ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਿਖਰ ਹੈ ਕਿ ਮਤ ਤਾਂ ਕਬੂਲ ਹੈ ਪਰ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਜਾ ਸਕਦੀ:—

ਵਿਆਹ ਹੋਵੇ ਛੱਡ ਦਿਆਂ, ਮੰਗ ਨਾ ਛੱਡੀ ਜਾ

ਜੇਕਰ ਮੰਗ ਮੈਂ ਛੱਡ ਦਿਆਂ, ਲੱਗੇ ਖਰਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ।

ਪੁੱਤ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੂੰਹ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਸਾਡੀ ਟੁਰੇ ਜਗ ਵਿਚ ਵਾਰ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਮੌਹ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਦੂਸਰੇ ਨਾਇਕ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਮਿਰਜ਼ੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਲਾਸ ਬੜਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਣ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਮਨਫੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾ ਤਾਂ ਅਰਥ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਹਾਫਿਜ਼ ਬਰਖੁਰਦਾਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਭਿੰਨ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਮਿਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਪੀਲੂ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮਿਥ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਨੂੰ ਛੋਟਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਬਾਂ ਤਰਕਸ ਜੰਡ ਉਪਰ ਨਾ ਵੀ ਟੰਗਦੀ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਵੀ ਸੌਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹੀ ਹੋਣੀ ਵਾਪਰਨੀ ਸੀ। ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਟਕਰਾਉ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਵਾਹਰ ਘਰੋਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਨਿਕਲੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਹੀ ਪਰਤਣਾ ਸੀ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਸਮਾਜਕ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਕਾਰਣ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਣੀ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬੇਵਫਾਈ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸਿਰਫ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਗੁਣਗਾਣ ਕਰਨਾ ਹੋ ਜਦ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦਾ ਭਾਰੀ ਬਣਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪਿਛੇ ਪੂਰੀ ਵਾਹਰ ਵਾਹੋਦਾਰੀ ਭੱਜੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੰਡ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸੌਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਇਹ ਪੀਲੂ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਨਬਚਨੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਤਾਤ ਨੂੰ ਮਨਇੱਛਿਤ ਮੌਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਪੀਲੂ ਇੰਜ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:—

ਮਿਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਗੁਮਾਨ ਥਾ, ਫਿਰ ਸੌ ਗਿਆ ਜੰਡੋਰੇ ਦੇ ਪਾਸ

ਮੈਂ ਵਲ ਵਲ ਵੱਢ ਦੁੰਗਾ ਸੂਰਮੇ. ਦਿਉਂਗਾ ਪੂਰ ਖਪਾ
 ਮੈਨੂੰ ਝਟ ਕੁ ਢੋਕਾ ਲਾ ਲੈਣ ਦੇ, ਸੁੱਤੇ ਨੂੰ ਨਾ ਜਗਾ
 ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਚਲਾਂਗੇ, ਤੈਨੂੰ ਲੈ ਚਲਾਂ ਦਾਨਾਬਾਦ ।
 ਹੋਣੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਤੇ ਕੁੱਦ ਪਈ, ਰਲੀ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ
 ਛੁੱਟੀ ਕਾਨੀ ਗਜ਼ਬ ਦੀ. ਲੈ ਗਈ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ।
 ਰੂਹ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਨਿਕਲ ਗਈ, ਲੱਗੀ ਜੰਡੋਰੇ ਨਾਲ
 ਮੰਦਾ ਕੀਤਾ ਈ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਤੂੰ ਰਲ ਗਈ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ।
 ਕਾਨੀ ਘੜੀ ਕਮੱਗਰਾਂ, ਤੇ ਫਲ ਉਤਸਕਾਰ
 ਧੋਖੇ ਮਾਰੀ ਮੇਰੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ, ਨਾ ਆਰ ਨਾ ਪਾਰ
 ਖਿੱਚ ਕੇ ਕੱਢੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਜਵਾਨ ਨੇ, ਕਰ ਗਈ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ।
 ਅੱਗੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਬੋਲਦੀ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਮੰਨ ਮੇਰੀ ਅਰਜਾ
 ਹੋਣੀ ਵਰਤੀ ਪੈਗੰਬਰਾਂ, ਹੋਣੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਤੇ ਆਈ ਆ
 ਬੇਟੇ ਸ਼ਾਹ ਅਲੀ ਦੇ, ਹਸਨ ਵ ਹੁਸੈਨ ਭਰਾ
 ਲੜਦੇ ਨਾਲ ਯਜ਼ੀਦ ਦੇ, ਦਿਤੇ ਪੂਰ ਲੰਘਾ
 ਦਰ ਵਿਚ ਰੋਦੀ ਬੀਬੀ ਫਾਤਮਾ, ਮੁੜ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਾ ਆ ।
 ਮਿਰਜ਼ਿਆ ਐਡੇ ਪੈਗੰਬਰ ਮਾਰ ਲਏ, ਤੂੰ ਕਿਹਦਾ ਪਾਨਿਹਾਰ
 ਇਕ ਅਰਜ ਮੇਰੀ ਮੰਨ ਲੈ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਹੂੰ ਲੈ ਚਲ ਨਾਲ ।
 ਮੰਦਾ ਕੀਤਾ ਸੁਣ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਮੇਰਾ ਤਰਕਸ਼ ਟੰਗਿਆ ਜੰਡ
 ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਾਨੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਜੁਆਨ ਦੀ, ਦਿੰਦਾ ਸਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ।
 ਪਹਿਲੋਂ ਮਾਰਦਾ ਵੀਰ ਸਮੀਰ ਦੇ, ਦੂਜੀ ਕੁਲੇ ਦੇ ਤੰਗ
 ਤੀਜੀ ਮਾਰਾਂ ਜੋੜ ਕੇ, ਜੈਂਦੀ ਹੈਂ ਤੂੰ ਮੰਗ ।
 ਸਿਰ ਤੇ ਮੁੰਡਾਸਾ ਉਡ ਗਿਆ, ਗਲ ਵਿਚ ਪਈ ਝੰਡ
 ਬਾਝੁ ਭਰਾਵਾਂ ਜੱਟ ਮਾਰਿਆ, ਕੋਈ ਨ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਗ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹਨ:
 “ਮਿਰਜ਼ਿਆ ਐਡੇ ਪੈਗੰਬਰ ਮਾਰ ਲਏ, ਤੂੰ ਕਿਹਦਾ ਪਾਨਿਹਾਰ” ਜਾਂ “ਬਾਝੁ ਭਰਾਵਾਂ
 ਜੱਟ ਮਾਰਿਆ, ਕੋਈ ਨ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਗ ।” ਮਿਰਜ਼ਾ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ “ਮੰਦਾ
 ਕੀਤਾ ਸੁਣ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਮੇਰਾ ਤਰਕਸ਼ ਟੰਗਿਆ ਜੰਡ” ਕਥਾ ਨੂੰ ਮਨ-ਇੱਛਿਤ ਰੂਪ ਦੇਣਾ
 ਹੈ । ਤਰਕਸ਼ ਕੋਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਹੋਣੀ ਵਾਪਰਨੀ ਸੀ । ਦੂਜਾ ਸਾਹਿਬਾਂ
 ਜਦੋਂ ਘਰੋਂ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਵੰਦ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਰਾਵਾਂ
 ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਕੋਈ ਤਰਸ ਹੈ । ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਅੰਤ
 ਹੈ । ਪੀਲੂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਜੋ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਮਨੋਂ ਸਿਮਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਉਹ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਜਾਂ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੀਲੂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਬਰਖੁਰਦਾਰ ਇੰਜ ਸਲਾਹੁੰਦਾ ਹੈ:—

ਯਾਰੋ ! ਪੀਲੂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਸ਼ਾਇਰ ਭੁੱਲ ਕਰੇਨਿ ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਥਾਪਨਾ, ਕੰਧੀਂ ਦਸਤ ਧਰੇਨਿ ।

ਮੌਲਵੀ ਅਹਿਮਦ ਯਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਪੀਲੂ ਨਾਲ ਨ ਰੀਸ ਕਿਸੇ ਦੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਸੋਜ਼ ਅਲੋਹਦੀ ।

ਮਸਤ ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ ਉਸ ਪਾਸੇ, ਕਿਸੇ ਫਕੀਰ ਵਲੀ ਦੀ ।

ਪੀਲੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਣ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅੰਦਰ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਬੜੀ ਪ੍ਰਬਲ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵੇਰੋਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਤ ਕਾਨ੍ਹ, ਭਗਤ ਛੱਜੂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਪੀਲੂ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ “ਭਗਤ ਪੀਲੂ” ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਬੰਦਗੀ ਭਾਵ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ। ਮੀਆਂ ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਛੜੀ ਛੜੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਆਖੀ ਸੋ ਅੱਛੀ ।

ਪੀਲੂ, ਸੁਬਰਾ ਪਹਿਲੇ ਹੋਏ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਮੀਂ ਜਦ ਕੱਛੀ ।

ਪੀਲੂ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਇਕ ਨਮੂਨਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤੁੱਛਤਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:—

ਉਹ ਜੁ ਦਿਸਣ ਟਾਲੀਆਂ, ਸਾਵੇ ਪੱਤ ਕਚੂਚ ।

ਬਹਿ ਬਹਿ ਗਈਆਂ ਮੱਜਲਸਾਂ, ਰਾਣੇ ਰਾਉ ਮਲੂਕ ।

ਜੋਗੀ ਆਸਣ ਛੋਡਿਆ, ਪਿਛੇ ਰਹੀ ਬਿਭੂਤਿ ।

ਪੀਲੂ ਚਾਰ ਕੁੰਡਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ, ਮੌਤ ਨਿਮਾਣੀ ਕੂਕ ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਪੀਲੂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਬੜੇ ਮੋਹ ਨਾਲ ਸਿਮਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੇ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਰਚਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ (ਪੀਲੂ)

ਘਰ ਖੀਵੇ ਦੇ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਜੰਮੀ ਮੰਗਲਵਾਰ
ਡੂਮ ਸੋਹਲੇ ਗਾਂਵਦੇ, ਖਾਨ ਖੀਵੇ ਦੇ ਬਾਰ
ਰੱਜ ਦੁਆਈਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਸੋਹਣੇ ਪਰਿਵਾਰ
ਰਲ ਤਦਬੀਰਾਂ ਬਣਦੀਆਂ, ਛੈਲ ਹੋਈ ਮੁਟਿਆਰ ।। ੧ ।।

ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਲ ਸਹੇਲੀਆਂ, ਕੂੜੀ ਰੀਸਕਾਰ
ਘਰ ਬਿਝਲ ਦੇ ਮਿਰਜ਼ਾ, ਜੰਮਿਆ ਕਰੜੇ ਵਾਰ
ਜਨਮ ਦਿਤੋ ਮਾਈ ਬਾਪ ਨੇ, ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਕਰਤਾਰ
ਅੰਸਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸੂਰਮਾ, ਖਰਲਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ।। ੨ ।।

ਸਾਹਿਬਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਪੱਟੀਆਂ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਪੜ੍ਹੇ ਕੁਰਾਨ
ਵਿਚ ਮਸੀਤ ਦੇ ਲੱਗੀਆਂ, ਜਾਣੇ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ।। ੩ ।।

ਨਾ ਮਾਰ ਕਾਜ਼ੀ ਛਮਕਾਂ, ਨਾ ਦੇਹ ਤੱਤੀ ਨੂੰ ਤਾਇ
ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਾਡਾ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਲੈ ਆਏ ਇਸ਼ਕ ਲਿਖਾਇ ।। ੪ ।।

ਸਾਹਿਬਾਂ ਗਈ ਤੇਲ ਨੂੰ, ਗਈ ਪਸਾਰੀ ਦੀ ਹੱਟ
ਫੜ ਨਾ ਜਾਣੇ ਤੱਕੜੀ, ਹਾੜ ਨਾ ਜਾਣੇ ਵੱਟ
ਤੇਲ ਭੁਲਾਵੇ ਭੁਲਾ ਬਾਣੀਆ, ਦਿਤਾ ਸ਼ਹਿਦ ਉਲੱਟ
ਵਣਜ ਗਵਾ ਲਿਆ ਬਾਣੀਏ, ਬਲਦ ਗਵਾ ਲਏ ਜੱਟ
ਤਿੰਨ ਸੈ ਨਾਂਗਾ ਪਿੜ ਰਹਿਆ, ਹੋ ਗਏ ਚੋੜ ਚੱਪੱਟ
ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ, ਰਹੂ ਵਿਚ ਜਗੱਤ ।। ੫ ।।

ਘਰ ਸੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੁਰ ਪਈ, ਕਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਨੀਤ
ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਡਾ ਮਰ ਗਿਆ, ਸੁੰਨੀ ਪਈ ਮਸੀਤ ।। ੬ ।।

ਤੂੰ ਸੁਣ ਕਰਮੂ ਬਾਹਮਣਾ. ਕਦੀ ਨਾ ਆਇਆ ਕਾਮ
 ਘੋੜੀ ਦਿਆਂ ਤੇਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਨੂੰ. ਕਾਠੀ ਸਟੇ ਲਗਾਮ
 ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਦਿਆਂ ਚੂੜੀਆਂ, ਸੋਨਾ ਕਰਦੀ ਦਾਨ
 ਝੋਟੀ ਦਿਆਂ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਨੂੰ. ਹਲ ਦੀ ਜ਼ਿਮੀਂ ਇਨਾਮ
 ਜਬ ਲਗ ਜੀਵੇਂ ਸਾਹਿਬਾ. ਰੱਖੇ ਤੇਰਾ ਅਹਿਸਾਨ
 ਚੋਬ ਨੂੰ ਚੰਪੜ ਵਿਆਹ ਲੈ ਜਾਣਗੇ. ਫਿਰ ਕੀ ਕਰੇਗੁ ਆਣ ॥ ੭ ॥

ਅੱਗਿਓਂ ਕਰਮੂ ਬੋਲਦਾ. ਸੱਚੀ ਦਿਆਂ ਸੁਣਾਇ
 ਚਾਲੀਸ ਕੋਹਾਂ ਦਾ ਪੈਂਡਾ, ਕੋਣ ਆਵੇ ਕੋਣ ਜਾਇ
 ਘਰ ਮਿਰਜੇ ਦੇ ਹੋਰ ਇਸਤਰੀ, ਸੁਣੀਂਦੀ ਬੁਰੀ ਬਲਾਇ ।
 ਸੌਕਣ ਉਤੇ ਸੌਕਣ ਪਈ, ਮਾਰ ਲਵੇ ਅੱਧ ਵਟਾਇ
 ਛੱਡ ਦੇ ਪੁਰਾਣੀ ਜੱਟ ਦੀ ਦੋਸਤੀ, ਨਵੀਂ ਕਰਮੂ ਵਲ ਲਾਇ ।
 ਘਰ ਵਿਚ ਲਾ ਲੈ ਦੋਸਤੀ. ਬਹਿ ਕੇ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਇ ॥ ੮ ॥

ਅੱਗੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਬੋਲਦੀ. ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ ਸੁਆਹੇ
 ਮਾਰਾਂ ਚਪੜ ਤੇਰੇ ਗਜ਼ਬ ਦੀ. ਦਿਆਂ ਅਕਲ ਗਵਾਇ । ।
 ਖਬਰ ਹੋ ਜਾਇ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਨੂੰ, ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਦੇਣ ਉਜਾੜ
 ਖਬਰ ਹੋ ਜਾਇ ਵੀਰ ਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ. ਤੈਨੂੰ ਕਰਸਨ ਮਾਰ
 ਜੇ ਖਬਰ ਹੋ ਜਾਇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ. ਕਰਦੇ ਢੀਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ
 ਭਲਕੇ ਸਰਾਧ ਦਾਦਾ ਆਉਣਗੇ. ਨਿਉਂਦਾ ਖਾਣ ਤੇ ਜਾ
 ਲਗੀਆਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਪੋਤਰੀ. ਬਹਿ ਗਿਆ ਰੰਨ ਬਣਾ ।
 ਲਗ ਕਚਹਿਰੀ ਖੀਵੇ ਬਾਪ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲਊ ਮੰਗਵਾ
 ਇਹ ਗੁਨਾਹ ਮੇਰਾ ਬਖਸ਼ ਲੈ. ਸਾਹਿਬਾਂ ਜਿਥੇ ਘੱਲ ਉਥੇ ਜਾਂ ॥ ੯ ॥

ਤੋੜਾ ਲੱਗਾ ਅਫੀਮ ਦਾ. ਸਾਡੀ ਅਕਲ ਠਿਕਾਣੇ ਨਾ
 ਮੈਂ ਤੇ ਭੁੱਲਾ ਗਰੀਬ ਹਾਂ. ਮੇਰੀ ਰੱਖ ਧੌਲਿਆਂ ਦੀ ਲਾਜ
 ਬੜੀ ਰਾਤੋ ਉਠ ਕੇ. ਟੁਰ ਪਊ ਖਰਲਾਂ ਦੀ ਰਾਹ ॥ ੧੦ ॥

ਸਿਆਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਮਣ ਤੁਰ ਪਿਆ. ਪਿਆ ਖਰਲਾਂ ਦੀ ਰਾਹ
 ਕੋਲ ਮਿਰਜੇ ਦੇ ਆ ਕੇ. ਦੱਸ ਦਿਤੀ ਸਾਹੇ ਦੀ ਪਾ
 ਮਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ. ਚਲ ਕੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਲਾ
 ਭੇਜਿਆ ਸਾਹਿਬਾ ਦਾ ਆ ਗਿਆ. ਛੋੜੀ ਹੋਇ ਤਿਆਹ ॥ ੧੧ ॥

ਚੜ੍ਹਦੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਖਾਨ ਨੂੰ. ਛਹੜੀ ਕਰੇ ਜਵਾਬ
ਹਟਕੇ ਬੈਠੇ ਮਿਰਜ਼ਾ. ਘਰ ਵਿਚ ਕਰੀ ਸਲਾਹ
ਉਤੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ. ਮੇਰੇ ਹੱਥੀਂ ਕਾਜ ਸੰਵਾਰ
ਭਲਕੇ ਆਵਟਗੇ ਭੱਟੀ ਸੰਦਲ ਬਾਰ ਦੇ. ਸਾਹਿਬਾਂ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ॥ ੧੨ ॥

ਮੇਰਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਾ. ਪਿਛੇ ਭਾਈ ਚਾਰ
ਅਛੀ ਕਰਨੀ ਅਪਣੇ ਨੱਕ ਨੂੰ. ਨਹੀਂ ਖਰਲਾਂ ਨੂੰ ਆਉ ਹਾਰ ।
ਮੇਰਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਾ. ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਹੋੜ ਨਾ ਪਾਇ ।
ਕਾਜ ਵਿਹੂਣਾ ਮੈਂ ਫਿਰਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕਿਸੇ ਕਾਜਾਂ ਨਾਲ ॥ ੧੩ ॥

ਚੜ੍ਹਦੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਖਾਨ ਨੂੰ. ਮਤੀਂ ਦੇਵੇ ਮਾਂ
'ਬੁਰੇ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ. ਬੁਰੀ ਸਿਆਲਾਂ ਦੀ ਰਾਹ
ਬੁਰੀਆਂ ਸਿਆਲਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਗਤਾਂ, ਜਾਦੂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਪਾ
ਕੱਢ ਕਲੇਜੇ ਖਾਂਦੀਆ, ਮੇਰੇ ਝਾਟੇ ਤੱਲ ਨ ਪਾ
ਰੰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਚਲਿਆ, ਆਵੇ ਜਾਨ ਗਵਾਇ
ਆਖੇ ਮੇਰੇ ਲੱਗ ਜਾ, ਅੱਗੇ ਪੈਰ ਨਾ ਪਾਇ ॥ ੧੪ ॥

ਘਰ ਖੀਵੇ ਦੇ ਕਾਜ ਨਾਈ. ਲਾਗੀ ਭੇਜਿਆ ਮੇਰੇ ਬਾਰ
ਘਰ ਮੇਰੇ ਆਣ ਕੇ. ਦੱਸ ਦਿਤੀ ਸਾਰੇ ਦੀ ਪਾ
ਉਹ ਨਾਨਕੇ ਮੈਂ ਦੋਹੜਾ. ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਮੋੜ ਨਾ ਪਾ
ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਇਕ ਪੱਤਰਾ, ਮੈਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਉਗਾ ਜਾ
ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਘੋੜੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਈ. ਆਸਟ ਬੈਠਾ ਜਾ
ਚੜ੍ਹਦੇ ਦਾ ਪੱਲਾ ਅਟਕਿਆ. ਛਿਨੁਕ ਸਾਹਮਣੇ ਆ
ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਚਲਿਆ, ਖੇੜੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ॥ ੧੫ ॥

ਕੱਢ ਕਲੇਜਾ ਲੈ ਗਈ. ਖਾਨ ਖੀਵੇ ਦੀ ਧੀ
ਗਜ ਗਜ ਲੰਮੀਆਂ ਮੋਢੀਆਂ, ਰੰਗ ਜੋ ਗੋਰੇ ਸੀ ।
ਜਿ ਦੇਵੇ ਪਿਆਲਾ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ, ਮੈਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਲੈਦਾ ਪੀ ।
ਜਿ ਮਾਰੇ ਬਰਛੀ ਕੱਸ ਕੇ. ਮਿਰਜ਼ਾ ਕਦੀ ਨਾ ਕਰਦਾ ਸੀ.
ਆਪਣੀ ਮੌਤੋ ਮੈਂ ਮਰਾਂ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ॥ ੧੬ ॥

ਚੜ੍ਹਦੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਖਾਨ ਨੂੰ, ਵੰਝਲ ਦੇਂਦਾ ਮਤਿ
 ਭੱਠ ਰੰਨਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ, ਖੁਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਤਿ
 ਹੱਸ ਕੇ ਲਾਂਦੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ, ਰੋ ਰੋ ਦੋਦੀਆਂ ਦੱਸ
 ਜਿਸ ਘਰ ਲਾਈ ਦੋਸਤੀ, ਮੂਲ ਨਾ ਘੱਤੇ ਲੱਤ
 ਲੱਥੀ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵਦੀ, ਦਾਨਸ਼ਮੰਦਾਂ ਦੀ ਪੱਤ
 ਸਾਹਿਬਾਂ ਆਈਂ ਨਾ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਿਰ ਨ ਰਹੂ ਸਾਡੀ ਪੱਤ ।। ੧੭ ।।

ਰਾਜਾ ਝੂਰੇ ਰਾਜ ਨੂੰ, ਬੁਧਿ ਨੂੰ ਝੂਰੇ ਚੌਰ
 ਗੋਰੀ ਝੂਰੇ ਰੂਪ ਨੂੰ, ਪੈਰਾ ਝੂਰੇ ਮੋਰ ।। ੧੮ ।।

ਚੜ੍ਹਦੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਖਾਨ ਨੂੰ, ਮਾਂ ਮਤਿ ਦਿੰਦੀ ਖਲੀ
 ਸੱਪਾਂ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ, ਨਾ ਕਰ ਭਾਈ ਅਤੀ
 ਤਪੀ ਕਤਾਰੀ ਤੇਲ ਦੀ, ਸਿਰ ਪਰ ਲਾਟ ਜਲੀ
 ਮੂਸਾ ਭੱਜਿਆ ਮੌਤ ਤੋਂ, ਉਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਮੌਤ ਖਲੀ
 ਪਰਬਤ ਵੜਦਿਆਂ ਟੱਕਰੇ, ਲੰਘਣ ਕਿਹੜੀ ਗਲੀ
 ਰੋਦੀ ਬੀਬੀ ਛਾਤਮਾ, ਕਰ ਕੇ ਬਾਂਹ ਖਲੀ ।
 ਮੈਂ ਕੀ ਰੱਬਾ ! ਤੇਰਾ ਫੋਤਿਆ, ਮੇਰੀ ਜੋਤੀ ਖਾਕ ਰਲੀ
 ਅੱਜ ਦਾ ਵਾਰ ਬਚਾ ਲੈ, ਭਲਕੇ ਸਿਆਲੀਂ ਜਾ ਵੜੀ ।। ੧੯ ।।

ਵਿਆਹ ਹੋਵੇ ਛੱਡ ਦਿਆ, ਮੰਗ ਨਾ ਛੱਡੀ ਜਾ
 ਜੇਕਰ ਮੰਗ ਮੈਂ ਛੱਡ ਦਿਆਂ, ਲੱਗੇ ਖਰਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ ।
 ਪੁੱਤ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੂੰਹ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਸਾਡੀ ਟੁਰਨੀ ਜਗ ਵਿਚ ਵਾਰ ।। ੨੦ ।।

ਚੜ੍ਹਦੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਖਾਨ ਨੂੰ, ਮਾਂ ਮਤਿ ਦਿੰਦੀ ਖਲੀ ।
 ਯਾਰਾਂ ਚੋਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲ ਨ ਕਰੀਦੇ ਖਰੀ ।। ੨੧ ।।

ਅੱਗੋਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਬੋਲਿਆ, ਦੇਵਾਂ ਸੱਚ ਸਭਾਰ
 ਘਰ ਵੰਝਲ ਦੇ ਜੰਮਿਆ, ਦਿੱਤੀ ਕੁਲ ਸਵਾਰ
 ਸੱਦਿਆ ਸਾਹਿਬਾਂ ਸਿਆਲ, ਕੀਕੁਰ ਦਿਆਂ ਜਵਾਬ
 ਜੀਵਦਾ ਰਹਾ ਤਾਂ ਆ ਮਿਲਾਂ, ਮਤ ਛੋਡੀਓ ਆਸ ।। ੨੨ ।।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਿਆ, ਚਲਿਆ ਹਵਾ ਸਵਾਰ

ਮਿਰਜਾ ਪੁੱਛੇ ਪੀਲੂ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ, ਦੱਸੀਂ ਸ਼ਗਨ ਵਿਚਾਰ ।। ੨੩ ।।

ਪੀਲੂ ਬੈਠਾ ਖੂਹ ਤੇ, ਕਰਕੇ ਲੱਖ ਤਦਬੀਰ
ਕਾਂਜਣ ਬੱਧਾ ਤੱਕਲਾ, ਤੱਕਲੇ ਬੱਧਾ ਤੀਰ ।। ੨੪ ।।

ਲੱਠ ਪਿਲਾਨਾ ਮੇਲਿਆ ਕਰੜੇ ਘਤ ਜੰਜੀਰ
ਕੰਮੀਆਂ ਮੁੱਢ ਧੜੁਰੀਆ, ਜਿਉਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੁਢ ਵਜ਼ੀਰ ।। ੨੫ ।।

ਕੁੱਤਾ ਹਟ ਹਟ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਜਿਉਂ ਦਰ ਵਿਚ ਖੜਾ ਫਕੀਰ
ਟਿੱਡਾਂ ਗੋਤਮ ਗੋੜੀਆਂ, ਭਰ ਭਰ ਡੋਲੁਟ ਨੀਰ ।। ੨੬ ।।

ਅੱਗੋਂ ਮਿਰਜਾ ਬੋਲਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਦਿਆਂ ਸੁਣਾ ।
ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਝੂਠੀਆਂ, ਇਕ ਭਿ ਮੰਨਦਾ ਨਾਂਹ ।। ੨੭ ।।

ਇੰਨੇ ਖੜਕੇ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ, ਕਬਰੀਂ ਜਾ ਪਏ
ਜਿ ਭਲੀ ਚਾਹਨੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਅਗਾਹਾਂ ਪੈਰ ਨਾ ਦੇਇ ।। ੨੮ ।।

ਰਸਤੇ ਪੈ ਜਾਓ ਰਾਹੀਓ, ਡੰਡੀ ਪੈਰ ਨਾ ਘੱਤ
ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਾਹਾ ਸਾਧਿਆ, ਲਾਗੀ ਦੋਦੇ ਘੱਤ
ਘਰ ਮਿਰਜੇ ਦੇ ਆਇ ਕੇ, ਪਾਉਂਦੇ ਸਾਹੇ ਦੀ ਦੱਸ
ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਇਕ ਪਤੀਆ, ਨਾ ਵਧ ਜਾ ਨਾ ਘੱਟ ।। ੨੯ ।।

ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰ ਘੋੜੀਆਂ, ਮੇਰੀ ਬੱਕੀ ਦਾ ਪਤਲਾ ਲੱਕ
ਆਹ ਲੋ ਰੁਪਯਾ ਸਲਾਮੀ ਦਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਨਾ ਆਈ ਮਤਿ
ਸੁੰਮ ਬੱਕੀ ਦੇ ਖੜਕਦੇ, ਜਿਉਂ ਲੋਹੇ ਪੈਟ ਧਿਗਾਟ
ਦੁੰਮ ਬੱਕੀ ਦੀ ਇੰਜ ਫਿਰੇ, ਜੈਸੇ ਚੋਰੀ ਕਰੇ ਗੁਲਾਮ ।। ੩੦ ।।

ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਲਾਹੇ-ਪਗੜੀਆਂ, ਫਟਕੇ ਸਿਟੇ ਅੰਜਾਣ
ਬੱਕੀ ਲਾਹੀਆਂ ਪਗੜੀਆਂ, ਵੇਖੀ ਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਲਾਜ
ਨਾਈ ਮੈਹਰਾ ਮਾਰਿਆ, ਸ਼ਰਬਤ ਦਿਤਾ ਡੋਲੁ
ਪੁੱਛ ਨਾ ਪੈਂਦੇ ਮਾਮਲੇ, ਨਿਹੁੰ ਨ ਲੱਗਦੇ ਜ਼ੋਰ ।। ੩੧ ।।

ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਸੁਖਾਲੀਆਂ, ਅਉਖੇ ਪਾਲਣੇ ਬੋਲ
ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਿਆਲਾਂ ਮੁਢ ਆ ਗਿਆ, ਰੰਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਚੋਰ
ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਬਰਛੀਆਂ, ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸਬਜ਼ ਕਮਾਨ
ਦਹਿਣੇ ਕੰਨੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਮੇਰਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਭਰ ਜਵਾਨ ।। ੩੨ ।।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਘਰ ਬੀਬੇ ਦੇ ਆ ਗਿਆ, ਤਰਖਾ ਦਿੰਦਾ ਠਰੂ
ਜੇ ਤੂ ਮਾਸੀ ਧਰਮ ਦੀ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਮਿਲਾ
ਘਰ ਤੋਂ ਬੀਬੇ ਤੁਰ ਪਈ, ਮੋਹਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਚਾਰ
ਉਠ ਨੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਸੁੱਤੀਏ: ਉਠਕੇ ਦੇਈਂ ਦੀਦਾਰ ।। ੩੩ ।।

ਚੀਰੇ ਵਾਲਾ ਛੋਕਰਾ, ਬੀਬੇ ! ਅੰਦਰ ਕਉਣ ਖੜਾ
'ਮਿਰਜ਼ਾ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਦਾ, ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਟੁੱਟ ਪਿਆ ।'
ਨ ਛੜ ਬਾਂਹੀਆਂ ਘੁੱਟ ਕੇ, ਵੰਗਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਭੱਜ
ਕੱਲ ਚੀਰ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ, ਪਹਿਨ ਨ ਦੇਖੀਆਂ ਰੱਜ ।। ੩੪ ।।

ਭੀੜੀ ਗਲੀ ਕੁਥਾਂ ਘਰ, ਮੂਰਖ ਧੂਲੀ ਗੱਡ
ਖਬਰ ਹੋਵੇ ਖਾ ਸਮੀਰ ਨੂੰ, ਲਹੂ ਪੀਵੇਗਾ ਰੱਜ
ਲੈ ਚਲ ਦਾਨਾਬਾਦ ਨੂੰ, ਜਿ ਸਿਰ ਹੋਗੀ ਪੱਗ
ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਗੁਆਉਣਗੇ, ਤੂ ਰੱਖ ਖਰਲਾਂ ਦੀ ਲੱਜ ।। ੩੫ ।।

ਅਗੋਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਬੋਲਦਾ, ਤੂੰ ਸੁਣ ਜਾਮ ਲੁਹਾਰ
ਕਿਆ ਸੁੱਤਾ ਕਿਆ ਜਾਗਦਾ, ਕੀ ਤੂੰ ਗਇਆ ਪਵਾਰ
ਮਜ਼ੂਰੀ ਲੈ ਲਈ ਅਪਣੀ, ਕਿੱਲੀਆਂ ਦੇਈਂ ਹਜ਼ਾਰ
ਜੇ ਤੂੰ ਭਾਈ ਧਰਮ ਦਾ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਟੋਰੀਂ ਨਾਲ ।। ੩੬ ।।

ਮਿਰਜ਼ੇ ਕਿੱਲੀਆ ਗੱਡੀਆਂ, ਪੰਜੇ ਪੀਰ ਮਨਾ
ਪੌੜੀ ਪੌੜੀ ਜੱਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਜਾ
ਉਪਰੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਉਤਰੀ, ਪੈ ਗਈ ਛਟਕਾਰ ।। ੩੭ ।।

ਸਾਲੂ ਦਾ ਪੱਲਾ ਅਟਕਿਆ, ਰਤਾ ਕੁ ਬੱਕੀ ਨੂੰ ਫੇਰ
ਅੱਗੇ ਘਰ ਬਾਪ ਦਾ ਨੌਂ ਲੱਖਾ, ਲੈਂ ਦਿਆਂ ਸਾਲੂਆਂ ਦਾ ਢੇਰ

ਚੜੀ ਰਹਿ ਬੱਕੀ ਦੀ ਬੇਲ ਤੇ. ਸੁੱਖ ਮਿਰਜੇ ਦੀ ਲੋੜ ।
ਮਾੜੀ ਤੇਰੀ ਟੈਰਕੀ ਮਿਰਜਿਆ. ਲਿਆਇਆ ਕਿਧਰੋਂ ਟੈਰ
ਸੁੱਕਾ ਏਹਦਾ ਚੋਖਟਾ. ਕਾਵਾਂ ਖਾਧੀ ਕਮਰੋੜ ।। ੩੮ ।।

ਜੇ ਘਰ ਨਾ ਆਹੀਂ ਤੇਰੇ ਬਾਪ ਦੇ. ਮੰਗ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹੋਰ
ਘੋੜੀ ਖੀਵੇ ਖਾਨ ਦੀ. ਬੜੀ ਮਰਾਤਬ ਖੋਰ
ਭੱਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਨਾ ਦੇਣਗੇ, ਉੱਧਲ ਗਈਆਂ ਦੇ ਚੋਰ
ਵਿਚ ਉਜਾੜ ਦੇ ਮਾਰਦੇ. ਤੇਰੀ ਸੁੱਟਣ ਧੋਣ ਮਰੋੜ ।। ੩੯ ।।

ਕੰਨ ਲੰਮੇ ਖੁਰ ਪਤਲੇ. ਦੁੰਮ ਬੱਕੀ ਦੀ ਸਿਆਹ
ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਟੈਰ ਨੂੰ. ਝੋਰੀ ਚਿਤ ਨਾ ਪਾ
ਬਈ ਡੋਗਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ. ਬਹਿਣ ਪੁਆਂਦੀ ਆ
ਬਾਪ ਦੇ ਖੌਤਿਆਂ ਚਰ ਕੇ. ਬੱਕੀ ਨੇ ਲਈਆਂ ਬਣਾ ।। ੪੦ ।।

ਦਸ ਮਹੀਆਂ ਦਾ ਘਿਉ ਦਿਤਾ, ਬੱਕੀ ਦੇ ਢਿੱਡ ਪਾ
ਬੱਕੀ ਤੋਂ ਡਰਨ ਫਰੇਸ਼ਤੇ. ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਡਰੇ ਖੁਦਾ
ਚੁੰਭੀ ਵਿਚ ਪਤਾਲ ਲਾਉਂਡ ਕੇ ਚੜ੍ਹੇ ਅਕਾਸ਼
ਚੜ੍ਹਨਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ੋਕ ਨੂੰ. ਬੱਕੀ ਨੂੰ ਲਾਜ ਨਾ ਲਾ ।। ੪੧ ।।

ਬੂਹੇ ਤੇ ਟੰਮਕ ਵੱਜਿਆ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਘੱਤੇ ਤੇਲ
ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਨਾਨਕੇ. ਬੂਹੇ ਬੈਠਾ ਮੇਲ
ਬਾਲੀ ਬਟੂਆ ਰਹਿ ਗਿਆ. ਕੁੱਪੇ ਅਤਰ ਫੁਲੈਲ
ਗਹਿਣੇ ਸਟੇ ਪਟਾਰੀਆਂ. ਝਾਂਜਰ ਸਟੇ ਹਮੇਲ ।। ੪੨ ।।

ਫੀਰੋਜ਼ ਡੋਗਰ ਕੂਕਿਆ. ਸੁਣ ਖਾਨ ਖੀਵਾ ਮੇਰੀ ਬਾਤ
ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਮਿਰਜਾ ਲੈ ਗਿਆ. ਰੋਦੀ ਕੱਢੀ ਦੀ ਬਾਰ
ਲਾ ਗਿਆ ਲਾਜ ਸਿਆਲਾਂ ਨੂੰ. ਗਿਆ ਸੀ ਦਾਗ ਲਾ
ਘੋੜੇ ਪਾਉ ਪੰਖਰਾਂ. ਪੈਦਲ ਹੋ ਜਾਣ ਸਵਾਰ ।। ੪੩ ।।
ਰਸਤੇ ਪਵੇ ਪੈਦਲੇ, ਮੁੰਡ ਮਲੇ ਅਸਵਾਰ
ਸ਼ਾਵਾ ਮਿਰਜਾ ਮਾਰਨਾ. ਕਰਕੇ ਕੋਲ ਕਰਾਰ ।
ਇਸ਼ਕ ਲਿਤਾੜੇ ਆਦਮੀ, ਬਰਫ ਲਿਤਾੜੇ ਰੁੱਖ

ਨੀਂਦ ਨ ਆਉਂਦੀ ਚੋਰ ਨੂੰ, ਆਸ਼ਕ ਨੂੰ ਨਈ ਭੁੱਖ ।। ੪੪ ।।

ਸਾਹਿਬਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਦੋਸਤੀ, ਜਗ ਨ ਰਹਿਣੀ ਲੁਕ
ਲੈ ਚਲ ਦਾਨਾਬਾਦ ਨੂੰ, ਜਾਨ ਲੁਕਾਵੇ ਮੁਖ ।

ਜੰਡ ਦੇ ਹੇਠ ਸੱਟ ਸੌ ਰਿਹਾ, ਉਠ ਕੇ ਸੁਰਤਿ ਸੰਮਾਲ
ਬੱਕੀ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਠ ਗਈ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਬੜਾ ਇਤਬਾਰ ।। ੪੫ ।।

ਨਾਰਦ ਛੱਡ ਕੇ ਉਠ ਗਿਆ, ਤੇਰਾ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮਾ ਦਾ ਯਾਰ
ਮਾਰਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਦਾ ਕਰਦਾ ਨਾ ਸੀ ਇਤਬਾਰ
ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਨ ਕੋਈ ਦੀਹਦਾ ਸੂਰਮਾ, ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਪਰ ਵਾਰ ਕਰੇ
ਮਾਰ ਕੇਹਾਂ ਤੇਰੇ ਜਿੰਨੇ ਨੇ: ਪਾਸ ਤੇਰੇ ਵੀਰ ਖੜੇ
ਝਟ ਕੂ ਝੂਟਾ ਜੰਡ ਹੇਠ ਲੈਣ ਦੇ, ਜਿਹੜੀ ਖੁਦਾ ਕਰੇ ।। ੪੬ ।।

ਅਜ ਦੀ ਘੜੀ ਸੌ ਲੈਣ ਦੇ, ਦੂਜੀ ਘੜੀ ਵੜਾਂ ਦਾਨਾਬਾਦ
ਜੰਡ ਦੇ ਹੇਠ ਜੱਟ ਸੌ ਰਿਹਾ, ਲਾਲ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਤਾਟ
ਵਹੀ ਚਲਾਈਆਂ ਕਾਨੀਆਂ, ਮੌਤ ਨ ਦਿੰਦੀ ਜਾਣ ।। ੪੭ ।।

ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਕਲਜੋਗਣਾ, ਫਤਿਹ ਨ ਦਿਤੀ ਹੱਟ
ਲਿਖੀਆਂ ਡਾਢੇ ਰੱਬ ਦੀ ਾਂ, ਮੋਟਣ ਵਾਲਾ ਕੰਟ
ਉਠੀ ਮਿਰਜ਼ਿਆ ਸੁੱਤਿਆ, ਖੱਬੇ ਆਏ ਅਸਵਾਰ
ਹੱਥੀ ਤੇਗਾਂ ਰੰਗਲੀਆਂ, ਕਰਦੇ ਮਾਏ ਮਾਰ ।। ੪੮ ।।

ਮੇਰੇ ਬਾਬਲ ਵਰਗੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ, ਵੀਰ ਮੇਰੇ ਅਸਵਾਰ
ਕੀ ਢੁੰਡਾਵਟ ਅਸਾਂ ਕੀ, ਕੀ ਕੋਈ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ?

ਜੰਡ ਦਿਆ ਜੰਡੋਰਿਆ, ਤੂੰਗ ਕਰੀ ਨਿਆਉਂ
ਹੋ ਦੂਟਾ ਫਲ ਚੋਗੁਣਾ, ਤੇਰੀ ਮਹਿੰਦੀ ਮਾਣੇ ਛਾਉਂ ।। ੪੯ ।।

ਮੁੱਠੀਆਂ ਭਰ ਜਗਾਉਂਦੀ ਯਾਰ ਨੂੰ, ਜਾਗੀਏ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ
ਧਰ ਨਾ ਅੰਪੜੀ ਰੰਨ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਮੇਰੀ ਵਿਚਾਲਿਓ ਟੁੱਟੀ ਲਾਂ

ਜੇ ਨਾ ਸੀ ਤੋੜ ਨਿਭਾਵਟੀ, ਮੇਰੀ ਕਾਹਨੂੰ ਪਕੜੀ ਥਾਂਹ
ਬਚਾ ਦੋਦਾ ਆਸ਼ਕਾਂ, ਨਾ ਅੱਗੇ ਮਿਲਨਾ ਤੈਨੂੰ ਥਾਂ ॥ ੫੦ ॥

ਅਰਸ਼ੋ ਉਤਰੇ ਛੇ ਜਟੇ, ਛੇਵੇਂ ਹੋਣ ਭੈਣ ਭਰਾ
ਦੁਲ ਦੁਲ ਲਈ ਸ਼ਾਹ ਅਲੀ ਨੇ, ਪੈਣ ਕਾਬੂ ਦੀ ਰਾਹ
ਇਕ ਲਿਆ ਗੁੱਗੇ ਚੌਹਾਨ ਨੇ, ਬਾਂਗੜਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਢਾਹ
ਨੀਲਾ ਲਿਆ ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ ਨੇ, ਰਾਣੀਆਂ ਲਈਆਂ ਛੁਡਾ ॥ ੫੧ ॥

ਗਰੜਾ ਜੈਮਲ ਫਤੇ ਸਾਂਦਲ, ਬੇਟੀ ਨਾ ਦਿਤੀ ਵਿਆਹ
ਲੱਖੀ ਲੈ ਲਈ ਦੁਲੇ ਜਵਾਨ ਨੇ, ਮਾਰੇ ਅਕਬਰ ਦੀ ਰਾਹ
ਕੱਕੀ ਘਰ ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ, ਚਾਰੇ ਕੂਟਾਂ ਲਈਆਂ ਨਿਵਾ
ਸਭਨ ਤੇ ਛੋਟੀ ਹੈ ਬੱਕੀ, ਚਲ ਕੇ ਆਈ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਪਾਸ ॥ ੫੨ ॥

ਮੂੰਹ ਕੰਡਿਆਲਾ ਜੱਟ ਨੇ ਦੇ ਲਿਆ, ਪੰਜੇ ਪੀਰ ਮਨਾ
ਛਿੱਕ ਤੇ ਤੰਗ ਕੱਸਿਆ, ਲਏ ਨੇ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾ
'ਸਿਰ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵੱਢ ਕੇ, ਦੇਵਾ ਜੰਡ ਚੜ੍ਹਾ
ਬੱਕੀ ਦੀ ਬੇਲ ਪਰ ਬਹਿਕੇ, ਬੱਕੀ ਨੂੰ ਲਾਜ ਨਾ ਲਾਂ ॥ ੫੩ ॥

ਸ਼ੇਰੂ ਕਲਿਯਾਰ ਭੌਕਦੇ, ਦੇਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੋਣ
ਜਿਉਂ ਮੱਕਾ ਲੱਭਾ ਹਾਜੀਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਭਾ ਤੂੰ
ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਇਉਂ ਲੱਗੇ, ਜਿਉਂ ਫੱਟਾਂ ਉਤੇ ਨੂੰਟ
ਤੇਗਾ ਮਾਰ ਉਡਾਵਾਂਗੇ, ਜਿਉਂ ਪੰਜਾ ਪਿੰਜਦਾ ਰੂੰ ॥ ੫੪ ॥

ਮਿਰਜ਼ਾ ਆਖੇ ਕੋਈ ਨਾ ਦੀਹਦਾ ਸੂਰਮਾ, ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥ ਕਰੇ ।
ਕਟਕ ਭਿੜਾ ਦਿਆਂ ਟੱਕਰੀ, ਮੈਥੋ ਬੈਰਾਤ ਭਰੇ
ਵਲ ਵਲ ਵੱਢ ਦੁੰਗਾ ਸੂਰਮੇ, ਜਿਉਂ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਪੈਣ ਗੜ੍ਹੇ
ਸਿਰ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵੱਢ ਕੇ, ਸਿਟੁੰਗਾ ਵਿਚ ਰੜੇ ॥ ੫੫ ॥

ਇਹ ਥਾਂ ਵਕਤ ਢਲਦਾ, ਜਿਉਂ ਸੁਥਾ ਸੇ ਹੋਇ ਸ਼ਾਮ
ਧਰਤੀ ਤਾਂਬਾ ਹੋ ਗਈ, ਸਿਆਹੀ ਫਿਰੀ ਅਸਮਾਨ
ਘਰ ਬਿਗਾਨੇ ਮਾਰ ਕੇ, ਸੌਂ ਹਿਹਾ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ

ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਸਾਂਗਾਂ ਵਜਦੀਆਂ, ਜਿਉਂ ਲੋਹੇ ਪੜੇ ਪੰਗਾਨ

ਚੰਧੜ ਢੁਕੇ ਜੰਨ ਬੰਨੁ ਕੇ, ਮਾਰੇ ਤੈਨੂੰ ਬਾਝ ਨਾ ਜਾਣ
ਛੇੜੁ ਬੱਕੀ ਚਲੀਏ ਦਾਨਾਬਾਦ, ਕਿਉਂ ਪਿਆ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ

ਮੇਰੇ ਮਿਰਜੇ ਦੇ ਹੱਥੋ ਪਈਆਂ ਭਾਜੜਾਂ, ਅੰਬਰ ਕੋਈ ਨਾ ਪਿੰਡਾ ਠੱਲੁ
ਰਾਣੀ ਮਹਲੀਂ ਤੇ ਤਿੰਵਣੀਂ, ਤੁਰ ਪਈ ਮਿਰਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ।। ੫੭ ।।

ਮੈਂ ਬੈਠਾਂ ਵਿਚ ਕਚਹਿਰੀਆਂ, ਰਾਜੇ ਹੁੰਦੇ ਮੇਰੀ ਵਲ
ਮਾਰਾਂ ਰਾਹ ਲਾਹੌਰ ਦਾ, ਸ਼ਹਿਰੀਂ ਘੱਤੀਂ ਹਲ ਚਲ

ਚਾਰੇ ਕੁੰਟਾਂ ਲੁੱਟ ਲਈਆਂ, ਸਾਂਗਾਂ ਨਾਲ ਉੱਥਲ
ਮਰਨਾ ਤੇ ਜਗ ਛੱਡਣਾ, ਮੇਰੀ ਜਗ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਇ ਗੱਲ ।। ੫੮ ।।

ਚੰਧੜ ਸਿਆਲ ਚੜ੍ਹ ਪਏ, ਰਾਹੀਂ ਘੱਤ ਵਹੀਰ
ਫੰਜਾਂ ਘੇਰਾ ਘੱਤਿਆ, ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਤਦਬੀਰ ।।

ਕੜਾ ਕੜ ਚਲਣ ਗੋਲੀਆਂ, ਮਿਰਜੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਪੈਂਦੇ ਤੀਰ
ਉਹ ਸੁੱਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਗਿਆ, ਕੈਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਰੀਰ ।। ੫੯ ।।

ਦੇਖ ਜੰਡੋਰੇ ਦੀ ਛਤਰੀ, ਸਿਰ ਪਰ ਬੋਲੇ ਕਾਂ
ਟਾਂਗੂ ਵੱਜੇ ਮਲਕੁਲ ਮੌਤ ਦੇ, 'ਕਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜਾਣ

ਚੰਧੜ ਸਿਆਲ ਮਾਰਨਗੇ, ਬੜੇ ਸੂਰਮੇ ਜੁਆਨ
ਉਠੀਂ ਵੇ ਮਿਰਜਿਆ ਸੁੱਤਿਆ, ਕਿਉਂ ਪਿਆ ਬੜੇ ਗੁਮਾਨ

ਘੋੜੀ ਆਉਂਦੀ ਵੀਰ ਸ਼ਮੀਰ ਦੀ, ਆਂਵਦੀ ਹੈ ਬੜੇ ਤਾਨ
ਸੁੱਤਾ ਏਂ ਤੂੰ ਉਠ ਖੜ, ਜੇ ਰੱਬ ਰੱਖੇ ਸਿਦਕ ਈਮਾਨ ।। ੬੦ ।।

ਮਿਰਜੇ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਵੀਰ ਸ਼ਮੀਰ
ਤੇ ਮਿਰਜੇ ਨੇ ਗੋਸ਼ੇ ਵਿਚੋ ਕੱਢਿਆਂ, ਕਰੜੀ ਨੁੱਕੀ ਦਾ ਤੀਰ

ਕਰ ਬਿਸਮਿੱਲ੍ਹ ਮਾਰਿਆ. ਭਉਂਦਾ ਵਾਂਙ ਭਬੀਰ
ਘੋੜੀ ਉਤੋਂ ਲਾਹ ਲਿਆ. ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਵੀਰ ਸਮੀਰ ।। ੬੧ ।।

ਅਗੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਬੋਲਦੀ. ਮੰਨ ਮਿਰਜ਼ਾ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ
ਚੜ੍ਹੇ ਬੱਕੀ ਨੂੰ ਪਾਵੀਂ ਰਾਹ ਖਰਲਾਂ ਦੇ. ਲੈ ਚਲ ਦਾਨਾਬਾਦ

ਸਿਆਲਾਂ ਦੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ ਆਦਮ ਖਾਣੀਆਂ. ਨਿਤ ਰੋਕ ਲੈਂਦੀਆਂ ਰਾਹ
ਜੇ ਤੂੰ ਮਿਰਜ਼ਿਆ ਸੂਰਮਾ. ਮੇਰੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਓੜ ਨਿਬਾਹ ।। ੬੨ ।।

ਮਿਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਗੁਮਾਨ ਥਾ. ਫਿਰ ਸੋ ਗਿਆ ਜੰਡੋਰੇ ਦੇ ਪਾਸ
ਮੈਂ ਵਲ ਵਲ ਵੱਢ ਦੁੰਗਾ ਸੂਰਮੇ. ਦਿਉਂਗਾ ਪੂਰ ਖਪਾ

ਮੈਂਨੂੰ ਝਟ ਕੂ ਢੋਕਾ ਲਾ ਲੈਣ ਦੇ. ਸੁੱਤੇ ਨੂੰ ਨਾ ਜਗਾ
ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਚਲਾਂਗੇ, ਤੈਂਨੂੰ ਲੈ ਚਲਾਂ ਦਾਨਾਬਾਦ ।। ੬੩ ।।

ਹੋਣੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਤੇ ਕੁੱਦ ਪਈ. ਰਲੀ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਛੁੱਟੀ ਕਾਨੀ ਗਜ਼ਬ ਦੀ. ਲੈ ਗਈ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਾਲ

ਰੂਹ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਨਿਕਲ ਗਈ, ਲੱਗੀ ਜੰਡੋਰੇ ਨਾਲ
ਮੰਦਾ ਕੀਤਾ ਈ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਤੂੰ ਰਲ ਗਈ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ।। ੬੪ ।।

ਕਾਨੀ ਘੋੜੀ ਕਮੋਂਗਰਾਂ. ਤੇ ਫਲ ਉਸਤਾਕਾਰ
ਧੋਖੇ ਮਾਰੀ ਮੇਰੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ. ਨਾ ਆਰ ਨਾ ਪਾਰ
ਖਿਚ ਕੇ ਕੱਢੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਜਵਾਨ ਨੇ. ਕਰ ਗਈ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ।। ੬੫ ।।

ਅੱਗੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਬੋਲਦੀ. ਮਿਰਜ਼ਾ ਮੰਨ ਮੇਰੀ ਅਰਚਾ
ਹੋਣੀ ਵਰਤੀ ਪੰਗੰਬਰਾਂ. ਹੋਣੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਤੇ ਗਈ ਆ

ਬੇਟੇ ਸ਼ਾਹ ਅਲੀ ਦੇ. ਹਸਨ ਵ ਹੁਸੈਨ ਭਰਾ
ਲੜਦੇ ਨਾਲ ਯਜ਼ੀਦ ਦੇ, ਦਿਤੇ ਪੂਰ ਲੰਘਾ
ਦਰ ਵਿਚ ਰੋਦੀ ਬੀਬੀ ਫਾਤਮਾ. ਮੁੜ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਾ ਆ ।

ਮਿਰਜ਼ਿਆ ਐਡੇ ਪੈਗੰਬਰ ਮਾਰ ਲਏ, ਤੂੰ ਕਿਹਦਾ ਪਨਿਹਾਰ
ਇਕ ਅਰਜ਼ ਮੇਰੀ ਮੰਨ ਲੈ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਚਲ ਨਾਲ ।। ੬੬ ।।

ਮੰਦਾ ਕੀਤਾ ਸੁਣ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਮੇਰਾ ਤਰਕਸ ਟੰਗਿਆ ਜੰਡ
ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਾਨੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਜੁਆਨ ਦੀ, ਦਿੰਦਾ ਸਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ
ਪਹਿਲੋਂ ਮਾਰਦਾ ਵੀਰ ਸ਼ਮੀਰ ਦੇ, ਦੂਜੀ ਕੁਲੇ ਤੇ ਤੰਗ
ਤੀਜੀ ਮਾਰਾਂ ਜੋਤ ਕੇ, ਜੈਂਦੀ ਹੈਂ ਤੂੰ ਮੰਗ ।
ਸਿਰ ਤੇ ਮੁੰਡਾਸਾ ਉਡ ਗਿਆ, ਗਲ ਵਿਚ ਪਈ ਝੰਡ
ਬਾਝੁ ਭਰਾਵਾਂ ਜੱਟ ਮਾਰਿਆ, ਕੰਈ ਨ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਗ ।। ੬੭ ।।

ਪੀਲੂ ਪੁੱਛੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ, ਕੈ ਵਲ ਗਿਆ ਜਹਾਨ
ਲੱਗ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਮਜਲਸਾਂ, ਬਹਿ ਬਹਿ ਗਏ ਦੀਵਾਨ
ਮਿਰਜ਼ਾ ਮਾਰਿਆ ਮਲਕੁਲਮੌਤ ਦਾ, ਕੁਛ ਮਾਰਿਆ ਉਹਨੂੰ ਗੁਮਾਨ
ਵਿਚ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਖਪ ਗਿਆ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਸੋਹਣਾ ਜਵਾਨ
ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਜੋੜਿਆ ਪੀਲੂ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ,
ਜਿਹਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜੱਗ ਜਹਾਨ ।। ੬੮ ।।

ਕਿੱਸਾ ਸੱਸੀ ਪੁੰਨੂੰ

ਕਿੱਸਾਕਾਰ— ਹਾਸ਼ਮ

ਓੜਕ ਵਖਤ ਕਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ, ਸੁਟ ਪੱਥਰ ਢਲ ਜਾਵੇ ।
ਜਿਸ ਉਸ ਉਠ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ ਖੜਿਆ, ਮਰਿ ਦੋਜਖ ਵਲਿ ਜਾਵੇ ।
ਯਾ ਉਸ ਤੀਰ ਲਗੇ ਬਿਹੋਂ ਦਾ, ਵਾਂਗ ਸੱਸੀ ਜਲ ਜਾਵੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਮੌਤ ਪਵੇ ਕਰਹਾ ਨੂੰ, ਤੁਖਮ ਜਿਮੀਨੋ ਜਾਵੇ ।

ਹਾਸਮ ਦੀ ਸੱਸੀ—ਬ੍ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸੋਜ ਦਾ ਸੰਸਾਰ

ਹਾਸਮ ਸਾਹ ਦੀ ਹਸਮਤ ਬਰਕਤ, ਗਿਣਤਰ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ ।
ਦੁੱਰਿ ਯਤੀਮ ਜਵਾਹਰ ਲਤੀਆਂ, ਜਾਹਿਰ ਕੱਢ ਲਿਆਵੇ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਾਸਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਭਵੀ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਹਾ, ਦਰਦ ਅਤੇ ਸੋਜ ਸਿਖਰ ਉਪਰ ਹਨ । ਉਸ ਦੇ ਸੂਫੀ ਮਿਜ਼ਾਜ ਨੇ ਉਸਦੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦਰਦ ਦਾ ਅਲਾਹੀ ਰੰਗ ਭਰਿਆ ਹੈ । ਉਹ ਲੌਕਿਕ ਅਤੇ ਪਾਰਲੌਕਿਕ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ । ਉਸ ਦੀ ਵਿਜੋਗ ਭਾਵਨਾ ਏਨੀ ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਦਰਦ ਭਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਨੇ ਹਾਸਮ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦਾ ਕਵੀ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਗੰਗਵ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਉਸ ਦੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਤੜਪ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਹਾ ਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੂਫੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ । ਉਹ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਵੀ । ਇਹੀ ਰੰਗ ਉਸਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨ ਪੱਖ ਹੈ । ਫਜ਼ਲ ਇਲਾਹੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਇਹਦਿਆਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਥੀਂ, ਸ਼ਿਅਰ ਨ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ।

ਹੋਰ ਹਾਸਮ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਰਸੀਲਾ, ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ।

ਡਾ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਾਨ ਹਾਸਮ ਦੀ ਸੱਸੀ ਨੂੰ ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਹੀਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਜਿਵੇਂ ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ 'ਹੀਰ' ਲਿਖ ਕੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਪੂਰਬ-ਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਰੂਹ ਵੀ ਫੂਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮਗਰੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ 'ਹੀਰਾਂ' ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਹੀਆ, ਹੁਣ ਤਕ ਵੀ ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਦੀ 'ਹੀਰ' ਹੀ ਪਰਧਾਨ ਹੈ । ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹਾਸਮ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ 'ਸੱਸੀ' ਲਿਖ ਕੇ, ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਪੂਰਬ-ਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਰੂਹ ਵੀ ਫੂਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮਗਰੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ 'ਸੱਸੀਆਂ' ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਹੀਆ, ਹੁਣ ਤਕ ਵੀ ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਦੀ 'ਸੱਸੀ' ਹੀ ਪਰਧਾਨ ਹੈ । ਹਾਸਮ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ

‘ਸੱਸੀ’ ਲਿਖ ਕੇ. ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਪੂਰਬ-ਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ‘ਸੱਸੀਆਂ’ ਨੂੰ ਹੀ ਡਿਕਿਆਂ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਦਰਦ ਤੇ ਸੋਜ਼ ਵੀ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਸੱਸੀ’ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ‘ਸੱਸੀ’ ਅਜੇ ਤਕ, ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਮੇਚ ਸਕੀ।”

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਹਾਸ਼ਮ ਦਰਦ ਸੋਜ਼ ਦਾ ਸਰੋਦੀ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਲਾਹੀ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਜਨਮ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਜਗਦੇਉ ਕਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 1735 ਈ. ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਅਰਬੀ, ਫਾਰਸੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿਕਮਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹਾਸ਼ਮ ਨੂੰ ਜੋਤਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਹਾਸ਼ਮ ਕਥਨੀ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਵਾਲਾ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ ਸੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਕਰਤਾ ਸੈਫੁਲ ਮਲੂਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

- (1) ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹਦੀ ਹਸ਼ਮਤ ਬਰਕਤ ਗਿਣਤਰ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ।
- (2) ਉਹ ਭੀ ਮੁਲਕ ਸੁਖਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਰਾਜਾ ਸੀ ਸਿਰਕਰਦਾ
ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹੇ ਮੁਹਿੰਮੇ, ਸੋਈਓ ਸੀ ਸਰ ਕਰਦਾ।

ਹਾਸ਼ਮ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਵੰਨਗੀ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁ-ਰੰਗਾ ਹੈ। ਸੱਸੀ ਪੁੰਨੂੰ, ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ, ਕਿੱਸਾ ਸ਼ੀਰੀ ਫਰਹਾਦ, ਹੀਰ ਰਾਝਾ ਉਸ ਦੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹਨ। ਦੋਹੜੇ ਅਤੇ ਡਿਉਢਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਅਤੇ ਸੂਫੀ ਰੰਗ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੀਹਰਫੀਆਂ, ਮੁਨਾਜ਼ਾਤਾਂ ਅਤੇ ਬਾਰਾਮਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਉਸ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸੱਸੀ ਸਦਕਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੌਲਵੀ ਅਹਿਮਦ ਯਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਹਾਸ਼ਮ ਸੱਸੀ ਸੋਹਣੀ ਜੋੜੀ ਸਦ ਰਹਿਮਤ ਉਸਤਾਦੋ।

ਹਾਸ਼ਮ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਜੋਗ ਧੁਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿੱਸਾ ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਸੂਫੀ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਰਚੇ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਦਰਦ ਕਰਤਾਰੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਸ ਦੀ ਕਾਵਿ ਸਵੰਦੇਨਾ ਦਾ ਰਹੱਸ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਦ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਰਿਹਾ ਇਸ਼ਕ ਪਹਾਤ ਚਿਰੋਦਾ, ਸੀ ਫਰਹਾਦ ਨਿਸ਼ਾਨਾ।

ਸੋਈ ਸ਼ਖਸ ਬੋਲੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ, ਐਵੇਂ ਹਾਸ਼ਮ ਨਾਮ ਬਹਾਨਾ।

ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਬੰਬੀਹਾ ਬੋਲ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਹਾਸ਼ਮ ਨੇ ਸੱਸੀ ਕੀ ਆਖੀ, ਘਰ ਘਰ ਬਿਰਹਾ ਦਾ ਮੁਆਤਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।” ਪ੍ਰੋ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ ਹਾਸ਼ਮ ਦੀ ਸਰੋਦੀ ਦਰਦ ਭਰੀ ਹੂਕ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਕਿੱਸਾ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਹਾਸ਼ਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਰੋਦੀ ਹੂਕ ਦਿਲ ਵਿਚ ਧੂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।” ਹਾਸ਼ਮ ਖੁਦ ਇਸ ਦਰਦ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੇ ਰੰਗ ਬਾਰੇ ਇੰਜ ਦੋਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਜੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰਹਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਦੇ, ਵਾਂਗ ਘੀਰੇ ਤਰਸਾਂ :

ਸੋਜ ਫਿਰਾਕ ਨਸੀਬ ਅਸਾਡੇ, ਅਸੀਂ ਭਾ ਪਿਆ ਦੁਖ ਭਰਸਾਂ:

ਕਰ ਤਦਬੀਰ ਹੋਵੇ ਛੁਟਕਾਰਾ, ਮੌਤ ਹਰਾਮ ਨ ਮਰਸਾਂ :

ਹਾਸ਼ਮ ਤਲਬ ਰਹੇ ਜਿੰਦ ਜਾਏ. (ਤਾਂ) ਮੈਂ ਸੁਕਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰਸਾਂ

ਹਾਸ਼ਮ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ਼ੀ ਇਕੋ ਬੂਟੇ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸਾਰ ਸਨ। ਬ੍ਰਿਹਾ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਮੀਰੀ ਲੱਛਣ ਹੈ। ਹਾਸ਼ਮ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦਾ ਭਾਵਪੂਰਤ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਸੱਸੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੱਸੀ ਹਾਸ਼ਮ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸਦਾ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦਾ ਰੰਗ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਥੇ ਉਘੜਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੱਸੀ ਪੁੰਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਮਾਰੂਬਲ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਸ਼ਮ ਦੇ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਿੱਸਾ ਇਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ। ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਤੜਪਦੀ ਸੱਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ਮ ਨੇ ਬੜੇ ਦਰਦ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੱਸੀ ਦਾ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਜੋ ਤੜਫ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਪੂਰਬ ਰਾਗ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੀ ਹੈ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਘਾਇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:—

ਹੋ ਦਿਲ ਘਾਇਲ ਨਾਲ ਸਈਆਂ ਦੇ, ਫੇਰ ਸੱਸੀ ਘਰਿ ਆਈ।

ਨੀਦਰ ਭੁੱਖ ਜੁਲੇਖਾਂ ਵਾਂਗਰ ਪਹਿਲੀ ਰਮਜ਼ ਵੰਝਾਈ।

ਤੋੜਿ ਸਿੰਗਾਰ ਸੱਸੀ ਉਠ ਦੋੜੀ, ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਘਰ ਬਾਰੋ।

ਅਗਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸਨੇ ਸੱਸੀ ਦੀ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਕੁਠੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਰ ਸੰਪਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ :—

ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੋਜ ਫਿਰ ਕ ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਅਲੰਬਾ ਬਾਲੇ

ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਬਿਦਰਦ ਆਰਾਮ ਨਾ ਦੋਦਾ, ਵਾਂਗ ਚਿਖਾ ਨਿੱਤ ਜਾਲੇ।

ਆਤਸ ਆਪ ਆਪੇ ਭਠਿਆਰਾ, ਆਪ ਜਲੇ ਨਿੱਤ ਜਾਲੇ।

ਹਾਸ਼ਮ ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਸੁਖ ਸੋਵਣ, ਜਿਨ ਪੀਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਲੇ।

ਇਕ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਸੱਸੀ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਵਿਚ ਤੜਪਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਬ ਰਾਗ ਬ੍ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਸੱਸੀ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਲਈ ਤੜਫਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਵ ਰਾਗ ਬ੍ਰਿਹਾ ਹਾਸ਼ਮ ਨੇ ਸੱਸੀ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪੁੰਨੂੰ ਵੀ ਬੋਝਲ ਕੋਲੇ ਸੱਸੀ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਸੂਰਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਇਸ਼ਕ ਲਈ ਬ੍ਰਿਹਾ ਵਿਚ ਤੜਪਦਾ ਹੈ:—

ਸੁਣ ਤਾਰੀਫ ਹੋਇਆ ਦਿਲ ਘਾਇਲ, ਰੁਮਕੀ ਵਾਉ ਪਿਰਮ ਦੀ।

ਕੋਣ ਕੋਈ ਦਿਲ ਰਹਿਸਿ ਟਿਕਾਟੇ, ਦਹਿਸਤ ਤੇਗ ਆਲਮ ਦੀ

ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰ ਪੁੰਨੂੰ ਦਿਲ ਵੱਸਿਆ, ਵਿਸਰੀ ਸੂਰਤ ਕਿਚਮ ਦੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਾਸ਼ਮ ਨੇ ਨਾਇਕ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਇਕਾ ਨੂੰ

ਜੋ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸ ਬ੍ਰਿਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਸੱਸੀ ਪੁੰਨੂੰ' ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਰਹਾ ਵੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਭਰਾ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ ਕੇ ਉਠ ਦੇ ਕਚਾਵੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਕੇਚਮ ਦੇ ਰਾਹ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸੱਸੀ ਜਦ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਪਈ ਵੇਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਕੀਤੇ ਵਿਰਲਾਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸ ਬ੍ਰਿਹਾ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੱਸੀ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਤੋੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਉਸ ਤੋਂ ਝੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ:—

ਤੋੜਿ ਸਿੰਗਾਰ ਸੱਸੀ ਉਠ ਦੌੜੀ, ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਘਰ ਬਾਰੋ ।
ਚੜ੍ਹਿਆ ਆਟਕਿ ਰੋਹ ਮੱਸੀ ਨੂੰ, ਜਿੰਦ ਜੂ ਤਾਂ ਪਰ ਵਾਰੋ
ਡਰਦੀ ਸਾਬ ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ ਤੱਕਦੀ, ਤੇਗ ਹਿਜ਼ਰ ਦੀ ਮਾਰੋ
ਹਾਸਮ ਸਹਿਣ ਮੁਹਾਲ ਜੁਦਾਈ, ਸਖਤ ਬੁਰੀ ਤਲਵਾਰੋ ।

ਇੰਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਸਮ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦਾ ਚਿਤਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਦਨਾਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੱਸੀ ਦਾ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਕਰੁਣ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦਾ ਚਿਤਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੱਸੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹਾਸਮ ਦੇ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਤੜਫਦੀ ਸੱਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਹਾਸਮ ਨੇ ਬੜੇ ਦਰਦ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਕਾਰਨ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਭਿਆਨਕ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਮਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੀ ਜਦ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:—

ਤੁਰਸਾਂ ਮੂਲ ਨਾ ਮੁੜਸਾਂ ਰਾਹੋ, ਜਾਨ ਤਲੀ ਪੁਰ ਧਰਸਾਂ
ਜਬ ਲਗ ਸਾਸ ਨਿਰਾਸ ਨਾ ਹੋਵਾਂ, ਮਰਨੋਂ ਮੂਲ ਨਾ ਡਹਸਾਂ
ਜੇ ਰੱਬ ਕੂਕ ਸੱਸੀ ਦੀ ਸੁਣਸੀ, ਜਾਇ ਮਿਲਾਂ ਪਗ ਧਰਸਾਂ
ਹਾਸਮ ਨਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਵੇਸਾਂ, ਬਲ ਮਾਰੂ ਵਿਚ ਮਰਸਾਂ ।

ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਬ੍ਰਿਹਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਰਦ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਇਲਾਜ ਮੌਤ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਮਾਰੂਥਲ ਦਾ ਆਤਸ਼ੀ ਦਰਿਆ ਉਸਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਖੜਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਡਰਦੀ ਅਤੇ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਹਾਸਮ ਨੇ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਜੋ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ:—

ਕਰ ਅਸਬਾਬ ਲਇਆ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ ਫਤਿਆ ਰਾਹੁ ਸੁਤਰ ਦਾ ।
ਪਾਟੀ ਖੂਨ, ਖੁਰਾਕ ਕਲੇਜਾ, ਰਹਿਬਰੁ ਦਰਦੁ ਹਿਜ਼ਰ ਦਾ ।
ਗਲ ਵਿਚ ਵਾਲ, ਅੱਖੀਂ ਵਿਚ ਸੁਰਖੀ, ਸੋਜ ਜਨੂੰਨ ਕਹਿਰ ਦਾ
ਹਾਸਮ ਵੇਖ ਹਵਾਲ ਕਲੇਜਾ, ਘਾਇਲ ਸਮਸ ਕਮਰ ਦਾ ।

ਉਸਦੀ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਵੀ ਚਿਤਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਸਿਦਕ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ:—

ਚਮਕੀ ਆਣ ਦੁਪਹਿਰੀ ਵੇਲੇ, ਗਰਮੀ ਗਰਮ ਬਹਾਰੇ
ਤਪਦੀ ਵਾਉ ਵਗੇ ਅਸਮਾਨੀ, ਪੰਛੀ ਮਾਰਿ ਉਤਾਰੇ
ਆਤਸ਼ ਦਾ ਦਰਿਆਉ ਖਲੋਤਾ, ਥਲ ਮਾਰੂ ਵਲਿ ਚਾਰੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਫੇਰ ਪਿਛਾਂਹ ਨਾ ਮੁੜਦੀ, 'ਲੁੱ' 'ਲੁੱ' ਹੋਤ ਪੁਕਾਰੇ ।

ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੱਸੀ ਸਫਰ ਦੇ ਥਕੇਵੇਂ, ਗਰਮੀ, ਸੜਦੀ ਰੇਤ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਤੇ ਅਤਿ ਦੀ ਪਿਆਸ ਅਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜ ਕਰਕੇ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਰੋਦੀ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਨਿਛਾਲ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਦਾ ਲੁੱ ਲੁੱ ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਾ ਸੀ । ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਸੱਸੀ ਦੀ ਤੜਪ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੀ ਜੋ ਹਾਲਤ ਚਿਤਰੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬ੍ਰਿਹਾ ਰਸ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪੁਜਦਾ ਹੈ । ਹਾਸ਼ਮ ਨੇ ਇਥੇ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਸੀ ਜੋ ਕਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਕਦੇ ਪੈਰ ਵੀ ਪਲੰਘ ਤੋਂ ਥਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਪੈਰ ਇੰਨੇ ਸੋਹਣੇ, ਨਾਜ਼ਕ ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹੀ ਸੱਸੀ ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਦੀ ਤਪਦੀ ਰੇਤ ਤੇ ਤੁਰ ਰਹੀ ਸੀ । ਸੱਸੀ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਤੇ ਕੋਮਲਤਾ ਦੀ ਮਾਰੂਥਲ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ:—

ਨਾਜ਼ਕ ਪੈਰ ਗੁਲਾਬ ਸੱਸੀ ਦੇ, ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ
ਆਸ਼ਕ ਵੇਖ ਬਹੇ ਇਕ ਵਾਰੀ, ਜਿਉਂ ਤਿਨਾ ਪਰਵਾਰੇ
ਬਾਲੂ ਰੇਤ ਤਪੇ ਵਿਚ ਥਲ ਦੇ, ਭੁੰਨਣ ਜੋ ਭਠਿਆਰੇ
ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਯਕੀਨ ਸੱਸੀ ਦਾ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਦਿਲ ਹਾਰੇ ।

ਮਾਰੂਥਲ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤੇ ਰੇਤ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਸੜ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੱਸੀ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜ ਰਹੀ ਸੀ । ਬਾਹਰ ਮਾਰੂਥਲ ਦੀ ਗਰਮੀ ਉਸਨੂੰ ਨਿਛਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੀ ਅੱਗ ਉਸਨੂੰ ਸਾੜ ਰਹੀ ਸੀ:—

ਦਿਲ ਵਿਚ ਤਪਤ ਥਲਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਆਣ ਫਿਰਾਕ ਰੰਝਾਣੀ
ਕਿਚਰਕੁ ਨੈਟ ਦੇਣ ਦਿਲਬਰੀਆਂ ਚੋਣ ਲਥਾਂ ਪਰ ਪਾਣੀ
ਫਿਰ ਫਿਰ ਢਾਡ ਕਰੇ ਹੱਠ ਦਿਲ ਦਾ, ਪਰ ਜਦ ਬਹੁਤ ਵਿਹਾਣੀ
ਹਾਸ਼ਮ ਯਾਦ ਭੰਬੋਰ ਪਾਇਓ ਸੂ, ਟੁਟ ਗਿਆ ਮਾਣ ਨਿਮਾਣੀ ।

ਬਾਹਰ ਮਾਰੂਥਲ ਉਸਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣੀ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਬਿਹਾ ਦੀ ਅੱਗ ਉਸਨੂੰ ਸਾੜ ਰਹੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੇ ਅੱਗ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਸਹਿਣੀ

ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜ ਕੇ ਹੀ ਉਸਦਾ ਇਸ਼ਕ ਸੰਪੂਰਨ ਤੇ ਸੋਨਾ ਬਣਨਾ ਸੀ ਇਸ ਅੱਗ ਰੂਪੀ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਹੀ ਉਸਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਹਾਸ਼ਮ ਦਾ ਕਮਾਲ ਉਸਦੀ ਬ੍ਰਿਹਾ ਹਾਲਤ ਦਾ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਵੇਖੋ:—

ਕੁਝ ਡਿਗਦੀ, ਕੁਝ ਢਹਿੰਦੀ, ਉਠਦੀ, ਬਹਿੰਦੀ ਤੇ ਦਮ ਲੈਂਦੀ
ਜਿਉਂ ਕਰ ਤੋੜ ਸ਼ਰਾਬੋ ਆਵੇ, ਫੇਰ ਉਤੇ ਵੱਲ ਵੈਂਦੀ।

ਢੁੰਡੇ ਖੋਜ ਸਸ਼ੁਰਤ ਦਾ ਕਿਤ ਵਲ, ਹਰਗਿੰਜ ਭਾਲ ਨਾ ਪੈਂਦੀ
ਹਾਸ਼ਮ ਜਗਤ ਨਾ ਕਿਉਕਰ ਗਾਏ, ਪ੍ਰੀਤ ਸੰਪੂਰਨ ਜੈਂਦੀ।

ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਉਠ ਦੇ ਪੈਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੱਸੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਹੈ ਤੇ ਸੱਸੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਆਪਣੇ ਦਰਦ ਦਾ ਦਾਰੂ ਮਿਲਣ ਵਾਂਗ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜਾਣ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋ ਵੱਧ ਖਿੱਚ ਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਬਿਆਨ ਉਥੇ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੱਸੀ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਉਠ ਨੂੰ ਬਦਅਸੀਸਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੱਸੀ ਦੀ ਤੜਪ ਬਿਆਨਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕਵੀ ਦੀ ਵਰਣਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੱਖਰ ਤੇ ਜਾ ਪੁੱਜਦੀ ਹੈ:—

ਓੜਕ ਵਕਤ ਕਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ, ਸੁਣ ਪੱਥਰ ਢਲ ਜਾਵੇ।

ਜਿਸ ਉਸ ਉਠ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ ਖੜਿਆ, ਮਰਿ ਦੋਜ਼ਖ ਵਲਿ ਜਾਵੇ।

ਯਾ ਉਸ ਤੀਰ ਲਗੇ ਬ੍ਰਿਹੋ ਦਾ, ਵਾਂਗ ਸੱਸੀ ਜਲ ਜਾਵੇ।

ਹਾਸ਼ਮ ਮੌਤ ਪਵੇ ਕਰਹਾ ਨੂੰ, ਤੁਖਮ ਜਿਮੀਨੋ ਜਾਵੇ।

ਬ੍ਰਿਹਾ ਵਰਣਨ ਤੋ ਇਲਾਵਾ ਹਾਸ਼ਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਵਿਕ ਗੁਣ ਬੜੇ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੂਠੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਜਮ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਹੈ। ਡਾ. ਫਕੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਫਜ਼ੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੂੰਹੋਂ ਪਈਆਂ ਬੋਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਸਾਦ ਮੁਰਾਦੀਆਂ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗਾ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਰੋਗ ਨੂੰ ਅਵਾਮੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਜ਼ਾਰ ਬਣਾ ਦੇਂਦਾ ਏ।” ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਦੇਖੋ:—

ਤਪਦੀ ਵਾਉ ਵਗੇ ਅਸਮਾਨੋਂ, ਪੰਛੀ ਮਾਰ ਉਤਾਰੇ।

ਆਤਿਸ਼ ਦਾ ਦਰਿਆਓ ਖਲੋਤਾ, ਥਲ ਮਾਰੂ ਵਲ ਚਾਰੇ।

ਦਰਅਸਲ ਦਰਦ ਸੋਜ਼ ਦੇ ਕਰਤਾਰੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਹਰ ਰੰਗ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਲੈਅ ਉਸ ਦੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸੂਤਰ ਹਨ। ਵਲਵਲਾ ਏਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਉਸ ਦਰਦ ਦਾ ਖ਼ੁਦ ਭਾਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਸ਼ਮ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਰੰਗ ਉਸ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸੱਸੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਠਕ ਖ਼ੁਦ ਦੇਖ ਲੈਣਗੇ ਜੋ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿੱਸਾ ਸੱਸੀ ਪੰਨੰ

ਹਿਕਮਤਿ ਓਸ ਖੁਦਾਵੰਦ ਵਾਲੀ, ਮਾਲਕ ਮੁਲਕ ਮਲਕ ਦਾ ।
ਲਾਖ ਕਰੋੜ ਕਰਨ ਚਤੁਰਾਈ, ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਨਾ ਸਕਦਾ ।
ਕੁਦਰਤਿ ਨਾਲ ਰਹੇ ਸਰਗਰਦਾਂ, ਦਾਇਮ ਚਰਖ ਫਲਕ ਦਾ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਖੂਬ ਹੋਇਆ ਗੁਲਕਾਰੀ, ਫਰਸ਼ ਫਨਾਹ ਖਲਕ ਦਾ ।। ੧ ।।

ਹਿਕਮਤਿ ਨਾਲ ਹਕੀਮ ਅਜ਼ਲ ਦੇ, ਨਕਸ਼ੁ ਨਿਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ।
ਹਰ ਅਰਵਾਹੁ ਅਸੀਰ ਇਸ਼ਕ ਦਾ, ਕੈਦ ਜਿਸਮ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ।
ਜੋ ਮਖ਼ਲੂਕ, ਨਾ ਬਾਹਰ ਇਸ ਥੀਂ, ਅਰਜ਼ੁ ਸਮਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਜੋਸ਼ ਬੁਖਾਰ ਇਸ਼ਕ ਦਾ, ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਾਨ ਵਟਾਇਆ ।। ੨ ।।

ਹੁਸਨ ਕਲਾਮ ਜੋ ਸ਼ਾਇਰ ਕਰਦੇ, ਸੁਖਨ ਨਾ ਸਾਥੀਂ ਆਇਆ ।
ਜਿਹਾ ਕੁ ਅਕਲ ਸ਼ੁਰੂਰ ਅਸਾਡਾ, ਅਸਾਂ ਭਿ ਆਖਿ ਸੁਣਾਇਆ ।
ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਹੋਤ ਸੱਸੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ, ਕਾਮਲ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਇਆ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਜੋਸ਼ ਤਬੀਅਤ ਕੀਤਾ, ਵਹਿਮ ਇਤੇ ਵਲ ਆਇਆ ।। ੩ ।।

ਆਦਮ ਜਾਮ ਭੰਬੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ, ਸਾਹਿਬ ਤਖ਼ਤ ਕਹਾਵੇ ।
ਵਹਿਸ਼ ਤਯੂਰ ਜਨਾਇਤ ਆਦਮ ਹਰ ਇਕ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੇ ।
ਜਾਹੁ ਜਲਾਲ ਸਿਕੰਦਰ ਵਾਲਾ, ਖ਼ਾਤਰ ਮੂਲ ਨਾ ਲਿਆਵੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਆਖ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾ ਸਕਦੀ, ਕਉਣ ਤਰੀਫ਼ ਸੁਣਾਵੇ ।। ੪ ।।

ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰ ਮਕਾਨ ਇਲਾਹੀ, ਬਾੜਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਬਣਾਇਆ ।
ਫਰਸ਼ ਫਰੂਸ਼ ਚਮਨ ਗੁਲ ਬੂਟਾ, ਹਰ ਇਕ ਜਾਤ ਲਗਾਇਆ ।
ਨਦੀਆਂ ਹੰਦ ਤਲਾਉ ਫੁਹਾਰੇ, ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਖੂਬ ਸੁਹਾਇਆ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਰੂਹ ਰਹੇ ਵਿਚ ਫਸਿਆ, ਦਾਮ ਫਰੇਬ ਵਿਛਾਇਆ ।। ੫ ।।

ਮੀਰ ਵਜ਼ੀਰ ਗੁਲਾਮ ਕਰੋੜਾਂ, ਲਸ਼ਕਰ ਫੌਜ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ।

ਬੈਰਕ ਸੁਰਖ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ. ਸ਼ਾਮ ਘਟਾਂ ਸਮਿਆਨੇ ।
 ਖਾਵਣ ਖੈਰ ਫਕੀਰ ਮੁਸਾਫਰ. ਸਾਹਿਬ ਹੋਸ਼ ਦਿਵਾਨੇ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਦੇਸ਼ ਗ਼ਮੀ ਵਿਚਿ ਆਜਿਜ਼, ਹੋਸੁ ਉਲਾਦ ਨਾ ਖਾਨੇ ॥ ੬ ॥

ਖਾਹਿਸ਼ ਇਕਸੁ ਅੰਲਾਦ ਹਮੇਸ਼ਾ, ਪੀਰ ਸ਼ਹੀਦ ਮਨਾਵੇ ।
 ਦੇਇ ਲਿਬਾਸ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਿਰਹਿਨਾਂ, ਭੁੱਖਿਆਂ ਤਾਮ ਖਲਾਵੇ ।
 ਵੇਖਿ ਉਜਾੜ ਮੁਸਾਫਰ ਕਾਰਨ. ਤਾਲ ਸਰਾਇ ਬਣਾਵੇ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਦੋਸੁ ਜਹਾਨ ਦੁਆਈਂ. ਆਸ ਸਾਈਂ ਵਰ ਲਿਆਵੇ ॥ ੭ ॥

ਦੁੱਰਿ ਯਤੀਮ ਸਦਫ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਸੁਟੀ ਪੁਕਾਰ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ।
 ਫਿਰੀ ਬਹਾਰ ਸਗੂਫੇ ਵਾਲੀ. ਹੋਈ ਉਮੈਦ ਗੁਲਾਂ ਦੀ ।
 ਸੇਜ ਮਲੂਕ ਹੋਈ ਅਬਰੇਸ਼ਮ. ਆਹੀ ਸਖਤ ਸੂਲਾਂ ਦੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਹੋਈ ਗੁਲ ਲਾਲਾ. ਹੋਗੁ ਬਹਾਰ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ॥ ੮ ॥

ਸੱਸੀ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸ਼ਬ-ਕਦਰੇ. ਮਿਸਲ ਹਿਲਾਲ ਦਰਖਸ਼ਾਂ ।
 ਵੇਖ ਬਿਆਬ ਹੋਏ ਨਗ ਮੋਤੀ. ਮਾਣਕ ਲਾਲ ਬਦਖਸ਼ਾਂ ।
 ਅਕਲ ਖਿਆਲ ਕਿਆਸੋਂ ਬਾਹਰ, ਨਜ਼ਰ ਕਰੇ ਵਲ ਨਕਸ਼ਾਂ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਆਖ ਤਰੀਫ ਹੁਸਨ ਦੀ. ਸ਼ਮਸ ਮਿਸਾਲ ਜ਼ਰਫਸ਼ਾਂ ॥ ੯ ॥

ਜੁਮਲ ਜਹਾਨ ਹੋਈ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ. ਫਿਰਿਆ ਨੇਕ ਜ਼ਮਾਨਾ ।
 ਨੌਬਤ ਨਾਚ ਸੁਮਾਰ ਨਾ ਕੋਈ. ਪੁਰਬਤ ਤਾਲ ਤਰਾਨਾ ।
 ਕਰ ਸਿਰ ਵਾਰ ਸੱਟਟ ਜ਼ਰ ਸੁਇਨਾ, ਹੋਰ ਜਵਾਹਰ ਖਾਨਾ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਖੈਰ ਕੀਤਾ ਫੁਕਰਾਵਾਂ. ਮਿਲਕ ਮੁਆਸ ਖਜ਼ਾਨਾ ॥ ੧੦ ॥

ਅਹਿਲਿ ਤੁਰੇਤ ਸੱਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਹਿਬਜ਼ ਨਜ਼ੂਮ ਜ਼ਬਾਨੀ ।
 ਸਾਹਿਬ-ਯੁਮਨ ਕਰਾਮਤ ਵਾਲੇ, ਖਬਰ ਦੇਹਨਿ ਅਸਮਾਨੀ ।
 ਵੇਖਣ ਉਮਰ ਨਸੀਬ ਸੱਸੀ ਦਾ, ਖੋਲ੍ਹ ਕਲਾਮ ਰਬਾਨੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਭਾਰ ਸੱਸੀ ਸਿਰ ਡਾਢਾ, ਹੋਗੁ ਸ਼ਿਤਾਬੁ ਅਸਾਨੀ ॥ ੧੧ ॥

ਵੇਖਿ ਕਿਤਾਬ ਨਜ਼ੂਮ ਨਜ਼ੂਮੀ ਹੋਇ ਰਹੇ ਚੁਪ ਸਾਰੇ ।
 ਜ਼ਾਲਮ ਹਕਮ ਸ਼ਾਹ ਸਲਤਾਨਾਂ. ਕੌਣ ਕੋਈ ਦਮ ਮਾਰੇ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਸਾਹਿਤ

ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਸੱਚ ਆਖਣ ਔਖਾ, ਹੋਏ ਲਾਚਾਰ ਵਿਚਾਰੇ ।
ਹਾਸਮ ਬਖ਼ਤ ਬਖੀਲ ਸੱਸੀ ਦੇ, ਕੰਣ ਜਿੱਤੇ ਕੰਣ ਹਾਰੇ ।। ੧੨ ।।

ਸ਼ਾਹ-ਦਰਬਾਰ ਕਹਿਆ ਚੁਪ ਕੇਹੀ, ਕਹੇ ਜਵਾਬ ਕੀ ਆਵੇ ।
ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਦਰਬਾਰ ਅਸਾਬੇ, ਸੁਖਨ ਕਲਾਮ ਨਾ ਆਵੇ ।
ਰਾਸ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾ ਆਖਣ ਜੋਗੀ, ਝੂਠ ਈਮਾਨ ਜਲਾਵੇ ।
ਹਾਸਮ ਕਰਨ ਲੁਕਾਉ ਬਤੇਰਾ, ਕਿਸਮਤ ਕੰਣ ਮਿਟਾਵੇ ।। ੧੩ ।।

ਓੜਕ ਖੌਫ ਉਤਾਰ ਨਜ਼ੂਮੀ ਬਾਤ ਕਹੀ ਮਨ-ਭਾਣੀ ।
ਆਸ਼ਕ ਹੋਗੁ ਕਮਾਲ ਸੱਸੀ ਜਦੁ, ਹੋਗੁ ਜੁਆਨ ਸਿਆਣੀ ।
ਮਸਤ ਬਿਹੋਸ਼ ਬਲਾਂ ਵਿਚ ਮਰਸੀ, ਇਸ਼ਕ ਫਿਰਾਕ ਰੰਵਾਣੀ ।
ਹਾਸਮ ਦਾਗ਼ ਲਗਾਉਗੁ ਕੁਲ ਨੂੰ, ਹੋਗੁ ਜਹਾਨ ਕਹਾਣੀ ।। ੧੪ ।।

ਸੁਣ ਤਕਦੀਰ ਹੋਏ ਦਿਲ ਬਿਰੀਆਂ, ਮਾਂ ਪਿਉ ਖੇਸ਼ ਕਬੀਲਾ ।
ਆਤਸ਼ ਚਮਕ ਉਠੀ ਹਰ ਦਿਲ ਨੂੰ, ਜਿਉਂਕਰ ਤੇਲ ਫਤੀਲਾ ।
ਖੁਸ਼ੀ ਖਰਾਬ ਹੋਈ ਵਿੱਚ ਗ਼ਮ ਦੇ, ਜ਼ਰਦ ਹੋਇਆ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ।
ਹਾਸਮ ਬੈਠ ਦਨਾਉ ਸਿਆਣੇ, ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਨ ਹੀਲਾ ।। ੧੫ ।।

ਬੇਇਤਬਾਰ ਹੋਇਆ, ਹੱਥ ਧੋਤੇ, ਬਾਪ ਉਮੈਦ ਮੁਰਾਦੋ ।
ਜ਼ਾਲਮ ਰੂਪੁ ਹੋਇਆ ਤਲ ਉਸ ਦਾ, ਸਖ਼ਤ ਸਿਆਹ ਜੱਲਾਦੋ ।
ਡੋਬਗੁ ਨੰਗ ਨਮੂਸ ਕੀ ਹਾਸਲੁ, ਏਸ ਪਲੀਤ ਉਲਾਦੋ ।
ਹਾਸਮ ਖਰਚ ਕਰੋ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਫਾਰਗ਼ ਹੋਰੁ ਫਸਾਦੋ ।। ੧੬ ।।

ਕਹਿਆ ਵਜੀਰ 'ਕੀ ਦੋਸ਼ ਸੱਸੀ ਨੂੰ, ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਲਿਖਾਰੀ ।
ਬੇਤਕਸੀਰ ਕੁਹਾਉਣ ਕੰਨਿਆ, ਨਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕੁਲ ਸਾਰੀ ।
ਇਸ ਥੀ ਪਾਪ ਨਾ ਹੋਗੁ ਪਰੇਰੇ, ਕੰਣ ਹੋਵੇ ਹਿਤਆਰੀ ।
ਹਾਸਮ ਪਾਇ ਸੰਦਕ ਰੁੜਾਇਓ, ਚੁਕ ਪਵੇ ਸਭ ਖੁਆਰੀ ।। ੧੭ ।।

ਫਰਸ਼ ਜਿਮੀਂ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਤਾਈ, ਮਾਂ ਪਿਉ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ।
ਸੌ ਫੜ ਆਪ ਰੁੜਾਉਣ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਗੁਨਾਹੁ ਨਿਕਾਰਾ ।
ਧੰਨ ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰਜਨਹਾਰਾ, ਐਬ ਛੁਪਾਵਣਹਾਰਾ ।
ਹਾਸਮ ਜੇ ਉਹ ਕਰੇ ਅਦਾਲਤੁ, ਕੰਣ ਕਰੇ ਨਿਸਤਾਰਾ ।। ੧੮ ।।

ਵਾਹ ਕਲਾਮ ਨਸੀਬ ਸੱਸੀ ਦਾ, ਨਾਮ ਲਿਆਂ ਦਿਲ ਡਰਦਾ ।
 ਤਖਤੋ ਚਾਇ ਸੁਟੇ ਸੁਲਤਾਨਾਂ, ਖੈਰ ਮੰਗਣ ਦਰ ਦਰ ਦਾ ।
 ਬੈਲੁ ਗ਼ਰੀਬੁ ਨਕਾਬਲ ਜੇਹਾ, ਚਾਇ ਜ਼ਿਮੀਂ ਸਿਰ ਧਰਦਾ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਜਾਇ ਨ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ, ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋਈ ਕਰਦਾ ।। ੧੯ ।।

ਜਿਸ ਉਸਤਾਦੁ ਸੰਦੂਕ ਸੱਸੀ ਦਾ, ਘੜਿਆ ਨਾਲ ਮਿਹਰ ਦੇ ।
 ਅਫਲਾਤੂਨ ਅਰਸਤੂ ਜੇਹੇ, ਹੋਣ ਸ਼ਗਿਰਦ ਹੁਨਰ ਦੇ ।
 ਜੀਨਤ ਜ਼ੋਬ ਸਿਖੀ ਸਭ ਉਸ ਬੋ, ਦਿਲਬਰ ਚੀਨ ਮਿਸਰ ਦੇ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਅਰਾਇਸ਼ ਕਰਦਾ, ਸ਼ਾਬਸ਼ ਅਕਲ ਫਿਕਰ ਦੇ ।। ੨੦ ।।

ਚੰਨਣ ਸ਼ਾਖ ਮੰਗਾਇ ਕਿਦਾਹੋ, ਬੈਠ ਕਾਰੀਗਰ ਘੜਿਆ ।
 ਬੂਟਾ ਵੇਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਰਕੇ, ਲਾਲ ਜਵਾਹਰ ਜੜਿਆ ।
 ਪਾਇ ਜੰਜੀਰੁ ਚੰਫੇਰ ਪਿੰਜਰ ਨੂੰ, ਬੈਠ ਬਿਦਰਦਾਂ ਕੜਿਆ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਤਵੱਲਦ ਹੋਦੇ, ਆਟ ਦੁੱਖਾਂ ਲੜਿ ਫੜਿਆ ।। ੨੧ ।।

ਕਰ ਤਤਬੀਰ ਕੀਤੇ ਤੂੰ ਛਾਂਦੇ, ਖਰਚ ਦਿਤਾ ਕਰਾ ਨਾਲੇ ।
 ਤਿਸ ਦੀ ਮਿਲਖ ਹੋਇਆ ਇਕ ਛਾਂਦਾ, ਸ਼ੀਰ ਪਿਲਾਵਣ ਵਾਲੇ ।
 ਦੂਜਾ ਦਾਜ ਦਹੇਜ ਸੱਸੀ ਦਾ, ਹੋਰੁ ਪੜਾਵਣ ਵਾਲੇ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਲਿਖ ਤਵੀਤ ਹਕੀਕਤਿ ਹਰਫੁ ਸੱਸੀ ਗਲਿ ਡਾਲੇ ।। ੨੨ ।।

ਪਾਇ ਸੰਦੂਕ ਰੁੜਾਈ ਸੱਸੀ, (ਜਿਥੇ) ਨੂਹ ਤੂਫਾਨ ਵਗੋਦਾ ।
 ਬਾਸਕ ਨਾਗ ਨਾ ਹਾਬੁ ਲਿਆਵੇ, ਧੋਲੁ ਪਨਾਹੁ ਮੰਗੇਦਾ ।
 ਪਾਰ ਉਰਾਰ ਬਲਾਈਂ ਭਰਿਆ, ਦਾਨੋਂ ਦੇਉ ਡਰੇਦਾ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਨਸੀਬ ਸੱਸੀ ਦੇ, ਕੀ ਕੁਛੁ ਹੋਰ ਕਰੇਦਾ ।। ੨੩ ।।

ਤੁਰੀਆ ਤੋੜ ਜੰਜੀਰੁ ਸਬਰ ਦਾ, ਚਾਈਆਂ ਰਿਜ਼ਕੁ ਮੁਹਾਰਾਂ ।
 ਗਰਦਸ਼ ਫਲਕ ਹੋਇਆ ਸਿਰਗਾਰਦਾਂ, ਬਾਝ ਮਲਾਹ ਕਹਾਰਾ ।
 ਸੂਰਜ ਤੇਜ਼ ਹੋਇਆ ਜਲ, ਖੂਨੀ ਪੈਣ ਲਸਾਂ ਚਮਕਾਰਾਂ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਸੱਸੀ ਵਿੱਚ ਘੇਰੀ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਾਖ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ।। ੨੪ ।।

ਆਦਮ-ਖੋਰ ਜਨਾਵਰ ਜਲ ਦੇ, ਰਾਖਸ਼ ਰੂਪ ਸੁਭਾਈਂ ।
 ਨਾਗਰੁ ਮੱਛੁ ਕੁੰਮੇ ਜਲਹੋੜੇ, ਨਾਗ ਸੰਸਾਰ ਬਲਾਈਂ ।

ਤੰਦੁਵੇ ਕਹਿਰ ਜੰਬੂਰ ਬੁਲ੍ਹਣਾਂ, ਲਾਉਣ ਜੋਰ ਤਦਾਈਂ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਮੈਂਤ ਹੋਵੇ ਵਿਚ ਬਲ ਦੇ, ਮਾਰਸੁ ਕੰਟੁ ਇਥਾਈਂ ॥ ੨੫ ॥

ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰਿ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਘੇਰਨ, ਠਾਠਾਂ ਲੈਣ ਕਲਾਵੇ ।
ਲਹਿਰਾਂ ਜੋਰ ਕੀਤੇ ਹਰ ਤਰਫੋ, ਇਕ ਆਵੇ ਇਕ ਜਾਵੇ ।
ਸੂਰਤਿ ਸਿਹਰ ਸੰਦੂਕ ਜੜਾਉ, ਬਿਜਲੀ ਚਮਕ ਡਰਾਵੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਚਾਹ ਜਿਵੇਂ ਕਨਿਆਨੀ, ਵੇਖ ਸੰਦੂਕ ਛਪਾਵੇ ॥ ੨੬ ॥

ਸ਼ਹਿਰੋ ਦੂਰ ਕੁ ਪੱਤਣ ਧੋਬੀ, ਧੋਦਾ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ।
ਅੱਤਾ ਨਾਮ ਮਿਸਾਲ ਫਰਿਸ਼ਤੇ, ਬੁਜ਼ਰਕੁ ਨੇਕ ਸਤਾਰੇ ।
ਡਿੱਠਾ ਓਨ ਸੰਦੂਕ ਰੁੜ੍ਹੇਦਾ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਖੋਫ ਚਿਤਾਰੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਗਈਓਸੁ ਹੋਸ਼ ਦਿਮਾਗੋ, ਵੇਖ ਸੰਦੂਕ ਵਿਚਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥

ਕਰੇ ਖਿਆਲ ਜਵਾਹਰਖਾਨਾ, ਪਇਆ ਆਣ ਤਬਾਹੀ ।
ਯਾ ਕੋਈ ਆਫ਼ਤ ਰੁੜ੍ਹੀ ਪਹਾੜੋ, ਯਾ ਅਸਰਾਰ ਦਿਲਾਹੀ ।
ਬਖ਼ਤ ਬੇਦਾਰ ਹੋਏ ਤਦ ਦਿਤੀਆ, ਆਣ ਨਸੀਬ ਉਗਾਹੀ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਜਾਇ ਪਾਇਆ ਜਲ ਡੂੰਘੇ, ਹੋਇ ਦਿਲ ਸ਼ੋਰ ਸਿਪਾਹੀ ॥ ੨੮ ॥

ਅੱਤੇ ਖੂਬ ਕੀਤੀ ਜ਼ਿੰਦਬਾਜ਼ੀ, ਲਿਆ ਸੰਦੂਕ ਕਿਨਾਰੇ ।
ਸ਼ਾਦੁ ਹੋਇਆ ਦਿਲ, ਜ਼ਾਤ ਖੁਦਾ ਵਲ, ਨਿਆਮਤ ਸੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ।
ਵੜਿਆ ਸ਼ਹਿਰ, ਮੁਮਾਰਖ ਦੇਵਟ, ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਮਾਲ ਲਇਆ ਹੋਰ ਦੂਜਾ, ਹੋਇਆ ਸੁਆਬ ਵਿਚਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥

ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਣ ਨਸੀਬ ਅੱਤੇ ਦੇ, ਕਰਮ ਭਲੇ ਦਿਨ ਆਏ ।
ਜੜਤ ਜੜਾਉ ਮਹਿਲਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਸੋਕਤ ਸ਼ਾਨ ਬਣਾਏ ।
ਖਿਜਮਤਗਾਰ ਗੁਲਾਮ ਸੱਸੀ ਦੇ, ਚਾਕਰ ਚਾਇ ਰਖਾਏ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਬਾਗ ਸੁੱਕੇ ਰੱਬ ਚਾਹੇ ਪਲ ਵਿਚ ਫੇਰ ਫੁਲਾਏ ॥ ੩੦ ॥

ਸੱਸੀ ਹੋਈ ਜੁਆਨ ਸਿਆਣੀ, ਸੂਰਜ ਤੇਜ ਸਵਾਈ ।
ਸਾਹਿਬ ਇਲਮ ਹਯਾਉ ਹਲੀਮੀਂ, ਅਕਲ ਹੁਨਰ ਚਤੁਰਾਈ ।
ਮਾਂ ਪਿਉ ਵੇਖ ਕਾਰੀਗਰ ਕੋਈ, ਚਾਹਟ ਕੀਤੀ ਤੁੜਮਾਈ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਸੁਣੇ ਸੱਸੀ ਮਸਲਾਹਿਤ, ਗ਼ੈਰਤਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਈ ॥ ੩੧ ॥

ਬਣ ਬਣ ਪੈਂਚ ਪੰਚਾਇਤ ਧੋਬੀ, ਪਾਸ ਅੱਤੇ ਦੇ ਆਵਣ ।
 ਕਰ ਤਸਲੀਮ ਵਿਹਾਰ ਜਗਤ ਦਾ, ਬਾਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚਲਾਵਣ ।
 ਧੀਆਂ ਸੋਹਣਿ ਨਹੀਂ ਘਰ ਮਾਪਿਆਂ, ਜੇ ਲੱਖ ਰਾਜ ਕਮਾਵਣ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਵਾਂਗੁ ਬੁਝਾਰਤ ਧੋਬੀ, ਬਾਤ ਸੱਸੀ ਵਲ ਲਿਆਵਣ ।। ੩੨ ।।

ਇਕ ਦਿਨ ਕੋਲ ਸੱਸੀ ਦੇ ਮਾਂ ਪਿਉ, ਬੈਠ ਕੀਤੇ ਕੁਲ ਝੇੜੇ ।
 'ਆਖ ਬੱਚਾ ! ਤੂੰ ਬਾਲਗ ਹੋਈਓਂ ਵਾਗ ਡੋਰ ਹੱਥ ਤੇਰੇ ।
 ਧੋਬੀ ਜਾਤ, ਉੱਚੇ ਘਰਿ ਆਵਣ, ਫਿਰ ਫਿਰ ਜਾਣ ਬਤੋਰੇ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਕੌਣ ਤੇਰੇ ਮਨ ਆਵੇ, ਆਖਿ ਸੁਣਾ ਦਿਸ ਵੇਰੇ ।। ੩੩ ।।

ਸੱਸੀ ਮੂਲ ਜਵਾਬ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਨਾਲ ਪਿਉ ਸ਼ਰਮਾਂਦੀ ।
 ਦਿਲ ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ ਹੋਇਆ ਭਰਿਆ ਸੂ, ਵੇਖ ਲਿਖੀ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ।
 ਢੁੰਡਣ ਸਾਕ ਚੜ੍ਹੇ ਜੋਦਾ, ਮੈਂ ਧੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਫੇਰ ਨ ਨਾਉ ਲਇਓਂ ਨੇ, ਵੇਖ ਸੱਸੀ ਦਰਮਾਂਦੀ ।। ੩੪ ।।

ਸ਼ਿਰਕਤ ਨਾਲ ਸਰੀਕ ਅੱਤੇ ਦੇ, ਮਰਨ ਬਖੀਲ ਫ਼ਸਾਦੀ ।
 ਪਾਸ ਭੰਬੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਾਲੀ ਜਾ ਹੋਏ ਫ਼ਰਿਆਦੀ ।
 ਹੋਈ ਜੁਆਨ ਅੱਤੇ ਘਰ ਬੇਟੀ, ਸੂਰਤ ਸਕਲ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਕਹਿਆ ਪੁਕਾਰ ਬਖੀਲਾਂ, 'ਲਾਇਕ ਓਹ ਤੁਸਾਡੀ ।। ੩੫ ।।

ਭੋਜਿਆ ਨਫਰ ਗੁਲਾਮ ਅੱਤੇ ਨੂੰ, ਆਦਮ ਜਾਮੁ ਬੁਲਾਇਆ ।
 ਸੱਸੀ ਖੋਲ੍ਹ ਤਵੀਤ ਗਲੇ ਦਾ, ਸ਼ਾਹੁ ਹਜ਼ੂਰ ਪੁਚਾਇਆ ।
 ਕਾਗਦੁ ਵਾਰਿ ਪਛਾਤਾ ਜਿਹੜਾ: ਪਾਇ ਸੰਦੂਕ ਰੁੜ੍ਹਾਇਆ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਹੋਇਆ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ, ਆਦਮ ਜਾਮੁ ਸਵਾਇਆ ।। ੩੬ ।।

ਲੋਹੂ ਗਰਮ ਹੋਇਆ ਦਿਲ ਭਰਿਆ, ਫੇਰਿ ਉਲਾਦੁ ਪਿਆਰੀ ।
 ਮਾਂ ਪਿਉ ਨਾਲ ਸੱਸੀ ਦੇ ਚਾਹੁਣ, ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ।
 ਸੱਸੀ ਸਾਫ਼ ਜਵਾਬ ਦਿਤੋਨੇ, ਖੋਲ੍ਹੁ ਹਕੀਕਤਿ ਸਾਰੀ—
 ਹਾਸ਼ਮ ਮਿਲਣ ਹਰਾਮ ਤੁਸਾਨੂੰ, ਰੋੜ੍ਹ ਦਿਤੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ।। ੩੭ ।।

ਮਾਇ ਫਿਰਾਕ ਸੱਸੀ ਦੇ ਮਾਰੀ, ਨੀਂਦ ਆਰਾਮ ਨਾ ਆਵੇ ।
 ਹਰਦਮ ਵਾਂਗੁ ਯਕੂਬ ਪਿਕੰਬਰ, ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਵੰਵਾਵੇ ।

ਕਰੇ ਸਵਾਲ ਚਾਹੇ ਘਰ ਖੜਿਆ, ਰੋਜ਼ ਸੱਸੀ ਥੇ ਜਾਵੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਯਾਦ ਸੰਦਕ ਸੱਸੀ ਨੇ, ਖਾਤਰ ਮਲ ਨਾ ਲਿਆਵੇ । ੩੮ ।।

ਜਲ ਥਲ ਮਸ਼ਰਕ ਮਗ਼ਰਬ ਹਰ ਸ਼ੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਈਐਂ ।
ਸਾਹਿਬ ਕੁਦਰਤਿ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ, ਕਿਸ ਪਹਿ ਆਖ ਸੁਣਾਈਐਂ ।
ਅੰਤ ਨਾ ਪਾਰਵਾਰ ਤਿਸੇ ਦਾ, ਕੀ ਕੁਛ ਆਇਖ ਸਲਾਹੀਐਂ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਫੇਰ ਸੱਸੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀਏ, ਆਉ ਪੁੰਨ ਵਲ ਆਈਐਂ ।। ੩੯ ।।

ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰ ਸੁਦਾਗਰਜ਼ਾਦਾ, ਗ਼ਜ਼ਨੀ ਨਾਮ ਸਦਾਵੇ ।
ਸਾਹਿਬ ਸ਼ੌਕ ਇਮਾਰਤ ਤਾਜ਼ਾ, ਬਾਗ਼ ਹਮੇਸ਼ ਲਵਾਵੇ ।
ਤਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਬਦਸ਼ਾਹ ਮੁਲਕ ਦੀ, ਕਰ ਤਸਵੀਰ ਲਿਖਾਵੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਹਰ ਇਕ ਆਪ ਮੁਸੱਵਰ, ਜਬਰਾਈਲ ਕਹਾਵੇ ।। ੪੦ ।।

ਸੱਸੀ ਸੁਣੇ ਤਰੀਫ਼ ਹਮੇਸ਼ਾਂ, ਲਾਇਕ ਮੁਸ਼ਕ ਖ਼ੁਤਨ ਦੀ ।
ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਲ ਸਈਆਂ ਉਠ ਦੌੜੀ, ਖਾਤਰ ਸੈਲ ਚਮਨ ਦੀ ।
ਦੇਖਿਆ ਨਕਸ਼ ਦੀਵਾਰ ਖੜੋਤਾ, ਸੂਰਤ ਸੀਮ ਬਦਨ ਦੀ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਦਿਲ ਘਾਇਲ, ਵਾਂਗੂੰ ਕੋਹੁ ਸਿਕਨ ਦੀ ।। ੪੧ ।।

ਸੱਸੀ ਕਹਿਆ ਬੁਲਾਇ ਮੁਸੱਵਰ, 'ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ! ਵੀਰ ਭਰਾਓ ।
ਜਿਸ ਸੂਰਤਿ ਦੀ ਮੂਰਤਿ ਕੀਤੀ, ਮੈਨੂੰ ਆਖ ਸੁਣਾਓ ।
ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕਉਣ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਭੇਦ ਪਤਾ ਦਸ ਜਾਓ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਫੇਰ ਸੱਸੀ ਹੱਥ ਜੋੜੇ, ਥਾਉ ਮਕਾਨ ਬਤਾਓ ।। ੪੨ ।।

ਕੇਚਮ ਸ਼ਹਿਰ ਵਲਾਇਤ ਥਲ ਦੀ, ਹੋਤ ਅਲੀ ਤਿਸ ਵਾਲੀ ।
ਤਿਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਪੁੰਨੂੰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਐਬ ਸਬਾਬੋ ਖ਼ਾਲੀ ।
ਸੂਰਤਿ ਓਸ ਹਿਸਾਬ ਬਾਹਰ, ਸਿਫ਼ਤਿ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ ਵਾਲੀ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਉਸਤਾਦਾਂ, ਚਿਣਗ ਗੁਲਾਂ ਵਿਚ ਡਾਲੀ ।। ੪੩ ।।

ਹੋ ਦਿਲ ਘਾਇਲ ਨਾਲ ਸਈਆਂ ਦੇ ਫੇਰ ਸੱਸੀ ਘਰਿ ਆਈ ।
ਨੀਂਦਰ ਭੁੱਖ ਜੁਲੈਖਾ ਵਾਂਗਰ, ਪਹਿਲੀ ਰਮਜ਼ ਵੰਵਾਈ ।
ਵੇਖ ਅਹਿਵਾਲ ਹੋਈ ਦਰਮਾਂਦੀ, ਭੇਦ ਪੁਛਾਉਸ ਮਾਈ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਬਾਝ ਕੁੱਠੀ ਤਲਵਾਰੋ, ਜ਼ਾਲਮ ਇਸ਼ਕ ਸਿਪਾਹੀ ।। ੪੪ ।।

ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੋਜ਼ ਫਿਰਾਕ ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ, ਰੋਜ਼ ਅਲੰਬਾਂ ਬਾਲੇ ।
 ਬਿਰਹੋ ਬਿਦਰਦ ਅਰਾਮ ਨਾ ਦੇਂਦਾ, ਵਾਂਗ ਚਿਖਾ ਨਿੱਤ ਜਾਲੇ ।
 ਆਤਸ਼ ਆਪ ਆਪੇ ਭਠਿਆਰਾ, ਆਪ ਜਲੇ ਨਿੱਤ ਜਾਲੇ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਫੇਰ ਕੇਹਾ ਸੁਖ ਸੋਵਣ, ਜਿਨ ਪੀਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਲੇ ॥ ੪੫ ॥

ਦੇ ਦਿਲ ਡਾਢ ਸੱਸੀ ਕਰ ਦਾਨਸ਼, ਇਕ ਤਤਬੀਰ ਬਣਾਈ ।
 ਪੱਤਣ ਘਾਟ ਲਏ ਸਭ ਪਿਉ ਥੀਂ, ਚੌਕੀ ਚਾਇ ਬਿਠਾਈ ।
 ਪਾਂਧੀ ਰਾਹ ਮੁਸਾਫਰ ਜੇ ਕੋਈ, ਆਵੇ ਏਸ ਨਿਵਾਹੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਪਾਰ ਉਰਾਰ ਨਾ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਬਿਨ ਖਬਰ ਪੁਚਾਈ ॥ ੪੬ ॥

ਬਰਸ ਹੋਇਆ ਜਦ ਫੇਰ ਸੱਸੀ ਨੂੰ, ਮਿਹਨਤ ਜੁਹਦ ਉਠਾਏ ।
 ਕੇਚ ਵਲੋਂ ਰਲਿ ਮਾਲ ਵਿਹਾਜਣ ਉਠ ਸੁਦਾਗਰ ਲਿਆਏ ।
 ਸੂਰਤ ਨਾਜ਼ ਨਿਆਜ਼ ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ, ਵੇਖ ਪਰੀ ਭੁੱਲ ਜਾਏ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਬਲੋਚ ਜੁਲੈਖਾਂ, ਯੂਸਫ ਚਾਇ ਭੁਲਾਏ ॥ ੪੭ ॥

ਕਹਿਆ ਆਣ ਗੁਲਾਮ ਸੱਸੀ ਨੂੰ, ਨਾਲ ਜੁਬਾਨ ਪਿਆਰੀ ।
 ਘਾਟ ਉਤੇ ਇਕ ਰਾਹ ਮੁਸਾਫਰ, ਉਤਰੇ ਆਣ ਵਪਾਰੀ ।
 ਕੇਚ ਕੋਨੋਂ ਸੋਦਾਗਰ ਆਏ, ਉਠੋਂ ਬਿਅੰਤ ਸੁਮਾਰੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਤੋਰ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਰਾਵੇਂ, ਹਰ ਹਾਰ ਚਾਲ ਨਿਆਰੀ ॥ ੪੮ ॥

ਸੱਸੀ ਸਖਤ ਗ਼ਮੀ ਵਿਚ ਆਹੀ, ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਰੰਵਾਣੀ ।
 ਨਾ ਕੁਝ ਸੂਰਤ ਨਾ ਵਾਜ਼ ਬਦਨ ਦੀ, ਨਾ ਕੁਛ ਹੋਸ਼ ਬਿਗਾਨੀ ।
 ਰੂਹ ਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰੇ ਸੱਸੀ ਦਾ, ਮਲਕੁਲ ਮੌਤ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਭੇਜ ਬਲੋਚ ਸੱਚੇ ਰੱਬ, ਫੇਰਿ ਦਿਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ॥ ੪੯ ॥

ਸੁਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੱਸੀ ਉਠਿ ਬੈਠੀ, ਸੂਰਤ ਸਰੀਰ ਸੰਭਾਲੀ ।
 ਮਿਸਲ ਅਨਾਰ ਹੋਏ ਰੁਖਸਾਰੇ, ਫੇਰਿ ਫਿਰੀ ਲਬ ਲਾਲੀ ।
 ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਗੇ ਮਨ ਭਾਵਣ, ਖੂਬ ਹੋਈ ਖੁਸ਼ਿਹਾਲੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਆਖ ਤਰੀਫ ਬਲੋਚਾਂ, ਆਬਿ-ਹਯਾਤ ਪਿਆਲੀ ॥ ੫੦ ॥

ਸ਼ਹਿਰ ਉਤਾਰ ਬਲੋਚ ਸੱਸੀ ਨੇ, ਖਿਜਮਤ ਖੂਬ ਕਰਾਈ ।
 ਹਾਲ ਹਕੀਕਤ ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ, ਪਾਸ ਬਹਾਲ ਪੁਛਾਈ ।

ਖਾਤਰ ਲੋਭ ਕਹਿਓਨੇ ਸਾਡਾ, ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਹੈ ਭਾਈ ।
ਹਾਸਮ ਵੇਖ ਬਲੋਚਾਂ, ਦਿਤੀ. ਸ਼ਾਮਤ ਆਣ ਦਿਖਾਈ ।। ੫੧ ।।

ਸੱਸੀ ਸਮਝਿ ਭਿਰਾਉ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ, ਕੈਦ ਬਲੋਚ ਕਰਾਏ ।
ਹੋਣ ਖੁਲਾਸ ਮੁਹਾਲ ਹੋਇਓ ਨੇ, ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਬਿਨ ਆਏ ।
ਬੋਲ-ਵਿਗਾਤ ਪਿਛੇ ਪਛੁਤਾਵਣ, ਸ਼ਾਮਤ ਆਣ ਫਰਾਏ ।
ਹਾਸਮ ਬਾਝ ਵਕੀਲੋਂ ਕਾਮਲ ਫਸਿਆਂ ਕੋਟ ਛੁਡਾਏ ।। ੫੨ ।।

ਦੋ ਸਿਰਦਾਰ ਆਹੇ ਕਰਵਾਨੀ, ਹਫਤ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਤਰ ਦੇ ।
ਬੱਬਣ ਨਾਮ ਬਬੀਰਾ ਦੋਵੇਂ, ਬੈਠ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਕਰਦੇ ।
ਪੁੰਨੂੰ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਛੁਟਕਾਰਾ, ਹੋਦ ਦੇਈਏ ਭਰ ਜ਼ਰ ਦੇ ।
ਹਾਸਮ ਜ਼ੋਰ ਕੇਹਾ ਪਰ ਮੁਲਕੀਂ, ਮਾਣ ਹੋਵੇ ਵਿਚਿ ਘਰ ਦੇ ।। ੫੩ ।।

ਉਡਣ ਖਟੋਲਾ ਨਾਮ ਕਰਹੇ ਦਾ, ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹਮਰਾਹੀ ।
ਬੱਬਣ ਹੋ ਅਸਵਾਰ ਸਿਧਾਇਆਸ਼ ਕੇਚ ਬੰਨ ਬਣ ਰਾਹੀ ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬਹੁਤ ਪਵੇ ਵਿਚ ਮਜ਼ਲੀਂ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਚਾਲ ਸਵਾਈ ।
ਆਸਕ ਉਹ ਪੁੰਨੂੰ ਪਰ ਆਹਾ, ਹਾਸਮ ਸ਼ੌਕ ਦਿਲਾਹੀ ।। ੫੪ ।।

ਕੇਚਮ ਸ਼ਹਿਰ ਗਏ ਕਰ ਧਾਈ, ਹੋਤ ਅਲੀ ਦਰਬਾਰੇ ।
ਰੋ ਰੋ ਕੂਕ ਸੁਨਾਵਣ ਹਾਨਤ, ਜਾਇ ਬਲੋਚ ਪੁਕਾਰੇ ।
ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰ ਬਲੋਚ ਸੱਸੀ ਨੇ, ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਵਲਿ ਸਾਰੇ ।
ਹਾਸਮ ਬਾਝ ਪੁੰਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੁਟਦੇ, ਕੈਦ ਰਹਿਣ ਜ਼ਰਾ ਚਾਰੇ ।। ੫੫ ।।

ਹੋਤ ਅਲੀ ਸੁਣ ਹਾਲ-ਹਵਾਲਤ, ਪੁਛਿਆ ਬੈਠ ਦੀਵਾਨਾ ।
ਨਾ ਕੁਛ ਪੇਸ਼ ਹਕੂਮਤ ਜਾਵੇ, ਨਾ ਕੁਛ ਮਾਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ।
ਭੇਜਣ ਬਹੁਤ ਮੁਹਾਲ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ, ਮੁਲਖ ਬਿਦੇਸ਼ ਬਿਗਾਨਾ ।
ਹਾਸਮ ਕੋਟ ਜ਼ਹਿਜ਼ਾਦਿਆ ਤੇਰੇ, ਆਖ ਪਿਛੇ ਕਰਵਾਨਾ ।। ੫੬ ।।

ਬਹੁਤ ਬਿਜ਼ਾਰ ਹੋਈ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ, ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਮਾਈ ।
ਕੋਟ ਕੋਈ ਤਨ ਲਾਈ ਅਪਣੇ: ਆਤਸ਼ ਚਾਇ ਪਰਾਈ ।
ਕੋਟ ਬਲੋਚ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਸਿਰ ਥੋ, ਵਾਰ ਸੁਟਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ।
ਹਾਸਮ ਬਾਝ ਪੁੰਨੂੰ ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆਂ, ਹੋਰ ਮੁਰਾਦ ਨਾ ਕਾਈ ।। ੫੭ ।।

ਸਾਫ ਜਵਾਬ ਲਿਆ ਕਰਵਾਨਾਂ. ਫੇਰਿ ਪੁੰਨੂੰ ਵਲ ਆਏ ।
 ਸੂਰਤ ਨਕਸ਼ ਨਿਗਾਰ ਸੱਸੀ ਦੇ, ਕਰ ਤਾਰੀਫ ਸੁਣਾਏ ।
 ਘਾਇਲ ਇਸ਼ਕ ਤੁਸਾਡੇ ਹਰਦਮ. ਨੀਂਦਰ ਚਸਮੁ ਨਾ ਲਾਏ ।
 ਹਾਸਮ ਖ਼ਾਤਰ ਮਿਲਣ ਤੁਸਾਡੇ. ਕੈਦ ਬਲੋਚ ਕਰਾਏ ।। ੫੮ ।।

ਸੁਣ ਤਾਰੀਫ ਹੋਇਆ ਦਿਲ ਘਾਇਲ. ਰੁਮਕੀ ਵਾਉ ਪਿਰਮ ਦੀ ।
 ਕੰਣ ਕੋਈ ਦਿਲ ਰਹਿਸਿ ਟਿਕਾਣੇ. ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੋਂਗ ਅਲਮ ਦੀ
 ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰ ਪੁੰਨੂੰ ਦਿਲ ਵੱਸਿਆ. ਵਿਸਰੀ ਸੂਰਤ ਕਿਚਮ ਦੀ ।
 ਹਾਸਮ ਵਾਉ ਲਗੀ ਉਠ ਚਮਕੀ: ਆਤਸ਼ ਜਰਮ ਕਰਮ ਦੀ ।। ੫੯ ।।

ਸੁਤਰ ਸਵਾਰ ਪੁੰਨੂੰ ਉਠ ਤੁਰਿਆ. ਪ੍ਰੇਮ ਜੜੀ ਸਿਰ ਪਾਈ ।
 ਰਾਤ ਗੁਬਾਰ ਚੁਰਾਇ ਪੁੰਨੂੰ ਨੋ, ਚੋਰ ਚਲੇ ਕਰ ਧਾਈ ।
 ਪਲਕੁ ਆਰਾਮ ਨਾ ਵਾਂਗ ਬਿਸਬਰਾਂ. ਰਿਜ਼ਕ ਮੁਹਾਰ ਉਠਾਈ ।
 ਹਾਸਮ ਵੇਖ ਨਸੀਬ ਬੋਲਚਾਂ. ਭਾਇ ਪਈ ਬੁਰਿਆਈ ।। ੬੦ ।।

ਰਾਤ ਦਿਹੋ ਫੜ ਰਾਹੁ ਲਇਓਨੇ. ਪਲਕ ਨਾ ਥੀਵਣ ਮਾਂਦੇ ।
 ਸਗਤ ਮਿਜਾਜ਼ ਬਲੋਚ ਹਮੇਸ਼ਾ. ਫਿਰੇ ਨਸੀਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ।
 ਯੂਸਬ ਮਿਸਰ ਬਣ ਕੁਰਵਾਨੀ. ਵੇਖ ਦੁਬਾਰ ਲਿਜਾਦੇ ।
 ਹਾਸਮ ਬਾਦਸਾਹ ਦੁਖ ਪਾਵਣ. ਸਖਤ ਜੰਜੀਰ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ।। ੬੧ ।।

ਸਹਿਰ ਭੰਬੋਰ ਪਇਓਨੇ ਨਜ਼ਰੀ. ਆਹਾ ਵਖਤ ਸਵੇਰਾ ।
 ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕੀਤੋਨੇ ਕਰਹਾ. ਚੁਸਤ ਚਲਾਕ ਵਧੇਰਾ ।
 ਨਾਲ ਹਕਾਰਤ ਬਾਗ਼ ਸੱਸੀ ਦੇ. ਆਣ ਕੀਤੋਨੇ ਡੇਰਾ ।
 ਹਾਸਮ ਛੱਡ ਦਿਤੋਨੇ ਸੁਤਰਾਂ. ਚਰਨ ਅਰਾਕ ਚੁਫੇਰਾ ।। ੬੨ ।।

ਕਹਿ ਕਹਿ ਵਾਂਗੁ ਤਲਿਸਮੀ ਆਹੀਆਂ ਬਾਗ ਚੁਫੇਰ ਦੀਵਾਰਾਂ ।
 ਫਰਸ਼ ਜਮੀਨ ਜਮੁਰਦੀ ਆਹਾ. ਸਾਬਤ ਨਕਸ਼ ਨਿਗਾਰਾਂ ।
 ਨਹਿਰਾਂ. ਹੋਜ਼. ਫੁਹਾਰੇ ਬਰਸਣ. ਹਰ ਹਰ ਚੌਕ ਬਹਾਰਾਂ ।
 ਹਾਸਮ ਸੋਰ ਜਨਾਵਰ ਕਰਦੇ, ਮੋਰ ਚਕੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ।। ੬੩ ।।

ਘਾਇਲ ਇਸ਼ਕ ਖੜੇ ਗੁਲ ਲਾਲਾ, ਨਾਲ ਲੋਹੂ ਮੁਖ ਧੋਤੇ ।
 ਸੋਬ ਅਨਾਰ ਅੰਗੁਰ ਭਰੇ ਰਸ. ਚੁੰਜਹਿ ਲਾਵਣ ਤੋਤੇ ।

ਕੁਮਰੀ ਕੂਕ ਕਰੇ ਫਰਿਆਦਾ. ਸਰੂ ਆਜ਼ਾਦ ਖਲੋਤੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਬਹਾਰ ਚਮਨ ਦੀ. ਰੂਹ ਰਹੇ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ।। ੬੪ ।।

ਕੁਝ ਬਲਖੀ, ਬਗਦਾਦੀ ਉਸਤਰ. ਕੁਝ ਬੁਖਤੀ ਕਿਨਿਆਨੀ ।
ਦੋਜ਼ਖ ਪੇਟ ਨ ਗਰਦਨ ਚੂੜੀ. ਅਜ਼ਰਾਈਲ ਨਿਸਾਨੀ ।
ਚਾਰਨ ਬਾਗ ਤੁੜਾਉਣ ਸਾਖਾਂ. ਕਰਨ ਬਲੋਚ ਹੰਵਾਨੀ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਨਾਲ ਗੁਮਾਨ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ. ਚੋਹ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਵਾਨੀ ।। ੬੫ ।।

ਜਾਇ ਖੜੇ ਦਰਬਾਰ ਸੱਸੀ ਦੇ. ਸੋਰ ਕੀਤਾ ਬਗ਼ਾਬਾਨਾਂ—
'ਬਾਗ ਵਿਰਾਨ ਹੋਇਆ ਕੁਲ ਸਾਰਾ. ਚਾਰ ਲਿਆ ਕਰਵਾਨਾਂ ।
ਖੰਫ ਖੁਦਾਇ ਨਾ ਮਰਨੋਂ ਡਰਦੇ. ਖਾਵਣ ਮਾਲ ਬਿਗਾਨਾ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰ ਬਿਰਾਜਾ: ਜਾਨਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਲਤਾਨਾਂ ।। ੬੬ ।।

ਸੁਣਿ ਫਰਿਆਦ ਸੱਸੀ ਵਿਚਿ ਦਿਲ ਦੇ, ਅਕਲਿ ਖਿਆਲ ਚਿਤਾਰੇ ।
ਕੋਟ ਕਮੀਨੇ ਅੰਡ ਦਲੇਰੀ. ਕਰਨ ਬਲੋਚ ਨਿਕਾਰੇ ।
ਸਾਇਤ ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਵਿਚਿ ਹੋਸੀ. ਤਾਹੀਂ ਕਰਨ ਪਸਾਰੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਚਾਵਣ ਅੰਡ ਫਜ਼ੂਲੀ. ਕਉਣ ਗ਼ਰੀਬ ਬਿਚਾਰੇ ।। ੬੭ ।।

ਸੱਸੀ ਨਾਲ ਸਈਆਂ ਕਰ ਮਸਲਤਿ. ਬਾਗ ਬੰਨ ਚਲਿ ਆਈ ।
ਹਰ ਹਰ ਦੇ ਹੱਥ ਸ਼ਾਖ ਚਿਨਾਰੀ. ਤੋਗ ਨਿਸ਼ਾਲ ਸਿਪਾਈ ।
ਉਮਰ ਅਵਾਇਲ ਮਾਣ ਹੁਸਨ ਦਾ. ਜਾਇ ਪਈਆਂ ਕਰ ਧਾਈ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਮਾਰ ਪਈ ਕਰਵਾਨਾਂ. ਦੇਣ ਬਲੋਚ ਦੁਹਾਈ ।। ੬੮ ।।

ਰਹੇ ਤਿਆਰ ਹਮੇਸ਼ ਚਮਨ ਵਿਚ. ਸੋਜ ਸੱਸੀ ਦੀ ਆਹੀ ।
ਕੰਜ ਨਵੇਲ ਰਵੇਲ ਚੰਬੇਲੀ, ਮਾਲਟ ਗੁੰਦ ਵਿਛਾਈ ।
ਤਿਸ ਪੁਰ ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਵਿਚ ਨੀਂਦਰ. ਆਹਾ ਸੋਜ ਸੁਖਾਈ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਆਸ ਮੁਰਾਦ ਸੱਸੀ ਦੀ, ਸਿਦਕ ਪਿਛੇ ਵਰਿ ਆਈ ।। ੬੯ ।।

ਸੱਸੀ ਆਣ ਡਿੱਠਾ ਵਿਚ ਨੀਂਦਰ. ਹੋਤ ਬੈਹੋਸ਼ ਜੁ ਖਾਬੋ ।
ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਸੁਆ ਹੁਸਨ ਦੀ. ਬਾਹਰ ਪਵਸਿ ਨਿਕਾਬੋ ।
ਜੇ ਲੱਖ ਪਾਇ ਸੰਦੂਕ ਛੁਪਾਈਏ. ਆਵੇ ਮੁਸ਼ਕ ਗੁਲਾਬੋ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਹੁਸਨ ਪੀਤਿ ਨਾ ਛੁਪਦੇ. ਫਾਰਗ ਹੋਣ ਰਿਜਾਬੋ ।। ੭੦ ।।

ਸੁਣਿ ਫਰਿਆਦ ਬਲੋਚਾਂ ਵਾਲੀ, ਤਾਂ ਸੁਧ ਹੋਤ ਸੰਭਾਲੀ ।
 ਵੇਖ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ, ਫੰਜ ਮਹਿਬੂਬਾਂ ਵਾਲੀ ।
 ਰੋਸ਼ਨ ਰੰਗ ਜਮਾਲ ਸੱਸੀ ਦਾ, ਚਮਕ ਪਵੇ ਹਰ ਡਾਲੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਦਾਗ ਪਿਆ ਗੁਲ-ਲਾਲੋ, ਦੇਖ ਸੱਸੀ ਲਬ ਲਾਲੀ ॥ ੭੧ ॥

ਵੇਖ ਦਾਦਾਰ ਹੋਏ ਤਨ ਦੋਵੇਂ, ਆਸ਼ਕ ਦਰਦ ਰੰਵਾਣੇ ।
 ਡਿਠਿਆਂ ਬਾਝ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ ਮੂਲੇ, ਨੈਣ ਉਦਾਸ ਇਆਣੇ ।
 ਸਿੱਕਦਿਆਂ ਯਾਰ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਦਿਲ ਨੂੰ, ਕੀਮਤ ਕਦਰ ਪਛਾਣੇ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਨੇਹੁੰ ਅਸੀਲ ਕਮਾਵਟ, ਹੋਰ ਗਵਾਰ ਕੀ ਜਾਣੇ ॥ ੭੨ ॥

ਭਾਰ ਲਦਾਇ ਚਲੇ ਕਰਵਾਨੀ, ਕੇਚਮ ਦਾਇ ਸਵੇਰੇ ।
 ਆਖ ਰਹੇ ਚਲ ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ, ਜੋੜਨ ਦਸਤ ਬਤੇਰੇ ।
 ਹੋਇ, ਲਾਚਾਰ ਚਲੇ ਕਰਵਾਨੀ, ਤੋਰ ਦਿਤਿਓ ਨੇ ਡੇਰੇ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਇਸ਼ਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਨ ਵਸਿਆ, ਕੰਟ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲ ਫੇਰੇ ॥ ੭੩ ॥

ਕੇਚਮ ਆਇ ਕਹਿਆ ਕਰਵਾਨਾ, ਬਾਤ ਜਿਵੇਂ ਕਛ ਆਹੀ ।
 ਹੋਤ ਅਸੀਰ ਸੱਸੀ ਵਸ ਕੀਤਾ, ਜੁਲਫ ਕੁੰਡਲ ਘਤਿ ਫਾਹੀ ।
 ਆਉਣ ਜਾਣ ਨਾ ਯਾਦ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ, ਇਸ਼ਕ ਦਿਤੀ ਬਦਰਾਹੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇ ਬਲੋਚਾਂ, ਤੰਗ ਪਿਉਂ ਤਨ ਵਾਹੀ ॥ ੭੪ ॥

ਹੋਤ ਅਲੀ ਦਿਨ ਰੈਣ ਵਿਹਾਵੇ, ਹੋਸ਼ ਅਰਾਮ ਨਾ ਤਿਸ ਨੂੰ ।
 ਮੰਤ ਭਲੀ ਮਰ ਜਾਣ ਚੰਗੇਰਾ, ਆਣ ਬਣੇ ਦੁਖ ਜਿਸ ਨੂੰ ।
 ਕੇਚਮ ਨਾਰ ਜਹੰਨਮ ਕੋਲੋਂ, ਤੇਜ਼ ਹੋਇਆ ਤਪ ਤਿਸ ਨੂੰ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਵਾਂਗ ਯਕਬ ਪਿਕੰਬਰ, ਹਾਲ ਸੁਣਾਵੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ॥ ੭੫ ॥

ਕੇਚਮ ਲੋਕ ਫਿਰਾਕ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ, ਰੋ ਰੋ ਹੋਣ ਦਿਵਾਨੇ ।
 'ਯੂਸੁਬ ਵੇਚ ਆਏ ਕਰਵਾਨੀ' ਹਰ ਇਕ ਵਿਰਦ ਜ਼ਬਾਨੇ ।
 ਪੁੱਟ ਪੁੱਟ ਵਾਲ ਸੁੱਟਣ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ, ਮਹਿਲੀ ਸ਼ੋਰ ਜ਼ਨਾਨੇ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਫੇਰ ਪੁੰਨੂੰ, ਰੱਬ ਲਿਆਉਗੁ, ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਖਾਨੇ ॥ ੭੬ ॥

ਸੁਤਰ-ਸਵਾਰ ਭਿਰਾਉ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ, ਫੇਰਿ ਪੁੰਨੂੰ ਵਲ ਧਾਏ ।
 ਤੇਜ਼ ਬਲਾਇ ਸ਼ਰਾਬ ਸੁਰਾਹੀ, ਨਾਲ ਲੁਕਾਇ ਲਿਆਏ ।

ਡਿੱਠੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਂਦੀ ਹਰਗਿਜ਼, ਓੜਕ ਪ੍ਰੋਹੁ ਕਮਾਏ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਆਖਿ ਕਿਨੈ ਸੁੱਖ ਪਾਇਆ, ਬੇਦਿਨਸਾਫ਼ ਦੁਖਾਏ ॥ ੭੭ ॥

ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰ ਪੁਛਾਇ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ, ਨਾਲ ਘਟੇ ਰੰਗ ਰਸ ਦੇ ।
ਦਿਲ ਵਿਚ ਖੋਟ, ਜੁਥਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੀਰੀਂ, ਆਣ ਮਿਲੇ ਗਲਿ ਹੱਸਦੇ ।
ਵਤਨੀ ਲੋਕ ਸਦਾਵਣ ਮਹਿਰਮ, ਹਰਗਿਜ਼ ਭੇਤ ਨਾ ਦੱਸਦੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਕਰਨ ਲੁਕਾਉ ਨਾ ਹੇੜੀ, ਮਿਰਗ ਭਲਾ ਕਦ ਫਸਦੇ ॥ ੭੮ ॥

ਸੁਟ ਕੇਚਮ ਕਰਵਾਨ ਸੱਸੀ ਨੂੰ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਚੰਦ ਵਧੇਰੇ ।
ਰਲ ਮਿਲ ਨਾਲ ਸਈਆਂ ਦੇ ਆਖੇ, 'ਭਾਗ ਭਲੇ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ।'
ਇਕ ਥੋ ਚਾਰ ਹੋਏ ਵਿਚ ਖਿਜਮਤ, ਨਫਰ ਗੁਲਾਮ ਵਧੇਰੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਫੇਰ ਨਾ ਸਮਝਣ ਪਾਪੀ, ਪਾਪ ਕਰੋਦੇ ਜਿਹੜੇ ॥ ੭੯ ॥

ਰਾਤ ਪਈ, ਬਹਿ ਪਾਸ ਪੁੰਨੂੰ ਦੇ ਜੀਭ ਮਿੱਠੀ, ਦਿਲ ਕਾਲੇ ।
ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਸੱਸੀ ਦੇ, ਭਰ ਭਰ ਦੇਣ ਪਿਆਲੇ ।
ਉਹ ਕੀ ਦਰਦ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਜਾਣਨ, ਉਨ ਚਰਾਵਣ ਵਾਲੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਨਾਂ, ਇਸ਼ਕ ਘਟੇ ਘਰ ਗਾਲੇ ॥ ੮੦ ॥

ਆਸ਼ਕ ਹੋਵਣ ਤੇ ਸੁੱਖ ਸੋਵਣ, ਇਹ ਗੱਲ ਦੂਰ ਹਿਸਾਬੋਂ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਜਿਨ ਕਿਨ ਰਾਹ ਇਸ਼ਕ ਦੇ, ਕਾਜ ਗਵਾਇਆ ਖਾਬੋਂ ॥ ੮੧ ॥

ਨਿਸਬੋਂ ਰਾਤ ਗਈ ਕਰਵਾਨਾਂ, ਕਰਹਾ ਤੰਗ ਕਸਾਏ ।
ਮਹਿਮਲ, ਪਾਇ ਬਿਹੋਸ਼ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ, ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰੋ ਧਾਏ ।
ਘਡ ਬਲੋਚ ਬਿਤਰਸ ਕੁਕਰਮੀ, ਯਾਰ ਵਿਛੋੜ ਲਿਆਏ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਰੋਣ ਕਲਾਵਣ ਵਾਲੇ, ਫੇਰ ਸੱਸੀ ਦਿਨ ਆਏ ॥ ੮੨ ॥

ਨਿਬੜੀ ਰਾਤ ਹੋਇਆ ਦਿਨ ਰੋਸ਼ਨ, ਆਣ ਚਿੜੀ ਚੁਹਕਾਣੀ ।
ਸੂਰਜ ਆਖਿ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਜਲਦੀ, ਵੇਖ ਚਿਖਾ ਅਸਮਾਨੀ
ਖ਼ਾਤਰ ਕਰਨ ਕਬਾਬ ਸੱਸੀ ਦੇ, ਮਾਰ ਜੁਦਾਈਸੁ ਕਾਨੀ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਆਣ ਬਣੇ ਜਿਸ ਜਾਣੇ, ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜੁਥਾਨੀ ॥ ੮੩ ॥

ਨੈਣ ਓਘਾੜ ਸੱਸੀ ਜਦ ਦੇਖੇ, ਜਾਗ ਲਈ ਸੁਧ ਆਈ ।

ਵਾਹਦ ਜਾਨ ਪਈ, ਉਹ ਨਾਹੀਂ, ਨਾਲ ਸੁੱਤੀ ਜਿਸ ਆਹੀ ।
 ਨਾ ਉਹ ਉਠ ਨਾ ਉਠਾਂ ਵਾਲੇ, ਨਾ ਉਹ ਜਾਮ ਸੁਰਾਹੀ ।
 ਹਾਸਮ ਤੋੜ ਸਿੰਗਾਰ ਸੱਸੀ ਨੇ, ਖਾਕ ਲਈ ਸਿਰ ਪਾਈ ।। ੮੪ ।।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਹੋਤ ਸੱਸੀ ਛਡਿ ਤੁਰਿਆ, ਆਖਿ ਵਿਖਾ ਦਿਨ ਕੇਹਾ ।
 ਦੋਜ਼ਖ ਇਕ ਪਲ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਸੀ, ਤਪਿਆ ਤਿਸ ਦਿਨ ਜੇਹਾ ।
 ਦਿਲ ਦਾ ਖੂਨ ਅੱਖੀਂ ਫੁਟ ਆਇਆ, ਜ਼ਾਲਮ ਇਸ਼ਕ ਅਵੇਹਾ ।
 ਹਾਸਮ ਮਾਰ ਰੁਲਾਵੇ ਗਲੀਆਂ, ਬਾਣ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਏਹਾ ।। ੮੫ ।।

ਤੋੜਿ ਸਿੰਗਾਰ ਸੱਸੀ ਉਠ ਦੋੜੀ, ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਟਾਂ ਘਰ ਬਾਰੋ ।
 ਚੜ੍ਹਿਆ ਆਟਕਿ ਰੋਹ ਸੱਸੀ ਨੇ, ਜਿੰਦ ਜੁ ਤਾਂ ਪਰ ਵਾਰੋ ।
 ਡਰਦੀ ਸਾਬ ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ ਤੱਕਦੀ, ਤੇਗ ਹਿਜਰ ਦੀ ਮਾਰੋ ।
 ਹਾਸਮ ਸਹਿਣ ਮੁਹਾਲ ਜੁਦਾਈ, ਸਖਤ ਬੁਰੀ ਤਲਵਾਰੋ ।। ੮੬ ।।

ਧੋਬਣ ਮਾਉਂ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦੀ, 'ਬੱਚਾ ! ਨ ਪਉ ਰਾਹੀਂ ।
 ਧੋਬਣ ਜਾਤ ਕਮੀਨੀ ਕਰਕੇ, ਛੋਡਿ ਗਏ ਤੁਧ ਤਾਹੀਂ ।
 ਭੱਜ ਭੱਜ ਫੇਰ ਪਿਛੇ ਉਠ ਦੋੜੋ, ਲਾਜ ਅਜੇ ਤੁਧ ਨਾਹੀਂ ।
 ਹਾਸਮ ਵੇਖ ਕੇਹੇ ਦਿਨ ਪਾਏ, ਘੰਡ ਬਲੋਚ ਬਲਾਈ ।। ੮੭ ।।

ਸੱਸੀ ਮੋੜ ਜਵਾਬ ਮਾਉਂ ਨੂੰ, ਕਰਿ ਦੁਖ ਵੈਣ ਸੁਣਾਏ ।
 ਮਸਤ ਬਿਹੋਸ਼ ਪੁੰਨੂੰ ਵਿਚ ਮਹਿਮਲ, ਪਾਇ ਬਲੋਚ ਸਿਧਾਏ ।
 ਜੇ ਕਛੁ ਹੋਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ, ਬਾਬੂ ਸੱਸੀ ਕਦ ਜਾਏ ।
 ਹਾਸਮ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਸੋ ਵਾਰੇ, ਛੋਡ ਮੇਰਾ ਲੜ ਮਾਏ ।। ੮੮ ।।

ਆ ਮੁੜ ਜਾ ਨਹੀਂ ਜੇ ਤੁਹਿ ਵਲ, ਪ੍ਰੀਤ ਪੁੰਨੂੰ ਦੀ ਐਸੀ ।
 ਮਸਤ ਬਿਹੋਸ਼ ਨਾ ਰਹਿਸੀ ਮੂਲੇ, ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸੁਧ ਲੈਸੀ ।
 ਆਪੇ ਵੇਖ ਹਵਾਲਤ ਤੇਰੀ ਜਾਗ ਲਗੀ ਮੁੜ ਪੈਸੀ ।
 ਹਾਸਮ ਬਾਝ ਦੋਵੇਂ ਦਿਲਿ ਮਿਲਿਆਂ, ਚਾਣ ਲਗੈ ਮਨ ਕੈਸੀ ।। ੮੯ ।।

ਮਾਏ ! ਸਗਤ ਜੰਜੀਰ ਬਲੋਚਾਂ, ਹੋਤ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ ਪਾਏ ।
 ਕਦ ਉਹ ਮੁੜਨ ਪਿਛਾਹਾਂ ਦੋਦੇ, ਅੰਡ ਕੁਕਰਮੀ ਆਏ ।
 ਸ਼ਾਲਾ ! ਰਹਿਣ ਖਰਾਬ ਹਮੇਸ਼ਾ, ਦਖੀਏ ਆਣ ਦੁਖਾਏ ।

ਹਾਸਮ ਕੇਡਕੁ ਬਾਤ ਸੱਸੀ ਨੂੰ, ਜੇ ਰੱਬ ਯਾਰ ਮਿਲਾਏ ।। ੯੦ ।।

ਦਿਲ ਦੀ ਬਾਤ ਸਮਝ ਸੁਣ ਧੀਏ, ਕਰ ਕੁਛ ਹੋਸੁ ਟਿਕਾਏ ।
ਯਾਰੀ ਕਰਨ ਮੁਹਾਲ, ਬਿਦੇਸੀ, ਕੀ ਜਾਣਨ ਬਾਲ ਇਆਏ ।
ਬਾਝ ਪਿਆਰ ਚੁਰਾਇ ਖੜੋ ਕਿਨ, ਆਦਮ ਰੂਪ ਸਿਆਏ ।
ਹਾਸਮ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰ ਬਲੋਚਾਂ, ਕੀ ਸਿਰ ਦੋਸ਼ ਬਿਗਾਠੇ ।। ੯੧ ।।

ਸੁਣ ਮਾਏ ! ਜੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਏਵੇਂ, ਹੱਗੁ ਮੇਰੇ ਦਿਲਬਰ ਦੇ ।
ਦਿਲਬਰ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹਮੇਸ਼ਾ, ਕੁਝ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਧਰਦੇ ।
ਵੇਖ ਚਕੋਰ ਪਤੰਗ ਵਿਚਾਰੇ, ਮੁਫਤ ਬਿਰਹੁੰ ਵਿਚ ਮਰਦੇ ।
ਹਾਸਮ ਮੋੜ ਰਹੇ ਨਹੀ ਮੁੜਦੀ, ਘਰ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ।। ੯੨ ।।

ਮਾਉਂ, ਫੇਰ ਸੱਸੀ ਨੂੰ ਆਖੇ, ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਚੇਹੁ ਦਿਵਾਨੀ ।
ਕਦ ਹੁਣ ਜਾਇ ਬਲੋਚਾਂ ਮਿਲਸੇ, ਪੈਰੀਂ ਟੁਰਨ ਬਿਗਾਨੀ ।
ਸੂਲੀ ਸਾਰ ਅੱਗੇ ਬਲ ਮਾਰੂ, ਤੜਫ ਮਰੇ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀ ।
ਹਾਸਮ ਜਾਣ ਮੁਹਾਲ ਇਕੱਲੀ, ਬਰਬਰ ਗਾਹ ਬਿਆਬਾਨੀ ।। ੯੩ ।।

ਤੁਰਸਾਂ ਮੂਲ ਨਾ ਮੁੜਸਾਂ ਰਾਹੋ, ਜਾਨ ਤਲੀ ਪਰ ਧਰਸਾਂ ।
ਜਬ ਲਗ ਸਾਸ ਨਿਰਾਸ ਨਾ ਹੋਵਾਂ, ਮਰਨੋਂ ਮੂਲ ਨ ਡਰਸਾਂ ।
ਜੇ ਰੱਬ ਕੂਕ ਸੱਸੀ ਦੀ ਸੁਣਸੀ, ਜਾਇ ਮਿਲਾਂ ਪਗ ਪਰਸਾ ।
ਹਾਸਮ ਨਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਵੈਸਾਂ, ਬਲ ਮਾਰੂ ਵਿਚ ਮਰਸਾਂ ।। ੯੪ ।।

ਫੜਿਆ ਪੰਧ ਹੋਈ ਤਦ ਪਾਧਣ, ਟੁਟ ਗਈ ਡੋਰ ਪਤੰਗੋਂ ।
ਸੱਸੀ ਉਹ ਨਾ ਧਰਦੀ ਆਹੀ, ਭੁਇੰ ਪਰ ਪੈ ਪਲੰਘੋਂ ।
ਦਿਲ ਤੋਂ ਖਉਫ ਉਤਾਰ ਸਿਧਾਈ, ਵਾਂਗੂ ਸ਼ੋਰ ਪਲੰਗੋਂ ।
ਹਾਸਮ ਜੇ ਦਮ ਜਾਣ ਖਲਾਸੀ, ਹੋਗਾ ਕੈਦ ਫਿਰੰਗੋਂ ।। ੯੫ ।।

ਕਰ ਅਸਬਾਬ ਲਇਆ ਸਹਿਜਾਦੀ, ਫੜਿਆ ਰਾਹ ਸੁਤਰ ਦਾ ।
ਪਾਣੀ ਖੂਨ ਖੁਰਾਕ ਕਲੇਜਾ, ਰਹਿਬਰੁ ਦਖਦੁ ਹਿਜਰ ਦਾ ।
ਗਲ ਵਿਚ ਵਾਲ, ਅੱਖੀ ਵਿਚ ਸੁਰਖੀ, ਸੋਜ ਜਨੂੰਨ ਕਹਿਰ ਦਾ ।
ਹਾਸਮ ਵੇਖ ਹਵਾਲ ਕਲੇਜਾ, ਘਾਇਲ ਸ਼ਮਸ ਕਮਰ ਦਾ ।। ੯੬ ।।

ਚਮਕੀ ਆਣ ਦੁਪਹਿਰੀ ਵੇਲੇ, ਗਰਮੀ ਗਰਮ ਬਹਾਰੇ ।
 ਤਪਦੀ ਵਾਉ ਵਗੇ ਅਸਮਾਨੋਂ, ਪੰਛੀ ਮਾਰਿ ਉਤਾਰੇ ।
 ਆਤਸ਼ ਦਾ ਦਰਿਆਉ ਖਲੋਤਾ, ਬਲ ਮਾਰੂ ਵਲਿ ਚਾਰੇ ।
 ਹਾਸਮ ਫੇਰ ਪਿਛਾਂਹ ਨਾ ਮੁੜਦੀ, ਲੁੱ ਲੁੱ 'ਹੋਤ' ਪੁਕਾਰੇ ॥ ੯੭ ॥

ਨਾਜ਼ਕ ਪੈਰ ਗੁਲਾਬ ਸੱਸੀ ਦੇ, ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ।
 ਆਸ਼ਕ ਵੇਖ ਬਹੇ ਇਕ ਵਾਰੀ, ਜੀਉ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਵਾਰੇ ।
 ਬਾਲੂ ਰੇਤ ਤਪੇ ਵਿਚ ਬਲ ਦੇ, ਭੁੰਨਣ ਜੋ ਭਠਿਆਰੇ ।
 ਹਾਸਮ ਵੇਖ ਯਕੀਨ ਸੱਸੀ ਤਾ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਦਿਲ ਹਾਰੇ ॥ ੯੮ ॥

ਦਿਲ ਵਿਚ ਤਪਤ ਬਲਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਆਣ ਫਿਰਾਕ ਰੰਵਾਣੀ ।
 ਕਿਚਰਕੁ ਨੈਣ ਦੇਣ ਦਿਲਬਰੀਆਂ, ਚੋਣ ਲਬਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ।
 ਫਿਰ ਫਿਰ ਡਾਢ ਕਰੇ ਹਠ ਦਿਲ ਦਾ, ਪਰ ਜਦ ਬਹੁਤ ਵਿਹਾਣੀ ।
 ਹਾਸਮ ਯਾਦ ਭੰਬੋਰ ਪਇਓ ਸੁ, ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਮਾਣ ਨਿਮਾਣੀ ॥ ੯੯ ॥

ਜੇ ਜਾਣਾਂ ਛੱਡ ਜਾਣ ਸੁੱਤੀ ਨੂੰ, ਇਕ ਪਲ ਪਲਕ ਨਾ ਝਮਕਾਂ ।
 ਗਰਦ ਹੋਇ ਵਿਚ ਗਰਦ ਬਲਾਂ ਦੀ, ਵਾਂਗ ਜਵਾਹਰ ਦਮਕਾਂ ।
 ਜਲ ਵਾਗੁਰ ਰਲ ਦੇਣ ਦਿਖਾਲੀ, ਬਲ ਮਾਰੂ ਦੀਆਂ ਚਮਕਾਂ ।
 ਹਾਸਮ ਕੋਣ ਸੱਸੀ ਬਿਨ ਵੇਖੇ, ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਰਮਕਾਂ ॥ ੧੦੦ ॥

ਬਲ ਮਾਰੂ ਤਪ ਦੋਜ਼ਖ ਹੋਇਆ, ਆਤਸ਼ ਫੰਜ ਹਿਜਰ ਦੀ ।
 ਜਬ ਲਗ ਸਾਸ ਨਿਰਾਸ ਨਾ ਹੋਸਾਂ, ਯੂਸਬ ਤਾਂਘ ਮਿਸਰ ਦੀ ।
 ਮੁਤਨ ਮੁਹਾਲ ਤੇ ਵੇਖਣ ਅੱਖੀ, ਸੂਰਤ ਕੇਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ।
 ਹਾਸਮ ਸਗਤ ਬਲੋਚ ਕਮੀਨੋ, ਬੇਇਨਸਾਫ ਬੰਦਰਦੀ ॥ ੧੦੧ ॥

ਕੁਛ ਡਿਗਦੀ ਕੁਛ ਢਹਿੰਦੀ ਉਠਦੀ, ਬਹਿੰਦੀ ਤੇ ਦਮ ਲੈਂਦੀ ।
 ਜਿਉਂਕਰ ਤੋਟ ਸ਼ਰਾਬੋ ਆਵੇ, ਫੇਰ ਉਤੇ ਵਲ ਵੈਂਦੀ ।
 ਦੂੰਡੇ ਖੋਜ ਸੁਤਰ ਦਾ ਕਿਤ ਵਲ, ਹਰਗਿਜ਼ ਭਾਲ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ।
 ਹਾਸਮ ਜਗਤ ਨਾ ਕਿਉਂਕਰ ਗਾਵੇ, ਪ੍ਰੀਤ ਸੰਪੂਰਨ ਜੈਂਦੀ ॥ ੧੦੨ ॥

ਕੁਦਰਤਿ ਨਾਲ ਸੱਸੀ ਹੱਥ ਆਇਆ, ਫਿਰਦਿਆ ਖੋਜ ਸੁਤਰ ਦਾ ।
 ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਇਹ ਖੋਜ ਸੱਸੀ ਨੂੰ, ਮਿਲਿਆ ਜਾਮ ਖਿਦਰ ਦਾ ।

ਯਾ ਉਹ ਨੂਰ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਕਹੀਏ, ਦਾਰੂ ਦਰਦ ਜਿਗਰ ਦਾ ।
ਹਾਸਮ ਬਲਕਿ ਸੱਸੀ ਨੇ ਮਿਲਿਆ, ਕਾਸਦ ਕੇਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ॥ ੧੦੩ ॥

ਦਾਰੂ ਦਰਦ ਜਿਗਰ ਦਾ ਕਰਕੇ, ਖੋਜ ਲਏ ਗਲਿ ਲਾਵੇ ।
ਪਰ ਭਿ ਲਾਇ ਨਾ ਸਕਦੀ ਡਰਦੀ, ਮਤ ਇਹ ਭੀ ਮਿਟ ਜਾਵੇ ।
ਫਿਰ ਘਿਰ ਵੇਖ ਰਹੀ ਹੋਰੁ ਦੂਜਾ, ਖੋਜ ਨਾ ਨਜ਼ਰੀ ਆਵੇ ।
ਹਾਸਮ ਫੇਰ ਵਿਸਾਹ ਨਾ ਕਰਦੀ, ਵਾਂਗੁ ਪੁੰਨੂੰ ਛਲ ਜਾਵੇ ॥ ੧੦੪ ॥

‘ਕਾਕਾ’ ਨਾਮ ਅਯਾਲੀ ਆਹਾ, ਉਸ ਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਛਿੜਦਾ ।
ਡਿੰਠਾ ਉਹ ਸੱਸੀ ਨੇ ਦੂਰੋ, ਬਲ ਮਾਰੂ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ।
ਅੰਚਲ ਛੋਡ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕਰਕੇ, ਫੜਿਆ ਰਾਹੁ ਤਿਧਰ ਦਾ ।
ਹਾਸਮ ਕੂਕ ਕਰੇ ਤਿਸ ਵਲਿ ਨੂੰ, ਪਰ ਦਿਲ ਜਾਉਸੁ ਘਿਰਦਾ ॥ ੧੦੫ ॥

ਸੂਰਤਿ ਵੇਖ ਅਯਾਲੀ ਡਰਿਆ, ਆਫ਼ਤ ਮਾਰ ਨਾ ਜਾਵੇ ।
ਆਦਮ ਰੂਪ ਜਨਾਨੀ ਸੂਰਤਿ, ਬਲ ਮਾਰੂ ਕਦਿ ਆਵੇ ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉ ਸੁਟੇ ਆਵਾਜ਼ ਸੱਸੀ ਦੀ, ਛਿਪ ਛਿਪ ਜਾਨ ਬਚਾਵੇ ।
ਹਾਸਮ ਜਾਂ ਦਿਨ ਉਲਟੇ ਆਵਟ, ਸਭ ਉਲਟੀ ਬਟ ਜਾਵੇ ॥ ੧੦੬ ॥

ਕੂਕ ਪੁਕਾਰ ਨਿਰਾਸ ਸੱਸੀ ਹੋ, ਖੋਜ ਬੰਨ ਉਠਿ ਦੰੜੀ ।
ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਾੜ ਬਲਾਂ ਤੀ ਆਤਸ਼, ਰੂਹ ਰੰਵਾਣੀ ਹੰੜੀ ।
ਪਿੱਛਾ ਦੇਇ ਚੱਲੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ, ਜਾਨ ਲੱਗੀ ਫਿਰ ਕੌੜੀ ।
ਹਾਸਮ ਕੋਟ ਫਲਕ ਨੂੰ ਪਕੜੇ, ਜਾਟ ਚੜ੍ਹੇ ਧਰਿ ਪੰੜੀ ॥ ੧੦੭ ॥

ਤਰਲੇ ਲਾਖ ਜਤਨ ਕਰ ਪਹੁੰਚੀ, ਖੋਜ ਤਲਕ ਹਠ ਕਰਕੇ ।
ਟੁੱਟਦੀ ਜਾਨ ਗਈਆਂ ਛੁਟ ਆਹੀਂ, ਯਾਦ ਬਲੋਚਾਂ ਕਰਕੇ ।
ਸ਼ਾਲਾ ! ਰੋਣ ਕਿਆਮਤ ਤੋੜੀ, ਨਾਲ ਸੂਲਾਂ ਦਿਲ ਭਰਕੇ ।
ਹਾਸਮ ਮਰਨ ਕਮੋਤ ਬਿਦੇਸੀ, ਲੁਣ ਤਰਾਂ ਖਰ ਖਰ ਕੇ ॥ ੧੦੮ ॥

ਓੜਕ ਵਖਤ ਕਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ, ਸੁਟ ਪੱਥਰ ਢਲ ਜਾਵੇ ।
ਜਿਸ ਉਸ ਉਠ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ ਖੜਿਆ, ਮਰਿ ਦੋਖ ਵਲਿ ਜਾਵੇ ।
ਯਾ ਉਸ ਤੀਰ ਲੱਗੇ ਬ੍ਰਿਹੋ ਦਾ, ਵਾਗ ਸੱਸੀ ਜਲ ਜਾਵੇ ।
ਹਾਸਮ ਮੰਤ ਪਵੇ ਕਰਹਾ ਨੂੰ, ਤੁਖਮ ਜਿਮੀਨੋਂ ਜਾਵੇ ॥ ੧੦੯ ॥

ਫਿਰ ਦਿਲ ਸਮਝ ਕਰੇ ਲੱਖ ਤੋਬਾ, ਬਹੁਤ ਬਿਅਦਬੀ ਹੋਈ ।
ਜਿਸ ਪੁਰ ਯਾਰ ਕਰੇ ਅਸਵਾਰੀ, ਤਿਸ ਦੇ ਜੋੜ ਨਾ ਕੋਈ ।
ਕੇ ਮੈਂ ਵਾਂਗ ਨਿਕਰਮਣ ਨਾਹੀਂ, ਕਿਤ ਵਲ ਮਿਲੇ ਨਾ ਢੋਈ ।
ਹਾਸਮ ਕੌਤ ਮਿਲੇ ਹੱਸ ਜਿਸ ਨੂੰ, ਜਾਣ ਸੁਹਾਗਣਿ ਸੋਈ ।। ੧੧੦ ।।

ਸਿਰ ਧਰ ਖੋਜ ਉੱਤੇ ਗਮ ਆਈਆ, ਮੌਤ ਸੱਸੀ ਦੀ ਆਈ ।
ਖੁਸ਼ ਰਹੁ ਯਾਰ ਅਸਾਂ ਤੁਧ ਕਾਰਣ, ਬਲ ਵਿਚ ਜਾਨ ਗਵਾਈ ।
ਡਿਗਦੀ ਸਾਰ ਗਏ ਦਮ ਇਕਸੇ, ਤਨ ਥੋਂ ਜਾਨ ਸਿਧਾਈ ।
ਹਾਸਮ ਕਰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸੁਕਰਾਨੇ, ਇਸ਼ਕ ਵਲੋਂ ਰਹਿ ਆਈ ।। ੧੧੧ ।।

ਕਰ ਕਰ ਧਿਆਨ ਅੱਯਾਲੀ ਦਿਲ ਵਿਚ, ਸੋਚ ਕਰੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ।
ਕੀ ਅਸਰਾਰ ਰਹੀ ਡਿਗ ਏਵੇਂ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜ ਹਲਦੀ ।
ਮਤ ਕੋਈ ਨਾਰਿ ਰਹੇ ਮਰ ਪਿਆਸੀ, ਰਾਹ ਪੰਧਾਟੂ ਚੱਲਦੀ ।
ਹਾਸਮ ਚਲ ਵੇਖਾਂ ਕੀ ਡਰਨਾ, ਹੋਣਹਾਰ ਨਹੀਂ ਟਲਦੀ ।। ੧੧੨ ।।

ਅੱਯੜ ਛੋੜ ਸੱਸੀ ਵਲ ਤੁਰਿਆ, ਦਿਲ ਡਰਦੇ ਪਗ ਧਰਦਾ ।
ਸੂਰਤ ਵੇਖ ਅਹਿਵਾਲ ਸੱਸੀ ਦਾ, ਚੜ੍ਹਿਓਸੁ ਜੋਸ਼ ਕਹਰ ਦਾ ।
ਦਿਲ ਥੋਂ ਸੰਕ ਗਿਆ ਉੱਠ ਸਾਰਾ, ਮਾਲ ਧੀਆਂ ਪੁਤ ਘਰ ਦਾ ।
ਹਾਸਮ ਜਾਣ ਦਿਲੋਂ ਜਗ ਫਾਨੀ, ਵੇਖ ਫਕੀਰੀ ਫੜਦਾ ।। ੧੧੩ ।।

ਬਲ ਵਿਚ ਗੋਰ ਸੱਸੀ ਦੀ ਕਰਕੇ, ਵਾਂਗ ਯਤੀਮ ਨਿਮਾਣੇ ।
ਗਲਿ ਖਫਨੀ, ਸਿਰ ਪਾ ਬਰਹਿਨਾ, ਬੈਠ ਗੋਰ ਸਿਰੁਾਣੇ ।
ਇਕ ਗੱਲ ਜਾਣ ਲਈ 'ਜਗ ਫਾਨੀ', ਹੋਰ ਕਲਾਮ ਨਾ ਜਾਣੇ ।
ਹਾਸਮ ਖਾਸ ਫਕੀਰੀ ਏਹਾ, ਪਰ ਇਹ ਕੋਟ ਪਛਾਣੇ ।। ੧੧੪ ।।

ਉਡਿਆ ਰੂਹ ਸੱਸੀ ਦੇ ਤਨ ਥੋਂ, ਫੇਰ ਪੁੰਨੂੰ ਵਲ ਧਾਇਆ ।
ਮਹਿਮਲ ਮਸਤ ਬਿਹੋਸ਼ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ, ਸੁਫਨੇ ਜਾਇ ਜਗਾਇਆ ।
'ਲੈ ਹੁਣ ਯਾਰ ਅਸਾਂ ਸੰਗ ਤੇਰੇ, ਕੌਲ ਕਰਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ।
ਹਾਸਮ ਰਹੀ ਸੱਸੀ ਵਿਚ ਬਲ ਦੇ, ਮੈਂ ਰੁਕਸਤ ਲੈਣੇ ਆਇਆ ।। ੧੧੫ ।।

ਉਟਕੀ ਨੀਂਦ ਪੁੰਨੂੰ ਉਠ ਬੈਠਾ, ਜਲਦੀ ਵਿਚ ਕਚਾਵੇ ।
ਨਾ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰ ਪਿਆਰਾ, ਨਾ ਉਹ ਮਹਿਲ ਸੁਹਾਵੇ ।

ਚਾਨਕ ਚਮਕ ਲਗੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ. ਕੁਝ ਸਿਰ ਪੈਰ ਨਾ ਆਵੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਜਾਗ ਲਹੀ ਫਿਰ ਕੇਹਾ, ਆਸ਼ਕ ਰੈਣ ਵਿਹਾਵੇ ।। ੧੧੬ ।।

ਆਵਣ ਮੁੜਨ ਭਿਰਾਉ ਨਾ ਦੇਂਦੇ, ਉਠ ਮੁਹਾਰੋ ਫੜਿਆ ।
ਤੈਂ ਬਿਨ ਬਾਪ ਹੋਇਆ ਨਾਬੀਨਾ, ਕੂਕੇ 'ਸੜਿਆ ਸੜਿਆ ।'
ਹਾਸ਼ਮ ਵੇਖ ਮਹਲ ਕੇਚਮ ਦੇ, ਭੀ ਮੁੜਿ ਆਵੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ।। ੧੧੭ ।।

ਹਿਜਰੀ ਅੱਗ ਪੁੰਨੂੰ ਤਨ ਭੜਕੀ. ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਸੁਣਾਵੇ ।
ਕੈਂ ਦੀ ਮਾਉਂ ਪਿਤਾ ਪੁਤ ਕੈਂ ਦੇ, ਨਾਲ ਮੁਇਆਂ ਮਰ ਜਾਵੇ ।
ਜੇਹੀ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ ਕੀਤੀ, ਪਸ਼ ਤੁਸਾਡੇ ਆਵੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਬਾਝ ਸੱਸੀ ਨਹੀਂ ਦੁਜਾ, ਜੇ ਰੱਬ ਫੇਰ ਮਿਲਾਵੇ ।। ੧੧੮ ।।

ਘੰਡ ਬਲੋਚ ਖਿਆਲ ਨਾ ਛੱਡਦੇ, ਵਲਿ ਵਲਿ ਫੇਰ ਖੜੋਦੇ ।
ਪਾਪੀ ਜੋਰ ਵਿਖਾਲਣ ਉਸ ਨੂੰ, ਸੁਤਰ ਗਲੋ ਲਗਿ ਰੋਦੇ ।
ਜਬ ਲਗ ਜਾਨ ਨ ਮੁੜਨੇ ਦੇਸਾਂ, ਆਇ ਪੁੰਨੂੰ ਵੱਲ ਹੋਦੇ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਆਸ਼ਕ ਬਾਝ ਇਸ਼ਕ ਦੇ, ਕਹੁ ਕਿਤ ਵਲ ਦਿਲ ਢੋਦੇ ।। ੧੧੯ ।।

ਬਹੁਤ ਲਚਾਰ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ, ਖਿੱਚੀ ਪਕੜ ਕਟਾਰੀ ।
ਜਿਸ ਦੀ ਚਮਕ ਲਗੀ ਜਿੰਦ ਜਾਵੇ, ਸੋ ਜਮ ਰੂਪ ਦੁਧਾਰੀ ।
ਛੱਡ ਮੁਹਾਰ ਦਿਤੀ ਤਦ ਭਾਈਆਂ, ਡਰਦਿਆਂ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਕੋਟ ਫੜੇ ਜਿੰਦਬਾਜ਼ਾਂ, (ਜਿਨ੍ਹਾਂ) ਜਾਨ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਹਾਰੀ ।। ੧੨੦ ।।

ਸੁੱਟੀ ਹੋਤ ਮੁਹਾਰ ਸੱਸੀ ਵਲ, ਛੋਡ ਭਾਈ ਦੁਖਦਾਈ ।
ਮਿਲਸਾ ਜਾ ਇਕ ਵਾਰ ਜਮਾਂ ਬੋ, ਜੇ ਰੱਬ ਜਾਨ ਛੁਡਾਈ ।
ਝਬ ਸੁਟ ਪੈਰ ਸੱਸੀ ਵਲ ਕਰਹਾ ! ਵਰਤ ਇਹੋ ਹੁਣ ਭਾਈ ।
ਹਾਸ਼ਮ ਦੁੱਧ ਮਲੀਦਾ ਦੇਸਾਂ, ਕਰਸਾਂ ਟਹਿਲ ਮਵਾਈ ।। ੧੨੧ ।।

ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ! ਉਸ ਕਰਹੇ ਦੇ ਤੁਰਨੇ, ਤੇਜ਼ ਧਰੇ ਪਗ ਤੀਰੋ ।
ਪਹੁਤਾ ਆਇ ਸੱਸੀ ਦੀ ਕਬਰੇ, ਆਕੱਲ ਸੁਤਰ ਵਜ਼ੀਰੋ ।
'ਹਾਸ਼ਮ ਕੋਟ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਮਾਣਾ, ਵਾਕਿਫ ਕਰ ਇਸ ਪੀਰੋ ।। ੧੨੨ ।।

ਆਖੀ ਓਸ ਫਕੀਰ ਪੁੰਨੂੰ ਨੂੰ, ਖੋਲ੍ਹੁ ਹਕੀਕਤ ਸਾਰੀ ।

‘ਆਹੀ ਨਾਰ ਪਰੀ ਦੀ ਸੂਰਤ, ਗਰਮੀ ਮਾਰਿ ਉਤਾਰੀ ।
 ਜਪਦੀ ਨਾਮ ਪੁੰਨੂੰ ਦਾ ਆਹੀ, ਦਰਦ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਮਾਰੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਥਾਉਂ ਮਕਾਨ ਨਾ ਜਾਣਾਂ, ਆਹੀ ਕੌਣ ਵਿਚਾਰੀ ।। ੧੨੩ ।।

ਸੁਣ ਕੇ ਹੋਤ ਜਿਮੀ ਪੁਰ ਡਿੱਗਿਆ, ਖਾਇ ਕਲੇਜੇ ਕਾਨੀ ।
 ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਗੋਰ ਪਿਆ ਵਿਚ ਕਬਰੇ, ਫੇਰ ਮਿਲੇ ਦਿਲ ਜਾਨੀ ।
 ਖਾਤਰ ਇਸ਼ਕ ਗਈ ਰਲਿ ਮਾਟੀ, ਸੂਰਤ ਹੁਸ਼ਨ ਜਵਾਨੀ ।
 ਹਾਸ਼ਮ ਇਸ਼ਕ ਬਲੋਚ ਸੱਸੀ ਦਾ, ਜੁਗ ਜੁਗ ਰਹਗੁ ਕਹਾਣੀ ।। ੧੨੪ ।।

ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ

ਕਿੱਸਾਕਾਰ— ਕਾਦਰਯਾਰ

ਮੀਮ-ਮਿਲਣ ਆਈ ਮਾਤਾ ਇੱਛਰਾਂ ਦੇ,
ਦੱਸੋ ਮੈਂਨੂੰ ਲੋਕੋ ਆਇਆ ਸਾਧ ਕੋਈ ।
ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਬਾਗ ਵਰਾਨ ਪਇਆ,
ਫਰ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਰਨ ਆਬਾਦ ਕੋਈ ।

ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦਾ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ

ਕਾਦਰਯਾਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ 'ਪੂਰਨ ਭਗਤ' ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਕਾਦਰਯਾਰ ਨੇ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਕਥਾ ਲੋਕ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸਿਮਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਾਦਰਯਾਰ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੂ ਭਗਤ ਪ੍ਰਤਿ ਆਸਥਾ ਬੜੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕਾਦਰਯਾਰ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਕਾਦਰ ਬਖ਼ਸ਼ ਸੀ ਜੋ ਜਾਤ ਦਾ ਸੰਧੂ ਜੱਟ ਅਤੇ ਪੱਕਾ ਸ਼ਰੋਣੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ। ਕਾਦਰਯਾਰ ਦਾ ਸਮਾਂ 1802-1892 ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਾਰੇ ਇੰਜ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਪੂਰਨ ਰਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਇਕੇ ਜੀ
ਇਕ ਖੂਹ ਇਨਾਮ ਲਿਖਾਇਆ ਮੈਂ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਵੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਬਹੁਰਹਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਲ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ। ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਕਿੱਸਾ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ, ਵਾਰ ਰਾਣੀ ਕੋਕਲਾਂ, ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ, ਵਾਰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਅਤੇ ਸੀਹਰਫੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਧਰਮ ਉਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਮਹਿਰਾਜਨਾਮਾ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਾ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਮਹਿਰਾਜਨਾਮੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੱਲਾਹ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਹੈ। ਕਾਦਰਯਾਰ ਦਾ ਇਹ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿਚ ਬੜਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਆਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਕਾਦਰਯਾਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਦਾ ਕਥਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੀਜ, ਭਗਤ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਨਵੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨੇ ਭਗਤੀ

ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਥੀਮ ਰਚਨਾਤਮਕ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਥੀਮ ਇਸ਼ਕ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਥੀਮ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਥੀਮ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਵਿਚ ਇਹ ਤੀਜਾ ਥੀਮ ਹੀ ਆਇ ਅਤੇ ਅੰਤ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਪਾਸਾਰ ਇਸੇ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਾਦਰਯਾਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦਾ ਪਾਠਗਤ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਕਵੀਓਵਾਚ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦ ਰਚਨਾਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਥੀਮ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਵੀਓਵਾਚ ਇੰਜ ਹੈ:—

ਸੀਨ-ਸੁਟੇ ਲੋਕੋ ਕਿੱਸਾ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਜਾਨ ਵਾਰੀ।
ਓਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨ ਤੋਂ ਮੌਤ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ,
ਪਰ ਸਾਬਤੀ ਨਾ ਦਿਲੋਂ ਮੂਲ ਹਾਰੀ।
ਰੱਬ ਯਾਦ ਕਰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ,
ਦੁੱਖ ਦੇਇ ਕੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਕਰੇ ਕਾਰੀ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇ ਓਸ ਦੇ ਹੋਇ ਰਹੀਏ,
ਓਹਨੂੰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਲਜ ਸਾਰੀ।

ਇਸ ਉਪਰੋਕਤ ਕਵੀਓਵਾਚ ਰਾਹੀਂ ਰਚਨਾਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਰਚਨਾ ਦੇ ਥੀਮ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਆਸ਼ਕ ਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਆਸ਼ਕ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਨ ਵਾਰੀ ਹੈ ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਵੀਓਵਾਚ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਥੀਮ ਵੱਲ ਭਰਵਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡਾ ਅਧਿਐਨ ਇਸ ਕਥਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਥੀਮ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਰਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੂਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਭਗਤ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਰਾਮਤਾ ਏਨੀ ਡੂੰਘੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤੂ ਉਸਦੇ ਵੈਰਾਗ ਨੂੰ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਉੱਪਰ ਸੁੰਦਰਾਂ ਜਦੋਂ ਅਤਿ ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਬੋਲ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਨਾਇਕ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਵੈਰਾਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੈਰਾਗ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰਾਂ ਤਾਂ ਕੀ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸੰਸਾਰਕ ਲੋਭ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੋਲ ਸਾਡੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਥੀਮ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਨਾਇਕ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੂਰਨ

ਭਗਤ ਹੈ । ਇਹ ਬੋਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:—

ਜੁਆਦ—ਜ਼ਰੂਰਤ ਜੋ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਮੈਨੂੰ,
 ਕਿਉਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗਵਾਂਵਦਾ ਮੈਂ ।
 ਪਹਿਲਾਂ ਲੂਣਾ ਦਾ ਆਖਿਆ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ,
 ਖੂਹੇ ਪੈਂਦਾ ਕਿਉਂ ਦਸਤ ਵਢਾਉਂਦਾ ਮੈਂ ।
 ਹੁਣ ਫੇਰ ਰਹੇ ਤੁਸੀਂ ਆਖ ਮੈਨੂੰ,
 ਹਿਰਸ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਮੁਲਖ ਨੂੰ ਜਾਉਂਦਾ ਮੈਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੋ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ,
 ਘਰ ਸੌ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਂਦਾ ਮੈਂ ।

ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕੇਂਦਰੀ ਥੀਮ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਨ ਇਕ ਉਪਰਾਮ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਨਾਇਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਹਿਰਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਜ ਭਾਗ ਧਨ ਦੌਲਤ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਲੂਣਾ ਹੋਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਇਕ ਆਖੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਦੌਲਤਾਂ ਮਿਲ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ । ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਭਗਤ ਨਾਇਕ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਸਾਰਕ ਖੁਸ਼ੀ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਆਕਰਸ਼ਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ । ਪੂਰਨ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਇਕ ਭਗਤ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਬੋਲ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਰਥਹੀਣ ਹਨ । ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਚਰਮਸੀਮਾ ਉਦੋਂ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਬੜੇ ਭਾਵੁਕ ਵੇਰਵੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਹਨ । ਜੇਕਰ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਵੁਕਤਾ ਵਿਚ ਗੁੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਪੂਰਨ ਤਾਂ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨਾ । ਪਰ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ । ਸਿਆਲਕੋਟ ਪਰਤ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਉਹ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ । ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਨਾਇਕ ਭਗਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਥੀਮ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਤਿ ਵੈਰਾਗ ਹੈ:—

ਜ਼ਾਲ— ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਪਵੇ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ,
 ਫੇਰ ਮਾਇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਬੰਦਿਉ ਸੂ ।
 ਆਖੇ ਮਾਉ ਨੂੰ ਨਗਰ ਦਾ ਥਾਵਿ ਮੇਰਾ ।

ਕਹਿਆ ਬਾਪ ਦਾ ਸਭ ਚਾ ਰਦਿਉ ਸੂ ।
 ਆਖੇ ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋ ਕੂਚ ਡੇਰਾ,
 ਪੱਲਾ ਹਿਰਸ ਦਾ ਚਾਇ ਉੱਲਦਿਓ ਸੂ ।।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਲਗਾ ਉਥੋ ਤੁਰਨ ਪੂਰਨ,
 ਮਾਈ ਇੱਛਰਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਚਾ ਸੱਦਿਓ ਸੂ ।
 ਸੀਨ— ਸਮਝ ਮਾਤਾ ਤੂੰ ਤਾਂ ਭੋਲੀਏ ਨੀ,
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਖਲੋਇ ਕੇ ਦੇ ਮੱਤੀਂ ।
 ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਦੀ ਮਾਂ ਸਾਲਾਚੀਏ ਨੀ,
 ਜਿਸ ਤੋਰਿਆ ਪੁੱਤਰ ਫਕੀਰ ਹੱਥੀਂ ।
 ਤੂੰ ਭੀ ਟੋਰ ਮਾਤਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਪੇ ਨਹੀਂ,
 ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇ ਛਾਹੀ ਨਾ ਮੂਲ ਘੱਤੀਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਫਕੀਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਨਾਹੀਂ,
 ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾ ਮਗਰ ਵੱਤੀਂ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਥੀਮ ਦਾ ਸਿਖਰ ਉੱਭਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਭਗਤ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੂਲ ਥੀਮ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਸੰਸਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਰੰਤੂ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਥੀਮ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਦਾ ਬਚ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦੀ ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਜੀਉਂਦੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਅੱਗੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਥੀਮ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਵੈਰਾਗ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਮੋਹ ਦੀ ਤੰਦ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਉਹ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਬਣ ਸਕੇਗਾ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਦੀਖਿਆ ਦੇਵੇ, ਜੋਗ ਦੀ ਜੁਗਤ ਸਮਝਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਰੱਖੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋਗ ਜਾਂ ਭਗਤੀ ਸਰਲ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਘਰ ਪਰਤ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੂਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾ, ਉਸਦੀ ਵੈਰਾਗ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜੋਗ ਦੇ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਸਿਖਰ ਉਪਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਉਸ ਅੰਦਰਲੀ ਭਗਤੀ, ਵੈਰਾਗ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਘਾੜਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ

ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚੋਂ ਦੀਖਿਆ ਦੇਂਦਾ ਹੈ:—

ਰੇ-- ਰੋਇ ਕੇ ਪੂਰਨ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੇ,
ਲੜ ਛੱਡ ਤੇਰਾ ਕਿਥੇ ਜਾਵਸਾ ਮੈਂ ।
ਛਾਕਾ ਛਿਕਰ ਤੇ ਸਬਰ ਕਬੂਲ ਸਿਰ ਤੇ
ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਬਜਾਇ ਲਿਆਵਸਾਂ ਮੈਂ ।
ਕਰੋ ਕਰਮ ਤੇ ਸੀਸ ਪਰ ਹੱਥ ਜੱਖੋ,
ਖਿਜਮਤਗਾਰ ਗੁਲਾਮ ਸਦਾਵਸਾਂ ਮੈਂ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਤਵਾਜ਼ਿਆ ਹੋਗੁ ਜਿਹੜੀ,
ਟਹਿਲ ਸਾਬਤੀ ਨਾਲ ਕਰਾਵਸਾਂ ਮੈਂ ।

ਗੁਰੂ ਇਸ ਸਾਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬੁੱਝ ਕੇ ਜੋਗ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋਗ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਬਲਕਿ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਹੀ ਉਸਦੀ ਭਗਤੀ ਹੈ:—

ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਬੱਚਾ ਜੀ ਮਤ ਸਾਡੀ,
ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝਨਾ ਭੈਣ ਮਾਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੰਮਾਲ ਕੇ ਮੁਲਖ ਫਿਰਨਾ,
ਮਤਿ ਦਾਗੁ ਨਾ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਈ ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਦਰਪਸ਼ ਪਾਈਆਂ ਸਨ । ਜੋਗ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ । ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਅੱਗੇ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨਾ । ਸੁੰਦਰਾਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਸੀ । ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਸਾਬਤ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਵਿਲਕਦੀ ਛੱਡ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਉਹ ਰਾਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿੱਧਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਤਾਂ ਡੋਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਅਡੋਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਰਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਅੱਗੇ ਤਰਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ:—

ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਫੇਰ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ,
ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਕੇਲਾ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇ ਤੁਸਾ ਬਖਸ਼ ਮੈਨੂੰ,
ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਚੇਲਾ ।

ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਅਡੋਲ, ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਖਾ ਮੰਨ ਕੇ ਉਹ ਰਾਣੀ

ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਹਿਲ, ਧਨ, ਦੌਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਰਾਣੀ ਨੂੰ 'ਦਿਸ਼ਾ ਬੈਠ ਆਵਾਂ' ਕਹਿ ਕੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਆ ਪਰਤਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਪਸ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਪਰਤਣਾ ਹੀ ਜੋਗ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰਨ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਣਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੈ, ਇਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਉਸ ਦਾ ਵੈਰਾਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਦਰਯਾਰ ਨੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਵਰ ਦੇ ਕੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਘਾੜਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਲਕੋਟ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰਨ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੀ ਸਾਬਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਕਰਮ ਹਨ। ਸੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਭਗਤ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਚਰਿਤਰ ਭਗਤੀ ਦੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਗਤੀ ਦੇ ਥੀਮ ਨੂੰ ਕਾਦਰਯਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਾਣਨਯੋਗ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਦੇ ਥੀਮ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਾਦਰਯਾਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਦੀ ਭਗਤੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਭਗਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਨਾਇਕ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੰਮੀ ਕਵਿਤਾ 'ਪੂਰਨ ਨਾਥ ਜੋਗੀ' ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ:—

ਪੂਰਨ ਇਕ ਰੱਬ ਦੀ ਜੋਤ ਵਾਂਗ ਬਲਦਾ।

ਨੇੜੇ ਨਾ ਆ ਸਕੇ ਕੋਈ ਨੀਵਾਂ ਪਿਆਰ ਉਥੇ,

ਉਸ ਦੇ ਜਿਸਮ ਵਿਚ ਸੀ ਇਕ ਗਗਨੀ ਉਚਾਈ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਆਦਰਸ਼ਕ ਭਗਤ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਦਰਯਾਰ ਨੇ ਜੋ ਕਿੱਸਾ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਚਮੁੱਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਥੀਮ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਿੱਸਾ

ਪੂਰਨ ਭਗਤ

(ਕਾਦਰਯਾਰ)

ਪਹਿਲੀ ਸੀਹਰਫੀ

ਪੂਰਨ ਦਾ ਜਨਮ

‘ਅਵੱਲ’ ਆਖ ਸੁਣਾ ਖੁਦਾ ਤਾਈਂ,
ਜਿਹਨੂੰ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਧਿਆਉਂਦੇ ਨੇ ।
ਲੋਹ ਕਲਮ ਤੇ ਜਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਤਾਰੇ,
ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਭੀ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਉਂਦੇ ਨੇ ।
ਮੱਛ ਕੱਛ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ,
ਉਹ ਭੀ ਰੱਬ ਦੇ ਜੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਨੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਜੰਗਲ ਜੂਹ ਬੋਲੇ,
ਸੱਭੇ ਰੱਬ ਦਾ ਬਿਰਦ ਕਮਾਉਂਦੇ ਨੇ ।
ਅਲਫ਼ ਆਖ ਸਖੀ ਸਿਆਲਕੋਟ ਅੰਦਰ,
ਪੂਰਨ ਪੁੱਤ ਸਲਵਾਨ ਨੇ ਜਾਇਆ ਈ ।
ਜਦੋਂ ਜੰਮਿਆ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਹੋਈ,
ਸੱਦ ਪੰਡਤਾਂ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਈ ।
ਬਾਰੂ ਬਰਸ ਨਾ ਰਾਜਿਆ ਮੂੰਹ ਲੱਗੀਂ,
ਦੇਖ ਪੰਡਤਾਂ ਏਹ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਤਾਈਂ,
ਬਾਪ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਭੋਹਰੇ ਪਾਇਆ ਈ ।। ੧ ।।

ਬੇ ਬੇਦ ਉਤੇ ਜਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ,
ਤਿਵੇਂ ਪੰਡਤਾਂ ਆਖਿ ਸੁਣਾਇ ਦਿੱਤਾ ।
ਪੂਰਨ ਇਕ ਹਨੇਰਿਓ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ,
ਦਜੀ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇ ਦਿੱਤਾ ।

ਸਭੇ ਗੋਲੀਆਂ ਬਾਂਦੀਆਂ ਦਾਈਆਂ ਨੂੰ.
 ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਦਾ ਖਰਚ ਪੁਵਾਇ ਦਿੱਤਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਤਾਈਂ
 ਬਾਪ ਜੰਮਦਿਆਂ ਕੈਦ ਕਰਵਾਇ ਦਿੱਤਾ ।। ੨ ।।

ਤੇ ਤਾਬਿਆ ਨਾਲ ਉਸਤਾਦ ਹੋਏ,
 ਲੱਗੇ ਵਿੱਦਿਆ ਅਕਲ ਸਿਖਾਵਣੇ ਨੂੰ
 ਛਿਆਂ ਬਰਸਾ ਦਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੋਇਆ,
 ਪਾਂਧੇ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇਣ ਪੜ੍ਹਾਵਣੇ ਨੂੰ ।
 ਤੀਰ-ਅੰਦਾਜ਼ੀਆਂ ਹੱਥ ਕਮਾਨ ਦਿੰਦੇ,
 ਦੱਸਣ ਤਰਗਸ਼ਾਂ ਤੀਰ ਚਲਾਵਣੇ ਨੂੰ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੁਆਨ ਜਦ ਹੋਇਆ ਪੂਰਨ.
 ਦੰਮ ਦੰਮ ਲੋਚੇ ਬਾਹਰ ਆਵਣੇ ਨੂੰ ।। ੩ ।।

ਪੂਰਨ ਦਾ ਪਿਓ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਆਉਣਾ .

ਸੇ ਸਾਬਤੀ ਵਿੱਦਿਆ ਸਿੱਖ ਕੇ ਜੀ,
 ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਗੁਜ਼ਰੇ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਪੂਰਨ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜੇ ਸਲਵਾਹਨ ਤਾਈਂ.
 ਰੱਖ ਪੈਂਤੜੇ ਮਿਲਣ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ।
 ਚੜ੍ਹੀ ਹਿਰਸ ਰਾਜੇ ਸਲਵਾਹਨ ਤਾਈਂ.
 ਚੁੱਕ ਅੱਡੀਆਂ ਪੱਥਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੂਰਤ ਰਾਜੇ ਜਦੋਂ ਡਿੱਠੀ,
 ਚੜ੍ਹੀ ਹਿਰਸ ਤੇ ਮਸਤ ਸੰਸਾਰ ਹੋਇਆ ।। ੪ ।।

ਜੀਮ ਜਾਇ ਰਾਜੇ ਸਲਵਾਹਨ ਆਂਦੀ.
 ਇਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋਰ ਵਿਆਹੇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਉਸ ਦੀ ਜਾਤ ਚਮਿਆਰੀ ਤੇ ਨਾਮ ਲੂਣਾ.
 ਘਰ ਆਂਦੀ ਸੀ ਈਨ ਮਨਾਇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਸੂਰਤ ਉਸ ਦੀ ਚੰਦ ਮਹਿਤਾਬ ਵਾਂਗੂੰ.
 ਜਦੋਂ ਬੈਠੀ ਸੀ ਜੇਵਰ ਪਾਇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕੀ ਆਖ ਸੁਣਾਵਸਾਂ ਮੈਂ.

ਪੰਛੀ ਡਿਗਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇ ਕੇ ਜੀ ।। ੫ ।।

ਹੇ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਸਭ ਪਹਿਰ ਕੇ ਜੀ,
 ਪੂਰਨ ਨਾਲ ਮਹੂਰਤਾਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ।
 ਕੱਢ ਭੋਰਿਉਂ ਬਾਪ ਦਾ ਭੌਰ ਤਾਜੀ,
 ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਆਇਆ ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਬਹੁਤ ਹੋਈ ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾਂ ਨੂੰ,
 ਦਰਿ ਘਰ ਦੇਣ ਵਧਾਈਆਂ ਸੰਸਾਰ ਆਇਆ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਪਿੱਛੋਂ,
 ਪੂਰਨ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਆਇਆ ।। ੬ ।।

ਖੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸਲਵਾਹਨ ਰਾਜੇ,
 ਪੂਰਨ ਆਇ ਕੇ ਜਦੋਂ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਾ ਮੋਉਂਦਾ ਵਿਚ ਜਾਮੇ,
 ਗਊਆਂ ਮਣਸੀਆਂ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ।
 ਪੂਰਨ ਵਿਚ ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਆਣ ਬੈਠਾ,
 ਲੋਕਾਂ ਸਭਨਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਸਲਵਾਹਨ ਰਾਜੇ,
 ਹੱਥੋਂ ਸਾਈ ਦੇ ਨਾਮ ਕੁਝ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ।। ੭ ।।

ਦਾਲ ਦੱਸਦਾ ਪੁੱਛਦਾ ਲਾਗੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਸਲਵਾਹਨ ਰਾਜਾ ਤਦੋਂ ਗੱਜ ਕੇ ਜੀ ।
 “ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦਾ ਢੂੰਡਸਾਂ ਯਾਕ ਯਾਰੋ,
 ਜਿਥੇ ਚਲ ਢੁਕੀਏ ਦਿਨ ਅਜ ਕੇ ਜੀ ।
 ਮੈਨੂੰ ਸਿਕਦਿਆਂ ਰੱਬ ਨੇ ਲਾਲ ਦਿਤਾ,
 ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਲੀਤਾ ਹੁਣ ਰੱਜ ਕੇ ਜੀ ।”
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਅੱਗੋਂ,
 ਕਹਿੰਦਾ ਸੁਖਨ ਸੱਚਾ ਇਕ ਵੱਜ ਕੇ ਜੀ ।। ੮ ।।

ਜ਼ਾਲ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਬਾਪ ਤੇ ਸਰਾ ਕਰਦਾ,
 ਕਹਿੰਦਾ. “ਬਾਬਲਾ ਪੱਤ ਵਿਆਹ ਨਾਰੀ

ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕ ਵਿਆਹ ਕਰਦੇ,
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਅਜੇ ਕੋਈ ਚਾਹੁ ਨਾਹੀ ।
 ਮੇਰਾ ਭੋਰ ਸਲਾਮਤੀ ਰਹੂ ਏਵੇਂ,
 ਬੰਨ੍ਹ ਬੇੜੀਆਂ ਬਾਬਲਾ ਪਾਉ ਨਾਹੀ ।”
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਨਾ ਸੰਗਦਾ ਕਹੇ ਪੂਰਨ,
 “ਮੈਥੋਂ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੁਲਾਉ ਨਾਹੀ ।”੯ ।।

ਰੇ ਰੰਗ ਤਗੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਣ ਕੇ,
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਵਲੋਂ ਸਲਵਾਹਨ ਦਾ ਈ ।
 ਕੋਲੋਂ ਉਠਿ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਮਤਿ ਦਿਤੀ,
 “ਅਜੇ ਇਹ ਕੀ ਰਾਜਿਆ ਜਾਣਦਾ ਈ ।
 ਜਦੋਂ ਹੋਗੁ ਜੁਆ ਕਰ ਲੈਗੁ ਆਪੇ,
 ਤੈਥੋਂ ਬਾਹਰਲਾ ਫਿਕਰ ਵਿਆਹਣ ਦਾ ਈ ।”
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਲੱਗ ਆਖੇ
 ਰਾਜਾ ਫੇਰ ਖੁਸ਼ੀ ਅੰਦਰ ਆਵਦਾ ਈ । ੧੦ ।।

ਜੇ ਜੁਬਾਨ ਥੀਂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ,
 “ਘਰ ਜਾਹੁ ਸਲਾਮ ਖਰ ਮਾਈਆ ਨੂੰ ।
 ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਭੋਰੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ,
 ਹੁਣ ਮੋੜ ਨਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਆਈਆਂ ਨੂੰ ।”
 ਹੁਕਮ ਬਾਪ ਦਾ ਉੱਠ ਕੇ ਮੰਨ ਤੁਰਦਾ,
 ਅੱਗੇ ਲਾਇ ਲੈਂਦਾ ਨਫਰਾਂ ਨਾਈਆਂ ਨੂੰ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਂ ਸਿਫਤਿ ਕੀ ਕਰਾਂ ਉਸ ਦੀ,
 ਰੰਨਾਂ ਦੇਖ ਭੁਲਾਇਆ ਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ।। ੧੧ ।।

ਪੂਰਨ ਦਾ ਲੁਟਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣਾ

ਸ਼ੀਨ ਸ਼ਹਿਰ ਆਇਆ ਘਰ ਮਾਈਆਂ ਦੇ,
 ਪੂਰਨ ਪੁੱਛਦਾ ਨੌਕਰਾਂ ਚਾਕਰਾਂ ਨੂੰ,
 ਜਿਸ ਜਾਇਆ ਓਸ ਨੂੰ ਮਾਨ ਵੱਡਾ,
 ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਅੱਬਲਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਨੂੰ,
 ਰਾਣੀ ਲੁਟਾ ਦੇ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਰਵਾਂ ਹੋਇਆ,

ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਵੜਿਆ ਪੁੱਤਰ ਖ਼ਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਬਹਾਲ ਕੇ ਨਫਰ ਪਿੱਛੇ,
ਪੌੜੀ ਚੜਿਆ ਮੱਥਾ ਟੇਕਨ ਮਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ।। ੧੨ ।।

ਸ਼ੀਨ ਸ਼ੌਕ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਭਗਤ ਪੂਰਨ,
ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਮਤਰੇਈ ਨੂੰ ਜਾਉਂਦਾ ਜੀ ।
ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ,
ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਂਦਾ ਜੀ ।
ਸੂਰਤ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਇ ਬੇਤਾਬ ਗਈ
ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਜੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੋ ਲੂਣਾ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ,
ਆਣ ਪਾਪ ਜੋ ਘੇਰਣਾ ਪਾਉਂਦਾ ਜੀ ।। ੧੩ ।।

ਸੁਵਾਦ ਸਿਫਤ ਨਾ ਹੁਸਨ ਦੀ ਜਾਇ ਝੱਲੀ,
ਰਾਣੀ ਦੇਖ ਕੇ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਮੁੱਠੀ ।
ਸੂਰਤ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਰਾਜਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ,
ਸਿਰ ਪੈਰ ਤਾਈਂ ਅੱਗ ਭੜਕ ਉੱਠੀ ।
ਦਿਲੋਂ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਯਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੁ,
ਉਸ ਦੀ ਸਾਬਤੀ ਦੀ ਵਿਚੋਂ ਲੱਜ ਟੁੱਟੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਤਰੀਖਤ ਹੱਸਿਆਰੀ,
ਲੱਗੀ ਵੇਖ ਵਗਾਵਣੇ ਨਦੀ ਪੁੱਠੀ । ੧੪ ।।

ਜੁਆਦ ਜਰਬ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜਾ,
ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਕੇ ਰੰਗ ਮਹੱਲ ਜਾਇ ।
ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ,
“ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਧਰਮ ਮਾਇ ।”

ਅੱਗੋਂ ਦੇਵਣਾ ਉਸ ਪਿਆਰ ਸਾਈ,
ਸਗੋਂ ਦੇਖ ਰਾਣੀ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾਇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਖਲੋਇ ਕੇ ਦੇਖ ਅੱਖੀਂ,
ਚੜਿਆ ਕਹਿਰ ਚਰਿਤ ਜੋ ਵਰਤ ਜਾਇ ।। ੧੫ ।।

ਤੋਇ ਤਾਲਿਆ ਮੇਰਿਆ ਘੋਰ ਆਂਦਾ,
 ਲੂਣਾ ਆਪ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਫਿਕਰ ਬੰਨੇ ।
 ਮੈ ਵੀ ਸੁਰਗ ਪਰਾਪਤੀ ਥੀਵਨੀ ਹਾਂ,
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਜੇ ਆਖਿਆ ਇਕ ਮੰਨੇ ।
 ਲੱਗੀ ਦੇਣ ਲੰਗਾਰ ਅਸਮਾਨ ਤਾਈਂ,
 ਉਹਦੀ ਸਾਬਤੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬੰਮੁ ਭੋਨੇ !
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਤਰੀਮਤ ਹੈਂਸਿਆਰੀ,
 ਭੰਨਣ ਲੂਣ ਲੱਗੀ ਵਿਚ ਬਾਲ ਛੋਨੇ ।। ੧੬ ।।

ਪੂਰਨ ਤੇ ਲੂਣਾ ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ

ਜੋਇ ਜਾਹਰਾ ਆਖਦੀ ਸ਼ਰਮ ਕੇਰੀ,
 “ਮਾਈ ਮਾਈ ਨਾ ਰਾਜਿਆ ਆਖ ਮੈਨੂੰ ।
 ਕੁੱਖੇ ਰਖ ਨਾ ਜੰਮਿਓ ਜਾਇਓ ਵੇ,
 ਮਾਤਾ ਆਖਣਾ ਹੈਂ ਕੇਹੜੇ ਸਾਕ ਮੈਨੂੰ ।
 ਹੋਗੁ ਉਮਰ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਰਾਜਾ,
 ਗੁੱਝਾ ਲਾਇਆ ਈ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਮੈਨੂੰ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਨਾ ਸੰਗਦੀ ਕਹੇ ਲੂਣਾ,
 ਕਰ ਚਲਿਓ ਮਾਰ ਹਲਾਕ ਮੈਨੂੰ ।” ੧੭ ।।

ਅੰਨ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਸ਼ਰਮਾਇ ਰਾਜਾ,
 “ਮਾਇ ਸੁਖਨ ਅਵੱਲੜੇ ਬੋਲ ਨਾਹੀ
 ਮਾਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇਹੁ ਨਾ ਕਦੇ ਲੱਗਾ,
 ਜਗ ਵਿਚ ਮੁਕਾਲਖਾ ਘੋਲ ਨਾਹੀ ।
 ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਗਾਇ ਕੇ ਰੱਖ ਮੈਨੂੰ,
 ਪੁੱਤਰ ਜਾਣ ਮਾਏ ਦਿਲੋਂ ਡੋਲ ਨਾਹੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਝਗੜਦੇ ਨੀ,
 ਸਾਈਂ ਬਾਝ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਕੋਲ ਨਾਹੀ ।। ੧੮ ।।

ਗੈਨ ਗਮ ਨਾ ਜਾਣਦੀ ਖੋਛ ਖਤਰਾ,
 ਲੂਣਾ ਉੱਠ ਕੇ ਪਕੜਦੀ ਆਟ ਚੌਲਾ ।
 “ਇਕ ਵਾਰ ਤੂੰ ਬੈਠ ਪਲੰਘ ਉਤੇ,

ਕਰਾਂ ਮਿਨਤ ਤੇਰੀ ਸੁਣੀ ਅਰਜ਼ ਢੋਲਾ ।
 ਪਰੀ ਜੇਹੀ ਮੈਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੀ,
 ਜਾਹ ਤੂੰ ਮਰਦ ਨਾਹੀ ਕੋਈ ਹੈਂ ਭੋਲਾ ।”
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਨਾ ਸੰਗਦੀ ਕਹੇ ਲੂਣਾ,
 “ਸੋਜ ਮਾਣ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਢੋਲਾ ।” ੧੯ ।।

ਫੇ ਫੇਰ ਕਹਿਆ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇ ਪੂਰਨ,
 “ਤੈਨੂੰ ਵਗ ਕੀ ਗਈ ਹੈ ਬਾਣ ਮਾਏ ।
 ਜਿਹਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਓਹੀ ਹੈ ਬਾਪ ਮੇਰਾ,
 ਤਿਸ ਦੀ ਤੁਖਮ ਥੀ ਜੰਮਿਆ ਜਾਣ ਮਾਏ ।
 ਗੱਲਾਂ ਇਹੋ ਜਹੀਆਂ ਜਦੋਂ ਹੋਣਗੀਆਂ,
 ਪੁੱਠੀ ਹੋਗੁ ਜਿਮੀ ਅਸਮਾਨ ਮਾਏ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਪੂਰਨ ਦਏ ਮੱਤੀਂ,
 ਕਿਧਰ ਗਿਆ ਈ ਅੱਜ ਧਿਆਨ ਮਾਏ” ।।੨੦ ।।

ਕਾਫ਼ “ਕਹਿਰ ਕਰਾ ਨਾ ਪੂਰਨਾ ਵੇ,
 ਆਖੇ ਲੱਗ ਜਾ ਜੇ ਭਲਾ ਚਾਹਨਾ ਏਂ ।
 ਝੋਲੀ ਅੱਡ ਮੈਂ ਖਲੀ ਹਾਂ ਪਾਸ ਤੇਰੇ,
 ਹੋਸਿਆਰਿਆ ਖੈਰ ਨਹੀ ਪਾਉਨਾ ਏਂ ।
 ਕੁਛੜ ਬੈਠ ਮੰਮਾ ਕਦੋਂ ਚੁੰਘਿਆ ਏਂ,
 ਐਵੇਂ ਕੂੜ ਦੀ ਮਾਉਂ ਬਣਾਵਣਾ ਏਂ”
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਨਾ ਸੰਗਦੀ ਕਹੇ ਲੂਣਾ,
 “ਕਿਓਂ ਗਰਦਨੀ ਖੁਨ ਰਖਾਵਣਾ ਏਂ ।। ੨੧ ।।

ਕਾਫ਼ ਕਹੇ ਪੂਰਨ, “ਸੁਣੀ ਸਚੁ ਮਾਤਾ,
 ਤੇਰੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਪੈਰ ਨਾ ਮੂਲ ਧਰਸਾਂ,
 ਅੱਖੀ ਫੇਰ ਕੇ ਮੂਲ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਕਰਾਂ,
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੂਲੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਕਬੂਲ ਕਰਸਾਂ ।”
 ਕੰਨੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ,
 ਕਹਿੰਦਾ, “ਧਰਮ ਗਵਾਇ ਕੇ ਕੀ ਮਰਸਾਂ ।”
 ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਨਾ ਸੰਗਦੀ ਕਹੇ ਲੂਣਾ,
 “ਤੇਰੇ ਲਹੁ ਦਾ ਪੂਰਨਾ ਘੁੱਟ ਭਰਸਾਂ ।” ੨੨ ।।

ਰਾਜੇ ਦਾ ਮਹਿਲੀਂ ਆਉਣਾ

ਲਾਮ ਲਾਹ ਕੇ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਰਾਣੀ,
ਰਾਜੇ ਆਂਵਦੇ ਨੂੰ ਬੁਰੇ ਹਾਲ ਹੋਈ ।

ਰਾਜਾ ਦੇਖ ਹੈਰਾਨ ਅਸਚਰਜ ਹੋਇਆ,
ਮਹਿਲੀਂ ਜਗਿਆ ਨਾ ਸ਼ਮੂਦਾਨ ਕੋਈ ।
ਬੈਠ ਪੁੱਛਦਾ, “ਰਾਣੀ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ,
ਵਕਤ ਸੰਧਿਆ ਦੇ ਚੜ੍ਹ ਪਲੇਘ ਸੋਈ ।”
ਕਾਦਰਯਾਰ ਸਲਵਾਹਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ,
ਰਾਣੀ ਉਠ ਕੇ ਧੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਈ ।। ੨੩ ।।

ਮੀਮ “ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪੁੱਛਨਾ ਏਂ ਰਾਜਿਆ ਓਇ,
ਮੇਰਾ ਦੁੱਖ ਕਲੋਜੜਾ ਜਾਲਿਓ ਈ ।
ਜਾਇ ਪੁੱਛ ਖਾਂ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਨੂੰ,
ਜਿਹੜਾ ਭੋਰੇ ਕੋਤਲ ਪਾਲਿਓ ਈ
ਉਹਨੂੰ ਰੱਖ ਤੇ ਦੇਹ ਜਵਾਬ ਸਾਨੂੰ.
ਸਾਡਾ ਸ਼ੌਕ ਜੇ ਤਾਂ ਦਿਲੋਂ ਟਾਲਿਓ ਈ,
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਦ ਝੂਠ ਪਹਾੜ ਜੇਡਾ,
ਰਾਣੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਸਖਾਲਿਓ ਈ ।। ੨੪ ।।

ਨੂੰਨ ਨਾਉਂ ਲੈ ਖਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤੂੰ,
ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਪੂਰਨ ਤੇਨੂੰ ਆਖ ਗੈਆ ।
ਜੇਹੜਾ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਮੰਦਾ ਬੋਲਿਆ ਸੀ,
ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂ ਫਾਹੇ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਕੇਹਾ ।
ਅੱਜ ਨਾਲ ਮਾਵਾਂ ਕਰੇ ਸੁਖਨ ਅੰਸੇ,
ਭਲਕੇ ਦੇਗ ਖੱਟੀ ਮੈਨੂੰ ਖੱਟ ਦੇਹਾ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਫਿਰ ਹੋਈ ਬੇਦਾਦ ਨਗਰੀ,
ਅੰਨ੍ਹੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੂਰਨ ਵੱਸ ਪੰਆ ।। ੨੫ ।।

ਵਾਉ ਵੇਖ ਰਾਜਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਮੇਰਾ,
ਰਾਣੀ ਆਪ ਦਿਲੋਂ ਦਰਦ ਦਸਿਆ ਈ ।

ਪੁੱਤਰ ਪੁੱਤਰ ਮੈਂ ਆਖਦੀ ਰਹੀ ਮੂੰਹੋਂ.
 ਪੂਰਨ ਭਰਤਿਆਂ ਵਾਂਗਰਾਂ ਹੱਸਿਆ ਈ ।
 ਵੀਣੀ ਕੱਢ ਕੇ ਦੱਸਦੀ ਵੇਖ ਚੂਤਾ.
 ਭੰਨੀ ਵੰਗ ਤੇ ਹੱਥ ਵਲਸਿਆ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਂ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਲਿਆ ਈ,
 ਪੂਰਨ ਤਦੋਂ ਮਹਿਲਾਂ ਥੋਂ ਨੱਸਿਆ ਈ ।। ੨੬ ।।

ਹੇ ਹੋਇ ਖੜਾ ਦਲਗੀਰ ਰਾਜਾ,
 ਰੱਤੇ ਰੱਤ ਅੱਖੀਂ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾਏ ।
 ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਹੋਇਆ ਸਕੇ ਪੁੱਤਰ ਵਲੋਂ,
 ਦਿਲੋਂ ਗ਼ਜ਼ਬ ਦਾ ਭਾਂਬੜ ਮਚ ਜਾਏ ।

ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਤੜਫਦਾ ਰਾਤ ਰਹਿਆ,
 ਕਦੀ ਪਏ ਲੰਬਾ ਕਦੀ ਉੱਠ ਬਹੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੰਦਾ ਦੁੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ,
 ਪੂਰਨ ਜੀਵਦਾ ਕਿਸੇ ਸਬੱਬ ਰਹੇ ।। ੨੭ ।।

ਲਾਮ ਲੂਤੀਆਂ ਰਹਿਣ ਨ ਦੋਂਦੀਆਂ ਨੇ,
 ਨਾਲ ਨਾਲਸ਼ਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵੈਰਾਨ ਕੀਤਾ ।
 ਮੁੱਢੋਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਨੀ,
 ਅੱਗੇ ਕਈਆਂ ਦਾ ਅਲਖ ਜਹਾਨ ਕੀਤਾ ।
 ਪੂਰਨ ਨਾਲ ਅਵੱਲੀ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ,
 ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਉਂ ਐਸਾ ਫਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਦਿਨ ਸੁੱਖ ਦਾ ਜੀ,
 ਰਾਜੇ ਬੈਠ ਚੌਕੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ।। ੨੮ ।।

ਰਾਜੇ ਦਾ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਭੇਜਣਾ

ਅਲਫ ਆਖਦੀ ਸੱਦ ਕੇ ਚੋਬਦਾਰਾਂ,
 ਜ਼ਰਾ ਸੱਦ ਕੇ ਪੂਰਨ ਲਿਆਵਨਾ ਜੇ ।
 ਝਬ ਜਾਓ ਸ਼ਿਤਾਬ ਨਾ ਢਿੱਲ ਲਾਵੋ,
 ਨਾਲ ਸੱਦ ਵਜ਼ੀਰ ਲਿਆਵਨਾ ਜੇ ।

ਕੱਢੇ ਗਾਲੀਆਂ ਦੁਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋ ਹਾਜ਼ਰ.
 ਝਬਦੇ ਜਾਓ ਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਵਨਾ ਜੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇ ਪੁੱਛਣੀ ਕੰਮ ਅੱਗੋਂ,
 ਰਾਜੇ ਸੱਦਿਆ ਜਾਇ ਫੁਰਮਾਵਨਾ ਜੇ ।। ੨੯ ।।

ਯੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਰਾਜੇ ਬਾਪ ਤੈਨੂੰ.
 ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਖਿਆ ਚੋਬਦਾਰਾਂ ।
 ਸੁਣੀ ਗੱਲ ਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸੁਝ ਗਈਅਸੁ.
 ਜਿਹੜੀ ਗਾਂਵਦੀ ਸੀ ਕੱਲ੍ਹ ਮਾਉਂ ਵਾਰਾਂ ।
 ਜਿਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ.
 ਰਾਗ ਵੱਜਿਆ ਤੇ ਬੁੱਝ ਗਈਆਂ ਤਾਰਾਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਤੁਰ ਪਿਆ ਪੂਰਨ,
 ਆਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬਾਪ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ।। ੩੦ ।।

ਦੂਜੀ ਸੀਹਰਫੀ

ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੂਰਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਅਲਫ ਆਓ ਖਾਂ ਪੂਰਨਾ ਕਹੇ ਰਾਜਾ.
 ਬੱਚਾ ਨਿੱਜ ਤੂੰ ਜੰਮਿਉਂ ਜਾਇਉਂ ਵੇ ।

ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਮਾਰਦਾ ਤਦੋਂ ਤੈਨੂੰ,
 ਜਦੋਂ ਭੋਹਰੇ ਪਾਲਣਾ ਪਾਇਉਂ ਵੇ ।
 ਸੀਨੇ ਨਾਇਓ ਈ ਪੂਰਨਾ ਦਾਗ ਮੇਰੇ.
 ਰੱਖੇ ਪੈਰ ਪੁੱਠੇ ਘਨੇ ਚਾਇਉਂ ਵੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸਲਵਾਹਨ ਰਾਜਾ.
 ਘਰਿ ਕੀ ਕਰਤੂਤਿ ਕਰ ਆਇਉਂ ਵੇ ।। ੧ ।।

ਬੇ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ ਕਹਿਰਵਾਨ ਰਾਜਾ.
 ਰੱਤੇ ਰੱਤ ਮੱਥਾ ਚਮਕੇ ਵਾਂਗ ਖੂਨੀ,
 ਕਹਿੰਦਾ ਦੂਰ ਹੋ ਪੂਰਨਾ ਅੱਖੀਆਂ ਥੀਂ.
 ਟੰਗੂੰ ਲਿੰਗ ਚਿਰਾਇ ਕੇ ਚਵੀਂ ਕੰਨੀ ।
 ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ.

ਤਦੋਂ ਰੋਣ ਲੱਗੇ ਧਰ ਹੱਥ ਕੰਨੀਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸਲਵਾਹਨ ਰਾਜਾ,
 ਹੁਣ ਕੀਤੀ ਆ ਮਾਓ ਪਸੰਦ ਵੰਨੀ ॥ ੨ ॥

ਤੇ ਤੁਹਮਤ ਅਜ਼ਗ਼ੈਬ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹੁੰਦੀ,
 ਪੂਰਨ ਘੱਤ ਉੱਧੀ ਹੁੰਨਾ ਜ਼ਾਰ ਜ਼ਾਰੀ ।
 ਕਹਿੰਦਾ ਵੱਸ ਨਾ ਬਾਬਲਾ ਕੁਝ ਮੇਰੇ,
 ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਗਈ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ।
 ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਜਾਵਟਾ ਈ,
 ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਰਾਜਾ ਤੇਰੀ ਬੁੱਧ ਮਾਰੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇ ਕੋਲ ਉਗਾਹ ਹੁੰਦੇ,
 ਕਹਿੰਦੇ ਖੋਲ੍ਹ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤਰਤ ਸਾਰੀ ॥ ੩ ॥

ਸੇ ਸਾਬਤੀ ਮੇਰੀ ਤੂੰ ਵੇਖ ਰਾਜਾ,
 ਇਕ ਤੇਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੜਾਹ ਤਾਵੇ ।
 ਤਪੇ ਤੇਲ ਜਾਂ ਅੱਗ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੋਵੇ,
 ਇਕ ਦਸਤ ਮੇਰਾ ਪਕੜ ਵਿਚ ਪਾਵੇ ।
 ਸੱਚ ਨਿਤਰੇ ਸੱਚਿਆਂ ਝੂਠਿਆ ਦਾ,
 ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁਝ ਕਲੰਕ ਲਾਵੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇ ਉਂਗਲੀ ਦਾਗ ਲੱਗੇ,
 ਫੇਰ ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਤਬਾਹ ਚਾਵੇ ॥ ੪ ॥

ਜੀਮ ਜੋਸ਼ ਆਇਆ ਸਲਵਾਹਨ ਰਾਜੇ,
 ਅੱਗੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਇਕ ਚੁਪੇੜ ਮਾਰੀ ।
 ਕਹਿੰਦਾ ਫੇਰ ਬਰੋਬਰੀ ਬੋਲਣਾ ਹੈਂ,
 ਕਰੋ ਗ਼ਜ਼ਬ ਹਰਾਮੀ ਐਡ ਕਾਰੀ ।

ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਆਇਆ ਮੈਂ,
 ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਪੂਰਨਾ ਗੱਲ ਸਾਰੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕੋਈ,
 ਪਰਨ ਘਰ ਰੋਂਦਾ ਉੱਧੀ ਜ਼ਾਰ ਜ਼ਾਰੀ ॥ ੫ ॥

ਹੇ ਹੁਕਮ ਨਾ ਫੇਰਦਾ ਕੋਈ ਅਗੋਂ,
 ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਬਰ ਬਰ ਕੰਬਦੇ ਮਹਲ ਤੇ ਮਾੜੀਆਂ ਨੇ,
 ਕਹਿਰਵਾਨ ਜਦੋਂ ਸਰਦਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਕਰੇ ਸੱਦ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜੱਲਾਦੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਧੁੰਮੀ ਖਬਰ ਨਗਰੀ ਹਾ ਹਾ ਕਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਦੇਇ ਗਾਲੀਂ,
 ਤੇਰੀ ਅਕਲ ਕਿਹੜੀ ਦਰਕਾਰ ਹੋਇਆ ॥ ੬ ॥

ਇੱਛਰਾ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ

ਖੇ ਖਬਰ ਹੋਈ ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾ ਨੂੰ,
 ਜਿਸ ਜਾਇਆ ਪੂਰਨ ਪੁੱਤ ਸਾਈ ।
 ਚੂੜਾ ਭੰਨ ਤੇ ਤੋੜ ਹਮੇਲ ਥੀੜੇ,
 ਵਾਲ ਪੁੱਟ ਰਾਣੀ ਸਿਰ ਖਾਕ ਪਾਈ ।
 ਮੰਦਾ ਘਾਓ ਪਿਆਰਿਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ,
 ਰਾਣੀ ਭੱਜ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪਾਸ ਆਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਖੜੋਇ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦੀ,
 ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਰਾਜਿਆ ਵੈਰ ਸਾਈ ॥ ੭ ॥

ਦਾਲ ਦੇਖ ਰਾਣੀ ਕਹੇ ਆਪ ਰਾਜਾ,
 ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਗਵਾਉਂਦਾ ਮਾਰ ਤੈਨੂੰ ।
 ਕੇਹੇ ਵਾਰ ਬਦਕਾਰ ਨੇ ਜੰਮਿਆ ਸੀ,
 ਜਿਸ ਜੰਮਦਿਆਂ ਲਾਇਆ ਈ ਦਾਗ ਮੈਨੂੰ ।
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿਯਾਉ ਨਾ ਸ਼ਰਮ ਹੋਵੇ,
 ਐਸੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾ ਜੰਮਦੇ ਨਿੱਜ ਕੈਨੂੰ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸਲਵਾਹਨ ਰਾਜਾ,
 ਤਦ ਵਸਦਾ ਜੇ ਤੁਸੀ ਵਰੋ ਏਨੂੰ ॥ ੮ ॥

ਜ਼ਾਲ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਰਾਜਿਆ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ।
 ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰਮ ਵਿਚਾਰਿਆ ਈ ।
 ਕਹਿੰਦੀ ਇੱਛਰਾ ਰਾਜਿਆ ਹੋਸ਼ ਕੀਚੇ,

ਕੂੜੀ ਤੁਹਮਤੋਂ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਈ ।

ਆਖੇ ਲਗ ਰੰਨਾਂ ਪੁਟਿਆਰੀਆਂ ਦੇ,
ਕਰਮ ਮੱਥਿਉਂ ਆਪਣਿਉਂ ਹਾਰਿਆ ਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਰਾਜੇ ਸਲਵਾਹਨ ਅੱਗੇ,
ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾਂ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰਿਆ ਈ ।। ੯ ।।

ਰੇ ਰਹੇ ਨਾ ਵਰਜਿਆ ਮੂਲ ਰਾਜਾ,
ਉਸੀ ਵਕਤ ਜੱਲਾਦ ਸੱਦਾਂਵਦਾ ਈ ।
ਲੱਗੇ ਰੋਣ ਦਿਵਾਨ ਵੀਜ਼ਰ ਖਲੋ,
ਦਿਲ ਰਾਜੇ ਦੇ ਤਰਸ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਈ ।
ਇਹਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਪੈਰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰੋ,
ਰਾਜਾ ਮੁੱਥ ਥੀਂ ਇਹ ਫੁਰਮਾਂਵਦਾ ਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਖਲੋਇ ਕੇ ਮਾਉਂ ਤਾਈਂ,
ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਸਲਾਮ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਈ ।। ੧੦ ।।

ਜੇ ਝੋਰ ਨਾ ਡਾਢੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ,
ਪਕੜ ਬੇਗੁਨਾਹ ਮੰਗਾਇਆ ਮੈਂ ।
ਕੈਹਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿਲ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਾ,
ਜਿਹੜਾ ਘਾਤ ਗੁਨਾਹ ਕਰਾਇਆ ਮੈਂ ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਝੂਰਨਾ ਆਪਣੇ ਤਾਲਿਆ ਨੂੰ,
ਇਹੋ ਕਰਮ ਨਸੀਬ ਲਖਾਇਆ ਮੈਂ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਓਥ,
ਹੁਣ ਰਾਜੇ ਨੇ ਚੋਰ ਬਣਾਇਆ ਮੈਂ ।। ੧੧ ।।

ਸੀਨ ਸਮਝ ਰਾਜਾ ਬੁਧਿ ਹਾਰ ਨਾਹੀ,
ਕਹਿੰਦੀ ਇੱਛਰਾਂ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਕੇ ਜੀ ।
ਅੰਬ ਵੱਢ ਕੇ ਅੱਕ ਨੂੰ ਵਾੜ ਦੇਵੋ,
ਪਛੋਤਾਵੇਂਗਾ ਵਕਤ ਵਿਹਾਏ ਕੇ ਜੀ ।
ਬੂਟਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪੁਟਾਣ ਲੱਗੋਂ,
ਜੜ੍ਹਾਂ ਮੁੱਢ ਤਾਈਂ ਉਕਰਾਏ ਕੇ ਜੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਮਾਰਿਓ ਈ,

ਬਾਪ ਕੱਟ ਬੁਲਾਊਗਾ ਆਏ ਕੇ ਜੀ ।। ੧੨ ।।

ਸ਼ੀਨ ਸ਼ਕਲ ਨਾ ਰਾਜੇ ਦੀ ਨਰਮ ਹੋਈ.
ਕਹਿਰਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ।
ਬਾਹਰ ਜਾਇ ਕੇ ਚੀਰੋ ਹਲਾਲ ਖੋਰੇ.
ਛੋਨੇ ਰੱਤੁ ਪਾਵੋ ਜਿਹੜੀ ਵਿਚ ਜੁੱਸੇ ।
ਇਹਦੇ ਹੱਥ ਸਹਿਕਾਇ ਕੇ ਵੱਢਿਓ ਜੇ.
ਵਾਂਗ ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਇਹਦੀ ਜਾਨ ਕੁੱਸੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ.
ਪਕੜ ਲਿਆ ਜੱਲਾਦਾਂ ਨੇ ਵਕਤ ਉੱਸੇ ।। ੧੩ ।।

ਸ੍ਰਾਦ ਸਾਹਿਬ ਤੋ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਏਵੇਂ.
ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨੂੰ ਲੈ ਜੱਲਾਦ ਚੱਲੇ ।
ਗਲੀ ਕੂਚਿਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਹੜਤਾਲ ਹੋਈ,
ਪਾਸ ਰੋਣ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀਵਾਨ ਖੱਲੇ ।
ਤਦੋਂ ਗ਼ਸ਼ਿ ਆਈ ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾਂ ਨੂੰ.
ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਨਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਗੱਲੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ .
ਲੂਟਾ ਮਾਰਿਆ ਕੁਫਰ ਦੇ ਝਾੜ ਪੱਲੇ ।। ੧੪ ।।

ਜੁਆਦ ਜ਼ਾਮਨੀ ਦੇ ਛੁਡਾਵਣੀ ਹਾਂ.
ਲੂਟਾ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਖਤ ਚੋਰੀ ।
ਪੁੱਤਰ ਬਣਨ ਲੱਗੋ ਮੇਰਾ ਪੂਰਨ ਵੇ.
ਦੇਖ ਕਹੀ ਮੈਂ ਦਿੱਤੀ ਆ ਮਾਉਂ ਲੋਰੀ ।
ਆਖੇ ਲੱਗ ਮੇਰੇ ਅਜੇ ਹਈ ਵੇਲਾ.
ਇਸੀ ਵਕਤ ਛੁਡਾਵਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੋਰੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਿਉਂ ਜਾਨ ਗੁਆਵਨਾ ਹੈਂ.
ਲਾਇ ਦਿਨੀਆਂ ਤੁਹਮਤਾਂ ਵੱਲ ਹੋਰੀ ।। ੧੫ ।।

ਤੋਇ ਤਰਫ ਖੁਦਾਇ ਦੇ ਜਿੰਦ ਦੇਣੀ.
ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਵੱਤ ਨਾ ਆਵਣਾ ਈ ।
ਆਖਰ ਜੀਵਣਾ ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸਾਂ.

ਅੰਤ ਫੇਰ ਮਾਇ ਮਰ ਜਾਵਨਾ ਈ ।
 ਖਤ ਵਾਚ ਕੇ ਪੂਰਨ ਨੇ ਲਬ ਸੁਟੀ,
 ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਧਰਮ ਗਵਾਵਨਾ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਅਣਹੁੰਦੀਆਂ ਕਰਨ ਜਿਹੜੇ,
 ਆਖਰ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਛੋਤਾਵਨਾ ਈ ।। ੧੬ ।।

ਜੁਇ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ ਮਾਇ ਮਾਤਰੇ ਨੀ,
 ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਪੂਰੀ ਨਾ ਪਵੇ ਤੇਰੀ ।
 ਮੰਦਾ ਘਾਤ ਕਮਾਇਆ ਈ ਨਾਲ ਮੇਰੇ,
 ਧਰਮ ਹਾਰ ਕੇ ਤੁਧ ਦਲੀਲ ਫੇਰੀ ।
 ਜਿਹੜੀ ਬਟੀ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਝੱਲਸਾਂ ਮੈਂ
 ਮਰ ਜਾਇਗੀ ਰੋਦੜੀ ਮਾਇ ਮੇਰੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੱਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕਹੇ ਪੂਰਨ,
 ਮਿਲ ਲੈਣ ਦੇਵੋ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵੇਰੀ ।। ੧੭ ।।

ਐਨ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸਲਵਾਹਨ ਅੱਗੇ.
 ਖ਼ਾਤਰ ਮਾਉਂ ਜੱਲਾਦ ਖਲੋਵਦੇ ਨੀ ।
 ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾਂ ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਉੱਥੇ,
 ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਰੋਵਦੇ ਨੀ ।
 ਪਾਣੀ ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਤ ਦਾ ਨੀਰ ਉੱਥੇ,
 ਦਿਲੋਂ ਹਿਰਸ ਜਰਾਨ ਦੀ ਧੋਵਦੇ ਨੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੱਲਾਦ ਫਿਰ ਪਏ ਕਾਹਲੇ,
 ਪੱਤਰ ਮਾਇ ਥੋਂ ਵਿਦਿਆ ਹੋਵਦੇ ਨੀ ।। ੧੮ ।।

ਗ਼ੈਨ ਗ਼ਮ ਖਾਧਾ ਰਾਣੀ ਹੋਈ ਅੰਨ੍ਹੀ,
 ਆਗੀਂ ਮਾਰਦੀ ਰੱਬ ਦੇ ਦੇਖ ਬੂਹੇ ।
 ਪੁੱਤਰ ਪਕੜ ਬਿਗਾਨਿਆਂ ਸਾਪਿਆਂ ਦੇ,
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਬਾਹਰ ਜੂਹੇ ।
 ਉਹਦੇ ਦਸਤ ਸਹਿਕਾਏ ਕੇ ਵੱਢਿਓ ਨੇ,
 ਉਹਦੀ ਲੋਥ ਵਹਾਵਦੇ ਵਿਚ ਖੂਹੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਆ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਰੱਤੂ,
 ਵੇਖ ਲਾਂਵਦੀ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਹੇ ।। ੧੯ ।।

ਕਵੀਓਵਾਰ

ਫੇ ਫੇਰ ਖਲੋਇ ਕੇ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ,
 ਏਹਨਾਂ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਖਾਨ ਨਿਵਾਇ ਦਿੱਤੇ ।
 ਰਾਜੇ ਭੋਜ ਉਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਈਆਂ,
 ਮਾਰ ਅੰਡੀਆਂ ਅਕਲ ਭੁਲਾਇ ਦਿੱਤੇ ।
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਵਿਚਾਰਾ ਸੀ ਕੋਣ ਕੋਈ,
 ਯੂਸਫ ਜਹੇ ਤਾਂ ਖੂਹ ਪੁਵਾਇ ਦਿੱਤੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਡਾਢੀਆਂ ਨੀ,
 ਦਹਿਸਰ ਜੇਹੇ ਤਾਂ ਥਾਇ ਮਰਵਾਏ ਦਿੱਤੇ ॥ ੨੦ ॥

ਕਾਫ ਕਰਮ ਜਾਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜਾਗਦੇ ਨੀ,
 ਰੱਬ ਆਣ ਸਬੱਬ ਬਣਾਵਦਾ ਈ ।
 ਸਿਰੋ ਪਾਉ ਪਹਿਨਾਉਂਦਾ ਕੰਦੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਦੁੱਖ ਦੇਇ ਕੇ ਸੁਖ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਈ ।
 ਰੱਬ ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਜੀ,
 ਉਹਦਾ ਅੰਤ ਹਿਸਾਬ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਫਿਰ ਸਾਬਤੀ ਦੇਖ ਉਸ ਦੀ,
 ਰੱਬ ਹੱਕ ਨੂੰ ਚਾਇ ਪੁਚਾਉਂਦਾ ਈ ॥ ੨੧ ॥

ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦਾ ਆਉਣਾ

ਕਾਫ ਕਈ ਜੋ ਮੁੱਦਤਾਂ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈਆਂ,
 ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਗੁਜ਼ਰੇ ਪੂਰਨ ਖੂਹ ਪਾਇਆਂ ।
 ਸਾਈਂ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਬਖਸ਼ਨਹਾਰ ਹੋਇਆ,
 ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਸਬੱਬ ਦਾ ਆਣ ਲਾਇਆ ।
 ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ,
 ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੀ ਤਰਫ ਨੂੰ ਸੈਲ ਆਇਆ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਾ ਖੂਹੇ ਤੇ ਕਰਨ ਡੇਰਾ,
 ਇਕ ਸਾਧ ਜੋ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਧਾਇਆ ॥ ੨੨ ॥

ਲਾਮ ਲੱਜ ਤਾਂ ਖੂਹੇ ਵਹਾਇ ਦਿੱਤੀ,
 ਤਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ,

ਵਿੱਚੋਂ ਆਦਮੀ ਦਾ ਬੁੱਤ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ.
 ਸਾਧ ਵੇਖਦਾ ਬੁੱਤ ਨਜ਼ੀਰ ਧਰ ਕੇ ।
 ਖਾਧਾ ਖੋਫ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਨਾ ਰਹੀ ਕਾਈ,
 ਦੰਤ ਆਇਆ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ ਡਰ ਕੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੁਣਾਵਦਾ ਗੁਰੂ ਤਾਈਂ.
 ਆਇਆ ਜੀਵਦਾ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਮਰ ਕੇ ॥ ੨੩ ॥

ਮੀਮ ਮੈਂ ਜਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੂਹੇ ਚੜ੍ਹਿਆ.
 ਤਲੇ ਪਾਟੀ ਦੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਪਾਇਆ ।
 ਖਾਧਾ ਖੋਫ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਨਾ ਰਹੀ ਕਾਈ.
 ਵਿੱਚੋਂ ਆਦਮੀ ਦਾ ਬੁੱਤ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ।
 ਕਰਮ ਕਰੋ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਆਪ ਦੇਖੋ.
 ਕੋਈ ਆਦਮੀ, ਜਿੰਨ ਕਿ ਭੂਤ ਸਾਇਆ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਅਚਰਜ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ
 ਸਾਰਾ ਝੁੰਡ ਗੁਰੂ ਸੇਤੀ ਉਠਿ ਧਾਇਆ ॥ ੨੪ ॥

ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਦਾ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਕਢਾਉਣਾ

ਨੂਨ ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਧ ਖਮੋਸ਼ ਹੋਇ.
 ਗੁਰੂ ਪੁੱਛਦਾ ਆਪ ਖਲੋਇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਸੱਚ ਦੱਸੁ ਖਾਂ ਤੂੰ ਹੈਂ ਕੋਣ ਕੋਈ,
 ਗੁਰੂ ਪੁੱਛਦਾ ਕਾਹਲਿਆਂ ਹੋਇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਨਾ ਆਦਮੀ ਮੂੰਹ ਲੱਗਾ.
 ਪੂਰਨ ਬੋਲਿਆ ਸੀ ਵਿਚੋਂ ਰੋਇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਂ ਰੂਪ ਹਾਂ ਆਦਮੀ ਦਾ.
 ਭਾਵੇਂ ਦੇਖ ਲਵੋ ਅਜਮਾਇ ਕੇ ਜੀ ॥ ੨੫ ॥

ਵਾਉ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇ ਕੇ ਕਹੇ ਪੂਰਨ,
 ਮਨੋ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਉਂ ਸੁਆਲ ਮੇਰਾ ।
 ਜਿਹੜੀ ਬਣੀ ਸੀ ਆਖਿ ਸੁਣਾਵਸਾਂ ਮੈਂ.
 ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਇਹ ਹਾਲ ਮੇਰਾ ।
 ਅਹਿਲ ਤਰਸ ਹੇ ਸਾਈਂ ਦੇ ਰੂਪ ਤੁਸੀਂ.
 ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਪੁੱਛੋ ਹਵਾਲ ਮੇਰਾ ।

ਕਾਦਰਯਾਰ ਤੁਸੀਂ ਕੱਢੋ ਬਾਹਰ ਮੈਨੂੰ.
ਫੇਰ ਪੁੱਛਣਾ ਹਾਲ ਅਹਿਵਾਲ ਮੇਰਾ ।। ੨੬ ।।

ਹੇ ਹੁਕਮ ਜੁਬਾਨ ਥੀਂ ਨਾਥ ਕੀਤਾ,
ਲੱਜ ਤੁਰਤ ਵਹਾਂਵਦੇ ਵਿਚ ਚੇਲੇ ।
ਪੂਰਨ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਗੁਰੂ ਲੋਥ ਡਿੱਠੀ.
ਜਿਵੇਂ ਘਾਇਲ ਕੀਤਾ ਸ਼ੇਰ ਵਿਚ ਬੇਲੇ ।
ਸੋਹਣੀ ਸੂਰਤਿ ਵਿਚ ਨਾ ਫਰਕ ਕੋਈ.
ਹੱਥ ਪੈਰ ਮੇਲੇ ਗੁਰੂ ਓਸ ਵੇਲੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਾ ਰੱਥ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ,
ਸੱਚਾ ਰੱਥ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਜਖਮ ਮੇਲੇ ।। ੨੭ ।।

ਲਾਮ ਲੋਥ ਚੁਕਾਇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹੋਰਾਂ,
ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨੂੰ ਆਂਦਾ ਹੈ ਚੁੱਕ ਡੇਰੇ ।
ਬੈਠ ਨਾਲ ਤਾਗੀਦ ਦੇ ਪੁੱਛਿਓ ਨੇ,
ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੀ ਲੜਕਿਆ ਘਰ ਤੇਰੇ ।
ਕਿਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਤੇ ਕੀ ਹੈ ਨਾਉਂ ਤੇਰਾ,
ਕਿੰਨ ਖੂਹ ਪਾਇਆ ਵੱਢੇ ਹੱਥ ਤੇਰੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਗੁਰੂ ਤਾਈਂ,
ਰੱਥ ਜਾਣਦਾ ਜੋ ਬਣੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ।। ੨੮ ।।

ਅਲਫ ਆਖਦਾ ਮੁਲਖ ਉਜੈਨ ਸਾਡਾ,
ਰਾਜਾ ਬਿਕ੍ਰਮਜੀਤ ਦੀ ਵੱਲ ਹੈ ਜੀ ।
ਉਸ ਮੁਲਖੋਂ ਆਇਆ ਸਾਡਾ ਬਾਪ ਦਾਦਾ,
ਸਿਆਲਕੋਟ ਬੈਠੇ ਹੁਣ ਮੱਲ ਹੈ ਜੀ ।
ਪੂਰਨ ਨਾਉਂ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਸਲਵਾਹਨ ਦਾ ਹਾਂ,
ਜਿਸ ਵੱਢ ਸੁਣਾਇਆ ਵਿਚ ਡੱਲ ਦੇ ਜੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੁਣ ਆਪਣਾ ਆਪ ਦੱਸੋ,
ਤਦੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੱਸਾਂ ਅਗੋਂ ਗੱਲ ਹੈ ਜੀ ।। ੨੯ ।।

ਯੇ ਯਾਦ ਕਰ ਚੇਲਿਆਂ ਕਹਿਆ ਕੋਲੋਂ,
ਗੁਰ ਨਾਥ ਜਾਂ ਹੋਇਆ ਬਖਸ਼ਨਹਾਰਾ ।

ਕੁਝ ਮੰਗ ਲੈ ਬੇਪਰਵਾਹੀਆਂ ਬੋ,
 ਟਿੱਲੇ ਬਾਲ ਗੁੰਦਾਈ ਦਾ ਸੰਤੁ ਭਾਰਾ ।
 ਇਹਦਾ ਜੋਗ ਦਰਗਾਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ,
 ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ,
 ਪੂਰਨ ਪਿਆ ਪੈਰੀ ਹੋਇਆ ਮਿੰਨਤਦਾਰਾ ॥ ੩੦ ॥

ਤੀਜੀ ਸੀਹਰਫੀ

ਪੂਰਨ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਦੱਸਣਾ

ਅਲਫ ਆਖ ਸੁਣਾਵਾਂਦਾ ਗੁਰੂ ਤਾਈਂ,
 ਕਿੱਸਾ ਹਾਲ ਹਕੀਕਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਜੀ ।
 ਨੇਕੀ ਮਾਇ ਤੇ ਬਾਪ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ,
 ਸੱਭੇ ਦੱਸਦਾ ਓਸ ਨੂੰ ਫੋਲ ਕੇ ਜੀ ।
 ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਜਾ ਓਸ ਦੇ ਦਰਦ ਰੁੰਨਾ,
 ਹੰਝੂ ਰੱਤ ਦੀਆ ਅੱਖੀਂ ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ ਜੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੁਣਾਵਦਾ ਗੱਲ ਸਭੇ,
 ਸੁਖਨ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਦੇ ਬੋਲ ਕੇ ਜੀ ॥ ੧ ॥

ਬੇ ਬਹੁਤ ਸਾਂ ਲਾਡਲਾ ਜੰਮਿਆ ਮੈਂ,
 ਘੱਤ ਧੰਲਰੀਂ ਪਾਲਿਆ ਬਾਪ ਮੈਨੂੰ ।
 ਬਾਰੀਂ ਵਰੀਂ ਮੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਜਰ ਆਇਆ,
 ਜਦੋਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਬਾਬਲ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ।
 ਲਾਗੀ ਸੱਦ ਕੇ ਕਰਨ ਵਿਆਹ ਲੱਗੇ,
 ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ ਗ਼ਮ ਦਾ ਤਾਪ ਮੈਨੂੰ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਬਾਪ ਨੂੰ ਜੀ,
 ਨਹੀਂ ਭਾਵਦੀ ਏ ਗੱਲ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ॥ ੨ ॥

ਤੇ ਤੱਕ ਡਿੱਠਾ ਬਾਬਲ ਵੱਲ ਮੇਰੇ,
 ਦਿਲੋਂ ਸਮਝਿਆ ਮੈਂ ਹੋਈ ਕਹਿਰਵਾਨੀ ।
 ਕਿਵੇਂ ਰੱਬ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਆਖਿਓ ਸੂ,
 ਕਰ ਹਕਮ ਜ਼ੁਬਾਨ ਥੀਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ।

ਜਾਇ ਪੂਰਨਾ ਮਾਇ ਨੂੰ ਟੇਕ ਮੱਥਾ.
ਗੱਲ ਸਮਝੀਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਇ ਦਾਨੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਜਾਂ ਮਹਲ ਵਤਿਆ.
ਦੇਖ ਹੋਇਆ ਸੀ ਲੁਣਾ ਦਾ ਸਿਦਕ ਫ਼ਾਨੀ ।। ੩ ।।

ਸੇ ਸਾਬਤੀ ਰਹੀ ਨਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ
ਮੈਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਪਾਸ ਬਹਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਜੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜੇ.
ਕਿਲ੍ਹਾ ਜਿੰਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਢਾਹਟ ਲੱਗੀ ।
ਕੰਨੀ ਖਿੱਚ ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ.
ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਡਿੱਠਾ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਾਂ ਗਤ ਨੂੰ ਆਇਆ ਰਾਜਾ,
ਉਹਨੂੰ ਨਾਲਸਾਂ ਨਾਲ ਸਿਖਾਣ ਲੱਗੀ ।। ੪ ।।

ਜੀਮ ਜਦੋਂ ਸੁਣੀ ਰਾਜੇ ਗੱਲ ਉਹਦੀ.
ਉਸੇ ਵਕਤ ਮੈਨੂੰ ਸੱਦਵਾਇ ਕੇ ਜੀ.
ਕਹਿਰਵਾਨ ਹੋਇ ਬਾਘ ਦੇ ਨੈਨ ਖੂਨੀ,
ਧੱਪਾ ਮਾਰਿਆ ਪਾਸ ਬਿਠਲਾਇ ਕੇ ਜੀ ।
ਉਸੇ ਵਖਤ ਜੱਲਾਦਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੂ,
ਖੂਹੇ ਵਿਚ ਪਾਓ ਇਹਨੂੰ ਜਾਇ ਕੇ ਜੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਏਸ ਖੂਹੇ ਅੰਦਰ,
ਕਰ ਗਏ ਦਾਖਲ ਮੈਨੂੰ ਆਇ ਕੇ ਜੀ ।। ੫ ।।

ਹੇ ਹਾਲ ਸੁਣਾਵਦਾ ਗੁਰੂ ਤਾਈਂ.
ਕੇਹਾ ਵਰਤਿਆ ਇਹ ਨਜ਼ੂਲ ਮੈਨੂੰ ।
ਮੇਰੇ ਮਾਇ ਤੇ ਬਾਪ ਦੇ ਵੱਸ ਨਾਹੀ.
ਸੱਭੇ ਰੱਬ ਦਿਖਾਵਦਾ ਸੂਲ ਮੈਨੂੰ ।
ਕਰੇ ਕਰਮ ਜੀ ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਜੇ,
ਹੋਵਨ ਨੈਣ ਪਗਾਣ ਵਸੂਲ ਮੈਨੂੰ.
ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੁਣਾਵਦਾ ਗੁਰੂ ਤਾਈਂ.
ਪਿੱਛਾ ਦੇਇ ਨਾ ਜਾਇ ਸੂ ਮੂਲ ਮੈਨੂੰ ।। ੬ ।।

ਖੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਤਾਈਂ,
 ਜਲ ਪਾਇ ਕੇ ਪੂਰਿਆਂ ਤੁਰਤ ਕੀਤਾ ।
 ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਓਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਲਾਇਆ,
 ਪੜਦੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਜਦੋਂ ਘੁੰਟ ਪੀਤਾ ।
 ਫੇਰ ਬੇਪਰਵਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਹੁਰਾਂ,
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਤਾਈਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਬਰਸ ਬਾਰਾਂ,
 ਖਸਤਹਾਲ ਤਾਈਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕੀਤਾ । ੭ ।।।

ਪੂਰਨ ਦੀ ਯੋਗ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਗੋਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ

ਦਾਲ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਰੁਖਸਤ ਓਸ ਵੇਲੇ,
 ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਬੱਚਾ ਜੀ ਮੁਲਖ ਜਾਵੇ ।
 ਦੇਖ ਬਾਪ ਤੇ ਮਾਇ ਨੂੰ ਠੰਡ ਪਾਵੇ,
 ਦੁੱਖ ਕੱਟਿਆ ਜਾਇ ਤੇ ਸੁੱਖ ਪਾਵੇ ।
 ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਬੇਹਿਸਾਬ ਹੈ ਜੀ,
 ਕੰਨ ਪਾੜ ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਖ਼ਾਕ ਲਾਵੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਓਥੇ,
 ਮਿਹਰਬਾਨਗੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਵੇ ।। ੮ ।।

ਜ਼ਾਲ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਪਓ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ,
 ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਜੋਗ ਕਮਾਨ ਔਖਾ ।
 ਫਾਕਾ ਫਿਕਰ ਤੇ ਸਫਰ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ,
 ਦੁਨੀਆ ਛੱਡ ਦੇਣੀ ਮਰ ਜਾਣ ਔਖਾ ।
 ਕਾਮ ਮਾਰ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ,
 ਮੰਦੀ ਹਿਰਸ ਦਾ ਤੋੜਨਾ ਮਾਨ ਔਖਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਤਾਈਂ,
 ਦੇਸ ਰਾਹ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪਾਨ ਔਖਾ ।। ੯ ।।

ਰੇ ਰੋਇ ਕੇ ਪੂਰਨ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੇ,
 ਲੜ ਛੱਡ ਤੇਰਾ ਕਿਥੇ ਜਾਵੇਸਾਂ ਮੈਂ ।
 ਫਾਕਾ ਫਿਕਰ ਤੇ ਸਬਰ ਕਬੂਲ ਸਿਰ ਤੇ,

ਤੋਰਾ ਹੁਕਮ ਬਜਾਇ ਲਿਆਵਸਾਂ ਮੈਂ ।
 ਕਰੋ ਕਰਮ ਤੇ ਸੀਸ ਪਰ ਹੱਥ ਰੱਖੋ,
 ਖਿਜਮਤਗਾਰ ਗੁਲਾਮ ਸਦਾਵਸਾਂ ਮੈਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਤਵਾਜ਼ਿਆ ਹੋਗੁ ਜਿਹੜੀ,
 ਟਹਿਲ ਸਾਬਤੀ ਨਾਲ ਕਮਾਵਸਾਂ ਮੈਂ ।। ੧੦ ।।

ਜੇ ਜੋਰ ਬੇਜੋਰ ਹੋ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ,
 ਪੂਰਨ ਆਇ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦਾ ਏ ।
 ਗੁਰੂ ਪਕੜ ਕੇ ਸੀਸ ਤੋਂ ਲਿੱਟ ਕਤਰੀ,
 ਕੰਨ ਪਾੜ ਕੇ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਂਵਦਾ ਏ ।
 ਗੇਰੀ ਰੰਗ ਪੁਸ਼ਾਕੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਬੁਚਕੇ,
 ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਨਾਥ ਪਹਿਨਾਂਵਦਾ ਏ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਗੁਰੂ ਸਵਾ ਲੱਖ ਵਿੱਚੋਂ,
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਮਹੰਤ ਬਣਾਂਵਦਾ ਏ ।। ੧੧ ।।

ਕਵੀਓਵਾਚ

ਸੀਨ ਸੁਟੇ ਲੋਕੋ ਕਿੱਸਾਂ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ,
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਜਾਨ ਵਾਰੀ ।
 ਓਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨ ਤੋਂ ਮੌਤ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ,
 ਪਰ ਸਾਬਤੀ ਨਾ ਦਿਲੋਂ ਮੂਲ ਹਾਰੀ ।
 ਰੱਬ ਜਦ ਕਦ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ,
 ਦੁੱਖ ਦੇਇ ਕੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਕਰੇ ਕਾਰੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇ ਓਸ ਦੇ ਹੋਇ ਰਹੀਏ,
 ਸ਼ਰਮ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ।। ੧੨ ।।

ਪੂਰਨ ਦਾ ਸੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਬੈਰ ਲਿਆਉਣਾ

ਸੀਨ ਸ਼ਹਿਰ ਭਲਾ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦਾ,
 ਪੂਰਨ ਚੱਲਿਆ ਖਾਕ ਰਮਾਏ ਕੇ ਜੀ ।
 ਜੋਗੀ ਆਖਦੇ ਪੂਰਨਾ ਅੱਜ ਜੇ ਤੂੰ,
 ਆਵੇਂ ਸੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਫਤਹਿ ਪਾਇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਅੱਗੋਂ ਕਈ ਜੋਗੀ ਉਥੇ ਹੋਇ ਆਏ,

ਮਹਿਲੀਂ ਬੰਨ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲਾਇ ਕੇ ਜੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਤੇਰੀ ਸਾਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾਹੀ,
ਜੇਰ ਕਰੇ ਜੇ ਪੂਰਨਾ ਜਾਇ ਕੇ ਜੀ ।। ੧੩ ।।

ਸ੍ਰਾਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਏ ਕੇ ਜੀ,
ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਹੁਕਮ ਦੀ ਢਿੱਲ ਕਾਈ ।
ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਫੜਾਇ ਕੇ ਹੱਥ ਲੋਟਾ,
ਥਾਪੀ ਪੁਸ਼ਤ ਪਨਾਹ ਦੀ ਮਗਰ ਲਾਈ !
ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਬੱਚਾ ਜੀ ਮਗਰ ਲਾਈ
ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਬੱਚਾ ਜੀ ਮੱਤ ਸਾਡੀ,
ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝਨਾ ਭੈਣ ਮਾਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੰਮਾਲ ਕੇ ਮੁਲਖ ਫਿਰਨਾ,
ਮਤਿ ਦਾਗੁ ਨਾ ਸੂਰਤਿ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਈ ।। ੧੪ ।।

ਜੁਆਦ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਮੈਨੂੰ,
ਕਿਉਂ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਗੁਵਾਂਵਦਾ ਮੈਂ ।
ਪਹਿਲਾਂ ਲੂਟਾ ਦਾ ਆਖਿਆ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ,
ਖੂਹੇ ਪੈਂਦਾ ਕਿਉਂ ਦਸਤ ਵਢਾਉਂਦਾ ਮੈਂ ।
ਹੁਣ ਫੇਰ ਰਹੇ ਤੁਸੀਂ ਆਖ ਮੈਨੂੰ,
ਹਿਰਸ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਮੁਲਖ ਨੂੰ ਜਾਉਂਦਾ ਮੈਂ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ,
ਘਰ ਸੌ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਂਦਾ ਪ ।। ੧੫ ।।

ਤੋਇ ਤਾਲਿਆ ਵੰਦ ਫਕੀਰ ਪੂਰਨ,
ਪਹਿਲੇ ਰੋਜ਼ ਗਦਾਈ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ ਈ ।
ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲ ਜਾਇ ਵੜਿਆ,
ਬੂਹਾ ਰੰਗ ਮਹਿਲ ਦਾ ਮੱਲਿਆ ਈ ।
ਮਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਜਾਂ ਪੂਰਨ ਆਵਾਜ਼ ਕੀਤੀ,
ਰਾਣੀ ਖ਼ੈਰ ਗੋਲੀ ਹੱਥ ਘੱਲਿਆ ਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਗੁਲਾਮ ਬਿਹੋਸ਼ ਹੋਈ ।
ਸੂਰਤ ਵੇਖ ਸੀਨਾ ਬਰਬੱਲਿਆ ਈ ।। ੧੬ ।।
ਜੋਇ ਜਾਹਰਾ ਗੋਲੀ ਨੂੰ ਕਢੇ ਪੂਰਨ,

ਘੱਲ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆਇ ਕੇ ਖੈਰ ਪਾਵੇ ।
 ਅਸੀਂ ਖੈਰ ਲੈਣਾ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ,
 ਤੁਸਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਥੋ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਆਏ ।
 ਪੂਰਨ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਗੋਲੀ ਨਾ ਉਜਰ ਕੀਤਾ,
 ਪਿੱਛਾਂ ਪਰਤ ਕੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਏ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ,
 ਗੋਲੀ ਜਾਇ ਤਾਹਨਾ ਤਨ ਬੀਚ ਲਾਏ ।। ੧੭ ।।

ਐਨ ਅਰਜ ਮੰਨ ਰਾਣੀਏ ਕਹੇ ਗੋਲੀ,
 ਤੈਨੂੰ ਸੂਰਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਾਨ ਮੋਈਏ ।
 ਜਿਹੜਾ ਆਇਆ ਅੱਜ ਫਕੀਰ ਸਾਈਂ,
 ਮੈਂ ਵੀ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਈ ਹੈਰਾਨ ਮੋਈਏ ।
 ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਹੈ ਸੋਹਣਾ ਦਸ ਹਿੱਸੇ,
 ਭਾਵੇਂ ਗ਼ੈਰਤਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਜਾਨ ਮੋਈਏ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਖੈਰ ਲੈਂਦਾ,
 ਤੇਰੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਖੜਾ ਆਨ ਮੋਈਏ ।। ੧੮ ।।

ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਮੋਹਤ ਹੋ ਜਾਣਾ

ਗੰਨ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ,
 ਬਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਝਰੋਖੇ ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਣੀ ।
 ਕਰ ਨਜ਼ਰ ਫਕੀਰ ਦੀ ਤਰਫ ਡਿੱਠਾ,
 ਸੂਰਤ ਦੇਖ ਕੇ ਓਸ ਦੀ ਸਿੱਕ ਧਾਣੀ ।
 ਆਖੇ ਗੋਲੀਏ ਨੀ ਇਹਨੂੰ ਸੱਦ ਅੰਦਰ,
 ਇਹਦੀ ਸੂਰਤ ਹੀ ਮੇਰੀ ਮਨ ਭਾਣੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਗੋਲੀ ਕਹਿੰਦੀ ਆਉ ਅੰਦਰ,
 ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ।। ੧੯ ।।

ਵੇ ਵੇਰ ਕਹਿਆ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਅੱਗੋਂ,
 ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਨਾਹੀ ।
 ਬਾਹਰ ਆਇ ਕੇ ਰਾਣੀ ਤੂੰ ਖੈਰ ਪਾਈਂ,
 ਅਸੀਂ ਫਕਰ ਹਾਂ ਤੇ ਦਿਲੋਂ ਨਰਮੁ ਨਾਹੀ ।

ਅਸੀਂ ਆਏ ਹਾਂ ਤਲਬ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਨੂੰ.
ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਭਰਮ ਨਾਹੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਅਸੀਲਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਜਾਏ.
ਕੋਈ ਜਾਤਿ ਕੁਜਾਤਿ ਬੇਧਰਮੁ ਨਾਹੀ ।। ੨੦ ।।

ਕਾਫ਼ ਕੁਫਲ ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਖੋਲ੍ਹ ਰਾਣੀ.
ਭਰੀ ਬੋਰੀ ਉਲੱਟ ਕੇ ਢੇਰ ਕਰਦੀ ।
ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜਵਾਹਰ ਹੋਰ ਪਾਏ.
ਭਰੇ ਥਾਲ ਲਿਆਵਦੀ ਪੂਰ ਜ਼ਰਦੀ ।
ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਲਾਹਿ ਪੜਦਾ,
ਚਰਨ ਚੁੰਮ ਕੇ ਪੈਰ ਤੇ ਸੀਸ ਧਰਦੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹੇ ਖੜੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਥੇ.
ਰੋਜ਼ ਰਹਾਂਗੀ ਹੋਇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਰਦੀ ।। ੨੧ ।।

ਕਾਫ਼ ਕਰਮ ਕਰੋ ਵਸੋ ਪਾਸ ਮੇਰੇ.
ਖਲੀ ਇਕ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਹਾਂ ।
ਅੰਦਰ ਚਲੋ ਤਾਂ ਰੰਗ ਮਹਲ ਤਾਈਂ.
ਤੋਸਕ ਫਰਸ਼ ਵਿਛਾਇ ਬਹਾਵਨੀ ਹਾਂ ।
ਕਰਾਂ ਟਹਿਲ ਜੋ ਤੁਸਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ,
ਭੋਜਨ ਖਾਓ ਤਾਂ ਤੁਰਤ ਪਕਾਵਨੀ ਹਾਂ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਰਾਣੀ ਖੜੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੀ.
ਘੜੀ ਰਹੋ ਤਾਂ ਜੀਓਕਾ ਪਾਵਨੀ ਹਾਂ ।। ੨੨ ।।

ਲਾਮ ਲਿਆਈਏ ਭਿੱਛਿਆ ਕਹੇ ਪੂਰਨ.
ਅੰਦਰ ਵਾਤ ਬਣਾਓ ਨਾ ਚੋਰ ਸਾਨੂੰ.
ਅੱਗੇ ਇਕ ਫਾਹੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਆਏ.
ਹੁਣ ਕਜ਼ੀਏ ਪਾਓ ਨਾ ਹੋਰ ਸਾਨੂੰ ।
ਮਹਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁਹਾਵਦੇ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜੇ.
ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੜੇ ਭਲੇ ਹਾਂ ਟੋਰ ਸਾਨੂੰ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਫਿਰ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨਾਹੀ.
ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਦੀ ਵਾਟ ਨਾ ਮੋੜ ਸਾਨੂੰ ।। ੨੩ ।।

ਮੀਮ ਮਿਨਤਾਂ ਕਰੇ ਨਾ ਰਹੇ ਪੂਰਨ.
 ਲੈ ਕੇ ਭਿੱਛਿਆ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ।
 ਹੱਥ ਜੋੜ ਕਹਿੰਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਅੱਗੇ.
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੋਬਰੋ ਜਾਇ ਕੇ ਖੈਰ ਲਿਆਇਆ ।
 ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਤੇ ਦੇਖ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ.
 ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜਵਾਹਰਾਂ ਕਿਸ ਪਾਇਆ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾ ਨੇ.
 ਇਹ ਖੈਰ ਤੁਸਾਂ ਵਲ ਦੇ ਘਲਾਇਆ ।। ੨੪ ।।

ਪੂਰਨ ਦਾ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰ ਮੋੜਨ ਆਉਣਾ

ਨੂਨ ਨਹੀਂ ਇਹ ਦੌਲਤਾਂ ਕੰਮ ਸਾਡੇ.
 ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਮੋੜ ਲੈ ਜਾਓ ਪੂਤਾ ।
 ਮਾਇਆ ਲੋਭ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾਹੀ.
 ਭਿੱਖਿਆ ਭੋਜਨ ਮੰਗ ਲੈ ਆਏ ਪੂਤਾ ।
 ਫਕਰ ਜਹੀ ਨਾ ਦੌਲਤ ਹੋਰ ਕੋਈ.
 ਸਾਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਆਪ ਅਲਾਹੁ ਪੂਤਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਵਾਹਰਾ ਨੂੰ ਰੋੜ ਜਾਣੇ.
 ਇਹ ਦੌਲਤ ਦੁਨੀਆ ਹਵਾਇ ਪੂਤਾ ।। ੨੫ ।।

ਵਾਓ ਵੰਝਣ ਲੱਗਾ ਅਗਲੇ ਭਲਕ ਪੂਰਨ.
 ਮੋਤੀ ਮੋੜਨੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਲ ਉਤੇ ।
 ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰਾਹ ਤੱਕੇ.
 ਖੜੀ ਦੇਖਦੀ ਰੰਗ ਮਹਲ ਉਤੇ ।
 ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਰੱਬ ਵਾਲੀ.
 ਪੂਰਨ ਜਾਇ ਵੜਿਆ ਘੜੀ ਵਖਤ ਉਤੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਪੂਰਨ ਉਸ ਦਾ ਗਾਹਕ ਨਾਹੀ.
 ਰਾਣੀ ਲੋੜਦੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉਥੇ ।। ੨੬ ।।

ਹੇ ਹੱਸ ਕੇ ਆਇ ਸਲਾਮ ਕਰਦੀ.
 ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਤਾਈਂ ।
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਉਲਟ ਕੇ ਆਖਿਆ ਸੂ,

ਮੋਤੀ ਸਾਂਭ ਰਾਣੀ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਨਾਰੀ ।
 ਪੱਕੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਦਿਲ ਨੂੰ ਚਾਹ ਹੈਗੀ,
 ਇੱਛਿਆ ਹਈ ਤਾਂ ਤੁਰਤ ਪਕਾਇ ਲਿਆਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਖਛੇ ਹੁੰਦਾ,
 ਲਾਲ ਮੋਤੀਆਂ ਹੀਰੇ ਨਾ ਚਿੱਤ ਲਾਈ ।। ੨੭ ।।

ਲਾਮ ਲਿਆਏ ਕੇ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਂ ਨੂੰ,
 ਪੂਰਨ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪਾਵਦਾ ਈ ।
 ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦੇਖ ਬੇਤਾਬ ਹੋਈ,
 ਪੂਰਨ ਦੇ ਮੋਤੀ ਤੁਰਤ ਜਾਂਵਦਾ ਈ ।
 ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾ ਭੋਜਨ ਪਕਾਨ ਲੱਗੀ,
 ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਂਵਦਾ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਪੂਰਨ ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ,
 ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦਾ ਈ ।। ੨੮ ।।

ਕਵੀਓਵਾਰ

ਅਲਫ ਆਖਦੇ ਸੂਰਿਤ ਹੈ ਰਿਜ਼ਕ ਅੱਧਾ,
 ਜੇਕਰ ਆਪ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇਵੇ ।
 ਸੂਰਤਵੰਦ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਲ ਦੇਖੇ,
 ਸਭ ਕੋਈ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਹੱਸ ਕੇ ਵੇ ।
 ਮਾਰੇ ਸੂਰਤਾਂ ਦੇ ਮਰ ਗਏ ਆਸ਼ਕ,
 ਨਹੀਂ ਹੁਸਨ ਦਾ ਦਰਦ ਛਿਗਕ ਏਵੇਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀ ਸੋਹਣਿਆਂ ਨੂੰ,
 ਜਿਨਾਂ ਹੁਸਨ ਦੀ ਮੰਗੀ ਮੁਰਾਦ ਲੇਵੇ ।। ੨੯ ।।

ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਕੋਲ ਜਾਣਾ

ਯੇ ਯਾਦ ਕੀਤੀ ਖੋਲ੍ਹ ਚੀਜ਼ ਸਾਰੀ,
 ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਂਵਦੀ ਏ ।
 ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਮੁੱਖ ਬੋ ਲਾਹ ਪੜਦਾ,
 ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦੀ ਏ ।
 ਛੱਤੀ ਭੋਜਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਰੱਖ ਅੱਗੇ,

ਆਜਿਜ ਹੋਇ ਕੇ ਅਰਜ ਫਰਮਾਂਵਦੀ ਏ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਅਸੀਂ ਖੜੇ ਦੇਖਣੇ ਨੂੰ,
 ਰਾਣੀ ਕੀ ਇਨਾਮ ਲੈ ਆਂਵਦੀ ਏ ।। ੩੦ ।।

ਚੌਥੀ ਸੀਹਰਫੀ

ਅਲਫ ਆਦਿ ਜੋਗੀ ਸਭੇ ਦੇਖ ਉਹਨੂੰ,
 ਚਾਰੋ ਤਰਫ ਚੁਫੇਰਿਉਂ ਘੱਤ ਘੇਰਾ ।
 ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਲਾਹ ਪੜਦਾ,
 ਸਭਨਾਂ ਵਲ ਦਿਦਾਰ ਦਾ ਦੇ ਫੇਰਾ ।
 ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਤੇ ਪੂਰਨ ਰਹੇ ਸਾਬਤ,
 ਹੋਰ ਡੋਲਿਆ ਸਿੱਧਾਂ ਦਾ ਸਭ ਡੇਰਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਗੁਰੂ ਤਰਸਵਾਨ ਹੋਇਆ,
 ਮੂੰਹੋ ਮੰਗ ਰਾਣੀ ਜੋ ਕੁਝ ਜੀਉ ਤੇਰਾ ।। ੧ ।।

ਬੇ ਬਹੁਤ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਇਆ ਤੇਰੀ,
 ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਕੁਝ ਅਟਕਾ ਨਾਹੀ ।
 ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜਵਾਹਰ ਸਵਰਨ ਮੋਤੀ,
 ਘਰ ਮੋਵਦੇ ਮਾਲ ਮੱਤਾਹ ਨਾਫੀ ।
 ਅੱਗੇ ਗੋਲੀਆਂ ਬਾਂਦੀਆਂ ਦਾਈਆਂ ਨੇ,
 ਹੋਰ ਕਾਸੇ ਦੀ ਕੁਝ ਪਰਵਾਹ ਨਾਹੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਦੀਦਾਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਏ,
 ਹੋਰ ਮੰਗਣੇ ਦੀ ਦਿਲ ਚਾਹ ਨਾਹੀ ।। ੨ ।।

ਤੇ ਤੁੱਠਾ ਹਾਂ ਰਾਣੀਏ ਮੰਗ ਮੈਥੋਂ,
 ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਗੁਰੂ ਇਹੋ ਵੇਲਾ ।
 ਰੰਗ ਰੰਗ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਬਹਾਰ ਹੋਇ,
 ਸਭ ਆਇਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਖ ਮੇਲਾ ।
 ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਫੇਰ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ,
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਕੇਲਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇ ਤੁੱਠਾ ਹੈਂ ਬਖਸ ਮੈਨੂੰ,
 ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਚੋਲਾ ।। ੩ ।।

ਪੂਰਨ ਚਲਿਆ ਰਾਣੀ ਦੀ ਢੱਕ ਹੋ ਕੇ

ਸੇ ਸਾਬਤੀ ਨਾਲ ਕਰ ਬਚਨ ਬੈਠਾ,
 ਦਿਲ ਖੁੱਸਦੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਟੋਰਿਆ ਈ ।
 ਪੂਰਨ ਚਲਿਆ ਰਾਣੀ ਦੀ ਢੱਕ ਹੋ ਕੇ,
 ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਦਾ ਓਸ ਨਾ ਮੋੜਿਆ ਈ ।
 ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਕਰੇ ਦਲੀਲ ਦਿਲ ਦੀ,
 ਸੋਈ ਕਰਮ ਪਾਇਆ ਜੋ ਮੈਂ ਲੋੜਿਆ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਵਾਟੇ ਜਾਇ ਪੂਰਨ,
 ਰਾਣੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੰਗ ਵਿਛੋੜਿਆ ਈ ॥ ੪ ॥

ਜੀਮ ਜਦੋਂ ਲੈ ਸੁੰਦਰਾਂ ਤੁਰੀ ਪੂਰਨ,
 ਕਹਿੰਦੀ ਅੱਜ ਚੜ੍ਹੀ ਚਿੱਲੇ ਰਾਜ ਦੇ ਜੀ ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨਾ ਮੋਵਦੀ ਚੋਲੜੇ ਦੇ,
 ਬੰਦ ਟੁੱਟ ਗਏ ਪਿਸ਼ਵਾਜ਼ ਦੇ ਜੀ ।
 ਜੈਸਾ ਲਾਲ ਮੈਂ ਅੱਜ ਖਰੀਦ ਆਂਦਾ,
 ਐਸਾ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਹਾਜਦੇ ਜੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸਹਿਰ ਵੜੀ,
 ਕੰਮ ਵੇਖ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਦੇ ਜੀ ॥ ੫ ॥

ਪੂਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਨੱਸ ਜਾਣਾ

ਹੇ ਹੋਸ਼ ਕੀਤੀ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਉਥੇ,
 ਬੈਠ ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਈ ।
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬੋ ਰੱਬ ਜੀ ਸੰਗਦਾ ਸਾਂ,
 ਕੇਹਾ ਰਾਣੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੰਜਾਇਆ ਈ ।
 ਉਥੇ ਆਖਦਾ ਮੈਂ ਦਿਸ਼ਾ ਬੈਠ ਆਵਾਂ,
 ਦਿਲੋਂ ਸਮਝ ਕੇ ਬੋਲ ਵਖਾਇਆ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਖੜੋਇ ਕੇ ਸੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ,
 ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਵਾਂਗ ਅੰਵਾਇਆ ਈ ॥ ੬ ॥

ਖੇ ਖਬਰ ਨਾ ਸੀ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰ ਨੂੰ,
 ਪੂਰਨ ਦੇਇ ਦਗਾ ਤੁਰ ਜਾਵਦਾ ਈ ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਹੁਸਨ ਮੱਤਾ,
ਜਿਹੜਾ ਏਹ ਅਰਜ਼ਾਂ ਫੁਰਮਾਂਵਦਾ ਈ ।
ਉਹਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਬਾਂਦੀਆਂ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ,
ਆਖੇ ਫਿਰ ਦਿਸਾ ਘਰ ਆਂਵਦਾ ਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਵਾਟੇ ਜਾਇ ਪੂਰਨ,
ਟਿੱਲੇ ਬਾਲ ਦਾ ਰਾਹ ਪਛਾਣਦਾ ਈ ।। ੭ ।।

ਦਾਲ ਦੱਸਿਆ ਆ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨੇ,
ਪੂਰਨ ਰਾਣੀਏ ਧੌਹ ਕਮਾਇ ਗਇਆ ।
ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਇ ਰਹੀਆਂ,
ਹੱਥੀ ਪੈ ਕੰਨੀ ਛੁਡਵਾਇ ਗਇਆ ।
ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਸੁਣ ਬਿਤਾਬ ਹੋਈ,
ਸੱਸੀ ਵਾਂਗ ਮੈਨੂੰ ਬਿਰਹੋ ਲਾਇ ਗਇਆ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਖਲੋਇ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੂ,
ਦੱਸੋ ਗੋਲੀਓ ਨੀ ਕਿਹੜੇ ਰਾਹ ਗਇਆ ।। ੮ ।।

ਜ਼ਾਲ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਤਾਕਤ ਰਹੀ ਤਨ ਵਿਚ,
ਕੀਹਲੀ ਸੁੰਦਰਾ ਗ਼ਮਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਲੋਕੋ ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੁੱਲੀ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਭੁੱਲੋ ਕੋਈ,
ਲਾਵੋ ਜੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਲੋਕੋ ।
ਜੰਗਲ ਗਏ ਨਾ ਬਹੁੜੇ ਸੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ,
ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੀਤ ਲੋਕੋ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਪਿੱਛਾ ਖੜੀ ਦੇਖਦੀ ਸਾਂ,
ਖੁਸ ਵਕਤ ਵੀ ਹੋਇਆ ਬਤੀਤ ਲੋਕੋ ।। ੯ ।।

ਰੇ ਰੰਗ ਮਹਲ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਰਾਣੀ,
ਰੋਇ ਆਖਦੀ ਪੂਰਨਾ ਲੁੱਟ ਗਇਉਂ ।
ਬਾਗ਼ ਹਿਰਸ ਦਾ ਪੱਕ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ,
ਹੱਥੀ ਲਾਇ ਕੇ ਬੂਟੀਆਂ ਪੁੱਟ ਗਇਉਂ ।
ਘੜੀ ਬੈਠ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਰੱਜ ਗੱਲਾਂ,
ਬੂਠੀ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਇ ਕੇ ਉੱਠ ਗਇਉਂ ।

ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਸੱਸੀ ਵਾਂਗ ਮੈਂਨੂੰ,
ਬਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਕੇਂਦੀ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਗਇਉਂ ।। ੧੦ ।।

ਜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਸੀ ਸੋਹਣੇ ਨਾਲ ਤੇਰੇ,
ਖੜੀ ਦਸਤ ਪੁਕਾਰਦੀ ਵੱਲ ਸੂਹੀ ।
ਪੂਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵਦਾ ਸੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ,
ਰਾਣੀ ਰੰਗ ਮਹਲ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਮੁਈ ।
ਧੱਪੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮਾਰ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤੀ,
ਪਾਟੇ ਨੈਨ ਨੱਕੋ ਚਲੀ ਰੱਤ ਸੂਹੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਾ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤੀ,
ਅੱਜ ਬਾਜ਼ ਤੇ ਚਿਤੀ ਅਸਵਾਰ ਹੋਈ ।। ੧੧ ।।

ਸੀਨ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਸਵਾਸ ਮੁਕਤ ਹੋਏ,
ਪੂਰਨ ਨੱਸ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ ਪੁੰਨਾ ।
ਗੁਰੂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਰ ਕਹਿਰ ਆਇਉਂ,
ਤੇਰੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅੱਜ ਖੁੰਨਾ ।
ਪੂਰਨ ਪਰਤ ਡਿੱਠਾ ਗੁਰੂ ਖੜਾ ਦਿਸੇ,
ਭਰ ਨੈਨ ਗਿੜਾਵਨੇ ਤਦੇ ਰੁੰਨਾ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਗੁਰੂ ਕਹਿਆ ਜਾਇ ਗੋਲਾ,
ਮਿਲ ਮਾਖਿਆਂ ਨੇ ਪਵੀ ਠੰਢ ਓਨਾਂ ।। ੧੨ ।।

ਪੂਰਨ ਦਾ ਮੁੜ ਸਿਆਲਕੋਟ ਜਾਣਾ

ਸ਼ੀਨ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੀ ਤਰਫ ਬੰਨੇ,
ਗੁਰੂ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਕੇ ।
ਬਾਗ਼ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਆਨ ਲਗਾਇਆ,
ਬਾਰੀ ਵਰ੍ਹੀ ਰਾਜੇ ਨਿਗਾਹਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ।
ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਮੋਇਆ ਹੈ ਖ਼ਸਮ ਇਹਦਾ,
ਮੁੱਕੇ ਫਲ ਤੇ ਰੁੱਖ ਵੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਤਰੋਕਿਆ ਜਾਇ ਪਾਟੀ,
ਦਾਖ਼ਾ ਪੱਕੀਆਂ ਨੀ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ । ੧੩ ।।

ਸ੍ਰਾਦ ਸਿਫਤਿ ਸੁਟ ਕੇ ਕਰਮਾਤ ਜਾਹਰਾ,
 ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੁਮਾਇ ਕੇ ਆਂਵਦਾ ਈ ।
 ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਗੁਜਰੇ ਲਖੇ ਕੰਟ ਜੋਈ,
 ਪੜਦਾ ਪਾਇ ਕੇ ਮੁੱਖ ਛਪਾਂਵਦਾ ਈ ।
 ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਸ ਆਵੇ ਓਹ ਮੁਰਾਦ ਪਾਵੇ,
 ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਆਸ ਪੁਚਾਂਵਦਾ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਾਂਦੇ ਦੁੱਖ ਦੋਖੀਆਂ ਦੇ,
 ਪੂਰਨ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੈਨ ਦਿਵਾਂਵਦਾ ਜੀ ।। ੧੪ ।।

ਜੁਆਦ ਜ਼ਰਬ ਚਲਾਂਵਦਾ ਜੋਤਿ ਐਸੀ,
 ਰਾਜਾ ਸਟੇ ਰਾਣੀ ਚਲ ਆਇਆ ਈ ।
 ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਸਲਵਾਹਨ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਲੂਣਾ,
 ਰੱਬ ਦੁਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗ਼ ਲਿਆਇਆ ਈ ।
 ਪੂਰਨ ਜਾਣਿਆ ਮਾਤਾ ਤੇ ਪਿਤਾ ਆਏ,
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਖੂਹੇ ਘਤਵਾਇਆ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਅੱਗੋਂ ਉੱਠ ਪੂਰਨ,
 ਚੁੰਮ ਚਰਣ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਈ ।। ੧੫ ।।

ਤੋਇ ਤਰਫ਼ ਤੇਰੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣੇ ਨੂੰ,
 ਰਾਜਾ ਕਹੇ ਅਸੀਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਆਏ ।
 ਅੱਗੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਤੁਧ ਫਕੀਰ ਸਾਈਂ,
 ਵੱਡਾ ਭਾਰ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਏ ।
 ਮੇਰੇ ਭਾਣੇ ਤੇ ਰਾਜਿਆ ਰੱਬ ਤੈਨੂੰ,
 ਕਰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਉਤਾਰਿਆ ਏ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਤੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਾਲ ਖਾਵੰਦ,
 ਤਾਂ ਮੈਂ ਏਤਨਾ ਬਚਨ ਪੁਕਾਰਿਆ ਏ ।। ੧੬ ।।

ਜੋਇ ਜਾਹਰਾ ਦੱਸ ਤੂੰ ਮੁੱਹੋ ਰਾਜਾ,
 ਕਿਉਂਕਰ ਚੱਲ ਕੇ ਆਇਉਂ ਅਸਥਾਨ ਮੇਰੇ ।
 ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਸੱਚ ਫਕੀਰ ਸਾਈਂ,
 ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੰਤਾਨ ਮੇਰੇ ।
 ਆਂਛਣ ਦਿਸ ਨਾ ਖੇਡਦਾ ਬਾਲ ਮੈਨੂੰ,

ਸੁੰਝੇ ਪਏ ਨੀ ਮਹਿਲ ਵੰਰਾਨ ਮੇਰੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਚਵੀ ਬਰਸ ਗੁਜ਼ਰੇ,
ਘਰ ਵੱਸਦੀ ਦੇ ਨਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੇਰੇ ।। ੧੭ ।।

ਅੰਨ ਅਕਲ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰ ਆਂਵਦਾ ਏ,
ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਤੇਰੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ।
ਉਹਨੂੰ ਜਾਇ ਕੇ ਵਿਚ ਉਜਾੜ ਦੇ ਜੀ,
ਵਾਂਗੂੰ ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਹਿਆ ਹੈ ।
ਉਹਦੀ ਵਾਰਤਾ ਰਾਜਿਆ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ,
ਕਿਸ ਦੁੱਖ ਅਜ਼ਾਬ ਨਾਲ ਮੋਇਆ ਹੈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਸਲਵਾਹਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ,
ਦੁੱਖ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਨੈਣ ਭਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ।। ੧੮ ।।

ਗੈਨ ਗੁਜਰ ਗਏ ਜਦੋਂ ਬਰਸ ਚਵੀ,
ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਤਦ ਫਕੀਰ ਸਾਈਂ ।
ਬੰਟਾ ਇਕ ਮੇਰੇ ਘਰ ਜੰਮਿਆ ਸੀ,
ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾਂ ਦੇ ਸੀ ਸ਼ਿਕਮ ਤਾਈਂ ।
ਮਾਤ੍ਰ ਮਾਇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੁਧਰਮ ਹੋਇਆ,
ਸੁਣ ਮਾਰਿਆ ਉਸ ਦੀ ਦਰਦ ਖਾਹੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਅੱਗੋਂ,
ਰਾਜਾ ਮਾਇ ਝਠੀ ਪੁੱਤਰ ਦੋਸ਼ ਨਾਹੀਂ ।। ੧੯ ।।

ਫੇ ਫੋਲ ਕੇ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ,
ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਰੀ ।
ਘਰ ਹੋਗੁ ਅਉਲਾਦ ਜੁ ਤਦ ਤੇਰੇ,
ਜੇ ਕੁਝ ਵਰਤੀ ਜ਼ਬਾਨ ਥੀਂ ਦੱਸ ਸਾਰੀ ।
ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਨਿਤਾਰ ਕੇ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ,
ਝੂਠੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੀਂ ਤੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕਾਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਅੱਲਾਦ ਦੀ ਸਿੱਕ ਮੰਦੀ,
ਲੂਣਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਰਦ ਸਭ ਦੱਸਿਆ ਈ ।। ੨੦ ।।

ਕਾਫ਼ ਕਹਿਰ ਹੋਈ ਤਕਸੀਰ ਮੈਥੋਂ,
 ਰਾਣੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੱਚ ਸੁਣਾਇਆ ਈ ।
 ਭੁੱਲਾ ਪੂਰਨ ਨਾਹੀਂ, ਭੁੱਲੀ ਮੈਂ ਭੈੜੀ,
 ਜਦੋਂ ਮਿਲਣ ਮਹਿਲੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਇਆ ਈ ।
 ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਮੈਂ ਆਪ ਹੁਦਰੀਆਂ ਨੀ,
 ਤੁਹਮਤਿ ਲਾਇ ਕੇ ਲਾਲ ਕੁਹਾਇਆ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਸਲਵਾਹਨ ਜਾਂ ਗੱਲ ਸੁਣੀ,
 ਲੋਹੂ ਫੁਟ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ ਈ ।। ੨੧ ।।
 ਕਾਫ਼ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਤੁੱਧ ਹੀਨ ਮੇਰੇ,
 ਰਾਜਾ ਕਹੇ ਲੂਣਾ ਹੈਂਸਿਆਰੀਏ ਨੀ ।
 ਅਜੇਹਾ ਪੁਤ੍ਰ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਹੱਥ ਮੈਨੂੰ
 ਤੁੱਧ ਮਾਰ ਗੁਵਾਇਆ ਈ ਡਾਰੀਏ ਨੀ ।
 ਸ਼ਕਲ ਵੇਖ ਕੇ ਸਿਦਕੋਂ ਬਿਸਿਦਕ ਹੋਈਏ,
 ਤੁਹਮਤ ਦੇ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕਿਉਂ ਮਾਰੀਏ ਨੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਤੇਰੀ ਮੈਨੂੰ ਖਬਰ ਹੁੰਦੀ ।
 ਤੀਰੋ ਲੇਖ ਕਰਦਾ ਚੰਚਲ ਹਾਰੀਏ ਨੀ ।। ੨੨ ।।

ਲਾਮ ਲਿਖੀਆਂ ਵਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹਦੇ,
 ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਜਾਣ ਦੇ ਭੋਗ ਰਾਜਾ ।
 ਇਹਦੇ ਵੱਸ ਨਾਹੀਂ ਹੋਈ ਰੱਬ ਵਲੋਂ,
 ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੋਈ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣ ਯੋਗ ਰਾਜਾ ।
 ਦਿੱਤਾ ਇਕ ਚਾਵਲ ਇਹ ਚੱਖ ਮਾਤਾ,
 ਜੋਧਾ ਪੁੱਤਰ ਤੁਸਾਂ ਘਰ ਚੋਗ ਰਾਜਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਉਂ ਵਾਂਗੂੰ,
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹੋਸੀ ਵਿਯੋਗ ਰਾਜਾ ।। ੨੩ ।।

ਮਾਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੇਲ

ਮੀਮ ਮਿਲਣ ਆਈ ਮਾਤਾ ਇੱਛਰਾਂ ਏ,
 ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਲੋਕੋਂ ਆਇਆ ਸਾਧ ਕੋਈ ।
 ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਬਾਗ ਵੈਰਾਨ ਪਾਇਆ,
 ਫੇਰ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਰਨ ਆਬਾਦ ਕੋਈ ।

ਮੈਂ ਭੀ ਲੈ ਆਵਾਂ ਦਾਰੂ ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ,
ਪੂਰਨ ਛੱਡ ਨਾ ਗਿਆ ਸੁਆਦ ਕੋਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਲੱਖ ਵੱਟਨੀ ਹਾਂ,
ਦਾਰੂ ਦੇਇ ਫਕੀਰ ਮੁਰਾਦ ਕੋਈ ।। ੨੪ ।।

ਨੂਨ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਪੂਰਨ ਪਰਤ ਡਿੱਠਾ,
ਮਾਤਾ ਆਂਵਦੀ ਏ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਮੰਦੇ ।
ਅਡੀ ਖੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਬਿਹੋਸ਼ ਹੋਈ,
ਉਹਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਂਵਦੇ ਖਾਰ ਕੰਡੇ ।
ਪੂਰਨ ਵੇਖ ਕੇ ਸਹਿ ਨਾ ਸਕਿਆ ਈ,
ਰੋਏ ਉੱਠਿਆ ਹੋਇ ਹੈਰਾਨ ਬੰਦੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਅੱਗੋਂ ਉੱਠ ਪੂਰਨ,
ਦੇਖਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਉਂ ਦੇ ਦਰਦ ਵੰਡੇ ।। ੨੫ ।।

ਵਾਉ ਵਰਤਿਆ ਕੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮਾਤਾ,
ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਦੱਸ ਖਾਂ ਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ।
ਤੇਰੇ ਰੋਏ ਦੇ ਨੈਣ ਬਿਸੀਰ ਹੋਏ,
ਨਜ਼ਰ ਆਂਵਦਾ ਏ ਅਜ਼ਾਰ ਮੈਨੂੰ ।
ਮਾਤਾ ਆਖਦੀ ਦੁੱਖ ਨਾ ਫੋਲ ਬੇਟਾ,
ਪਿਆ ਪੁੱਤਰ ਬੈਰਾਗ ਗੁਬਾਰ ਮੈਨੂੰ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਬੁਰੇ ਦੁੱਖ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ,
ਗਿਆ ਦਰਦ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਮਾਰ ਮੈਨੂੰ ।। ੨੬ ।।

ਹੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੇ ਮੋਏ ਮਾਤਾ,
ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਮਾਇ ਤੂੰ ਰੋਇ ਨਾਹੀ ।
ਅਰਜਨ ਦਾਸ ਜਹੇ ਢਾਹੀਂ ਮਾਰ ਗਏ,
ਬਣਿਆ ਇਕ ਅਭਿਮਨੋ ਕੋਇ ਨਾਹੀ ।
ਕੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਸੱਲ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ,
ਮਾਤਾ ਤੂੰ ਦਿਲਗੀਰ ਭੀ ਹੋਇ ਨਾਹੀ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਦਿਲਗੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨ,
ਗਮ ਖਾਰ ਮਾਏ ਖਫਤਨ ਹੋਇ ਨਾਹੀ ।। ੨੭ ।।

ਲਾਮ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਪਛਾਣ ਮਾਤਾ,
 ਸੱਚ ਆਖ ਬੋਟਾ ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ ।
 ਕਿਹੜਾ ਮੁਲਖ ਤੇਰਾ ਕੰਧਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਤੂੰ,
 ਕਿਹੜੀ ਮਾਇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਜਾਇਆ ਹੈ ।
 ਅੱਖੀਂ ਦਿਸੇ ਤਾਂ ਸੂਰਤੋਂ ਲੱਭ ਲਵਾਂ,
 ਬੋਲੀ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰ ਪਰਤਾਇਆ ਹੈਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਆਖੇ ਦੱਸ ਭੇਤ ਮੈਂਨੂੰ,
 ਜਾਂ ਮੈਂ ਭੁੱਲੀ ਜਾ ਰੱਬ ਮਿਲਾਇਆ ਹੈਂ ॥ ੨੮ ॥

ਅਲਫ ਆਖਦਾ ਪੂਰਨ ਭੁੱਲ ਨਾਹੀ,
 ਤੂੰ ਤਾ ਬੈਠ ਕੇ ਸਮਝ ਕਰ ਸਾਰ ਮੇਰੀ ।
 ਟਿੱਲਾ ਮੁਲਖ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨਾਥ ਦਾ ਹੀਂ,
 ਦੋਹ ਯੋਗ ਕਮਾਵਨੀ ਕਾਰ ਮੇਰੀ ।
 ਮੁੱਢੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਉਜੈਨ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ,
 ਰਾਜਬੰਸੀਆ ਦੀ ਦੁਨੀਆਦਾਰ ਮੇਰੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਸਲਵਾਹਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹਾਂ ਮੈਂ,
 ਪੂਰਨ ਨਾਮ ਤੇ ਜਾਤ ਪਰਿਆਰ ਮੇਰੀ ॥ ੨੯ ॥

ਯੇ ਯਾਦ ਨਾ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਗਮ ਰਿਹਾ,
 ਪੜਦੇ ਬੇਦੀ ਦੇ ਸੜ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ।
 ਪੂਰਨ ਵੇਖਦੀ ਨੂੰ ਬਣੀ ਦੁੱਧ ਪਿਆ,
 ਧਾਰ ਮੁੱਖ ਪਰਨਾਲੜੇ ਚੱਲ ਗਏ ।
 ਉਹਨੂੰ ਉੱਠ ਕੇ ਸੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਇਆ,
 ਰੱਬ ਸੁੱਖ ਦਿਤੇ ਦੁੱਖ ਭੁੱਲ ਗਏ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆ ਮਾਈ ਇੱਛਰਾਂ ਦੇ,
 ਸਾਨ ਸ਼ਕਤ ਸਭ ਹੋਰ ਭੁੱਲ ਗਏ ॥ ੩੦ ॥

ਸੀਰਹਫੀ ਪੰਜਵੀਂ

ਅਲਫ ਆਪ ਖੁਦਾਇ ਮਿਲਾਇਆ ਹੈਂ,
 ਪੂਰਨ ਬਾਰੀ ਵਰ੍ਹੀ ਫੇਰ ਮਾਪਿਆ ਨੂੰ ।
 ਨਾਲੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਅੱਖੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੂ,
 ਨਾਲੇ ਲਾਲ ਦਿੱਤਾ ਇਕਲਾਪਿਆ ਨੇ ।

ਰਾਜਾ ਰੋਇ ਕੇ ਜੀ ਉੱਠ ਗਲ ਮਿਲਿਆਸ
 ਪਛੋਤਾਵਦਾ ਬਚਨ ਅਲਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਉਹਨਾਂ,
 ਪਛੋਤਾਵੇ ਨਾ ਵਕਤ ਵਿਹਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ॥ ੧ ॥

ਬੇ ਬਹੁਤ ਹੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਲੂਟਾ,
 ਪੂਰਨ ਵੇਖਦੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਤਪ ਜਾਇ ।
 ਰੂਹ ਸਿਆਹ ਹੋਇਆ ਪੜਦੇ ਜੋਤਿ ਚਲੀ,
 ਜਿਮੀਂ ਵਿਹਲ ਨਾ ਦੇਇ ਸੂ ਛਪ ਜਾਇ ।
 ਪੂਰਨ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਲੂਟਾ ਖਲੀ ਪਿੰਛੋ,
 ਲੋਕ ਪਾਸ ਆਵਨ ਚੜ੍ਹ ਧੁੱਪ ਜਾਇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੋ ਜੋ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਹੈ,
 ਲੂਟਾ ਨਾਲ ਹੇਰਾਨਗੀ ਖਪਿ ਜਾਇ ॥ ੨ ॥

ਤੇ ਤੂੰ ਨਾ ਹੋ ਗਮਨਾਕ ਮਾਇ,
 ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਲੂਟਾ ਨੂੰ ਬਾਲ ਹੋਈ ।
 ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਕੋਲ ਰਾਜਾ ।
 ਪਿਛਲਾ ਰੱਖੀਂ ਨਾ ਖਾਬ ਖਿਆਲ ਕੋਈ ।
 ਦਾਵਨਗੀਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦਾ ਹਾਂ,
 ਜਿਸ ਪੁੱਛਿਆ ਨਹੀਂ ਹਵਾਲ ਕੋਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੇਹੀ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਕੀਤੀ,
 ਐਸੀ ਕੋਣ ਕਰਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ॥ ੩ ॥

ਸੇ ਸਾਬਤੀ ਇਕ ਨਾ ਗੱਲ ਚਲੇ,
 ਰਾਜਾ ਘਟ ਲੱਥਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਬੋ ।
 ਦਿਲੋਂ ਜਾਣ ਦੇ ਮੈਥੋਂ ਕੀ ਵਰਤਿਆ ਸੀ,
 ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਹੋਇਆ ਇਹਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਬੋ ।
 ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜੁਆਬ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ ਮੈਂ,
 ਕੰਮ ਮੂਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਪਸਿੰਦਗੀ ਬੋ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਸਲਵਾਹਨ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ,
 ਰੰਗ ਜ਼ਰਦ ਹੋਇਆ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਬੋ ॥ ੪ ॥

ਸਲਵਾਹਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ

ਜੀਮ ਜਾਓ ਵਸੋ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਬਾਰੀ,
 ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਬਾਪ ਨੂੰ ਸੁਣੀ ਰਾਜਾ ।
 ਕਰੇ ਮਾਂ ਦੀ ਸੋਪਣਾ ਉਸ ਵੇਲੇ,
 ਬਾਹੋ ਪਕੜ ਲੈ ਜਾਇ ਤੂੰ ਹੁਣੀ ਰਾਜਾ ।
 ਨਾਲੇ ਲੂਣਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ,
 ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਨਿਤਾਰ ਕੇ ਪੁਟੀਂ ਰਾਜਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਉਸ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰ ਕੇ,
 ਕਿੱਸਾ ਜੋੜ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਗੁਣੀ ਰਾਜਾ ।। ੫ ।।

ਹੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਰਾਜੇ ਓਸ ਵੇਲੇ,
 ਘਰ ਚਲ ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਪੂਤਾ ।
 ਕੁੰਜੀ ਫੜ ਤੂੰ ਦਸਤ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ,
 ਪਹਿਨ ਬੈਠ ਤੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੱਗ ਪੂਤਾ ।
 ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸਾਧ ਹੋਇਆ,
 ਦਿਲੋਂ ਬੁਝੀ ਹੈ ਹਿਰਸ ਦੀ ਅੱਗ ਪੂਤਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਰਦਾ ਸਲਵਾਹਨ ਤਰਲੇ,
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਤਰਾਂ ਸੋਦਿਆ ਜੰਗ ਪੂਤਾ ।। ੬ ।।

ਖੇ ਖਾਹਸ਼ ਜੰਜਾਲ ਦੀ ਨਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ,
 ਪੂਰਨ ਆਖਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ।
 ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਰਾਜ ਲੁਟਾਇ ਦੇਵੋ,
 ਜੇਕਰ ਆਪ ਕਮਾਇ ਨਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ।
 ਜੈਨੂੰ ਦਰਦ ਮੇਰਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ,
 ਤੁਸੀਂ ਤਰਲੇ ਕਰਦੇ ਮਾਰੇ ਨੱਕ ਦੇ ਹੋ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਂ ਸਰਪਰ ਜਾਵਨਾ ਜੇ,
 ਨਹੀਂ ਪਾਸ ਰਹਿਣਾ ਜਿਹੜੀ ਤੱਕਦੇ ਹੋ ।। ੭ ।।

ਦਾਲ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਦੁਆ ਮੂੰਹੋ,
 ਫੇਰ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬਚਨ ਕੈਸੀ ।
 ਤਖਤ ਬਹੇਗਾ ਹੋਰ ਭਿਰਾਉ ਮੇਰਾ,

ਜਿਹੜਾ ਹੋਗੁ ਤੁਸਾਂ ਘਰ ਰਾਜ ਵੈਸੀ ।
 ਮਰਦ ਹੋਗੁ ਰਾਜਾ ਵੱਡੇ ਹੋਸਲੇ ਦਾ,
 ਜਿਥੇ ਪਵੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਫਤਹਿ ਲੈਸੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਰਸਾਲੂ ਨੂੰ ਬੇਟਾ ਆਖੀਂ,
 ਫੇਰ ਰਾਜ ਰਾਜਾ ਤੇਰਾ ਸੁਖੀ ਰਹਿਸੀ ॥ ੮ ॥

ਜ਼ਾਲ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਪਵੇ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ,
 ਫੇਰ ਮਾਇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਬੰਦਿਉ ਸੂ ।
 ਆਖੇ ਮਾਉ ਨੂੰ ਨਗਰ ਦਾ ਥਾਵਿ ਮੇਰਾ,
 ਕਹਿਆ ਬਾਪ ਦਾ ਸਭ ਚਾ ਰੱਦਿਓ ਸੂ ।
 ਆਖੇ ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋ ਕੂਚ ਡੇਰਾ,
 ਪੱਲਾ ਹਿਰਸ ਦਾ ਚਾਇ ਉਲੱਦਿਓ ਸੂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਲੱਗਾ ਉਥੋਂ ਤੁਰਨ ਪੂਰਨ,
 ਮਾਈ ਇੱਛਰਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਸੱਦਿਓ ਸੂ ॥ ੯ ॥

ਰੇ ਰੋਇ ਕੇ ਆਖਦਾ ਮਾਂ ਤਾਈਂ,
 ਜਿਹੜਾ ਕਰਮ ਲਿਖਿਆ ਸੋਈ ਪਾਲਿਆ ਮੈਂ ।
 ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਥੀਂ ਬਾਪ ਤਗੀਰ ਕਰ ਕੇ,
 ਕੇਹੜੀ ਪਤਿ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਕਾਲਿਆ ਮੈਂ ।
 ਕਿਹਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿਲੇ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਾਂ,
 ਜਿਹੜਾ ਜਫਰ ਸਰੀਰ ਤੇ ਜਾਲਿਆ ਮੈਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਆਖੇ,
 ਵੰਡ ਲਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਾਲਿਆ ਮੈਂ ॥ ੧੦ ॥

ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ਤਦ ਹੋਗ ਮੇਰੀ,
 ਆਖੇ ਲੱਗ ਮੇਰੇ ਘਰ ਚੱਲ ਪੂਤਾ ।
 ਚੜ੍ਹੀ ਬਰਸ ਗੁਜ਼ਰੇ ਆਹੀਂ ਮਾਰਦੀ ਨੂੰ,
 ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਗੱਲ ਪੂਤਾ ।
 ਦੂਰ ਗਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਬੁਰੇ,
 ਸੀਨੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸੱਜਰੇ ਸੱਲ ਪੂਤਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹੱਥੀਂ ਕਾਲ ਮੇਰਾ,
 ਏਥੋਂ ਫੇਰ ਜਾਈਂ ਕਿਤੇ ਵੱਲ ਪੂਤਾ ॥ ੧੧ ॥

ਪੂਰਨ ਦਾ ਵਿਦਿਆ ਹੋਣਾ

ਸੀਨ ਸਮਝ ਮਾਤਾ ਤੂੰ ਤਾਂ ਭੋਲੀਏ ਨੀ,
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਖਲੋਇ ਕੇ ਦੇ ਮੱਤੀਂ ।
 ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਦੀ ਮਾਂ ਸਾਲਾਹੀਏ ਨੀ,
 ਜਿਸ ਤੋਰਿਆ ਪੁੱਤਰ ਫਕੀਰ ਹੱਥੀਂ ।
 ਤੂੰ ਭੀ ਟੋਰ ਮਾਤਾ ਰਾਜੀ ਹੋਏ ਕੇ ਨੀ,
 ਮੈਂਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇ ਫਾਹੀ ਨਾ ਮੂਲ ਘੱਤੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਫਕੀਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਨਾਹੀ,
 ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾ ਮਗਰ ਵੱਤੀਂ ॥ ੧੨ ॥

ਸ਼ੀਨ ਸ਼ੀਰ ਖੋਰਾ ਮੈਥੋਂ ਜੁਦਾ ਹੋਇਉਂ,
 ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਮੈਂ ਤਿੱਠਾ ਹੈ ਮੁੱਖ ਤੇਰਾ ।
 ਚਵੀ ਬਰਸ ਗੁਜਰੇ ਨਾਹਰੇ ਮਾਰਦੀ ਨੂੰ,
 ਅਜੇ ਫੋਲ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਦੁੱਖ ਤੇਰਾ ।
 ਦੱਸੀ ਪੂਰਨਾ ਵੇਂ ਹੋਈ ਫੇਰ ਕੀਕਰ,
 ਲਗਓ ਮਰ ਹਯਾਤੀ ਦਾ ਰੁਖ ਤੇਰਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਂ ਨਿੱਤ ਚਿਤਾਬਦੀ ਸਾਂ,
 ਖਾਬ ਵਿਚ ਸੁਨੇਹੜਾ ਸੁੱਖ ਤੇਰਾ ॥ ੧੩ ॥

ਸ੍ਰਾਦ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਤੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਮੇਰੀ,
 ਕੀ ਤੂੰ ਲੱਗੀ ਹੈਂ ਸੱਚ ਪੁੱਛਣ ਮਾਏ ।
 ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਜੀ ਕੱਢਿਆ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ,
 ਰੱਬ ਦਿੱਤੇ ਨੀ ਨੋਨ ਪਰਾਣ ਮਾਏ ।
 ਮੱਤ ਖਫਾ ਹੋਵੇ ਕਰੇ ਕਾਲ ਮੇਰਾ,
 ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਦੇਵੋ ਮੈਂਨੂੰ ਜਾਣ ਮਾਏ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਬਾਨ ਥੀਂ ਕੋਲ ਕੀਤਾ,
 ਫੇਰ ਮਿਲਾਂਗਾ ਮੈਂ ਆਣ ਮਾਏ ॥ ੧੪ ॥

ਜੁਆਦ ਜਾਮਨੀ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ,
 ਮਾਤਾ ਟੋਰਿਆ ਏਤ ਕਰਾਰ ਲੋਕੋ ।

ਦਿਲੋ ਸਮਝਿਆ ਹੱਥ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ.
 ਸਾਂਝ ਰੱਖੀ ਸੂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਲੋਕੇ ।
 ਡਿਗੇ ਲਾਲ ਹੱਥਾ ਵਿਚੋ ਲੱਭਦੇ ਨਹੀ.
 ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲੋਕੇ ।
 ਪੂਰਨ ਹੋ ਟੁਰਿਆ ਵਿਦਾ ਇੱਛਰਾਂ ਤੇ.
 ਕਿੱਸਾ ਜੋੜਿਆ ਸੀ ਕਾਦਰਯਾਰ ਲੋਕੇ ।। ੧੫ ।।

ਤੁਇ ਤਰਫ ਤੁਰਿਆ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਦੀ.
 ਜਾ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦਾ ਈ ।
 ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਇ ਪਰਦਖਨਾ ਤਿੰਨ ਕਰਦਾ.
 ਮੁੱਖੋ ਆਇ ਅਲੱਖ ਜਗਾਂਵਦਾ ਈ ।
 ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਡੰਡੋਤ ਕਰ ਕੇ.
 ਆਸਣ ਲਾਇ ਧੁੰਆ ਫੇਰੁ ਪਾਂਵਦਾ ਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ ਗੁਰੂ ਪੂਰੇ.
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਈ ।। ੧੬ ।।

ਗੋਰਖ ਨੂੰ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਣਾ

ਜੋਇ ਜਦੋ ਪਹਿਲੋਂ ਓਥੇ ਜਾਇ ਵੜਿਆ,
 ਡਿੱਠਾ ਬਾਗ ਉਜਾੜ ਵੰਗਨ ਹੋਇਆ
 ਇਕ ਬ੍ਰਿਛ ਦੇ ਹੇਠ ਮੈਂ ਜਾਇ ਬੈਠਾ,
 ਪਰ ਉਹ ਭੀ ਸੀ ਨਾਥ ਜੀ ਸੁੱਕਾ ਹੋਇਆ ।
 ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਕੇ ਆਪ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਦਿਤਾ,
 ਜੜ੍ਹਾਂ ਸੇਤੀ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਰਾ ਹੋਇਆ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਸਭ ਬਾਗ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਹੋਇਆ,
 ਧੁੰਮੀਂ ਖਲਕ ਤੇ ਸਹਿਰ ਵਹੀਰ ਹੋਇਆ ।। ੧੭ ।।

ਅੰਨ ਆਇ ਉਥੇ ਲੋਕ ਅਰਜ ਕਰਦੇ.
 ਲੱਗੇ ਆਪਣੇ ਅਰਥ ਸੁਹਾਵਣੇ ਨੂੰ ।
 ਮਿਹਰਬਾਨਗੀ ਆਪ ਦੀ ਨਾਲ ਸਾਈਆਂ.
 ਅਰਥੀਂ ਅਰਥ ਲੱਗੇ ਤਦੋ ਪਾਵਣੇ ਨੂੰ ।

ਸੁਣਿਆ ਰਾਜੇ ਤੇ ਰਾਣੀ ਤੇ ਸਹਿਤ ਆਇਆ,
 ਦਿਲੋਂ ਲੋਚੇ ਮੁਰਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਣੇ ਨੂੰ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੈਂ ਅਦਬ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੀਤਾ,
 ਪਿਤਾ ਜਾਣ ਕੇ ਜੀਉ ਡਰਾਵਣੇ ਨੂੰ ।। ੧੮ ।।

ਗ਼ੈਨ ਗ਼ਮ ਦੇ ਨਾਲ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਿਆ ਈ,
 ਸਲਵਾਹਨ ਰਾਜਾ ਸ਼ਰਮਾਇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਸੰਸਾਰੀ ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਭਰੇ,
 ਤੁਸੀਂ ਸਾਧ ਤਪੱਸੀ ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਅਸਾਂ ਆਖਿਆ ਅਰਬ ਕਹੁ ਆਪਣਾ ਤੂੰ,
 ਰਾਜਾ ਗੋਇਆ ਦਰਦ ਸੁਣਾਇ ਕੇ ਜੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਬੁਲਾਏ ਕੇ ਆਖਿਆ ਮੈਂ,
 ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਹੋਸੀ ਘਰ ਆਇਕੇ ਜੀ ।। ੧੯ ।।

ਫੇ ਫੇਰ ਰਾਣੀ ਮੂੰਹੋਂ ਸੱਚ ਕਹਿਆ,
 ਪੂਰਨ ਪੁੱਤਰ ਇਹਦੇ ਘਰ ਜੰਮਿਆ ਸੀ ।
 ਨਾਲ ਤੁਹਮਤਾਂ ਮੈਂ ਮਰਵਾਇ ਦਿੱਤਾ,
 ਰਾਜਾ ਸੁਣ ਕੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੰਬਿਆ ਸੀ ।
 ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਰਾਜਿਆ ਬਖਸ਼ ਏਨੂੰ,
 ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਹੋਗੁ ਰਾਜਾ ਬੰਮਿਆ ਸੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਤਦੋਂ ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾਂ ਦਾ,
 ਦਰਸ ਕੀਤਾ ਜਿਹਦਾ ਜੀਓ ਗੰਮਿਆ ਸੀ ।। ੨੦ ।।

ਕਾਫ ਕਰਮ ਹੋਏ ਤਦੋਂ ਇੱਛਰਾਂ ਤੇ,
 ਰੱਬ ਓਸ ਨੂੰ ਨਾਥ ਜੀ ਨੈਨ ਦਿੱਤੇ ।
 ਦੇਖ ਸੂਰਤ ਮੇਰੀ ਤਦੋਂ ਰੋਣ ਲੱਗੀ,
 ਬੱਚਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਈਂ ਨਾ ਵਲ ਕਿਤੇ ।

ਮੈਨੂੰ ਤਰਸਦੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਮੇਲਿਆ ਹੈ,
 ਰੱਬ ਲਿਖੇ ਸੇ ਪੂਰਨਾ ਭਾਗ ਮੱਥੇ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਫੇਰ ਮਿਲਸਾਂ,

ਤਦੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਵਲ ਇਥੇ ।। ੨੧
 ਕਾਫ਼ ਕੁਫ਼ਰ ਥੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੋਫ਼ ਆਵੇ,
 ਜਿਹੜਾ ਹੁਕਮ ਕਰੇ ਸੋਈ ਕਰੇ ਚੇਲਾ ।
 ਜੇਕਰ ਕਹੋ ਤਰਾਂ ਤਪ ਵਿਚ ਬੇਲਾ ।
 ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਹੈ ਨਾਥ ਜੀ ਨਾਲ ਮਾਤਾ,
 ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਜੋ ਹੋਇ ਤਾਂ ਹੋਇ ਮੇਲਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਦਿਆਲ ਹੋ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ,
 ਬੱਚਾ ਚਲਾਂਗੇ ਸਭ ਲੈ ਨਾਲ ਡੇਰਾ ।। ੨੨ ।।

ਲਾਮ ਲੱਦ ਅਸਬਾਬ ਸਭ ਸਾਧ ਚੱਲ,
 ਚੜ੍ਹੇ ਪਰਬਤਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਜਾਇ ਭਾਈ ।
 ਕੋਈ ਕਰੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕਠਨ ਭਾਰੀ,
 ਨਾਮ ਸਾਈਂ ਦਾ ਜਪਦੇ ਦਿਨੇ ਰਾਤੀਂ।
 ਇਕ ਸਾਸ ਨਾ ਦੇਣ ਭੁਲਾਇ ਭਾਈ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਸਾਧ ਖੁਦਾਇ ਦੇ ਜੀ,
 ਕਰ ਕੇ ਕਰਮ ਦਿੰਦੇ ਬੰਨ ਲਾਇ ਭਾਈ । ੨੩ ।।

ਮੀਮ ਮੱਲ ਬੈਠੇ ਸੀ ਸਾਧ ਡੇਰੇ,
 ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਜੋ ਜੋਗ ਧਿਆਨ ਦੀ ਜੀ ।
 ਸੁੱਧ ਰੂਪ ਦਾ ਕਰਦੇ ਜਾਪ ਸਾਰੇ,
 ਮਾਇਆ ਤੱਜੀ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਜਹਾਨ ਦੀ ਜੀ ।
 ਪੂਰਨ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਸਾਰੀ,
 ਰੁਚ ਰਹੀ ਹੈ ਵਿਚ ਜਹਾਨ ਦੀ ਜੀ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਤਦੋਂ ਫੇਰ ਆਖਦਾ ਈ
 ਗਰ ਸ਼ਣੀਏ ਬਾਤ ਨਿਦਾਨ ਦੀ ਜੀ ।। ੨੪ ।।

ਪੂਰਨ ਦਾ ਮੁੜ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਣਾ

ਨੂਨ ਨਾਲ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਉੱਥੇ,
 ਜੀ ਅਸੀਂ ਚਲੀਏ ਸ਼ੈਲ ਵਲਾਇਤਾਂ ਦੇ ।

ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਤੇ ਪਸਚਮ ਦੇਖ ਸਾਰੇ,
ਲੱਥੇ ਆਇ ਕੇ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਇਤਾ ਦੇ ।
ਟਿੱਲੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਸਿੱਧ ਆਇ ਬੈਠੇ,
ਵੱਡੇ ਸੂਰਮੇ ਨੀ ਕਰਾਮਾਇਤਾਂ ਦੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਕੀ ਸਿੱਧਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰੀਏ,
ਬਣ ਬੈਠੇ ਨੀ ਕਈ ਜਮਾਇਤਾਂ ਦੇ ॥ ੨੫ ॥

ਵਾਓ ਵਤਨ ਸਿਆਲਕੋਟ ਅੰਦਰ,
ਮੇਰੀ ਮਾਇ ਤੇ ਬਾਪ ਅਨਾਥ ਸਾਧੇ ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾਇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਾਰ ਕੀਤਾ,
ਫਿਰ ਆਵਾਂਗਾ ਦੂਜੜੀ ਵਾਰ ਸਾਧੇ ।
ਪੁੱਤਰ ਭਇਆ ਰਸਾਲੂ ਸਲਵਾਹਨ ਦੇ ਜੀ,
ਰਾਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਥ ਸਾਧੇ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰੀਏ,
ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਸਾਥ ਸਾਧੇ ॥ ੨੬ ॥

ਹੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਨੇ ਜੀ,
ਸਿੱਧ ਮੰਡਲੀ ਉੱਠ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ।
ਧੂੜ ਅੰਗ ਬਿਭੂਤ ਤੇ ਪਹਿਰ ਖਿੱਲਤ
ਨਾਦ ਸਿੰਗੀਆਂ ਧੁਨਕ ਅਧਾਰ ਹੋਈ
ਮੁੱਖੋ ਤੁਰਨ ਅਲਖ ਜਗਾਇ ਕਰ ਕੇ,
ਖ਼ਬਰ ਤੁਰਤ ਹੀ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਹੋਈ ।
ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾਂ ਦੇ,
ਭਾਗ ਜਾਗ ਆਏ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਹੋਈ ॥ ੨੭ ॥

ਲਾਮ ਲਾਇ ਦਿੱਤਾ ਵਿਚ ਬਾਗ ਡੇਰਾ,
ਰਾਜਾ ਸਣੇ ਪਰਵਾਰ ਚੱਲ ਆਇਆ ਈ ।
ਰਾਣੀ ਇੱਛਰਾਂ ਤੇ ਸਲਵਾਹਨ ਰਾਜਾ,
ਲੂਣਾ ਪੁੱਤਰ ਰਸਾਲੂ ਜੋ ਜਾਇਆ ਈ ।
ਹੋਰ ਨੌਕਰਾਂ ਚਾਕਰ ਟਹਿਲਣਾਂ ਨੇ,
ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਈ ।

ਕਾਦਰਯਾਰ ਜਾਂ ਗੁਰਾ ਦਾ ਦਰਸ ਕੀਤਾ.
 ਰਾਜੇ ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਸੁੱਖ ਪਾਇਆ ਈ ।। ੨੮ ।।
 ਅਲਫ ਅਲਖ ਜਗਾਇ ਕੇ ਆਖਿਆ ਸੂ.
 ਰਾਜਾ ਮੰਗ ਲੈ ਜੋ ਕੁਝ ਮੰਗਨਾ ਈ
 ਅੱਗੋਂ ਉੱਠ ਰਸਾਲੂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ.
 ਕਰਾਮਾਤ ਦੱਸੋ ਕਿਆ ਸੰਗਨਾ ਈ ।
 ਪੂਰਨ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ.
 ਝੋਲੀ ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤਾ ਕੱਢ ਕੰਗਨਾ ਈ ।
 ਕਾਦਰਾਰ ਜਾਂ ਡਿੱਠੀ ਆ ਜੋਗ ਸਕਤਾ.
 ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਦਾਨ ਸੁੱਖ ਮੰਗਨਾ ਈ ।। ੨੯ ।।

ਯੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਪੂਰਨ ਮਾਓ ਤਾਈਂ.
 ਬੱਚਾ ਕੀਤਾ ਈ ਕੱਲ ਕਰਾਰ ਪੂਰਾ ।
 ਸਿੱਧ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋਗੀ ਵੱਡਾ,
 ਹੁਣ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਨਾਥ ਜੀ ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ।
 ਭਰਮ ਭੇਦ ਭਾਗੇ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਦੇ ਜੀ.
 ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਬੈਕੁੰਠ ਜਾ ਪੈਨੂ ਚੂਤਾ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਵਾਲਾ.
 ਤੁਸੀਂ ਸੁਣੋ ਲੋਕੋ ਇਥੇ ਹੋਇਆ ਪੂਰਾ ।। ੩੦ ।।

ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ

ਮੌਜਰ ਮਾਛੀਕੇ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਗਰ ਮੇਰੀ.
 ਸੰਧੂ ਜਾਤ ਹੈ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ਮੈਂ ।
 ਇਕ ਸੌ ਚਾਲੀ ਜਾਂ ਬੈੱਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ.
 ਸਭਨਾਂ ਭਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾ ਸੁਣਾਇਆ ਮੈਂ ।
 ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰ ਕੇ.
 ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਮੈਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਜੋ ਏਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਸੀ.
 ਖੁਸ਼ੀ ਰਹੇਗਾ. ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ਮੈਂ ।
 ਕਿੱਸਾ ਬੈਠ ਕੇ ਜਦੋਂ ਦਰਸਤ ਕੀਤਾ.

ਬੈਠ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾ ਸੁਣਾਇਆ ਮੈਂ ।
 ਪੂਰਨ ਰਾਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਇਕੇ ਜੀ,
 ਇਹ ਖੂਹ ਇਨਾਮ ਲਿਖਾਇਆ ਮੈਂ । ।
 ਅੱਗੇ ਫੇਰ ਰਸਾਲੂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਸਾਂ,
 ਅਜੇ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਚਿੱਤ ਚਾਇਆ ਮੈਂ ।
 ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੁਣਾਵਸਾਂ ਜੋੜ ਸਾਰਾ,
 ਨਾਲ ਸੱਚ ਦੇ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ਮੈਂ ।

ਕਿੱਸਾ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ

ਕਿੱਸਾਕਾਰ— ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ

ਸੋਹਣੀ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਦੇ ਜਾਇ ਵੜੀ.
ਕੰਬ ਗਏ ਨੀ ਜ਼ਿਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਮੀਆਂ ।
ਅੰਬਰ ਕਤਕ ਡਰਾਉਂਦੇ ਰਾਮਦ ਵਾਂਗੂੰ.
ਵੇਖ ਸਹਿਮ ਗਈ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਮੀਆਂ ।
ਮੁੱਖ ਮੋੜਿਆਂ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲਾਜ ਲੱਗਦੀ.
ਮਹੀਂਵਾਲ ਤੋਂ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਕਿੱਸਾ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ— ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਇੰਤਹਾ

ਸੋਹਣੀ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਦੇ ਜਾਇ ਵੜੀ.

ਕੰਥ ਗਏ ਨੀ ਜ਼ਿਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ' ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨ ਇਤਿਹਾਸ ਢਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੱਧ ਦਾ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ ਉਪਰ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਆਪਣੀ ਸਿਖਰ ਤੇ ਥਿੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ' ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਚਨਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਹੀਰ, ਹਾਸ਼ਮ ਦੀ ਸੱਸੀ ਅਤੇ ਕਾਦਰਯਾਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਤੁੱਲ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕ ਮੁਹੰਮਦ ਸਰਵਰ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ' ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਕਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ ਹੈ. ਜਿਸ ਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਮੇਂ ਏਕ ਮੁਸਤਕਿਲ ਹੋਸ਼ੀਅਤ ਹੈ। ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਰ ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸੇ ਸੁਅਰਾ ਨੇ ਨਜ਼ਮ ਕੀਆ ਹੈ ਲੇਕਨ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਹੀਰ ਕੀ ਤਰਹ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਸੋਹਣੀ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਮਕਬੂਲ ਹੈ।"

ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜਨਮ 1828 ਈ. ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਕੋਟ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਕੁਟੁੰਬੀ ਜਾਤ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਇੰਜ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਮੇਰੇ ਮਿਲਣ ਸੰਦੀ ਜੇਕਰ ਸਿੱਕ ਤੈਂਨੂੰ.
ਦੱਸਾਂ ਆਪਣਾ ਥਾਂ ਮਕਾਨ ਬੋਲੀ ।
ਨਵਾਂ ਕੋਟ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਤਰਫ ਦੱਖਣ.
ਪੈਂਡਾ ਨੀਮ ਫਰਸ਼ੰਗ ਦਾ ਜਾਨ ਬੋਲੀ ।
ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਮੈਂ ਵਸਨੀਕ, ਕੀਤੀ.
ਗੱਲ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕੁਲ ਬਿਆਨ ਬੋਲੀ ।
ਵੀਹਵੇਂ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਮੇਰਾ ਪੈਰ ਆਹਾ,

ਕੀਤਾ ਖਿਜਰ ਮੰਨੂੰ ਖੈਰ ਦਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਕੀਤੀ ਜੋੜ ਕਿਤਾਬ ਦਰੁਸਤ ਸਾਰੀ,
 ਰੋਜ਼ ਚੰਧਵੇਂ ਮਾਹ ਰਮਜਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਹਿਜਰਤ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਥੀਂ ਗਏ ਆਹੇ,
 ਬਾਰਾ ਸ਼ ਤੇ ਪੰਹਠ ਪਛਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਰਚਨਾ ਕਾਲ 1848-49 ਹੈ। ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਬੋਲੀ ਠੇਠ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਬੈਂਤ ਦਾ ਕਮਾਲ ਅਤੇ ਕਰੁਟਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਉਲੇਖ ਇੰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, “ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ‘ਸੋਹਣੀ’ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਜੋਰ ਲਾ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਪਰ ‘ਸੋਹਣੀ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ’ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਪੁੱਜ ਸਕਿਆ। ਹਾਸ਼ਮ ਤੇ ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਦੋ ਵੱਡੇ ਉਸਤਾਦਾ ਨੇ, ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਕਿੱਸੇ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਕੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਢੰਗ ਹੈ, ਬੜੀ ਸੰਕੁਚਵੀਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਸੈਲੀ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਲੋੜੀਦਾ ਤੇ ਢੁੱਕਵਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਜੋ ਰਸ-ਭਰਪੂਰਤਾ ਅਤੇ ਰੋਚਕਤਾ ਦਾ ਉੱਚਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ, ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਗਿਆ।”

ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਵੇਗ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਪ੍ਰਗਟਾਉ, ਵਿਜੋਗ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਬਦ ਅਲੋਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰਲੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਾਸਦ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਬਿੰਬ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੁਧਿ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸਾਖੀ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਤਨਾਉ ਜਿਸ ਤਿੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਾਲ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬੜਾ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ, “ਹਿੱਕੇ ਹਿਸ਼ਕ ਰਹਿਸੀ ਹਿੱਕੇ ਜਾਨ ਰਹਿਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਥੀਂ ਇਕ ਮਨਾ ਧੀਆ।” ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਬੀਜ ਵੱਲ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਤਨਾਉ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦ ਹੋਣੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਵਾਰਸ ਦੀ ਹੀਰ ਵਾਂਗ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਤਮਕ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਕਰੜੇ ਬੰਧਨ ਦੀ ਜੀਵੰਤ ਝਾਕੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਇਸ ਆਤਮਕ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਵਾਲੀ ਨਾਇਕਾ ਦੀ ਹੋਣੀ ਇੰਜ ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ:—

ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਉਾਰ ਕੰਢਿਆਂ ਦੇ,
 ਉਸ ਰਾਤ ਸੀ ਅੰਡ ਤੂਫਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਸੋਹਣੀ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਦੇ ਜਾਇ ਵੜੀ
 ਕੰਬ ਗਏ ਨੀ ਜ਼ਿਮੀਂ ਅਸਮਾਨੀ ਮੀਆਂ ।
 ਅੰਬਰ ਕਤਕ ਡਰਾਉਂਦੇ ਰਅਦ ਵਾਂਗੂੰ,

ਵੇਖ ਸਹਿਮ ਗਈ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਮੀਆ ।
 ਮੁੜ ਮੁੜ ਦੇ ਤਸੱਲੀਆ ਜੀ ਤਾਈਂ,
 ਮੰਦਾ ਯਾਰ ਤੋਂ ਮੁਖ ਭਵਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਮੁਖ ਮੋੜਿਆ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲਾਜ ਲੱਗਦੀ,
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਤੋਂ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵੱਡੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਬਦ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸਦ ਬਿਤੀ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਅਜਿਹਾ ਹਾਸਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਸਬਦ ਅਲੰਕਾਰ ਦੀ ਖੂਬੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆ ਕਾਵਿ ਠਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:—

ਮਹੀਂਵਾਲ ਤਾਈਂ ਵਾਲ ਵਾਲ ਮੇਰਾ,
 ਕਰੇ ਯਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਕਰੇ ਯਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
 ਯਾਰ ਯਾਰ ਕਰਦੀ ਓੜਕ ਹੋ ਗਈ ਆਂ,
 ਬਰਬਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਬਰਬਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
 ਕੀਤੀ ਪਕੜ ਤਕਦੀਰ ਮੁਰਾਦ ਬਾਝੋਂ,
 ਬੇਆਬਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਬੇਆਬਾਦ ਅਲ੍ਹਾ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਸੋਹਣੀ ਡੁੱਬ ਮੋਈ,
 ਫਰਿਆਦ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਫਰਿਆਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ ਤਿੱਖੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ; ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਿੱਸਾ ਹੈ । ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਬਿੰਬ, ਬ੍ਰਿਹਾ ਸੀ ਵੇਦਨਾ, ਕਰੁਣਾ ਦੀ ਦਰਦ ਭਰੀ ਝਾਕੀ, ਸਬਦ ਅਲੰਕਾਰ ਅਤੇ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇਸਦੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਗਣ ਹਨ ।

ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ

ਮਗਲਾਚਰਨ

ਰੱਬ ਦੀ ਸਿਫਤ (ਦਰ ਬਿਆਨ ਹਮਦ)

ਅੰਵਲ ਹਮਦ ਸਨਾਇ ਖੁਦਾਇ ਤਾਈਂ,

ਜਿਸ ਇਸ਼ਕ ਬੀਂ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਕੀਤਾ ।

ਨਬੀ ਪਾਕ ਰਸੂਲ ਮਾਸੂਕ ਕਰਕੇ,

ਮਖਲੂਕ ਕੋਲੋਂ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ।

ਲੋਹ ਕਲਮ ਚੌਦਾਂ ਤਬਕ ਅਰਸ਼ ਕੁਰਸੀ,

ਸਭ ਇਸ਼ਕ ਸੇਤੀ ਨਿਗੁਬਾਨ ਕੀਤਾ ।

ਹੋਇਆ ਫਜ਼ਲ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਆਸ਼ਕਾਂ ਤੇ,

ਜਦੋਂ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਆਨ ਮਕਾਨ ਕੀਤਾ ।

ਰਸੂਲ ਦੀ ਸਿਫਤ (ਨਅਤ)

ਦੂਜੀ ਨਅਤ ਆਖਾਂ ਨਬੀ ਪਾਕ ਤਾਈਂ,

ਜੈਦੇ ਸ਼ਾਨ ਕੁਰਾਨ ਨਜ਼ੂਲ ਹੋਇਆ ।

ਅਹਦ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਇਕ ਜ਼ਾਤ ਅਹਿਮਦ,

ਜਿਸ ਰਾਤ ਵਸਾਲ ਵਸੂਲ ਹੋਇਆ ।

ਨਬੀ ਅੰ ਅਦਨੇ ਕੋਲੋਂ ਹੈ ਅਕਬਰ,

ਵਿਚ ਖਾਸ ਜਨਾਬ ਕਬੂਲ ਹੋਇਆ ।

ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਪਰਵਾਹ ਕੀ ਉੱਮਤਾਂ ਨੂੰ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਤ ਪਨਾਹ ਰਸੂਲ ਹੋਇਆ ।

ਰਸੂਲ ਦੇ ਚਾਰ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ

ਪਹਿਲਾ ਯਾਰ ਸਦੀਕ ਰਸੂਲ ਸੰਦਾ,

ਜਿਸ ਸਿਦਕ ਯਕੀਨ ਕਮਾਲ ਕੀਤਾ ।

ਦੂਜਾ ਉਮਰ ਪਛਾਣ ਈਮਾਨ ਸੇਤੀ,

ਸੱਚਾ ਕੌਲ ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ।

ਤੀਜਾ ਇਬਨਿ ਅੱਫਾਨ ਅਸਮਾਨ ਮੰਨੀਂ,
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨ ਗੰਗ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ।
 ਫਜ਼ਲ ਯਾਰ ਚੰਬਾ ਅਲੀ ਸਾਹ ਮਰਦਾ,
 ਯਜ਼ਦਾਂ ਆਪ ਆਹਾ ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਕੀਤਾ ।

ਸੱਯਦ ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਰ ਜੀਲਾਨੀ ਦੀ ਸਿਫਤ
 ਆਲੀ ਪਾਕ ਜਨਾਬ ਚੇ ਗੋਸ ਆਜ਼ਮ,
 ਮਹੀਯੁੱਦੀਨ ਜਹਾਨ ਦਾ ਪੀਰ ਮੀਆਂ ।
 ਨਾਲ ਇਕ ਨਿਗਾਹ ਦੇ ਸਾਹ ਕੀਤੇ,
 ਕਈ ਲੱਖ ਕੰਗਾਲ ਫਕੀਰ ਮੀਆਂ ।
 ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਡੁੱਬਦਿਆਂ ਬੇਤਿਆ ਨੂੰ,
 ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਪਾਇ ਜੰਜੀਰ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਹੀਂ,
 ਜੈਂਦਾ, ਪੀਰ ਪੀਰਾਂ ਦਸਤਗੀਰ ਮੀਆਂ ।

ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਉਥਾਨਕਾ
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਆਹਾ ਚੰਗਾ ਈਦ ਕੋਲੋਂ,
 ਰਲ ਸੈਰ ਗਏ ਸਾਰੇ ਯਾਰ ਮੀਆ ।
 ਬਾਗ ਬਾਗ ਹੋਏ ਯਾਰ ਬਾਗ ਜਾ ਕੇ,
 ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਦੀ ਦੇਖ ਬਹਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਕਈ ਮਸਤ ਹੋਏ ਸਰੂ ਦੇਖ ਸਿੱਧਾ,
 ਕਈ ਦੇਖ ਮਜ਼ਨੂੰ ਮਜ਼ਨੂੰ ਵਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਅੱਖੀਂ ਯਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਸਾਲ ਦੇਂਦੇ,
 ਕਈ ਨਰਗਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਬੀਮਾਰ ਮੀਆਂ ।।
 ਕਈ ਰੱਖ ਖਿਆਲ ਮਹਿਬੂਬ ਵਾਲਾ,
 ਮਹਿੰਦੀ ਦੇਖਦੇ ਦਸਤ ਚਨਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਕਈ ਦੇਖ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਦਿਲ ਸ਼ਾਦ ਹੋਏ,
 ਕਈ ਮੋਤੀਏ ਦੇ ਦੇਖ ਹਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਸਾਰੇ ਯਾਰ ਸੈਰ ਕਰ ਕੇ,
 ਓੜਕ ਬੈਠਦੇ ਨਾਲ ਕਰਾਰ ਮੀਆਂ ।

ਯਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿੱਸਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਫ਼ਰਮਾਇਸ਼
 ਵਾਰੇ ਵਾਰ ਲੱਗੇ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਕਰਨੇ,
 ਆਹੇ ਯਾਰ ਜੋ ਸੁਖਤ ਸੁਜਾਨ ਮੀਆ ।
 ਕੋਈ ਇਲਮ ਤੋਹੀਦ ਦਾ ਕਹੇ ਨੁਕਤਾ,
 ਕੋਈ ਸ਼ੁਰਾ ਦਾ ਖੋਲ੍ਹੁ ਬਿਆਨ ਮੀਆਂ ।
 ਕੋਈ ਕਹੇ ਸਰੋਦ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਾ,
 ਕੋਈ ਦੇਇ ਬੈਠਾ ਤਾਰ ਤਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਕੋਈ ਕਹੇ ਖ਼ੁਦਾਇ ਦੀ ਕਸਮ ਮੈਨੂੰ,
 ਮੇਰਾ ਯਾਰ ਹੈ ਦੀਨ ਇਮਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਕੋਈ ਗੱਲ ਸੁਣਾਵਦਾ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀ,
 ਕੋਈ ਘੱਤ ਦਿੰਦਾ ਘੱਮਸਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਓੜਕ ਕਰਨ ਸਵਾਲ ਕਮਾਲ ਮੈਨੂੰ,
 ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਣ ਛਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਆਖਣ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਮਹੀਂਵਾਲ ਵਾਲਾ,
 ਕਰੋ ਕੁਲ ਬਿਆਨ ਅਯਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਕਿੱਸਾ ਅਲਫੋ ਯੇ ਤੀਕਰ,
 ਕਰੋ ਸਿਅਰ ਪੰਜਾਬ ਜੁਬਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਕਵੀ ਵਾਕ (ਮਕੂਲਾ ਸ਼ਾਇਰ)

ਯਾਰਾਂ ਅਕਲ ਸ਼ੁਰੂਰ ਥੀ ਦੂਰ ਕਹਿਆ,
 ਏਸ ਬਾਤ ਕੋਲੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ।
 ਮੈਨੂੰ ਪਿਆ ਧੋਖਾ ਸ਼ਿਅਰ ਬਹੁਤ ਅੱਖਾ,
 ਕੋਤਾਹ ਅਕਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੋਰਾਨ ਹੋਇਆ ।
 ਓੜਕ ਹੋ ਲਾਚਾਰ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ,
 ਕਿੱਸਾ ਜੋੜਨੇ ਤਰਫ਼ ਧਿਆਨ ਹੋਇਆ ।
 ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਅਲਾਹ ਤੇ ਰੱਖ ਤਕਵਾ,
 ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਜੋ ਨਹੀਂ ਆਸਾਨ ਹੋਇਆ ।

ਤਬਾ (ਪੁਰਾਣੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ)

ਬੈਠ ਜੀਉ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ,
 ਪਾਇਆ ਦੋਸਤਾਂ ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਮੀਆਂ ।

ਕਿੱਸੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹੋਸ਼ ਕਹਿਣਾ,
 ਜ਼ਰਾ ਰੱਖਣਾ ਪੈਰ ਸੰਭਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ,
 ਬੰਦਾ ਕੋਟ ਝਲੋ ਓਹਦੀ ਝਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਲੱਖਾਂ ਪੀਰ ਵਲੀ ਇਸ਼ਕ ਡੋਥ ਦਿਤੇ,
 ਗਲ ਪਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਜਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਇਸ਼ਕ ਅਕਲ ਭੁਲਾ, ਖੁਵਾ ਦਾਣਾ,
 ਆਦਮ ਜੰਨਤੋ ਦੇ ਨਿਕਾਲ ਮੀਆਂ ।। 80 ।।
 ਇਬਰਾਹੀਮ ਤਾਈਂ ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਜ਼ਾਲਮ,
 ਦਿੱਤਾ ਚਿਖਾ ਨਮਰੂਦ ਦੀ ਡਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਯੂਸਫ ਇਬਨ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਖੂਹ ਪਾਇਆ,
 ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਖਾਬ ਦਿਖਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਮੁੱਠੀ ਖਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਤੈਮੂਰ ਬੇਟੀ,
 ਸੂਰਤ ਯੂਸਫ ਦੀ ਦੇਖ ਕਮਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਜ਼ਾਲਮ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਮਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ,
 ਬੀਬੀ ਫਾਤਮਾ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਲਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਢੋਲ ਰੂਮ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਤਾਈਂ,
 ਇਸ਼ਕ ਮਾਰ ਲੀਤੇ ਢੋਲ ਢਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਸ਼ਾਹ ਕੈਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਜਨੂੰ ਲੋਕ ਸੱਦਣ,
 ਹੋਇਆ ਸੁੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹਲਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਲੈਲਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾਂ ਨਿਤ ਰਹੇ ਰੋਦੀ,
 ਵੇਖ ਯਾਰ ਦਾ ਮੰਦੜਾ ਹਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਰਾਂਝਾ ਤਖਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਸੀ,
 ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਚਰਵਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਬੋਲੇ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਪਿਛੇ ਫਿਰੇ ਕਮਲੀ,
 ਕੁੱਠੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹੀਰ ਸਿਆਲ ਮੀਆਂ ।
 ਆਦਮ ਜਾਮ ਬੇਟੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੱਸੀ,
 ਗਈ ਯਾਰ ਪਿਛੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਵਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਪੁੰਨੂੰ ਕੇਚ ਮਕਰਾਨ ਤੋਂ ਇਸ਼ਕ ਆਂਦਾ,
 ਬਲਾਂ ਵਿਚ ਮੋਇਆ ਸੱਸੀ ਨਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਫਰਹਾਦ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਚੀਰ ਮੋਇਆ,
 ਸ਼ੀਰੀ ਵਾਸਤੇ ਕਠਨ ਮੁਹਾਲ ਮੀਆਂ ।

ਸ਼ੀਰੀਂ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਦੇ ਨਾਲ ਰੁੰਨੀ,
 ਸਾਰਾ ਜੀਉ ਦਾ ਖੂਨ ਉਛਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਦਿਤੀ ਜਾਨ ਯਾਰ ਤਾਈਂ,
 ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਮੋਈ ਕੋਲ ਪਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਮਿਰਜ਼ੇ ਤੀਰ ਖਾਧੇ ਖਾਤਰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ,
 ਗਏ ਮੁੱਢ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਭਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਮੋਈ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵੀ ਏਸੇ ਇਸ਼ਕ ਅੰਦਰ
 ਕੀਤਾ ਯਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਸਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਮਨਸੂਰ ਸੂਲੀ ਉਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਤਾ,
 ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਮੱਲੀ ਏਹੋ ਚਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਸ਼ਮਸ ਜਿਹਾਂ ਦੀ ਖੱਲ ਉਧੋੜ ਸੁੱਟੀ,
 ਕੀਮੇ ਮਲਕ ਨੂੰ ਪਏ ਜੰਜਾਲ ਮੀਆਂ
 ਮਸਤ ਹੋ ਚਕੋਰ ਨੇ ਦੀਦ ਲਾਈ,
 ਵੇਖ ਚੰਦ ਦਾ ਹੁਸਨ ਜਮਾਲ ਮੀਆਂ
 ਚਕਵੀ ਚਕਵੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ ਹੋਇਆ,
 ਰਾਤੀਂ ਕੰਢਿਆਂ ਤੇ ਕਰਨ ਜਾਲ ਮੀਆਂ ।। ੬੦ ।
 ਭੋਰਾਂ ਬੁਲਬੁਲਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੇਤੀ,
 ਨਾਲ ਫੁੱਲਾਂ ਕੀਤੀ ਕੀਲ ਕਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਲੱਖਾਂ ਮਰਨ ਪਤੰਗ ਬੇਰੰਗ ਹੋ ਕੇ,
 ਸੂਰਤ ਸੋਹਣੀ ਵੇਖ ਜਮਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਪਹਿਲੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਪਿਆਲ ਵਸਾਲ ਸੰਦਾ,
 ਪਿਛੋਂ ਦੇਇ ਅਲੰਬਤਾ ਬਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਬਿਨਾਂ ਮਾਰਿਆਂ ਮਰੇ ਨਾ ਮੂਲ ਜਾਲਮ,
 ਗੋਰ ਤੀਕ ਨਾ ਛੱਡਦਾ ਖਿਆਲ ਮੀਆਂ ।
 ਲੱਖਾਂ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਜਾਲਮ,
 ਕੀਤਾ ਬੰਕਰੇ ਵਾਂਗ ਹਲਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਰੋਡਾ ਮੋਇਆ ਜਲਾਲੀ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਪਿਛੋਂ,
 ਆਜਜ਼ ਹੋ ਫਕੀਰ ਕੰਗਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਇਸ਼ਕ ਸੋਹਣੀ ਵਿਚ ਝਨਾਉਂ ਡੁੱਬੀ,
 ਫੇਰ ਪੇਸ਼ ਪਿਆ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਨਿਹੁੰ ਲਾਇਆ ।
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੀਤੀ ਹਾਲ ਹਾਲ ਮੀਆਂ ।

ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਮਰੇਲਤੇ ਇਸਕ ਖੂਨੀ,
ਕਈ ਖੂਹਣੀਆਂ ਸਟੀਆਂ ਗਾਲ ਮੀਆ ।

ਤਬਾ

ਬੱਸ ਬੱਸ ਮੀਆ ਮੱਤੀ ਦੇ ਨਾਹੀ,
ਇਸਕ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਬਖੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ।
ਮੱਤਾਂ ਸਭ ਨਸੀਹਤਾਂ ਘੋਲ ਪੀਵੇ,
ਕਾਹਨੂੰ ਛੇਤਿਆ ਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ।
ਸੁਣ ਗੱਲ ਮਕਸੂਦ ਦੀ ਆਪ ਮੂੰਹੋਂ,
ਛੱਡ ਸਾਰਿਆਂ ਝਗਤਿਆਂ ਝੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ।
ਫਜ਼ਲ ਮੰਗ ਦੁਆਇ ਖੁਦਾਇ ਅੱਗੇ,
ਜਿਹੜਾ ਪਾਰ ਲਾਏ ਲੱਖਾ ਬੇਤਿਆ ਨੂੰ ।

ਦੁਆ, ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ

ਕੱਲ ਪਾਲਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ,
ਕੀਤਾ ਦੇਸਤਾ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰ ਅੱਲਾਹ ।
ਮੈਨੂੰ ਅਕਲ ਸਊਰ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ,
ਫਰਿਆਦ ਕਰਾਂ ਅੰਗਣਹਾਰ ਅੱਲਾਹ ।
ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਬਾਝੋ ਕੀਕਰ ਸ਼ਿਅਰ ਹੋਵੇ,
ਮੈਥੇ ਹਰਫ ਦਾ ਨਹੀਂ ਤਕਰਾਰ ਅੱਲਾਹ ।
ਵਗੇ ਸ਼ਿਅਰ ਦਾ ਬਹਿਰ ਪੁਰ ਲਹਿਰ ਡੂੰਘਾ,
ਨਹੀਂ ਸ਼ਿਅਰ ਸੰਦੀ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰ ਅੱਲਾਹ ।
ਕਰੀਂ ਸ਼ਿਅਰ ਮੇਰੇ ਪੁਰ ਸਿਹਰ ਸਾਈਆਂ,
ਤੈਥੀਂ ਫਜ਼ਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ਅੱਲਾਹ ।
ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਫਕੀਰ ਦਿਲਗੀਰ ਸੰਦਾ,
ਕਰੀਂ ਫਜ਼ਲ ਸੇਤੀ ਬੇਤਾ ਪਾਰ ਅੱਲਾਹ ।

ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਮੁੱਢ

ਇਕ ਸਹਿਰ ਗੁਜਰਾਤ ਝਨਾਉਂ ਕੰਢੇ,
ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤੁੱਲਾ ਘੁਮਿਆਰ ਆਹਾ ।। ੮੦ ।
ਉੱਤਮ ਜਾਤ ਨਜੀਬ ਨਸੀਬ ਵਾਲਾ,
ਮਸ਼ਹੂਰ ਦਰਬਾਰ ਸਰਕਾਰ ਆਹਾ ।

ਅਫਲਾਤੂਨ ਲੁਕਮਾਨ ਸਾਗਿਰਦ ਉਹਦੇ,
 ਅਕਲ ਹੋਸ਼ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੁਸਿਆਰ ਆਹਾ ।
 ਗੋਇਆ ਚੀਨ ਦਾ ਸੀ ਚੀਨੀ ਸਾਜ਼ ਤੁੱਲਾ,
 ਨਾਲ ਕਸਬ ਕਮਾਲ ਵਿਹਾਰ ਆਹਾ ।
 ਕੂਜੇ ਬਾਦੀਏ ਕਰੇ ਤਿਆਰ ਅੰਸ,
 ਜਿਸ ਦੇਖਿਆ ਸੋ ਤਲਬਗਾਰ ਆਹਾ ।
 ਜਾ ਕੇ ਨਜਰ ਗੁਜਾਰਦਾ ਪੇਸ਼ ਸਾਹਾ,
 ਏਸ ਚਾਲ ਕੋਲ ਮਾਲਦਾਰ ਆਹਾ ।
 ਸਾਰਾ ਮੁਲਕ ਪੰਜਾਬ ਉਹਦੇ ਭਾਂਡਿਆ ਦਾ,
 ਬੜੇ ਸੰਕ ਸੋਤੀ ਖਰੀਦਾਰ ਆਹਾ ।
 ਫਜਲ ਸਾਹ ਹਰ ਸਿਫਤ ਮੋਸੂਫ ਤੁੱਲਾ,
 ਨਕ ਨਾਮ ਬੇਅੰਤ ਸੁਮਾਰ ਆਹਾ ।

ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਤੁੱਲਾ ਗਿਆ ਵਿਚ ਮਹਿਲੀ,
 ਰਖ ਜੀਉ ਤੇ ਸ਼ੋਕ ਕਮਾਲ ਮੀਆ ।
 ਸੂਰਜ ਫੈਜ਼ ਦੇ ਆਣ ਕੇ ਚਮਕ ਮਾਰੀ,
 ਪੱਥਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਲਾਲ ਮੀਆ ।
 ਸਿੱਖ ਅਬਰ ਨੈਸਾਨ ਦੇ ਕਰਮ ਕੋਲੇ,
 ਬਾਰਦਾਰ ਹੋਇਆ ਮੋਤੀ ਨਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਖੁਦਾਇ ਦੇ ਰਾਸ ਹੋਏ,
 ਹਮਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਜਦੋਂ ਗੁਜਰ ਗਏ ਨੇ ਮਾਹ ਪੂਰੇ,
 ਕੀਤੀ ਦਰਦ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੇਹਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਦਾਈ ਆਨ ਕੀਤਾ ਸਭ ਕਾਰਖਾਨਾ,
 ਜੇ ਕੁਝ ਜਗ ਜਹਾਨ ਦੀ ਚਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਲੜਕੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਈ,
 ਚਿਹਰਾ ਚਮਕਦਾ ਚੰਨ ਮਿਸਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜਲ ਸਾਹ ਸੋਹਣੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰਖਣ,
 ਸੋਹਣਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹੁਸਨ ਜਮਾਲ ਮੀਆਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਪਰਵਰਸ਼

ਸੋਹਣੀ ਰਾਤ ਸ਼ਬ ਕਦਰ ਦੇ ਜਨਮ ਲਿਆ,
 ਵਿਚ ਪੋਤਤੇ ਇਸਕ ਦੇ ਪਾਇਓ ਨੇ ।
 ਜੇਹੀ ਗੁੜਤੀ ਮਿਲੀ ਸਾਰੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ
 ਸੋਈ ਸੋਹਣੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲਾਇਓ ਨੇ ।
 ਜੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰੂ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਬਾਤ ਆਹੀ,
 ਮੁੱਲਾ ਸੱਦ ਕੇ ਬਾਂਗ ਦਿਵਾਇਓ ਨੇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਸੋਹਣੀ ਜੰਮਦੀ ਰੋਣ ਲੱਗੀ
 ਵੇਖ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਇਓ ਨੇ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਪਹਿਲਾ

ਮਾਂ ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਸਦਵਾ ਦਾਈ,
 ਦਿੰਦੀ ਸੌਂਪ ਤੇ ਪਾਲਨੇ ਪਾਂਵਦੀ ਸੀ ।। ੧੦੦ ।
 ਦਾਈ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਿਹਰ ਸੋਤੀ,
 ਨਿੱਤ ਆਪਣਾ ਸ਼ੀਰ ਪਿਲਾਂਵਦੀ ਸੀ ।
 ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਰੀਟੀਆਂ ਦੁੱਧ ਪੇਤੇ,
 ਮੱਖਣ ਖੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਚਟਾਂਵਦੀ ਸੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਬਹਿਣ ਲੱਗੀ,
 ਜੀਉ ਮਾਉਂ ਤੇ ਬਾਪ ਦੇ ਭਾਂਵਦੀ ਸੀ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਦੂਜਾ

ਦੂਜੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਟੁਰਨ ਲੱਗੀ,
 ਕਰੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਤਾਂ ਗੱਲ ਮੀਆਂ ।
 ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਲੱਖ ਵਲ ਪੈਂਦੇ,
 ਅਜੇ ਗੱਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੱਲ ਮੀਆਂ ।
 ਮੁਖ ਚੰਧਵੀਂ ਰਾਤ ਦਾ ਚੰਦ ਆਹਾ,
 ਸੋਹਨ ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਚੱਸੀਆਂ ਗੱਲ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਲੱਖ ਸ਼ਰੀਟੀਆਂ ਮਾਉਂ ਉਸ ਦੀ,
 ਕੋਲ ਬੈਠ ਖਵਾਂਵਦੀ ਝੱਲ ਮੀਆਂ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਤੀਜਾ

ਵਰ੍ਹੇ ਤੀਸਰੇ ਦੀ ਜਾਂ ਹੋਈ ਸੋਹਣੀ.

ਮੂੰਹੋ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਮੀਆਂ ।
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਕਬੀਲੜਾ ਖੁੰਸ ਸਾਰੇ,
 ਕਰਦੇ ਜੀਉ ਤੇ ਜਾਨ ਨਿਸਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਕਦੇ ਨਾਲ ਕੁੜੀਆਂ ਬਹਿ ਕੇ ਖੇਡਦੀ ਸੀ,
 ਕਦੇ ਰੋ ਪੈਂਦੀ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜਲ ਸਾਹ ਖਿਡਾਵੀਆ ਸੋਹਣੀ ਦੀਆਂ
 ਕਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਸੀ ਟਹਿਲਦਾਰ ਮੀਆਂ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਚੌਥਾ

ਚੌਥੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸਦਾਇ ਸੁਨਿਆਰ ਤਾਈਂ,
 ਮਾਂ ਨੱਕ ਤੇ ਕੰਨ ਵਿਨੁਵਦੀ ਸੀ ।
 ਕਰੇ ਤੁਰਤ ਤਿਆਰ ਨਾ ਦੇਰ ਲਾਏ,
 ਜੋ ਕੁਛ ਸੋਹਣੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਖਾਵਦੀ ਸੀ ।
 ਖੇਹਨੂੰ ਸੱਤ ਵੰਨਾ ਖਾਤਰ ਸੋਹਣੀ ਦੇ,
 ਮਾਂ ਬੰਠ ਕੇ ਪਾਸ ਕਢਾਂਵਦੀ ਸੀ ।
 ਫਜਲ ਸਾਹ ਮੀਆ ਮਾਂ ਚਾਹ ਕਰਕੇ,
 ਕੁੜੀਆ ਸੱਦ ਕੇ ਪਾਸ ਖਿਡਾਂਵਦੀ ਸੀ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਪੰਜਵਾਂ

ਵਰ੍ਹੇ ਪੰਜਵੇਂ ਚੁੰਡੀਆਂ ਸੋਹਣੀ ਦੀਆਂ,
 ਮਾਂ ਗੁੰਦ ਕੇ ਖੂਬ ਸਵਾਰੀਆਂ ਜੇ ।
 ਗਲ ਪਾ ਕੁੜਤੀ ਉਤੇ ਦਏ ਚੁੰਨੀ,
 ਫੌਜਾਂ ਹੁਸਨ ਦੇ ਮੁਲਖ ਤੇ ਚਾੜੀਆ ਜੇ ।
 ਪਾਈ ਮਸ਼ਰੂ ਦੀ ਤੇੜ ਸਲਵਾਰ ਉਸ ਦੇ,
 ਰਹੇ ਖੇਡਦੀ ਜਾਨ ਕਵਾਰੀਆਂ ਜੇ ।
 ਫਜਲ ਸਾਹ ਅੱਖੀਂ ਸੁਰਮੇ ਧਾਰੀਆਂ ਸਨ,
 ਜਿਵੇਂ ਤੇਜ਼ ਕਟਾਰੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਜੇ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਛੇਵਾਂ

ਵਰ੍ਹੇ ਛੇਵੇਂ ਦੀ ਗੁੱਡੀਆ ਖੇਡਦੀ ਸੀ,
 ਸੱਦ ਪਿਆਰੀਆ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਆ ਨੂੰ । ੧੨੦ । ।
 ਲੈ ਕੇ ਬੰਠਦੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸ਼ੇਤੀ.

ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਅਕੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ।
 ਸੋਹਣੀ ਬਹੇ ਸਰਦਾਰ ਹੋ ਸੋਹਣੀਆਂ ਦੀ,
 ਲਾਇਆ ਰਬ ਨੇ ਭਾਗ ਹਵੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਸਦੀਆ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਏਵੇਂ,
 ਜਿਵੇਂ ਮਿਲਣ ਬੇਲੀ ਨਿੱਤ ਬੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਸੱਤਵਾਂ

ਵਰ੍ਹੇ ਸੱਤਵੇਂ ਪੜ੍ਹੇ ਕੁਰਾਨ ਸੋਹਣੀ,
 ਨਾਲ ਨੌਕ ਜ਼ਬਾਨ ਸਫਾ ਮੀਆਂ ।
 ਐਨ ਹੋ ਹਮਜ਼ਾ ਹੋਰ ਹਰਫ ਸਾਰੇ,
 ਕਰੇ ਨਾਲ ਤਰੀਕ ਅਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਸਬਕ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਬੀਬੀ ਆਪਣੀ ਨੂੰ,
 ਦੇਵੇ ਠੋਕ ਜ਼ਬਾਨ ਸੁਣਾ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਸੋਹਣੀ ਇਕ ਸਾਲ ਅੰਦਰ,
 ਲਿਆ ਕੁਲ ਕੁਰਾਨ ਮੁਕਾ ਮੀਆਂ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਅੱਠਵਾਂ

ਵਰ੍ਹੇ ਅੱਠਵੇਂ ਸੱਦ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਛੋਪ ਰਲ ਪਾਂਵਦੀ ਸੀ ।
 ਮੱਥਾ ਚਮਕਦਾ ਬਦਲ ਮੁਨੀਰ ਵਾਕਰ,
 ਨੱਕ ਨੱਥ ਬੁਲਾਕ ਸੁਹਾਵਦੀ ਸੀ ।
 ਨਾਜ਼ਕ ਬਾਂਹ ਉਲਾਰ ਕੇ ਤੰਦ ਪਾਵੇ,
 ਨਾਲ ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਕੱਤਦੀ ਗਾਂਵਦੀ ਸੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਰਹਿੰਦੀ,
 ਗਮ ਜੀਉ ਤੇ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆਵਦੀ ਸੀ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਨਾਵਾਂ

ਨਾਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਸੀ ਹੁਸਨ ਨੇ ਚਮਕ ਮਾਰੀ,
 ਹੂਰਾਂ ਜੰਨਤੀ ਦੇਖ ਸ਼ਰਮਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਇਕੋ ਹਾਣ ਪਿਸਤਾਨ ਪਠਾਨ ਦੋਵੇਂ,
 ਬੈਠੇ ਪਕੜ ਕੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਮਿਰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਖੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਨੂੰ,

ਫਿਰਨ ਜੰਗਲਾ ਵਿਚ ਹੰਰਾਨ ਮੀਆਂ ।
ਫਜ਼ਲ ਮੁੱਖ ਤੇ ਖਾਲ ਸਿਆਹ ਹਬਜ਼ੀ,
ਗੋਇਆ ਚੀਨ ਦਾ ਸੀ ਨਿਗੁਬਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਦਸਵਾਂ

ਦਸਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਚੜ੍ਹਾਂਵਦੀ ਦਸਤ ਵੰਗਾਂ,
ਚਾਂਦੀ ਸੋਨਿਓਂ ਰੰਗ ਸੁਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ।
ਕੱਚੀ ਓਢਨੀ ਲੈ ਕਪੂਰ ਪੂੜੀ,
ਕਦੀ ਜੋੜਦੀ ਨਾਲ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ।
ਕਦੀ ਲਏ ਸਾਲੂ ਕਦੀ ਲਏ ਭੋਛਨ,
ਕਦੀ ਛਾਇਲਾਂ ਛੋਪ ਸਾਲਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ।
ਫਜ਼ਲ ਕੁੜਤੀਆਂ ਨਾਲ ਲਵਾਂਵਦੀ ਸੀ:
ਸੋਹਣੀ ਸੁਰਖ ਸਫੈਦ ਕਨਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਯਾਰੂਵਾਂ

ਵਰ੍ਹੇ ਯਾਰੂਵੇਂ ਅਕਲ ਸ਼ੁਰੂਰ ਆਇਆ,
ਕੀਤਾ ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰ ਖੁਦਾ ਮੀਆਂ ।। ੧੪੦ ।।
ਮਾਈ ਬਾਪ ਤਾਈਂ ਕਰਕੇ ਜੀ ਬੋਲੇ,
ਲਿਆਵੇ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਖਜਾ ਮੀਆਂ ।
ਅੱਖੀਂ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖੇ,
ਕਿਸੇ ਤਰਫ ਨਾ ਦੇਖਦੀ ਦਾ ਮੀਆਂ ।
ਫਜ਼ਲ ਭੁੱਲ ਜੇ ਕਰੇ ਨਿਗਾਹ ਸੋਹਣੀ,
ਕਦੀ ਸ਼ਾਹ ਹੋ ਜਾਨ ਗਦਾ ਮੀਆਂ ।

ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਰੂਵੇ ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਹੁਸਨ

ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਰੂਵੇਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਰ ਸੋਹਣੀ,
ਜਿਵੇਂ ਚੌਧਵੀਂ ਚੰਦ ਪਰਵਾਰ ਬੇਲੀ ।
*ਤ੍ਰਿੰਵਟ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਸਈਆਂ ਨਾਲ ਸੋਹਣੀ,
ਪੈਂਟ ਚਰਖਿਆਂ ਦੇ ਘੁਮਕਾਰ ਬੇਲੀ ।
ਕੋਈ ਦੇਇ ਜੋਟੇ ਕੋਈ ਦੇਇ ਪੂਟੀ,
ਕੋਈ ਕੱਤਦੀ ਬਾਂਹ ਉਲਾਰ ਬੇਲੀ ।
ਕੋਈ ਮਲੇ ਦੰਦਾਸਤਾ ਕੋਈ ਸੁਰਖੀ:

ਕੋਈ ਲਾਂਵਦੀ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਬੋਲੀ ।
 ਕੋਈ ਪਾ ਸੁਰਮਾ ਕੋਈ ਪਾ ਕੱਜਲ,
 ਨੋਕਦਾਰ ਰਖੇ ਕਾਲੀ ਧਾਰ ਬੋਲੀ ।
 ਕੋਈ ਹੁਸਨ ਤੇ ਹੋ ਮਗਰੂਰ ਬੈਠੀ,
 ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਬੋਲੀ ।
 ਕੋਈ ਤੇਜ਼ ਨਿਗਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖੇ,
 ਤਿੱਖੇ ਨੈਣ ਜਿਉਂ ਤੇਜ਼ ਕਟਾਰ ਬੋਲੀ ।
 ਕੋਈ ਫਾਹੁਟੇ ਵਾਸਤੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ,
 ਪਾਏ ਜੁਲਫਾਂ ਦੇ ਪੇਚ ਸਵਾਰ ਬੋਲੀ ।
 ਸਦੀਆ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੀਆ ਸਨ,
 ਅੰਪਰ ਸੋਹਣੀ ਸੀ ਸਰਦਾਰ ਬੋਲੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੁਣ ਸੋਹਣੀ ਦੀ
 ਅਸੀਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਮਜ਼ਦਾਰ ਬੋਲੀ ।

ਤਬਾ

ਚਰਖਾ ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਚੰਦਨ ਚੀਰ ਘੜਿਆ,
 ਉਹਦੀ ਜੜਤ ਚਾਦੀ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਆਹੀ ।
 ਮਾਹਲ ਪੱਟ ਦੀ ਫੁੰਮਣਾਦਾਰ ਸੋਹਣੀ,
 ਹੋਰ ਲੱਠ ਕਰੀਰ ਦੀ ਸਾਲ ਆਹੀ ।
 ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਤਰਫ਼ ਨਾ ਧਿਆਨ ਹੋਵੇ,
 ਏਵੇਂ ਹੁਸਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰ ਮਸ਼ਾਲ ਆਹੀ ।
 ਸੀਨਾ ਸਾਫ਼ ਸੀ ਦੰਦ ਬਲੋਰ ਕੋਲੋਂ,
 ਹੋਰ ਸਿਫ਼ਤ ਨਾ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਹੀ ।
 ਸੋਹਣੀ ਨਾਮ ਆਹਾ ਸੋਹਣੇ ਨੈਣ ਉਸਦੇ,
 ਸੋਹਣੀ ਹੰਸ ਤੇ ਮੋਰ ਦੀ ਚਾਲ ਆਹੀ ।
 ਸੋਹਣੇ ਦੰਦ ਰੁਖਸਾਰ ਅਨਾਰ ਵਾਂਗੂੰ,
 ਸੋਹਣੇ ਮੁਖੜੇ ਤੇ, ਸੋਹਣੀ ਖ਼ਾਲ ਆਹੀ ।
 ਸੋਹਣੇ ਵਾਲ ਕਮਾਲ ਦਰਾਜ਼ ਉਸ ਦੇ,
 ਸੋਹਣੇ ਹੋਠ ਸੁਰਖੀ ਲਾਲੋਂ ਲਾਲ ਆਹੀ ।। ੧੬੦ ।।
 ਫਜ਼ਲ ਸੱਚ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਸੋਹਣੀ ਸੀ,
 ਲੜੀ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਵਾਲ ਵਾਲ ਆਹੀ ।

ਤਬਾ

ਓਹਦੇ ਨੈਣ ਕਸੁੰਭੇ ਦੇ ਰੰਗ ਆਹੇ,
 ਸੁਰਮਾ ਪਾਂਵਦੀ ਖੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ।
 ਨੱਕ ਵਾਂਗ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਆਹਾ,
 ਪਾਏ ਧਾੜ ਹਜ਼ਾਰ ਵੇਚਾਰਿਆ ਨੂੰ ।
 ਮੱਥਾ ਚੰਧਵੀਂ ਰਾਤ ਦਾ ਚੰਦ ਆਹਾ,
 ਸੂਰਜ ਕਰੇ ਕੁਰਬਾਨ ਸਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ।
 ਫਜ਼ਲ ਖਾਸ ਤਸਵੀਰ ਕਸਮੀਰ ਦੀ ਸੀ,
 ਰਹੇ ਹੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣੇ ਹਾਰਿਆਂ ਨੂੰ

ਤਬਾ

ਹੋਠ ਲਾਲ ਸੂਹੇ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਰੱਤੇ
 ਲਾਲ ਵੇਖ ਸੁਰਮਾਂਵਦੇ ਲਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ।
 ਵਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ,
 ਲਿਆ ਲੁੱਟ ਜਹਾਨ ਦੇ ਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ।
 ਵਲ ਵਲ ਪੇਚ ਸੁਆਰਦੀ ਮੁਖੜੇ ਤੇ,
 ਲੋਕ ਨਾਗ ਸੱਦਨ ਜੁਲਫਾਂ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ।
 ਫਜ਼ਲ ਬਾਣ ਚਲਾਣ ਸਿਖਾਂਵਦੀ ਸੀ,
 ਅੱਖੀਂ ਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਮਤਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ

ਤਬਾ

ਸੋਹਣੇ ਦੰਦ ਆਹੇ ਦਾਣੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ
 ਸੋਹਣੇ ਤੌਰ ਰਖੇ ਪਾਲੋ ਪਾਲ ਮੀਆ ।
 ਸੀਨੇ ਸਾਫ ਤੇ ਸੇਉ ਵਲਾਇਤੀ ਸਨ,
 ਜੁਲਫਾਂ ਨਾਗ ਆਹੇ ਰਖਵਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਨੀਮ ਖ਼ਾਬ ਆਹੇ ਦੋਵੇਂ ਨੈਨ ਉਸ ਦੇ
 ਸੋਹਣਾ ਮੁਖ ਮਹਿਤਾਬ ਮਿਸਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਨਾਲ ਨਾਜ਼ ਦੇ ਕਦਮ ਉਠਾਂਵਦੀ ਸੀ,
 ਸੋਹਣੀ ਪੈਰ ਰੱਖੇ ਪਾਲੋ ਪਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਸੋਹਣੇ ਪੈਰ ਕੂਲੇ ਨਾਜ਼ਕ ਵਾਂਗ ਰੇਸ਼ਮ,
 ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਮੀਆਂ ।

ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਬੇਜਾਨ ਹੋਇਆ,
ਵੇਖ ਗਰਮ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਮਾਲ ਮੀਆਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਦੇ ਜੇਵਰ

ਸੋਹਣੀ ਹੁਸਨ ਦੀ ਖਾਨ ਉਸ਼ਨਾਕ ਆਹੀ,
ਟਿੱਕਾ ਵਾਂਗ ਸੂਰਜ ਲਾਟਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸੈਂ ।
ਚੌਕਪਲੀ ਨੇ ਪੀਰ ਤੇ ਵਲੀ ਮੁੱਠ,
ਚੰਦਨਹਾਰ ਚਮਕਾਰ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਸੀ ।
ਅਤਰਦਾਨ ਗੁਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠਾ,
ਫੌਜਦਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਵਾਰ ਦਾ ਸੀ ।
ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਨਿਗਾਹ ਜੇ ਕਰੇ ਸੋਹਣੀ,
ਜੱਗ ਜਾਨ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਵਾਰਦਾ ਸੀ ।

ਤਬਾ

ਬਾਜੂ ਬੰਦ ਆਹੇ ਬੰਦ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ,
ਲੱਖਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀਵਾਨ ਕੀਤਾ ।। ੧੮੦ ।
ਕਾਲੇ ਕੇਸ ਆਹੇ ਉਹਦੇ ਅਤਰ ਭਿੰਨੇ,
ਕਾਲੇ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਤੂਫਾਨ ਕੀਤਾ ।
ਕਈ ਮੋਮਨਾਂ ਸਾਫ਼ *ਈਮਾਨੀਆਂ ਨੂੰ,
ਉਸ ਦੀ ਜੁਲਫ਼ ਕਾਲੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ।
ਪਾਜ਼ੇਬ ਫ਼ਰੋਬ ਦੇ ਪੇਚ ਪਾਏ,
ਕੰਨ ਫੁੱਲ ਮਲੂਲ ਜਹਾਨ ਕੀਤਾ ।
ਦਾਉਣੀ ਘੱਤ ਛਾਉਣੀ ਬੈਠੀ ਹੁਸਨ ਉਤੇ,
ਰਾਖੀ ਹੁਸਨ ਦਾ ਖੂਬ ਸਮਾਨ ਕੀਤਾ,
ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਨਾਲੇ ਪੱਟ ਦੇ ਨੇ,
ਨਾਲੇ ਪੱਟ ਜਹਾਨ ਵੈਰਾਨ ਕੀਤਾ ।

ਤਬਾ

ਮੋਹਨਮਾਲ ਨੇ ਮੋਹ ਜਹਾਨ ਲਿਆ,
ਕੰਠ ਮਾਲ ਕੀਤੀ ਕਠਨ ਜਾਨ ਜਾਨੀ ।
ਗਲ ਦੇ ਨਾਮ ਬਦਨਾਮ ਤਮਾਮ ਕੀਤੇ,

ਹੈਂਕਲ ਕਰੇ ਬੇਕਲ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਜਾਨੀ ।
 ਕੰਨੀ ਸੋਹਣੀਆਂ ਝੁਮਕੀਆਂ ਝੁਮਕ ਲਾਈ,
 ਚੰਦ ਚਮਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਜਾਨੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਛੱਲ ਵਲਦਾਰ ਉਸ ਦੇ,
 ਇਕ ਪਲਕ ਅੰਦਰ ਜਲ ਜਾਨ ਜਾਨੀ ।

ਤਬਾ

ਬੰਦੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਰਾਹ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ,
 ਜੰਜੀਰੀਆਂ ਚੁੱਕ ਜੰਜੀਰ ਕੀਤੇ ।
 ਕਤੇ ਸ਼ੇਰ ਮੂੰਹੋਂ ਦਿੱਸਨ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂੰ,
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਦਿਲਗੀਰ ਕੀਤੇ ।
 ਫੰਜਾਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਿਲਾਂ ਉਤੇ,
 ਆਨ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਲੱਖ ਵਹੀਰ ਕੀਤੇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਹੱਸ ਕੇ ਗੱਲ ਗਵਾਇ ਨਾਹੀਂ
 ਓਹਦੇ ਹੱਸ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਕੀਤੇ ।

ਹੁਸਨ ਦਾ ਹੋਰ ਬਿਆਨ

ਜੁਲਫਾਂ ਨਾਗ ਕਾਲ ਕੁੰਡਲਦਾਰ ਆਹੇ,
 ਬਾਝ ਛੇਤਿਆਂ ਮਾਰਦੇ ਡੰਗ ਮੀਆਂ ।
 ਅੱਖੀਂ ਕੱਸ ਤੁਫੰਗ ਨਿਸ਼ੰਗ ਮਾਰਨ,
 ਬਾਜ ਸੰਗ ਕਰੋਦੀਆਂ ਜੰਗ ਮੀਆਂ ।
 ਇਕ ਦੀਦ ਕੰਨੋਂ ਨੈਣ ਜਾਨ ਕੱਢਣ,
 ਲੈਂਦੇ ਮੁਫਤ ਨੇ ਖਲਕਤੋਂ ਮੰਗ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਤੇ,
 ਆਸ਼ਕ ਮਰਨ ਮਿਸਾਲ ਪਤੰਗ ਮੀਆਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਜਮਾਲ

ਸੋਹਣੀ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਰੱਤੀ,
 ਨਾਜ਼ਕ ਪੈਰ ਜੋ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਮੀਆਂ ।
 ਲੜੀਆਂ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਦਿੱਲੀ,
 ਫੇਰ ਮਾਰਿਆ ਆਨ ਪੰਜਾਬ ਮੀਆਂ ।

*ਦੀਵੇ ਨਾਲ ਪਤੰਗਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕੀਤੀ.
 ਏਵੇਂ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਬਣੀ ਬਾਬ ਮੀਆਂ ।। ੨੦੦
 ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਫਕੀਰ ਹੋ ਗਏ ਲੱਖਾਂ.
 ਵੇਖ ਹੁਸਨ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਤਾਬ ਮੀਆਂ ।

ਕਵੀ ਵਾਕ

ਰੱਖ ਸਿਫਤ ਸਨਾਇ ਮੋਕੂਫ਼ ਏਥੇ,
 ਤੇਰੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਹੁਸਨ ਕਮਾਲ ਬੇਲੀ ।
 ਮਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜਹਾਨ ਬੇਜਾਨ ਹੋ ਕੇ,
 ਐਡੀ ਹੁਸਨ ਦੀ ਅੱਗ ਨਾ ਬਾਲ ਬੇਲੀ ।
 ਜਾ ਕੇ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰਿਓ ਢੂੰਡ ਲਿਆਵੋ,
 ਕਾਰਨ ਸੋਹਣੀ ਦੇ ਮਹੀਵਾਲ ਬੇਲੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਆਨ ਉਸ ਨੂੰ,
 ਕਰੋ ਸੋਹਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਸਾਲ ਬੇਲੀ ।

ਬਿਆਨ ਆਲੀ ਸੌਦਾਗਰ

ਸੁਣੋ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਥੋ,
 ਦੋਵੇਂ ਸਹਿਰ ਸਨ ਬਹੁਤ ਆਬਾਦ ਪਿਆਰੇ ।
 ਅਮਨ ਚੈਨ ਤੇ ਰਾਜ ਚੁਗੱਤਿਆਂ ਦਾ,
 ਕੋਈ ਕਰੇ ਨਾ ਮੂਲ ਫਰਿਆਦ ਪਿਆਰੇ ।
 ਇਕ ਗਨੀ ਆਹਾ ਸਖੀ ਮਰਦ ਭਾਰੀ,
 ਕਰੇ ਨਿਤ ਖੁਦਾਇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਪਿਆਰੇ ।
 ਵਿਚ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਉਸ ਦੇ,
 ਆਹਾ ਮਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਪਿਆਰੇ ।
 ਨਿੱਤ ਕਰੇ ਸੌਦਾਗਰੀ, ਹੋਰ ਸੌਦੇ,
 ਰੱਖੇ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਦ ਪਿਆਰੇ ।
 ਹੋਸੀ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਮੁਗਲ ਅਸੀਲ ਮਿਰਜ਼ਾ,
 ਆਲੀ ਨਾਮ ਤੇ ਨੇਕ ਨਿਹਾਦ ਪਿਆਰੇ ।
 ਜਿਤਨੇ ਲੋਕ ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ,
 ਸਭਨਾਂ ਦੇਇ ਪੈਸੇ ਸੰਦੀ ਦਾਦ ਪਿਆਰੇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਸਭ ਚੀਜ਼ ਮੌਜੂਦ ਆਹੀ,
 ਐਪਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇੱਕ ਅੰਲਾਦ ਪਿਆਰੇ ।

ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਫਕੀਰ ਪਾਸ ਜਾਣਾ

ਐਸੀ ਬਾਤ ਕੋਲੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ
 ਗਏ ਐਸ ਜਹਾਨ ਦੇ ਭੁੱਲ ਯਾਰਾ ।
 ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੱਸ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ,
 ਰਹੇ ਰੋਵਦਾ ਨਿਤ ਮਲੂਲ ਯਾਰਾ ।
 ਗਮਾਂ ਘਰ ਚੰਫੇਰ ਅੰਧੇਰ ਕੀਤਾ,
 ਲੈਣ ਦੇਣ ਅਰਾਮ ਨਾ ਮੂਲ ਯਾਰਾ ।
 ਕਿਸੇ ਆਇ ਰਜ਼ਾਇ ਥੀ ਗੱਲ ਟੋਰੀ,
 ਇਕ ਫਕਰ ਹੈ ਕੁਰਬ ਰਸੂਲ ਯਾਰਾ ।
 ਜੇਕਰ ਹੱਥ ਉਠਾਇ ਦੁਆ ਮੰਗੇ,
 ਕਰੇ ਤੁਰਤ ਖੁਦਾਇ ਕਬੂਲ ਯਾਰਾ ।
 ਵਿਚ ਗਾਰ ਫਲਾਟੀ ਦੇ ਰਹੇ ਖੂਫੀਆ
 ਖਾਏ ਘਾਹ ਤੇ ਬਰਗ ਬਬੂਲ ਯਾਰਾ ।
 ਸੁਣ ਕੇ ਗੱਲ ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਿਆ ਗ਼ਾਰ ਅੰਦਰ,
 ਵੇਖੇ ਜਾਇਕੇ ਉਹ ਮਕਬੂਲ ਯਾਰਾ ।। ੨੨੦ ।।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਨੇ ਵੇਖ ਕਹਿਆਸ,
 ਵਿਚ ਗਾਰ ਆਇਓਂ ਕਿਤ ਸੂਲ ਯਾਰਾ ।।

ਤਬਾ

ਹੱਥ ਜੋੜ ਫਕੀਰ ਤੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ,
 ਡੁੱਬੇ ਤਾਰ ਸਾਈਂ ਡੁੱਬੇ ਤਾਰ ਸਾਈਂ !
 ਬੇੜਾ ਵਿਚ ਫਰਾਕ ਦੇ ਪਿਆ ਮੋਰਾ,
 ਲਾਈਂ ਪਾਰ ਸਾਈਂ ! ਲਾਈਂ ਪਾਰ ਸਾਈਂ !
 ਮੇਰੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਵਾਰਸੀ ਮੂਲ ਨਾਹੀ,
 ਮੈਂ ਲਾਚਾਰ ਸਾਈਂ ! ਮੈਂ ਲਾਚਾਰ ਸਾਈਂ!
 ਕਰ ਕੇ ਫਜ਼ਲ ਦੁਆ ਉਲਾਦ ਮੈਨੂੰ,
 ਬਖਸ਼ਨਹਾਰ ਸਾਈਂ ! ਬਖਸ਼ਨਹਾਰ ਸਾਈਂ !

ਫਕੀਰ ਦਾ ਉਸ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਨਾ

ਮੁਗਲ ਨੇਕ ਸਾਇਤ ਰੁਜੂ ਆਨ ਹੋਇਆ,
 ਆਈ ਫਲ ਮਕਸੂਦ ਦੀ ਬਾਸ ਮੀਆਂ
 ਹੱਥ ਉਠਾਇ ਦੁਆ ਫਕੀਰ ਮੰਗੀ,
 ਜਾਹ ਕੰਮ ਹੋਏ ਤੇਰੇ ਰਾਸ ਮੀਆਂ ।

ਸੁੱਕੀ ਵੇਲ ਤੇਰੀ ਰੱਬ ਹਰੀ ਕਰਸੀ,
 ਜਾਹ ਜੀਉ ਤੇ ਰੱਖ ਧਰਵਾਸ ਮੀਆਂ ।
 ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਫਰਜ਼ਦ ਦਿਲਬੰਦ ਦੇਸੀ,
 ਨਾਲ ਫਜ਼ਲ ਪੁਚਾਵਸੀ ਆਸ ਮੀਆਂ ।
 ਐਪਰ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਤਕਦੀਰ ਏਵੇਂ,
 ਥੋੜੇ ਰੋਜ਼ ਰਹਿਸੀ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਉਸਨੂੰ ਚੰਧਵੇਂ ਸਾਲ ਅੰਦਰ,
 ਕਰਸੀ ਦਿਸ਼ਕ ਕਮਾਲ ਉਦਾਸ ਮੀਆਂ ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਆਲੀ ਦਾ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜਨਾ
 ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੇ ਤਾਜ਼ੀਮ ਫਕੀਰ ਤਾਈਂ,
 ਗਿਆ ਹਰਮ ਖ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਚਾਹ ਦੇ ਜੀ ।
 ਰਾਤ ਚੰਧਵੀਂ ਰਾਤ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ,
 ਸੂਰਜ ਇਕ ਹੋਇਆ ਨਾਲ ਮਾਹ ਦੇ ਜੀ ।
 ਸੁੱਕਾ ਮੁੱਦਤਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੇਉ ਹਰਿਆ,
 ਵਾਹ ਵਾਹ ਏਹ ਕੰਮ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਜੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਵਿਚ ਸੁਮਾਭ ਹੋਵਨ,
 ਜੋ ਜੋ ਫਜ਼ਲ ਹੋਵਨ ਓਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜੀ ।

ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਬਰ ਆਉਣਾ
 ਓਸੇ ਰਾਤ ਵਸਾਲ ਦੀ ਬਾਤ ਸੇਤੀ,
 ਹੋਈ ਨਾਲ ਉਮੇਦ ਹਜ਼ੂਰ ਮੀਆਂ ।
 ਗਏ ਖ਼ੈਰ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰ ਨੇਂ ਮਾਹ ਪੂਰੇ,
 ਦਾਈ ਸੱਦੀ ਆ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮੀਆਂ ।
 ਸੁਭਾ ਵਕਤ ਬੇਟਾ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਇਆ,
 ਗਿਆ ਖਿੰਡ ਜਹਾਨ ਤੇ ਨੂਰ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਜੇਕਰ ਘੜੀਓਂ ਮੀਂਹ ਵੱਸੇ,
 ਨਾਹੀ ਰੱਬ ਰਹੀਮ ਥੀਂ ਦੂਰ ਮੀਆਂ ।

ਦਾਈ ਦਾ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇਣਾ

ਦਾਈ ਵੇਖ ਕੇ ਹੁਸਨ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ,
 ਬਾਇਦ ਫੇਰ ਯੂਸਫ ਨਮੂਦਾਰ ਹੋਇਆ ।। ੨੪੦ ।।
 ਰੱਬਾ ਉਮਰ ਬਖਸ਼ੀ ਏਸ ਮਾਹ ਤਾਈਂ,
 ਤੇਰਾ ਫਜ਼ਲ ਬੇਅੰਤ ਸੁਮਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਦਾਈ ਦੇਇ ਪੈਗਾਮ ਗੁਲਾਮ ਤਾਈਂ,
 ਖੁਸ਼ੀ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਗਿਆ ਦੌੜ ਗੁਲਾਮ ਖੁਸ਼ਖਬਰ ਲੈ ਕੇ,
 ਮਿਰਜ਼ੇ ਪਾਸ ਜਾ ਅਰਜ਼ ਗਜ਼ਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਸੁਣ ਕੇ ਖਬਰ ਫਰਜ਼ਦ ਦਿਲਬੰਦ ਸੰਦੀ,
 ਮਿਰਜ਼ਾ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਕਰ ਅਲਹਮਦ ਹਜ਼ਾਰ ਵੇਗੀ,
 ਅੰਗਣਹਾਰ ਦਾ ਰੱਬ ਸੱਤਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਕੀਤਾ ਮੰਗਤਿਆਂ ਆਣ ਹਜੂਮ ਬਹੁਤਾ,
 ਬਾਝ ਟੋਕ ਹੱਥ ਰੋਕ ਵਿਹਾਰ ਹੋਇਆ ।
 ਦਿੱਤੀ ਮੀਂਹ ਦੇ ਵਾਂਗ ਬਰਸਾ ਦੌਲਤ,
 ਗੋਇਆ ਫਜ਼ਲ ਥੀ ਅਬਰ ਬਹਾਰ ਹੋਇਆ ।

ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਰਸਮ

ਕੰਨੀ ਬਾਂਗ ਦਿਵਾਂਵਦਾ ਸੱਦ ਮੁੱਲਾਂ,
 ਕਹਿਆ ਨਬੀ ਦਾ ਜਾਨ ਪਛਾਨ ਜਾਨੀ ।
 ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਮਿਰਜ਼ਾ,
 ਦੇਖ ਫ਼ਾਲ ਕਿਤਾਬ ਕੁਰਆਨ ਜਾਨੀ ।
 ਦਿਤੇ ਰੱਬ ਨੇ ਸਿੱਕ ਸਿਕੰਦਿਆਂ ਨੂੰ,
 ਸਾਬੀ ਆਪ ਹੋਇਆ ਮਿਹਰਬਾਨ ਜਾਨੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬਦਰ ਕਮਾਲ ਹੋਇਆ,
 ਯੂਸਫ ਵਾਂਗ ਜਮਾਲ ਅਯਾਨ ਜਾਨੀ ।

ਦੂਜਾ ਤੇ ਤੀਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਦੂਜੇ ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਲਾਮ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ
 ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਵਦਾ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਜੀ ।
 ਆਸਾਂ ਸਿੱਕਦਿਆਂ ਆਸਾਂ ਵਰ ਆਈਆਂ,

ਨਿੱਤ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਜੀ ।
 ਬਾਪ ਵਾਂਗ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪਿਆਰ ਰੱਖੇ,
 ਆਏ ਸਬਰ ਨਾ ਬਾਝ ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਜੀ ।
 ਤੀਜੇ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਫਜ਼ਲ ਥੀ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹੇ,
 ਲੱਗਾ ਗੱਲ ਕਰਨੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਜੀ ।

ਵਰ੍ਹਾ ਚੌਥਾ

ਚੌਥੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸੋਨੇ ਸੰਦੇ ਕੜੇ ਘੜੇ,
 ਜੜੇ ਹੀਰਿਆਂ ਪੰਨਿਆਂ ਨਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਬਾਜ਼ੂ ਬੰਦ ਬੱਧੇ ਉਪਰ ਬਾਜ਼ੂਆਂ ਦੇ,
 ਉਤੇ ਜੜਤ ਜੜਾਇਕੇ ਲਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਇਕ ਹੱਸ ਜੜਾਊ ਸੀ ਚੂਨੀਆਂ ਦਾ,
 ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਅੰਦਰ ਦਿਤਾ ਡਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਅੱਲਾ ਵਾਲੜੇ ਦੇ ਕੰਨੀ ਵਾਲੜੇ ਪਾ,
 ਦਿੱਤੀ ਅੱਗ ਉਤੇ ਅੱਗ ਬਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਜ਼ਰੀ ਬਾਦਲੇ ਦਾ ਗਲ ਪਾ ਕੁੜਤਾ,
 ਉਤੇ ਦੇਣ ਉਸ ਦੇ ਲਾਲ ਸ਼ਾਲ ਮੀਆਂ । । ੨੬੦ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਤੋਰੇ,
 ਅੰਸਾ ਚਮਕਿਆ ਹੁਸਨ ਜਮਾਲ ਮੀਆਂ ।

ਪੰਜਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ

ਵਰ੍ਹੇ ਪੰਜਵੇਂ ਵੇਖ ਕੇ ਵਾਰ ਚੰਗਾ,
 ਮਸਜਦ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਇ ਬਹਾਇਓ ਨੇ ।
 ਇਕ ਬਾਲ ਭਰ ਕੇ ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦਾ,
 ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਇਓ ਨੇ ।
 ਨੀਯਤ ਖੋਰ ਕਹਿ ਕੇ ਵੰਡ ਸ਼ੀਰਨੀ ਨੂੰ,
 ਪਹਿਲੇ ਕਾਇਦਾ ਹੱਥ ਫੜਾਇਓ ਨੇ ।
 ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੇਤੀ,
 ਸਾਰਾ ਕਾਇਦਾ ਪੁਖਤ ਕਰਾਇਓ ਨੇ ।
 ਜਦੋਂ ਕਾਇਦਾ ਖੂਬ ਦਰੁਸਤ ਹੋਇਆ,
 ਫੇਰ ਪੜ੍ਹਨ ਕੁਰਾਨ ਤੇ ਲਾਇਓ ਨੇ ।
 ਅਲਹਮਦ ਥੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾ ਉਸ ਨੂੰ,

ਵਾਉਨਾਂਸ ਤੇ ਜਾ ਪੁਜਾਇਓ ਨੇ ।
 ਸਾਰੇ ਹਰਫ ਤੇ ਲਫਜ਼ ਤਹਿਕੀਕ ਕਰ ਕੇ,
 ਕਈ ਹਾਫਜ਼ੇ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਓ ਨੇ ।
 ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਨੇ ਯਾਦ ਕਰਾਨ ਕੀਤਾ,
 ਸਾਰਾ ਬਾਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਸੁਣਾਇਓ ਨੇ ।
 ਦੇਣ ਬਹੁਤ ਉਸਤਾਦ ਨੂੰ ਮਾਲ ਦੌਲਤ,
 ਸਿਰੋਪਾ ਬਿਠਾਇ ਪਹਿਨਾਇਓ ਨੇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਕਰਨ ਆਮੀਨ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਮੰਦੀ,
 ਹੋਰ ਸ਼ਗਨ ਸ਼ਗੂਨ ਮਨਾਇਓ ਨੇ ।

ਛੇਵੇਂ ਤੋਂ ਬਾਰ੍ਹਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਬਿਆਨ
 ਵਰ੍ਹੇ ਛੇਵੇਂ ਹਰਫ ਅੰਸੇ ਸਾਫ ਲਿਖੇ,
 ਕਰਨ ਕੁਲ ਉਸਤਾਦ ਕਬੂਲ ਮੀਆਂ ।
 ਵਰ੍ਹੇ ਸਤਵੇਂ ਨਜ਼ਮ ਤੋਂ ਨਸਰ ਪੜ੍ਹਿਆ,
 ਕੀਤਾ ਇਲਮ ਸੱਯਾਕ ਹਸੂਲ ਮੀਆਂ ।
 ਵਰ੍ਹੇ ਅੱਠਵੇਂ ਸਰਫ ਤੇ ਨਾਅਵ ਪੜ੍ਹਿਆ,
 ਹੋਰ ਫਿਕਾ ਹਦੀਸ ਰਸੂਲ ਮੀਆਂ ।
 ਨਾਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਕਮਾਲ ਹਕੀਮ ਹੋਇਆ,
 ਕੀਤੇ ਕਾਇਦੇ ਕੁਲ ਵਸੂਲ ਮੀਆਂ ।
 ਦਸਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਅਤਾ ਖੁਦਾ ਦੇ ਥੀ,
 ਪੜ੍ਹਿਆ ਕੁਲ ਫਰੂਹ ਅਸਲੂ ਮੀਆਂ ।
 ਵਰ੍ਹੇ ਯਾਰ੍ਹਵੇਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਖ਼ਾਸ ਫਜ਼ਤ,
 ਪੜ੍ਹੇ ਸਮਝ ਮਾਕੂਲ ਮਨਕੂਲ ਮੀਆਂ ।
 ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਰ੍ਹਵੇਂ ਇਲਮ ਨਜ਼ਮ ਸੰਦਾ,
 ਲਿਆ ਸਮਝ ਸਾਰਾ ਅਰਜ਼ ਤੂਲ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਚੌਧੀ ਵਰ੍ਹੀ ਤਾਕ ਹੋਇਆ,
 ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਮੂਲ ਮੀਆਂ ।

ਇਲਮ ਦਾ ਕਮਾਲ

ਕੋਈ ਇਲਮ ਦੇ ਬਾਝ ਨਾ ਗੱਲ ਕਰਦਾ,
 ਦਿਤਾ ਅਕਲ ਸਚੂਰ ਖੁਦਾ ਸਾਈਂ ।। ੨੮੦ ।
 ਕੋਈ ਲੱਖ ਦਾਨਾ ਸ਼ਾਬਾਨ ਜੋਹੇ,

ਉਹਦੇ ਅਕਲ ਸ਼ੰਦੀ ਖ਼ਾਕ ਪਾ ਸਾਈਂ ।
 ਗੋਇਆ ਫੇਰ ਹੋਇਆ ਅਫਲਾਤੂਨ ਪੈਦਾ,
 ਦਿਤਾ ਆਲਮਾਂ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾ ਸਾਈਂ ।
 ਮੁਨਸ਼ੀ ਫਲਕ ਦੇ ਨੇ ਹਥੋਂ ਕਲਮ ਸੁੱਟੀ,
 ਲਿਖਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਫਾ ਸਾਈਂ ।
 ਜੋ ਕਛੁ ਕਹੇ ਜ਼ਬਾਨ ਥੀਂ ਆਲਮਾਂ ਨੂੰ,
 ਕੋਈ ਕਰੇ ਨਾ ਚੁੰ ਚਰਾਂ ਸਾਈਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸਮਝ ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਮ ਅਕਲ ਵਾਲਾ,
 ਹਥੋਂ ਲਿਆਂਵਦੇ ਅਦਬ ਬਜਾ ਸਾਈਂ ।
 ਸ਼ੁਥੇ ਦਰਸੀਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੱਲ ਉਸ ਨੇ,
 ਦਿੱਤਾ ਗੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਉਡਾ ਸਾਈਂ ।
 ਜਿਹੜਾ ਇਲਮ ਥੀਂ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਕੋਈ,
 ਦੇਵੇ ਤੁਰਤ ਜਵਾਬ ਸੁਣਾ ਸਾਈਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ,
 ਪੁੱਛੇ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰਿਓਂ ਜਾ ਸਾਈਂ ।

ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਬਿਆਨ

ਵਰ੍ਹੇ ਤੇਰ੍ਹੇਵੇਂ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਤਾਈਂ,
 ਹੱਥ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਫੜਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ ਉਸਤਾਦ ਮੈਦਾਨ ਜਾ ਕੇ,
 ਨਿਤ ਤੀਰ ਚਲਾਨ ਸਿਖਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਕੋਲ ਬੈਠ ਜਾਵਟ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ ਸਾਰੇ,
 ਕਰਨ ਕਾਇਦੇ ਕੁਲ ਅਯਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਸੱਜਾ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਖੱਬਾ ਪੈਰ ਅੱਗੇ,
 ਖਿੱਚੋ ਜੁਲਫ ਦੀ ਤਰਫ ਕਮਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਬਾਜੂ ਰਾਸਤ ਕਰਕੇ ਤੀਰ ਸਾਫ ਮਾਰੇ,
 ਰਖੇ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਧਿਆਨ ਬੋਲੀ ।
 ਵਕਤ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਬਾਂਹ ਨਾ ਮੂਲ ਡੋਲੇ,
 ਸਾਹ ਘੁੱਟਣਾ ਜਾਨ ਪਛਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਮਿਰਜਾ ਅਕਲ ਤੇ ਇਲਮ ਦਾ ਕੋਟ ਆਹਾ,
 ਲਿਆ ਸਮਝ ਤਮਾਮ ਬਿਆਨ ਬੋਲੀ ।
 ਅੱਸੇ ਤੀਰ ਤਦਬੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਰੇ,

ਚੀਰ ਖਾਕ ਤੋਦੇ ਨਿਕਲ ਜਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਆਹਾ ਵਾਂਗ ਤਕਦੀਰ ਨੇ ਤੀਰ ਉਸ ਦੇ,
 ਅੰਖਾ ਮੁੜਨ ਬਾਝੋ ਲਿਆਂ ਜਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਅੰਸਾ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ ਹੋਇਆ,
 ਰਹੇ ਕੁਲ ਉਸਤਾਦ ਹੰਗਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਸਿੱਖਣਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਕਰਨਾ

ਵਰ੍ਹੇ ਚੌਧਵੇਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ,
 ਨਾਲ ਨਾਜ਼ ਦੇ ਕਦਮ ਉਠਾਵਦਾ ਸੀ ।। ੩੦੦ ।
 ਚੀਨੀ ਭੋਰ ਕੁਮੇਤ ਇਰਾਕੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਹੰਸ ਮੋਰ ਦੀ ਚਾਲ ਸਿਖਾਵਦਾ ਸੀ ।
 *ਕਦੀ ਦੇ ਜੋਲਾਨ ਮੈਦਾਨ ਜਾ ਕੇ,
 ਕਦੀ ਚਾਲ ਰਵਾਲ ਕਢਾਵਦਾ ਸੀ ।
 ਕਾਰਨ ਸ਼ੰਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ,
 ਨਿੱਤ ਬਾਰ ਦੇ ਵੱਲ ਸਿਧਾਵਦਾ ਸੀ ।
 ਜਿਹੜੇ ਮਿਰਗ ਨੂੰ ਮਰਗ ਖੁਦਾ ਵਲੋਂ,
 ਸੋਈ ਤੀਰ ਜਵਾਨ ਦਾ ਖਾਵਦਾ ਸੀ ।
 ਘੋੜ ਫੇਰਨੇ ਥੀਂ ਲੱਗੀ ਵਾਉ ਉਸ ਨੂੰ,
 ਦਿੱਲੀ ਦੇਖਨੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਚਾਵਦਾ ਸੀ ।
 *ਰਖ ਜੀਉ ਤੇ ਸੰਕ ਸੰਦਾਗਰੀ ਦਾ,
 ਯਾਰਾ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਪਕਾਵਦਾ ਸੀ ।
 ਨਿੱਤ ਬਾਪ ਦੇ ਜਾ ਹਜ਼ੂਰ ਮਿਰਗਾ,
 ਫੁਰਸਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸੁਖਨ ਅਲਾਵਦਾ ਸੀ ।
 ਆਖੇ ਬਾਪ ਜੀ ਇਕ ਮੈਂ ਅਰਜ ਕਰਨੀ,
 ਏਹੋ ਆਖ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਵਦਾ ਸੀ ।
 ਜੇਕਰ ਬਾਪ ਪੁੱਛੇ ਦੱਸੋ ਮੂਲ ਨਾਹੀਂ,
 ਕਦੀ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਤੰਰ ਲੇਖਾਵਦਾ ਸੀ ।
 ਤਾਹੀਂ ਆਖਸਾਂ ਜਦੋਂ ਕਬੂਲ ਕਢਸੋਂ,
 ਏਵੇਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਬਾਤ ਸੁਣਾਵਦਾ ਸੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਪਰ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਖਿੱਚ ਕੀਤੀ,
 ਮਨ ਭਾਵਦਾ ਜੀਉ ਮਨਾਵਦਾ ਸੀ ।

ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਣੀ

ਕਹਿਆ ਬਾਪ ਸਵਾਲ ਕਬੂਲ ਮੈਨੂੰ,
 ਹੋਸੀ ਕੁਲ ਮਕਸੂਦ ਹਸੂਲ ਤੈਨੂੰ ।
 ਮੂੰਹੋ ਮੰਗ ਬੇਟਾ ਜੋ ਕੁਝ ਮੰਗਣਾ ਈ,
 ਕੋਈ ਸੰਗ ਨਾਹੀ ਮੈਥੋ ਮੂਲ ਤੈਨੂੰ ।
 ਤੇਰਾ ਆਖਿਆ ਮੂਲ ਨਾ ਮੋੜਸਾਂ ਮੈਂ
 ਦਿਤਾ ਜ਼ਾਮਨ ਖ਼ਾਸ ਰਸੂਲ ਤੈਨੂੰ ।
 ਗੱਲ ਦੱਸ ਵੇਦਣ ਦਿਲ ਆਪਣੇ ਦੀ,
 ਕੀਤਾ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮਲੂਲ ਤੈਨੂੰ ।

ਇੱਜ਼ਤਬੇਗ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਤੇ ਪਿਓ ਦਾ ਉਦਾਸ ਹੋਣਾ

ਜਦੋ ਬਾਪ ਨੇ ਗੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ,
 ਦੱਸੋ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੁਲ ਥਿਆਨ ਮੀਆਂ ।
 ਤਸਲੀਮਾਤ ਕਰਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਖੜਾ,
 ਫੇਰ ਕਰ ਦੁਆ ਪਛਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਤੂਬਾ ਵਾਂਗ ਤੇਰੇ ਸਾਏ ਹੇਠ ਪਾਏ,
 ਕੁਲ ਖਲਕ ਜਹਾਨ ਈਮਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਦਿਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ ਦਿੱਲੀ ਦੇਖਣੇ ਨੂੰ,
 ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਾਬਾ ਮਿਹਰਬਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਦੂਜਾ ਜੀਉ ਤੇ ਸੰਕ ਸੋਦਾਗਰੀ ਦਾ,
 ਜਿੱਤ ਕਿੱਤ ਏਹੋ ਨਿੱਤ ਧਿਆਨ ਮੀਆ ॥ ੩੨੦ ॥
 ਕਰਾਂ ਜਾ ਖਰੀਦ ਫਰੋਖਤ ਦਿੱਲੀ
 ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਂ ਅਕਲ ਦੇ ਤਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਬਾਪ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਹੁ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਇਆ,
 ਗੋਇਆ ਨਿਕਲ ਗਈ ਉਹਦੀ ਜਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਜਦੋ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਰੰਨਾ,
 ਇੱਜ਼ਤਬੇਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਚੈਰਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਓੜਕ ਕੰਲ ਕਰਾਰ ਨਾ ਹਾਰਿਓ ਸੂ,
 ਕਰੇ ਟੋਰਨੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਤੁਰਤ ਭੱਜ ਗੁਲਾਮ ਸਦਾਇ ਲਏ,
 ਉਠਾਂ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਸਾਰਬਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਦਿਤਾ ਹੁਕਮ ਤਿਆਰ ਸ਼ਤਾਬ ਹੋਵੇ.

ਸਾਰਬਾਨ ਪਲਾਨ ਚਾ ਪਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਲੋਂਗ ਲਾਚੀਆਂ ਪਿਸਤੋ ਸਾਊਗੀ ਦੇ.

ਭਰੇ ਬੋਰੀਆਂ ਚੁੱਕ ਲਦਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਅੰਬਰ ਮੁਸ਼ਕ ਕਾਫ਼ੂਰ ਬਾਦਾਮ ਜਾਫਲ,

ਮੁਸ਼ਕ ਤਿੱਬਤੀ ਊਠ ਉਠਾਨ ਮੀਆ ।

ਹੋਰ ਸੋਓ ਖਰੋਟ ਖਜੂਰ ਲੱਦੀ,

ਮੇਵੇ ਕਾਬਲੀ ਤੇ ਖੁਰਾਸਾਨ ਮੀਆ ।

ਕੀਮਖਾਬ ਸੰਜਾਬ ਸਮੂਰ ਮਖਮਲ.

ਲੱਠਾ ਕਮਰਖ ਤੇ ਹੋਰ ਕਤਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਸਬਜ਼ ਸੁਰਖ ਸਿਆਹ ਹਰੀਰ ਲੱਦੀ,

ਜ਼ਰੀ ਬਾਦਲਾ ਟੂਲ ਹਲਵਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਹੋਰ ਮਾਲ ਨਾ ਕੁਝ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ.

ਕੀ ਕਰਾਂ ਬਿਆਨ ਅਯਾਨ ਮੀਆ ।

ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ,

ਬੇਟਾ ਬਾਪ ਦੇਵੇਂ ਘਰੀਂ ਜਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਜੇ ਕੁਝ ਬਾਤ ਆਹੀ ਅਲਫੋ ਯੇ ਤੀਕਰ.

ਉਸ ਦੀ ਮਾਈ ਨੂੰ ਬੇਠ ਸੁਨਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਖੁਸ਼ੀ ਅੰਸ਼ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚੋਂ,

ਘੁਲੀ ਆਇਕੇ ਬਾਦ ਖਜ਼ਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਮਾਈ ਲਾ ਕਲੇਜ਼ੜੇ ਨਾਲ ਰੁੰਨੀ.

ਤੋਰਾ ਰੱਬ ਰਹੀਮ ਰਹਿਮਾਨ ਮੀਆ ।

ਤੂੰਝ ਬਾਝ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਚੈਨ ਹੋਸੀ.

ਸੁੰਵਾ ਦੇਖਸਾ ਕੁੱਲ ਜਹਾਨ ਮੀਆ ।

ਬੱਚਾ ਕੰਡ ਨਾ ਦੇਇ ਨਿਮਾਇਆ ਨੂੰ.

ਤੋਰੇ ਬਾਝ ਜਹਾਨ ਵੈਰਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਕਰਾਂ ਚਾ ਕੁਰਬਾਨ ਪਰਦੇਸ ਤਾਈਂ,

ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਤੂੰਹੋਂ ਮਾਨ ਤਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਬੱਚਾ ਸਫਰ ਨੂੰ ਸਕਰ ਮਿਸਾਲ ਕਹਿੰਦੇ.

ਦਿੱਲੀ ਜਾਵਟਾ ਨਹੀਂ ਅਸਾਨ ਮੀਆਂ ।। 380 ।।

ਗੋਇਆ ਖੋਲ੍ਹ ਕਿਤਾਬ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੀ.

ਰਹੀ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਖ ਰਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਆਖਰ ਹੋ ਲਾਚਾਰ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ,
 ਜਾਹ ਰੱਬ ਤੇਰਾ ਨਿਗਾਬਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਰੋ ਰੋ ਬਾਪ ਤੇ ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਸਾਰੇ,
 ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਵਾਲਾ,
 ਲੱਗਾ ਵਿਚ ਕਲੇਜ਼ੇ ਬਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਕਹਿੰਦਾ ਆਬ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਖਿੱਚ ਕੀਤੀ
 ਲੰਮੇ ਰਾਹ ਹੋ ਟੁਰੇ ਰਵਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਆਸ਼ਕਾਂ ਮੁੜਨ ਮੁਹਾਲ ਹੋਇਆ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਮਾਂ ਦੀ ਗਿਰੀਆ ਜ਼ਾਰੀ

ਮਾਈ ਚੜ੍ਹ ਚੁਥਾਰੇ ਤੇ ਕੂਕਦੀ ਸੀ,
 ਮੇਰਾ ਵੇਖ ਅੱਖੀਂ ਸੰਦਾ ਨੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਬੇਤਰਸਿਆ ਤਰਸ ਨਾ ਮੂਲ ਤੈਨੂੰ,
 ਮੈਨੂੰ ਗਇਓਂ ਬਣਾਇ ਫ਼ਕੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਲਾਈ ਸਾਂਗ ਫਿਰਾਕ ਦੀ ਕਾਰ ਮੈਨੂੰ,
 ਗਈ ਹਾਂ ਕਲੇਜ਼ਾ ਚੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਏਸ ਦਰਦ ਅੰਦਰ ਮਰ ਜਾਵਸਾਂਗੀ,
 ਤੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਆਪਣਾ ਸ਼ੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਖਾਣ ਪੀਣ ਅਰਾਮ ਹਰਾਮ ਹੋਇਆ,
 ਕਿਹਾ ਲਾ ਗਇਓਂ ਮੈਨੂੰ ਤੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਜੋ ਕੁਛ ਲੋਹ ਮਹਫੂਜ਼ ਥੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ,
 ਸੋਈ ਵਹਿ ਮਿਲੀ ਤਕਦੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਆਖੇ ਲੱਗ ਲੋਕਾਂ ਹੋਸਿਆਰਿਆਂ ਦੇ,
 ਤੁਰਿਓਂ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਤੋੜ ਜੰਜੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਨਬੀ ਪਾਕ ਰਸੂਲ ਦੀ ਰੱਖ ਹੋਵੀ,
 ਨਿਗਾਹਬਾਨ ਤੇਰੇ ਪੰਜ ਪੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ ਨਿਗਾਹ ਦਰਾਜ਼ ਆਹੀ,
 ਰਹੀ ਵੇਖਦੀ ਲਾ ਨਜ਼ੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਵੇ ਮੈਂ ਰੱਬ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਓ ਤੂੰ,

ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਰੀ ਆਂ ਬੇ-ਤਕਸੀਰ ਬੱਚਾ ।
 ਜਦੋਂ ਦਿਸਣੋਂ ਰਿਹਾ ਫਰਜ਼ਦ ਉਸ ਨੂੰ,
 ਡਿੱਗੀ ਆਖ ਕੇ, “ਮੈਂ ਦਿਲਗੀਰ ਬੱਚਾ” ।
 ਨਾਲ ਫਜ਼ਲ ਦੇ ਫੇਰ ਮਿਲਾਪ ਸਾਡਾ,
 ਜਦੋਂ ਹੋਵਸੀ ਰੋਜ਼ ਅਖੀਰ ਬੱਚਾ ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣਾ
 ਛੱਡ ਰੋਦਿਆਂ ਤੇ ਕੁਰਲਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ,
 ਕੂੰਜ ਵਾਂਗ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੂਰ ਹੋਏ ।
 ਪਹੁੰਚ ਮੰਜਲੋ ਮੰਜਲੀ ਜਾਇ ਦਿੱਲੀ,
 ਐਪਰ ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੂਰ ਹੋਏ ।। ੩੬੦ ।।
 ਆਇਆ ਇਕ ਸੰਦਾਗਰ ਬਲਖ ਵਿਚੋਂ,
 ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ।
 ਲਿਆ ਮਾਲ ਚੁਕਾਇ ਸੰਦਾਗਰਾਂ ਨੇ,
 ਸੰਦੇ ਹੁਸਨ ਦੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਏ ।
 ਗੋਇਆ ਯੂਸਫ ਨਾਲ ਕਰਵਾਨਿਆਂ ਦੇ,
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੋ ਨੂਰੋ ਨੂਰ ਹੋਏ ।
 ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੀਤੀ ਚਾਹ ਦੇਖਣੇ ਦੀ,
 ਗਏ ਤੁਰਤ ਨ ਖਲਕ ਸਾਬੂਰ ਹੋਏ ।
 ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਤੋਹਫੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾਰਨ,
 ਲਏ ਨਾਲ ਜੋ ਨਜ਼ਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਏ ।
 ਫਜ਼ਲ, ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੀ ਵਿਚ ਮਜਲਸ,
 ਸਨੋ ਤੋਹਫੇ ਜਾ ਹਜ਼ੂਰ ਹੋਏ ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਵਿਚ ਤੋਹਫੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ
 ਤਸਲੀਮਾਤ ਕਰ ਕੇ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਮਿਹਤਾ,
 ਤੋਹਫੇ ਨਜ਼ਰ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਜਾ ਮੀਆਂ ।
 ਲੱਖ ਮੋਹਰ ਦਿਤੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਸ ਨੂੰ,
 ਭਾਰਾ ਹੋਰ ਦਿਤਾ ਸਿਰੋਪਾ ਮੀਆਂ ।
 ਘੋੜਾ ਸ਼ੋਖ ਸਮੁੰਦ ਅਤਾ ਕੀਤਾ,
 ਸੁੱਕੇ ਸੁੰਮ ਲੰਘੇ ਦਰਿਆ ਮੀਆਂ ।
 ਕੀਤਾ ਚਾ ਮੁਆਫ ਵਸੂਲ ਉਸ ਨੂੰ ।

ਕੀਤੀ ਹੋਰ ਜਗੀਰ ਅਤਾ ਮੀਆਂ ।
 ਪਹਿਲੇ ਹਮਦ ਖੁਦਾਇ ਬਜਾਏ ਲਿਆਵੇ,
 ਫੇਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਰੇ ਸਨਾ ਮੀਆਂ ।
 ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਰਖੇ ਰੱਬ ਸ਼ਾਦ ਤੈਨੂੰ,
 ਆਖਰ ਦੇ ਜਜ਼ਾ ਖੁਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਜਮਸ਼ੈਦ ਫ਼ਰੀਦੁੰ, ਕਾਊਸ ਖਿਸਰੋ,
 ਤੇਰੇ ਮਰਤਬੇ ਦੀ ਖ਼ਾਕ ਪਾ ਮੀਆਂ ।
 ਨੌਸ਼ੀਰਵਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ ਅਚਲ ਤੇਰਾ,
 ਹਾਥੀ ਕੀਤੀਓਂ ਕਰੇ ਹਯਾ ਮੀਆਂ ।

ਹਾਤਮ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ,
 ਐਂਪਰ ਏਸ ਦਰਬਾਰ ਗਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਦਿਤਾ ਰੱਬ ਸਕੰਦਰੀ ਮੁਲਖ ਤੈਨੂੰ,
 ਵਾਲੀ ਵਾਰਸੀ ਖ਼ਲਕ ਬਨਾ ਮੀਆਂ ।
 ਸ਼ੇਰ ਗੁਰਗ ਰਖਣ ਖੌਫ਼ ਬੱਕਰੀ ਥੀਂ,
 ਦਿੱਤੀ ਜੁਲਮ ਦੀ ਬੇਖ ਉਠਾ ਮੀਆਂ ।
 ਮਿਰਜ਼ਾ ਪਾਇ ਇਨਾਮ ਸਲਾਮ, ਕਰ ਕੇ,
 ਤੇਰੇ ਆ ਵਤਿਆ ਨਾਲ ਚਾ ਮੀਆ ।
 ਨਿੱਤ ਸੈਰ ਕਾਰਨ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ
 ਜਾਇ ਜੀਨ ਸਮੁੰਦ ਤੇ ਪਾ ਮੀਆਂ ।
 ਓੜਕ ਹੋ ਉਦਾਸ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ,
 ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਤੋਰ ਲੰਘਾ ਮੀਆਂ । । ੩੮੦ ।
 ਕਰੇ ਤਰਫ਼ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਕੂਚ ਮਿਰਜ਼ਾ,
 ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਮਤਾ ਲਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਰਜ਼ਾ,
 ਪਹੁੰਚਾ ਮੰਜਲੋ ਮੰਜਲੀ ਆ ਮੀਆਂ ।

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸੈਰ

ਰਾਤ ਸ਼ੈਰ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੀਆ ਨੇ,
 ਜੀਉ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਕਰਾਰ ਹੋਏ ।
 ਸੁੰਦਰ ਚਾਲ ਕਮਾਲ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੀ,
 ਸਾਰੇ ਦੇਖਨੇ ਦੇ ਤਲਬਗਾਰ ਹੋਏ ।

ਦਿਨੇ ਲਾਇ ਪੁਸ਼ਾਕੀਆਂ ਪਹਿਨ ਬਾਣੇ,
 ਕਾਰਨ ਸੈਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ।
 ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਸਾਲ ਜੰਨਤ,
 ਅੰਪਰ ਵੇਖਣੇ ਥੀਂ ਗਲੁਜ਼ਾਰ ਹੋਏ ।
 ਥਾਕੇ ਤੌਰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਰੇ,
 ਸ਼ੁਗਲਦਾਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰ ਹੋਏ ।
 ਫਿਰਨ ਲਟਕਦੇ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੋਹਣੇ,
 ਤਿੱਖੇ ਨੈਣ ਮਿਸਾਲ ਕਟਾਰ ਹੋਏ ।
 ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਫਰਿਆਦ ਨਾ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀ,
 ਕਤਲ ਬਾਝ ਤਲਵਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਏ ।
 ਆਖਣ ਹੋਰ ਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਜੇਹਾ:
 ਸਭ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਵਾਰ ਹੋਏ ।
 ਮਨ ਭਾਂਵਦੇ ਲਏ ਖਰੀਦ ਤੁਹਫੇ,
 ਸੰਦੇ ਰੋਕ ਨਾ ਮੂਲ ਉਧਾਰ ਹੋਏ ।
 ਓੜਕ ਵਤਨ ਤੇ ਜੀਉ ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ,
 ਉਠ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ ।
 ਫਜਲ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਕੇ,
 ਵਾਂਗ ਬਾਜ਼ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਹੋਏ ।

ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਥੀਂ ਕੂਚ ਕਰਨਾ

ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਠਹਿਰਨਾ

ਰਾਵੀ ਲੰਘ ਝਨਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਏ,
 ਦੂਰੋਂ ਨਜ਼ਰ ਪਈ ਗੁਜਰਾਤ ਮੀਆਂ ।
 ਸੂਰਜ ਗਿਆ ਗਰੂਬ ਹੋ ਸ਼ਾਮ ਪਈ,
 ਅਗੋਂ ਮੂੰਹ ਆਈ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਮੀਆਂ ।
 ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਸਰਾਂ ਦੇ ਮਾਰ ਲੱਭੇ,
 ਲਾਈ ਸੁਰਖ ਸਫੈਦ ਕਨਾਤ ਮੀਆ ।
 ਦੋ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ ਰਹੇ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਖ ਚੰਗੀ,
 ਕੀਤੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮੀਆਂ ।
 ਪਾਣੀ ਲਾਲ ਝਨਾਇ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਰੱਤੇ
 ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਤਾਈਂ ਕੀਤਾ ਮਾਤ ਮੀਆਂ ।

ਅੱਗੇ ਜਾਵਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਹਾਲ ਹੋਇਆ.

ਯਾਰ ਆਖ ਰਹੇ ਨੇਕ ਜਾਤ ਮੀਆਂ ।

ਜੀਉ ਲੋਚ ਲੈਂਦਾ ਛੱਲ ਸੋਹਣਿਆਂ ਦਾ.

ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਸੰਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਮੀਆਂ ।। ੪੦੦ ।

ਏੜ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਫਤੂਰ ਹੋਸੀ,

ਮਿਰਜਾ ਖੋਵਸੀ ਜਾਤ ਸਿਫਾਤ ਮੀਆਂ ।

ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਮਤਾਅ ਲੂਟਾ ਦੇਸੀ,

ਪੈਸੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਆਣ ਅਫਾਤ ਮੀਆਂ ।

ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੇਖੋ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਮਿਰਜਾ,

ਹੋਸੀ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਘਾਤ ਮੀਆਂ ।

ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਦਾ ਮਹਿਫਲ ਲਗਾਣਾ

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇਤੀ.

ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਬਹਿਸ਼ਤ ਬਣਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਕੋਈ ਗਾਇਕਾ ਹੋਰ ਕਲਾਉਤਾਂ ਨੂੰ,

ਮਿਰਜਾ ਘੱਲ ਪੈਗਾਮ ਸਦਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਵਾਰੋ ਵਾਰ ਲੱਗੇ ਰੰਗ ਰਾਗ ਕਹਨੇ.

ਵੇਲੇ ਵਕਤ ਦਾ ਰਾਗ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਕੋਈ ਕਹੇ ਬਿਹਾਗ ਤੇ ਹੋਰ ਭੈਰੋ,

ਰਾਮਕਲੀ ਥੀਂ ਜੀਓ ਲਖਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਕੋਈ ਕਹੇ ਬਿਲਾਵਲ ਹੋਰ ਟੋਡੀ.

ਕੋਈ ਸਾਵਰੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਕੋਈ ਭੈਰਵੀਂ ਗਾਂਵਦਾ ਹੋਰ ਆਸਾ,

ਕੋਈ ਸਿੱਧ ਤਿਲੋਗ ਬਜਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਕੋਈ ਸਾਜ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰ ਕੇ,

ਮਲੂਰ ਥੀਂ ਮੀਂਹ ਬਰਸਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਕੋਈ ਸਾਰੰਗ ਕੋਈ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ,

ਤਾਨਸੈਨ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਕੋਈ ਜੋਗ ਨਿਮਾਣੀ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ,

ਦਿਲੋਂ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਲੈ ਜਾਂਵਦਾ ਜੇ

ਕੋਈ ਕਹੇ ਬਿਲਾਵਲ ਸ਼ੋਕ ਸੇਤੀ.

ਕੋਈ ਚਿੱਤ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਲਾਵਦਾ ਜੇ

ਕੋਈ ਪੂਰਬਾ ਪੂਰਬੀ ਹੋਰ ਪੀਲੋ,
 ਬਰਵਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਲਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕੋਈ ਸੋਰਠ ਕਾਨੜਾ ਬੰਗਲਾ ਭੀ,
 ਮਾਲਕੋਸ ਬਿਭਾਗ ਨੂੰ ਗਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕੋਈ ਸ਼ਾਮ ਕਲਿਆਨ ਦੀ ਤਾਨ ਮਾਰੇ,
 ਕੋਈ ਨਟ ਕਲਿਆਨ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕੋਈ ਭਰੇ ਖਮਾਚ ਬੰਗਾਲਤੀ ਨੂੰ,
 ਕੋਈ ਗੋੜੀਓਂ ਤਾਨ ਉਠਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕੋਈ ਕਹੇ ਘੋੜੀ ਕੋਈ ਲਲਤ ਪੰਚਮ,
 ਕੋਈ ਦੀਪਕ ਗੋਡ ਅਲਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਵਡਹੰਸ ਹੰਡੋਲ ਕੋਈ,
 ਮੋਲਸਰੀ ਥੀਂ ਜੀਓ ਚਲਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਪਿਆਲੇ ਖਰੀਦਣ ਜਾਣਾ ਤੇ ਆ
 ਕੇ ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਹੁਸਨ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਮਿਰਜ਼ੇ ਇੱਜ਼ਤ ਬੋਗ ਤਾਈਂ,
 ਕੋਈ ਆਣ ਕੇ ਗੱਲ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਜੇ ।। ੪੨੦ ।
 ਤੁੱਲਾ ਨਾਮ ਘੁਮਿਆਰ ਹੈ ਜ਼ਾਤ ਉੱਤਮ,
 ਕੁੱਜੇ ਬਾਦੀਏ ਮੁਖ ਬਣਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਇਕ ਬਾਦੀਆ ਮੂਲ ਮੰਰਾਇ ਦੇਖੋ,
 ਜੇਕਰ ਦੇਖਣੇ ਨੂੰ ਜੀ ਚਾਂਹਵਦਾ ਜੇ ।
 ਦਿੱਤਾ ਭੇਜ ਗੁਲਾਮ ਸ਼ਿਤਾਬ ਮਿਰਜ਼ੇ,
 ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਪੁੱਛ ਪੁਛਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਅੱਗੇ ਕੱਤਦੀ ਸੀ ਸਈਆਂ ਨਾਲ ਸੋਹਣੀ,
 ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਲਾਮ ਸਿਧਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਹੁਸਨ ਦੇਖ ਗੁਲਾਮ ਗੁਲਾਮ ਹੋਇਆ,
 ਬਿਨਾਂ ਮੌਤ ਆਈ ਮਰ ਜਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਸਾਹਿਬ ਭੇਜਿਆ ਵਣਜ ਵਿਹਾਜਣ ਨੂੰ,
 ਹੱਥੋਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਿਕਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਐਪਰ ਡਾਢ ਦੇ ਕੇ ਜੀਉ ਆਪਣੇ ਨੂੰ,
 ਤੁੱਲੇ ਵੱਲ ਹੀ ਪੈਰ ਉਠਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਆਖੇ ਬਾਦੀਆ ਇਕ ਖਰੀਦਣਾ ਹੈ
 ਤੁੱਲਾ ਕੱਢ ਦੋ ਚਾਰ ਫੜਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਸਭ ਇਕ ਤੋ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੜੇ ਸਨ,
 ਇਕ ਪਕੜ ਲਿਆ ਮਨ ਭਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਇਕ ਦਿਰਮ ਥੀਂ ਮੁਲ ਖਰੀਦ ਕਰ ਕੇ,
 ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਦੇ ਪਾਸ ਲੈ ਜਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਇਆ,
 ਮੁੜ ਮੁੜ ਦੋਸਤਾਂ ਪਿਆ ਦਿਖਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਏਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਯਾਰੋ,
 ਵੇਖੋ ਹੋਰ ਫਤੂਰ ਕੀ ਪਾਂਵਦਾ ਜ ।
 ਸੋਹਣਾ ਛੱਲ ਸਜ਼ਾਦੜਾ ਮੱਸ ਭਿੰਨਾ,
 ਛੁਰੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਾਲ ਕੁਹਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਐਪਰ ਕੁਝ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਾਹੀਂ,
 ਕਿਹੜਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਮਿਟਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਜੇ ਕੁਝ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਤਾਈ,
 ਹੱਥ ਜੋੜ, ਗੁਲਾਮ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਆਖੇ ਇਕ ਮਹਿਬੂਬ ਮੈਂ ਵੇਖ ਆਇਆ,
 ਅੰਸਾ ਵੇਖਣੇ ਵਿਚ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਐਪਰ ਧੀ ਤੁੱਲੇ ਘੁਮਿਆਰ ਦੀ ਹੈ,
 ਸੂਰਜ ਵੇਖ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਚਿਹਰਾ ਚੌਧਵੀਂ ਰਾਤ ਦਾ ਚੰਦ ਆਹਾ,
 ਹੱਥੋਂ ਚੰਦ ਦਾ ਚੰਦ ਸਦਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਪਲਕਾਂ ਤੀਰ ਜੁਲਫ ਜੰਜੀਰ ਉਸ ਦੀ,
 ਗੋਇਆ ਨਾਗ ਕਾਲਾ ਕੁੰਡਲ ਪਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਆਦਮ ਕੋਣ ਜੇ ਨਾਂਹ ਬੇਰੋਸ਼ ਹੋਵੇ,
 ਨੂਰੀ ਮਲਕ ਭੀ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਮਰਦਾਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਹੁਸ਼ਨ ਕਮਾਲ ਤੇਰਾ,
 ਤਿਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਸੁਹਾਂਵਦਾ ਜੇ ॥ ੪੪੦ ॥
 ਕੁਛ ਪੁੱਛ ਨਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਮੂਲ ਮੈਥੋਂ,
 ਸਾਹਿਬ ਨਾਮ ਗੁਲਾਮ ਧਰਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਗੱਲ ਸਣਦਿਆਂ ਪਕੜ ਹੋ ਗਈ ਉਸ ਨੂੰ,

ਬਾਜ਼ ਦੇਖਿਆ ਹਾਲ ਵੰਵਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਵਿਚੋਂ ਸਾਂਗ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਭਾਲ ਗਈਆ,
 ਪਰ ਜ਼ਾਹਰਾ ਨਾ ਲਖਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਗੱਲ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਥੀਂ ਗਲ ਇਸ਼ਕ ਪਿਆ,
 ਕਲਾ ਸੁੱਤੜੀ ਪਿਆ ਜਗਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਆਖੇ ਚਲ ਮਹਿਬੂਬ ਦਿਖਾਲ ਮੈਨੂੰ,
 ਜਿਹੜਾ ਜੁਲਫ ਦੇ ਨਾਗ ਲੜਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਤਰਤੁ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮ ਰਵਾਂ ਹੋਇਆ,
 ਉਸੀ ਜਾਇ ਲੈ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਦੇਖ ਤੁੱਲੇ ਨੂੰ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਸੋੜੀ,
 ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਤੁੱਲੇ ਮੰਨ ਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕੀੜੀ,
 ਕਰੋ ਹੁਕਮ ਜੋ ਜੀ ਮਨਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਉਸ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣ ਕੇ ਇੱਜ਼ਤਬੇਗ ਮਿਰਜ਼ਾ,
 ਅਦਬ ਨਾਲ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕੁੱਜੇ ਪਿਆਲੜੇ ਕੁਝ ਖ਼ਰੀਦਣੇ ਮੈਂ,
 ਫੜਲ ਸਾਹ ਮਿਰਜ਼ਾ ਫਰਮਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਆਸ਼ਕ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਦੇਖਣ ਲਈ
 ਪਿਆਲੇ ਖ਼ਰੀਦਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਨਾਣਾ
 ਤੁੱਲਾ ਕੰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਮਸ਼ਗੂਲ ਆਹਾ,
 ਐਪਰ ਕੰਮ ਹੈ ਸੀ ਤੱਤੇ ਤਾ ਜਾਨੀ ।
 ਸੱਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ,
 ਆ ਕੇ ਭਾਂਡੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਖਾ ਜਾਨੀ ।
 ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲਾਂ ਥੀਂ ਚੰਦ ਬਾਹਰ ਆਵੇ,
 ਸੋਹਣੀ ਨਿਕਲੀ ਨਾਲ ਅਦਾ ਜਾਨੀ ।
 ਸੂਰਤ ਸੋਹਣੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸੋਹਣੀ ਦੀ,
 ਇੱਜ਼ਤਬੇਗ ਡਿੱਗਾ ਗਸ਼ ਖਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮੂੰਹੋ ਆਖ ਅੱਲਾ ਬੇਲੀ ਪਕੜ ਬਾਹੋਂ,
 ਲਏ ਤੁਰਤ ਗੁਲਾਮ ਉਠਾ ਜਾਨੀ ।
 ਸੋਹਣੀ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋ ਹੈਰਾਨ ਖੱਲੀ,

ਤੁੱਲਾ ਰੰਗ ਨੂੰ ਲਏ ਵਟਾ ਜਾਨੀ ।
 ਅੱਖੀਂ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿਤਾ,
 ਏਥੇ ਕੋਈ ਫ਼ਰੋਬ ਬਣਾ ਜਾਨੀ ।
 ਆਖੇ ਪੈਰ ਰਜ਼ਾਇ ਥੀਂ ਚਲ ਗਿਆ,
 ਐਪਰ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਖੁਦਾ ਜਾਨੀ ।
 ਓੜਕ ਭਾਂਡੜੇ ਦੇ ਦਿਖਾਏ ਸੋਹਣੀ,
 ਇੱਜ਼ਤਬੇਗ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ ਜਾਨੀ ।
 ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਂਵਦੀ ਏ,
 ਕੀਤਾ ਬਹੁਤ ਵਟਾ ਸਟਾ ਜਾਨੀ ।। ੪੬੦ ।।
 ਮੁੱਖ ਦੇਖਣੇ ਦੀ ਅਸਲ ਭੁੱਖ ਉਸ ਨੂੰ,
 ਹੋਇਆ ਏਸ ਥੀਂ ਮੋੜ ਮੁੜਾ ਜਾਨੀ ।
 ਕਹਿਆ ਹੋਰ ਥੀਂ ਜਾਇ ਖ਼ਰੀਦ ਵੀਰਾ,
 ਸੋਹਣੀ ਹੋਇ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖਫਾ ਜਾਨੀ ।
 ਜਦੋਂ ਓੜਕ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਕਾਰ ਹੋਈ,
 ਕਦੇ ਫੇਰ ਨਾ ਕੁਝ ਦੁਰਾ ਜਾਨੀ ।
 ਐਪਰ ਓੜਕ ਕੇਹੀ ਯਾਰੋ ਸਾਂਗ ਆਹੀ,
 ਗਈ ਜੀਉ ਤੇ ਜਾਨ ਜਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮਿਰਜ਼ੇ ਸਮਝਿਆ ਬਹੁਤ ਮਖੌਲ ਸੰਦਾ,
 ਓੜਕ ਲਏ ਦੋ ਚਾਰ ਚੁਕਾ ਜਾਨੀ ।
 ਜੋ ਕੁਝ ਮੁਖ ਥੀਂ ਮੰਗਿਆ ਸੋਹਣੀ ਨੇ,
 ਦਿੱਤਾ ਤੁਰਤ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਜਾਨੀ ।
 ਝੱਲ ਸਾਂਗ ਪਿਆਰਿਆਂ ਸੱਜਣਾ ਦੀ,
 ਡੇਰੇ ਆਇਆ ਹਾਲ ਵੰਵਾ ਜਾਨੀ ।

ਲੱਗਾ ਜ਼ਖਮ ਅਵੱਲੜਾ ਇਸ਼ਕ ਵਾਲਾ,
 ਗਈ ਪੀੜ ਕਲੇਜੜੇ ਧਾ ਜਾਨੀ ।
 ਯਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਾਲ ਬੇਹਾਲ ਉਸ ਦਾ,
 ਕੁੱਲ ਗੱਲ ਪੁੱਛਣ ਪਾਸ ਆ ਜਾਨੀ ।
 ਰੰਗ ਜ਼ਰਦ ਤੇ ਹਾਏ ਹਾਏ ਕੂਕੇਂ,
 ਇਹ ਕੇਹੀ ਬਣੀ ਤੇਰੇ ਭਾ ਜਾਨੀ ।
 ਆਖੇ ਪੀੜ ਕਲੇਜੜੇ ਕਾਰ ਮੈਨੂੰ,
 ਹੋਈ ਹਾਜ਼ਮਾ ਨਹੀਂ ਗਜ਼ਾ ਜਾਨੀ ।

ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਤੇ ਹੱਥ ਧੋਇ ਬੈਠਾ,
 ਕੋਈ ਵਾਹ ਲਾਵੇ ਮੈਥੋਂ ਆ ਜਾਨੀ ।
 ਯਾਰਾਂ ਰੋ ਕਿਹਾ ਜੀਵੇ ਜਾਨ ਤੇਰੀ,
 ਹੁਣੇ ਹੋਵਸੀ ਤੁੱਧ ਸ਼ਿਫਾ ਜਾਨੀ ।
 ਸਿਰਕਾ ਖਾਸ ਅੰਗੂਰੀ ਤੇ ਅਰਕ ਕਈ,
 ਰਹੇ ਸ਼ਰਬਤ ਯਾਰ ਪਿਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਕਾਰਣ ਨਬਜ਼ ਦਿਖਾਲਣੇ ਯਾਰ ਸੰਦੀ,
 ਲਏ ਹਿਕਮਤੀ ਕੁਲ ਸਦਾ ਜਾਨੀ ।
 ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਤੇਲ ਪਲੱਟਿਓ ਨੇ,
 ਦੇਣ ਕਾਹਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਕੁਝ ਫਰਕ ਨਾ ਪੈਦਤਾ ਮੂਲ ਯਾਰੋ,
 ਰਹੇ ਜ਼ੋਰ ਤਬੀਬ ਲਗਾ ਜਾਨੀ ।
 ਅਸਲੀ ਮਰਜ਼ ਨਾ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਸੱਕੇ,
 ਆਏ ਨਾਮ ਹਕੀਮ ਰਖਾ ਜਾਨੀ ।
 ਦੁੱਖ ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ ਦਵਾ ਕੀਤੀ,
 ਮੁੱਖ ਯਾਰ ਦਾ ਅਸਲ ਦਵਾ ਜਾਨੀ ।
 ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕ ਦੋਵੇਂ ਛਿਪੇ ਰਹਿਣ ਨਾਹੀਂ,
 ਓੜਕ ਗੱਲ ਗਏ ਯਾਰ ਧਾ ਜਾਨੀ ।। ੪੮੦ ।
 ਮਿਰਜ਼ਾ ਰੋਇ ਕੇ ਕਹੇ ਗੁਲਾਮ ਤਾਈਂ,
 ਚਲ ਫੇਰ ਮਹਿਬੂਬ ਦਿਖਾ ਜਾਨੀ ।
 ਆਖੇ ਸਾਹਿਬਾ ਅੱਜ ਮੰਕੂਫ ਰਖੇ,
 ਦਿਉ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮਤਾਂ ਸਮਝ ਜਾਵੇ ਬਾਪ ਸੋਹਣੀ ਦਾ,
 ਬਹੁਤੇ ਫੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਖਤਾ ਜਾਨੀ ।
 ਜੇਕਰ ਸਬਰ ਕਰਸੇ ਮਿਲਸੀ ਅਜਰ ਤੈਨੂੰ,
 ਨਿਤ ਫਜ਼ਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਠਰਾ ਜਾਨੀ ।
 ਸਾਇਤ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲ ਮਿਸਾਲ ਆਹੀ,
 ਕਿਵੇਂ ਭਲਕ ਤੇ ਕਰੇ ਟਿਕਾ ਜਾਨੀ ।
 ਓਸੇ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਸੰਦੀ,
 ਗਈ ਕਹਿਰ ਦੀ ਰਾਤ ਵਿਹਾ ਜਾਨੀ ।
 ਹੋਈ ਫਜ਼ਰ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ,
 ਗਿਆ ਘਰ ਤੁੱਲੋਂ ਕਰ ਧਾ ਜਾਨੀ ।

ਤੁੱਲਾ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ ਗੁਦਾਜ਼ ਆਹਾ,
 ਦੋਵੇਂ ਹੋ ਖੱਲ ਇਕ ਦਾ ਜਾਨੀ ।
 ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਮੰਗੀ,
 ਕਰਨ ਫੇਰ ਸਲਾਮ ਦੁਆ ਜਾਨੀ ।
 ਸੁਬਾ ਵਕਤ ਸੋਹਣੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਸੀ,
 ਆਫ਼ਤਾਬ ਦੀ ਜਾ ਬਜਾ ਜਾਨੀ ।
 ਪਾਲਾ ਰਾਤ ਵਾਲਾ ਉਸ ਦੂਰ ਕੀਤਾ,
 ਸੂਰਜ ਹੁਸਨ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਸੁਆ ਜਾਨੀ ।
 ਗਿਆ ਫੁੱਲ ਕਲੂਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਓਵੇਂ
 ਦਿੱਤੀ ਆਸ ਖੁਦਾਇ ਪੁਜਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮੁੱਖ ਵੇਖਿਆਂ ਦੁੱਖ ਤੇ ਦਰਦ ਸਾਰੇ,
 ਯਕ ਬਾਰ ਸਨ ਗਏ ਸਿਧਾ ਜਾਨੀ ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਹਿਆ ਭਾਂਡੇ ਹੋਰ ਦੋਵੇਂ,
 ਤੁੱਲਾ ਕਰੇ ਹਵਾਲਤੇ ਚਾ ਜਾਨੀ ।
 ਕੁਝ ਪਿਆਲਤੇ ਤੇ ਕੁਝ ਬਾਦੀਏ ਵੀ,
 ਲੈਂਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁੱਲ ਕਰਾ ਜਾਨੀ ।
 ਵਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਚਾਹ ਕਾਰਨ,
 ਨਿੱਤ ਜਾਣ ਦੀ ਫੜੀ ਅਦਾ ਜਾਨੀ ।

ਭਾਂਡੇ ਵੇਚਣ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਦਾ
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਸੱਦ ਆਖੇ,
 ਮੈਥੋਂ ਭਾਂਡਤੇ ਨਾਂਹ ਸਮਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਬਹੁਤ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਗੁਲਾਮ ਦਿਤੀ,
 ਕੱਢੀ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੁਕਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਭਾਂਡੇ ਜੋੜ ਸਾਰੇ ਪਾਲੇ ਪਾਲ ਰੱਖੇ,
 ਕਰਕੇ ਖ਼ੂਬ ਸਫਾ ਮਕਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਖੁਲ੍ਹਾ ਦਸਤ ਖਰੀਦ ਫਰੋਖਤ ਅੰਦਰ,
 ਲੱਗੇ ਭਾਂਡਤੇ ਕੁਲ ਵਿਕਾਨ ਬੇਲੀ ।। ੫੦੦ ।।
 ਭਾਂਡੇ ਵੇਚਣੇ ਕੁਲ ਫਰੋਬ ਆਹਾ,
 ਹੈਸੀ ਯਾਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਪਿਆਨ ਬੇਲੀ ।
 ਨਿੱਤ ਏਸ ਬਹਾਨਤੇ ਦੇਖਦਾ ਸੀ,
 ਜਿਹਤੇ ਯਾਰ ਲਾਇਆ ਸੀਨੇ ਬਾਨ ਬੇਲੀ ।

ਦੇਖੋ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਯਾਰੋ,
 ਮਹਿੰਗੇ ਲਏ ਸਸਤ ਦਵੇ ਆਨ ਬੇਲੀ ।
 ਏਸ ਘਾਟੜੇ ਨੂੰ ਲਾਹਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ,
 ਅਕਲ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਵੈਰ ਪਛਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਐਸਾ ਘਾਟੜਾ ਜਿਸ ਵਣਜਾਰੜੇ ਨੂੰ,
 ਕਿਚਰਕ ਰਹਿਸੀਆ ਵਿਚ ਇਮਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਉਤਕ ਦੰਸ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਹੋਇ ਗਏ,
 ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਕਜਾ ਖਿਜਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਪਹਿਰਾ ਜੁਹਰ ਮੁਰੀਖ ਦਾ ਆਣ ਹੋਇਆ,
 ਸੁਟੇ ਮੁਸ਼ਤਰੀ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਜੋ ਕੁਝ ਭਾਗ ਮਥੇ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ,
 ਆਏ ਬੁਰੇ ਨਸੀਬ ਨਦਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਜਿੱਥੇ ਕਹਿਰ ਖੁਦਾਇ ਨਜ਼ੂਲ ਕਰਸੀ,
 ਦੱਸ ਕੌਣ ਹੋਵੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਹੋਏ ਯਾਰ ਤਮਾਮ ਬੰਜਾਰ ਉਸ ਤੋਂ,
 ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਸਨ ਮਹਿਮਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਛੱਡ ਗਏ ਪਰਦੇਸ਼ ਇਕੱਲੜੇ ਨੂੰ,
 ਆਪੋ ਧਾਪ ਹੋ ਗਏ ਰਵਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਨਾ ਉਹ ਉਠ ਨਾ ਮਾਲ ਸੁਦਾਗਰੀ ਦਾ,
 ਹੋਈ ਕੁਲ ਮਤਾਅ ਵੈਰਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਨਾ ਉਹ ਰਿਹਾ ਗੁਲਾਮ ਨਾ ਯਾਰ ਜਾਨੀ
 ਹੋਇਆ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਸ਼ਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਜਿਹੜੇ ਯਾਰ ਅਤੇ ਗਮਖਾਰ ਆਹੋ,
 ਸੋ ਭੀ ਹੋਇ ਗਏ ਖਾਰਿ ਜਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਨਜ਼ੂਲ ਹੋਏ,
 ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਅਚਨਚੇਤ ਖਿਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ।
 ਨਾ ਕੁਝ ਸਾਨ ਨਾ ਕੁਝ ਗੁਮਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਉੱਕਾ ਖਾਣ ਜੋਗਾ ਪੱਲੇ ਨਾ ਰਹਿਆ,
 ਸਭ ਟੁੱਟ ਗਏ ਮਾਣ ਤਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਦੋ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ ਉਧਾਰ ਲਿਆ ਵੇਚੋ,
 ਅੰਪਰ ਘਾਟੜੇ ਕੰਮ ਗਵਾਨ ਬੇਲੀ ।

ਲਈ ਮਾਲਕਾਂ ਖੋਹ ਦੁਕਾਨ ਉਸ ਤੋਂ.
 ਇੱਜ਼ਤਬੇਗ ਹੋ ਖਲਾ ਹੰਗਾਮ ਬੋਲੀ ।
 ਜਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਆਹਾ ਸੋਈ ਟੁੱਟ ਗਿਆ,
 ਅੰਖਾ ਆਨ ਹੋਇਆ ਆਨ ਜਾਨ ਬੋਲੀ । । ੫੨੦ ।
 ਘਰ ਯਾਰ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਤੌਰ ਜਾਵੇ,
 ਦੰਮਾਂ ਬਾਝ ਨ ਕੰਮ ਅਸਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਰੱਬਾ ਬਾਝ ਤੇਰੇ ਕਿਸ ਤੇ ਜਾਇ ਕੂਕਾਂ,
 ਤੂੰਹੋਂ ਆਜਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਗਹਬਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਅਹਿਵਾਲ ਮਲੂਮ ਤੰਨੂੰ,
 ਵੰਗੀ ਜਾਨ ਹੋਇਆ ਅਸਮਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਮੈਂਨੂੰ ਸਾਹ ਤੋਂ ਚਾ ਗਦਾਇ ਕੀਤਾ,
 ਤੇਰੀਆਂ ਕੁਦਰਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਹਾਲ ਪਹੁੰਚਾ
 ਸੋ ਭੀ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਨਦਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਵਿਹਲ ਪਾਇ ਜੇ ਕਦੀ ਬੁਲਾਇਆ ਮੈਂ,
 ਮਾਰੇ ਸਾਂਗ ਮੈਂਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹ ਸਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਐਸਾ ਕੰਟ ਦਰਦੀ ਦੁਖ ਦਰਦ ਮੇਰੇ,
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਨੂੰ ਜਾ ਸੁਣਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਆਪ ਜਾਣਦਾ ਏਂ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਸਾਈਆ,
 ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਕਰਾਂ ਬਿਆਨ ਬੋਲੀ ।
 ਆਈਆ ਕੁਲ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਜ਼ੋਰ ਕਰ ਕੇ,
 ਕੀਤਾ ਆਨ* ਫਿਰਾਕ ਤੁਫਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਮੇਰੇ ਜੰਡ ਨਾ ਹੋਰ ਦੁਖਿਆਰ ਕੋਈ,
 ਅੱਲਾਹ ਆਪ ਹੋਇਆ ਕਹਿਰਵਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਜੇਕਰ ਵਖਤ ਪਾਵੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ,
 ਦਰ ਦਰ ਉਤੇ ਧੱਕੇ ਖਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਪੇਸ ਆਈਆਂ,
 ਕੀ ਕਰਾਂ ਬਿਆਨ ਅਯਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਤੁੱਲੇ ਦੇ ਘਰ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਨੌਕਰ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਮਹੀਂਵਾਲ ਸਦਵਾਣਾ
 ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਕਮਾਲ ਦਲੀਲ ਸੋਤੀ,
 ਗਇਆ ਘਰ ਤੁੱਲੇ ਘੁਮਿਆਰ ਸਾਈਂ ।

ਰੇ ਰੇ ਕੁਲ ਮੁਸੀਬਤਾ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ,
 ਆਹੀ ਮਾਰ ਕੀਤਾ ਇਜਹਾਰ ਸਾਈ ।

ਜੇ ਕੁਝ ਮਾਲ ਆਹਾ ਚੋਰ ਘਿੰਨ ਗਏ,
 ਹੋਇਆ ਆਇ ਕੇ ਬਹੁਤ ਲਾਚਾਰ ਸਾਈ ।
 ਪੱਲੇ ਦਿਰਮ ਦੀਨਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾਹੀਂ,
 ਦੋਮਾਂ ਆਣ ਦਿਤੀ ਅੰਸੀ ਹਾਰ ਸਾਈਂ ।

ਅੰਪਰ ਦਿਤਿਆਂ ਬਾਝ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾਹੀਂ,
 ਜੇ ਕੁਝ ਤੁੰਧ ਤੋ ਲਿਆ ਉਧਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਦਰਬਾਰ ਆਇਆ,
 ਕੋਈ ਦੱਸ ਦਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਕਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਵਾਂਗ ਗੋਲਿਆਂ ਹੁਕਮ ਕਬੂਲ ਤੇਰਾ,
 ਕਰਸਾਂ ਕਾਰ ਤਮਾਮ ਸਵਾਰ ਸਾਈ
 ਇੱਜਤ ਬੇਗ ਤਾਈਂ ਕਾਮਾ ਰੱਖਣੇ ਦੀ
 ਕਰੇ ਜੀਉ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਸਾਈਂ ।। ੮੪੦ ।

ਕੂੜਾ ਢੋਣ ਸੰਦੀ ਦੱਸੀ ਕਾਰ ਤੁੱਲੇ,
 ਮਿਰਜਾ ਮੰਨਿਆ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸਾਈਂ ।
 ਏਸ ਬਾਤ ਨੂੰ ਲੱਖ ਅਹਿਸਾਨ ਜਾਤਾ,
 ਇੱਜਤ ਬੇਗ ਨੇ ਵਾਸਤੇ ਯਾਤ ਸਾਈਂ ।
 ਸਿਰ ਤੇ ਚਾਈ ਕੂੜਾ ਨਿੱਤ ਢੋਵਦਾ ਸੀ,
 ਹੋਰ ਖਿਦਮਤਾਂ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਹੁਣ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਆਣ ਕਾਮਾ,
 ਦੋਖੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਗੱਲ ਦੱਸਣੇ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾ ਨਾਹੀਂ,
 ਮਤਾਂ ਜਾਏ ਹੰਕਾਰ ਕਹਾਰ ਸਾਈਂ ।

ਇੱਜਤ ਬੇਗ ਨੇ ਪਾਸ ਦੁਕਾਨ ਤੁੱਲੇ
 ਲਾਇ ਦਿਤੇ ਨੇ ਕਈ ਅੰਬਾਰ ਸਾਈ ।
 ਤੁੱਲੇ ਸਮਝਿਆ ਹੋਰ ਨਾ ਲੋੜ ਮੈਨੂੰ,
 ਅੰਪਰ ਏਹ ਕਾਮਾ ਖਬਰਦਾਰ ਸਾਈਂ ।

ਐਸਾ ਹੋਰ ਕਾਮਾ ਕਿਤੇ ਹੋਗ ਵਿਰਲਾ,
 ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੁਸਿਆਰ ਸਾਈਂ ।
 ਤੁੱਲ ਸੋਦ ਕਿਹਾ ਇਕ ਰੋਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ
 ਮੀਆਂ ਚਾਇ ਨਾਹੀਂ ਹੁਣ ਭਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਇਹ ਲੈ ਨਿੱਤ ਚਰਾ ਲਿਆ ਮੱਝੀਂ,
 ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਲਿਆਵਦੇ ਚਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਨਿੱਤ ਸਾਂਭ ਕੇ ਮਹੀਂ ਚਰਾ ਲਿਆਵੇ,
 ਕਦੇ ਪਾਰ ਜਾਵੇ ਕਦੇ ਆਰ ਸਾਈ ।
 ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਕੋਲੋਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਬਣਿਆ,
 ਉਸ ਰੋਜ਼ ਥੀਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਸਦਾਇਆ ਖਲਕ ਅੰਦਰ,
 ਕਾਰਨ ਯਾਰ ਦੇ ਇਕ ਦੀਦਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਜਿਹੜੇ ਯਾਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਲਚਾਰ ਕੀਤਾ,
 ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗੁਫਤਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਅੰਪਰ ਵੇਖਦਾ ਸੀ ਨਿੱਤ ਯਾਰ ਤਾਈਂ,
 ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਰਿਹਾ ਕਰਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਇਕੱਲਤੀ ਵੇਖ ਸੋਹਣੀ,
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਰੁੰਨਾ ਜ਼ਾਰੋ ਜਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਜੋ ਕੁਝ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਅਲਫ਼ੋ ਯੇ ਤੀਕਰ,
 ਕੀਤਾ ਯਾਰ ਦੇ ਗੋਸ਼ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਾਈਂ ।

ਤੇਰਾ ਨੌਕਰਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਾਹੀ
 ਮੇਰੇ ਸੋਹਣਿਆ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਸਾਈਂ
 ਤੁੱਧ ਕਾਰਨੇ ਮੈਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਬਣਿਆ,
 ਵਾਲੀ ਹੋ ਕੇ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰ ਸਾਈਂ ।। ੮੬੦ ।

ਕਦੀ ਸਾਲ ਹੋਏ ਇਸੇ ਹਾਲ ਅੰਦਰ,
 ਤੈਨੂੰ ਅਜੇ ਨਾ ਖਿਆਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਵਾਹ ਬੇਪਰਵਾਹੀਆ ਤੇਰੀਆਂ ਓ,
 ਕਦੇ ਨਾਹ ਹੋਇਓਂ ਗਮਖਾਰ ਸਾਈ ।
 ਦੇਈਂ ਨਾਮ ਖੁਦਾ ਦਵਾ ਮੈਨੂੰ,
 ਡਿੱਗਾ ਆਣ ਤੇਰੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਈਂ ।

ਇਕੋ ਪਿਆਰਿਆ ਦੋਹ ਮੁਰਾਦ ਮੇਰੀ.
 ਇਕੋ ਮਾਰ ਮੈਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਸਾਈਂ । ।
 ਸੋਹਣੀ ਕੋਲ ਖਲੋਇ ਕੇ ਸੁਣੀ ਸਾਰੀ.
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੀ ਜ਼ਾਰ ਪੁਕਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਅੱਖੀ ਪਰਤ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਮੂਲ ਸੋਹਣੀ.
 ਸਰਮਸਾਰ ਰਹੀ. ਸਰਮਸਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਨਾ ਕੁਝ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਮੂੰਹੋਂ ਸੋਹਣੀ ਨੇ.
 ਐਪਰ ਇਸ਼ਕ ਲਈ ਵਿਚੋਂ ਮਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਯਾਰੋ ਗੱਲ ਕਹੀ ਇਕ ਸਾਗ ਆਹੀ.
 ਗਈ ਭਾਲ ਕਲੇਜਿਓਂ ਪਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਹੋਈ ਪਕੜ ਕਲੇਜੜੇ ਤੁਰਤ ਉਸ ਨੂੰ.
 ਆਹੀ ਆਣ ਕੀਤਾ ਧੁੰਧੂਕਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਓਸ ਆਹ ਵਾਲੀ ਧੁੰਧੂਕਾਰ ਵਿਚੋਂ.
 ਪਿਆ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਨਜਰ ਬਜਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਮਹੀਵਾਲ ਸਦੇ ਕੁਛ ਦੁੱਖ ਵੰਡੇ.
 ਆਹੇ ਦੁੱਖ ਜੋ ਬਾਝ ਸੁਮਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਨਿੱਤ ਨਾਲ ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੇ ਕਰੇ ਗੱਲਾ.
 ਸੋਹਣੀ ਸਰਮ ਹਯਾ ਉਤਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਉਥੇ ਸਰਮ ਹਯਾ ਦੀ ਜਾ ਨਾਹੀਂ.
 ਜਿਥੇ ਅੱਖੀਆ ਹੋ ਗਈਆਂ ਚਾਰ ਸਾਈਂ ।
 ਫਜਲ ਸ਼ਾਹ ਕਿੰਨੇ ਗਾਟੇ ਭੰਨੇ ਬੈਠੇ.
 ਜਿਨ੍ਹਾ ਚੁੱਕਿਆ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਭਾਰ ਸਾਈਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਆਮ ਚਰਚਾ
 ਬੋੜੇ ਦਿਨ ਅੰਦਰ ਇਤਨਾ ਇਸ਼ਕ ਵਧਿਆ.
 ਰਹੀ ਹੱਦ ਹਦੂਦ ਨਾ ਕਾ ਮੀਆ ।
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਸੰਦੀ ਲੱਜ ਲਾਹ ਸੁੱਟੀ,
 ਸੋਹਣੀ ਸਰਮ ਹਯਾ ਵੰਜਾ ਮੀਆਂ ।
 ਜਿਥੇ ਇਸ਼ਕ ਆਇਆ ਓਥੇ ਸਰਮ ਕੋਹੀ.
 ਇਸ਼ਕ ਛੱਡਦਾ ਨਹੀਂ ਹਯਾ ਮੀਆਂ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਪਾਇਆ.
 ਦਿਤਾ ਦਿਲ ਤੋਂ ਖੰਫ ਉਠਾ ਮੀਆਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਯਾਰ ਪਿਛੇ ਕਮਲੀ ਹੋਇ ਰਹੀ,
 ਵਾਂਗ ਵਹਿਸ਼ੀਆਂ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾ ਮੀਆਂ ।
 ਦੋਵੇਂ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਦਾਜ਼ ਹੋਏ,
 ਸੱਚਾ ਇਸ਼ਕ ਜੇ ਨੂਰ ਖੁਦਾ ਮੀਆਂ ।। ੫੮੦ ।

ਬਾਝ ਡਿੱਠਿਆਂ ਨਾ ਆਰਾਮ ਆਵੇ,
 ਦੋਹਾ ਬੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਚੈਨ ਚਾ ਮੀਆਂ ।
 ਜ਼ਾਹਰ ਦੇ ਦਿੱਸਟ ਬਾਤਨ ਜਾਨ ਇਕੋ,
 ਐਸਾ ਪਿਆਰ ਪਾਇਆ ਨਿਹੁੰ ਲਾ ਮੀਆਂ ।

ਇਕ ਜਾਨ ਤੇ ਦੁੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਯਾਰੋ,
 ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਰਜ਼ਾ ਮੀਆਂ ।
 ਕੁਝ ਵੱਸ ਨਾ ਚਲਦਾ ਸੋਹਣੀ ਦਾ,
 ਮਹੀਂ ਚਾਰਨੋਂ ਦੇ ਹਟਾ ਮੀਆਂ ।

ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਵੇ ਸੋਹਣੀ ਦੇਖਦੀ ਸੀ,
 ਮਹੀਂ ਚਾਰਨੇ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਨਾਲ ਖੈਰ ਆਵੇ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮੇਰਾ,
 ਮੂੰਹੋਂ ਮੰਗਦੀ ਰਹੇ ਦੁਆ ਮੀਆਂ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਰਦ ਰੱਖੇ,
 ਦਿਨ ਰਾਤ ਨ ਕਰੇ ਖਤਾ ਮੀਆਂ ।
 ਸੁੰਢੇ ਲੋਕ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਾਲੇ,
 ਸੁੱਤੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਜਗਾ ਮੀਆਂ ।
 ਚੁਗਲ ਖੈਰ ਗੱਮਾਜ਼ ਜੋ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ,
 ਨਜ਼ਰਬਾਜ਼ ਆਏ ਕਰ ਧਾ ਮੀਆਂ ।
 ਬੇਲੀ ਚਾਇ ਵਿਛੋੜਦੇ ਬੇਲੀਆਂ ਤੋਂ,
 ਮਿਲੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜੁਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਟੁਰੀ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚਾਰ ਯਾਰੋ,
 ਦਿਤੀ ਦੂਤੀਆਂ ਗੱਲ ਹਿਲਾ ਮੀਆਂ
 ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਚ ਆਹਾ ਕੁਝ ਝੂਠ ਨਾਹੀਂ,
 ਸੱਚ ਝੂਠ ਥੀਂ ਦੇਣ ਬਣਾ ਮੀਆ ।
 ਖ਼ਿਆਰੀ ਸ਼ੁਹਰਤ ਕੁਝ ਝਠ ਨਾਹੀਂ,

ਸੱਚ ਝੂਠ ਥੀਂ ਦੇਣ ਬਣਾ ਮੀਆਂ ।
 ਖੁਆਰੀ ਬੁਰਤ ਜੰਗ ਜਹਾਨ ਵਾਲੀ,
 ਲਿਖੀ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਧੁਰੇ ਭਾ ਮੀਆਂ ।
 ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ,
 ਦਿਤੀ ਦੂਤੀਆਂ ਗੱਲ ਪੁਚਾ ਮੀਆਂ ।
 ਓਥੇ ਜਾਹ ਨਾ ਰਹੀ ਸਮੇਟੇ ਦੀ,
 ਕੀਤਾ ਗੱਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖਿੰਡਾ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਇਹ ਚੰਨ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਅੰਬਰ,
 ਕਿਹੜਾ ਕੱਜ ਕੇ ਦੇ ਛੁਪਾ ਮੀਆਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਸਹੇਲੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ
 ਇਕ ਖਾਸ ਸਹੇਲਤੀ ਸੋਹਣੀ ਦੀ,
 ਮਹਿਰਮ ਰਾਜ ਸੀ ਨਾਲ ਵਫਾ ਵਾਰੀ ।
 ਸੁਣ ਕੇ ਗੱਲ ਕਿਤੋਂ ਆਈ ਦੌੜ ਓਵੇਂ,
 ਲਈ ਸੋਹਣੀ ਪਾਸ ਬੁਲਾ ਵਾਰੀ ।
 ਆਖੇ ਗੱਲ ਤੇਰੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਗਈ,
 ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕਰੇ ਲੁਕਾ ਵਾਰੀ ।
 ਸੋਹਣੀ ਆਖਿਆ ਦੱਸ ਇਲਾਜ ਕੋਈ,
 ਤੂੰ ਹੈ ਅਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਨਾ ਵਾਰੀ ।। ੬੦੦ ।
 ਜੇਕਰ ਮਾਂ ਤੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਖਬਰ ਹੋਸੀ,
 ਦੇਸਟ ਮੁਝ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਵਾਰੀ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੂੰ ਚਾ ਜਵਾਬ ਦੇਸਟ,
 ਤਾਂ ਭੀ ਮਰ ਵੈਸਾਂ ਜਹਿਕ ਖਾ ਵਾਰੀ ।
 ਆਖ ਸੋਹਣੀਏਂ ! ਇਸ਼ਕ ਮਿਸਾਲ ਆਤਸ਼,
 ਕੱਖੀਂ ਭਾਹ ਨਾ ਕਰੇ ਛੁਪਾ ਵਾਰੀ ।
 ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ ਤੇਰੀ,
 ਏਥੇ ਅਕਲ ਸੰਦੀ ਨਹੀਂ ਚਾ ਵਾਰੀ ।
 ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਸੱਜਣ ਦੂਤੀ ਜਗ ਸਾਰਾ,
 ਕੁਝ ਖੌਫ ਨਾ ਜੀਉ ਤੇ ਲਿਆ ਵਾਰੀ ।
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖ ਡਿਠੋ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਖ ਪਾਏ,
 ਦੁੱਖੋਂ ਸੁੱਖ ਦਿੰਦਾ ਰੱਬ ਚਾ ਵਾਰੀ ।
 ਤੰਗੀ ਬਾਦ ਫਰਹਤ, ਫਰਹਤ ਬਾਦ ਤੰਗੀ।

ਦਿੱਤਾ ਆਪ ਖੁਦਾਇ ਫ਼ਰਮਾ ਵਾਰੀ ।
 ਸਾਬਤ ਰੱਖ ਯਕੀਨ ਮੁਤੀਨ ਕਰਕੇ,
 ਮੁੱਖ ਯਾਰ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਭਵਾ ਵਾਰੀ ।
 ਦਿਲੋਂ ਡੋਲ ਨਾ ਮੂਲ ਮੈਂ ਘੋਲ ਘੱਤੀ,
 ਨਾਲ ਸਬਰ ਦੇ ਕੰਮ ਰਵਾ ਵਾਰੀ ।
 ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁਫ਼ੂਰ ਰਹੀਮ ਸਾਈਂ,
 ਲੈਸੀ ਫਜ਼ਲ ਤੋਂ ਆਸ ਪੁਗਾ ਵਾਰੀ ।

ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਗੱਲ ਪੁਛਣੀ
 ਓਤਕ ਘਰੀਂ ਗਈ ਪਿਆਰੀ ਸੋਹਣੀ ਦੇ,
 ਓਸੇ ਤੌਰ ਦੇ ਸੁਖਨ ਅਲਾ ਮੀਆਂ ।
 ਗੱਲ ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਤਾਈਂ,
 ਦਿੱਤੀ ਕਿਸੇ ਹਸੂਦ ਸੁਣਾ ਮੀਆਂ ।
 ਕੋਈ ਘੱਲ ਸ਼ਿਤਾਬ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚੋਂ,
 ਲਈ ਮਾਂ ਨੇ ਧੀ ਸਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਲੱਗੀ ਕਰਨ ਨਸੀਹਤਾਂ ਹੋ ਗੁੱਸੇ,
 ਫਜ਼ਲ ਸੋਹਣੀ ਪਾਸ ਬਹਾ ਮੀਆਂ ।

ਮਾਂ ਨੇ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਕਰਨੀ
 ਮੂੰਹੋਂ ਆਖਦੀ, ਤੱਤੀਏ ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ,
 ਅਸਾਂ ਤੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤੋ ਤਾ ਧੀਆ ।
 ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਲੀਓ ਪੋਸੀਓ ਤੂੰ,
 ਦਿੱਜਤ ਬਾਪ ਦੀ ਦਦੋਂ ਗਵਾ ਧੀਆ ।
 ਨੀ ਤੂੰ ਲੱਜ ਅਸਾਡੜੀ ਲਾਹ ਸੁੱਟੀ,
 ਚੰਗਾ ਕੀਤੋ ਈ ਹੱਕ ਅਦਾ ਧੀਆ ।
 ਹੁਣ ਵਕਤ ਨਾ ਆਵਦਾ ਹੱਥ ਮੇਰੇ,
 ਦੋਦੀ ਜੰਮਦਿਆਂ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਲਾ ਧੀਆ ।
 ਕਿਧਰ ਸੋਹਣੀਏ ! ਗਿਆ ਹਯਾਉ ਤੇਰਾ,
 ਵਾਰੀ ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਧੀਆ ।
 ਫਿਰੇ ਵੱਤਦੀ, ਕੱਤਦੀ ਮੂਲ ਨਾਹੀਂ,
 ਖੜੀ ਰਹੇ ਮਹੱਲ ਤੇ ਜਾ ਧੀਆ ।। ੬੩੦ ।।
 ਸਮਝ ਜਾਹ ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੋੜਨੀ ਦੋਂ,

ਜਲੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਜਲਾ ਧੀਆ ।
 ਸ਼ਾਲਾ ਮੌਤ ਆਵੀ, ਕੀ ਕੁਝ ਸਮਝ ਕੀਤੋ,
 ਇਸ਼ਕ ਕਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਰਵਾ ਧੀਆ ।
 ਸ਼ਾਲਾ ਮਰੇ ਤੂੰ ਡਾਰੀਏ ਕਵਾਰੀਏ ਨੀ,
 ਹੋ ਜਾ ਦੂਰ. ਨਾ ਪਈ ਖਪਾ ਧੀਆ ।
 ਫਜ਼ਲ ਮਾਂ ਆਖੇ ਤੈਥੋ ਬਹੁਤ ਹੋਈ,
 ਅਸੀਂ ਰੱਜ ਰਹੇ ਜਣ ਜਾ ਧੀਆ ।

ਕਵੀ ਵਾਕ

ਮੰਤਰ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇ,
 ਰਹੀ ਮਾਂ ਗਰੀਬ ਚਲਾ ਮੀਆਂ ।
 ਕੋਲ ਬੈਠ ਸੁਣੀਆਂ ਸੋਹਣੀ ਸਭ ਗੱਲਾਂ,
 ਕੀਤੀ ਮੂਲ ਨਾ ਚੁੰ ਚਰਾ ਮੀਆਂ ।
 ਐਪਰ ਇਸ਼ਕ ਰਚਿਆ ਲੂੰ ਲੂੰ ਸੋਹਣੀ ਦੇ,
 ਜਾਤਾ ਯਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਖੁਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਨ ਈਮਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤਾ,
 ਕਿਹਾ ਓਸ ਥੀਂ ਫੇਰ ਫਿਰਾ ਮੀਆਂ ।
 ਇਸ਼ਕ ਨੰਗ ਨਾਮੂਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਕੀ,
 ਇਸ਼ਕ ਤੋੜਦਾ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਇਸ਼ਕ ਖੁਆਰ ਹੋਏ,
 ਹੱਥੋ ਹੋਵਦਾ ਦੁਣ ਸਵਾ ਮੀਆਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦੇਣਾ
 ਓੜਕ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੋਹਣੀ ਨੇ,
 ਜੁੰਮੇ ਮੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਖਤਾ ਮਾਏ ।
 ਇਸ਼ਕ ਇਸ਼ਕ ਦੱਸੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੈਨੂੰ.
 ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾ ਕਾ ਮਾਏ ।
 ਬੇਤਕਸੀਰ ਤਾਈਂ ਬੁਰਾ ਬੋਲਨੀਂ ਏਂ,
 ਨਾਲੇ ਦੇਨੀ ਹੈਂ ਬੁਰੀ ਦੁਆ ਮਾਏ ।
 ਪਿਆਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਚੋਰੀਆਂ ਲਾਵਨੀ ਏਂ.
 ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਨੇ ਲਿਆ ਚੁਰਾ ਮਾਏ ।

ਕੀ ਕੁਛ ਰੰਗ ਆਹਾ ? ਕਿਤਨੇ ਕੱਦ ਹੋਸੀ ?
 ਕਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਰੱਖਿਆ ਪਾ ਮਾਏ ।
 ਸ਼ਾਲਾ ਹੱਥ ਸਤੋ ਉਹ ਜੋ ਇਸ਼ਕ ਤੇਰਾ,
 ਜੇ ਮੈਂ ਖੋਲ੍ਹ ਡਿੱਠਾ, ਹੱਥ ਲਾ ਮਾਏ ।
 ਯਾ ਉਹ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਤੇਰੀ ਚੀਜ਼ ਆਹੀ,
 ਯਾ ਉਹ ਵਰਤਣੇ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਮਾਏ ।
 ਨਾਲ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਕੀਕਰ ਲਾਇਆ ਮੈਂ,
 ਇਹ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਹਾਲ ਸੁਣਾ ਮਾਏ ।
 ਮੈਨੂੰ ਅੰਬੜੀਏ ਕੀ ਪਰਵਾਹ ਹੈ ਸੀ,
 ਕਰਦੀ ਐਡ ਲੁਕਾ ਛਿਪਾ ਮਾਏ ।
 ਲੈਂਦੀ ਰੂਬਰੂ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ,
 ਨਾ ਸੀ ਤੁਧ ਥੀਂ ਕੁਝ ਲੁਕਾ ਮਾਏ ।। ੬੪੦ ।।
 ਤੂੰ ਬੇਉਜਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਉਜਰ ਦੇਵੇਂ,
 ਉੱਚੀ ਬੋਲੀਓਂ ਧੁੰਮ ਤੂੰ ਪਾ ਮਾਏ ।
 ਵੇਦਨ ਆਪਣੇ ਜੀਉ ਦੀ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ,
 ਭਾਵੇਂ ਬੈਠੀ ਹੈਂ ਕੁਝ ਤੂੰ ਖਾ ਮਾਏ ।
 ਅੱਗੇ ਇੰਜ ਤੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਮੂਲ ਕੀਤਾ,
 ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਕੀਤੀ ਮੇਰੇ ਭਾ ਮਾਏ ।
 ਜੇਕਰ ਮਰਜ਼ ਸੁਦਾ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ,
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਬਜ਼ ਦਿਖਾ ਮਾਏ ।

ਮਾਂ ਦਾ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਾ
 ਮਰੇਂ ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ ! ਫਲੇਂ ਮਾਉਂ ਤਾਈਂ,
 ਐਡੇ ਮਕਰ ਫ਼ਰੋਬ ਬਣਾ ਧੀਆ ।
 ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉਤੇ ਤੈਨੂੰ ਮੱਤ ਦਿਤੀ,
 • ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਕੜੀਓ ਜਾ ਧੀਆ ।
 ਆਲੀ ਭੋਲੜੀ ਕੁਝ ਨਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈਂ,
 ਤੈਥੀਂ ਗੱਲ ਦਾ ਵੱਲ ਨਾ ਆ ਧੀਆ
 ਯਾਰੀ ਲਾਈਓ ਈ ਨਾਲ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ
 ਵੇਖਾਂ ਕੀ ਹੋਸੀ ਤੇਰੇ ਭਾ ਧੀਆ ।
 *ਚਾਦਰ ਸਤਰ ਹਯਾ ਦੀ ਚਾਕ ਕਰ ਕੇ,
 ਪਿੱਛੇ ਚਾਕ ਫਿਰੇ ਮਬਤਲਾ ਧੀਆ ।

ਜਾਗ. ਫਜ਼ਲ ਥੀਂ ਕਹਿਰ ਨਜ਼ੁਲ ਹੋਸੀ.
ਸੁਣ ਕੇ ਦੇਸੀਆ ਬਾਪ ਮੁਕਾ ਧੀਆ ।

ਜੁਆਬ ਸੋਹਣੀ

ਤੋਬਾ ਆਖ ਅੰਮਾ ਝੂਠ ਬੋਲ ਨਾਹੀ.
ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖਾਸ ਨਿਤਾਰ ਮਾਏ ।
ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਅੰਬ ਦੇਖੇਂ.
ਖਿੱਚ ਮਾਰ ਮੈਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਮਾਏ ।
ਕੁਝ ਖੋਫ ਖੁਦਾਇ ਨਾ ਮੂਲ ਤੈਨੂੰ.
ਧੀਆਂ ਕਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਯਾਰ ਮਾਏ ।
ਕਿਤੇ ਅੱਖੀਆ ਪਰਤ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਮੈਂ.
ਸਰਮਸਾਰ ਰਹੀ. ਸਰਮਸਾਰ ਮਾਏ ।
ਦੇਵੇ ਦੋਸ਼ ਪਈ ਬੇਦੋਸ਼ ਤਾਈ.
ਭਲਾ ਗੈਬ ਦੇ ਬਾਜ ਨਾ ਮਾਰ ਮਾਏ ।
ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਤੋ ਪੁੱਛ ਅਹਿਵਾਲ ਮੇਰਾ.
ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਮਾਏ ।

ਜੁਆਬ ਮਾਂ

ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਤਮਾਮ ਮੈਂ ਜਾਣਨੀ ਹਾਂ.
ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਪਈ ਵਸਾਹ ਧੀਆ ।
ਹੈਂਸਿਆਰੀਏ, ਕੁਆਰੀਏ, ਡਾਰੀਏ ਨੀ !
ਧੀਆ ਬੇਟੀਆਂ ਦੇ ਕਰੀਂ ਰਾਹ ਧੀਆ ।
ਪਈ ਮੁਖ ਸਵਾਰ ਕੇ ਕਰੇ ਗੱਲਾਂ.
ਮੈਥੋਂ ਅੰਸੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕੇ ਜਾਹ ਧੀਆ ।
ਭੱਠ ਪਿਆ ਤੇਰਾ ਨਿਜ ਜੰਮਣਾ ਨੀ,
ਪੁੱਤ ਸਟੀਓ ਈ ਸਾਡੀ ਲਾਹ ਧੀਆਂ ।। ੬੬੦ ।।
ਨੀ ਤੂੰ ਖਾਵੰਦ ਚਾਹਿਆ ਲੋੜਨੀ ਹੈ.
ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਕਰਸਾਂ ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਧੀਆ ।
ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਦੀ ਕਸਮ. ਨਾ ਝੂਠ ਮੂਲੋ.
ਮੈਨੂੰ ਸੋਹਣੀਏ ਲਾਇਆ ਈ ਦਾਹ ਧੀਆ ।

ਜੁਆਬ ਸੋਹਣੀ

ਸੋਹਣੀ ਰੋ ਕਿਹਾ ਹੋ ਜ਼ਾਲਮੇ ਨੀ !
 ਮੈਨੂੰ ਸਾਤ ਨਾਹੀਂ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਮਾਏ ।
 ਅੰਸੀ ਗੱਲ ਨਾ ਆਖਣੋਂ ਸੰਗਨੀ ਹੈਂ,
 ਬੋਲ ਬੋਲ ਤੂੰ ਮੁਖ ਸੰਭਾਲ ਮਾਏ ।
 ਜੋ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕੀਤੀ,
 ਅੱਜ ਕਰ ਲੈ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮਾਏ ।
 ਕੁਝ ਖਾ ਮਰਸਾਂ ਤੇਰੀਆ ਬੋਲੀਆਂ ਤੋਂ,
 ਹੋਰ ਜਾਲ ਮਾਏ, ਹੋਰ ਜਾਲ ਮਾਏ ।
 ਹੁਣ ਦੇਹ ਨਖਸਮਤੀ ਖਸਮ ਮੈਨੂੰ,
 ਪਹਿਲੇ ਦਸਿਓ ਈ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮਾਏ ।
 ਕਿਵੇ ਨਿੱਘਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨ ਮੂਲ ਗਈ ਏ,
 ਨਾ ਇਹ ਝੂਠ ਸੰਦੀ ਅੱਗ ਬਾਲ ਮਾਏ ।
 ਇਹਨਾ ਬੋਲੀਆ ਤੋ ਮਰ ਜਾਣ ਚੰਗਾ,
 ਮੇਰਾ ਆਣ ਪੁੱਜਾ ਹੁਣ ਕਾਲ ਮਾਏ ।
 ਫਜਲ ਸਾਹ ਸੋਹਣੀ ਯਾਰ ਨਾਲ ਮੱਤੀ,
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਕੂਕੇ ਵਾਲ ਵਾਲ ਮਾਏ ।

ਕਲਾਮ ਮਾਂ

ਤੇਰਾ ਹਾਲ ਅਹਿਵਾਲ ਮਲੂਮ ਮੈਨੂੰ,
 ਬਸ ਰੋਹ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਆ ਧੀਆ ।
 ਜੇਕਰ ਮੌਤ ਆਵੇ ਤੇਰੀ ਜਹੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਮਾਪੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੁਕਰ ਬਜਾ ਧੀਆ ।
 ਇਹ ਭੀ ਮਕਰ ਫਰੋਬ ਕਮਾਲ ਤੇਰਾ,
 ਜਿਹੜਾ ਰੋਣ ਉਤੇ ਪਾਇਓ ਤਾ ਧੀਆ ।
 ਤੁਧ ਜੇਰੀਆਂ ਨ ਡਰਨ ਬਲਾਈਆਂ ਤੋਂ,
 ਰਾਤੀਂ ਚੀਰ ਵੰਜਨ ਦਰਿਆ ਧੀਆ ।
 ਅੰਵੇ ਜਾਣਨੀ ਹੈਂ ਮੈਂ ਭੀ ਮਾਂ ਤੇਰੀ,
 ਮੈਨੂੰ ਨੰਣ ਨ ਪਈ ਦਿਖਾ ਧੀਆ ।
 ਰਾਤੀ ਬਾਪ ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਖਬਰ ਕਰਸਾਂ,
 ਜਿੰਦੋਂ ਦੇਸੀਆ ਤੁਧ ਵੰਜਾ ਧੀਆ ।

ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਕਾਰੇ ਹੱਥੀਏ ਨੀ !
 ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਪਈ ਠਗਾ ਧੀਆ ।
 *ਮਹੀਵਾਲ ਨੂੰ ਚਾ ਜਵਾਬ ਦੇਸਾਂ,
 ਜਦੋਂ ਲਿਆਵਸੀ ਮਹੀਂ ਚਰਾ ਧੀਆ ।
 ਅੰਗ ਸਾਕ ਕਬੀਲੜਾ ਕੀ ਸਾਡਾ,
 ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ ਦੀ ਉਹ ਬਲਾ ਧੀਆ ।
 ਫਜ਼ਲ ਰੱਬ ਦੇ ਥੀਂ ਕੱਲ ਲਹਿ ਵੈਸੀ,
 ਮਹੀਵਾਲ ਵਾਲਾ ਤੇਰਾ ਚਾ ਧੀਆ ।। etc ।

ਜੁਆਬ ਸੋਹਣੀ

ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਾਲ ਤਹਕੀਕ ਹੋਇਆ,
 ਹੁਰਮਤ ਨਾਲ ਰਸੂਲ ਖੁਦਾ ਮਾਏ ।
 ਰੱਖ ਸਿਦਕ ਯਕੀਨ ਨਾ ਹਾਰਸਾਂਗੀ,
 ਮਹੀਵਾਲ ਤੋ ਜਾਨ ਫਿਦਾ ਮਾਏ ।
 ਧੁਰੋ ਲੇਖ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ,
 ਦਸਾਂ ਕੰਣ ਤੂੰ ਦਏਂ ਹਟਾ ਮਾਏ ।
 ਤੇਰੇ ਬੋਲ ਮੈਂ ਪਾਲ ਵਿਖਾਲਸਾਂਗੀ,
 ਬੱਸ ਹੋਰ ਨਾ ਪਈ ਸਤਾ ਮਾਏ ।
 ਮੇਰਾ ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਸੀ,
 ਜਹੀਦਾ ਦੱਸਨੀ ਹੈਂ ਮਾਨੂੰ ਚਾ ਮਾਏ ।
 ਫਜ਼ਲ ਯਾਰ ਪਿਛੇ ਮਰ ਜਾਵਸਾਂਗੀ,
 ਸਾਡੇ ਜੀਵਣੇ ਥੀ ਚਿਤ ਚਾ ਮਾਏ ।

ਮਾਂ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭਿੜਕਣਾ

ਅੰਵੇਂ ਪਾੜ ਨਾ ਪਈ ਅਸਮਾਨ ਤਾਈਂ,
 ਅਜੇ ਸਿੱਖਣੀ ਹੈ ਵਲ ਯਾਰੀਆ ਨੀ ।
 ਪਿੱਛੇ ਚਾਕ ਦੇ ਮਰਨ ਕਬੂਲਨੀ ਹੈ,
 ਸਰਮਾਂ ਸੋਹਣੀਏ ਕੁਲ ਉਤਾਰੀਆਂ ਨੀ ।
 ਤੂੰ ਤਾਂ ਲੱਜ ਅਸਾਡੜੀ ਲਾਹ ਸੁੱਟੀ,
 ਮੰਗਣ ਖਸਮ ਨਾ ਧੀਆਂ ਕੁਆਰੀਆਂ ਨੀ ।
 ਆਪ ਜਾਣਸੋਂਗੀ ਜਦੋਂ ਤੁੱਧ ਤਾਈਂ,

ਪੈਂਟ ਆਟ ਖੁਆਰੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਨੀ ।
ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਇਓ,
ਡੋਬ ਸੱਟੀਓ ਨੀ ਵਾਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆ ਨੀ ।

ਜੁਆਬ ਸੋਹਣੀ

ਯਾਰ ਯਾਰ ਕੀ ਪਈ ਸੁਟਾਉਣੀ ਹੈਂ,
ਜੇਕਰ ਜਾਨ ਕਹੇਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮਾਏ ।
ਮੇਰਾ ਰੱਬ ਰਹੀਮ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਾਬੂ,
ਜੇ ਈਮਾਨ ਕਹੇਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮਾਏ ।
ਵਾਲੀ ਵਾਰਸੀ ਦੇ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ,
ਮੇਰਾ ਖ਼ਾਨ ਕਹੇਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮਾਏ ।
ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਲ ਦੀ ਹੋ ਗ਼ੁਲਾਮ ਰਹੀਆਂ,
ਮੇਰਾ ਹਾਨ ਕਹੇਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮਾਏ ।
ਮੇਰਾ ਰੋਜ਼ ਮਿਸਾਕ ਦਾ ਯਾਰ ਪਿਆਰਾ,
ਜੇਕਰ ਮਾਨ ਕਹੇਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮਾਏ ।
ਫਜ਼ਲ ਯਾਰ ਤੋਂ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਮੇਰੀ,
ਮੇਰਾ ਤਾਨ ਕਹੇਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮਾਏ ।

ਮਾਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣਾ

ਤੋਬਾ ਆਖ ਇਸ ਕੁਫ਼ਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੋਲੋਂ,
ਮਤਾਂ ਕਹਿਰ ਤੇ ਪਵੇ ਬਲਾ ਧੀਆ ।
ਤੈਂਨੂੰ ਕੁਝ ਈਮਾਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾਹੀਂ,
ਪੜ੍ਹਿਆ ਦਿਤੇ ਈ ਸਭ ਰੁੜ੍ਹਾ ਧੀਆ ।। ੧੦੦ ।
ਜੇਇ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਨਸੀਬ ਮੇਰੇ,
ਅੱਜ ਲਿਆ ਤੈਂਥੀਂ ਝੋਲੀ ਪਾ ਧੀਆ ।
ਫਜ਼ਲ ਯਾਦ ਕਰਸੇਂ ਉਸ ਵੇਲਤੇ ਨੂੰ,
ਜਦੋਂ ਜਾਸੀਆ ਵਕਤ ਵਿਹਾ ਧੀਆ ।

ਜੁਆਬ ਸੋਹਣੀ

ਸੋਹਣੀ ਰੋਹ ਥੀਂ ਨੀਰ ਪਲਟ ਆਖੇ,
ਬੱਸ ਬੱਸ ਮਾਏ ਮਤੀਂ ਦੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
ਕਾਹਨੂੰ ਸ਼ਰਬਤ ਕਰੇ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇ.

ਕੁਝ ਮੁਝ ਤਾਈਂ ਮਾਏ ਦੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਕਾਉਂ ਵਾਂਗ ਮਾਈ ਖਾਧੋ ਮਗਜ਼ ਮੇਰਾ,
 ਤੇਰੇ ਮੁਖ ਤਾਈਂ ਕਦੇ ਬੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਐਵੇਂ ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਜਲਾਵਨੀ ਹੈਂ,
 ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਸੋਹਣੀ ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਜਿੱਚਰ ਤੀਕ ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਖਾਂ,
 ਮੇਰੀ ਰੋਇਆਂ ਸੁੱਕਦੀ ਅੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਤੋਂ ਮੁੜਨ ਮੁਹਾਲ ਹੋਇਆ,
 ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ ਮੇਰਾ ਜੀਉ ਖੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਓਸੇ ਯਾਰ ਦੀ ਕਸਮ, ਨਾ ਝੂਠ ਮੂਲੇ,
 ਸੁੰਵਾ ਜੀਓ ਮੇਰਾ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਤੇਰੇ ਜੇਵਰ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਸਾਲ ਮੈਨੂੰ,
 ਲਾਲ ਸੱਪ ਦਿਸੇ, ਗਲ ਹੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਜਿਧਰ ਦੇਖਣੀ ਆਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਿਸੇ,
 ਅਸਾਂ ਕਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਏ ਹੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਤੀਰ ਗਜ਼ਬ ਤੇ ਕਹਿਰ ਕਲੂਰ ਵਾਲੇ,
 ਸਾਡੇ ਮਾਰਨੇ ਨੂੰ ਲੱਕ ਕੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਜਾਨ ਬੁੱਝ ਜੇ ਕਰੇ ਖੁਆਰ ਮੈਨੂੰ,
 ਹਾਸਲ ਕੁਝ ਤੈਨੂੰ ਬਾਝ ਭੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਧੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪੜਦੇ ਫ਼ਾੜ ਕਰਨੇ,
 ਪੱਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਐਸੇ ਜੱਸ ਨਾਹੀਂ ।
 ਮੈਨੂੰ ਸੋਹਣੀਏ ਨਾ ਪਰਵਾਹ ਆਗੀ,
 ਅੰਪਰ ਵਾਹ ਪਿਆ ਨਾਲ ਡਾਰੀਆਂ ਨੀ ।
 ਜੇਕਰ ਫ਼ਜ਼ਲ ਨੂੰ ਚਾਇ ਗਵਾਇਓ ਈ,
 ਬੰਦਲ ਕਹਿਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੁਣ ਵੱਸ ਨਾਹੀਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਦੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾਟਾ
 ਫੇਰ ਕੁਝ ਜਵਾਬ ਨਾ ਮਾਉਂ ਕੀਤਾਂ,
 ਕੋਲੋਂ ਉਠ ਗਈ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਆਖੇ ਖਾਵਟਾ ਅੰਨ ਹਰਾਮ ਹੋਇਆ,
 ਜਿੱਚਰ ਨਾਂਹ ਕੱਢਾਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਕਿਤੋਂ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁੱਲਾ ਘਰੀਂ ਆਇਆ,

ਕਹਿਰ ਗਜ਼ਬ ਦੇ ਨਾਲ ਮਲਾਲ ਮੀਆ ।
 ਘਰ ਆਂਵਦੇ ਨੂੰ ਮਾਂ ਸੋਹਣੀ ਦੀ,
 ਦਿੱਤੀ ਅੱਗ ਉੱਤੇ ਅੱਗ ਬਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਚਾਕ ਮਹੀਂ ਚਰਾਵਟੇ ਰਖਿਓਈ,
 ਇਕੇ ਬੋਟੀਆਂ ਦਾ ਚਰਵਾਲ ਮੀਆਂ ।। ੭੨੦ ।।

ਕਾਮੇ ਚਾਕ ਗੁਲਾਮ ਤੇ ਹੋਰ ਨੌਕਰ,
 ਵਿਰਲੇ ਹੋਣ ਇਹ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਦੇਹ ਸਾਫ ਜਵਾਬ ਜਾਂ ਘਰੀਂ ਆਵੇ,
 ਮਹੀਂ ਚਾਰ ਜਦੋਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਅੱਜ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵੀ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ,
 ਸਗੋਂ ਬੋਲਿਆ ਸੂ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਕਰ ਵਿਆਹ ਕਿਤੇ ਮਤਾ ਸੋਹਣੀ ਭੀ,
 ਸੁੱਟੇ ਕੋੜਮੇ ਦਾ ਨਾਮ ਗਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਮਹੀਂਵਾਲ ਆਇਆ,
 ਮਹੀਂ ਚਾਰ ਕੇ ਹੋ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਖੁੰਡੀ ਮੋਢਤੇ ਤੇ ਮਹੀਂ ਸਭ ਪਿਛੇ,
 ਘਰੀਂ ਆਇ ਪਹੁੰਚਾ ਚਾਲੇ ਚਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਡਿੱਠਾ ਦੋਵੇਂ ਕਹਿਰ ਭਰੇ,
 ਨਾਲੇ ਕਰਨ ਬੈਠ ਕੀਲ ਕਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਚੋਰ ਯਾਰ ਤਾਈਂ ਆਪੇ ਖੁੜਕ ਜਾਂਦੀ,
 ਗਿਆ ਸਮਝ ਇਹ ਹਾਲ ਮੁਹਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਭਾਵੇਂ ਗੱਲ ਸਾਡੀ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਗਈ,
 ਦਿੱਤਾ ਯਾਰ ਨਾ ਅੱਜ ਜਮਾਲ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਖਿਆਲ ਦੇਸੇ ਮਹੀਂਵਾਲ ਆਹਾ,
 ਤੁੱਲਾ ਕਹੇ ਅਖੀਂ ਕਰ ਕੇ ਲਾਲ ਮੀਆਂ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਜੁਆਬ ਮਿਲਣਾ
 ਬੱਸ ਬੱਸ ਮੀਆ ਮਹੀਂ ਚਾਰ ਨਾਹੀਂ,
 ਅੰਵੇ ਖਾ ਕੇ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਕੀਤੇ ।
 ਜਿਸ ਨਿਮਕ ਖਵਾਲਿਓ ਘਰੇ ਉਸ ਦੇ.

ਸੰਨ੍ਹ ਮਾਰਨੇ ਦਾ ਗੁੱਝਾ ਕਾਮ ਕੀਤੇ ।
 ਓਸੇ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਵੱਢਣਾ ਲੋੜਿਓ ਈ.
 ਜਿਸ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠ ਆਰਾਮ ਕੀਤੇ ।
 ਧੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰੋਂ ਹਾਸੀ.
 ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁੱਧ ਗੁਲਾਮ ਕੀਤੇ ।
 ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਲ ਖਵਾਇਆ ਘਰੀ ਉਸ ਦੇ.
 ਸੰਨ੍ਹ ਮਾਰਨੇ ਦਾ ਗੁੱਝਾ ਕਾਮ ਕੀਤੇ ।
 ਖਾ ਖਾ ਦੁੱਧ ਮਲਾਈਆਂ ਪਾਟ ਗਇਓਂ.
 ਓ ਨਾਕਾਮ ! ਇਹ ਕਾਮ ਕੀ ਖਾਮ ਕੀਤੇ ।
 ਕੀ ਇਹ ਸਮਝ ਦਲੇਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੀ,
 ਭਾਵੇਂ ਅਸਾਂ ਤਾਈਂ ਖਾਸ ਆਮ ਕੀਤੇ ।
 ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਖੰਫ ਥੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ,
 ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੋਂ ਕੰਮ ਜੋ ਖਾਮ ਕੀਤੇ ।
 ਸਾਡੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਪਾਉਣ ਲਗੋ,
 ਖਾ ਲੂਣ ਹਰਾਮ ਤਮਾਮ ਕੀਤੇ ।
 ਭਲੀ ਨੀਤ ਦੇ ਨਾਲ ਟੁਰ ਜਾ ਇਥੋਂ,
 ਮੈਨੂੰ ਜੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤੇ ।। ੭੪੦ ।
 ਫਜਲ ਸ਼ਾਹ ਅੰਪਰ ਏਥੇ ਰਹੀਂ ਨਾਹੀਂ,
 ਜਾਹਰ ਆਪਣਾ ਚਾ ਅੰਜਾਮ ਕੀਤੇ ।

ਹਾਲ ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੇ ਦਰਦ ਫ਼ਰਾਕ ਦਾ
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ,
 ਮਹੀਂ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰਤ ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ।
 ਆਖੇ ਰਹਿਣ ਕੇਹਾ ਬਹਿਣ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ,
 ਮੇਰਾ ਭੇਤ ਤਮਾਮ ਅਯਾਨ ਹੋਇਆ ।
 ਬਾਝ ਯਾਰ ਉਜਾੜ ਚੋਕੂਟ ਦਿਸ਼ੇ,
 ਪਰੇਸਾਨ ਹੋਇਆ ਪਰੇਸਾਨ ਹੋਇਆ ।
 ਅੰਖਾ ਸੱਜਨਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਜਾਣ ਮੇਰਾ,
 ਦੂਤੀ ਆਣ ਖ਼ੂਨੀ ਅਸਮਾਨ ਹੋਇਆ ।
 ਜੰਗਲ ਜਾ ਰਾਤੀਂ ਕਿਤੇ ਬੈਠ ਰੁੰਨਾ,
 ਅੰਪਰ ਰੋਇਆ ਜੋਰ ਤਫਾਨ ਹੋਇਆ ।

*ਕਿਹੜੀ ਵਲ ਜਾਵਾਂ ਕੋਈ ਜਾ ਨਾਹੀਂ.
ਤੋਰੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਕਰਬਾਨ ਹੋਇਆ ।

ਜਿਧਰ ਜਾਵਨਾ ਹਾ ਉਧਰ ਮਿਲਣ ਧੱਕੇ,
ਵੇਰੀ ਮੁਝ ਦਾ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਹੋਇਆ ।
ਮੰਗੀ ਮੌਤ ਨਾ ਆਵਦੀ ਹੱਥ ਮੇਰੇ,
ਤੋਰਾ ਮਿਲਣ ਮੈਨੂੰ ਔਖਾ ਆਨ ਹੋਇਆ ।
ਤੁਝ ਬਾਝ ਅਰਾਮ ਹਰਾਮ ਮੈਨੂੰ,
ਭੁੱਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ਪੀਣ ਖਾਨ ਹੋਇਆ ।
ਕੀਕਰ ਮਿਲਾਂਗੇ ਦਸ ਇਲਾਜ ਕੋਈ,
ਔਖਾ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਆਣ ਜਾਨ ਹੋਇਆ .
ਮਸਜਦ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਫਿਰਦਾ,
ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਾਗ ਹੰਰਾਨ ਹੋਇਆ ।

ਹਾਲ ਸੋਹਣੀ ਦੇ ਫ਼ਰਾਕ ਦਾ

ਓਧਰ ਸੋਹਣੀ ਰੋਦੜੀ ਬੈਠ ਗੋਸ਼ੇ,
ਦੱਸ ਜਾ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।
ਆਖੇ ਦੂੜੀਆ ਦੇ, ਯਾਰ ਛੱਡ ਨਾਹੀਂ.
ਗਲ ਲਾ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।
ਤੁਝ ਬਾਝ ਅਰਾਮ ਹਰਾਮ ਹੋਇਆ,
ਤੋਰਾ ਚਾ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।
ਸੁੱਢੇ ਦਰਦ ਬੇਦਰਦ ਨੇ ਕਰਦ ਲਾ ਕੇ,
ਕੁੱਠਾ ਚਾ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।
ਜਿਚਰ ਮਿਲਾਂ ਨਾ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਆਵੇ,
ਕਿਸੇ ਦਾਅ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।
ਮੂੰਹ ਦੇ ਭਾਰ ਪਈਆਂ ਕੁੱਠੀ ਦਰਦ ਗਮ ਦੀ,
ਆ ਚਾ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।
ਚੋਰੀ ਮਾਉਂ ਤੇ ਬਾਪ ਤੋਂ ਆ ਮਿਲਣਾ,
ਕਿਸੇ ਦਾਅ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।
ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਕਰੀਂ ਖਿਆਲ ਸਾਈਆਂ,
ਮੁਖ ਵਿਖਾ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।। ੭੬੦ ।
ਸੀਨੇ ਸਾਂਗ ਮਾਰੇ ਵਿਛੜਤ ਜਾਣ ਤੋਰਾ,

ਘੇਰਾ ਪਾ ਮੈਂਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।
 ਤੁੱਧ ਬਾਝ ਜਹਾਨ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸਾਰੇ,
 ਪਏ ਧਾ ਮੈਂਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਕੁਝ ਨਾ ਸੁੱਝਦਾ ਮੁਝ ਤਾਈਂ,
 ਤੇਰਾ ਚਾ ਮੈਂਨੂੰ ਭਲਾ ਬੋਲੀਆ ਓਇ ।

ਤਬਾ

ਤੁਝ ਬਾਝ ਅੰਧਰ ਚੁਫੇਰ ਦਿੱਸੇ,
 ਕਰਦੀ ਵੈਣ ਫਿਰਾਂ ਮਹੀਂਵਾਲਿਆ ਓਇ ।
 ਤੇਰੇ ਮੁੱਖ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਮਾਲ ਮੈਂਨੂੰ,
 ਬਾਝ ਚੈਣ ਫਿਰਾਂ ਮਹੀਂਵਾਲਿਆ ਓਇ ।
 ਖੁਲ੍ਹੇ ਵਾਲ ਬੇਹਾਲ ਮੈਂ ਨਾਲ ਗਮ ਦੇ,
 ਭੁਲ੍ਹੇ ਨੈਣ ਫਿਰਾਂ ਮਹੀਂਵਾਲਿਆ ਓਇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਪੁਛੋਦਤੀ ਰਾਹ ਡੇਰਾ,
 ਦਿਨ ਰੈਣ ਫਿਰਾਂ ਮਹੀਂਵਾਲਿਆ ਓਇ ।

ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਅਤੇ ਵਿਦਾ ਹੋਣਾ
 ਦੋਵੇਂ ਧੀ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਮੰਗਾਵਣੇ ਦੀ,
 ਉਸੇ ਰੋਜ਼ ਸਲਾਹ ਪਕਾਵਦੇ ਜੀ ।
 ਇਕ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਘੁਮਾਰ ਆਹਾ,
 ਪੁੱਤਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੰਗਾਵਦੇ ਜੀ ।
 ਕਰ ਕੇ ਦਾਜ ਚਾ ਕਾਜ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ,
 ਕੁਝ ਰੋਜ਼ ਪਾ ਕੇ ਗੰਢੀ ਪਾਵਦੇ ਜੀ ।
 ਸੁੰਦਰ ਛੈਲ ਮਲੂਕ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਂਕੇ,
 ਜੋੜ ਮਿਲ ਕੇ ਜੰਵ ਲੈ ਆਵਦੇ ਜੀ ।
 ਓੜਕ ਸੋਹਣੀ ਰੋਦਤੀ ਧੋਦਤੀ ਨੂੰ,
 ਡੋਲੀ ਪਾਇ ਵਿਆਹ ਲੈ ਜਾਵਦੇ ਜੀ ।
 ਕਿੱਸਾ ਵਿਆਹ ਦਾ ਤੂਲ ਨਾ ਮੂਲ ਕੀਤਾ,
 ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੜੇ ਚਿੱਤ ਨਾ ਲਾਵਦੇ ਜੀ ।
 ਗੱਲ ਦਰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਗਰਜ਼ ਮੈਂਨੂੰ,
 ਕੀਤਾ ਤੂਲ ਨਾ ਜਿਵੇਂ ਵਧਾਵਦੇ ਜੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਤਿਨਾਂਦਤਾ ਸ਼ਿਅਰ ਕਿਹਾ,
 ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਿਅਰ ਬੇਦਰਦ ਅਲਾਵਦੇ ਜੀ ।

ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਉਹਦਾ ਖਾਵੇਦ

ਆਈਂ ਕਹਿਰ ਕਲੂਰ ਦੀ ਰਾਤ ਯਾਰੋ.

ਦੇਵੇਂ ਪਲੰਘ ਤੇ ਚਾ ਸਵਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਲੱਗਾ ਦਸਤ ਦਰਾਜ਼ ਰਕੀਬ ਕਰਨੇ.

ਦਿੱਤੀ ਸੋਹਣੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਹੱਥੋ ਮਾਰ ਕੀਤਾ ਖੂਬ ਸੋਹਣੀ ਨੇ.

ਦਿੱਤੀ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾ ਜਹਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਦੇਵੇਂ ਹੱਥ ਉਠਾਇ ਦੁਆ ਮੰਗੀ.

ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੀ ਰੱਖ ਅਮਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਨਾਮਰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਓਵੇਂ.

ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਮੀਆਂ ।। ੧੮੦ ।।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੀ ਰੱਖ ਅਮਾਨ ਰੱਖੀ.

ਦੂਤੀ ਲਾ ਰਿਹਾ ਲੱਖ ਤਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਯੂਸਫ ਵਾਂਗ ਈਮਾਨ ਰਹਿਮਾਨ ਰੱਖੇ.

ਓਵੇਂ ਮਿਹਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਿਹਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਜੋੜ ਉਸ ਦਾ.

ਲਿਖਿਆ ਲੋਹ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਬਿਆਨ ਮੀਆਂ ।

ਕਿਹੜਾ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਭੰਗ ਪਾਵੇ.

ਜੋੜੇ ਜੋੜ ਜੋ ਰੱਬ ਰਹਿਮਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਮਜਾਲ ਕੀ ਫ਼ੀਰ ਸੰਦੀ.

ਲਿਆਵੇ ਕੁਝ ਖਿਆਲ ਗੁਮਾਨ ਮੀਆ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਹਿਜਰ ਵਿਚ ਤੜਪਣਾ

ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿਮੀਂ ਨਾ ਵਿਹਲ ਦੇਵੇ.

ਸੋਹਣੀ ਵਿਆਹ ਲੈ ਗਏ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬੇਲੀ ।

ਜਿਹੜੇ ਮਾਲ ਪਿਛੇ ਮਹੀਂਵਾਲ ਬਣਿਆ.

ਸੋਈ ਘਿੰਨ ਗਏ ਸੁੰਵੇ ਚੋਰ ਬੇਲੀ ।

ਅੱਗੇ ਦੁੱਖ ਆਹਾ ਵਿਛੜ ਜਾਣ ਵਾਲਾ.

ਪਾਇਆ ਆਣ ਦੁੱਖਾਂ ਹੋਰ ਜੋਰ ਬੇਲੀ ।

ਸੁੰਵੇ ਕਾਗ ਨੇ ਆਣ ਮਕਾਨ ਕੀਤਾ.

ਜਿਹੜੇ ਬਾਗ ਸਨ ਹੋਸ ਤੇ ਮੋਰ ਬੇਲੀ ।

ਮੇਰੀ ਆਸ ਮੁਰਾਦ ਨਾ ਮੂਲ ਪੁੰਨੀ.

ਰਿਹਾ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਸੋਰ ਬੇਲੀ ।
 ਫਲ ਲਾ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਬੀਜਿਆ ਸੀ,
 ਨਾ ਸੀ ਖਬਰ ਜੋ ਹੋਸੀਆ ਸੋਰ ਬੇਲੀ ।
 ਨਿਕਲ ਜਾਨ ਵੈਸੀ ਕਿਸੇ ਰੋਜ਼ ਮੇਰੀ,
 ਕਰਦੀ ਆਹ ਫੁਗਾਣ ਤੇ ਸੋਰ ਬੇਲੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਭੱਠ ਪਿਆ ਮੇਰਾ ਜੀਵਣਾ ਓਇ,
 ਤੁਧ ਬਾਝ ਮੈਂਨੂੰ ਚੰਗੀ ਗੋਰ ਬੇਲੀ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਸੋਹਣੀ ਵਲ ਖਤ ਭੇਜਣਾ
 ਇਕ ਖਾਸ ਸਹੇਲੜੀ ਸੋਹਣੀ ਦੀ,
 ਪੁੱਛਣ ਹਾਲ ਆਈ ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਜੀ ।
 ਆਖੇ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹੜਾ ਦੇਹ ਮੈਂਨੂੰ,
 ਲਿਖ ਖਤ ਸਾਰਾ ਆਪਣੇ ਹਾਲ ਦਾ ਜੀ ।
 *ਲਾਈ ਸਾਂਗ ਦੋ ਧਾਰ ਕਹਾਰ ਤੈਂਨੂੰ,
 ਅੰਪਰ ਕੋਣ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਟਾਲਦਾ ਜੀ ।
 ਲਈ ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਮੰਗਾ ਕਾਗਜ਼,
 ਲਿਖੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਖੂਨ ਉਛਾਲਦਾ ਜੀ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਲਿਖਿਆ ਖਤ ਯਾਰ ਵੱਲੋ,
 ਹੋਸੀ ਫਜ਼ਲ ਫਕੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾ ਜੀ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਖਤ

ਹਮਦ ਨਅਤ ਖੁਦਾ ਰਸੂਲ ਦੀ ਥੀਂ,
 ਜਿਦੀ ਸਿਫਤ ਦਾ ਅੰਤ ਸੁਮਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਤਾਅਨੇ ਤਰਫ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ ਲਿਖੇ,
 ਤੇਰਾ ਸੋਹਣੀਏ ਕੁਝ ਇਤਬਾਰ ਨਾਹੀਂ ।। ੮੦੦ ।।
 ਅਨੀ ਵਹੁਟੀਏ, ਮੁਨਸ ਦੀਏ ਪਿਆਰੀਏ ਨੀ !
 ਸੱਚਾ ਤੁਧ ਦਾ ਕੋਲ ਇਕਰਾਰ ਨਾਹੀ ।
 ਤੈਂਨੂੰ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਨੀ,
 ਖੁਸ਼ੀ ਐਸ ਵਲੋਂ ਮਿਲੇ ਵਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਗੂੜ੍ਹਾ ਪਿਆਰ ਹੋਇਆ ਖਾਵੰਦ ਨਾਲ ਤੇਰਾ,
 ਐਸਾ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਗੂੜ੍ਹਾ ਪਿਆਰ ਨਾਹੀਂ
 ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਤੁਸਾਡੜੀ ਆਸ ਪੁੰਨੀ,

ਕੋਈ ਤੁੱਧ ਜੇਹਾ ਐਸ਼ਦਾਰ ਨਾਹੀ ।
 ਮਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਥੀਂ ਹੋ ਖੁਸ਼ ਮਰਗ ਜਾਏ ।
 ਖਾਣਾ ਖਸਮ ਦਾ ਮੁਫਤ ਉਜਾਤ ਨਾਹੀਂ ।
 ਕੋਈ ਤੁਝ ਜਿਹੀ ਕਿਤੇ ਜੱਗ ਉਤੇ ।
 ਘਰ ਸਾਹੁਰੇ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਨਾਹੀ ।
 ਡੋਲੀ ਜੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੂਲ ਨਾ ਡੋਲੀਓਂ ਤੂੰ ।
 ਹੋਈਓਂ ਅਸਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਤੁਸੀਂ ਸਾਹੁਰੇ ਹੋ ਮਗਰੂਰ ਬੈਠੇ ।
 ਕੋਆ ਅਸਾਂ ਜੇਹਾ ਹੋਰ ਖਾਰ ਨਾਹੀ ।

ਇਹ ਤਾਂ ਜੋਬਨਾ ਠੱਗ ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਈ ।
 ਮਾਨ ਮੱਤੀਏ ਰੂਪ ਸਿੰਗਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਲਈ ਦੀਦ ਖਰੀਦ, ਈਮਾਨ ਦਿਤਾ ।
 ਝੂਠਾ ਆਸ਼ਕਾ ਵਟਜ ਵਪਾਰ ਨਾਹੀ ।
 ਸ਼ਾਲਾ ਮਰੇ ਜਿਹੜਾ ਤੰਗੀ ਸੋਜ ਮਾਣੇ ।
 ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਸੀ ਕਹਿਰ ਕਹਾਰ ਨਾਹੀ ।
 ਪੀਵੇ ਆਬਹਯਾਤ ਰਕੀਬ ਮੇਰਾ ।
 ਸ਼ਾਲਾ ਸਬਰ ਪਵੇ ਉੱਕੇ ਵਾਰ ਨਾਹੀ ।
 ਮੇਰੀ ਲੱਖ ਫਰਿਆਦ ਦੀ ਦਾਦ ਮਿਲਸੀ ।
 ਬੱਸ ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਖਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਗਲ ਝੂਠਿਆਂ ਤੋਂਕ ਜੰਜੀਰ ਪੰਸਣ ।
 ਢੋਈ ਮਿਲਸੀਆ ਓਸ ਦਰਬਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਨਾਹੀਂ ਕੰਮ ਅਸੀਲ ਦਾ ਨੱਸ ਜਾਣਾ ।
 ਬਾਜ਼ੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਾਰ ਲਾਚਾਰ ਨਾਹੀ ।
 ਝੂਠੇ ਕੌਲ ਇਕਰਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਿਓਂ ਨੀ ।
 ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਮੁੜ ਕੇ ਲਈਉਂ ਸਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 "ਇੰਨ ਕੈਦ ਕੂਨ" ਕਿਹਾ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ।
 ਤੁਸਾਂ ਜੇਡ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਕਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਮੁੜ ਕੇ ਹੋਸ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਪਿਆਰੀਏ ਨੀ ।
 ਕੀਤੇ ਕੌਲ ਇਕਰਾਰ ਵਿਸਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਜਲੀ ਹੋਏ ਪਤੰਗ ਜੇ ਜਾਲਿਓਂ ਈ ।
 ਅੰਪਰ ਸੋਖਤਾਂ ਲਾਇ ਕੇ ਮਾਰ ਨਾਹੀਂ ।

ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਫਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ,
 ਬਾਝ ਰੋਟ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕਾਰ ਨਾਹੀਂ ।। ੮੨੦ ।
 ਰੋਕ ਜਾਨ ਮੈਂ ਵਾਂਗ ਪਤੰਗ ਦਿੱਤੀ,
 ਕੀਤਾ ਤੁੱਧ ਦੇ ਨਾਲ ਉਧਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਦਾਮਨ ਲੱਗਿਆਂ ਦੀ ਲੱਜ਼ ਪਾਲਣੀ ਸੀ,
 ਹੱਥੀਂ ਡੋਬਿਓ ਈ ਲਾਇਓ ਪਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਦੁਖ ਪੇਸ਼ ਪਾ ਕੇ ਆਪ ਨੱਸ ਗਈਓਂ,
 ਕੋਈ ਮੈਂ ਜਿਹਾ ਅੰਗਣਹਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਸਖੀ ਸੋਈ ਜੋ ਤੁਰਤ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ,
 ਸਖੀ ਕਿਸੇ ਤਾਈਂ ਲਾਵਣ ਲਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਅੱਗੇ ਰੱਜ ਰਹੇ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਕੋਲੋਂ,
 ਬੱਸ ਯਾਰ ਓ ਮਾਰ ਦੁਬਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਹੁਸਨ ਪਰਾਹੁਣਾ ਈ,
 ਕੂੜੇ ਹੁਸਨ ਉਤੇ ਪਾਵੀਂ ਭਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਸਦਾ ਰੰਗ ਮਹੱਲ ਨਾ ਮਾੜੀਆਂ ਨੀ,
 ਸਦਾ ਹੁਸਨ ਦਾ ਗਰਮ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਸਦਾ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਮੌਜਾ,
 ਸਦਾ ਬੁਲਬੁਲਾਂ ਬਾਗ ਬਹਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਭੁੱਲ ਯਾਰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਇਆ,
 ਨਾ ਸੀ ਖਬਰ ਜੋ ਯਾਰ ਗਮਖ਼ੁਆਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਮਨੋ ਹਾਰ ਜੇ ਕੀਤੀਓ ਨਾਹ ਮੇਰੀ,
 ਐਪਰ ਸਿਦਕ ਰੱਖੀਂ ਮਨੋਂ ਹਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ਼ ਰੁਲਿਆ,
 ਅੰਗੁਣਹਾਰ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿਆਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਨਹੀਂ ਮਹੀਂ ਚਰਾਈਆਂ ਤੁੱਧ ਕਾਰਨ,
 ਛੱਡੇ ਬਾਪ ਮਾਈ ਪਿਆਰੇ ਯਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਦੁੱਖਾਂ ਘੇਰਿਆ ਮੈਂ ਕਿਹੜੀ ਵੱਲ ਜਾਵਾਂ,
 ਨੇੜੇ ਮੁਝ ਦਾ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਚੰਗੀ ਕੀਤੀਆ ਪਿਆਰਿਆ ਸੱਜਣਾ ਓ,
 ਸੱਜਣ ਮਾਰਦੇ ਖਿੱਚ ਤਲਵਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਸਿੱਕ ਫਜ਼ਲ ਦੀ ਵਰਤਿਆ ਕਹਿਰ ਭਾਰਾ,
 ਤੈਥੋਂ ਜ਼ਾਲਮੇ ਸੱਚ ਨਿਤਾਰ ਨਾਹੀਂ ।

ਬਿਆਨ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ ਖਤ ਮਿਲਣਾ

ਲੈ ਕੇ ਖਤ ਗਈ ਤਰਫ ਸੋਹਣੀ ਦੇ,
 ਮਹੀਵਾਲ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਬੋਲੀ ।
 ਚੋਰੀ ਸੰਸ ਕੋਲੋਂ ਖਤ ਯਾਰ ਵਾਲਾ,
 ਦੇਵੇ ਯਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਬੋਲੀ ।
 ਯਾਰੋ ਖਤ ਕੇਹਾ ਚੰਨ ਈਦ ਦਾ ਸੀ,
 ਮੁੜ ਮੁੜ ਜਾਨ ਨੂੰ ਕਰੇ ਫਿਦਾ ਬੋਲੀ ।
 ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪੇਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸੋਹਣੀ ਖਤ ਵਾਲੇ,
 ਦੇਵੇ ਜੀਉ ਦੇ ਪੇਚ ਗਵਾ ਬੋਲੀ ।
 ਨਾਲੇ ਕਰੇ ਮੁਤਾਲਿਆ ਖਤ ਚੁੰਮੇ,
 ਰੋਵੇ ਨਾਲ ਕਲੇਜੜੇ ਲਾ ਬੋਲੀ ।। ੮੪੦

*ਡਿੱਠੀ ਰਤ ਡੁੱਲ੍ਹੀ ਉੱਪਰ ਖਤ ਸੋਹਣੀ,
 ਐਪਰ ਵੇਖ ਡਿੱਗੀ, ਗਸ਼ ਖਾ ਬੋਲੀ ।
 ਅੱਗੇ ਸੱਜਰਾ ਫੱਟ ਚਮਾਦੜਾ ਸੀ,
 ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲਾਇਆ ਯਾਰ ਘਾ ਬੋਲੀ ।
 ਤਾਅਨੇ ਤੇਜ਼ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਕੋਲੋਂ,
 ਕਰਦੇ ਘਾਇਲ ਨੂੰ ਘਾਇਲ ਚਾ ਬੋਲੀ ।
 ਤਾਅਨੇ ਯਾਰ ਵਾਲੇ ਆਹੇ ਤੇਜ਼ ਖੂਨੀ,
 ਗਏ ਮੁਢ ਕਲੇਜੜੇ ਧਾ ਬੋਲੀ ।
 ਜਦੋਂ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਓਸੇ ਪਿਆਰੜੀ ਤੋਂ,
 ਲਈ ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਮੰਗਾ ਬੋਲੀ ।
 ਲਿਖੇ ਯਾਰ ਦੇ ਵੱਲ ਜਵਾਬ ਨਾਮਾ,
 ਫਜ਼ਲ ਹਾਲ ਦਾ ਖਤ ਬਣਾ ਬੋਲੀ ।

ਜੁਆਬ ਸੋਹਣੀ

ਅੱਵਲ ਹਮਦ ਹਜ਼ਾਰ ਖੁਦਾ ਤਾਈਂ
 ਜੈਦੀ ਸਿਫਤ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਕਾ ਜਾਨੀ ।
 ਲੱਖ ਵਾਰ ਦਰੂਦ ਰਸੂਲ ਤਾਈਂ,
 ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨ 'ਲੋ ਲਾਕ' ਕਲਮਾ ਜਾਨੀ
 ਇਸ ਥੀਂ ਬਾਦ ਕਰੋੜ ਸਲਾਮ ਪਿੱਛੇ,
 ਸਟੀਂ ਹਾਲ ਤੁੰ ਜਾ ਬਜਾ ਜਾਨੀ ।

ਜਿਸ ਰੋਜ਼ ਮਾਈ ਬਾਪ ਤੁੱਧ ਤਾਈਂ,
 ਮਹੀਂ ਚਾਰਨੋਂ ਦੇਣ ਹਟਾ ਜਾਨੀ ।
 ਏਵੇ ਵਾਵੇਲਾ ਪਈ ਕੂਕਦੀ ਸਾਂ,
 'ਮੈਥੇ ਆ ਜਾਨੀ ! ਮੈਥੇ ਆ ਜਾਨੀ !
 ਬਿਨਾਂ ਮੰਤ ਆਈ ਕੋਈ ਮਰੇ ਨਾਹੀਂ,
 ਬੈਠੀ ਖਾਣ ਤੇ ਪੀਣ ਚੁਕਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਮੇਰਾ ਵਾਲ ਵਾਲ ਕੂਕੇ,
 ਸੁੰਵੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਹੀਆਂ ਕੁਰਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਓੜਕ ਮੁੜ ਮੰਗਾਇ ਵਿਆਹਿਓ ਨੇ,
 ਜ਼ੋਰੋ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੀ ਡੋਲੀ ਪਾ ਜਾਨੀ ।
 ਗਾਨਾ ਤੋੜ ਕੇ ਸੁੱਟਿਆ ਵਿਰ ਵਿਹੜੇ,
 ਦਿੱਤੇ ਕੱਪੜੇ ਖ਼ਾਕ ਰੁਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਜੇਕਰ ਖਬਰ ਹੁੰਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣੀ,
 ਮਰਦੀ ਖਾਇ ਕੇ ਕੁਝ ਬਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਅੰਪਰ ਇਹ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਲਿਖੀ ਆਗੀ,
 ਤੁੱਧ ਯਾਰ ਵਲੋਂ ਮੇਰੇ ਭਾ ਜਾਨੀ ।
 ਘਰ ਸਾਹੁਰੇ ਮੂਲ ਨਾ ਗੱਲ ਕੀਤੀ,
 ਸੁੰਵੀ ਸੱਸ ਭੀ ਰਹੀ ਬੁਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਰਕੀਬ ਸੁਆਲਿਓ ਨੇ,
 ਸੁੰਵੀ ਪਲੰਘ ਤੇ ਮੇਜ਼ ਵਿਛਾ ਜਾਨੀ ।
 ਲੱਗਾ ਦਸਤ ਦਰਾਜ਼ ਰਕੀਬ ਕਰਨੇ,
 ਹਿੰਮਤ ਰੱਬ ਦਿੱਤੀ ਮੈਨੂੰ ਚਾ ਜਾਨੀ ।। ੮੬੦ ।।

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਯਾਦ ਕਰਸੀ,
 ਦਿੱਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੀ ਰੱਖ ਅਮਾਨ ਰੱਬਾ,
 ਮੰਗੀ ਦੁਆ ਮੈਂ ਹੱਥ ਉਠਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਅਜ਼ੀਮ ਤੇ ਕੂਕ ਪਹੁੰਚੀ,
 ਪਈ ਤੁਰਤ ਕਬੂਲ ਦੁਆ ਜਾਨੀ ।
 ਓਵੇ ਰੱਬ ਦੇ ਕਰਮ ਤੇ ਫਜ਼ਲ ਕੋਲੋਂ,
 ਸੁੱਤਾ ਮੁਝ ਤੋਂ ਹੋ ਜੁਦਾ ਜਾਨੀ ।
 ਸਵੇ ਨਿੱਤ ਨਵੇਕਲਾ ਮੁਝ ਕੋਲੋਂ.

ਕਦੀ ਨਾਹ ਵੱਖੇ ਅੱਖੀਂ ਚਾ ਜਾਨੀ ।
 ਘਰ ਸਹੁਰੇ ਖਾਸ ਅਨਜੋੜ ਮੇਰੀ,
 ਦਿੱਤੀ ਪੱਕਿਆਂ ਮਨੋਂ ਭੁਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਸਾਇਤ ਸਾਲ ਮੈਂਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਨੀਂਦ ਨਾਹੀਂ,
 ਕਿੱਕਰ ਕਹਿਰ ਦੀ ਰੈਂਟ ਵਿਹਾ ਜਾਨੀ ।
 ਬੈਠੀ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਈਆ ਓ,
 ਤੇਰਾ ਚਾ ਜਾਨੀ ਤੇਰਾ ਚਾ ਜਾਨੀ ।
 ਤੁੱਧ ਬਾਝ ਪਲੰਘ ਪਲੰਗ ਦਿੱਸੇ,
 ਸੇਜ ਸੀਖ ਤੇ ਜਾਨ ਚੜ੍ਹਾ ਜਾਨੀ ।
 ਹੀਆਂ ਵਾਗ ਸ਼ੀਹਾਂ ਕੜਕ ਪੈਂਟ ਮੈਂਨੂੰ,
 ਇਕ ਪਲਕ ਨਾ ਮਿਲੇ ਟਿਕਾ ਜਾਨੀ ।
 ਦਾਵਣ ਖਾਵਣ ਆਂਵਦੀ ਮੁਝ ਤਾਈਂ,
 ਜਿਵੇਂ ਡੰਗ ਮਾਰੇ ਅਯਦਹਾ ਜਾਨੀ ।
 ਪਾਵੇ ਵੇਖਣ ਥੀਂ ਧਾਵੇ ਸੂਲ ਮੈਂਨੂੰ,
 ਆਵੇ ਦੁੱਖ, ਪਾਵੇ ਘਬਰਾ ਜਾਨੀ ।
 ਲੇਫ ਸੰਫ ਮਾਰੇ ਜੇਕਰ ਲਵਾਂ ਉਤੇ,
 ਦੁੱਖ ਸੂਲ ਵਾਲਾ ਦੇਵੇ ਤਾ ਜਾਨੀ !
 ਜੋ ਕੁਝ ਹਾਲ ਮੇਰਾ ਮੇਰੇ ਸਾਈਆ ਓ,
 ਦਿੱਤਾ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਸਭ ਸੁਣਾ ਜਾਨੀ ।
 ਬਲਦੀ ਅੰਗ ਤੇ ਤੇਲ ਪਲੱਟਿਓ ਈ,
 ਦਿੱਤੇ ਭੜਕਦੀ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਜਾਨਾ ।
 ਤਾਨੇ ਲਿਖਿਓ ਨੀ ਆਤਸ਼ ਵਾਂਗ ਤੱਤੇ,
 ਗਏ ਜਿਗਰ ਤੇ ਜਾਨ ਜਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਲਾਵਾਂ ਭਾਹ ਨਖਸਮਤੇ ਖਸਮ ਤਾਈਂ,
 ਜਾਤਾ ਸਿਦਕ ਥੀਂ ਇਕ ਖੁਦਾ ਜਾਨੀ ।
 ਆਪੇ ਵੇਖਸੇ ਕੁਫਲ ਸੰਦੂਕ ਜੋੜੇ,
 ਬਲਦੀ ਤੇਲ ਨਾ ਪਾਇ ਮਚਾ ਜਾਨੀ ।
 ਤਾਕਤ ਨਾਹ ਜੋ ਝੁਠ ਨੂੰ ਝੁਠ ਆਖਾਂ,
 ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲ ਜਰਾ ਜਾਨੀ ।
 ਉਸ ਕੋਲ ਉਪਰ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵਸਾਂਗੀ,
 ਮਰਾਂ, ਕਰਾ ਜੇ ਫੇਰ ਫਿਰਾਂ ਜਾਨੀ ।। ੨੨੦ ।
 ਜੇਕਰ ਤੁੱਧ ਥੀਂ ਪਿਆਰਿਆ ਮੁੱਖ ਮੋਤਾਂ,

ਸ਼ਾਲਾ ਦੋਜ਼ਖੀਂ ਮਿਲੇ ਸਜਾ ਜਾਨੀ ।
 ਸ਼ਾਹਦ ਰੱਬ ਮੇਰਾ ਤੂੰ ਖਾਸ ਕ੍ਰਾਬਾ.
 ਸਿਜਦਾ ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਤੇ ਰਵਾ ਜਾਨੀ ।
 ਲਈਆ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਲਾਵਾਂ ਪਿਆਰਿਆ ਓ.
 ਰੋਜ ਅਜਲ ਦੇ ਅਕਦ ਪੜ੍ਹਾ ਜਾਨੀ ।
 ਦਾਮਨ ਲੱਗਿਆ ਦੀ ਰਖੀਂ ਸ਼ਰਮ ਸਾਈਆ.
 ਦਮਾਂ ਬਾਝ ਮੈਂ ਰਹੀ ਵਿਕਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮੈਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਪੜਗੋਲੜੀ ਹਾਂ.
 ਨਾਲ ਸਿਦਕ ਯਕੀਨ ਸਫਾ ਜਾਨੀ ।
 ਓਹੋ ਨਾਲ ਈਮਾਨ ਅਮਾਨ ਤੇਰੀ.
 ਰੱਖੀ ਗੈਰ ਥੀ ਬਹੁਤ ਛੁਪਾ ਜਾਨੀ ।
 ਕਦੀ ਆਬਹਯਾਤ ਵਸਾਲ ਵਾਲਾ.
 ਅਸਾ ਪਿਆਸਿਆ ਨੂੰ ਆ ਪਿਲਾ ਜਾਨੀ ।
 ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਹਾਨਤੇ ਆ ਏਬੇ.
 ਕਿਵੇਂ ਪਿਆਰਿਆ ਮੁੱਖ ਦਿਖਾ ਜਾਨੀ ।
 ਦੂਤੀ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਨਾ ਮੂਲ ਸਕੇ.
 ਕੋਈ ਆਵਣਾ ਭੇਸ ਵਟਾ ਜਾਨੀ ।
 ਅੰਗੁਟਹਾਰ ਲਾਚਾਰ ਬੀਮਾਰ ਪਈਆਂ.
 ਤੇਰਾ ਦੇਖਣਾ ਅਸਲ ਦਵਾ ਜਾਨੀ ।
 ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਮਿਲੀਂ ਪਿਆਰਿਆ ਓ,
 ਮੋਈ ਪਈ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਵਾ ਜਾਨੀ ।
 ਕਰਸਾਂ ਹੋਰ ਸਲਾਹ ਮੈਂ ਨਾਲ ਤੇਰੇ.
 ਜਦੋਂ ਆਵਸੇਗਾ ਮੇਰੇ ਦਾ ਜਾਨੀ ।
 ਮੁੜ ਕੇ ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਖਤ ਯਾਰ ਵੱਲੇ.
 ਲੈ ਕੇ ਗਈ ਸ਼ਿਤਾਬ ਸਿਧਾ ਜਾਨੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਯਾਰ ਵਾਲਾ ਖਤ ਯਾਰ ਤਾਈਂ.
 ਦਿੱਤਾ ਓਸ ਨੇ ਫੇਰ ਪੁਚਾ ਜਾਨੀ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੇ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਸੋਹਣੀ ਪਾਸ ਜਾਣਾ
 ਖਤ ਯਾਰ ਵਾਲਾ ਮਹੀਂਵਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ,
 ਚੁੰਮ ਨਾਲ ਕਲੇਜਤੇ ਲਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਲਿਖਿਆ ਯਾਰ ਆਹਾ. ਮਿਲ ਜਾਹ ਯਾਰਾ.

ਯਾਰ ਯਾਰ ਕਾਰਨ ਚਿੱਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਜੇ ।
 ਕੋਈ ਖੋਟੇ ਨ ਢੇ ਮਿਲਾਪ ਵਾਲਾ,
 ਓੜਕ ਹੋ ਕੇ ਨੀਰ ਵਹਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕਿਹੜੇ ਤੌਰ ਮਿਲਸਾਂ ਪਿਆਰੇ ਯਾਰ ਤਾਈ
 ਲੱਖ ਫਿਕਰ ਦਲੀਲ ਦੁੜਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਗਿਆ ਇਸ਼ਕ ਸਿਖਾ ਗਦਾ ਹੋਣਾ,
 ਓੜਕ ਵਕੜ ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਸਿਖਾਵਦਾ ਜੇ ।

ਪਹਿਲੋਂ ਚਾਕ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਖਾਕ ਮਲੀ,
 ਕਾਰਨ ਯਾਰ ਦੇ ਭੇਸ ਵਟਾਂਵਦਾ ਜੇ । ੯੦੦ ।
 ਜਾਲਮ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਕੀਤੇ,
 ਤਖਤੋ ਸ਼ਾਹ ਭੀ ਚਾ ਗਿਰਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਘਰ ਘਰ ਫਿਰ ਬਹਾਨੜੇ ਨਾਲ ਮੰਗਦਾ,
 ਕਾਰਨ ਯਾਰ ਦੇ ਸਗਣ ਮਨਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕੋਈ ਦੇ ਗਾਲੀ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਬੋਲੇ,
 ਕੋਈ ਮਿਹਰ ਸੇਤੀ ਖੈਰ ਪਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਅੱਵਲ ਕੁੱਲ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲ ਲੈਂਦਾ,
 ਭਾਰ ਇਸ਼ਕ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਚਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਇਕ ਖੈਰ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਚਾਹ ਆਹੀ,
 ਹੋਰ ਖੈਰ ਬਦਖੈਰ ਧਰਾਂਵਦਾ ਜੇ ।

ਗਲੀ ਜਾਨ ਵਾਲਾ ਗਲੀ ਵਿਚ ਕੂਚੇ,
 ਫਿਰੇ ਕੁੰਜ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁਰਲਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਓੜਕ ਝਾਗ ਕੂਚੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਵਾਲੇ,
 ਘਰ ਸਾਹੁਰੇ ਯਾਰ ਦੇ ਜਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਖੈਰ ਆਨ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਜੇ,
 ਉੱਚੀ ਨਾਲ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕੰਨੀ ਯਾਰ ਦੀ ਸੁਣੇ ਅਵਾਜ਼ ਸੋਹਣੀ,
 ਅੰਪਰ ਵਿਚ ਪਛਾਨ ਨ ਆਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕਹਿਆ ਸੱਸ, ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਖਰ ਪਾਵੀ,
 ਸਾਨੂੰ ਆਸਰਾ ਫਕਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜੇ ।
 ਸੋਹਣੀ ਖੈਰ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਚੱਲੀ,

ਦੇਖੋ ਵਿਛੜੇ ਰੱਬ ਮਿਲਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਓਹਲੇ ਹੋ ਕਹਿਆ ਇਹ ਲੈ ਖੈਰ ਸਾਈ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਰੁਮਾਲ ਨੂੰ ਡਾਂਹਵਦਾ ਜੇ ।
 ਖੈਰ ਲੈਦਿਆਂ ਸਾਰ ਨਿਸਾਰ ਹੋਇਆ।
 ਸਾਰਾ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ ਭੁਲਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਸੋਹਣੀ ਖਾਸ ਮਿਸਾਲ ਮਸਾਲ ਆਹੀ।
 ਆਸ਼ਕ ਵਾਂਗ ਪਤੰਗ ਜਲਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕੀਤੀ ਢੂੰਡ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ ਭਾਵੇਂ।
 ਜਿਹੜਾ ਦੇਖ ਮੈਨੂੰ ਗਮ ਖਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਓੜਕ ਲਿਆ ਪਛਾਣ ਤੇ ਝੱਸ ਤਲੀਆਂ।
 ਯਾਰ ਯਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਉਠਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਗਲ ਲੱਗ ਮਿਲੀ, ਬੁਝੀ ਅੱਗ ਦਿਲ ਦੀ।
 ਅੰਪਰ ਖੰਫ ਰਕੀਬ ਦੀ ਮਾਉਂ ਦਾ ਜੇ ।
 ਲੱਗੀ ਹਾਲ ਦੱਸਣ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਸੋਹਣੀ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਵੀ ਰੋ ਸੁਣਾਵਦਾ ਜੇ ।
 ਕਿਸੇ ਨਾਹ ਸੁਣੀ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ।
 ਓੜਕ ਕਰੇ ਸੋਹਣੀ ਮਨ ਭਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਜਾਹ ਸਿਦਕ ਯਕੀਨ ਥੀ ਬੈਠ ਸਾਈਆ।
 ਅੰਪਰ ਪਾਸ ਜੋ ਘਾਟ ਝਨਾਉਂ ਦਾ ਜੇ ।। ੯੨੦ ।।
 ਦੱਸੀ ਰੱਬ ਮੁਰਾਦ ਪੁਗਾ ਤੇਰੀ।
 ਜਿਹੜਾ ਕੁਲ ਦੀ ਆਸ ਪੁਜਾਂਵਦਾ ਜੇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਚਾਹ ਅੰਦਰ।
 ਸਾਇਤ ਸਾਲ ਮਿਸਾਲ ਲੰਘਾਵਦਾ ਜੇ ।

**ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਦਾ ਕਬਾਬ ਬਣਾ ਕੇ
 ਦਰਿਆ ਤਰ ਕੇ ਆਉਣਾ**

ਮਹੀਂਵਾਲ ਕਦੀਮ ਦੇ ਲਾਇ ਝੰਡੇ।
 ਬੈਠਾ ਬੋਲਿਆ ਦੇ ਮਾਨ ਤਾਨ ਬੋਲੀ ।
 *ਰੰਠਕ ਵੇਖ ਫਕੀਰ ਦੀ ਲੋਕ ਸਾਰੇ।
 ਮਹਿਰਮ ਹਾਲ ਹੋਏ ਉਸ ਦੇ ਆਨ ਬੋਲੀ ।
 ਜਿਹੜੇ ਘਾਟ ਤੇ ਖਾਸ ਮਲਾਹ ਆਹੇ।
 ਸੋਪ ਬੋਤੀਆਂ ਘਰੀਂ ਉਹ ਜਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਨਿੱਤ ਦੇਣ ਪੁਚਾਇ ਫਕੀਰ ਤਾਈ.

ਦਿਨ ਰਾਤ ਜੋ ਘਰੀ ਪਕਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਹੋਰ ਮੀਰ ਸਿਕਾਰ ਸਿਕਾਰ ਕਰਦੇ.

ਮੱਛੀ ਬਾਝ ਸੁਮਾਰ ਬਿਆਨ ਬੋਲੀ ।

ਹਿੱਸਾ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਦਾ ਵੱਖ ਕਰਕੇ,

ਮਹੀਵਾਲ ਦੀ ਨਜਰ ਟਿਕਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਅੰਪਰ ਸੱਜਣਾ ਬਾਝ ਹਰਾਮ ਉਸ ਨੂੰ.

ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੇ ਐਸ ਜਹਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਨਿੱਤ ਲਾ ਮਸਾਲੜੇ ਭੁੰਨ ਮੱਛੀ.

ਹੋਵੇ ਯਾਰ ਦੇ ਵਲ ਰਵਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਸੁੱਤੇ ਵਕਤ ਜਾ ਲੋਕ ਦਰਾਜ ਥੀਦ.

ਅੰਪਰ ਓਸ ਵੇਲੇ ਵਿਹਲ ਪਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਓਧਰ ਸੋਹਣੀ ਭੀ ਇੰਤਜਾਰ ਕਰਦੀ.

ਮਹੀਵਾਲ ਦੀ ਤਰਫ ਧਿਆਨ ਬੋਲੀ ।

ਪਹਿਲੇ ਗਲ ਮਿਲਦੇ ਪਿਛੋ ਕੱਢ ਮੱਛੀ.

ਰਲ ਖਾਣ ਦੋਵੇ ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਗਲ ਮਿਲਣ ਸਤੀ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਜਾਵੇ.

ਗਮ ਸੁਲ ਫਿਰਾਕ ਸਿੰਘਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਤਮਾਮ ਜਰੂਰ ਥੀਦ

ਜਦੋ ਰੱਬ ਹੁੰਦਾ ਮਿਹਰਬਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਦੂਜੇ ਭਲਕ ਮਹੀਵਾਲ ਭੁੰਨ ਮੱਛੀ.

ਆਵੇ ਲੰਘ, ਝਨਾਉ ਤੂਫਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਰਾਤੀ ਕਾਲੀਆ ਚੀਰ ਕੇ ਯਾਰ-ਕਾਰਨ.

ਕਰ ਕੇ ਆਵਦਾ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਮਿਲ ਕੇ ਯਾਰ ਤਾਈ ਫੇਰ ਪਾਰ-ਜਾਵੇ.

ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਜਾ ਮਕਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਫਜਲ ਸਾਹ ਮੀਆ ਚੋਰੀ ਦੂਤੀਆ ਥੀਂ.

ਕਈ ਰੋਜ ਇਸ ਤੋਰ ਲੰਘਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੱਛੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਪੱਟ ਚੀਰ ਕੇ
ਕਬਾਬ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਰਜਾਇ ਥੀਂ ਅਬਰ ਬਣਿਆ.

ਲੱਥਾ ਮੀਂਹ ਪਹਾੜ ਦੇ ਵਾਰ ਜਾਨੀ । ੯੪੦ ।

ਬਹੁਤ ਰੋਜ਼ ਥੀਂ ਜ਼ੋਰ ਝਨਾਉਂ ਚੜੀ,

ਮੱਛੀ ਹੱਲ ਗਈ ਓਸ ਵਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਕੋਈ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਭੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾ.

ਭਾਇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਬਣੀ ਲਾਚਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਵੇਲਾ ਨਿਤ ਦਾ ਆਇ ਨਜ਼ੀਕ ਪਹੁੰਚਾ.

ਪਈ ਰਾਤ ਕਾਲੀ ਧੁੰਧੁਕਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਕੰਢੇ ਉਤੇ ਆਇ ਖੱਲਾ,

ਕੂਕੇ ਰੱਝ ਤੇ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਆਖੇ ਚਾਰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਈਆਂ,

ਹੋਇਓ ਸਾਹਿਬਾ ਆਪ ਕਹਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਇਕ ਨਹੀਂ ਮੱਛੀ ਦੂਜੇ ਨੈਂ ਚੜੀ.

ਤੀਜਾ ਮੀਂਹ. ਚੌਥਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਜੇਕਰ ਯਾਰ ਤਾਈਂ ਅੱਜ ਨਾਂਹ ਮਿਲਸਾਂ,

ਕਿਹਾ ਉਸ ਦਾ ਮੈਂ ਯਾਰ ਗਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਖਾਤਰ ਯਾਰ ਦੀ ਚੀਰ ਝਨਾਉਰ ਜਾਵਾਂ.

ਖਾਲੀ ਜਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਦਰਕਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਓੜਕ ਫੇਰ ਝੁੰਗੀ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਵੜਿਆ,

ਚੀਰੇ ਪੱਟ ਨੂੰ ਖੱਲ ਉਤਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਆਸ਼ਕ ਮਾਸ ਜ਼ਿੰਦਾ ਵੱਢ ਲਿਆ ਪੱਟੋ

ਮਾਸ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਭੁੰਨ ਵਿਚਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਖਾਸੇ ਲਾ ਮਾਸਲੜੇ ਚਾਟੁ ਸੀਖਾਂ,

ਹੱਥੀ ਭੁੰਨਦਾ ਖੁਬ ਸਵਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਬੰਨ੍ਹ, ਪੱਟ ਤੇ ਪੱਟੀਆਂ ਭੁੰਨ ਗੋਸ਼ਤ,

ਗਿਆ ਲੰਘ ਝਨਾਉਂ ਥੀਂ ਪਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਪਹਿਲੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ,

ਦੇਵੇ ਯਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਸੋਹਣੀ ਪਕੜ, ਕਬਾਬ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਪਾਵੇ.

ਸੁੱਟੇ ਹੋਇ ਕੇ ਤੁਰਤ ਬੇਜ਼ਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਸੱਚ ਦੱਸ ਬਲਾ ਕੀ ਆਂਦੀਓ ਈ,
 ਅੱਜ ਭੁੰਨ ਕੇ ਯਾਰ ਗਮਖਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਕਿਹਾ ਮੱਛੀ ਆਂਦੀ ਆ ਮੈਂ,
 ਤੇਰੇ ਕਾਰਨੇ ਯਾਰ ਦਿਲਦਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਖਾਓ ਨਾਲ ਯਕੀਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਹੀਂ,
 ਲਿਆ ਭੁੰਨ ਮੈਂ ਆਪ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਮੱਛੀ ਅੱਜ ਵਾਲੀ ਸੱਚ ਸ਼ਖ਼ਤ ਆਹੀ,
 ਕਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਸੋਹਣੀ ਫੇਰ ਮਜ਼ਾਖ ਦੋ ਨਾਲ ਕਰਿਆ,
 ਮੱਛੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਯਾਰ ਸਰਦਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਏਹਦਾ ਹੋਰਦਾ ਹੋਰ ਸਵਾਦ ਆਵੇ,
 ਮੈਂਥੇ ਆਖ ਤੂੰ ਸੱਚ ਨਿਤਾਰ ਜਾਨੀ ।। ੯੬੦ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੇ ਹਾਲ ਵਿਖਾਲ ਦਿਤਾ,
 ਜਦੋਂ ਪੁੱਛ ਕੀਤੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਪੱਟੋ ਪੱਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਯਾਰ ਅੱਗੇ,
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਰੁੰਨਾ ਜ਼ਾਰੋ ਜਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਸਵਾਦ ਜੇ ਤੁੱਧ ਤਾਈਂ,
 ਹਾਜ਼ਰ ਜਾਨ ਮੇਰੀ ਮੈਂਨੂੰ ਮਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਸੋਹਣੀ ਵੇਖ ਰੁੰਨੀ ਫੱਟ ਪੱਟ ਸੰਦਾ,
 ਪੁੱਟ ਸੁੱਟਦੀ ਵਾਲ ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਪੱਟ ਚੀਰ ਸਾਈਆ ਮੈਂਨੂੰ ਪੱਟਿਓ ਈ,
 ਪੱਟ ਪੱਟ ਤੇ ਸਟਿਓ ਯਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਛੋਤੀ ਪੱਟ ਤੇ ਪੱਟੀਆ ਬੰਨ੍ਹ ਯਾਰਾ,
 ਤੈਥੋਂ ਘੋਲ ਘੱਤੀ ਸੁਟੀ ਵਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਬੱਸ ਸਜਣਾ ਓ ਤੈਥੋਂ ਹੱਦ ਹੋਈ,
 ਜਾਹ ਬੈਠ ਹੁਣ ਨਾਲ ਕਰਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਜਿਤ ਜਿਤ ਮਿਲਸਾਂ ਨਿੱਤ ਪਾਰ ਤੈਂਨੂੰ,
 ਤੁਸਾਂ ਆਵਣਾ ਨਹੀਂ ਉਰਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਬੀਮਾਰ ਸਿਧਾਰ ਗਿਆ,
 ਪਾਰ ਵਾਰ, ਇਹ ਮੰਨ ਗੁਫਤਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਇਸ ਥੀਂ ਬਾਦ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ ਤਾਈਂ,
 ਜਾ ਕੇ ਪਾਰ ਮਿਲੇ ਨਾਲ ਯਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਨਿੱਤ ਘੜਾ ਲੈ ਕੇ ਠਿਲੁ ਪਾਰ ਜਾਵੇ.
 ਕਰੇ ਯਾਰ ਦਾ ਜਾ ਦੀਦਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਮੁੜਦੀ ਵਾਰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖ ਆਵੇ.
 ਘੜਾ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਨੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਪਰ ਮੁਦਤਾਂ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈਆਂ.
 ਰਹੀ ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਏਹੋ ਕਾਰ ਜਾਨੀ ।

ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਨਨਾਣ ਨੂੰ ਖਬਰ ਹੋਣੀ ਤੇ ਪੱਕੇ ਘੜੇ ਦਾ ਬਦਲਣਾ
 ਇਕ ਰਾਤ ਚੱਲੀ ਸੋਹਣੀ ਯਾਰ ਵੱਲ.

ਸੋਹਣਾ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਲਗਾ ਬੇਲੀ ।
 ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਨਨਾਣ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆਈ.
 ਉਹ ਭੀ ਮਗਰ ਚਲੀ ਕਰ ਧਾ ਬੇਲੀ ।
 ਸੋਹਣੀ ਨਿਕਲ ਦਰਵਾਜ਼ਿਓਂ ਰਵਾਂ ਹੋਈ.
 ਧਰਿਆ ਮੂੰਹ ਝਨਾਉਂ ਦੇ ਦਾ ਬੇਲੀ ।
 ਖੋਜ ਚੋਰ ਸੰਦਾ ਖੋਜੀ ਪਕੜ ਲਿਆ.
 ਅੰਪਰ ਚੋਰ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ ਕਾ ਬੇਲੀ ।
 ਘੜਾ ਚਾ ਲੈਂਦੀ ਓਹਨਾਂ ਬੂਟਿਆਂ ਥੀਂ.
 ਜਿਥੇ ਆਂਵਦੀ ਨਿੱਤ ਲੁਕਾ ਬੇਲੀ ।
 ਸਿਰ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਵਾਹਲ ਰੱਬ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ.
 ਸੋਹਣੀ ਠਿੱਲ ਪਈ ਦਰਿਆ ਬੇਲੀ ।
 ਮਿਲ ਕੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਲੰਘ ਉਰਾਰ ਆਵੇ,
 ਰੱਖੇ ਘੜੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਛੁਪਾ ਬੇਲੀ । । ੯੮੦ ।
 ਓਹਲੇ ਬੈਠ ਨਿਨਾਣ ਨੇ ਸਭ ਡਿੱਠਾ.
 ਅੰਪਰ ਉੱਠ ਗਈ ਗੁੱਸਾ ਖਾ ਬੇਲੀ ।
 ਅੱਗੋਂ ਸੋਹਣੀ ਵੀ ਘਰੀਂ ਜਾ ਸੁੱਤੀ.
 'ਅਲਵੋ ਯੇ ਤੀਕਰ ਗਲ ਪਾ ਬੇਲੀ ।
 ਜਦੋਂ ਫਜ਼ਰ ਹੋਈ ਉਹ ਭੀ ਕਹਿਰ-ਭਰੀ.
 ਗਈ ਤਰਫ ਦੁਕਾਨ ਸਿਧਾ ਬੇਲੀ ।
 ਫੇਰ ਤਰਫ ਝਨਾਉਂ ਦੀ ਰਵਾਂ ਹੋਈ.
 ਕੱਚਾ ਘੜਾ ਦੁਕਾਨ ਥੀਂ ਚਾ ਬੇਲੀ ।
 ਜਿੱਥੇ ਸੋਹਣੀ ਘੜਾ ਟਿਕਾਇਆ ਸੀ.
 ਜਾ ਪਹੰਚੀਆ ਓਸੇ ਹੀ ਜਾ ਬੇਲੀ ।

ਕੱਚਾ ਬੂਟਿਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਰੱਖੇ.
 ਪੱਕੇ ਘੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਵਟਾ ਬੋਲੀ ।
 ਕੱਚੀ ਕੱਚ ਕੀਤਾ ਧੁਰੋ ਸੱਚ ਆਹਾ.
 ਕਿਹੜਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਮਿਟਾ ਬੋਲੀ ।
 ਘਰੀਂ ਆਇ ਪਹੁੰਚੀ ਖੁਨਣ ਆਸਕਾਂ ਦੀ,
 ਦੇਵੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਾਤ, ਸੁਣਾ ਬੋਲੀ ।
 ਉਸ ਦੀ ਮਾਓਂ ਭੀ ਮਾਰਨਾ ਲੋੜਦੀ ਸੀ।
 ਦਿੱਤੀ ਆਸ ਖੁਦਾ ਪੁਜਾ ਬੋਲੀ ।
 ਜੇਕਰ ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜਾਂ ਕਾਫ਼ਰ ਹੋਇ ਮਰਾਂ,
 ਦੋਜ਼ਖ ਕੁਲ ਕੁਫਾਰ ਦੀ ਜਾ ਬੋਲੀ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਤਾਈਂ ਕ੍ਰਾਥਾ ਜਾਣਿਆ ਮੈਂ,
 ਕਿਹੜਾ ਕਾਬਿਓਂ ਮੁੱਖ ਭਵਾ ਬੋਲੀ ।
 ਸੱਚਾ ਇਸ਼ਕ ਤਾਹੀਂ ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਮਿਲਸਾਂ,
 ਦਿਆਂ ਜਾਨ ਨੂੰ ਘੋਲ ਘੁਮਾ ਬੋਲੀ ।
 ਇਕੋ ਯਾਰ ਦਾ ਜਾ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤਾ,
 ਇਕੋ ਜਾਨ ਹੋ ਗਈ ਫਿਦਾ ਬੋਲੀ ।
 ਬਾਝ ਯਾਰ ਦਿਲਦਾਰ ਗੁਬਾਰ ਦਿਸੇ,
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਚਾ ਬੋਲੀ ।
 ਘੜਾ ਪਕੜ ਕੇ ਹੋ ਰਵਾਨ ਟੁਰੀ,
 ਨਾਲ ਸਿਦਕ ਯਕੀਨ ਸਫਾ ਬੋਲੀ ।
 ਇਕ ਯਾਰ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦਰਕਾਰ ਜਾਤਾ,
 ਚਲੀ ਗ਼ੈਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਚੁਕਾ ਬੋਲੀ ।। ੧੦੨੦ ।
 ਸੋਹਣੀ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੀ ਉਪਰ ਕੰਢੜੇ ਦੇ,
 ਮੂੰਹੋ ਮੰਗਦੀ ਖੜੀ ਦੁਆ ਬੋਲੀ ।
 ਸਿਰ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਵਾਹਲ ਕਲਮਾ ਯਾਦ ਕੀਤਾ,
 ਟੁਰੀ ਯਾਰ ਦਾ ਲੈਣ ਲਕਾ ਬੋਲੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਜਾਣ ਕੇ ਜਾਨ ਵੇਵਾਣ ਆਸ਼ਕ,
 ਮੁੜਦੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲਾਜ ਨਾ ਲਾ ਬੋਲੀ ।

ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਠਿੱਲੂਟਾ ਤੇ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣਾ
 ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਉਪਰ ਕੰਢਿਆਂ ਦੇ,
 ਓਸ ਰਾਤ ਸੀ ਅੰਡ ਤੂਫਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਦੇ ਜਾਇ ਵੜੀ.
 ਕੰਬ ਗਏ ਨੀ ਜ਼ਿਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਅੰਬਰ ਕੜਕ ਡਰਾਂਵਦੇ ਰੁਦ ਵਾਂਗੂੰ.
 ਦੇਖ ਸਹਿਮ ਗਈ ਉਹਦੀ ਜਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਮੁੜ ਮੁੜ ਦੇ ਤਸੱਲੀਆਂ ਜੀ ਤਾਈਂ.
 ਮੰਦਾ ਯਾਰ ਤੋ ਮੁੱਖ ਭਵਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਮੁੱਖ ਮੋੜਿਆਂ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲਾਜ ਲੱਗੇ.
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਤੋ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਹੈ ਦੋ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ.
 ਮਾਲ ਜਾਨ ਤੇ ਦੀਨ ਦੀਮਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਵਾਲੀ ਰੂਹ ਦਾ ਹੋ ਉਦਾਸ ਟੁਰਿਆ.
 ਝੂਲੀ ਆਇ ਕੇ ਵਾ ਖਿਜਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਓੜਕ ਬੰਨ੍ਹ ਮੁੰਡਾਸੜਾ ਠਿੱਲੁ ਪਈ.
 ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਉਤੇ ਲਾਇਆ ਤਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਜੋ ਕੁਝ ਲੋਹ ਮਹਫੂਜ਼ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ.
 ਸੋਈ ਵਹਿ ਮਿਲਸੀ ਅੱਜ ਆਨ ਮੀਆ ।
 ਕਰੇ ਜਾਨ ਹਵਾਲੜੇ ਯਾਰ ਦੇ ਜੀ.
 ਜਿਹੜਾ ਯਾਰ ਸੀ ਵਿਰਦ ਜਬਾਨ ਮੀਆਂ ।
 ਅੱਜ ਸ਼ਾਖ ਉਮੈਦ ਦੀ ਟੁੱਟ ਪੈਸੀ,
 ਹੋਸੀ ਬਾਗ ਵਜੂਦ ਵਰਾਨ ਮੀਆ ।
 ਫਜ਼ਲ ਯਾਰ ਤੋ ਮੁੱਖ ਨਾ ਮੋੜਿਓ ਸੂ.
 ਹੋਈ ਯਾਰ ਦੇ ਵਲ ਰਵਾਨ ਮੀਆਂ ।

ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਗੋਤੇ ਖਾਣਾ

ਵੇੜੀ ਹਾਥ ਝਨਾਉਂ ਅੰਧੇਰ ਚੜੀ.
 ਓਸ ਰਾਤ ਸੀ ਐਡ ਉਛਾਲ ਹੋਈ ।
 ਕੱਚਾ ਘੜਾ ਗੁਦਾਜ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਰਾ.
 ਵਾਹਲ ਭਿੱਜ ਗਈ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਹੋਈ ।
 ਘੁੰਮਣਘੇਰ ਚੁਫੇਰ ਅੰਧੇਰ ਕੀਤਾ.
 ਨਾਲ ਲਹਿਰ ਕਜਾ ਪਾਮਾਲ ਹੋਈ ।
 ਹੁਣ ਆਇ ਕੇ ਦੇਖ ਪਿਆਰਿਆ ਓਏ.

ਜੋ ਕੁਛ ਮੈਂ ਨਿਮਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ।
 ਰੱਬ ਕਰੇ ਨਸੀਬ ਨਾ ਦੂਤੀਆ ਦੇ ।
 ਜੋ ਕੁਝ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮਹੀਵਾਲ ਹੋਈ ।। ੧੦੪੦ ।
 ਲੱਖ ਮੌਜ ਸੰਦੀ ਪਈ ਫੇਜ ਮੈਨੂੰ ।
 ਮੈਥੋ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲ ਹੋਈ ।
 ਗਿਆ ਪਾਟ ਜਹਾਜ਼ ਉਮੈਦ ਵਾਲਾ,
 ਮੇਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਖਾਬ ਖਿਆਲ ਹੋਈ ।
 ਸਿਰ ਸਿਰ ਲਾ ਬਾਜੀ ਤੱਤੀ ਖੰਡ ਬੈਠੀ ।
 ਓਤਕ ਤਿੰਨ ਕਾਟੇ ਮੇਰੀ ਚਾਲ ਹੋਈ ।
 ਜਿਹੜੀ ਸੋਹਣੀ ਲਈ ਫਕੀਰ ਹੋਇਓ
 ਛੁਰੀ ਅਜਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹਲਾਲ ਹੋਈ ।
 ਛੁੱਟਾ ਤੀਰ ਤਕਦੀਰ ਦਾ ਗੰਬ ਵਲੋ
 ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਓਇ ਪਿਆਰਿਆ ਢਾਲ ਹੋਈ ।
 ਕਈ ਲੱਖ ਅਫਾਤ ਝਨਾਉ ਸੰਦੀ ।
 ਮੇਰੇ ਖਾਣ ਕਾਰਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਈ ।
 ਹਾਏ ! ਹਾਏ ! ਹਾਲ ਮੇਰਾ ਤੈਨੂੰ ਕੰਟ ਦੱਸੋ ।
 ਫਰਿਆਦ ਮੇਰੀ ਵਾਲ ਵਾਲ ਹੋਈ ।
 ਸਾਲਾ ਮਰ ਉਸ ਘੜਾ ਵਟੇਦੜੀ ਦਾ ।
 ਜਿਹੜੀ ਅਸਾ ਵਿਛੋੜ ਨਿਹਾਲ ਹੋਈ ।
 ਮੇਰੇ ਰੂਹ ਦੇ ਬਾਜ ਪਰਵਾਜ ਕੀਤਾ ।
 ਖਾਲੀ ਆਸਕਾਂ ਹੱਥ ਦਵਾਲ ਹੋਈ ।
 ਇਕ ਵਾਰ ਦੀਦਾਰ ਹੁਣ ਆ ਦੇਵੀਂ ।
 ਤੇਰੇ ਮੁੱਖ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਮਾਲ ਹੋਈ ।
 ਮੁੜ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਕਿਆਮਤ ਮੇਲੜਾ ਈ ।
 ਏਹੋ ਭਾ ਅਸਾਡੜੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ।
 ਰੱਜ ਕੀਤੀਆਂ ਨਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ।
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੁੱਖਾ ਅੰਦਰ ਜਾਲ ਹੋਈ ।
 ਹੋਇਆ ਸੁੱਖ ਨਸੀਬ ਨਾ ਤੱਤੜੀ ਨੂੰ ।
 ਹੱਥੋ ਤਾਨਿਆ ਜਾਨ ਵਬਾਲ ਹੋਈ ।
 ਦਿਲ ਦਾ ਖੂਨ ਅੱਖੀਂ ਭਰ ਕੇ ਰੋਨੀਆ ਮੈਂ ।
 ਮੇਰੇ ਹੰਝੂਆਂ ਥੀ ਨਦੀ ਲਾਲ ਹੋਈ ।
 ਚੋਰੀ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਅੱਗੇ ਦਤੀਆ ਤੋਂ ।

ਹੁਣ ਬੋਲੀਆ ਗੱਲ ਮੁਹਾਲ ਹੋਈ ।
ਫਜ਼ਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਕੁੰਕਦੀ ਸੀ,
ਸੋਹਣੀ ਗੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਢਾਲ ਹੋਈ ।

ਸੋਹਣੀ ਦੇ ਵੈਣ

ਹੁਣ ਆ ਮਿਲ ਪਿਆਰਿਆ ਵੇਲੜਾ ਈ,
ਲੱਗੀ ਸਾਂਗ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਤਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਹੋਸੀ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਫੇਰ ਨਾ ਮੇਲ ਤੇਰਾ,
ਜਾਂਦੀ ਵਕਤ ਆ ਦੇਹ ਦੀਦਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਲੱਗਾ ਤੀਰ ਫਿਰਾਕ ਦਾ ਵਿਚ ਸੀਨ,
ਨਿਕਲ ਪਾਰ ਗਿਆ ਅਵਾਸਾਰ ਮੈਂਨੂੰ । ੧੦੬੦ ।
ਅਜ਼ਰਾਈਲ ਵਕੀਲ ਹੈ ਆਟ ਖੱਲਾ,
ਦੇਂਦਾ ਲੈਣ ਨਾ ਪਲਕ ਕਰਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਮੁੜ ਮੁੜ ਦੇਹ ਉਬੱਲ ਪਬੱਲ ਸਾਈਆ,
ਲਿਆ ਝੰਬ ਅੰਧੇਰੀ ਨੇ ਮਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਨਾਲ ਗੜ੍ਹਾ ਲੱਥਾ ਕਿਸੇ ਕਹਿਰ ਦਾ ਈ,
ਖਾਵੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਚਮਕਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਮੁਸੇ ਵਾਂਗ ਆਈ ਯਾਰ ਰਾਤ ਕਾਲੀ,
ਧੁੰਧੁਕਾਰ ਤੇ ਅਬਰ ਗੁਬਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਅਜ਼ਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਆਈ,
ਮੇਲਾ ਸਮਝ ਲੀਤਾ ਗੁਣਹਗਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਲੈ ਓ ਯਾਰ ! ਲਬਾਂ ਉਤੇ ਜਾਨ ਆਈ,
ਹੁਣ ਦੀਦ ਤਾਂ ਦੇਹ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਲੰਮੇ ਵਹਿਣ ਪਈ ਆ ਤੇਰੀ ਸੋਹਣੀ ਓਇ,
ਹੁਣ ਆ ਲੰਘਾ ਖਾਂ ਪਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਮੱਛ ਕੱਛ ਕੁੰਮੇ ਤੰਦਵੇ ਬੁਲ੍ਹਣਾਂ ਭੀ,
ਆਏ ਖਾਣ ਹਜ਼ਾਰ ਸੰਸਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਏਹੋ ਲੇਖ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ,
ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਹੋਇਆ ਇਜ਼ਹਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਤਰਸੰਦੜੀ ਲਏ ਤਰਲੇ,
ਮਿਲ ਜਾਹ ਓ ਪਿਆਰਿਆ ਯਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਲੱਖ ਕਕ ਅਰਸੇ ਲੰਘ ਪਾਰ ਗਈਆ.

ਦਿੱਤੀ ਦਾਦ ਨਾ ਰੱਬ ਕੱਹਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਤੱਤੀ ਰੱਜ ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਮੁੱਖ ਤੇਰਾ,
 ਆਣ ਬਣੀ ਓ ਯਾਰ ਲਾਚਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਮੇਰੇ ਕਰਮ ਸਵੱਲਤੋਂ ਧੁਰੇ ਨਾਹੀ,
 ਦਿੱਤੀ ਭਾਗ ਨਸੀਬ ਨੇ ਹਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਆਪ ਆਇ ਕੇ ਮੁੱਖ ਵਿਖਾ ਸੋਹਣਾ,
 ਮਰਦੀ ਵਾਰ ਤਾ ਸੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਮੋਈ ਹੋਈ ਵੀ ਪਈ ਪੁਕਾਰਸਾਂਗੀ,
 ਕੀਕਰ ਭੁੱਲ ਵੈਸੀ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਪਈ ਧਾੜ ਅਜ਼ਗ਼ੈਬ ਦੀ ਤਾੜ ਕੇ ਤੇ,
 ਰਾਹੋ ਲੁੱਟਿਆ ਈ ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਫਜ਼ਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ ਲਾ ਛਾਤੀ,
 ਗਮਖ਼ਾਰ ਮੇਰੇ ਦਿਲਦਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ।

ਤਬਾ

ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਣ ਕੇ ਢੂੰਡਸੇਂ ਵਿਚ ਨੇ ਦੇ,
 ਵੰਝੀਂ ਹਾਥ ਪਾਣੀ ਜਲ ਥੱਲਾ ਹੋਸੀ ।
 ਕਿਹੜਾ ਦੇ ਦਿਲਾਸੜਾ ਤੁੱਧ ਤਾਈਂ,
 ਕਿਸ ਨਾਲ ਸਾਈਆ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਹੋਸੀ ।। ੧੦੮੦ ।
 ਜਦੋਂ ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਲੈਸੀ
 ਤੇਰੇ ਕਾਲਜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸੱਲ ਹੋਸੀ ।
 ਮੱਲਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਸੁੰਝੀ ਜਾਨ ਮੇਰੀ,
 ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦੀ ਕਿਹੜੇ ਵੱਲ ਹੋਸੀ ।
 ਜਿਹੜਾ ਬੂਟੜਾ ਆਸ ਉਮੈਦ ਵਾਲਾ,
 ਸੋਈ ਪਿਆਰਿਆ ਓਇ ਬਾਝ ਫੱਲ ਹੋਸੀ ।
 ਤੇਰੇ ਗਏ ਨੀ ਪਾਨ ਕੁਮਲਾ ਸਾਰੇ,
 ਕਲ੍ਹ ਵੇਖ ਲਈ ਸੁੱਕੀ ਵੱਲ ਹੋਸੀ ।
 ਜਦੋਂ ਸੁਣੇਗਾ ਹਾਲ ਅਸਾਡੜੇ ਨੂੰ,
 ਕੋਇਲਾ ਜੀਉ ਤੇਰਾ ਜਲ ਥੱਲ ਹੋਸੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਜੇ ਆਹ ਫੁਗਾਨ ਕਰਸੇਂ,
 ਤਦੋਂ ਅਰਸ਼ ਅਜ਼ੀਮ ਨੂੰ ਹੱਲ ਹੋਸੀ ।

ਤਬਾ

ਸੋਹਣੀ ਕੂਕਦੀ ਬੋਲੀਆ. ਬੋਲੀਆ ਓ.
 ਦੱਸ ਕੋਣ ਦਰਦੀ ਏਡੇ ਹੋਣ ਤੇਰੇ ।
 ਇਕ ਸਾਕ ਆਹਾ ਤੇਰਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ.
 ਏਥੇ ਹੋਰ ਨਾਹੀਂ ਸਾਕ ਸੈਣ ਤੇਰੇ ।
 ਪਿੱਛਾ ਦੂਰ ਰਿਹਾ ਤੇਰਾ ਸੱਜਣਾ ਓ.
 ਹੁਣ ਕੋਲ ਨਾਹੀ ਭਾਈ ਭੈਣ ਤੇਰੇ ।
 ਫਿਰਸੈਂ ਕੰਢਿਆਂ ਤੇ ਡਾਵਾਂ ਡੋਲ ਭੋਦਾ.
 ਕੋਈ ਨਾਹ ਸੁਣਸੀ ਸੁੰਢੇ ਵੈਣ ਤੇਰੇ ।
 ਜਦੋਂ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਦੀ ਧਾਤ ਪੈਸੀ.
 ਕਿਹੜੇ ਵੱਲ ਵੈਸਟ ਸੁੱਖ ਚੈਣ ਤੇਰੇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਨਾਲ ਸ਼ਾਲਾ ਜੁਗਾਂ ਤੀਕ ਜੀਵੇਂ.
 ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦਿਨ ਰੈਣ ਤੇਰੇ ।

ਤਬਾ

ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਆ ਜਾਨ ਹੈ ਨੱਕ ਉਤੇ.
 ਮੈਥੇ ਆ ਓਇ ਬੋਲੀਆ ਵਾਸਤਾ ਈ ।
 ਮੇਰਾ ਆਖਰੀ ਵਕਤ ਵਸਾਲ ਹੋਇਆ,
 ਗਲ ਲਾ ਓਇ ਬੋਲੀਆ ਵਾਸਤਾ ਈ ।
 ਰਹੇ ਨਿੱਤ ਚਮਾਂਦੜਾ ਵਿਚ ਸੀਨੇ.
 ਤੇਰਾ ਘਾ ਓਇ ਬੋਲੀਆ ਵਾਸਤਾ ਈ ।
 ਫੌਜ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਦੇ ਸੂਲ ਵਾਲੀ.
 ਪਈ ਧਾ ਓਇ ਬੋਲੀਆ ਵਾਸਤਾ ਈ ।
 ਰੋਮ ਰੋਮ ਅੰਦਰ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਆਲੀ.
 ਰਚਿਆ ਜਾ ਓਇ ਬੋਲੀਆ ਵਾਸਤਾ ਈ ।
 ਮੈਥੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦੀ ਮੋਤ ਮੁਹਾਰ ਸਾਈਆ,
 ਫੇਰਾ ਪਾ ਓਇ ਬੋਲੀਆ ਵਾਸਤਾ ਈ ।

ਤਬਾ

ਮਲਕੂਲ ਮੋਤ ਆਇਆ ਜਿੰਦ ਲੈਣ ਕਾਰਨ,
 ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਓਇ ਪਿਆਰਿਆ ਵੇਲਤਾ ਈ ।
 ਜੇਕਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਈ ਮੈਥੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਾਈਆਂ.

ਤੇਰੀ ਆਸ ਓਇ ਪਿਆਰਿਆ ਵੇਲੜਾ ਈ ।। ੧੧੦੦ ।
 ਮੱਛੀ ਯੂਨਸ ਵਾਲੜੀ ਆਟ ਪਹੁੰਚੀ,
 ਖਾਣ ਮਾਸ ਓਇ ਪਿਆਰਿਆ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਤੈਨੂੰ ਖਲੀ ਉਡੀਕਦੀ ਰਾਹ ਉਤੇ,
 ਕੋਈ ਸਾਸ ਓਇ ਪਿਆਰਿਆ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਕਾਹਨੂੰ ਪਾਰ ਝਨਾਉਂ ਥੀਂ ਪਾਰ ਕੀਤੇ,
 ਸੁੰਝਾ ਵਾਸ ਓਇ ਪਿਆਰਿਆ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਜਲਦੀ ਜਾਨ ਮੇਰੀ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚ ਫਜ਼ਲੋਂ,
 ਜਲਦੀ ਪਾਸ ਓਇ ਪਿਆਰਿਆ ਵੇਲੜਾ ਈ ।

ਤਬਾ

ਮੁੜ ਮੁੜ ਸੋਹਣੀ ਪਈ ਪੁਕਾਰਦੀ ਸੀ,
 ਮਿਲ ਜਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਅੱਖੇ ਵਕਤ ਆ ਦੇਹ ਦਿਦਾਰ ਮੈਨੂੰ,
 ਤੇਰੀ ਚਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਸੁੰਝੇ ਰੂਹ ਨੇ ਕੁਲ ਜੰਜਾਲ ਸੁੱਟੇ,
 ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਓਇ, ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਲਹਿਰ ਕਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਹਾਰ ਵਲੋਂ,
 ਪਿਆ ਵਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਤੇਰੀ ਸੋਹਣੀ ਹੋ ਨਿਢਾਲ ਪਈ ਆ,
 ਲੰਮੇ ਰਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਸੁਣ ਕੇ ਮਲਕੁਲ ਮੌਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆਸ
 ਮੇਰੀ ਆਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਮੈਨੂੰ ਕਸਮ ਤੇਰੀ, ਲਿਆ ਰੋਕ ਪਾਟੀ,
 ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਮਰਦੀ ਵਾਰ ਵਿਖਾ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ,
 ਮੁੱਖ ਮਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਜਿਹੜਾ ਕੰਢੜੇ ਤੇ ਬੂਟਾ ਜਾਨ ਦਾ ਸੀ,
 ਲੱਗੀ ਢਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਮੁਰਗ ਰੂਹ ਦਾ ਮੀਰ ਸਿਕਾਰ ਖੁਨੀ,
 ਲਿਆ ਢਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।
 ਮੈਨੂੰ ਵਸਲ ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਬਾਝ ਕੋਈ,

ਨਾਹੀ ਚਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵਲੜਾ ਈ ।
 ਤੇਰ ਫਜਲ ਦੇ ਬਾਝ ਨਾ ਹੋਰ ਮੇਰਾ,
 ਦਰਦਖਾਹ ਓਇ ਸੱਜਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ ।

ਸਹੇਲੀਆਂ ਵਲ

ਅਲਾ ਬੇਲੀਆ, ਸਾਡੜੇ ਕੂਚ ਡੇਰੇ,
 ਮਿਲ ਜਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਧੋਹੀ ਰਬ ਦੀ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਥੇ,
 ਫੇਰਾ ਪਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਸੋਹਣੇ ਯਾਰ ਦੇ ਵੱਸ ਬੇਵੱਸ ਹੋਇਆ,
 ਮਰਾ ਆਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਗਈ ਵਰਤ ਕਜਾ ਕਹਾਰ ਵਲੋ,
 ਓਹਦਾ ਧਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।। ੧੧੨੦ ।

ਮਰੀ ਮਾ ਨੂੰ ਵਟ ਨਾ ਕਰਨ ਦਣਾ,
 ਜੀਉ ਲਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਦਣਾ ਅੱਜ ਤੇ ਛੋਪ ਨਖੇੜ ਮੇਰਾ,
 ਚਰਖਾ ਡਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਮਰਾ ਅੱਜ ਤਹਕੀਕ ਮੈਕੂਫ ਹੋਇਆ,
 ਛੋਪ ਪਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਘਰੇ ਘਰੀ ਜਾ ਕ ਇਕ ਦੂਸਰੀ ਨੂੰ,
 ਸੱਦ ਲਿਆਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਉਸੇ ਤੋਰ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ,
 ਰਲ ਗਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਮੇਰੀ ਚੋਗ ਜੇ ਅੱਜ ਨਿਖੁੱਟ ਗਈ,
 ਖਾਧਾ ਖਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਮੇਰੀ ਜਾ ਤੇ ਕਿਸ ਪਿਆਰੜੀ ਦਾ,
 ਪੀੜਾ ਡਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।
 ਫਜਲ ਯਾਰ ਨੂੰ ਹਾਲ ਤਬਾਹ ਮੇਰਾ,
 ਸਮਝਾਵਣਾ ਅਹਿਲ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ ।

ਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ

ਸੋਹਣੀ ਵੱਤ ਪੁਕਾਰਦੀ ਮਾਉਂ ਤਾਈਂ
 ਹੁਣ ਆ ਖਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮਾਏ ।
 ਸੋਹਣੀ ਕੋਝਿਆਂ ਦੀ ਪੜਕੋਝੜੀ ਨੂੰ,
 ਕਾਹਨੂੰ ਕੀਤੋਂ ਈ ਅੰਡ ਕਲੋਲ ਮਾਏ ।
 ਸ਼ਾਲਾ ਨਿਜ ਜਟੇਦੀਉਂ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ,
 ਅਣਭੋਲ ਮਾਏ, ਅਣਭੋਲ ਮਾਏ ।
 ਗਲ ਘੁੱਟ ਇੱਕੋ ਮੈਂਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੀ,
 ਇੱਕੋ ਦੇਵਟਾ ਸੀ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲ ਮਾਏ ।
 ਜੇ ਕੁਝ ਮੈਂ ਗ਼ਰੀਬ ਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤੀ,
 ਹੁਣ ਪੁੱਛ ਨਾਹੀਂ ਮੈਥੋਂ ਫੋਲ ਮਾਏ ।
 ਕਾਲੀ ਚੜ੍ਹੀ ਅੰਧੇਰਤੀ ਮੋਤ ਵਾਲੀ,
 ਮੈਂਨੂੰ ਦਿਸਣੋਂ ਰਿਹਾ ਨਿਰੋਲ ਮਾਏ ।
 ਦੋਈਂ ਪਿਆਰ ਦਿਲਾਸੜਾ ਮਿਹਰ ਸੇਤੀ,
 ਜਿਥੇ ਦੱਖਸੋਗੀ ਮੇਰਾ ਫੋਲ ਮਾਏ ।
 ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਲਬਾ ਉਤੇ ਆਨ ਖੱਲੀ,
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗੂੰ ਡਾਵਾਂ ਡੋਲ ਮਾਏ ।

ਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ

ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਭੁੱਲਿਆਂ ਨੂੰ,
 ਜੇ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਤਕਸੀਰ ਮਾਏ ।
 ਏਹੋ ਵੇਲੜਾ ਈ ਤੇਰੇ ਬਖਸ਼ਣ ਦਾ,
 ਮੈਂਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਬੱਤੀ ਧਾਰਾਂ ਸ਼ੀਰ ਮਾਏ ।
 ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਸ਼ਿਤਾਬ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਤੇ,
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਬੇਹਾਲ ਫਕੀਰ ਮਾਏ ।
 ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਵਿਖਾਲ ਮੈਂਨੂੰ,
 ਮੁੱਖ ਯਾਰ ਦਾ ਬਦਰ ਮੁਨੀਰ ਮਾਏ । ੧੧੪੦ ।
 ਦੱਸ ਕੰਟ ਸਾਨੀਂ ਜਿਹੜਾ ਮੋੜ ਦੇਵੇ,
 ਰੱਬ ਡਾਢੜੇ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਮਾਏ ।

ਤੇਰਾ ਸੀਰ ਪਿਆਵਟਾ ਯਾਦ ਆਇਆ,
 ਡਲ ਪਿਆ, ਅੱਖੀਂ ਸੰਦਾ ਨੀਰ ਮਾਏ ।

ਕਿਵੇਂ ਯਾਰ ਦਾ ਅੱਜ ਮਿਲਾਪ ਹੋਵੇ,
ਕੋਈ ਕਰ ਵੇਖਾਂ ਤਦਬੀਰ ਮਾਏ ।

ਅਜੇ ਜਾਨ ਨਾਹੀਂ ਅਜ਼ਰਾਈਲ ਲਈ,
ਆਏ ਮੁਨਕਰ ਅਤੇ ਨਕੀਰ ਮਾਏ ।
ਮੇਰੇ ਹਾਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਬੇਹਾਲ ਹੋਇਆ,
ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਦਿਲਗੀਰ ਫਕੀਰ ਮਾਏ ।

ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ
ਐਡਾ ਕਹਿਰ ਤੇ ਕਹਿਰ ਨਜ਼ੂਲ ਕੀਤੇ,
ਭਾਵੇਂ ਹੋਈ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਚੋਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
ਜੇਕਰ ਮਾਰਨਾ ਈ ਸੱਚ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ,
ਨਾਲ ਯਾਰ ਕਰੀ ਮੇਰੀ ਗੋਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਕੂਕ ਨਾ ਸੁਣਨ ਦੇਂਦੀ,
ਲਾਈ ਬੱਦਲਾਂ ਨੇ ਘਨਘੋਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੂੰ ਚਾ ਵਿਛੋੜਿਓ ਈ,
ਨਹੀਂ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਕੋਈ ਜੋਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
ਇਕ ਪਲਕ ਅੰਦਰ ਬੇੜਾ ਆਜਜਾਂ ਦਾ,
ਦਿੱਤਾ ਵਿਚ ਝਨਾਉਂ ਨਿਘੋਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
ਅੱਖੀ ਬਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦਾ,
ਤੇਰੇ ਫਜ਼ਲ ਬਾਝੋ ਨਾਹੀਂ ਹੋਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ।

ਤਬਾ

ਮਹੀਂਵਾਲ ਫਕੀਰ ਦੇ ਦੁਸਮਨਾਂ ਨੂੰ
ਕੀਤੋ ਸ਼ਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਕੀਤੋ ਸ਼ਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
ਰੋਜ਼ ਹਸ਼ਰ ਦੇ ਤੀਕ ਪੁਕਾਰਸਾਂਗੀ,
ਦੇਈਂ ਦਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਦੇਈਂ ਦਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
ਮਹੀਂਵਾਲ ਤਾਈਂ ਵਾਲ ਵਾਲ ਮੇਰਾ,
ਕਰੇ ਯਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਕਰੇ ਯਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
ਯਾਰ ਯਾਰ ਕਰਦੀ ਓਤਕ ਹੋ ਗਈ ਆਂ,
ਬਰਬਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਬਰਬਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ।
ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਸੋਹਣੀ ਡੁੱਬ ਮੋਈ,
ਫਰਿਆਦ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਫਰਿਆਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ।

ਰੂਹ ਦੇ ਫਿਰਾਕ ਵਿਚ ਵੈਟ
 ਭੱਰਾ ਰੂਹ ਦਾ ਹੋ ਉਦਾਸ ਟੁਰਿਆ.
 ਲੰਮੇ ਵਹਿਣ ਪਾ ਕੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਆਣਿਆ ਨੂੰ ।
 ਜਾਂਦੇ ਰੂਹ ਨੂੰ ਬੁੱਤ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ,
 ਕਿਥੇ ਚਲਿਐ ਛੱਡ ਨਿਮਾਣਿਆ ਨੂੰ ।
 ਮੈਨੂੰ ਬਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਬਣਾਇਓ ਈ.
 ਬੱਧੇ ਭਾਰ ਓ ਯਾਰ ਪਲਾਣਿਆ ਨੂੰ ।
 ਸੋਹਣੀ ਵਿਚ ਝਨਾਉਂ ਦੇ ਡੋਬ ਚਲਿਓ.
 ਮੱਛ ਕੱਛ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਖਾਣਿਆ ਨੂੰ ।। ੧੧੬੦ ।
 ਜਾਦੀ ਵਾਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਆ ਗੱਲ ਕੋਈ,
 ਪਿੱਛਾ ਦਿਤਾ ਈ ਉਮਰ ਵਿਹਾਣਿਆ ਨੂੰ ।
 ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕਰਵਾਨਿਆ ਕੂਚ ਕੀਤਾ,
 ਛੱਡ ਚਲਿਓ ਤੰਬੂਆਂ ਤਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ।
 ਵਿਚ ਸਹੁ ਦਰਿਆ ਦੇ ਡੋਬ ਚਲਿਓ.
 ਸਭੇ ਮਾਲ ਮਤਾਅ ਪਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ।
 ਪਹਿਲੇ ਯਾਰ ਬਣਾਇਓ ਪਿਆਰ ਸੇਤੀ,
 ਪਿਛੋਂ ਮਾਰਿਓ ਕੁੱਲ ਸਿੰਘਾਣਿਆ ਨੂੰ ।
 ਵਾਗ ਬਾਜ਼ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਪਰਵਾਜ਼ ਕੀਤੇ,
 ਰਾਜ਼ ਦੱਸਿਓ ਨਾ ਅੰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ।
 ਨਾਮ ਰੰਬ ਦੇ ਮੰਨ ਸਵਾਲ ਮੇਰਾ,
 ਗਲ ਲਾ ਇਕ ਵਾਰ ਨਿਮਾਣਿਆ ਨੂੰ ।
 ਡੋਬ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਵਲ ਵੇਸੋ,
 ਯਾਰਾ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਹ ਟਿਕਾਣਿਆ ਨੂੰ ।
 ਨਹੀ ਕੰਮ ਅਸੀਲ ਦਾ ਛੱਡ ਦੇਣਾ,
 ਯਾਰਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ।
 ਕਾਹਨੂੰ ਜਾਦੂਤਾ ਪਾਇ ਕੇ ਠੰਗਿਓ ਈ,
 ਮਹੀਵਾਲ ਤੋਂ ਘੋਲ ਘੁਮਾਣਿਆ ਨੂੰ ।
 ਕਿਹਨੂੰ ਸੌਧ ਚਲਿਓ ਵਿਚ ਨੈਂ ਦੇ ਓਇ,
 ਅਸਾਂ ਆਜਜਾ ਦਰਦ ਰੰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ।
 ਨਿਹੁੰ ਨਾਲ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਭੁੱਲ ਲਾਇਆ ।
 ਖੇਤ ਬੀਜਿਆ ਭੁੰਨਿਆਂ ਦਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ।

ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਏਵੇਂ ਲੇਖ ਆਹੇ,
ਮੌੜੇ ਕੌਣ ਖੁਦਾਇ ਦੇ ਭਾਣਿਆ ਨੂੰ ।

ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਮਹੀਂਵਾਲ ਵਲ ਸੁਨੇਹਾ
ਲੈ ਜਾ ਸੁਨੇਹੜਾ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ.

ਆਖੀਂ ਲੱਦ ਗਈ ਤੇਰੀ ਯਾਰ ਮੀਆਂ ।
ਹੱਥ ਜੋੜ ਸਲਾਮ ਦੁਆ ਕਹਿਣੀ.

ਜਾਣਾ ਗੱਲ ਨਾ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰ ਮੀਆ ।
ਢਾਈਂ ਮਾਰ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦੇਣੀ.

ਅੱਗੇ ਯਾਰ ਦੇ ਬਾਂਹ ਉਲਾਰ ਮੀਆਂ ।
ਤੇਰੀ ਸੋਹਣੀ ਵਿਚ ਝਨਾਉਂ ਡੁੱਬੀ.

ਪਿਆ ਮੌਤ ਦਾ ਲੱਖ ਅਸਵਾਰ ਮੀਆਂ ।
ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਭੋਗ ਚਲੇ.

ਤੁਸੀਂ ਜੀਵੇਂ ਸਾਲ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਆ ।
ਕੀਤਾ ਬਹੁਤ ਚਾਰਾ ਯਾਰਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ.

ਤੁਸੀਂ ਸੁਣੀ ਨਾ ਕੂਕ ਪੁਕਾਰ ਮੀਆਂ ।
ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਦਾਗ ਨਾ ਲਗਣ ਦਿਤਾ.

ਕੀਤੀ ਤੁਸਾਂ ਤੇ ਜਾਨ ਨਿਸਾਰ ਮੀਆਂ ।
ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਸੋਹਣੀ ਸੋਹਣੀ ਹੋ ਡੁੱਬੀ.

ਮੋਈ ਕੌਲ ਕਰਾਖ ਨਾ ਹਾਰ ਮੀਆਂ ।। ੧੧੮੦ ।।

ਅਫ਼ਾਤਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਤੇ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਬੋਲਣਾ
ਮੱਛ ਕੱਛ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਬੁਲੁਣਾਂ ਦਾ.

ਉਸੇ ਵਕਤ ਹੋਇਆ ਫੇਰਾ ਪਾਵਣਾ ਓਇ ।
ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਬੁੱਤ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ.

ਅਸਾਂ ਆਜਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੱਟ ਜਾਵਣਾ ਓਇ ।
ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੀ ਮੈਂ ਅਮਾਨ ਸੋਹਣੀ.

ਮੇਰੇ ਮਾਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਵਣਾ ਓਇ ।
ਕੀਤਾ ਰੱਬ ਹਰਾਮ ਤੁਸਾਡੜੇ ਤੇ.

ਅਸਾਂ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਵਣਾ ਓਇ ।
ਹੱਥੋਂ ਜਾ ਪਿਆਰਿਆਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ.

ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਅਹਿਵਾਲ ਸੁਣਾਵਣਾ ਓਇ ।

ਕਸਮ ਰੱਬ ਦੀ ਪਈ ਉਡੀਕਣੀ ਆਂ,
 ਏਹੋ ਯਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਿਖਾਵਣਾ ਓਇ ।
 ਮੇਰੇ ਮੁੱਖ ਨੂੰ ਦਾਗ ਨਾ ਲਾਵਿਆ ਜੇ,
 ਤੇਰਾ ਯਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰਾਵੁਣਾ ਓਇ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਜਾ ਕਹਿਣਾ,
 ਝੱਬ ਆਵਣਾ ਓਇ, ਝੱਬ ਆਵਣਾ ਓਇ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੇਕਰਾਰ ਹੋਣਾ
 ਓਧਰ ਪਿਆ ਉਡੀਕਦਾ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ,
 ਯਾਰ ਯਾਰ ਸੰਦਾ ਤਲਬਗਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਨੈਣ ਤੱਕਦੇ ਮੂਲ ਨਾ ਥੱਕਦੇ ਨੀ,
 ਨਰਗਸ ਵਾਗ ਦੋਵੇਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਮੀਆ ।
 ਉਭੇ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਮਾਰੇ ਢਾਹ ਮੂੰਹ ਥੀ,
 ਨਾਲ ਨੈਣ ਰੋਵਣ ਜਾਰੇ ਜਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਰੱਖਣ ਕੱਲ ਤੇ ਮਿਲਣ ਮੋਕੂਫ ਮੇਰਾ,
 ਅੱਜ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘਣ ਪਾਰ ਯਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਫੇਰ ਆਖ ਦੰਦੇ ਅੱਜ ਖੈਰ ਨਾਹੀਂ,
 ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਨ ਚੈਨ ਕਰਾਰ ਮੀਆ ।
 ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਫਰਿਆਦ ਫਰਿਆਦ ਕਰਦੀ,
 ਭਾਵੇਂ ਯਾਰ ਨੂੰ ਬਣੀ ਲਚਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਗਿਆ ਬੁਝ ਚਰਾਗ *ਮਹਿਬੂਬ ਵਾਲਾ,
 ਬਾਝ ਯਾਰ ਹੋਇਆ ਧੁੰਧੂਕਾਰ ਮੀਆ ।
 ਅਚਨਚੇਤ ਪਈ ਕੰਨ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ,
 ਰੋਏ ਰੂਹ ਦੀ ਜ਼ਾਰ ਪੁਕਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਖਿਆਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿਆ,
 ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਛੜੇ ਨੇ ਇਹਦੇ ਯਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਦੇਸੇ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਮਹੀਂਵਾਲ ਆਹਾ,
 ਰੂਹ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਦਰਬਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਅੱਵਲ ਦੇ ਸਲਾਮ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ,
 ਪਿਛੋਂ ਰੋ ਕੀਤਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਜੋ ਕੁਝ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਸਿਰ ਸੋਹਣੀ ਦੇ,
 ਦਿਤਾ ਯਾਰ ਦੇ ਗੋਸ਼ ਗੁਜ਼ਾਰ ਮੀਆਂ ।। ੧੨੦੦ ।

ਖੁਨੀ ਮੌਤ ਓੜਕ ਪਿਆਰ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ,
 ਲਿਆ ਵਿਚ ਝਨਾਉਂ ਦੇ ਮਾਰ ਮੀਆ ।
 ਸੋਹਣੀ ਡੁੱਬ ਮੋਈ ਵਿਚਕਾਰ ਨੈਂ ਦੇ,
 ਹੋਈ ਮੂਲ ਨ ਪਾਰ ਉਰਾਰ ਮੀਆ ।
 ਡਿੱਗਾ ਹੋ ਬੇਹੋਸ਼ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ,
 ਮਹੀਂਵਾਲ ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਬੈਠ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਲ ਅਹਿਵਾਲ ਸਾਰਾ,
 ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਆਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਸੱਚ ਆਖਿਓਂ ਈ ਇਕੋ ਝੂਠ ਕਹਿਓਂ,
 ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਇਤਬਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਰੂਹ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾਧੀ,
 ਯਾਰ ਝੂਠ ਨਾਹੀਂ ਇਹੋ ਕਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਹਾਏ ਓ ਦੁਸ਼ਮਨਾ ਇਹ ਨਾ ਆਖਣਾ ਸੀ,
 ਖਿੱਚ ਮਾਰਦੋ ਤੇਜ਼ ਕਟਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਤ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਘਾਤ ਵਾਲੀ,
 ਰੋ ਰੋ ਆਖਦਾ ਹੱਥ ਪਸਾਰ ਮੀਆ ।
 ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮਾ ਇਹ ਕੀ ਆਖਿਓਂ ਈ,
 ਪਿਆ ਕੂਕਦਾ ਬਾਂਹ ਉਲਾਰ ਮੀਆ ।
 ਮੁੱਖ ਜ਼ਰਦ ਹੋਇਆ ਦਿਲ ਦਰਦ ਹੋਇਆ,
 ਲੱਗੀ ਦਰਦ ਕਲੇਜ਼ੜੇ ਕਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਝੜੀ ਲਾ ਰਹੇ ਦੋਵੇਂ ਨੈਣ ਉਸ ਦੇ,
 ਸਾਵਣੀ ਮੀਂਹ ਜਿਉਂ ਅਬਰ ਬਹਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਹੋਇਆ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਮੁੜ ਕੇ,
 ਕੋਲੋਂ ਰੂਹ ਹੋ ਗਿਆ ਉਡਾਰ ਮੀਆ ।
 ਲੱਗਾ ਤੀਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ,
 ਅਵਾਸਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਦੁਸ਼ਾਰ ਮੀਆ ।
 ਜਦੋਂ ਸੁਰਤ ਆਈ ਤੁਰਤ ਮਾਰ ਢਾਈਂ,
 ਰੱਬ ਯਾਦ ਕਰੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਦੇਸ ਬਾਤ ਤਾਈਂ ਕਰੀਂ ਝੂਠ ਰੱਬਾ,
 ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਰੱਬ ਗੁੱਫਾਰ ਮੀਆ ।
 ਜੇਕਰ ਮਾਰਿਆ ਈ ਤਾਂ ਭੀ ਮੇਲ ਸਾਈਆ,

ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੇਰਾ ਦਿਲਦਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਏਵੇਂ ਵਾਵੇਲਾ ਪਿਆ ਕੂਕਦਾ ਸੀ,
 ਦੇ ਜਾਹ ਓਇ ਯਾਰ ਦੀਦਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਤੇਰੇ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਨੇ ਯਾਰ ਜਾਨੀ,
 ਲਾਈ ਵਿਚ ਸੀਨੇ ਕਾਨੀ ਸਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਦਿਸੇ ਹੱਥ ਪਸਾਰਿਆ ਮੂਲ ਨਾਹੀਂ,
 ਉਠੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰ ਗੁਬਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਕੁੱਠਾ ਯਾਰ ਓ ਪਿਆਰ ਤੁਸਾਡੇ ਨੇ,
 ਗਲ ਰੱਖ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਮੀਆਂ । । ੧੨੨੦ ।
 ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਕੋਝਿਆਂ ਨੂੰ,
 ਮੇਰੇ ਸੋਹਣਿਆ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਲਾਈ ਸਾਂਗ ਓ ਪਿਆਰਿਆ ਯਾਰ ਮੈਂਨੂੰ,
 ਬੰਨ੍ਹ ਪੱਟੀਆਂ ਆਣ ਸਵਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਮੈਂਨੂੰ ਇੱਕ ਇਕੱਲਿਆਂ ਛੋੜ ਕੇ ਤੇ,
 ਤੁਰਿਓਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਫਰ ਦੇ ਭਾਰ ਮੀਆਂ ।
 ਫਜ਼ਲ ਯਾਰ ਨੂੰ ਹਾਲ ਮਲੂਮ ਮੇਰਾ,
 ਮੈਥੋ ਪੁੱਛ ਨਾ ਹਾਲ ਨਿਤਾਰ ਮੀਆ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਵਾਵੇਲਾ

ਹਾਇ ਓ ਯਾਰ ਵਿਛੋੜ ਕੇ ਸੱਟ ਗਿਓ,
 ਕੀਤਾ ਕਹਿਰ ਕੰਹਾਰ ਨਜ਼ੂਲ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਤੁੱਧ ਪਾਸ ਇਲਾਜ ਸੀ ਆਸ਼ਕਾ ਦਾ,
 ਹੱਥੋ ਕੀਤੇ ਈ ਚਾ ਰੰਜੂਲ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਕਲਮਲ ਜਾਨ ਆਈ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰਿਆ ਓ,
 ਇਕ ਪਲਕ ਟਿਕਾ ਨਾ ਮੂਲ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਲੱਖੀ ਸੂਲ ਗ਼ਮ ਦੀ, ਅਤੇ ਸੂਲ ਪੈਰੀਂ,
 ਹੋਇਆ ਵਿਚ ਕਲੋਜੜੇ ਸੂਲ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਹੋ ਫਕੀਰ ਗਿਆ,
 ਰੱਬ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੂਲ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਦਿੱਤੀ ਕੰਡ ਨਾ ਜਾਹ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਨੂੰ,
 ਭਲਾ ਬੇਲੀਆ ਕਰੀ ਕਬੂਲ ਮੈਂਨੂੰ ।

ਦੇਖਾਂ ਪਿਆਰਿਆ ਰੱਜ ਕੇ ਮੁੱਖ ਤੇਰਾ,
ਕਰੇ ਫਜਲ ਜੇ ਰੱਬ ਰਸੂਲ ਮੈਂਨੂੰ ।

ਤਬਾ

ਫਿਰੇ ਵਾਵੇਲਾ ਕਰਦਾ ਕੰਢਿਆ ਤੇ
ਯਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਨਾ ਦੂਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਅੱਗੇ ਘਾਓ ਕਲੇਜ਼ੇ ਕਾਰ ਆਹਾ,
ਲਾਈ ਸਾਂਗ ਦੋਬਾਰ ਜਰੂਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਜੀਵੇ ਜਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸਾਂ,
ਵਿਛੜ ਜਾਵਟਾ ਨਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਤੋਰੇ ਹਿਜਰ ਬੀਮਾਰ ਨੇ ਮਾਰ ਲਿਆ,
ਰਿਹਾ ਮੂਲ ਨਾ ਅਕਲ ਸ਼ਊਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਛੱਡ ਗਿਉ ਓਇ ਯਾਰ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ,
ਕਰ ਕੇ ਨਾਲ ਫਿਰਾਕ ਦੇ ਚੂਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਵਿਚ ਜੀਉ ਦੇ ਹੋਰ ਉਮੈਦ ਆਹੀ,
ਪਾਇਆ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਫਤੂਰ ਮੈਂਨੂੰ ।
ਫਜਲ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਮਾਰ ਫਿਰਾਕ ਅੰਦਰ,
ਸੱਦ ਲਈ ਓ ਯਾਰ ਹਜ਼ੂਰ ਮੈਂਨੂੰ ।

ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਗਰਕ ਹੋਣਾ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ

ਮਹੀਂਵਾਲ ਕੰਢੇ ਉਤੇ ਕੂਕਦਾ ਸੀ,
ਕੇਹਾ ਲਾ ਗਿਉਂ ਮੈਂਨੂੰ ਬਾਨ ਬੇਲੀ ।
ਅਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਮੁਝ ਵਣਜਾਰੇ ਦੀ,
ਲੁੱਟ ਲਈ ਹੈ ਕੁੱਲ ਦੁਕਾਨ ਬੇਲੀ ।। ੧੨੪੦ ।
ਤੁਧ ਯਾਰ ਦੀ ਕਸਮ ਨਾ ਝੂਠ ਮੂਲੋਂ,
ਤੋਰੇ ਬਾਝ ਜਹਾਨ ਵੇਰਾਨ ਬੇਲੀ ।
ਲੱਦ ਗਿਉਂ ਬੇਖਬਰ ਬੇਸਬਰ ਕਲੋਂ,
ਸਾਂਗ ਮਾਰਿਓ ਜਾਨ ਪਛਾਨ ਬੇਲੀ ।
ਅੰਵੇ ਚੁੱਪ ਚੁਪਾਤੜਾ ਨੱਸ ਗਿਓਂ,
ਕੋਈ ਦੱਸ ਨਾ ਥਾਂ ਮਕਾਨ ਬੇਲੀ ।
ਲੱਕ ਤੋੜ ਗਿਓਂ ਅਸਾਂ ਆਜਜਾਂ ਦਾ,
ਸੰਢੀ ਮੰਤ ਦਾ ਮਾਰ ਵਦਾਨ ਬੇਲੀ ।

ਆਵੇ ਸਬਰ ਨਾਹੀ ਅੱਖੀ ਰੋਦਿਆ ਨੂੰ,
 ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ ਦਿਲਾਸਤਾ ਆਨ ਬੋਲੀ ।
 ਹੁਕਮ ਰੱਬ ਦੇ ਥੀ ਲਾਸ ਸੋਹਣੀ ਦੀ,
 ਹੋਈ ਯਾਰ ਦੇ ਵੱਲ ਰਵਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਜਿਧਰ ਯਾਰ ਆਹਾ ਓਧਰ ਲਾਸ ਗਈ,
 ਪਾਟੀ ਲਾ ਰਿਹਾ ਲੱਖ ਤਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਓਵੇ ਨਣ ਆਹੇ ਇੰਤਜਾਰ ਦੋਵੇ,
 ਮਹੀਵਾਲ ਦੀ ਤਰਫ ਧਿਆਨ ਬੋਲੀ ।
 ਰੁੜ੍ਹਦੀ ਲਾਸ ਆਈ ਨੇੜੇ ਕੰਢੜੇ ਦੇ,
 ਜਿਥੇ ਖੱਲਾ ਆਹਾ ਪਰਸਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਦੇਖੋ ਇਸਕ ਇਹ ਆਸਕਾ ਸਾਦਕਾ ਦਾ,
 ਬੱਤ ਕੁਦਰਤੋ ਕਰੇ ਬਿਆਨ ਬੋਲੀ ।
 ਦੋਵੇ ਹੱਥ ਪਸਾਰ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ,
 ਮਿਲ ਜਾਹ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਹਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਅਚਨਚਤ ਆਹਾ ਦੂਰੋ ਨਜਰ ਪਿਆ,
 ਜਿਨ੍ਹਾ ਬਲੀਆ ਦਾ ਨਿਗੁਥਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਮਹੀਵਾਲ ਮਾਰ ਛਾਲ ਵਿਚ ਨ ਦਾ,
 ਮੇਹ ਆਖਦਾ ਮ ਕੁਰਬਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਗਲ ਲਗ ਮਿਲ ਬੁਝੀ ਅੰਗ ਦਿਲ ਦੀ,
 ਮਹੀਵਾਲ ਦਿੱਤੀ ਓਵੇ ਜਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਸੂਰਜ ਵਾਗ ਗਰੂਬ ਹੋ ਗਏ ਦੋਵੇ,
 ਲੱਭੇ ਜਾ ਕਿਤ ਡੂਘੀ ਥਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਪਿਛੇ ਇਸਕ ਜਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਨ ਜਾਨੀ,
 ਰੱਖ ਸਿਦਕ ਯਕੀਨ ਈਮਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਬਿਜਲੀ ਆਹ ਫਿਰਾਕ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਰੇ,
 ਪਹੁੰਚੀ ਖਬਰ ਜਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗਾ ਬਦਲ ਮਾਰ ਚੀਕਾ,
 ਸੁਟੀ ਆਹ ਫੁਗਾਨ ਜਹਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਭਾਵ ਰੋਜ ਕਿਆਮਤਾ ਆਣ ਪਹੁੰਚਾ,
 ਕੀਤਾ ਕੁਲ ਜਹਾਨ-ਗੁਮਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਜਾਨ ਦਿਤਿਆ ਬਾਝ ਨਾ ਯਾਰ ਮਿਲਦਾ,
 ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਨ ਵੰਵਾਨ ਬੋਲੀ ।। ੧੨੬੦ ।।

ਦਿੱਤੀ ਜਾਨ ਤੇ ਜਾਨ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ,
 ਬਾਝੋ ਜਾਨ ਦੇ ਜਾਨ ਨਾ ਜਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਪਰ ਖਾਤਮਾ ਆਸਕਾ ਦਾ,
 ਕਰੋ ਕੁਲ ਬਿਆਨ ਅਯਾਨ ਬੇਲੀ ।

ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ ਦਾ ਸੋਗ
 ਮਾਤਮ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਪਰੇਸਾਨ ਹੋਏ,
 ਅਸਮਾਨ ਸਿਆਹ ਕਬਾ ਮੀਆ ।
 ਕੁਰਸੀ ਅਰਸ ਦੇਵੇਂ ਪਏ ਕੰਬਦੇ ਸਨ,
 ਰੱਖ ਜੀਉ ਤੇ ਖੰਫ ਖੁਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਪਿਆ ਸੋਗ ਤਮਾਮ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆ ਨੂੰ,
 ਬੈਠੇ ਨਿੱਤ ਦਾ ਵਿਰਦ ਭੁਲਾ ਮੀਆ ।
 ਸੂਰਜ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਦੇ ਸੋਗ ਕੋਲੋ,
 ਦਿੱਤਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਲਾ ਮੀਆਂ ।
 ਚੰਨ ਬਦਰ ਮੁਨੀਰ ਹਲਾਲ ਹੋਇਆ,
 ਦੇਹਾਂ ਬੇਲੀਆਂ ਦਾ ਗਮ ਖਾ ਮੀਆਂ ।
 ਸਾਰੇ ਤਾਰਿਆ ਦੀ ਮੱਧਮ ਲੋ ਹੋਈ,
 ਬੈਠੇ ਮਾਤਮੀ ਫਰਸ ਵਿਛਾ ਮੀਆ ।
 ਬਾਸ਼ਕ ਨਾਗ ਤੇ ਧੌਲ ਨੇ ਹੌਲ ਖਾਧਾ,
 ਸਕਣ ਨਾਹ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਚਾ ਮੀਆਂ ।
 ਪਿਆ ਸੋਗ ਤਮਾਮ ਪੰਖੇਰੂਆਂ ਨੂੰ,
 ਦਿਲੋ ਲਾਹ ਬੈਠੇ ਚੰਨ ਚਾ ਮੀਆਂ ।
 ਸੋਰ ਮੁੱਖ ਸ਼ਿਕਾਰ ਥੀ ਫੇਰ ਬੈਠੇ,
 ਦਿੱਤੇ ਭੁੱਖ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਮੀਆਂ ।
 ਚਰਿਆ ਘਾਹ ਨਾ ਗਊਆਂ ਹਰਨੀਆ ਨੇ,
 ਦਿੱਤਾ ਨੀਲੀਆਂ ਨੀਰ ਵਹਾ ਮੀਆ ।
 ਕੀਕੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਤੈਨੂੰ,
 ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਤੇ ਪਈ ਕਹਾ ਮੀਆ ।
 ਰੋਦਾ ਰੂਹ ਰਸੂਲ ਕਰੀਮ ਸੰਦਾ,
 ਆਇਆ ਅਰਸ਼ ਅਜ਼ੀਮ ਥੀ ਧਾ ਮੀਆਂ ।
 ਸਫਾ ਬੰਨ੍ਹ ਖੋਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਪਾਕ ਸਭੇ,
 ਪਿਛੇ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਦੇ ਆ ਮੀਆਂ ।

ਕੁਤਬ ਗੋਸ ਤੇ ਵਲੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਰੇ.
 ਇਹ ਭੀ ਹੋ ਖੱਲ ਇੱਕ ਦਾ ਮੀਆ ।
 ਖ਼ਾਜਾ ਖਿਜਰ ਮਿਹਤਰ ਅਲਿਆਸ ਦੋਵੇਂ.
 ਢਾਹੀ ਮਾਰਦੇ ਹਾਲ ਵੰਜਾ ਮੀਆਂ ।
 ਮੂੰਹੋ ਕਹਿਣ ਅਫਸੋਸ ਅਫਸੋਸ ਯਾਰੋ.
 ਮੋੜੇ ਰੱਬ ਦੀ ਕੰਟ ਰਜਾ ਮੀਆਂ ।
 ਨਿਹੂੰ ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਬਾਹ ਦਿਤਾ,
 ਵਾਹ ! ਵਾਹ ! ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਸਫਾ ਮੀਆਂ ।
 ਮੁੜ ਮੁੜ ਆਖਦੇ ਸੁਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ.
 ਗਏ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲਾਜ ਨਾ ਲਾ ਮੀਆਂ । ੧੨੮੦ ।
 ਨਿਹੂੰ ਲਾ ਕੇ ਮੂਲ ਨਾ ਤੋੜਿਓ ਨੇ,
 ਦਿਤਾ ਬੇਲੀਆਂ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾ ਮੀਆਂ ।
 ਜਿਨ੍ਹਾ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ ਕਮਾਲ ਕੀਤਾ.
 ਸੋ ਭੀ ਰੋਵਦੇ ਪਏ ਜੁਦਾ ਮੀਆ ।
 ਫਜਲ ਸਾਹ ਪਿਆਰਿਆ ਦੋਸਤਾ ਨੂੰ,
 ਦਿਓ ਕੁਲ ਬਿਆਨ ਸੁਣਾ ਮੀਆ ।

ਮਜਾਜੀ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਆ ਕੇ ਮਾਤਮ ਕਰਨਾ
 ਯੂਸਫ ਨਾਲ ਫਿਰਾਕ ਦੇ ਆਹ ਮਾਰੀ,
 ਵਹਿ ਮਿਲੀ ਤੈਨੂੰ ਤਕਦੀਰ ਬੇਲੀ ।
 ਪਾਸ ਪਾਸ ਜੁਲੇਖਾ ਦਾ ਜੀਉ ਹੋਇਆ,
 ਜਿਹੜੀ ਆਸ਼ਕਾ ਦੇ ਵਿਚ ਪੀਰ ਬੇਲੀ ।
 ਮਜਨੂੰ ਬਾਂਹ ਉਲਾਰ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ,
 ਬਾਹੀ ਭੰਨ ਗਿਉ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਬੇਲੀ ।
 ਲੈਲੀ ਲੈ ਲਈ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਗਮ ਨੇ,
 ਪਾਇਆ ਫੌਜ ਫਿਰਾਕ ਵਹੀਰ ਬੇਲੀ ।
 ਫਰਿਆਦ ਫਰਿਆਦ ਫਰਿਹਾਦ ਕੀਤੀ,
 ਲੱਗਾ ਕਾਰ ਕਲੇਜ਼ੇ ਤੀਰ ਬੇਲੀ ।
 ਕੰਡੇ ਜ਼ਹਿਰ ਗਮ ਦੇ ਸ਼ੀਰੀ ਘੁੱਟ ਭਰਦੀ,
 ਡੁੱਲ੍ਹ ਪਿਆ ਅੱਖੀਂ ਸੰਦਾ ਨੀਰ ਬੇਲੀ ।
 ਰਾਝੇ ਚਾਕ ਸੰਦਾ ਸੀਨਾ ਢਾਕ ਹੋਇਆ,
 ਨਾਲੇ ਖੜੀ ਰੋਵੇ ਕੋਲ ਹੀਰ ਬੇਲੀ ।

ਮੱਛੀ ਵਾਗ ਪਿਆ ਪੁੰਨੂੰ ਤੜਫਦਾ ਸੀ,
 ਦਿਤਾ ਖਾਕ ਰੁਲਾ ਸਰੀਰ ਬੋਲੀ ।
 ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਾਲ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਨੈਣ ਵੇਟ ਕਰਦੀ,
 ਸੱਸੀ ਵਹਿਸੀਆ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬੋਲੀ ;
 ਮਿਰਜਾ ਕੂਕਦਾ ਸੀ, ਹਾਇ ਹਾਇ ਯਾਰੋ !
 ਮੈਨੂੰ ਗਏ ਬਣਾਏ ਫਕੀਰ ਬੋਲੀ ।
 ਰੁੰਨੀ ਸਾਹਿਬਾ ਭੀ ਉੱਚੀ ਮਾਰ ਚੀਕਾ,
 ਗਏ ਤੀਰ ਗਮ ਦੇ ਸੀਨਾ ਚੀਰ ਬੋਲੀ ।
 ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਕੂਕੇ ਯਾਰ ਯਾਰ ਕਰ ਕੇ,
 ਕੀਤਾ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਜ਼ਹੀਰ ਬੋਲੀ ।
 ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਨੇ ਖਾਹ ਰੁਲਾ ਦਿਤਾ,
 ਸੋਹਣਾ ਬਦਨ ਜੋ ਮਾਹ ਮੁਨੀਰ ਬੋਲੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਹੋਰ ਕਰੋੜ ਹਜ਼ੂਮ ਆਹਾ,
 ਨਾਹੀ ਵਿਚ ਤਹਰੀਰ ਤਕਰੀਰ ਬੋਲੀ ।

ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ ਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਜਾਣਾ
 ਦੋਵੇ ਬੁੱਤ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ,
 ਉਸ ਰਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਝਣਾਉ ਦੇ ਜੀ ।
 ਬਾਹਰ ਕੰਢੜੇ ਤੇ ਸਭ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ,
 ਪਏ ਕੁੰਜ ਵਾਗੂੰ ਕੁੱਲਾਉਂਦੇ ਜੀ
 ਖ਼ਾਜਾ ਖਿਜਰ ਮਿਹਤਰ ਅਲਿਆਸ ਤਾਈਂ,
 ਨਬੀ ਪਾਕ ਰਸੂਲ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਜੀ ।। ੧੩੦੦ ।
 ਝੱਬ ਜਾ ਲਿਆਵਣਾ ਆਸਕਾਂ ਨੂੰ,
 ਮੁੜ ਮੁੜ ਹੁਕਮ ਏਹੋ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਦੋਵੇ ਯਾਰ ਤਾਜ਼ੀਮ ਤਸਲੀਮ ਕਰ ਕੇ,
 ਲੰਮੇ ਵਹਿਣ ਝਣਾਉਂ ਦੇ ਜਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਚਾਰੇ ਮਲਕ ਆਏ ਲੈ ਕੇ ਪਲੇਘ ਸੋਹਣਾ,
 ਰਲ ਕੇ ਤਰਫ ਝਣਾਉਂ ਦੇ ਜਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਬਹੁਤ ਢੂੰਡ ਸੋਤੀ ਓੜਕ ਪਾਇਓ ਨੇ
 ਚਾਦਰ ਤਾਣ ਉਤੇ ਪਲੇਘ ਚਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਚਾਰੇ ਮਲਕ ਉਠਾਇ ਕੇ ਪਲੇਘ ਤਾਈਂ,
 ਪਿਦਮਤ ਵਿਚ ਰਸੂਲ ਲਿਆਉਂਦੇ ਜੀ

ਸੁੱਤੇ ਪਾ ਗਲਵਕਤੀ ਮਿਹਰ ਸੇਤੀ.
 ਕਾਰਨ ਗੁਸਲ ਦੇ ਪਕੜ ਛੁਡਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਸਾਰੇ ਲਾਇਕੇ ਜ਼ੋਰ ਬੇਜ਼ੋਰ ਹੋਏ.
 ਓੜਕ ਆਪ ਨਬੀ ਪਾਸ ਆਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਦੂਰੋ ਦੇਖ ਕੇ ਪਾਕ ਰਸੂਲ ਤਾਈਂ.
 ਦੋਵੇਂ ਬੁੱਤ ਚਾ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਕਹੇ ਨਬੀ ਛੱਡੋ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ.
 ਜਰਾ ਤੁਸਾਂ ਨਵਾਵਟਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਜੀ ।
 ਉਸੀ ਵਕਤ ਜੁਦਾ ਹੋ ਗਏ ਦੋਵੇਂ.
 ਇਕ ਪਲਕ ਨਾ ਦੇਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਰੋਜ ਕਫਨ ਕਾਰਨ ਅਤਰ ਆਬ ਕੋਸਰ.
 ਹੂਰਾਂ ਘੱਲ ਰਸੂਲ ਮੰਗਵਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਓੜਕ ਹੁਕਮ ਰਸੂਲ ਕਰੀਮ ਕੀਤਾ.
 ਮਜਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਗੁਸਲ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਕਫਨ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਮਹੀਂਵਾਲ ਸੰਦਾ.
 ਅਦਰੀਸ ਥੀਂ ਬੈਠ ਸਵਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਓਧਰ ਗੁਸਲ ਦਿਤਾ ਲੈਲੀ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ.
 ਜਿਸ ਤੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਵਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਜਦੋਂ ਲਏ ਨਵਾ ਧਵਾ ਦੋਵੇਂ.
 ਓਸੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਕਫਨ ਵਿਛਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਇਕੋ ਕਫਨ ਦੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟਿਓ ਨੇ.
 ਦੋਵੇਂ ਯਾਰ ਓਵੇਂ ਗਲ ਲਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਸਫਾ ਬੰਨ੍ਹ ਜਨਾਜ਼ੇ ਦੇ ਆਹਰ ਹੋਏ.
 ਉੱਚੀ ਪਾਕ ਰਸੂਲ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਉਜ਼ੂ ਸਾਜ ਪਿਛੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਖੱਲੇ.
 ਨਬੀ ਹੋ ਇਮਾਮ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਓੜਕ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਮਹੀਂਵਾਲ ਸੰਦੀ.
 ਮਈਅਤ ਚਾ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਜਾਂਵਦੇ ਜੀ ।
 ਮਾਰ ਢਾਹੀਂ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਰੋਂਦੇ.
 ਆਹ ਮਾਰਦੇ ਹਾਲ ਵੰਵਾਂਵਦੇ ਜੀ ।। ੧੩੨੦ ।
 ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ.
 ਰਹੇ ਸੱਜਰੇ ਘਾਹ ਚਮਾਂਵਦੇ ਜੀ ।

ਆਵੇ ਸਬਰ ਨਾਹੀਂ ਅੱਖੀਂ ਰੋਇਆਂ ਨੂੰ,
 ਲੱਖ ਵਾਰ ਰਹੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਕੰਧਾ ਦੇਣ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਯਾਰ ਚਾਰੋ,
 ਹੰਝੂ ਮੀਂਹ ਦੇ ਵਾਂਗ ਵਰਸਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਕਲਮਾ 'ਵਾਹਦ ਹੂ ਲਾ ਸਰੀਕ' ਵਾਲਾ,
 ਕੰਧਾ ਦੇਣ ਦੇ ਵਕਤ ਅਲਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਸਿੱਧਾ ਤਰਫ ਮਦੀਨੇ ਦੇ ਰਾਹ ਫੜਿਆ,
 ਪੈਰ ਵਾਉ ਦੇ ਵਾਂਗ ਉਠਾਉਂਦੇ ਜੀ
 ਯਾਰ ਘੱਲ ਫ਼ਰੋਸ਼ਤੇ ਨੂਰ ਨੂਰੀ,
 ਦੱਖਣ ਗੋਜ਼ਿਓਂ ਕਬਰ ਕਢਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਕਦਮਾਂ ਵਲ ਰਸੂਲ ਕਰੀਮ ਦੇ ਜੀ,
 ਦੋਹਾਂ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਉਂਦੇ ਜੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਫ਼ਾਤਿਹਾ ਆਖ ਰਵਾਨ ਹੋਏ,
 ਦੋਹਾਂ ਬੇਲੀਆਂ ਦਾ ਗਮ ਖਾਉਂਦੇ ਜੀ ।

ਕਵੀ ਵਾਕ

ਐਸੇ ਸੋਹਣੇ ਛੋਲ ਮਲੂਕ ਦੋਵੇਂ,
 ਗਏ ਖ਼ਾਕ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਮੀਆਂ ।
 ਐਪਰ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ ਨਾ ਲਾਇਓ ਨੇ,
 ਤੋੜ ਚਾੜ੍ਹ ਗਏ ਨਿਹੁੰ ਲਾ ਮੀਆਂ ।
 ਇਸ਼ਕ ਲਾਵਣਾ ਏਸ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਰੋ,
 ਦਿਤਾ ਰੱਬ ਰਸੂਲ ਪਹੁੰਚਾ ਮੀਆਂ ।
 ਤੂੰ ਵੀ ਆਸ਼ਕ ਨਾਮ ਧਰਾ ਬੈਠਾ,
 ਏਵੇਂ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਪਾਲ ਵਿਖਾ ਮੀਆਂ ।
 ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਜੋ ਯਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਇਓ,
 ਕਰੀਂ ਯਾਰ ਤੋਂ ਜਾਨ ਛਿਦਾ ਮੀਆਂ ।
 ਸਿਰ ਦਿਤਿਆਂ ਸਿਰ ਜੇ ਹੱਥ ਆਵੇ,
 ਸਸਤਾ ਵਟਜ ਹੈ ਲਈਂ ਚੁਕਾ ਮੀਆਂ ।
 ਮੈਂ ਭੀ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਦਾਜ਼ ਹੋਇਆ,
 ਐਪਰ ਦੱਸਣੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਮੀਆਂ ।
 ਦਿਤਨਾ ਦਰਦ ਮੈਨੂੰ ਜੇਕਰ ਆਹ ਮਾਰਾਂ,
 ਦਿਆਂ ਰੁੱਖ ਦਰੱਖਤ ਜਲਾ ਮੀਆਂ ।

ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਿਆ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਦਰਦ ਸਾਰਾ.
 ਹੋ ਜਾਂਵਦਾ ਯਾਰ ਖਫਾ ਮੀਆ ।
 ਅੰਪਰ ਸਬਰ ਦਿੱਤਾ ਰੱਬ ਫਜ਼ਲ ਸੋਤੀ.
 ਮੀਟੀ ਮੁੱਠ ਹੀ ਦੇ ਲੰਘਾ ਮੀਆ ।

ਤਬਾ

ਤਾਹੀਂ ਸਿਅਰ ਮੇਰਾ ਪੁਰ ਸਿਹਰ ਹੋਇਆ.
 ਕੀਤਾ ਰੱਬ ਰਸੂਲ ਅਤਾ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਨਹੀਂ ਤਾ ਆਸਕਾ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਜੋੜਨੇ ਦਾ.
 ਕੀਕਰ ਆਵਦਾ ਚੇਨ ਤੇ ਚਾ ਮੈਂਨੂੰ ।। ੧੩੪੦ ।
 ਦਰਦ ਇਸਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਸਾਹ ਦਿੱਤੀ,
 ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਪਈ ਗਲ ਆ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਖਾਦਮ ਭੁੱਲਿਆ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਿਅਰ ਅੰਦਰ.
 ਅੰਬ ਦੇਖ ਤਾ ਵੀ ਪੜਦਾ ਪਾ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਆਦਮ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਅੰਡੀ ਅਕਲ ਵਾਲਾ,
 ਕੋਈ ਬਾਝ ਖਤਾ ਸੁਣਾ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਇਕ ਬੂਟਿਓ ਬਾਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ,
 ਮਾਲੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਦਿਖਲਾ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਅੱਖੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕਾਰੀਗਰੀ ਵੇਖ ਮੇਰੀ.
 ਤਾਅਨੇ ਮਾਰ ਨਾ ਪਿਆ ਜਲਾ ਮੈਂਨੂੰ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਤਾਈਂ ਫਜ਼ਲ ਸਾਹ ਕੀਤਾ,
 ਸਮਝ ਬਹੁਤ ਫਕੀਰ ਗਦਾ ਮੈਂਨੂੰ ।

ਅਖੀਰੀ ਵਾਕ

ਮੇਰੇ ਮਿਲਣ ਸੰਦੀ ਜੇਕਰ ਸਿੱਕ ਤੇਂਨੂੰ.
 ਦੱਸਾ ਆਪਣਾ ਥਾਂ ਮਕਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਨਵਾ ਕੋਟ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਤਰਫ ਦੱਖਣ,
 ਪੈਂਡਾ ਨੀਮ ਫਰਸੰਗ ਦਾ ਜਾਨ ਬੇਲੀ ।
 ਓਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਮੈਂ ਵਸਨੀਕ ਕੀਤੀ.
 ਗੱਲ ਇਸਕ ਦੀ ਕੁਲ ਬਿਆਨ ਬੇਲੀ ।
 ਵੀਹਵੇਂ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਮੇਰਾ ਪੈਰ ਆਹਾ,
 ਕੀਤਾ ਖਿਜ਼ਰ ਮੈਂਨੂੰ ਖੇਰ ਦਾਨ ਬੇਲੀ ।

ਕੀਤੀ ਜੋੜ ਕਿਤਾਬ ਦਰੁਸਤ ਸਾਰੀ.
 ਰੋਜ਼ੇ ਚੰਧਵੇਂ. ਮਾਹ ਰਮਜ਼ਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਹਿਜਰਤ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਥੀ ਗਏ ਆਹੇ.
 ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਤੇ ਪੈਂਹਠ ਪਛਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਅੱਖੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ.
 ਕੀਤਾ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਬਹਿਰ ਰਵਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਜੇਕਰ ਇਸ਼ਕ ਥੀ ਮਿਲੇ ਮਕਸੂਦ ਤੇਰਾ.
 ਮੈਥੀਂ ਕਰੀਂ ਤੂੰ ਦਰਦ ਅਯਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਅੱਛਾ ਜਾਨ ਨਾਹੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਕ ਨਾਹੀਂ.
 ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਮੂਲ ਨਾ ਦੀਨ ਈਮਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਦਾਮਨ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਲੱਗਿਆ ਯਾਰ ਮਿਲਦਾ,
 ਲਈ ਸਮਝ ਨਾ ਥੀਓ ਨਦਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਮੈਂ ਭੀ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਪੱਲੜਾ ਪਕੜਿਆ ਸੀ.
 ਮਿਲਿਆ ਯਾਰ ਮੇਰਾ ਜੀਉ ਜਾਨ ਬੋਲੀ ।
 ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਸੰਦੀ ਹੋਈ ਇਸ਼ਕ ਵਲੋਂ.
 ਕਲਮਾ ਨਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਬਾਨ ਬੋਲੀ ।

ਕਿੱਸਾ ਰਪ ਬਸੰਤ

ਕਿੱਸਾਕਾਰ— ਦੌਲਤ ਰਾਮ

ਇਸ ਜੱਗ ਤੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇਂ ਧਰਮ ਸੀਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਗਏ ਜੀ
ਜਿਚਰ ਰਹੇ ਹਯਾਤੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਕਮਾ ਗਏ ਜੀ
ਨੇਕੀ ਲੈ ਗਏ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਧਰਮ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁਕਤ ਨੂੰ ਪਾ ਗਏ ਜੀ
ਬਾਕੀ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਰਿਹਾ ਇਕੋ ਭਾਂਡ ਖਾਕ ਦੇ ਖਾਕ ਮਿਲਾ ਗਏ ਜੀ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਰਹ ਕੇ ਵਿਚ ਜੋਤ ਦੇ ਜੋਤ, ਸਮਾ ਗਏ ਜੀ

ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਰਚਿਤ ਕਿੱਸਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਮਾਨਵੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਣੀ ਗਿਆਨੀ ਕਿੱਸਕਾਰ ਦਾ ਸਮਾਂ 1864-1934 ਈ. ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਾਇਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਡਾਢਾ ਅਨਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਿੱਸੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਸ਼ਾਇਰ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਰਲਾ ਪਾ ਕੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਅਸਲ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੋਲ ਇਤਿਹਾਸ, ਮਿਥਿਹਾਸ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੀ ਪੱਕੀ ਪੀੜੀ ਪਕੜ ਸੀ। ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕਤਾ ਦੀ ਖੋਜ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਤੇਜਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੋਧ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਵਾਸੀ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਕਾਲੀਦਾਸ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿੱਸਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ, ਕਿੱਸਾ ਰਾਜਾ ਸਰਯਾਲ, ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ, ਕਿੱਸਾ ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ ਅਤੇ ਕਿੱਸਾ ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਚੰਦ ਬੜੇ ਸਵੀਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਉਸਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਦੀਰਘ ਸੂਝ, ਯੋਗ ਸੰਨਿਆਸ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਆਈ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਰਚੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਧਰਮ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

- (1) ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਬੰਦਿਆ ਮਾਨ ਕਰਦੇਂ ਚਾਰ ਰੋਜ ਦਾ ਜਗ ਤੇ ਮੇਲੜਾ ਈ।
ਪਛੋਤਾਵਸੇਂ ਤੂੰ ਏਸ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਕਰ ਲੈ ਬੰਦਗੀ ਅਜੇ ਸਵੇਲੜਾ ਈ।
ਭੈਂਦਾ ਫਿਰੋਗਾ ਵਿਚ ਚੁਰਾਸੀਆਂ ਦੇ ਫੇਰ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ।
ਬਿਨਾ ਬੰਦਗੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਜੀਣ ਬਿਰਥਾ, ਬਿਰਥਾ ਖਾਰ ਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਰੇਲੜਾ ਈ।
- (2) ਹਿੰਦੂ ਸੌ ਜੋ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੋ ਅਮਲ ਕੁਰਾਨ ਭਾਈ।
ਜੇਹੜੇ ਵੇਦ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਸਈ ਰੱਦ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਜਾਨ ਭਾਈ।

ਜੇਹੜੇ ਨਾਮ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹੇ ਬੋਝੀ ਸੋਈ ਤਰ ਗਏ ਸਿੱਧ ਜਹਾਨ ਭਾਈ ।
ਜੱਸ ਜੀਵਣਾ ਅਤੇ ਅਪਜੱਸ ਮਰਨਾ ਏਹੋ ਆਖਦੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਭਾਈ ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਧਰਮ-ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਸੀ । ਉਸ ਕੋਲ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਡੂੰਘਾ ਲਗਾਉ ਸੀ । ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਸੰਕੇਤ ਹਨ । ਸਨਾਤਨੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਨੁਆਈ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਧਰਮੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਸੀ । ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਹੈ ।

ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਉਸ ਦੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ ਹੈ । ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਰਚਨਾਕਾਲ 1902-1903 ਹੈ । ਇਸ ਕਥਾ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਨਾਲ ਰਲਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਥਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦਾ ਹੀ ਸਮਿਨਵੈ ਹੈ । ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਭਾਵੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋਈਆਂ ਹਨ । ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਥੀਮ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ—ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਦਾ ਪਾਪ ਕਮਾਉਣਾ, ਪਿਉ ਵਲੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੁੜ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਕਾਰਣ ਪਛੁਤਾਉਣਾ । ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇੰਜ ਹੈ:—

ਗਾਣੀ ਪਕੜ ਕੇ ਬਾਂਹ ਬਸੰਤ ਸੰਦੀ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਕੇ ਗੇਂਦ ਵਖਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਜੇਹੜਾ ਪਲੰਘ ਵਿਛਾਇਕੇ ਰਖਿਆ ਸੀ ਉਤੇ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਜਾਇ ਬਠਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਜੈਸੇ ਨਾਰ ਬਦਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਕਮਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਦੇਖੋ ਪਲਕ ਦੇ ਭੋਗ ਸੰਜੋਗ ਪਿੰਛੇ ਦੋਵੇਂ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਪਾਕੇ ਦਗੇ ਫਰੇਬ ਦਾ ਜਾਲ ਯਾਰੇ ਪੰਛੀ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਵਿਚ ਫਸਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਭੈੜੀ ਰੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਬੈਠੀ ਤੇਲ ਕੱਢੇ ਵੇਖੋ ਅੱਗ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਲਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਮਾਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇਹੁੰ ਨਾ ਕਦੇ ਲੱਗੇ ਯੁੰਦੇ ਨਾਲ ਪਹਾੜ ਉਡਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਗੱਲਾਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਉਤੇ ਘੱਤ ਪਾਣੀ ਪੱਥਰ ਮੋਮ ਤੋਂ ਨਰਮ ਬਠਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਜੈਸੇ ਯਾਰਨੀ ਰੰਨ ਦੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਉਸੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾਜ਼ ਵਖਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਤੀਵੀਂ ਮਰਦ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸਲੂਕ ਹੁੰਦਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਵਖਾਨ ਲੱਗੀ ।
ਕੁੰਵਰ ਤੜਫ ਕੇ ਪਲੰਘ ਦੇ ਹੇਠ ਡਿੱਗਾ ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਪਾਨ ਲੱਗੀ ।

ਬਰਬਰ ਕੰਬਦਾ ਪਿਆ ਸਰੀਰ ਸਾਰਾ ਭੇੜੀ ਡੈਂਟ ਦੇ ਵਾਗ ਤਕਾਨ ਲੱਗੀ ।
 ਰਾਣੀ ਪਕੜ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਬਾਂਹ ਬੈਠੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਾਨ ਲੱਗੀ ।
 ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਕੇਹਾ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਨ ਲੱਗੀ ।
 ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਬੈਠ ਜਾ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਪਿਆਰਿਆ ਜਾਨ ਲੱਗੀ ।
 ਦੋਵੇਂ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਬਸੰਤ ਆਖੇ ਮਾਈ ਕਰਨ ਕੀ ਜ਼ੁਲਮ ਤੁਫਾਨ ਲੱਗੀ ।
 ਨਾਲੇ ਆਪ ਤੂੰ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬੋ ਨਾਲੇ ਮੁਝ ਨੂੰ ਨਾਲ ਤੁਫਾਨ ਲੱਗੀ ।
 ਪੂੰਜੀ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਸੁਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਜੂਏ ਕਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਹਰਾਨ ਲੱਗੀ ।
 ਹੀਰਾ ਧਰਮ ਅਮੋਲ ਹੈ ਲਾਲ ਤੇਰਾ ਠੱਗਣੀ ਹਿਰਸ ਦੇ ਹੱਥ ਠਗਾਨ ਲੱਗੀ ।
 ਚੂਹੜੀ ਚਾਹ ਚਮਯਾਰੀ ਨੂੰ ਮਗਰ ਲਾ ਕੇ ਮਾਏ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜੀਵ ਬਣਾਨ ਲੱਗੀ ।
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਕੁਝ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਤੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਜ਼ੋਹਰ ਕਿਉਂ ਖਾਨ ਲੱਗੀ ।

ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਬਸੰਤ ਦੀ ਹੋਣੀ ਵੀ ਪੂਰਨ ਵਰਗੀ ਹੈ । ਬਸੰਤ ਵੀ ਪੂਰਨ ਵਾਂਗ ਹੋਣੀ ਭੋਗਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੈ ਪਰ ਰੱਬ ਦੀ ਕਰਨੀ ਦੋਹਾਂ ਉਪਰ ਨਿਗਾਹਸਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਰੂਪ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਬਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਕ ਮਿਸਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਫਿਰ ਸੰਗਲਾਦੀਪ ਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਮਤਰੇਈ ਮਾ ਚੰਦਰਾਵਤੀ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਵਿਚ ਹੀਰਾ ਚੱਟ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕਾਫੀ ਲਘੂ ਥ੍ਰਿਤਾਂਤ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਮੂਲ ਕਥਾ ਤਾਂ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਦਾ ਅਨੰਤਿਕ ਕਰਮ ਅਤੇ ਨੰਤਿਕਤਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ । ਖੁਦ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਇੰਜ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਇਸ ਜੰਗ ਤੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇਂ ਧਰਮ ਸੀਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਗਏ ਜੀ
 ਜਿਚਰ ਰਹੇ ਹਯਾਤੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਕਮਾ ਗਏ ਜੀ
 ਨੇਕੀ ਲੈ ਗਏ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਧਰਮ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁਕਤ ਨੂੰ ਪਾ ਗਏ ਜੀ
 ਬਾਕੀ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਰਿਹਾ ਇਕੋ ਭਾਂਡੇ ਖਾਕ ਦੇ ਖਾਕ ਮਿਲਾ ਗਏ ਜੀ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਕੇ ਵਿਚ ਜੋਤ ਦੇ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ ਜੀ

ਆਪਣੇ ਕਿੱਸੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

ਕਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੀ ਹੋਈ ਪੂਰੀ ਅੱਜ ਸੁਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਨਾਇਆ ਮੈਂ
 ਜੈਸੀ ਬੁਧ ਆਰੀ ਤੈਸਾ ਆਖਿਆ ਏ ਨਹੀ ਸਾਨ ਗੁਮਾਨ ਜਣਾਯਾ ਮੈਂ
 ਦੁੱਨਾ ਰਾਮ ਤੇ ਹੋਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਸਾ ਜੋੜ ਕੇ ਆਖ ਸੁਣਾਯਾ ਮੈਂ
 ਕਿਹਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿੱਸਾ ਖੂਬ ਬਣਿਆ ਨਾਮ ਰਾਮ ਨਰਾਇਨ ਦਾ ਗਾਯਾ ਮੈਂ
 ਭੀਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਕਿੱਸ ਬੈਠ ਜਹਾਂ ਰਚਾਯਾ ਮੈਂ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਪਾਸ ਯਾਰੋ ਸਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਘਾਯਾ ਮੈਂ
 ਨਾਲ ਸੁੱਖ ਦੇ ਸਾਲ ਬਤੀਤ ਹੋਯਾ ਚੰਗਾ ਖਾਯਾ ਤੇ ਖੂਬ ਹੰਢਾਯਾ ਮੈਂ
 ਭੀਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਕੇ ਏਹ ਖੂਬ ਬਿਲਾਸ ਬਣਾਯਾ ਮੈਂ
 ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਜਨਮ ਮੇਰਾ ਠਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ ਦਾ ਆਖ ਸੁਣਾਯਾ ਮੈਂ
 ਹਿੰਦੀ ਲੜਕੇ ਪੜ੍ਹਾਵਣੇ ਕਾਰ ਮੇਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦੇਸ ਮੈਂ ਆਇਆ ਮੈਂ
 ਅਸਲੀ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜਨਮ ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਪਾਸ ਮਲੋਂਦ ਜਤਾਯਾ ਮੈਂ
 ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਕੋਸ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸਾਥੇ ਖੰਨਾ ਪੰਦਰਾਂ ਕੋਸ ਅਲਾਯਾ ਮੈਂ
 ਤੀਸ ਕੋਸ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਫ਼ਾਸਲਾ ਹੈ ਅਠਾਰਾ ਕੋਸ ਨਾਭਾ ਬਤਲਾਯਾ ਮੈਂ
 ਪੰਜ ਕੋਸ ਮਲੇਰ ਦਾ ਕੋਟਲਾ ਹੈ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਮੈਂ
 ਤੀਨ ਕੋਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਿਤਵਾਲ ਦਾ ਹੈ ਪੱਕਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਯਾ ਮੈਂ
 ਸਾਹਿਬ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਰੋ ਜਿਸਦੇ ਧਾਮ ਵਿਖੇ ਜਨਮ ਪਾਯਾ ਮੈਂ
 ਜਾਤ ਬਰਣ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਮਾਨ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਏਕ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਠੈਹਰਾਯਾ ਮੈਂ
 ਵਿੱਦਯਾ ਇਲਮ ਨਾ ਪਿੰਗਲ ਦੀ ਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਐਵੇਂ ਅਕਲ ਦਾ ਢੰਗ ਲਗਾਯਾ ਮੈਂ
 ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ ਸਭ ਕਰੋ ਮੁਆਫ ਮੇਰੀ ਅੱਗੇ ਸਾਇਰਾਂ ਵਾਸਤਾ ਪਾਯਾ ਮੈਂ
 ਕੀਤੇ ਐਬ ਨੀ ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਯਾਰੋ ਭਲਾ ਇਕ ਨਾ ਕਰਮ ਕਮਾਯਾ ਮੈਂ
 ਖੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਚਾ ਉਮਰ ਗਾਲੀ ਇਕ ਪਲਕ ਨਾ ਨਾਮ ਧਿਆਯਾ ਮੈਂ
 ਨਾ ਮੈਂ ਸਾਧ ਹੋਯਾ ਨਾ ਮੈਂ ਰਿਹਾ ਗਿ੍ਹਸਬੀ ਧੋਬੀ ਸੁਆਨ ਜਯੋ ਜਨਮ ਗ੍ਰਾਯਾ ਮੈਂ
 ਐਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਦੋਸ਼ ਯਾਰੋ ਮਿਲਦਾ ਵਾਹ ਜੋ ਲੇਖ ਲਖਾਯਾ ਮੈਂ
 ਇਕੋ ਫਜ਼ਲ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਕੁਲ ਮੁਕਾਯਾ ਮੈਂ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ ਰੱਬ ਸੱਚਾ ਜੇਕਰ ਚਿਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਭਾਯਾ ਮੈਂ

ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੌਲਤ ਰਾਮ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ
 ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਪੜਾਅ ਦਾ ਉਹ ਸਾਇਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਕਿੱਸਿਆਂ
 ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖਰ ਕੇ
 ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਲਵਾਨ ਅੰਗ ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਕਿੱਸਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕ੍ਰਿਤ ਕਵੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਵਾਸੀ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ

- ਦੋਹਰਾ— ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਧਰੁੰ ਤੁਮਾਰੇ ਧਿਆਨ
ਮੰਦ ਮਤੀ ਕਵਿ ਦਾਸ ਕੋ ਬਖਸ਼ੋ ਸੁਧ ਗਿਆਨ
- ਕੁੰਡਲੀ— ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਓਅੰਕਾਰ ਕੋ ਕੋਟ ਕੋਟ ਪ੍ਰਣਾਮ
ਸਕਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੇ ਸਾਰ ਕੋ ਸਿਮਰੇ ਦੌਲਤ ਰਾਮ
ਸਿਮਰੇ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਏਕ ਨਾ ਨਿਮਖ ਵਿਸਾਰੇ
ਸ੍ਰਾਸ ਸ੍ਰਾਸ ਕੇ ਸਾਥ ਹਰੀ ਕਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰੇ
ਆਦਿ ਅੰਤ ਅਰ ਮੱਧ ਏਕ ਸਮ ਪੁਰਖ ਅਨਾਦਿ
ਤਿਸ ਕੋ ਮਮ ਪ੍ਰਣਾਮ ਪੁਰਖ ਜੋ ਕਹੀਏ ਆਦਿ
- ਦੋਹਰਾ— ਚਾਰ ਵੇਦ ਕਾ ਸਾਰ ਹੈ ਰਾਰਾ ਮਮਾ ਰਾਮ
ਜੋ ਨਿਸਚੇ ਕਰ ਸਿਮਰਿ ਹੈ ਜਾਇ ਰਾਮ ਕੇ ਧਾਮ

ਚੋਪਾਈ

- ਪ੍ਰਥਮੇ ਰਾਮ ਚਰਨ ਮਮ ਬੰਦਨ ।। ਜਾਂਤੇ ਨਾਸ ਹੋਤ ਕਲੁ ਫੰਦਨ
ਸੱਤ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਅਥਿਨਾਸ਼ੀ ।। ਨਮਸਕਾਰ ਆਤਮ ਪਰਕਾਸ਼ੀ
ਤੁਮ ਘਨਸ਼ਯਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਸ੍ਰਾਮੀ ।। ਚਾਤ੍ਰਕ ਸਮ ਹੋ ਮੂਢ ਸਕਾਮੀ
ਕਲੁ ਜਵਾਲ ਸਾੜੇ ਤਨ ਮੇਰਾ ।। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੁੰਦ ਨਾਮ ਹਰੀ ਤੇਰਾ
ਕਰੋ ਦਇਆ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮ ਜਪਾਓ ।। ਕਲੁ ਅਗਨਿ ਛਿਨ ਮਾਹਿ ਬੁਝਾਓ
ਸਕਲ ਪਸਾਰਾ ਹੈ ਹਰੀ ਤੇਰਾ ।। ਅੰਰ ਹਾਲ ਖਿਆ ਕਹੂੰ ਘਨੇਰਾ
ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨ ਜਨ ਅੰਤ ਨਾ ਪਾਤੇ ।। ਯਾਨ ਪਹਰ ਤੁਮ ਸੋ ਲਿਵ ਲਾਤੇ
ਨਾਰਦ ਸ੍ਰਾਸ ਸ੍ਰਾਸ ਗੁਣ ਗਾਵੇ ।। ਮਾਤ ਸਾਰਦਾ ਪਾਰ ਨ ਪਾਵੇ
- ਦੋਹਰਾ— ਮੋ ਮਤ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਏਹ ਜਿਓ ਖਗ ਉਡੇ ਅਕਾਸ਼
ਪਾਰ ਕਛੂ ਪਾਵਤ ਨਹੀ. ਅੰਤ ਭੂਮਿ ਪਰ ਬਾਸ
- ਦੋਹਰਾ— ਮੋ ਮੁਖ ਰਸਨਾ ਏਕ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਨੰਤ
ਮੈਂ ਕਿਆ ਬਰਣਨ ਕਰ ਸਕੂੰ ਸੋਸ਼ ਨ ਪਾਵਤ ਅੰਤ

ਕੁੰਡਲੀ— ਨਾਮ ਗਜਾਨਨ ਜਾਸ ਕੋ ਸ਼ਿਵ ਸੁਤ ਗੰਗੀ ਨੰਦ
 ਏਕ ਰਦਨ ਸੁਖ ਸਦਨ ਕੇ ਪਾਦ ਪਦਮ ਪ੍ਰਤਿਬੰਦ
 ਪਾਦ ਪਦਮ ਪ੍ਰਤਿਬੰਦ ਕਾਟਤੇ ਸਕਲ ਕਲੇਸ਼
 ਕਰੇ ਕਾਜ ਸਭ ਸਿੱਧ ਸਿਮਰੀਏ ਆਦਿ ਗਣੇਸ਼
 ਕਹਿਦਾ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕਰੇ ਪੂਰਨ ਸਭ ਕਾਮ
 ਤਿਸ ਕੋ ਮਮ ਪ੍ਰਣਾਮ ਜਾਸ ਕੋ ਗਣਪਤੀ ਨਾਮ

ਦੋਹਰਾ— ਸਿਮਰ ਭਵਾਨੀ ਸਾਰਦਾ ਕਾਟ ਸਕਲ ਕਲੇਸ਼
 ਜਲ ਥਲ ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਵਿਖੇ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾ ਪਰਵੇਸ਼

ਦੋਹਰਾ— ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਸਾਰਦਾ ਦੇ ਮੁਝੇ ਬਰਦਾਨ
 ਇਕ ਭਗਤੀ ਹਰਿਨਾਮ ਕੀ ਦੁਤੀਆ ਬਖਸ਼ ਗਿਆਨ

ਦੋਹਰਾ— ਅਰੇ ਮੂਢ ਮਨ ਬਾਵਰੇ ਗੁਰ ਚਰਨੀਂ ਚਿੱਤ ਧਾਰ
 ਜਾਸ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਮੂਢ ਤੂੰ ਉਤਰੇ ਭਵਜਲ ਪਾਰ

ਦੋਹਰਾ— ਮੂੰਗਾ ਨਾਥ ਗੁਰਦੇਵ ਕੋ ਕਰਤਾ ਕਵੀ ਅਦੇਸ
 ਜਾਸ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਸੁਰਜ ਜੋ ਹੋ ਗਈ ਬੁਧਿ ਬਸੇਸ਼

ਕਥਿਤ । । ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਨਾਮ ਦਾ ਨਾ ਸਾਰ ਆਵੇ ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾਂ •
 ਬੁਧਿ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਭਰਪੂਰ ਜੀ । ਗੁਰਾ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਅੰਕ ਈਸ ਕੇ ਨਾ ਲਖ ਕੋਊ ਗੁਰਾਂ
 ਬਿਨ ਦ੍ਰਿੜ ਭਾਵ ਹੋਵਦਾ ਨਾ ਦੂਰ ਜੀ । ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾ ਮਿਟੇ ਨਾ ਅੰਧਰ ਅਗਿਆਨ
 ਵਾਲਾ ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਭੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸੇ ਏਕ ਨੂਰ ਜੀ । ਕਹੇ ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਗੁਰਾਂ ਦੇ
 ਬਿਨਾਂ ਗਤਿ ਨਹੀਂ ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕੂੜ ਜੀ । ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਨੇਮ
 ਨਾ ਧਰਮ ਨਾ ਕਰਮ ਕੋਈ ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਵੇ ਨਾ ਸਰਮ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ । ਗੁਰਾ ਬਿਨਾਂ
 ਤਮ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀ ਤੰਦ ਕੰਟ ਤੋੜ ਸਕੇ ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਚੜ੍ਹੇ ਕੰਟ ਖਿਮਾਂ ਦੀ ਖਜ਼ੂਰ ਜੀ ।
 ਗੁਰਾ ਬਿਨਾਂ ਦੁਖਾ ਵਾਲੇ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਤਰੇ ਕੰਟ ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਬੁਝੇ ਨਹੀਂ ਤਪਤ ਤਨੂਰ
 ਜੀ । ਕਹੇ ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਤਿ ਨਹੀਂ ਗੁਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਣਾ ਜਗਤ
 ਵਿਚ ਕੂੜ ਜੀ

ਦੋਹਰਾ— ਦੁਨੀ ਰਾਮ ਮਦਾਨ ਨੇ ਦੀਆ ਮੁਝੇ ਉਪਦੇਸ਼
 ਕਿੱਸਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਰਚ ਤੂੰ ਕਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਦੋਹਰਾ— ਫਾਗਨ ਸ਼ੁਦੀ ਤ੍ਰੈਦਸ਼ੀ ਸਾਲ ਉਨਾਹਟਾ ਜਾਨ
 ਕੀਤਾ ਪੁਸਤਕ ਸ਼ੁਰੂ ਮੈਂ ਬਚਨ ਮੀਤ ਕਾ ਮਾਨ

ਦੋਹਰਾ— ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨੀਂ ਚਿੱਤ ਧਾਰ
 ਗਾਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕੀ ਰਚੂੰ ਬੁੱਧਿ ਅਨੁਸਾਰ

ਕਿੱਸਾ ਸ਼ੁਰੂ ਸਿਫਤ ਸੰਗਲਦੀਪ ਗਦੀ ਹਾਲ ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਦਾ
 ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰਫ ਇਕ ਦੇਸ ਸੋਹਣਾ ਸੰਗਲਦੀਪ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੰਸਾਰ ਲੋਕੋ

ਕੇਹੀ ਕਰਾਂ ਤਾਰੀਫ ਉਸ ਦੇਸ ਦੀ ਮੈਂ ਗੋਯਾ ਸ਼ਰਗ ਦਾ ਹੈ ਅਵਤਾਰ ਲੋਕੋ
 ਕੂਏ ਬੋਲੀਆਂ ਤਾਲ ਆਬਾਦ ਆਹੇ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਸੀ ਬਾਗ ਬਹਾਰ ਲੋਕੋ
 ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਰਾਗ ਮੌਜੂਦ ਆਹੇ ਬੱਜੇ ਢੋਲ ਮਰਦੰਗ ਸਤਾਰ ਲੋਕੋ
 ਸੂਰਤਵੰਦ ਜਨਾਨੀਆਂ ਮਰਦ ਸਾਰੇ ਜਿਵੇਂ ਹੋਵਦਾ ਨਕਸ਼ ਨਗਾਰ ਲੋਕੋ
 ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਏਹ ਗੱਲ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਸੰਗਲਦੀਪ ਜੈਸੀ ਨਹੀਂ ਨਾਰ ਲੋਕੋ
 ਅਜ ਤੀਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਇ ਦੇਖੋ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਅੰਦਾ ਇਤਬਾਰ ਲੋਕੋ
 ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬੀਤ ਗਏ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਸੱਤ ਸੈਂਕੜੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕੋ
 ਓਥੇ ਰਾਜ ਰਾਜੇ ਖੜਗਸੈਨ ਦਾ ਸੀ ਆਖਾਂ ਓਸ ਦਾ ਹਾਲ ਉਚਾਰ ਲੋਕੋ
 ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਕੁਲ ਮਾਲੂਮ ਮੈਨੂੰ ਕਰਾਂ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਲੋਕੋ
 ਚੰਦਰਬੰਸ ਤੇ ਛੱਤਰੀ ਬਰਣ ਆਹਾ ਦਯਾਵਾਨ ਤੇ ਬੁਧਿ ਉਦਾਰ ਲੋਕੋ
 ਰਾਜਨੀਤ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੀਨ ਰਾਜਾ ਕਰਦਾ ਅਦਲ ਸੀ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕੋ
 ਬਾਰਾਂ ਵਿਦਯਾ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਹੋਸੀ ਕਰਦਾ ਗੱਲ ਨਾ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਲੋਕੋ
 ਬੁਧਿਵਾਨ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਰਾਜਾ ਕਰਦਾ ਦਾਨ ਤੇ ਨਾਮ ਅਧਾਰ ਲੋਕੋ
 ਸੰਧਯਾ ਗਾਇਤਰੀ ਨੂੰ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦਾ ਸਾਧ ਸੰਗ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਕਾਰ ਲੋਕੋ
 ਪਰ ਇਸਤਰੀ ਮਾਤ ਸਮਾਨ ਜਾਣੇ ਦਿਲੋਂ ਜਤੀ ਅੰਗ ਸਤੀ ਦਾਤਾਰ ਲੋਕੋ
 ਐਸਾ ਤੇਜ ਆਹਾ ਉਸ ਦਾ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਗਊ ਸਿੰਘ ਚਰਦੇ ਇਕ ਬਾਰ ਲੋਕੋ
 ਚਿੜੀ ਬਾਜ਼ ਦਾ ਖੰਫ ਨਾ ਮੂਲ ਖਾਵੇ ਬਾਘ ਬੱਕਰੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਲੋਕੋ
 ਮੌਰ ਸੱਪ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੰਫ ਖਾਵੇ ਐਸਾ ਰਾਵ ਦਾ ਤੇਜ ਬਲਕਾਰ ਲੋਕੋ
 ਦੌਲਤਵੰਦ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਇਕ ਜਾਣੇ ਦੇਵੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਜਾਰ ਲੋਕੋ
 ਚੇਰ ਯਾਰ ਤੇ ਠੱਗ ਬਦਕਾਰ ਸੰਦਾ ਸੀਸ ਕਟਦਾ ਮਾਰ ਕਟਾਰ ਲੋਕੋ
 ਬੇਈਮਾਨ ਅਤੇ ਬੁਠੇ ਮਰਦ ਤਾਈਂ ਦੇਵੇਂ ਦੇਸ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਨਿਕਾਲ ਲੋਕੋ
 ਸਾਰਾ ਦੇਸ ਉਸ ਦਾ ਅਮਨ ਚੈਨ ਵਸਦਾ ਕਿਸੇ ਤੰਗ ਦਾ ਨਹੀਂ ਇਸਰਾਰ ਲੋਕੋ
 ਕੇੜੀ ਕੇੜੀ ਮੈਂ ਸਿਫਤ ਬਣਾਇ ਆਖਾਂ ਮੈਥੀਂ ਹਵਦਾ ਨਹੀਂ ਪਸਾਰ ਲੋਕੋ
 ਬੋੜੀ ਅਕਲ ਤਾਰੀਫ ਹੈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਕੁਲ ਸੁਮਾਰ ਲੋਕੋ
 ਰਾਣੀ ਇਕ ਆਹੀ ਖੜਗਸੈਨ ਸੰਦੀ ਨਿਰਮਲ ਬੁਧਿ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੋਕੋ
 ਰੂਪਾਵਤੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਨਾਮ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਆਰ ਅਧਾਰ ਲੋਕੋ
 ਜਿਵੇਂ ਇੰਦਰ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਸ਼ਚੀ ਆਹੀ ਤਿਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਸੰਗਾਰ ਲੋਕੋ
 ਨਰਮ ਤਬਾ ਆਹੀ ਜਤ ਸਤ ਵਾਲੀ ਜਾਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ਲੋਕੋ
 ਪੁੱਤਰ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਜਿਵੇਂ ਹੋਵਦਾ ਗੁਲ ਅਨਾਰ ਲੋਕੋ
 ਸੱਤ ਬਰਸ ਦੀ ਆਰਜਾ ਰੂਪ ਆਹਾ ਪੰਜ ਬਰਸ ਬਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਲੋਕੋ
 ਮੱਥਾ ਚਮਕਦਾ ਦੁਹਾਂ ਦਾ ਦੰਦ ਵਾਗੂੰ ਨੰਗੀ ਤੇਗ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਲਸਕਾਰ ਲੋਕੋ
 ਮਾਤਾ ਵੇਖ ਕੇ ਰੂਪ ਅਨੰਦ ਹੋਵੇ ਪਾਣੀ ਪੀਵਦੀ ਸੀ ਢਾਰ ਵਾਰ ਲੋਕੋ

ਰਾਜਾ ਵੇਖਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇ ਇਕ ਥੀਂ ਫੁਲ ਕੇ ਚਾਰ ਲੋਕੋ
 ਪੁੱਤਰ ਮਿਲਨ ਯਾਰੋ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਾਣ ਆਧਾਰ ਲੋਕੋ
 ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਗ੍ਰਹਸਤ ਨਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਸੁੰਦਾ ਘਰ ਬਾਰ ਲੋਕੋ
 ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਨਾ ਜੱਗ ਤੇ ਨਾਮ ਰਹਿੰਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਕੂੜਾ ਪਰਵਾਰ ਲੋਕੋ
 ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਰਸ ਨਹੀਂ ਮੁਲ ਮਿਲਦੇ ਚਾਹੇ ਖਰਚੀਏ ਲਖ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕੋ
 ਇਕ ਰਾਜ ਦੂਜਾ ਪੁੱਤਰ ਨੇਕ ਹੋਵੇ ਤੀਜੀ ਘਰੀਂ ਸੁਲੱਖਣੀ ਨਾਰ ਲੋਕੋ
 ਚੰਥਾ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਰੋਗ ਹੋਵੇ ਏਹੋ ਸੁਵਰਗ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਚਾਰ ਲੋਕੋ
 ਖੜਗਸੈਨ ਦੇ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਚਾਰੇ, ਚਾਰੇ ਇਸ ਜਹਾਨ ਦਾ ਸਾਰ ਲੋਕੋ
 ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਕੁਝ ਪਰਵਾਹ ਨਾਹੀਂ ਸੁੰਦਰ ਮਾੜੀਆਂ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰ ਲੋਕੋ
 ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੀਏ ਕੂੜ ਸੱਭੇ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਲਾਣ ਨਾ ਵਾਰ ਲੋਕੋ
 ਜਿਵੇਂ ਬੁਦਬੁਦੇ ਹੋਵਦੇ ਨੀਰ ਉੱਤੇ ਤਿਵੇਂ ਭਾਸਦੇ ਸਭ ਅਕਾਰ ਲੋਕੋ
 ਕਦੀ ਹੋਵਦੇ ਨੀ ਕਦੀ ਬਿਨਸ ਜਾਂਦੇ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਲੋਕੋ
 ਜਿਵੇਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਾਥ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਤਿਵੇਂ ਜਾਣੀਏ ਜੱਗ ਬਹਾਰ ਲੋਕੋ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸੱਤ ਕਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਸੋਈ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲੋਕੋ
 ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦੁਤਿ ਨਾਸਤੀ ਆਖਦੇ ਨੇ ਹੋਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚਾਰ ਲੋਕੋ
 ਕੂੜੀ ਏਸ ਜਹਾਨ ਦੀ ਸਿਫਤ ਹੈ ਜੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹੋਵਟਾ ਛਾਰ ਲੋਕੋ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰੀਏ ਭਵਸਾਗਰੋ ਹੋਵੀਏ ਪਾਰ ਲੋਕੋ

ਸਿਫਤ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੀ

ਬਾਲ ਉਮਰ ਸੀ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਸੰਦੀ ਰੂਪ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸਾਈਂ
 ਐਸੀ ਸ਼ਕਲ ਨ ਹੋਰ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਕਿਸਦੀ ਤਰਫ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਇਸ਼ਾਰ ਸਾਈਂ
 ਸੀਸ ਗੋਲ ਆਹੇ ਨਰਯੋਲ ਵਾਂਗੂੰ ਉੱਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਲੱਛੇ ਬਾਰ ਸਾਈਂ
 ਕੰਨ ਸੋਹਣੇ ਨੀ ਸੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਵਾਂਗੂੰ ਜਾਣੇ ਸਿੱਖ ਆਹਾ ਮੋਤੀਦਾਰਸਾਈਂ
 ਮੱਥਾ ਚਮਕਦਾ ਦੁਹਾ ਦਾ ਚੰਦ ਵਾਂਗੂੰ ਜਾਣੇ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸੁੱਟੀਏ ਵਾਰ ਸਾਈਂ
 ਭਵਾਂ ਤੇਢੀਆਂ ਰੇ ਦੇ ਹਰਫ ਵਾਂਗੂੰ ਲਿਆ ਨਕਸ਼ ਕਮਾਨ ਉਤਾਰ ਸਾਈਂ
 ਚਸ਼ਮਾਂ ਹਰਨ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਨਿੰਦ ਜਾਣੇ ਗੋਯਾ ਪਕੜ ਆਂਦਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਰ ਸਾਈਂ
 ਚਿੱਟੇ ਦੰਦ ਆਹੇ ਮਿਸਲ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਦਾਣਾ ਨਿਕਲੇ ਜਿਵੇਂ ਅਨਾਰ ਸਾਈਂ
 ਲਬਾਂ ਨਾਲ ਹੱਸਨ ਲਾਲੀ ਲਾਲ ਜਿਹੀ ਲਾਲੋ ਵਧ ਆਹਾ ਚਮਕਾਰ ਸਾਈਂ
 ਸੋਹਣੇ ਮੁੱਖੜੇ ਤੇ ਸੋਹਣੇ ਖਾਲ ਆਹੇ ਗੋਯਾ ਚੰਦ ਉੱਤੇ ਪਰਵਾਰ ਸਾਈਂ
 ਨੱਕ ਅਲਫ ਸਿੱਧਾ ਮੁਖੀ ਤੀਰ ਵਾਂਗੂੰ ਗੋਯਾ ਸ਼ਿਕਲ ਚੜ੍ਹੀ ਖੰਜਰ ਧਾਰ ਸਾਈਂ
 ਹੱਸਨ ਗੱਲਾਂ ਗੁਲਾਬ ਕਪੋਲ ਦੋਵੇਂ ਮਾਲਾ ਭੋਰਿਆਂ ਦੀ ਜੁਲਫ ਤਾਰ ਸਾਈਂ
 ਗਰਦਨ ਮਿਸਲ ਸੁਰਾਹੀ ਦੀ ਸਮਝ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਕੰਫ ਭਰਿਆ ਰੰਗਦਾਰ ਸਾਈਂ

ਬਾਹਾਂ ਮੱਖਣੋਂ ਜਾਨ ਮੁਲੈਮ ਦੋਵੇਂ ਰੂਲ ਮੁਨਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਲੀਜੇ ਧਾਰ ਸਾਈਂ
 ਪੰਜੇ ਉੰਗਲੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਹਰਵਾਂਹ ਫਲੀਆਂ ਹੱਥ ਨਰਮ ਮਮੋਲਿਓਂ ਸਾਰ ਸਾਈਂ
 ਛਾਤੀ ਨਰਮ ਆਹੀ ਜਿਵੇਂ ਸੰਗਮਰਮਰ ਘੜਿਆ ਕਿਸੇ ਉਸਤਾਦ ਸਵਾਰ ਸਾਈਂ
 ਚੇਹਨ ਕੁਚਾਂ ਦੇ ਨੀ ਦੋਵੇਂ ਤਰਫ ਯਾਰੋ ਜਿਵੇਂ ਹੋਵਦੇ ਫੁਲ ਕਚਨਾਰ ਸਾਈਂ
 ਪੇਟ ਨਰਮ ਆਹਾ ਤਕੀਏ ਮਖਮਲੀ ਜਿਉਂ ਉਤੇ ਪੈਟ ਉਸਦੇ ਬਲ ਚਾਰ ਸਾਈਂ
 ਨਾਫ ਹਰਨ ਦੀ ਨਾਫ ਦਾ ਜਾਨ ਨਾਫਾ ਆਵੇ ਖੁਸਬੂ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਸਾਈਂ
 ਨਾਜ਼ਕ ਕਮਰ ਆਹੀ ਵਾਂਗੂੰ ਚਿਤਰੇ ਦੇ ਲਈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਮਰ ਉਤਾਰ ਸਾਈਂ
 ਅੱਗੇ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਸ਼ਰਮ ਕਰ ਤੂੰ ਲਾਫਾਂ ਬੋਲਦੇ ਮਰਦ ਗਵਾਰ ਸਾਈਂ
 ਪੱਟ ਪੱਟ ਦੇ ਲੱਛਿਓਂ ਨਰਮ ਆਹੇ ਪੱਟ ਦੇਖ ਹੋਵੇ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਸਾਈਂ
 ਜੰਘਾਂ ਕੋਲੇ ਦੀ ਗੋਭ ਥੀਂ ਨਰਮ ਜਾਣੋ ਪੈਰ ਹੰਸ ਮਾਨਿੰਦ ਉਚਾਰ ਸਾਈਂ
 ਖੂਲਨ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ ਟੁਰਨ ਲੱਗੇ ਸੋਹਣੀ ਹੰਸ ਤੇ ਮੋਰ ਦੀ ਚਾਲ ਸਾਈਂ
 ਖੀਨਖਾਬ ਦੀ ਜ਼ਰਦ ਪੌਸ਼ਾਕ ਆਹੀ ਤਿੱਲਾ ਰਿਹਾ ਉਤੇ ਦਮਕ ਮਾਰ ਸਾਈਂ
 ਚੋਟੀ ਸੀਸ ਤੇ ਖੂਬ ਸਵਰਨ ਸੰਦੀ ਘੜੀ ਬੈਠ ਉਸਤਾਦ ਸੁਨਿਆਰ ਸਾਈਂ
 ਕੋਠ ਬੁਗਤੀਆਂ ਖੂਬ ਸੁਹਾਂਵਦੇ ਨੀ ਨਾਲ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਗਲ ਹਾਰ ਸਾਈਂ
 ਕੰਛਣ ਬਾਂਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਵਰਨ ਸੰਦੇ ਪੈਰੀਂ ਨੂਪਰਾਂ ਦਾ ਫਨਕਾਰ ਸਾਈਂ
 ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕਣ ਨਗ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚਮਕਾਰ ਸਾਈਂ
 ਦੋਹਾ ਬਾਜੂਆਂ ਵਿਚ ਅਨੰਤ ਆਹੇ ਜੜੇ ਚੂਨੀਆਂ ਜੜਤ ਸਵਾਰ ਸਾਈਂ
 ਤਿਲਕ ਕੋਸਰੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਮਸਤਕਾਂ ਤੇ ਚਿਮਨੀ ਵਿਚ ਦੀਵਾ ਉਜਯਾਰ ਸਾਈਂ
 ਨੈਨ ਚਮਕਦੇ ਵਾਂਗ ਸਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਵਾਂਗੂੰ ਕੱਜਲਧਾਰ ਸਾਈਂ
 ਨੰਕਰ ਬਾਂਦੀਆਂ ਨਫਰ ਮੌਜੂਦ ਆਹੇ ਦਿਤਾ ਰਾਜ ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਸਾਈਂ
 ਛੱਤੀ ਨਿਆਮਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਖਾਵਣੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਨਹੀਂ ਦਰਕਾਰ ਸਾਈਂ
 ਭੋਜਨ ਖਾਵਣ ਦੀ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਹੋ ਜਾਇ ਤਿਆਰ ਸਾਈਂ
 ਮਾਤਾ ਦੇਖਿਆਂ ਬਾਝ ਨਸਾਰ ਹੋਵੇ ਆਵੇ ਦੇਖ ਕੇ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਸਾਈਂ
 ਪਈ ਤੜਫਦੀ ਸੀ ਮੱਛੀ ਨੀਰ ਬਾਝੋ ਇਕ ਪਲਕ ਜੇ ਜਾਣ ਵਸਾਰ ਸਾਈਂ
 ਰਾਜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਹੋਵੇ ਬੁਲਬੁਲ ਦੇਖ ਜਿਉਂ ਬਾਗ ਬਹਾਰ ਸਾਈਂ
 ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦੂਤੀਆ ਦਾ ਚੰਦ ਚੜਦਾ ਜਦੋਂ ਜਾਵਦੇ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਸਾਈਂ
 ਸੱਭੇ ਦੌੜਦੇ ਨੀ ਮੁੱਖ ਵੇਖਣੇ ਨੂੰ ਅਗੇ ਆਨ ਕਰਦੇ ਨਮਸਕਾਰ ਸਾਈਂ
 ਮੋਮਨ ਦੇਖ ਕੇ ਵਡੇ ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹੋਇਆ ਈਦ ਦਾ ਚੰਦ ਉਭਾਰ ਸਾਈਂ
 ਨੀਵੀਂ ਨਜ਼ਰ ਕਰਕੇ ਟੁਰੇ ਜਾਣ ਦੋਵੇਂ ਘੋੜੇ ਵਾਂਗ ਸੋਹਣੀ ਰਫਤਾਰ ਸਾਈਂ
 ਝੜ ਝੜ ਪੈਟ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁਲ ਮੂੰਹੋਂ ਐਸੀ ਕਰਨ ਮਿੱਠੀ ਗੁਫਤਾਰ ਸਾਈਂ
 ਪਲਕਾਂ ਠੈਹਰ ਜਾਵਨ ਜੇਹਤੀ ਜਾ ਉਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਲੱਖਾਂ ਨਰ ਨਾਰ ਸਾਈਂ
 ਜੇਹੜਾ ਵੇਖਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤਾਈਂ ਆਖੇ ਵਾਹ ਬਲਿਹਾਰ ਬਲਿਹਾਰ ਸਾਈਂ

ਮੁਖ ਦੇਖਿਆਂ ਭੁੱਖ ਸਭ ਦੂਰ ਹੋਵੇ ਸੱਭੋਂ ਦੁੱਖ ਹੋ ਜਾਣ ਫ਼ਰਾਰ ਸਾਈਂ
 ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਹਾਵਦੇ ਕੁੰਵਰ ਦੋਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਗੋਪੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਰਾਰ ਸਾਈਂ
 ਸਾਰੀ ਪੁਰੀ ਅਜੁੱਧਿਆ ਸ਼ਾਦ ਹੋਈ ਹੋਏ ਰਾਮ ਲਛਮਣ ਅਵਤਾਰ ਸਾਈਂ
 ਨਾਰਾਂ ਵਖ ਕੇ ਕੰਤ ਵਿਸਾਰ ਦਿਤੇ ਐਸਾ ਰੂਪ ਆਹਾ ਛਲਨਹਾਰ ਸਾਈਂ
 ਖੋਟੀ ਨੀਤ ਕਰਕੇ ਕਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੇਖਣ ਵੱਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਮਾਰ ਸਾਈਂ
 ਸਿਫਤ ਓਸਦੀ ਕਰੇ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਵਦਾ ਹੁਸਨ ਕਰਤਾਰ ਸਾਈਂ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਜੈਸਾ ਜਾਦੂ ਰੂਪ ਜੋਬਨ ਐਸਾ ਹੋਰ ਨਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਸਾਈਂ

ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਨੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਾਵਟਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕੋ

ਏਵੇਂ ਐਸ ਅਸਰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਬਤੀਤ ਹੋ ਜਾਵਦਾ ਈ
 ਛਿਆਂ ਬਰਸਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਬਸੰਤ ਹੋਇਆ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਰੂਪ ਸਦਾਵਦਾ ਈ
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਰਾਜਾ ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਕੋਲ ਬੁਲਾਵਦਾ ਈ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਆ ਗਏ ਨੀ ਕੁੰਵਰ ਦੋਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੰਸ ਸਰੋਵਰੋ ਆਵਦਾ ਈ
 ਦੋਹਾਂ ਆਣ ਕੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਰਾਜਾ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਠਾਵਦਾ ਈ
 ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨਾ ਮੋਂਦਦਾ ਵਿਚ ਜਾਮੇ ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਕਲੇਜੜੇ ਲਾਵਦਾ ਈ
 ਦੋਵੇਂ ਤਰਫ਼ ਬਠਾਇ ਕੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਬਜਾਵਦਾ ਈ
 ਪੜ੍ਹਨੇ ਲੈਕ ਹੋਏ ਅੱਜ ਥਾਲ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਠਹਿਰਾਵਦਾ ਈ
 ਗਿਣ ਕੇ ਤਿਥੀ ਨਛੱਤ੍ਰ ਤੇ ਵਾਰ ਸੋਹਣਾ ਰਾਜਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਬਹਾਵਦਾ ਈ
 ਮੋਹਰਾਂ ਪੰਜ ਮਠਿਆਈ ਦਾ ਥਾਲ ਭਰ ਕੇ ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਵਦਾ ਈ
 ਦੋਹਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ ਯਾਰੋ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਾਸ ਬਿਠਾਵਦਾ ਈ
 ਵੰਡੀ ਸ਼ੀਰਨੀ ਲੜਕਿਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਟਿਕਾਵਦਾ ਈ
 ਅਲਫ਼ ਬੇ ਲਿਖ ਕੇ ਪੱਟੀ ਹੱਥ ਦਿਤੀ ਕਲਮਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤ ਪਕੜਾਵਦਾ ਈ
 ਜੈਸੇ ਇਲਮ ਪੜ੍ਹਾਨ ਦਾ ਕਾਇਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲੋਂ ਕਾਇਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਵਦਾ ਈ
 ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਾਲ ਪਰੀਤ ਦੇ ਵੀਰ ਦੋਵੇਂ ਇਲਮ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਭਾਵਦਾ ਈ
 ਪੜ੍ਹਿਆ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਕਾਇਦਾ ਉਸਤਾਦ ਵੀ ਸ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਵਦਾ ਈ
 ਫੇਰ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵਲ ਭੀ ਆਵਦਾ ਈ
 ਪਹਿਲੀ ਦੂਸਰੀ ਪੜ੍ਹ ਗਏ ਮਾਸ ਮੰਦਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵਦਾ ਈ
 ਲਿਖਦੇ ਹਰਫ਼ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਯਾਰੋ ਬੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਵਦਾ ਈ
 ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਲਾ ਕੇ ਅੰਪਰ ਦਿਲੋਂ ਉਸਤਾਦ ਪੜ੍ਹਾਵਦਾ ਈ
 ਤਿੰਨੋਂ ਕਾਇਦੇ ਇਲਮ ਦੇ ਪਾਵਟੇ ਏ ਤਿੰਨੋਂ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਸੁਣਾਵਦਾ ਈ
 ਖਿਦਮਤ ਇਕ ਦੂਜਾ ਪੱਲੇ ਮਾਲ ਹੋਵੇ ਤੀਜਾ ਇਲਮ ਨੂੰ ਇਲਮ ਵਧਾਵਦਾ ਈ
 ਅੰਪਰ ਤਿਹਾ ਦੇ ਵਿਚ ਵਧੀਕ ਜਾਣੋ ਜੇਹੜਾ ਖਿਦਮਤੋਂ ਇਲਮ ਧਿਆਵਦਾ ਈ

ਇਕ ਇਲਮ ਹੋਵੇ ਦੂਜੀ ਅਕਲ ਹੋਵੇ ਤੀਜਾ ਅਮਲ ਮਰਾਤਬਾ ਪਾਵਦਾ ਈ
 ਇਲਮ ਮਿਲੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਭਾਗਾਂ ਬਾਝ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਆਵਦਾ ਈ
 ਇਲਮ ਬਾਝ ਨਾ ਰੱਬ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਵੇ ਇਲਮ ਬਾਝ ਨਾ ਪੀਰ ਸਦਾਵਦਾ ਈ
 ਇਲਮ ਬਾਝ ਨਾ ਆਕਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਅਕਲ ਦਾ ਕੋਟ ਕਹਾਵਦਾ ਈ
 ਜ਼ੋਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਓਥੇ ਜਾ ਨਾਹੀਂ ਜਿਥੇ ਇਲਮ ਵਾਲਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਦਾ ਈ
 ਲੱਖ ਲੱਖ ਪ੍ਰਣਾਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਤਾਈਂ ਜੇਹੜਾ ਇਲਮ ਦਾ ਦਾਨ ਦਵਾਂਦਾ ਈ
 ਇਲਮ ਬਾਝ ਨਾ ਬੰਦੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੰਡੀ ਗੁਰੂ ਕੋਡੀਓਂ ਲਾਲ ਬਣਾਂਦਾ ਈ
 ਇਲਮ ਬਾਝ ਬੰਦਾ ਪਰਾਂ ਬਾਝ ਪੰਛੀ ਗੁਰੂ ਪੰਖ ਲਾ ਤੁਰਤ ਉਡਾਂਦਾ ਈ
 ਬੰਦਾ ਇਲਮ ਦੇ ਬਾਝ ਹੈਵਾਨ ਯਾਰੋ ਗੁਰੂ ਢੋਰ ਤੋਂ ਮਰਦ ਬਣਾਂਦਾ ਈ
 ਜਿਹੜਾ ਕਰੇ ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਜਾਵਦਾ ਕਦਰ ਨਾ ਪਾਵਦਾ ਈ
 ਨਾਲੇ ਆਪਣਾ ਕਦਰ ਵੰਜਾਂਦਾ ਈ ਨਾਲੇ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਗਵਾਂਦਾ ਈ
 ਐਸੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤਾਨ ਹੋਏ ਖਾਣ ਪੀਣ ਪਹਿਨਣ ਭੁੱਲ ਜਾਵਦਾ ਈ
 ਕਰਦੇ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲ ਯਾਰੋ ਜੇਹੜਾ ਮੁੱਖੋਂ ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਂਦਾ ਈ
 ਦਿੰਦਾ ਸਬਕ ਉਸਤਾਦ ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਨਾਲੇ ਮਾਇਨੇ ਨਾਲ ਸਿਖਲਾਵਦਾ ਈ
 ਪਹਿਲੀ ਦੂਸਰੀ ਦਾ ਜਦੋਂ ਪਾਸ ਦਿਤਾ ਫੇਰ ਬਾਗ਼ ਬਹਾਰ ਨੂੰ ਲਾਂਦਾ ਈ
 ਇਸਦੇ ਬਾਦ ਗੁਲਿਸਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਫੇਰ ਬੋਸਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਦਾ ਈ
 ਇਸਦੇ ਬਾਦ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਬਹਾਰ ਦਾਨਿਸ਼ ਨਾਲੇ ਭੇਦ ਕਰੀਮਾਂ ਦਾ ਆਵਦਾ ਈ
 ਸਾਰਾ ਹਿਫਜ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਦੀਵਾਨ ਹਾਫਜ਼ ਐਸਾ ਇਲਮ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਵਦਾ ਈ
 ਹੋਏ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਯਾਰੋ ਉਸਤਾਦ ਵੀ ਸੁਕਰ ਮਨਾਂਦਾ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪੜ੍ਹਾਇਕੋ ਫਾਰਸੀ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਇਲਮ ਨੂੰ ਫਰ ਲਗਾਂਦਾ ਈ

ਅਰਬੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਰੂਪ ਸਸਤ ਦਾ

ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਅੰਦਰ ਇਲਮ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਖ਼ੂਬ ਅਦਾ ਜਾਣੋਂ
 ਅਰਬੀ ਇਲਮ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਜੇ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਦਿਤੀ ਅਕਲ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆ ਜਾਣੋਂ
 ਮਾਇਨੇ ਲਾ ਕੇ ਕੁਲ ਕੁਰਾਨ ਪੜ੍ਹਿਆ ਮਤਲਬ ਅਸਲ ਦਾ ਲਿਆ ਜੇ ਪਾ ਜਾਣੋਂ
 ਜੇਹੜਾ ਨਫ਼ਾ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਤਸਾਂ ਨੂੰ ਦਿਆਂ ਬਤਲਾ ਜਾਣੋਂ
 ਬਿਨਾਂ ਅਮਲ ਦੇ ਇਲਮ ਨਾ ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਏਹੋ ਆਖਦੇ ਲੋਕ ਦਾਨਾ ਜਾਣੋਂ
 ਲਿਖਿਆ ਐਸਾ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਜੀ ਚਾਰੇ ਤਰਫ਼ ਹੀ ਹੱਕ ਨਮਾ ਜਾਣੋਂ
 ਦੂਈ ਦੂਰ ਕਰੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ ਹਰ ਯੱਕ ਮੇਂ ਏਕ ਖੁਦਾ ਜਾਣੋਂ
 ਵਜੂ ਯਾਰ ਦੀ ਰੱਖ ਤਸਵੀਰ ਅੰਗ ਮਨ ਸਾਫ ਤਾਂ ਤਨ ਸਫਾ ਜਾਣੋਂ
 ਬਿਨਾਂ ਨਿਆਜ਼ ਨਮਾਜ਼ ਹੈ ਕੁਫਰ ਭਾਈ ਨਿਆਜ਼ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਵਫਾ ਜਾਣੋਂ
 ਬਾਗ਼ ਬਦੀ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆਂ ਕੁਫਰ ਤੋੜੋਂ ਬਦੀ ਕਰੋ ਤਾ ਬਾਗ਼ ਬਿਨਾਹ ਜਾਣੋਂ

ਬਿਨਾਂ ਜੋਹਦ ਮੁਸੱਕਤਾਂ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਨ ਖਾਵਣਾ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਜਾਣੋਂ
 ਖਾਵੋਂ ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਹਰਾਮ ਛੱਡੋ ਬੋਲੋ ਸੱਚ ਖੁਦਾ ਦਾ ਰਾਹ ਜਾਣੋਂ
 ਦੁਆਵਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਰੱਖ ਭਾਈ ਬਾਜ਼ੀ ਜੱਗ ਦੀ ਕੁਲ ਫਨਾਹ ਜਾਣੋਂ
 ਮੋਮਨ ਸੋ ਜੇਹੜਾ ਦਿਲ ਮੋਮ ਹੋਵੇ ਦਿਲ ਸਖਤ ਤਾਂ ਸਖਤ ਸਜਾ ਜਾਣੋਂ
 ਰੋਜ਼ਾ ਰਹਿਮ ਖੁਦਾ ਦਾ ਰੱਖੀਏ ਜੀ ਰੋਜ਼ਾ ਰਹਿਮ ਦੇ ਬਾਝ ਕਜਾ ਜਾਣੋਂ
 ਈਦ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਅੱਲਾ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਰੇ ਫਜ਼ਲ ਤਾਂ ਸਦਾ ਕੁਸ਼ਾ ਜਾਣੋਂ
 ਮਾਰੋ ਜੀ ਆਪਣਾ ਛੱਡੋ ਔਰ ਜੀਆਂ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਪੜ੍ਹਾ ਜਾਣੋਂ
 ਮਾਸ ਖਾਵਣਾ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਜੀ ਜੇਕਰ ਮਾਇਨੇ ਅਸਲ ਦੇ ਲਾ ਜਾਣੋਂ
 ਘੜਿਆ ਰੱਬ ਨੇ ਆਪ ਕਲਬੂਤ ਜੇਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਵੱਡੀ ਖਤਾ ਜਾਣੋਂ
 ਦੁੱਖ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਵਣਾ ਭਲਾ ਨਾਹੀਂ ਜੇਕਰ ਸਰਬ ਕੇ ਬੀਚ ਅਲਾਹ ਜਾਣੋਂ
 ਮੱਤ ਪਾਗਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਫਾਂ ਇਕ ਸਲਾਹ ਜਾਣੋਂ
 ਕਲਮਾ ਕੰਮ ਇਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਖ ਭਾਈ ਕਲਮਾ ਬਿਨਾਂ ਈਮਾਨ ਕੁਰਾਹ ਜਾਣੋਂ
 ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਛੱਡੋ ਬਕਰੀਦ ਹੋਵੇ ਮਨ ਮਾਰਨਾ ਵੱਡਾ ਵਫਾ ਜਾਣੋਂ
 ਛੱਡੋ ਚੋਰੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ ਦਗੋਬਾਜ਼ੀ ਸੈਲ ਜੱਗ ਮਸਾਲ ਸਰਾਂ ਜਾਣੋਂ
 ਜੂਆ ਕੰਜਰੀ ਠੱਗੀਆਂ ਸੂਰ ਸਮਝੋ ਪੀਣਾ ਕੈਫ ਦਾ ਦੋਜਖਾਂ ਭਾਹ ਜਾਣੋਂ
 ਮੱਕਾ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਮਸੀਤ ਭਾਈ ਸਾਹਰਗ ਨਾਤ ਦੇ ਪਾਸ ਖੁਦਾ ਜਾਣੋਂ
 ਨਜ਼ਰ ਆਂਵਦਾ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਅੰਧਿਆ ਲਈ ਜੁਦਾ ਜਾਣੋਂ
 ਮੰਲਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਭਾਈ ਜੇਕਰ ਦੁਈ ਦਾ ਭਾਵ ਮਟਾ ਜਾਣੋਂ
 ਜੰਸੇ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪੱਤਰੀਂ ਰੰਗ ਰਚਿਆ ਤੈਸੇ ਸਰਬ ਮੇਂ ਰਿਹਾ ਸਮਾ ਜਾਣੋਂ
 ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੁਤਿਨਾਸਤੀ ਵੇਦ ਆਖੇ ਪੜ੍ਹੋ ਆਪ ਤੇ ਸੁਣ ਸੁਣਾ ਜਾਣੋਂ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਅਮਲ ਏਹੋ ਕੀਤਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਅਦਾ ਜਾਣੋਂ

ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹਨਾ

ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਇਲਮ ਵਸੂਲ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਦੇ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਨਿਆਜ਼ ਤਾਫੀਕ ਮੂਜਬ ਉਸਤਾਦ ਨੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਲੈ ਕੇ ਆਗਿਆ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵੀਰ ਦੋਵੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਜਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਯਥਾਯੋਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਬਾਲ ਭਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਪੰਡਤਾਂ ਜਾਇ ਟਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਭੇਟਾ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖ ਤਾਫੀਕ ਮੂਜਬ ਹੱਥ ਜੋੜ ਪ੍ਰਣਾਮ ਬੁਲਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਲੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਤੀ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਪਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਹਿੰਦੀ ਇਲਮ ਪੜ੍ਹਿਆ ਬੋਹੜੇ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਚਿੱਤ ਲਗਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਬਾਲ ਬੋਧ ਦਾ ਬੋਧ ਜਾਂ ਆਨ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਪੋਥੀਆਂ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਐਸਾ ਪੜ੍ਹਨ ਸ਼ਲੋਕ ਸਪਸ਼ਟ ਯਾਰੋ ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਖ਼ਬ ਮਲਾਂਵਦੇ ਨੀ

ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਰਨ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾ ਕੇ ਐਪਰ ਗੁਰੂ ਭੀ ਦਿਲੋਂ ਪੜ੍ਹਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਬੋਹੜੇ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਐਸਾ ਬੋਧ ਹੋਯਾ ਵਿਆਕਰਣ ਪ੍ਰਸੰਪੀਆਂ ਲਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਏ ਤਾਲੇ ਬੁਧ ਵਾਲੇ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵਦੇ ਨੀ
 ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਗੀਤਾ ਵਾਚਦੇ ਅਮਲ ਕਮਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪੜ੍ਹ ਲਏ ਪੁਰਾਣ ਠਾਰਾਂ ਫੇਰ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਲਗਾਂਵਦੇ ਨੀ

ਐਜ਼ਨ

ਰਾਜਨੀਤ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਗ੍ਰੰਥ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅਮਲ ਕੀਤੇ ਜੱਗ ਜੈ ਹੋਵੇ
 ਲਾਯਾ ਯੋਗ ਵਸਿਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਕਰ ਕੇ ਜਿਸ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਵਿਕਾਰ ਦਾ ਖੈ ਹੋਵੇ
 ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ ਜਿਸਦੇ ਸਮਝਿਆਂ ਕਾਮ ਦਾ ਖੈ ਹੋਵੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਬਬੇਕ ਪੁਰਾਣ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਿਸ ਤੇ ਵਾਸਨਾ ਜੱਗ ਦੀ ਲੈ ਹੋਵੇ

ਐਜ਼ਨ

ਅਰਘ ਦੀਪਕਾ ਤੇ ਨੀਲ ਕੰਠ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜੋਤਸ਼ ਰਮਲ ਦੇ ਅਮਲ ਕਮਾਨ ਲੱਗੇ
 ਲਾਯਾ ਕਰਮ ਵਿਪਾਕ ਗ੍ਰੰਥ ਯਾਰੋ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਖਬਰ ਬਤਾਨ ਲੱਗੇ
 ਸਾਰਾ ਭੇਦ ਪਾਇਆ ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਚਾਰੇ ਬਰਨ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਨਾਨ ਲੱਗੇ
 ਐਸਾ ਨਾਯਾ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਬੋਧ ਹੋਯਾ ਚਾਰੇ ਬੰਦ ਦਾ ਭੇਦ ਜਤਾਨ ਲੱਗੇ
 ਹੋਰ ਬੰਦਗੀ ਕਈ ਗ੍ਰੰਥ ਲਾਏ ਸਾਰਾ ਰੋਗ ਦਾ ਭੇਦ ਓਹ ਪਾਣ ਲੱਗੇ
 ਐਸੀ ਨਬਜ਼ ਦੀ ਆਣ ਪਛਾਣ ਹੋਟੀ ਖਾਣਾ ਪੇਟ ਦਾ ਕੁਲ ਬਤਲਾਨ ਲੱਗੇ
 ਲੱਗਾ ਸ਼ੋਕ ਘੋੜੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਜੀ, ਦਯਾ ਧਰਮ ਦੀ ਜੀਨ ਕਸਾਨ ਲੱਗੇ
 ਜਤ ਸਤ ਦੀ ਮੁਖ ਲਗਾਮ ਦੇ ਕੇ ਘੋੜਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਖੂਬ ਦੁਤਾਨ ਲੱਗੇ
 ਘੋੜਾ ਖੂਬ ਦੁੜਾਂਵਦੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਬਬੇਕ ਨੂੰ ਜਾਨ ਲੱਗੇ
 ਨੇਜ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਆਨ ਕੇ ਖਿਆਲ ਹੋਯਾ ਕਿੱਲਾ ਭਰਮ ਦਾ ਪੱਟ ਵਖਾਨ ਲੱਗੇ
 ਪਕੜੀ ਕਰਮ ਵੈਰਾਗ ਕਮਾਨ ਯਾਰੋ ਪੰਜਾਂ ਵੰਗੀਆਂ ਖੂਬ ਤਕਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ਲੋਭ ਹੰਕਾਰ ਪੰਜੇ ਪੰਜਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਤੀਰ ਮੁਕਾਨ ਲੱਗੇ
 ਲੈ ਕੇ ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਢਾਲ ਹੱਥੀਂ ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਚੋਟ ਬਚਾਨ ਲੱਗੇ
 ਪਕੜੀ ਦਸਤ ਬੰਦੂਕ ਬਬੇਕ ਸੰਦੀ ਉੱਤੇ ਖਿਮਾ ਬਰੂਦ ਨੂੰ ਪਾਨ ਲੱਗੇ
 ਸੁੰਬ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਲਾ ਤੋੜਾ ਗੋਲਾ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਚ ਟਿਕਾਨ ਲੱਗੇ
 ਐਸਾ ਲਾਂਵਦੇ ਖਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਯਾਰੋ ਬੁਰਜ ਹੰਗਤਾ ਢਾਹਿ ਗਿਰਾਨ ਲੱਗੇ
 ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਡਨੇ ਦਾ ਲੱਗਾ ਸ਼ੋਕ ਆ ਕੇ ਪਾਸਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਖੂਬ ਵਛਾਨ ਲੱਗੇ
 ਵੇਦ ਅਮਲ ਸਤਸੰਗ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਾਰੀਆਂ ਖੂਬ ਘੁਕਾਨ ਲੱਗੇ
 ਗੋਟੀ ਜੀਵ ਚੌਰਾਸੀਆ ਸਿੱਧ ਭਾਰੀ ਬੋੜੇ ਨਾਮ ਦੇ ਚਾੜ੍ਹ ਤਰਾਨ ਲੱਗੇ

ਜਿੱਤੀ ਸੀਤ ਸਤਸੰਗ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਬਾਜ਼ੀ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਚਿੱਤ ਪਰਚਾਨ ਲੱਗੇ
 ਸਾਧ ਸੇਵਾ ਦਾ ਆਨ ਕੇ ਸ਼ੋਕ ਲੱਗਾ ਭਰਦੇ ਮੁੱਠੀਆਂ ਟਹਿਲ ਕਮਾਨ ਲੱਗੇ
 ਮਨ ਬੁਧਿ ਤੇ ਚਿੱਤ ਹੰਕਾਰ ਚਾਰੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਬਣਾਨ ਲੱਗੇ
 ਇਤਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨਾ ਤੀਨ ਨਾਤੀ ਸਾਧਨ ਤਿਹਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਪਕਾਨ ਲੱਗੇ
 ਹੋਯਾ ਜੋਗ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਕਿਆਸ ਆ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਦੂਰ ਸਵਾਸ ਚੜ੍ਹਾਨ ਲੱਗੇ
 ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਸੁਪਨ ਸਖੋਪਤੀ ਤੀਨ ਤਜ ਕੇ ਤੁਰੀਯਾਤੀਤ ਮੇਂ ਜਾਇ ਸਮਾਨ ਲੱਗੇ
 ਪੜਦਾ ਦੂਈ ਦਾ ਪਾਤ ਕੇ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਮਿਟਾਨ ਲੱਗੇ
 ਲਾਈ ਸਹਿਜ ਸਮਾਧ ਸੰਨਯਾਸ ਵਾਲੀ ਤਤੁੰਮਸੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਅਲਾਨ ਲੱਗੇ
 ਖੇਤੀ ਜੀਵ ਰਾਗ ਮਮਾ ਬੈਲ ਦੋਵੇਂ ਵਿਚ ਬੀਜ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਪਾਨ ਲੱਗੇ
 ਚਿੱਤ ਕਪੜਾ ਨਾਮ ਦੀ ਪਕੜ ਸੂਈ ਤੋਪੇ ਏਕਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਲਾਨ ਲੱਗੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸਭ ਵਾਸਨਾ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਚਿੱਤ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਮਲਾਨ ਲੱਗੇ

ਐਜਨ

ਸੰਧਯਾ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਜਿਸ ਤੇ ਨਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਤਿੰਨੇ ਤਾਪ ਭਾਈ
 ਨਿਤ ਨੇਮ ਕਰਦੇ ਪੂਜਾ ਠਾਕਰਾਂ ਦੀ ਜੇਹੜੇ ਰਹੇ ਨੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪ ਭਾਈ
 ਗਊ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਕਰਦੇ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਧਰਮ ਛੱਤਰੀ ਸੰਤ ਮਿਲਾਪ ਭਾਈ
 ਹੋਏ ਕਮਲ ਦੇ ਵਾਗ ਅਲਪ ਦੋਵੇਂ ਛੱਡ ਜੋਗ ਦੇ ਸਭ ਕਲਾਪ ਭਾਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਏਹੋ ਨਫਾ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਜੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭਾਈ

ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਨੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਸਭਾ ਵਿਚ

ਬੁਲਾਵਣਾ ਅਕਲ ਅੰਗ ਇਲਮ ਕੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਾਸਤੇ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਚਾਰੇ ਇਲਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੋਏ ਵਿਦਯਾ ਵਿਚ ਹੁਸਿਆਰ ਭਾਈ
 ਯਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਬਸੰਤ ਹੋਯਾ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਰੂਪ ਕੁਮਾਰ ਭਾਈ
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਯਾਰੇ ਬੈਠਾ ਲਾਇਕੇ ਖੂਬ ਦਰਬਾਰ ਭਾਈ
 ਅਚਨਚੇਤ ਪੁੱਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਏ ਦਿਲੋਂ ਜਾਗਿਆ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਭਾਈ
 ਆਖੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆਓ ਓਸੇ ਵਕਤ ਘਲਿ ਚੋਬਦਾਰ ਭਾਈ
 ਚੋਬਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਸਰਕਾਰ ਭਾਈ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਆ ਗਏ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਦੋਵੇਂ ਯਥਾਯੋਗ ਕਰਦੇ ਨਮਸਕਾਰ ਭਾਈ
 ਬੈਠੇ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਕਰਨ ਉਗਾਰ ਭਾਈ
 ਦਮੋ ਦਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਜੇਹੜਾ ਕੁਲ ਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣ ਅਧਾਰ ਭਾਈ
 ਰਾਜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਸੁੱਟੇ ਅਸ਼ਰਫੀਆਂ ਸੀਸ ਤੋਂ ਵਾਰ ਭਾਈ
 ਲੱਗੇ ਵਾਰਨੇ ਕਰਨ ਤਾਫੀਕ ਮੁਜਬ ਜਿਹੜੇ ਕੁਲ ਆਹਿ ਅਹਿਲਕਾਰ ਭਾਈ

ਓਸ ਰੋਜ਼ ਰਾਜੇ ਜਿਹੜਾ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਮੈਥੋਂ ਹੋਵਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ਭਾਈ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੁਟ ਆਖ ਤੂੰ ਹਾਲ ਅੰਗੇ ਪਿਛਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੇਹ ਵਿਸਾਰ ਭਾਈ

ਐਜਨ

ਰਾਜੇ ਆਖਿਆ ਦੋਹਾਂ ਸਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦਾ ਭਰਮ ਮਿਟਾ ਦੇਓ
ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜੀਵਣਾ ਜੱਗ ਉਤੇ ਚਿੱਤ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦੇਓ
ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਜੋ ਰਾਜਨੀਤ ਦੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਹਾਲ ਸੁਣਾ ਦੇਓ
ਕੀ ਕੁਝ ਇਲਮ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕੀ ਕੁਝ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਮੈਨੂੰ ਬਤਲਾ ਦੇਓ
ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਲਮ ਕੀ ਨਫਾ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਕਰ ਕੇ ਜਾਹਰ ਸਾਰਾ ਸਮਝਾ ਦੇਓ
ਸਭਾ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਕੰਮ ਆਕਲਾਂ ਦਾ ਅਜ ਅਕਲ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਦਖਲਾ ਦੇਓ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੋ ਕਾਇਦਾ ਇਲਮ ਦਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਨੌਕ ਜੁਥਾਨ ਸੁਣਾ ਦੇਓ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਕਾ

ਆਖੇ ਅਲਫ਼ ਅੱਲਾਹ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਆਖੇ ਬੇ ਤੂੰ ਛੱਡ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਆਖੇ ਤੇ ਤਕੱਬਰੀ ਛੱਡ ਬੰਦੇ ਆਖੇ ਸੇ ਤੂੰ ਪਕੜ ਸਫ਼ਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਜੀਮ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਜੀ ਕਰੋ ਜੋਗ ਤੇ ਨੌਕ ਕਮਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਆਖੇ ਹੇ ਹਰਾਮ ਨਾ ਮੂਲ ਖਾਓ ਆਖੇ ਚੇ ਤੂੰ ਛੱਡ ਚਤਰਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਆਖੇ ਖੇ ਤੂੰ ਖੁਦੀ ਵਸਾਰ ਭਾਈ ਦਾਲ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਹ ਜੁਦਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਜਾਲ ਆਖਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅੱਲਾਹ ਕਰੀਏ ਕਰੇ ਰਦ ਜੋ ਕੁਲ ਬਲਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਆਖੇ ਰੇ ਰਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਾਹੀਂ ਛੱਡੋ ਭੈੜੀਆਂ ਕੁਲ ਅਦਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਆਖੇ ਜੇ ਜਹਾਨ ਦਾ ਛੱਡ ਦੁਆਵਾ ਨੇਕੀ ਪਕੜ ਤੇ ਖਟ ਭਲਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਸੀਨ ਆਖਦਾ ਜੀਵਣਾ ਸੁਫਲ ਹੋਵੇ ਮਾਰੋ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕਸਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਸ਼ੀਨ ਆਖਦਾ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਰੱਖੋ ਮਾਤਾ ਜਾਣੀਏ ਨਾਰ ਪਰਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਸ੍ਰਾਦ ਆਖਦਾ ਸਬਰ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ਓਇ ਜ਼ਾਦ ਜਗ ਦੀਆਂ ਛੱਡ ਅਸ਼ਨਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਤੋਏ ਆਖਦੀ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋ ਪਕੜ ਤੋਬਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਾ ਚੋਰ ਜਨਾਰੀਆਂ ਨੂੰ
ਜੋਏ ਆਖਦੀ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਫਿਕਰ ਭਾਈ ਅੰਨ ਆਖਦਾ ਮਰਦ ਅਲਾਹੀਆਂ ਨੂੰ
ਗ਼ੈਨ ਆਖਦਾ ਗ਼ਮ ਨਾ ਰਹੇ ਕੋਈ ਜੇਕਰ ਪਕੜੀਏ ਦਿਲੋਂ ਦਨਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਆਖੇ ਫੇ ਫਰੇਬ ਨੂੰ ਛੱਡ ਪਿਆਰੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰੋ ਲੜਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਕਾਫ਼ ਆਖਦਾ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਖੇਲ ਸਾਰਾ ਕਿਹਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਬੰਧੂਆਂ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਗਾਫ਼ ਆਖਦਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਾਝ ਭਾਈ ਕਿਹੜਾ ਜਾਣਦਾ ਰਾਹ ਖੁਦਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਮੀਮ ਆਖਦੀ ਮੰਤ ਵਿਸਾਰ ਨਾਹੀਂ ਲਾਮ ਲਾਜ ਜੋ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਨੂੰ
ਨੁਨ ਨਫਾ ਦੇਹੋ ਤੇਰੇ ਜੀਵਣੇ ਦਾ ਜੱਪ ਲੈ ਨਾਮ ਤੇ ਛੱਡ ਅੜਵਾਈਆਂ ਨੂੰ

ਆਖੇ ਵਾ ਤੂੰ ਬੰਦਿਆ ਦੇਖ ਅੱਖੀਂ ਮਾਰੇ ਮੌਤ ਜਹਾਨ ਦਿਆਂ ਸਾਈਆਂ ਨੂੰ
 ਆਖੇ ਹੇ ਤੂੰ ਹਿਰਸ ਵਿਸਾਰ ਭਾਈ ਹਿਰਸ ਹੋਵਦੀ ਮਰਦ ਸੁਦਾਈਆਂ ਨੂੰ
 ਆਖੇ ਯੇ ਤੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਾਮ ਤਾਈਂ ਕੱਟੇ ਜਨਮ ਤੇ ਮਰਨ ਦੀਆਂ ਫਾਹੀਆਂ ਨੂੰ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਦਰਗਾਹ ਨਾ ਮਿਲੇ ਢੋਈ ਚੋਰ ਯਾਰ ਤੇ ਠਗ ਗੁਨਾਹੀਆਂ ਨੂੰ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਦਾ

ਕਾਇਦਾ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਰੂਪ ਆਖਿਆ ਜੇ ਹਿੰਦੀ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਉਚਾਰਦਾ ਜੀ
 ਊੜਾ ਕਹੇ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ ਤੂੰ ਜਿਹੜਾ ਬੀਜ ਹੈ ਕੁਲ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਐੜਾ ਆਖਦਾ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਾਹੀਂ ਤੂੰ ਹੀ ਰੂਪ ਸੱਚੇ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਈੜੀ ਆਖਦੀ ਈਸ ਤੇ ਜੀਵ ਹੋਯਾ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਸੱਸਾ ਆਖਦਾ ਸਮਝ ਨਾ ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਪੁਕਾਰਦਾ ਜੀ
 ਹਾਹਾ ਆਖਦਾ ਹੋਰ ਨਾ ਖੋਫ ਕੋਈ ਤੇਰਾ ਭਰਮ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆ ਮਾਰਦਾ ਜੀ
 ਕੱਕਾ ਆਖਦਾ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰ ਹੋਵੇ ਪੱਲੂ ਫੜੇ ਜੋ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਖੱਖਾ ਆਖਦਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਚਸ਼ਮਾਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਜੀ
 ਗੱਗਾ ਆਖਦਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਰੋ ਸੇਵਾ ਬੇੜੇ ਨਾਮ ਦੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਤਾਰਦਾ ਜੀ
 ਘੱਘਾ ਆਖਦਾ ਹੈ ਘੋਰ ਨਰਕ ਜਾਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਛੱਛਾ ਆਖਦਾ ਛਿਣਤੀਆਂ ਕੂੜ ਸਭੇ ਸੱਚਾ ਨਾ ਹੈ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਹਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਚੱਚਾ ਆਖਦਾ ਹੈ ਚੰਦ ਰੋਜ਼ ਮੇਲਾ ਦੁਆ ਛੱਡ ਕੂੜੇ ਘਰ ਬਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਛੱਛਾ ਆਖਦਾ ਛਲਾਂ ਦੀ ਖੇਲ ਬਾਜ਼ੀ ਬੰਦਾ ਕੀਮੀਆਂ ਉਮਰ ਨੂੰ ਹਾਣਦਾ ਸੀ
 ਜੱਜਾ ਆਖਦਾ ਜਮਾਂ ਦਾ ਖੋਫ ਰਖੋ ਛੱਡੋ ਮੇਲ ਕੂੜੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਝੱਝਾ ਆਖਦਾ ਝੂਠ ਕੇ ਲੱਕ ਬੱਧਾ ਤੈਨੂੰ ਖੋਫ ਨਾ ਮੌਤ ਕਟਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਵੱਵਾ ਆਖਦਾ ਵਾਣੀਆਂ ਛੱਡ ਗੱਲਾਂ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ ਜੱਗ ਬਿਹਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਟੰਕਾ ਆਖਦਾ ਟਹਿਲ ਕਰ ਸਾਧੂਆ ਦੀ ਤਾਲਾ ਤੋੜ ਕੇ ਭਰਮ ਅੰਧਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਠੱਠਾ ਆਖਦਾ ਓਸ ਨੂੰ ਠਾਕ ਨਾਹੀਂ ਜੇਹੜਾ ਗਿਆਨ ਬਬੇਕ ਨੂੰ ਧਾਰਦਾ ਜੀ
 ਡੱਡਾ ਆਖਦਾ ਨਾਮ ਦੀ ਪਕੜ ਡੋਰੀ ਨਾਮ ਰਾਮ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਦਾ ਜੀ
 ਢੱਢਾ ਆਖਦਾ ਮੂਰਖੋ ਢੋਰ ਚੰਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਠਾਠਾ ਆਖਦਾ ਨਰਕ ਨਿਵਾਸ ਉਸਦਾ ਜੇਹੜਾ ਕਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਵਸਾਰਦਾ ਜੀ
 ਤੱਤਾ ਆਖਦਾ ਛੱਡ ਤਕੱਬਰੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਜੱਗ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਚਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਥੱਥਾ ਥੁਕ ਹੈ ਓਸਦੇ ਜੀਵਣੇ ਨੂੰ ਜੇਹੜਾ ਕੋਲ ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਹਾਰਦਾ ਜੀ
 ਦੱਦਾ ਆਖਦਾ ਦੂਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਹ ਏਹੋ ਰਾਹ ਹੈ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ਦਾ ਜੀ
 ਧੱਧਾ ਆਖਦਾ ਧੰਨ ਹੈ ਜਨਮ ਉਸਦਾ ਜੇਹੜਾ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰਦਾ ਜੀ
 ਨੱਨਾ ਆਖਦਾ ਨੀਵੀਆਂ ਰੱਖ ਅੱਖਾਂ ਓਚਾ ਦੇਖਣਾ ਕੰਮ ਗਵਾਰ ਦਾ ਜੀ

ਪੱਪਾ ਆਖਦਾ ਪਲਕ ਨਾ ਭੁੱਲ ਪਿਆਰੇ ਬੁਰਾ ਤੇਜ ਹੈ ਕਾਲ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਫੱਫਾ ਆਖਦਾ ਰੱਬ ਦਾ ਫਜ਼ਲ ਮੰਗੋ ਕਰੇ ਫਜ਼ਲ ਤਾਂ ਰੁੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤਾਰਦਾ ਜੀ
 ਬੱਬਾ ਆਖਦਾ ਏ ਬੁਧਵਾਨ ਸੋਈ ਜੇਹੜਾ ਕੂੜ ਤੇ ਸੱਚ ਨਿਤਾਰਦਾ ਜੀ
 ਭੱਭਾ ਆਖਦਾ ਓਸਦੇ ਭਾਗ ਚੰਗੇ ਜੇਹੜਾ ਸੱਚ ਉੱਤੇ ਜਿੰਦ ਵਾਰਦਾ ਜੀ
 ਮੱਮਾ ਆਖਦਾ ਸਿੱਖ ਤੂੰ ਮੱਤ ਮੇਰੀ ਖਿਆਲ ਛੱਡੇ ਦੇਹ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਯੱਯਾ ਆਖਦਾ ਯਾਦ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ਓਇ ਵੇਲਾ ਮਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਅਜ਼ਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਰਾਗਾ ਆਖਦਾ ਰਾਮ ਦੇ ਫਜ਼ਲ ਬਾਝੋ ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਕੱਟ ਨਿਵਾਰਦਾ ਜੀ
 ਲੱਲਾ ਆਖਦਾ ਲੇਖ ਦੀ ਰੇਖ ਡਾਢੀ ਕੇਹੜਾ ਲੇਖ ਦੀ ਰੇਖ ਨੂੰ ਟਾਰਦਾ ਜੀ
 ਵੱਵਾ ਆਖਦਾ ਵੇਖ ਤੂੰ ਖਿਆਲ ਕਰ ਕੇ ਤੇਰਾ ਕਰਮ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸਾਰਦਾ ਜੀ
 ਤਾੜਾ ਆਖਦਾ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜ ਕੇਰੀ ਪੱਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਜੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜਹਾਨ ਦੇ ਕੂੜ ਝੋੜੇ ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਸੱਚੇ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਜੀ

ਵਾਕ ਕਵੀ ਦਾ ਸਭ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ

ਸੁਟ ਕੇ ਗਿਆਨ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਗੱਲ ਯਾਰੋ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਲੋਕ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ
 ਸੂਰਜ ਗਿਆਨ ਨੇ ਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਮਾਲੋ ਮਾਲ ਹੋਏ
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਰਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਰਾ ਰਾਜਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬਾਲੋ ਬਾਲ ਹੋਏ
 ਰਾਜਾ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤਰ ਵਿੱਦਿਆ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਹੋਏ
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੈ ਓਸ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਈ ਜਿਸਦਾ ਰਾਮ ਦੀ ਤਰਫ ਖਿਆਲ ਹੋਏ
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਜਟੇਂਦੜੀ ਮਾਂ ਲੋਕੋ ਜਿਸਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚੋ ਪੈਦਾ ਲਾਲ ਹੋਏ
 ਲੱਗੇ ਗਿਆਨ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਲਾਗ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤੇ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਦਿਆਲ ਹੋਏ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰੀਏ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਨਾ ਜਨਮ ਜੰਜਾਲ ਹੋਏ

ਰਾਣੀ ਰੂਪਵਤੀ ਨੇ ਚਿੜੀ ਮਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨਾ

ਉੱਠੋ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੌਕੂਫ ਹੋਈ ਚੱਲੀ ਹੋਰ ਦੀ ਹੋਰ ਹੁਟ ਗੱਲ ਸਾਈਂ
 ਓਸ ਰੋੜ ਰਾਣੀ ਖੜਗਸੈਨ ਸੰਦੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਸੀ ਵਿਚ ਮਹੱਲ ਸਾਈਂ
 ਸਾਵਨ ਮਾਂਹ ਦੀ ਅਜਬ ਬਹਾਰ ਆਗੀ ਵੱਗੇ ਪੁਰੇ ਦੀ ਵਾ ਉਛੱਲ ਸਾਈਂ
 ਅੱਚਨਚੇਤ ਯਾਰੋ ਉਸਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਲਗਾ ਧਿਆਨ ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਵੱਲ ਸਾਈਂ
 ਉਤੇ ਚਿੜੇ ਤੇ ਚਿੜੀ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਸੀ ਬੈਠੇ ਰੰਗ ਮਹੱਲ ਨੂੰ ਮੱਲ ਸਾਈਂ
 ਕੁਦਰਤ ਰੱਬ ਦੀ ਚਿੜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਆਈ ਭਿੰਗੀ ਜ਼ਿਮੀਂ ਤੇ ਹੋਏ ਬੇਕਲ ਸਾਈਂ
 ਤੜਫ ਤੜਫ ਕੇ ਚਿੜੀ ਨੇ ਜਾਨ ਦਿੱਤੀ ਪਾਇਆ ਮੌਤ ਨੇ ਆਨ ਭੁਛੱਲ ਸਾਈਂ
 ਬੱਚੇ ਦੋ ਆਹੇ ਚਿੜੀ ਚਿੜੇ ਸੰਦੇ ਨੈਟੀਂ ਰੋਵਦੇ ਨੀਰ ਉਛੱਲ ਸਾਈਂ
 ਇਕ ਭੁੱਖ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕਮਾਲ ਆਹਾ ਵੁਜਾ ਮਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਸੱਲ ਸਾਈਂ

ਦੋਵੇਂ ਕੂੰਜ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁਰਲਾਂਵਦੇ ਨੀ ਗਏ ਨਾਲ ਵਿਯੋਗ ਦੇ ਜਲ ਸਾਈਂ
 ਰਾਣੀ ਦੇਖ ਕੇ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕੀਤਾ, ਕੀਤਾ ਮੌਤ ਨੇ ਵੱਡਾ ਕੁਲੱਲ ਸਾਈਂ
 ਵਾਰ ਵਾਰ ਪਈ ਪੱਛੋਤਾਂਵਦੀ ਸੀ ਭਾਵੀ ਵੱਡੀ ਅਮੇਟ ਅਚੱਲ ਸਾਈਂ
 ਚਿੜੀ ਵਾਸਤੇ ਰਾਣੀ ਦਾ ਕਾਲ ਹੋਸੀ ਭਾਣਾ ਰੱਬ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਟੱਲ ਸਾਈਂ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਆਰੀ ਹੋਇਆ ਗੱਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਗਲੱਲ ਸਾਈਂ

ਚਿੜੇ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਚਿੜੀ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲੈ ਆਵਣੀ

ਅਗਨਿ ਚਿੜੇ ਨੂੰ ਕਾਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਦੇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਲੁਕ ਸਾਈਂ
 ਦੂਜਾ ਚਿੜੀ ਦਾ ਆਨ ਵਿਯੋਗ ਲੱਗਾ ਗਿਆ ਨਾਲ ਫਿਰਾਕ ਦੇ ਮੁੱਕ ਸਾਈਂ
 ਕਾਮੀ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਕਾਮ ਦੀ ਲੋੜ ਭਾਵੀ ਕਿਆ ਪਸੂ ਤੇ ਕਿਆ ਮਨੁੱਖ ਸਾਈਂ
 ਚਿੜੀ ਚਿੜੇ ਨੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਣਾ ਆਂਦੀ ਔਖਾ ਝੱਲਣਾ ਕਾਮ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਾਈਂ
 ਕਾਮੀ ਪੁਰਖ ਦੀ ਏਹ ਮਿਸਾਲ ਜਾਣੋਂ ਜਿਵੇਂ ਹੋਵਦਾ ਹੈ ਸਿੰਮਲ ਰੁੱਖ ਸਾਈਂ
 ਐਪਰ ਰੁੱਖ ਸਿੰਮਲ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਆਵੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਾ ਓਹ ਮਨੁੱਖ ਸਾਈਂ
 ਹੁੰਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਕਰਨ ਵਿਆਹ ਜੇਹੜੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਪਾਵਦੇ ਸੁੱਖ ਸਾਈਂ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਕਦੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੁੰਦੇ ਲੱਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮ ਦੀ ਭੁੱਖ ਸਾਈਂ

ਚਿੜੀ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਔਰ ਰਾਣੀ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਨਾ
 ਅੱਗੇ ਹਾਲ ਸੁਣੇ ਚਿੜੀ ਚੰਦਰੀ ਦਾ ਜੇਹੜੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੁਲੀ ਆਂਵਦੀ ਏ
 ਆ ਕੇ ਆਹਲਣੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈਰ ਦਿੱਤਾ ਬੱਚੇ ਵੇਖ ਭੈੜੀ ਸੜ ਜਾਂਵਦੀ ਏ
 ਆਖੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਸਾਕ ਮੇਰਾ ਵਿਚੇ ਵਿਚ ਕਚੀਚੀਆਂ ਖਾਂਵਦੀ ਏ
 ਬੱਚੇ ਭੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਤਾਬ ਹੋਏ ਦੇਵੇ ਆਬ ਨਾ ਚੋਜ ਚੁਗਾਂਵਦੀ ਏ
 ਮਸ਼ਹੂਰ ਏਹ ਗੱਲ ਜਹਾਨ ਉਤੇ ਮਾਤਰ ਮਾਏ ਨਾ ਭਲਾ ਕਮਾਂਵਦੀ ਏ
 ਰਾਮ ਨਾਲ ਕਕੇਈ ਨੇ ਕਹੀ ਕੀਤੀ ਚੌਦਾਂ ਬਰਸ ਬਨਬਾਸ ਭੁਗਾਂਵਦੀ ਏ
 ਮਾਤਰ ਮਾਂ ਨੇ ਕੱਢਿਆ ਧੂ ਤਾਈਂ ਬਾਲ ਉਮਰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਪਾਂਵਦੀ ਏ
 ਪੂਰਣ ਭਗਤ ਨਾਲ ਕੀ ਕਹੀ ਲੂਣਾ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਤੇ ਪੈਰ ਵਢਾਂਵਦੀ ਏ
 ਪਿਛਲੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਲ ਮਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੇਕ ਜੋ ਪਾਲ ਵਖਾਂਵਦੀ ਏ
 ਭੈੜੀ ਚਿੜੀ ਦਾ ਸੁਣੇ ਹਵਾਲ ਭਾਈ ਦੇਖੋ ਹੋਰ ਕੀ ਜੁਲਮ ਕਮਾਂਵਦੀ ਏ
 ਕੰਡੇ ਭੱਖੜੇ ਦੇ ਬਾਹਰੇ ਆਟ ਕੇ ਤੋ ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਮੁਖ ਫਸਾਂਵਦੀ ਏ
 ਧੱਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟਦੀ ਆਹਲਣੇ ਤੋਂ ਭੈੜੀ ਰੱਬ ਦਾ ਖੋਫ ਨਾ ਖਾਂਵਦੀ ਏ
 ਬੱਚੇ ਤੜਫ ਕੇ ਡਿਗੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਰਾਣੀ ਵੇਖ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਵਦੀ ਏ
 ਦਯਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਪੀ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਇਆ ਨ ਆਂਵਦੀ ਏ
 ਰਾਣੀ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਚਲੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਲਾਂਵਦੀ ਏ

ਕੰਡੇ ਭੱਖੜੇ ਦੇ ਜਦੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਨੀਰ ਵਹਾਂਵਦੀ ਏ
 ਆਖੇ ਚਿੜੀ ਨੇ ਪਾਪ ਤੇ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਰਕੇ ਨੀਰ ਵਹਾਂਵਦੀ ਏ
 ਕੰਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਢ ਕੇ ਤੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਾਸ ਬਠਲਾਂਵਦੀ ਏ
 ਕਦੀ ਹੱਥ ਦੇ ਨਾਲ ਉਠਾਂਵਦੀ ਏ ਕਦੀ ਕਤਨੀ ਵਿਚ ਟਕਾਂਵਦੀ ਏ
 ਪਾਣੀ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਪਲਾਂਵਦੀ ਏ ਚੂਰੀ ਕੁੱਟ ਕੇ ਪਈ ਖਲਾਂਵਦੀ ਏ
 ਐਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਤਾਲੂ ਛੇਕ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਨ ਆਂਵਦੀ ਏ
 ਆਖਰਕਾਰ ਬੱਚੇ ਦੋਵੇਂ ਫੌਤ ਹੋਏ ਆਈ ਮੌਤ ਤਾਂ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਂਵਦੀ ਏ
 ਹੋਣੀ ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾ ਜਗਾਂਵਦੀ ਏ ਦੇਖੇ ਰਾਣੀ ਦਾ ਚਿੱਤ ਭਰਮਾਂਵਦੀ ਏ
 ਹੋਣੀ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਆਂਵਦੀ ਏ ਪਹਿਲੇ ਤਾਰ ਅਗੇਤਰੀ ਪਾਂਵਦੀ ਏ
 ਪਹਿਲੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਆਇ ਭਰਮਾਂਵਦੀ ਏ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੀ ਚੋਟ ਚਲਾਂਵਦੀ ਏ
 ਬੱਚੇ ਚਿੜੀ ਦੇ ਚਾਇ ਭੁਲਾਂਵਦੀ ਏ ਰਾਣੀ ਹੋਰ ਵੀਚਾਰ ਠਹਿਰਾਂਵਦੀ ਏ
 ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਬਠਾਂਵਦੀ ਏ ਏਧਰ ਪੱਟਦੀ ਤੇ ਓਧਰ ਲਾਂਵਦੀ ਏ
 ਨਾਲੇ ਜੱਗ ਦਾ ਮੋਹ ਵਧਾਂਵਦੀ ਏ ਨਾਲੇ ਗੀਤ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗਾਂਵਦੀ ਏ
 ਉੱਤੇ ਰਾਤ ਅੰਧੇਵਦੀ ਆਂਵਦੀ ਏ ਰਾਣੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਸੁਣਾਂਵਦੀ ਏ
 ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਨੈਣ ਵਹਾਂਵਦੀ ਏ ਮੋਹ ਪੁੱਤਰਾ ਨਾਲ ਵਧਾਂਵਦੀ ਏ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੁਝ ਰਾਣੀ ਦੇ ਵੱਸ ਨਾਹੀਂ ਹੋਵੇ ਸੋ ਜੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦੀ ਏ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਾ ਹਾਲ ਰਾਣੀ

ਏਸੇ ਫਿਕਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਦਿਲ ਰਾਣੀ ਦਾ ਭੁੱਜ ਕਥਾਬ ਹੋਯਾ
 ਪਈ ਉੱਪਰੋਂ ਉੱਪਰੋਂ ਬੋਲਦੀ ਸੀ ਖ਼ਾਲੀ ਅੰਦਰੋਂ ਜਿਵੇਂ ਰਬਾਬ ਹੋਯਾ
 ਜਿਵੇਂ ਲਕੜੀ ਨੂੰ ਘੁਣ ਚੱਟ ਜਾਂਦਾ ਤਿਵੇਂ ਮੋਹ ਦਾ ਦੁੱਖ ਅਜ਼ਾਬ ਹੋਯਾ
 ਮੋਈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਸੀ ਏਹੋ ਚਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿਸਾਬ ਹੋਯਾ
 ਚਿੜੀ ਵਾਂਗ ਮਾਰ ਸੌਕਣ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਏਸੇ-ਵਾਸਤੇ ਦਿਲ ਬੇਤਾਬ ਹੋਯਾ
 ਦੁੱਖ ਅੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਾ ਸੌਕਣਾਂ ਦਾ ਸੌਕਣ ਮਰੀ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਬ ਹੋਯਾ
 ਏਸੇ ਦੁੱਖ ਅੰਦਰ ਰਾਣੀ ਤੜਫਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੀਨ ਦਾ ਹਾਲ ਬੇਆਬ ਹੋਯਾ
 ਚੇਹਰਾ ਜ਼ਰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਵਸਾਰ ਵਾਰੂੰ ਗੋਯਾ ਖਿਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਗੁਲਾਬ ਹੋਯਾ
 ਦੋਵੇਂ ਨੈਣ ਨਸਾਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜਾਰੀ ਜਾਣੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਚਰੋਕਣਾ ਆਬ ਹੋਯਾ
 ਤਾਕਤ ਰਹੀ ਨਾ ਬੈਠ ਕੇ ਉਠਣ ਦੀ ਜਾਣੋਂ ਸਹਜ ਸੁਭਾਓ ਜੁਲਾਬ ਹੋਯਾ
 ਹਾਇ ਹਾਇ ਜੁਥਾਨ ਥੀਂ ਪਈ ਬੋਲੇ ਅੱਖੀਂ ਰੋਇਆਂ ਰੰਗ ਉਨਾਬ ਹੋਯਾ
 ਭੁੱਲੇ ਐਸ਼ ਬਹਾਰ ਜਹਾਨ ਵਾਲੇ ਖਾਣਾ ਪਹਿਨਣਾ ਕੁਲ ਖਰਾਬ ਹੋਯਾ
 ਏਸੇ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਰਾਣੀ ਰੋਵਦੀ ਨੂੰ ਉੱਤੇ ਦਿਨ ਭੀ ਆਨ ਨਿਸਾਬ ਹੋਯਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਆਖ ਤੂੰ ਹਾਲ ਅੱਗੇ ਜੇਹੜਾ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਹੋਯਾ

ਰਾਜੇ ਖਤਰਸੈਨ ਦਾ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਆਵਟਾ

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਜਾਂ ਆਨ ਬਤੀਤ ਹੋਈ ਰਾਜਾ ਮਹੱਲ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਆਨ ਹੋਯਾ
 ਰਾਣੀ ਰੋਵਦੀ ਸੀ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਬੈਠੀ ਰਾਜਾ ਵੇਖ ਕੇ ਰੰਗ ਹੈਰਾਨ ਹੋਯਾ
 ਖੁਸ਼ੀ ਚਿੱਤ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਚਿੱਤ ਅੰਦਰ ਅੱਗ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਹੋਯਾ
 ਕਿੱਥੇ ਚਿੱਤ ਤੇ ਚਿੱਤੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਯਾਰੋ ਬੋੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਧਾਨ ਹੋਯਾ
 ਭਤਕੀ ਮੋਹ ਦੀ ਅੱਗ ਤਨੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਦਿਲ ਰਾਣੀ ਦਾ ਭੁੱਜ ਕੇ ਨਾਨ ਹੋਯਾ
 ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਰਾਣੀਏ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਜੁਲਮ ਤੂਫਾਨ ਹੋਯਾ
 ਤੇਰੇ ਨੈਣ ਨਸਾਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜਾਰੀ ਮੁੱਖ ਰੋਦਿਆ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਹੋਯਾ
 ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਕੀ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਵਾਰਦ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਹੋਯਾ
 ਕੱਲ ਰੰਗ ਕਸੁੰਭਤੇ ਵਾਂਗ ਤੇਰਾ ਅੱਜ ਪੀਲਤਾ ਹਲਦ ਸਮਾਨ ਹੋਯਾ
 ਇਕੋ ਗੋਲੀਆਂ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲ ਕੀਤਾ ਇਕੋ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਆਨ ਹੋਯਾ
 ਆਈ ਸਾਕ ਅੱਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖ਼ਬਰ ਭੈੜੀ ਦਿਲ ਸੋਗ ਦੇ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤਾਨ ਹੋਯਾ
 ਅਖੇ ਹੋਰ ਅੰਦਰੂਨ ਦਾ ਰੋਗ ਕੋਈ ਤੇਰਾ ਰੂਹ ਰਾਣੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਯਾ
 ਦੱਸ ਝੱਬ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਇਲਾਜ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਉਪਰੋ ਮੈਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਯਾ
 ਦੁੱਖ ਦੇਖ ਤੇਰਾ ਸੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋਏ ਨੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨੋਂ ਬੇਜਾਨ ਹੋਯਾ
 ਲੱਗੇ ਵਾਹ ਤਾ ਕਰਾਂ ਉਪਾ ਕੋਈ ਨਾਲ ਰੱਬ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾ ਤਾਨ ਹੋਯਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਰਾਜਾ ਆਖੇ ਦੱਸ ਛੇਤੀ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਬਿਲੰਬ ਮੈਂ ਆਨ ਹੋਯਾ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਦਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਵਾਹ ਨਾ ਦੱਸਨੇ ਦੀ ਲੱਗਾ ਆਨ ਕਵੱਲਤਾ ਰੋਗ ਰਾਜਾ
 ਲੱਗਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਣੋਂ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਮੈਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਕਰ ਗਈ ਫੋਗ ਰਾਜਾ
 ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਭਰਮ ਦਾ ਮੰਤ ਦਾਰੂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਭਰਮ ਦਾ ਸੋਗ ਰਾਜਾ
 ਏਸੇ ਸੋਗ ਅੰਦਰ ਮਰ ਜਾਵਸਾਂ ਮੈਂ ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਲਵਾਂਗੀ ਭੋਗ ਰਾਜਾ
 ਛੱਡੀ ਆਸ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਣੇ ਦੀ ਮੇਰੀ ਅੱਜ ਨਖੁੱਟ ਗਈ ਚੋਗ ਰਾਜਾ
 ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਨਾਹੀ ਹੋਈ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਮੇਰਾ ਟੁੱਟਿਆ ਅੱਜ ਸੰਜੋਗ ਰਾਜਾ
 ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਜੇ ਮੈਂ ਬੋਲਿਆ ਬੋਲ ਅਜੋਗ ਰਾਜਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੁਝ ਵਸ ਨਾ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਜੇਹੜੀ ਹੋਵਟੀ ਹੈ ਸੋਈ ਹੋਗ ਰਾਜਾ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜੇ ਆਖਿਆ ਛੱਡ ਦੋਹ ਹੋਰ ਝੇੜੇ ਮੈਨੂੰ ਅਸਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਰਾਣੀ
 ਕੇਹੜੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰੋਗ ਤੇ ਸੋਗ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਭਰਮ ਲੱਗਾ ਤੈਨੂੰ ਆ ਰਾਣੀ
 ਕੇਹੜੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਣ ਕੇ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਜੇਹੜੀ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਗਈ ਜਾਲ ਰਾਣੀ

ਕਿਹਾ ਭਰਮ ਹੋਯਾ ਤੇਰੇ ਜਿਗਰ ਉੱਤੇ ਬੈਠੀ ਜਿਉਨੇ ਦੀ ਆਸ ਚੁਕਾ ਰਾਣੀ
 ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸੀਨੇ ਸੱਲ ਹੋਇਆ ਮੇਰੇ ਦੂਰ ਹੋਏ ਚੈਨ ਚਾ ਰਾਣੀ
 ਕਈ ਵਾਰ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਚਿੱਤ ਨਾ ਪਈ ਡਰਾ ਰਾਣੀ
 ਅਸਲ ਰੋਗ ਦਾ ਹਾਲ ਬਤਲਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਉਪਾ ਰਾਣੀ
 ਕਿਹਾ ਦੁੱਖ ਕੁਵੱਲਤਾ ਆਣ ਲੱਗਾ ਜਿਹਦਾ ਕਰੇ ਤੂੰ ਅੰਡਾ ਲੁਕਾ ਰਾਣੀ
 ਜੇਕਰ ਆਪਣੇ ਰੋਗ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਹੀ ਦੇਨ ਤਬੀਬ ਦਵਾ ਰਾਣੀ
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਮੈਂ ਮੈਨੂੰ ਮਰਜ਼ ਤਹਕੀਕ ਬਤਲਾ ਰਾਣੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੋ ਦੁੱਖ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸੇ ਕਰਾਂ ਇਲਾਜ ਹਕੀਮ ਬੁਲਾ ਰਾਣੀ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਦਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਰਾਜਿਆ ਦੱਸਣਾ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਸਾਈਂ
 ਮੇਰਾ ਰੋਗ ਦਾ ਦਾਰੂੜਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਅਜ ਆਨ ਪੁੱਨਾ ਮੇਰਾ ਕਾਲ ਸਾਈਂ
 ਆਤਸ਼ ਮੋਹ ਦੀ ਆਨ ਕੇ ਭੜਕ ਉੱਠੀ ਮੇਰੇ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਗਈ ਏ ਥਾਲ ਸਾਈਂ
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਕੀ ਮੁਝ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਏ ਮੇਰਾ ਜੀਵਣਾ ਅਜ ਮੁਹਾਲ ਸਾਈਂ
 ਪੁੱਛੇ ਬਾਝ ਨਾ ਤੁਧ ਨੂੰ ਸਬਰ ਆਵੇ ਦੱਸਾਂ ਹਾਲ ਤੂੰ ਰੱਖ ਖਿਆਲ ਸਾਈਂ
 ਰਾਣੀ ਚਿੜੀ ਤੇ ਚਿੜੇ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸੇ ਨੈਣੀਂ ਰੋਵਦੀ ਨੀਰ ਉਛਾਲ ਸਾਈਂ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ਤਾਈਂ ਕਹਿਆ ਰਾਣੀ ਚਿੜੇ ਚਿੜੀ ਦਾ ਕੁਲ ਹਵਾਲ ਸਾਈਂ

ਐਜਨ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਇਹ ਹੈ ਰੋਗ ਮੇਰਾ ਇਸ ਦਾ ਕਿਹਾ ਇਲਾਜ ਬਨਾਵਾਸੋਂ ਤੂੰ
 ਏਸੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਫੋਤ ਹੋਸਾਂ ਪਿਛੋਂ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਵਸੋਂ ਤੂੰ
 ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਨਾਰੀਆ ਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾਵਸੋਂ ਤੂੰ
 ਚਿੜੀ ਚਿੜੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਦੋਵੇਂ ਛੁਰੀ ਅਜਲ ਦੀ ਨਾਲ ਕੁਹਾਵਸੋਂ ਤੂੰ
 ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕੂੜਾ ਨਾ ਹੋਵਣਾ ਹੈ ਨਾਲ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਅਜਮਾਵਸੋਂ ਤੂੰ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਏਵੇਂ ਹੋਣੀ ਵਰਤਣੀ ਏ ਭਾਣਾ ਰੱਥ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਮਿਟਾਵਸੋਂ ਤੂੰ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਹੋਣੀ ਆਂਵਦੀ ਏ ਜਦੋਂ ਹੋਣ ਉਤੇ ਤਦੋਂ ਅਕਲ ਵੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਵਦੀ ਏ
 ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਾਵੀ ਨੇ ਵਰਤਣਾ ਸੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵਦੀ ਏ
 ਐਪਰ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਵੱਸ ਯਾਰੇ ਹੋਣੀ ਆਪ ਹੀ ਮੁੱਖੋਂ ਕਢਾਂਵਦੀ ਏ
 ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਭਾਈ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਘਾਹ ਕੁਆਂਵਦੀ ਏ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਜਾਵੇ ਹੋਣੀ ਹੋਣ ਉਤੇ ਜਦੋਂ ਆਂਵਦੀ ਏ

ਜਵਾਬ ਰਾਜਾ ਦਾ

ਰਾਜੇ ਆਖਿਆ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਤੂੰ ਐਸਾ ਵਾਕ ਨਾ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਬੋਲ ਰਾਣੀ
 ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਪਰਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਸਾਰਾ ਸੁੱਟਾਂ ਪੁੱਤਰ ਉਪਰੋ ਘੋਲ ਰਾਣੀ
 ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਖੰਫ ਨਾ ਮੂਲ ਆਵੇ ਪਈ ਬੋਲਦੀ ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਰਾਣੀ
 ਕਦੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬੋਲਨੀ ਏਂ ਕਦੀ ਆਪ ਹੀ ਬੈਠਦੀ ਡੋਲ ਰਾਣੀ
 ਕਿੱਥੇ ਚਿੜੇ ਤੇ ਚਿੜੀ ਦਾ ਭਰਮ ਲਾਯਾ ਲਿਆ ਗਿਆਨ ਬਬੇਕ ਨੂੰ ਟੋਲ ਰਾਣੀ
 ਸੱਚ ਰਾਮ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧਿਆਨ ਕਰ ਤੂੰ ਭਰਮ ਛੱਡ ਤੇ ਹੋਹੁ ਅਡੋਲ ਰਾਣੀ
 ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜੀਵਣਾ ਜੱਗ ਉਤੇ ਸੱਚ ਬੋਲ ਤੇ ਘੱਟ ਨਾ ਤੋਲ ਰਾਣੀ
 ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਇਸਨੂੰ ਖਾਕ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਰੋਲ ਰਾਣੀ
 ਗਿਆਨ ਧਾਰ ਤੇ ਭਰਮ ਨਿਵਾਰ ਦਿਲ ਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸੌਰਸੀ ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਰਾਣੀ
 ਕੂੜੇ ਭਰਮ ਦਾ ਦੱਸ ਇਲਾਜ ਕਿਹਾ ਬੈਠਾ ਦੁੱਖ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਡੋਲੁ ਰਾਣੀ
 ਮੇਰਾ ਆਵਣਾ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ ਤੈਨੂੰ ਕਸਮਾਂ ਲੱਖ ਚਾਵਾਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਰਾਣੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਰਾਜਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਆਖੇ ਘੁੰਡੀ ਭਰਮ ਦੀ ਚਿੱਤ ਤੋਂ ਖੋਲੁ ਰਾਣੀ

ਅੰਜਨ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲ ਮੂੰਹੋਂ ਕਿਆ ਲਾ ਲਿਆ ਭਰਮ ਫਜ਼ੂਲ ਰਾਣੀ
 ਹਾਇ ਹਾਇ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਬੋਲਨੀ ਏਂ ਕਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਈ ਗੁੱਖਾ ਸੂਲ ਰਾਣੀ
 ਜੇਕਰ ਮੁਝ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਨਾਹ ਕੋਈ ਤਾ ਵੀ ਲੁਕਾ ਨਾ ਰੱਖ ਤੂੰ ਮੂਲ ਰਾਣੀ
 ਜੇਕਰ ਭੁੱਲ ਤੈਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੀ ਬਖਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਭੁੱਲ ਰਾਣੀ
 ਦੁੱਖ ਦੇਖ ਤੇਰਾ ਸੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋਏ ਹੋਇਆ ਜੀਵਣਾ ਖਾਰ ਬੰਬੂਲ ਰਾਣੀ
 ਅਸਲੀ ਹਾਲ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਦਰਦ ਰੰਜੂਲ ਰਾਣੀ
 ਗਹਿਣੇ ਕਪੜੇ ਦੀ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਤੈਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਆਖ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਕਬੂਲ ਰਾਣੀ
 ਅੰਸੀ ਚੀਜ਼ ਕੇਹੜੀ ਜਿਹੜੀ ਜੱਗ ਉਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਵਦੀ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲ ਰਾਣੀ
 ਜੇਕਰ ਜਾਨ ਮੰਗੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਕਰਾਂ ਅਦੂਲ ਰਾਣੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਸੁਰਤ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤਾ ਭਰਮ ਤੇ ਗੱਲ ਮਾਮੂਲ ਰਾਣੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਰਾਣੀ ਰੂਪਵੰਤੀ ਦਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ

ਰਾਜੇ ਬਹੁਤ ਦਲੇਰੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜੀ ਦਿਲ ਰਾਣੀ ਦਾ ਫੜੇ ਨਾ ਧੀਰ ਸਾਈਂ
 ਹਾਇ ਹਾਇ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਬੋਲਦੀ ਸੀ ਨੈਣੀਂ ਹੋਇਆਂ ਜਾਂਵਦਾ ਨੀਰ ਸਾਈਂ
 ਐਸਾ ਮੋਹ ਦਾ ਆਨ ਕੇ ਬਾਣ ਲੱਗਾ ਦਿਲ ਰਾਣੀ ਦਾ ਗਿਆ ਜੇ ਚੀਰ ਸਾਈਂ
 ਚਿੜੇ ਚਿੜੀ ਦਾ ਇਕ ਨਮਿਤ ਹੋਇਆ ਅੰਪਰ ਆ ਗਈ ਆਪ ਤਕਦੀਰ ਸਾਈਂ

ਰਾਣੀ ਗ਼ਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਗ਼ਸ਼ ਖਾਣ ਲੱਗੀ ਛੁੱਟਾ ਆਣ ਕੇ ਮੋਤ ਦਾ ਤੀਰ ਸਾਈਂ
 ਰਾਜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਰੰਗ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਰਹੀ ਸੁਧ ਨਾ ਬੁਧ ਸਰੀਰ ਸਾਈਂ
 ਸੁਣਿਆ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਨੇ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਮਾਤਾ ਪਾਸ ਆਏ ਦੋਵੇਂ ਵੀਰ ਸਾਈਂ
 ਆਏ ਗੋਲੀਆਂ ਬਾਂਦੀਆਂ ਨਫਰ ਸਾਰੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਹੋਰ ਦੀਵਾਨ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਈਂ
 ਭਾਈ ਬੰਦ ਕੁਟੰਬ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਏ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜੰਗ ਤੇ ਸੀਰ ਸਾਈਂ
 ਐਪਰ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਧ ਨਾ ਸਾਰ ਕੋਈ, ਹੋਈ ਰੋਗ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਹੀਰ ਸਾਈਂ
 ਕੋਈ ਆਂਵਦੇ ਤੇ ਕੋਈ ਜਾਂਵਦੇ ਨੀ ਲੋਕਾਂ ਘੱਤਿਆ ਆਨ ਵਹੀਰ ਸਾਈਂ
 ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਦੁੜਾਂਵਦੇ ਨੀ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਤਦਬੀਰ ਸਾਈਂ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਬੁਲਾ ਲਏ ਵੈਦ ਰਾਜੇ ਏਹੋ ਜਗ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਅਖੀਰ ਸਾਈਂ

ਤਬੀਬਾਂ ਦਾ ਆਵਟਾ

ਰਾਜੇ ਹੁਕਮ ਤਬੀਬਾਂ ਨੂੰ ਆਣ ਦਿਤਾ ਕੋਈ ਸੈਆਂ ਹਕੀਮਾ ਦੇ ਆਨ ਲੱਗੇ
 ਪੁਸਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆਏ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਮਹੱਲ ਦੇ ਲਾਨ ਲੱਗੇ
 ਵਾਰੋ ਵਾਰ ਆ ਰਾਣੀ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਫੜ ਕੇ ਕਰਨ ਨਬਜ਼ ਦੀ ਖ਼ੂਬ ਪਛਾਨ ਲੱਗੇ
 ਐਪਰ ਮਰਜ਼ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋਵੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਦੁੜਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਨੇ ਮਾਲਖੋਲੀਆ ਹੈ ਕੋਈ ਮਾਸਰਾ ਰੋਗ ਬਤਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਦਿੱਕ ਦਾ ਰੋਗ ਹੋਯਾ ਕੋਈ ਮੋਹਰਕਾ ਤਾਪ ਬਨਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਏਸ ਨੂੰ ਸਿਲ ਹੋਈ ਕੋਈ ਸੱਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ ਠਹਿਰਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖ ਦੋਂਦੇ ਜਾਤਲਜੰਮ ਹੋਈ ਕੋਈ ਰੋਗ ਕੁਲੰਜ ਜਤਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਮਰਜ਼ ਸੰਦਾ ਹੋਈ ਕੋਈ ਵਾ ਅਧਰੰਗ ਸੁਨਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਮਿਰਗੀ ਦੇ ਚੇਹਨ ਸਾਰੇ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਤਾਊਨ ਸੁਨਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਜਿਗਰ ਤੇ ਵਰਮ ਹੋਯਾ ਕੋਈ ਭਰਮ ਖ਼ੁਨਾਕ ਦਾ ਪਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਲਕਵੇ ਦਾ ਤੌਰ ਸਾਰਾ ਕੋਈ ਗੁੰਮ ਹੈਜ਼ਾ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਕਹੇ ਸਫ਼ਰਾ ਸਿਰਸਾਮ ਹੋਯਾ ਕੋਈ ਰੋਗ ਸਕਤਾ ਬਤਲਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਖ਼ੁਸ਼ਕੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੋਯਾ ਸੰਦਲ ਕੇਵੜਾ ਅਰਕ ਪਲਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਵਿਗੜਿਆ ਖ਼ੂਨ ਇਸਦਾ ਦੋਵੇਂ ਦਸਤ ਥੀਂ ਸੀਰ ਛੁਡਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਬਹੁਤ ਨਕੁੰਵਤੀ ਹੈ ਤਾਕਤਵਰ ਦਵਾ ਖ਼ੁਵਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਸਰਦੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਯਾ ਹਲਵਾ ਸੀਸ ਤੇ ਆਇ ਟਿਕਾਟ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਦੇਣ ਨਸਵਾਰ ਨੱਕ ਛਿਕਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪਿਪਲੀਆਂ ਘੋਲ ਫੁਕਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਨੀ ਜੁੱਸਾ ਬਲਗ਼ਾਮੀ ਹੈ ਕੇਸਰ ਲਾਚੀਆਂ ਵਿਚ ਰਲਾਨ ਲੱਗੇ
 ਮਿਰਚਾਂ ਲੱਗੇ ਕਸਤੂਰੀ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਅੰਬਰ ਸਿਲਾਜੀਤ ਭੀ ਵਿਚ ਮਲਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਦੇਣ ਮਾਜ਼ਨ ਫਲਾਸਫੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵਰਕ ਮੁਰੱਬੇ ਨੂੰ ਜਾਨ ਲੱਗੇ

ਸੋਨਾ ਮਾਰਿਆ ਸੁੱਧ ਫੁਲਾਦ ਯਾਰੋ ਧਾਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਖੂਬ ਅਰਮਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕਈ ਤੌਰ ਦੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਨੁਸਖੇ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਨ ਲੱਗੇ
 ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਦੇਣ ਦਾਰੂ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਰੋਗ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿੱਚੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪਛਤਾਨ ਲੱਗੇ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਮਰਜ਼ ਨਾ ਪਤਾ ਦੇਵੇ ਕੋਈ ਚੋਰੀਓਂ ਪੈਰ ਖਸਕਾਨ ਲੱਗੇ
 ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਥੀਮਾਰ ਜੇ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਵੇ ਤਦੋ ਵੈਦ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਅਰਮਾਨ ਲੱਗੇ
 ਰਾਣੀ ਬੋਲਦੀ ਬੋਲਦੀ ਗੁੰਮ ਹੋਈ ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਹੋਣ ਹੈਰਾਨ ਲੱਗੇ
 ਅੱਖਾ ਵਕਤ ਜਾਂ ਆਨ ਕੇ ਹੋਯਾ ਵਾਰਦ ਤਦੋ ਰਾਮ ਦਾ ਖਿਆਨ ਲੱਗੇ
 ਜਦੋ ਦੇਖਿਆ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਮੂਲ ਜਾਂਦੀ ਤਦੋ ਗੀਤ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗਾਨ ਲੱਗੇ
 ਭਰਾ ਮੌਤ ਤਦਬੀਰ ਦਾ ਮੇਲਾ ਕੇਹਾ ਸੱਭੇ ਹਾਰ ਕੇ ਸੀਸ ਹਲਾਨ ਲੱਗੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਉਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ਕੌਣ ਜਿੱਤੇ ਜਿਥੇ ਮੌਤ ਦੇ ਆਇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗੇ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਦਾ

ਵੇਲੇ ਅੰਤ ਦੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਹਾਲਤ ਉਸ ਦੀ ਆਖ ਸੁਣਾ ਦੇਈ
 ਖਤਰਾਸੈਨ ਅੱਗੇ ਰਾਣੀ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਮੇਰੇ ਪੁੰਤ ਨਾ ਮਨੋਂ ਭੁਲਾ ਦੇਈ
 ਜੇਹੜਾ ਸੁਖਨ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਆਖਿਓਂ ਈ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਿਆ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਈ
 ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜੀਵਣਾ ਜੰਗ ਉੱਤੇ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਨਾ ਧਰਮ ਗਵਾ ਦੇਈ
 ਗੱਲ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਜਿਆ ਆਖਦੀ ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਕੂੜ ਤੇ ਪਾਪ ਹਟਾ ਦੇਈ
 ਜੇਕਰ ਫੇਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਓਂ ਈ ਤਾਂ ਵੀ ਪੁੰਤਰਾਂ ਨਾਲ ਨਭਾ ਦੇਈ
 ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਰੰਨਾਂ ਟੂਟੇਹਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ ਨਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦੇਈ
 ਹਾਲਤ ਚਿੜੇ ਤੇ ਚਿੜੀ ਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ ਆਵਾਗੋਣ ਨਾ ਕਿਤੇ ਵਹਾ ਦੇਈ
 ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਾ ਜੰਗ ਤੇ ਆਵਣਾ ਈ ਚਿੱਤ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਹ ਮਿਲਾ ਦੇਈ
 ਬੇੜਾ ਨਾਮ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਰੱਖ ਅੱਗੇ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦੇਈ
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ਲੋਭ ਹੰਕਾਰ ਪੰਜੇ ਪੰਜਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਦੇਈ
 ਦਿਲੋਂ ਦੁਈ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਦਿਖ ਬਣਾ ਦੇਈ
 ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਅੱਗ ਸਰੀਰ ਸਾੜੇ ਪਾਟੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਾਏ ਬੁਝਾ ਦੇਈ
 ਜੇਹੜੇ ਉਠਦੇ ਦਿਲੋਂ ਸੰਕਲਪ ਭੈੜੇ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਵਿਚ ਦਬਾ ਦੇਈ
 ਮੇਰਾ ਆਖਰੀ ਵਕਤ ਵਸੂਲ ਹੋਇਆ ਮੇਰੇ ਬਖਸ਼ ਤੂੰ ਕੁਲ ਗੁਨਾਹ ਦੇਈ
 ਜੇਕਰ ਭੁਲ ਤੈਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਦਾਨ ਤੂੰ ਪਾ ਦੇਈ
 ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਜਹਾਨ ਦਾ ਖੇਲ ਸਾਰਾ ਕਿਤੇ ਮੌਰ ਨਾ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਲਾ ਦੇਈ
 ਜੇਹੜੀ ਬਣੀ ਸੋ ਸੀਸ ਤੇ ਕੱਟ ਲੈਣੀ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰ ਬਜਾ ਦੇਈ
 ਰਈਯਤ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਭਲੀ ਦੁਆ ਦੇਈ
 ਜੱਸ ਜੀਵਣਾ ਅਤੇ ਅਪਜੱਸ ਮਰਨਾ ਜੱਸ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵਧਾ ਦੇਈ

ਧਰਮੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਜੱਸ ਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਬਿਛ ਪਾਪ ਦਾ ਜੜ੍ਹੋਂ ਕਟਾ ਦੇਈ
 ਵਾਕ ਵੇਦ ਦਾ ਰਾਜਿਆ ਯਾਦ ਰਖੀ ਫੁਰਨੇ ਜੰਗ ਦਾ ਖਿਆਲ ਭੁਲਾ ਦੇਈ
 ਸਾਰੇ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣੀ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਜਾ ਦੇਈ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਜਹਾਨ ਸਰਾਂ ਵਾਸਾ ਪਾਠੀ ਹੋਇ ਕੇ ਰੈਣ ਲੰਘਾ ਦੇਈ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜੇ ਆਖਿਆ ਕਾਸ ਦੇ ਕਰਾਂ ਦੁਵੇ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜੰਗ ਤੇ ਮੇਲ ਰਾਣੀ
 ਟਿਕਟ ਕੂਚ ਦਾ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਰੱਥ ਹੋਯਾ ਮੁਲਕ ਅਦਮ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਰੇਲ ਰਾਣੀ
 ਬੰਦਾ ਬੰਨੁਦਾ ਹੈ ਦੁਵੇ ਮੁਦੱਤਾਂ ਦੇ ਲੱਦ ਜਾਵਣਾ ਸੰਝ ਰਵੇਲ ਰਾਣੀ
 ਮਾਯਾ ਜਾਲ ਲਾਯਾ ਫਸੇ ਲੋਕ ਸਾਰੇ ਜਿਵੇਂ ਉਠ ਦੇ ਨੱਕ ਸਵੇਲ ਰਾਣੀ
 ਭੁਲਾ ਰੱਥ ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਰੇ ਦੁਵੇ ਮੂਰਖ ਰੇਤ ਵਿਚੋ ਕੱਢੇ ਤੇਲ ਰਾਣੀ
 ਐਪਰ ਅਸਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਅਖਤਿਆਰ ਨਾਹੀਂ ਪਈ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਭ੍ਰਮ ਦੀ ਜੇਲ ਰਾਣੀ
 ਆਸਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਚੂਰ ਕੀਤਾ ਚਿੰਤਾ ਚੰਬੜੀ ਹਾਇ ਹਾਇ ਚੁੜੇਲ ਰਾਣੀ
 ਦਸੇ ਨਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਰੋਕੀ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਵੇਲੁ ਰਾਣੀ
 ਪੰਝੀ ਕੰਨਿਆਂ ਨੇ ਪੱਲੂ ਪਕੜ ਲੀਤੇ ਪਈ ਪੈਰ ਕੁਟੰਬ ਦੀ ਬੇਲ ਰਾਣੀ
 ਪੰਜੇ ਧਾੜਵੀ ਲੁਟ ਲੈ ਗਏ ਝੁੱਗਾ ਅੰਦਰ ਲੱਭਦਾ ਲੁਟ ਨਾ ਤੇਲ ਪਾਣੀ
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਵਿਚ ਮਗਰੂਰ ਹੋਯਾ ਪਿਆ ਲਾਂਵਦਾ ਅਤਰ ਫੁਲੇਲ ਰਾਣੀ
 ਕਰਣਹਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਸਾਰ ਦਿਤਾ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਜੰਗ ਦੇ ਕੇਲ ਰਾਣੀ
 ਰੂਹ ਮਿਸਲ ਕਬੂਤਰਾਂ ਉਡ ਜਾਸੀ ਜਦੋਂ ਕਾਲ ਦੀ ਪਈ ਗੁਲੇਲ ਰਾਣੀ
 ਹੁੰਦੀ ਖਬਰ ਜੇ ਤੁਧ ਵਿਸਾਰ ਜਾਣਾ ਕਰਦਾ ਕਾਸ ਨੂੰ ਐਡ ਪਲੇਲ ਰਾਣੀ
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਭੁੱਲਸੀ ਦੁੱਖ ਤੇਰਾ ਲੱਗਾ ਜਿਗਰ ਵਿਜੋਗ ਦਾ ਸੇਲ ਰਾਣੀ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਜਹਾਨ ਦੇ ਕੂੜ ਦੁਵੇ ਮੇਟੇ ਕੋਟ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਖੇਲ ਰਾਣੀ

ਵਾਕ ਕਸ਼ੀਵਰ ਦਾ ਹਾਲ ਰਾਣੀ

ਰਾਣੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਦੁਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਖੜਗਸੈਨ ਦੇ ਹੱਥ ਪਕੜਾ ਦਿੱਤੀ
 ਤਾਕਤ ਰਹੀ ਨਾ ਮੁਖ ਥੀਂ ਬੋਲਣੇ ਦੀ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਨਦੀ ਵਹਾ ਦਿੱਤੀ
 ਤੁਹਾਡਾ ਰੱਥ ਬੋਲੀ ਸਾਡੇ ਕੂਚ ਡੇਰੇ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਅਸੀਮ ਦੁਆ ਦਿੱਤੀ
 ਦਿਲੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਮੋਹ ਨਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਰਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਮੁੱਖ ਵਰਤਾ ਦਿੱਤੀ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਪਿਆਰੜੇ ਪੁੱਤ ਡਾਢੇ ਮਾਸਾ ਰੱਥ ਜਹਾਨ ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ।

ਰਾਣੀ ਰੂਪਵਤੀ ਦੇ ਕਾਲ ਵਸ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਹਾਲ
 ਨਬਜ਼ ਰਾਣੀ ਦੀ ਚਲਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋਈ ਲਾਹ ਮੰਜੀਓਂ ਜ਼ਿਮੀ ਟਕਾਨ ਭਾਈ

ਲੇਪਨ ਪਾਇ ਕੇ ਰੇਤ ਵਿਛਾ ਦਿਤੀ ਆਸਨ ਕੁਸ਼ਾ ਦੇ ਹੇਠ ਵਛਾਨ ਭਾਈ
 ਗੰਗਾ ਜਲੀ ਮੰਗਾਇ ਕੇ ਪਾਸ ਰੱਖੀ ਪਾਣੀ ਸਿੱਪੀਆਂ ਨਾਲ ਪਲਾਨ ਭਾਈ
 ਜੇਹੜਾ ਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਵੇਲੇ ਅੰਤ ਵਾਲਾ ਦੀਵਾ ਤਲੀ ਤੇ ਰੱਖ ਮਨਸਾਨ ਭਾਈ
 ਸਾਧ ਸੰਤ ਅਤੀਤ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲੇ ਬੈਠੇ ਗੀਤ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗਾਨ ਭਾਈ
 ਕਈ ਹੋਰ ਪੰਡਿਤ ਵਿਦਯਾਵਾਨ ਜੇਹੜੇ ਗੀਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁਨਾਨ ਭਾਈ
 ਵੇਲੇ ਅੰਤ ਦੇ ਹੋਵਦਾ ਭਜਨ ਚੰਗਾ ਮੂਰਖ ਹੋਵਦੇ ਨੈਣ ਵਹਾਨ ਭਾਈ
 ਆਖਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋਸੀ ਦਿੱਤੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਆਨ ਪ੍ਰਾਣ ਭਾਈ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਕੱਢੇ ਕੱਢੇ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਇਕ ਪਲਕ ਦੀ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਣ ਭਾਈ
 ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨੁਵਾਇਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨੂੰ ਕਛਨ ਘੱਤ ਕੇ ਬਾਹਿਰ ਕਢਾਨ ਭਾਈ
 ਕੁੱਨੀ ਇਕ ਤੇ ਜਵਾਂ ਦਾ ਸੇਰ ਦਾਲਾ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਇਹੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਭਾਈ
 ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਪਯਾਰ ਆਹਾ ਤਖਤਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪ ਲੈ ਜਾਨ ਭਾਈ
 ਨਾਰਾਂ ਰੋਈਆਂ ਧੋਈਆਂ ਵੈਨ ਗੂੜ੍ਹੇ ਬੰਨ੍ਹ ਸੰਦਲਾ ਪਿੱਟਣਾ ਪਾਨ ਭਾਈ
 ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਹਾਲ ਵਜਾਇਓ ਨੇ ਹੋਈਆਂ ਰੋਇਆਂ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਭਾਈ
 ਢਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਰੋਦੇ ਦੋਵੇ ਕੁੰਜ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁਰਲਾਨ ਭਾਈ
 ਵਿੱਚੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਯਾ ਦੁੱਖ ਓਸ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਿਆਨ ਭਾਈ
 ਮਰੇ ਮਾਂ ਨਾ ਬਾਲ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਪੁੱਤਰ ਮਰੇ ਨਾ ਮੂਲ ਜਵਾਨ ਭਾਈ
 ਬੁਢੇ ਕੰਤ ਦੀ ਮਰੇ ਨਾ ਨਾਰ ਯਾਰੋ ਝੁੰਗਾ ਹੋਵਦਾ ਹੈ ਬੀਆਬਾਨ ਭਾਈ
 ਬਾਲ ਉਮਰ ਨਾ ਨਾਰ ਦਾ ਮਰੇ ਭਰਤਾ ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਹੋਵੇ ਮੇਹਰਬਾਨ ਭਾਈ
 ਸੋਈ ਦੁਖ ਗ੍ਰਹਸਤ ਦੇ ਜਾਣਦੇ ਨੀ ਲੱਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਸਤ ਦੇ ਬਾਨ ਭਾਈ
 ਭੋਦੇ ਜੰਗ ਤੇ ਫਿਰ ਕਲਬੂਤ ਖਾਲੀ ਜੁੱਸੇ ਵਿਚ ਨਾ ਲੱਭਦੀ ਜਾਨ ਭਾਈ
 ਹੋਵੇ ਸੋ ਜੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭਾਵਦੀ ਏ ਅਸਾਂ ਆਜਜਾਂ ਜੋਰ ਨਾ ਤਾਨ ਭਾਈ
 ਰਾਮ ਸੰਤ ਕਰਦੇ ਰਾਮ ਸੰਤ ਕਰਦੇ ਜਾਇ ਅੱਪੜੇ ਵਿਚ ਮਸਾਨ ਭਾਈ
 ਤਖਤਾ ਵਿਚ ਮਸਾਨ ਉਤਾਰਿਓ ਨੇ ਚੰਦਨ ਘੱਤ ਕੇ ਚਿਖਾ ਬਟਾਨ ਭਾਈ
 ਰਾਣੀ ਜਾਇਕੇ ਚਿਖਾ ਦੇ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਲੰਬੂ ਲਾਇਕੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਨ ਭਾਈ
 ਡਰਦੇ ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਐਵੇਂ ਕੂੜ ਦੇ ਕਰਨ ਗੁਮਾਨ ਭਾਈ
 ਮੜੀਆ ਵਿਚ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਛੇੜ ਬਹਿੰਦੇ ਸੰਦਾ ਹੋਵਦਾ ਜਿਵੇਂ ਦੁਕਾਨ ਭਾਈ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਅਸਾਂ ਤੋਂ ਢੇਰ ਛੋਟੀ ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਸਾਡੜੇ ਹਾਨ ਭਾਈ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਅਸਾਂ ਤੋਂ ਢੇਰ ਵੱਡੀ ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਉਮਰ ਨਾਦਾਨ ਭਾਈ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਨੀ ਨੇਕ ਬਖਤ ਆਹੀ ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਸੁਖੜ ਸੁਜਾਨ ਭਾਈ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਨੀ ਜਤ ਸਤ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਭਾਈ
 ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਕਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਵਾਲੀ ਕਰਦੀ ਨਿੰਤ ਹੋਸੀ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਭਾਈ
 ਨੋਕੀ ਓਨਾਂ ਦੀ ਕਰੇ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ ਜੇਹੜੇ ਨੇਕ ਅਮਾਲ ਕਮਾਨ ਭਾਈ

ਤੀਲਾ ਤੋੜ ਕੇ ਜਦੋਂ ਚਾ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ ਤਦੇ ਭੁੱਲਿਆ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਭਾਈ
 ਪਏ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਏ ਸੁੱਖ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਾਈ
 ਦੁਨੀਆ ਖੇਲਦੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਦਾਅ ਉਤੇ ਐਪਰ ਦੇਖਦਾ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਾਈ
 ਨੇਕੀ ਬਦੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਪ ਕਰਦਾ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਦੀ ਕਰੇ ਪਛਾਨ ਭਾਈ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਸਾਰਿਆ ਈ ਸੋਈ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਨ ਭਾਈ
 ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਹੋਸਨ ਓਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਜੇਹੜੇ ਮਾਸ ਪਰਾਇਆ ਖਾਨ ਭਾਈ
 ਸੁੱਖ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਦੋਂ ਨਸੀਬ ਹੋਸੀ ਜੇਹੜੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਚਿੱਤ ਦੁਖਾਨ ਭਾਈ
 ਇਕ ਕੱਖ ਦੁਖਾਵਟਾ ਭਲਾ ਨਾਹੀਂ ਪਵੇ ਅੱਖ ਤਾਂ ਕਰੇ ਵੈਰਾਨ ਭਾਈ
 ਦੋਈ ਮਿਲੇ ਦਰਗਾਹ ਨਾ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਗ ਅਮਲ ਜਿਹੜੇ ਬੇਈਮਾਨ ਭਾਈ
 ਬੁੱਧੀਹੀਨ ਜੋ ਮਰਦ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਪਾਨ ਅਪਾਨ ਭਾਈ
 ਜੇਹੜੇ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਛੁੱਥਿਆਂ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਹੋਵੇਂ ਸਟੇ ਕਪੜੇ ਕਰੇਂ ਇਸ਼ਾਨਾਨ ਭਾਈ
 ਓਸੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਚਾਹੜ ਕਥਾਬ ਕਰਕੇ ਪਾਪੀ ਨਾਲ ਸੁਆਦ ਦੇ ਖਾਨ ਭਾਈ
 ਹਿੰਦੂ ਸੋ ਜੋ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੋ ਅਮਲ ਕਰਾਨ ਭਾਈ
 ਜੇਹੜੇ ਵੇਦ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਸੋਈ ਰੱਦ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਜਾਨ ਭਾਈ
 ਜੇਹੜੇ ਨਾਮ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹੇ ਬੇੜੀ ਸੋਈ ਤਰ ਗਏ ਸਿੰਧ ਜਹਾਨ ਭਾਈ
 ਜੱਸ ਜੀਵਣਾ ਅਤੇ ਅਪਜੱਸ ਮਰਨਾ ਏਹੋ ਆਖਦੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਭਾਈ
 ਨੇਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਇਮ ਜਹਾਨ ਉਤੇ ਸੋਈ ਸਦਾ ਹਯਾਤ ਇਨਸਾਨ ਭਾਈ
 ਫਿਟੇ ਮੂੰਹ ਹੈ ਓਸਦੇ ਜੀਵਣੇ ਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੇ ਜਹਾਨ ਭਾਈ
 ਧਨ ਮਾਲ ਦਾ ਸ਼ਾਨ ਗੁਮਾਨ ਕੂੜਾ ਚਾਰ ਰੋਜ ਦਾ ਏਹ ਮਹਿਮਾਨ ਭਾਈ
 ਜੋਬਨ ਰੂਪ ਹੈ ਠੱਗ ਬਨਾਰਸੀ ਦਾ ਕਿਹਾ ਏਸ ਦਾ ਸ਼ਾਨ ਗੁਮਾਨ ਭਾਈ
 ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਤੇ ਭਾਗ ਵਾਲੀ ਓੜਕ ਜਾ ਪਈ ਵਿਚ ਮਸਾਨ ਭਾਈ
 ਹਿੰਦੂ ਵਾਸਤੇ ਛੋਕੜੇ ਮੜੀ ਵਾਸਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਗੋਰ ਅਸਥਾਨ ਭਾਈ
 ਢਾਈ ਗਜ਼ਾਂ ਦਾ ਛੋਕੜੇ ਕਫਨ ਮਿਲਣਾ ਪਿਆ ਪਾੜਦਾ ਅਤਲਸੀ ਥਾਨ ਭਾਈ
 ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਜਗ੍ਹਾ ਅਖੀਰ ਤੇਰੀ ਕੇਹੇ ਮੱਲਦਾ ਮਹਿਲ ਮਕਾਨ ਭਾਈ
 ਤੈਨੇ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸ਼ਤਾਨ ਭਾਈ
 ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਦੇ ਸਭ ਜਹਾਨ ਜਾਂਦਾ ਅਜੇ ਛੱਡਦਾ ਨਹੀਂ ਅਭਿਮਾਨ ਭਾਈ
 ਪਿਆ ਵਗੇ ਏਹ ਜੱਗ ਦਰਯਾ ਵਾਗੂੰ ਕਈ ਆਂਵਦੇ ਤੇ ਕਈ ਜਾਨ ਭਾਈ
 ਬੰਦੇ ਬੁਦਬੁਦੇ ਹੋਇ ਕੇ ਬਿਨਸ ਜਾਂਦੇ ਭਰਿਆ ਰਹੇ ਸਮੁੰਦਰ ਜਹਾਨ ਭਾਈ
 ਓਹ ਭੀ ਰਹੇ ਨਾ ਏਸ ਜਹਾਨ ਉਤੇ ਜੇਹੜੇ ਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ ਭਾਈ
 ਇਕ ਲੱਖ ਪੁੱਤਰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਪੋਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਰਿਹਾ ਨਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਭਾਈ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਾਲ ਪਾਵੇ ਓਹ ਭੀ ਹੋ ਗਏ ਅੰਤ ਰਵਾਨ ਭਾਈ
 ਛਪਣ ਕੋਟ ਆਹਾ ਵੱਸ ਯਾਦਵਾ ਦਾ ਸੱਭੇ ਖਾ ਲਏ ਕਾਲ ਭਗਵਾਨ ਭਾਈ

ਜੇਹੜੇ ਤੀਰ ਖੁਦਾਇ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਸੇ ਓਹ ਭੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਨ ਭਾਈ
ਇੱਕੋ ਨਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਰਹੇ ਥਾਕੀ ਦੂਜਾ ਰਹੇਗਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਭਾਈ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਮ ਜਪਿਆ ਸੋਈ ਜੀਵਦੇ ਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਭਾਈ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਜਿੰਦੇ ਮੇਰੀਏ ਨੀ ਤੇਰਾ ਕੋਟ ਬੋਲੀ ਦੁਵੇ ਕੂੜ ਦੇ ਪਈ ਬਣਾਵਨੀ ਏਂ
ਛੱਡ ਜਾਏਗੀ ਮਹਿਲ ਮਕਾਨ ਸੋਹਣੇ ਜੇਹੜੀ ਨਿਤ ਅਮਾਰਤਾ ਲਾਵਨੀ ਏਂ
ਛੱਡ ਜਾਵਣਾ ਏ ਸ਼ਹਿਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਨਾਹੀਂ ਫੇਰੀ ਪਾਵਨੀ ਏਂ
ਜਦੋਂ ਤਾਰ ਆਈ ਤੇਰੇ ਕੂਚ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਪਲਕ ਅੰਦਰ ਛਪ ਜਾਵਨੀ ਏਂ
ਸੱਚੇ ਕੰਤ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਚੁੱਕ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਡੋਲੀ ਪਾਵਨੀ ਏਂ
ਚੁੱਕ ਲੈਣਗੇ ਚਾਰ ਕਹਾਰ ਤੇਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲਾਹਵਨੀ ਏਂ
ਅਕੇ ਗੋਰ ਪਾਸਨ ਅਕੇ ਸਾੜ ਦੇਸਨ ਅਕੇ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਰੁੜਾਵਨੀ ਏ
ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਖਾਕ ਰਲਾ ਆਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਲਾਵਨੀ ਏਂ
ਹਾਏ ਕਮਲੀਏ ਤੇਨੂੰ ਸਾਰ ਨਾਹੀਂ ਅੰਵੇ ਕੀਮੀਆ ਉਮਰ ਵੰਜਾਵਨੀ ਏ
ਕਰਦੀ ਲੋਕਾ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਦਿਨੇ ਰਾਤੀਂ ਪਈ ਆਪਣੇ ਅੰਬ ਛਪਾਵਨੀ ਏ
ਸਾਈਂ ਦੇਖਦਾ ਹੇ ਅੰਠ ਜਾਮ ਤੇਨੂੰ ਕਿਸ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਲੁਕਾਵਨੀ ਏਂ
ਭਰੀ ਅੰਦਰੋਂ ਨਾਲ ਪਲੀਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾ ਵਿਚ ਤੂੰ ਨੇਕ ਸਦਾਵਨੀ ਏਂ
ਹੋਈ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਗ ਦੀਵਾਨਿਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆਨ ਬਤਾਵਨੀ ਏਂ
ਚਿਤਰਗੁਪਤ ਦੇ ਗੁਪਤ ਗਵਾਹ ਤੇਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁਲ ਤਹਰੀਰ ਸੁਨਾਵਨੀ ਏ
ਭਾਈ ਬੰਧ ਮਿੱਤਰ ਸਾਰੇ ਮਤਲਬਾ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਪਿਆਰ ਵਧਾਵਨੀ ਏ
ਜਦੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਕੀਰ ਨੇ ਪਕੜ ਲੀਤਾ ਬੱਧੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾਵਨੀ ਏਂ
ਅੱਖੀਂ ਵੇਹਦਿਆਂ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਜਾਦਾ ਤਾ ਭੀ ਵਿਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਲੁਕਾਵਨੀ ਏਂ
ਹੀਰਾ ਜਨਮ ਇਹ ਲਾਲ ਅਮੋਲ ਤੇਰਾ ਬਿਨਾਂ ਭਜਨ ਦੇ ਖਾਕ ਰੁਲਾਵਨੀ ਏਂ
ਜੂਆ ਜਨਮ ਦਾ ਜਿੱਤ ਲੈ ਹਈ ਵੇਲਾ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਇਹ ਰੁੱਤ ਨਾ ਆਵਨੀ ਏਂ
ਭਾਈ ਬੰਧ ਕੁਟੰਬ ਨੂੰ ਦੋਸ ਕੂੜਾ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਆਪ ਤੋਂ ਪਾਵਨੀ ਏਂ
ਸੁਪਨੇ ਭਰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਪਈ ਸੁੱਤੀ ਬਿਰਥਾ ਭਜਨ ਦਾ ਵਕਤ ਗਵਾਵਨੀ ਏਂ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਖੋਹਲ ਕੇ ਦੇਖ ਚਸਮਾ ਕਾਹੇ ਸੁੱਤਿਆ ਰੈਨ ਲੰਘਾਵਨੀ ਏਂ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਬੰਦਿਆ ਮਾਨ ਕਰਦਾ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜੱਗ ਤੇ ਮੇਲੜਾ ਈ
ਪਛੋਤਾਵਸੇ ਤੂੰ ਦੋਸ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਕਰ ਲੈ ਬੰਦਗੀ ਅਜੇ ਸਵੇਲੜਾ ਈ
ਭੰਦਾ ਫਿਰੇਗਾ ਵਿਚ ਚੁਰਾਸੀਆਂ ਦੇ ਫੇਰ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵਣਾ ਵੇਲੜਾ ਈ

ਬਿਨਾਂ ਬੰਦਗੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਜੀਣ ਬਿਰਖਾ ਬਿਰਖਾ ਬਾਰ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਰੇਲੜਾ ਈ ਫਿਰੇ ਮੱਤਿਆ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ ਅੰਦਰ ਪੁੱਤਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਅਲਬੇਲੜਾ ਈ ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਇਹ ਗੱਲ ਜਹਾਨ ਉਤੇ ਮੌਤ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਜਗ ਚੇਲੜਾ ਈ ਹੱਥ ਮੌਤ ਦੇ ਰੂਹ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਲ ਕਸਾਈਆਂ ਛੇਲੜਾ ਈ ਰੂਹ ਵਾਂਗ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਉਡ ਜਾਸੀ ਜਦੋਂ ਕਾਲ ਦਾ ਪਿਆ ਗੁਲੇਲੜਾ ਈ ਮਾਯਾ ਦਗ਼ੋ ਫ਼ਰੇਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਨਾ ਲੱਭਿਆ ਧੇਲੜਾ ਈ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਆਯਾ ਕੱਲਾ ਜੱਗ ਉਤੇ ਜਾਣਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਰੂਹ ਅਕੇਲੜਾ ਈ

ਹਾਲ ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਦਾ ਰਾਣੀ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ

ਖੜਗਸੈਨ ਦਾ ਸੁਟੇ ਅਹਿਵਾਲ ਅੱਗੋਂ ਜਿਸ ਦੀ ਫ਼ੌਤ ਹੋਈ ਸੋਹਣੀ ਨਾਰ ਯਾਰੋ ਵਿਚੇ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਾਕ ਨੇ ਖਾਕ ਕੀਤਾ ਦਿਲ ਭੁੱਜ ਕੇ ਹੋ ਗਿਆ ਛਾਰ ਯਾਰੋ ਐਵੇਂ ਉਪਰੋ ਉਪਰੋ ਬੋਲਦਾ ਸੀ ਖਾਲੀ ਅੰਦਰੋਂ ਜਿਵੇਂ ਸਤਾਰ ਯਾਰੋ ਭੁੱਲੇ ਐਸ਼ ਬਹਾਰ ਜਹਾਨ ਵਾਲੇ ਹੋਇਆ ਜੀਨ ਬੰਬੂਰ ਦੀ ਖਾਰ ਯਾਰੋ ਦਿੱਸੇ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਉਜਾੜ ਵਾਂਗੂੰ ਛੁੱਲਾਂ ਛੇਜ ਹੋਈ ਸੂਲੀ ਸਾਰ ਯਾਰੋ ਐਸਾ ਕਾਮ ਤੇ ਮੋਹ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹੋਇਆ ਦਿੱਸੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੋਂ ਅੰਧਾਰ ਯਾਰੋ ਖਾਣਾ ਪਹਿਣਨਾ ਕੁਲ ਹਰਾਮ ਹੋਯਾ ਭੁੱਲੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਹਾਰ ਯਾਰੋ ਉਡੀ ਅਕਲ ਤੇ ਸ਼ਕਲ ਦੀਵਾਨਿਆਂ ਦੀ ਹੋਯਾ ਮੁੱਖੜਾ ਜਰਦ ਵਸਾਰ ਯਾਰੋ ਆਠੋਂ ਜਾਮ ਨਾ ਰਾਣੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਭੁੱਲੇ ਡੁੱਬਾ ਸੋਗ ਦੇ ਸਿੰਧ ਦੀ ਧਾਰ ਯਾਰੋ ਵਿਸ਼ੇ ਮਾਰ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਆਵੇ ਪਲਕ ਨਾ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਯਾਰੋ ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਨਦੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਯਾ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਗਏ ਨੀ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਯਾਰੋ ਬੁਰੇ ਹੋਣ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਬਾਨ ਭਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰ ਯਾਰੋ ਵੱਡੇ ਪੀਰ ਫ਼ਕੀਰ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਬਿਰਹੋਂ ਨੇ ਮਾਰ ਬੀਮਾਰ ਯਾਰੋ ਸੀਤਾ ਬਾਝ ਕੀ ਰਾਮ ਦਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਯਾਰੋ ਸ਼ਿਵਜੀ ਉਮਾ ਦੇ ਬਾਝ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਜਾ ਕੇ ਢੂੰਡਿਆ ਸੀ ਜੰਗਲਬਾਰ ਯਾਰੋ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਗਟੇਸ਼ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਜੀ ਲਵੇ ਵੇਖ ਜੇ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ ਯਾਰੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੇਵ ਨੂੰ ਪਲਕ ਨਾ ਸ਼ਾਂਤ ਆਵੇ ਜਾਵੇ ਰਾਧਕਾਂ ਜਦੋਂ ਵਿਸਾਰ ਯਾਰੋ ਲਿਖਿਆ ਦਸਮ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਾਰਾ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲਵੇ ਨਿਤਾਰ ਯਾਰੋ ਸੁੱਕਰ ਨਾਰ ਦੇ ਬਾਝ ਬੇਜ਼ਾਰ ਹੋਯਾ ਲਿਖਿਆ ਜੋਗ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਮਝਾਰ ਯਾਰੋ ਨਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸ਼ਣੂ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਿਤਾ ਹੋਏ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਅਵਤਾਰ ਯਾਰੋ ਖੜਗਸੈਨ ਨੂੰ ਕਹੋ ਖਾਂ ਦੋਸ਼ ਕਾਰਦਾ ਏਹੋ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਦੀ ਕਾਰ ਯਾਰੋ ਜਿਉਂਦੇ ਮੁਏ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੁਫਾਸਲਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਾੜ ਯਾਰੋ ਵਿਛੜ ਗਿਆ ਦਾ ਮੇਲ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਮੋਏ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਦੁਜੀ ਵਾਰ ਯਾਰੋ

ਇਵੇਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਬੇਲੀ ਬੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਬਹਾਰ ਯਾਰੋ
 ਤੁਰਿਆਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪਾਂਧੀਆ ਸਾਥ ਹੋਵੇ ਓਹ ਭੀ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੇ ਦਿਨ ਚਾਰ ਯਾਰੋ
 ਜੇਹੜੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰਦੇ ਨੀ ਪੱਥਰ ਚਿੱਤ ਓਹ ਮਰਦ ਗਵਾਰ ਯਾਰੋ
 ਮੈਨੂੰ ਵੱਡਾ ਅਫਸੋਸ ਇਸ ਬਾਤ ਦਾ ਹੈ ਮਿਲਦੇ ਫੇਰ ਨਾਹੀ ਮੋਏ ਯਾਰ ਯਾਰੋ
 ਨੇਕ ਅੰਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦ ਰੋਵਦੇ ਨੇ ਕਰਦੇ ਸੁਕਰ ਜੇ ਮਰੇ ਬਦਕਾਰ ਯਾਰੋ
 ਅਸਲ ਵਿਚ ਰੋਣਾ ਕੰਮ ਮੂਰਖਾਂ ਦਾ ਜੇਕਰ ਕੀਜੀਏ ਦਿਲੋ ਵਿਚਾਰ ਯਾਰੋ
 ਜਿਸ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਈ ਹੱਥੋ ਹੋਵੀਏ ਸੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਯਾਰੋ
 ਗਈ ਬੀਤ ਜੇ ਬਾਤ ਘਸੀਟ ਕੇਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡੀਏ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰ ਯਾਰੋ
 ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲੀਆਂ ਨੀ ਐਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਦੁਸ਼ਾਰ ਯਾਰੋ
 ਜਦੋਂ ਚੋਟ ਵਿਯੋਗ ਦੀ ਆਨ ਲੱਗੇ ਤਦੋਂ ਹੋਵਦੀ ਅਕਲ ਫਰਾਰ ਯਾਰੋ
 ਐਪਰ ਅਸਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਅਖਤਯਾਰ ਨਾਹੀ ਹੋਵੇ ਸੋ ਜੇ ਕਰੇ ਕਰਤਾਰ ਯਾਰੋ
 ਖੜਗਸੈਨ ਦਾ ਸੁਟੇ ਬਿਆਨ ਅੱਗੇ ਆਖਾ ਹਾਲ ਤਮਾਮ ਉਚਾਰ ਯਾਰੋ
 ਕਦੀ ਸਬਰ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਮਾਰ ਬੈਠ ਕਦੀ ਰੋਵਦਾ ਸੀ ਢਾਹਾਂ ਮਾਰ ਯਾਰੋ
 ਕਦੇ ਬੈਠਿਆਂ ਰੰਨ ਬਤੀਤ ਹੋਵੇ ਕਦੀ ਪਿਆ ਹੀ ਰਹੇ ਨਸਾਰ ਯਾਰੋ
 ਮੁੜ ਮੁੜ ਜਾਂਵਦਾ ਓਸ ਮਹੱਲ ਉਤੇ ਜਿਥੇ ਬੈਠਦੀ ਸੀ ਦਿਲਦਾਰ ਯਾਰੋ
 ਰਾਣੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਂਵਦੀ ਏ ਰੋਵੇ ਕੋਕਲਾਂ ਵਾਂਗ ਪੁਕਾਰ ਯਾਰੋ
 ਨਾ ਓਹ ਬਾਗ ਰਿਹਾ ਨਾ ਓਹ ਰਿਹਾ ਮਾਲੀ ਨਾ ਓਹ ਰਹਿ ਗਈ ਗੁਲ ਗੁਲਜਾਰ ਯਾਰੋ
 ਰੁਤ ਖਿਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਨ ਕੇ ਹੋਈ ਵਾਰਦ ਬੁਲਬੁਲ ਵਾਂਗ ਰਾਜਾ ਬੇਕਰਾਰ ਯਾਰੋ
 ਦੋਵੇਂ ਨੈਣ ਬਰਸਨ ਵਾਂਗੂੰ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਰੋਯਾ ਟੁੱਟਿਆ ਮੋਤੀਆਂ ਹਾਰ ਯਾਰੋ
 ਜਿਗਰ ਭੁੱਜ ਕੇ ਸੀਖ ਕਬਾਬ ਹੋਯਾ ਬਿਰਹੋ ਅੱਗ ਭੜਕੀ ਬੇਸੁਮਾਰ ਯਾਰੋ
 ਬਾਝੋ ਪਿਆਰਿਆਂ ਜਾਨੀਆਂ ਸੱਜਨਾ ਦੇ ਦਿੱਸਣ ਸੀਸ ਮਹੱਲ ਉਜਾੜ ਯਾਰੋ
 ਸੁੰਢਾ ਪਿੰਜਰਾ ਪਿਆ ਖੜਕਦਾ ਸੀ ਵਿਚੋਂ ਭੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਉਡਾਰ ਯਾਰੋ
 ਸੱਭੇ ਗੋਪੀਆਂ ਲੋਪੀਆਂ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਦੇ ਮਥਰਾ ਗਏ ਨੀ ਸ਼ਾਮ ਸਿਧਾਰ ਯਾਰੋ
 ਠੀਕਰ ਪਿਆ ਖਾਲੀ ਠਾਕਰ ਦੂਰ ਹੋਯਾ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਦੇ ਕੇ ਚਮਕਾਰ ਯਾਰੋ
 ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਭੋਰ ਉਡਾਰ ਹੋਯਾ ਮੁੜ ਕੇ ਦੋਵਦਾ ਨਹੀਂ ਦੀਦਾਰ ਯਾਰੋ
 ਜਦੋਂ ਤਾਰ ਹਯਾਤੀ ਦੀ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ ਨਹੀਂ ਵੱਜਦੀ ਦੇਹ ਸਤਾਰ ਯਾਰੋ
 ਪਏ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਯਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਏ ਸੁੱਖ ਨਾ ਯਾਰ ਦੀ ਸਾਰ ਯਾਰੋ
 ਐਪਰ ਯਾਰ ਭੀ ਤਦੋਂ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਜੇਕਰ ਕੀਜੀਏ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਯਾਰੋ
 ਅਠੋਂ ਜਾਮ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਹੀ ਸੋਰਦਾ ਜਨਮ ਅਪਾਰ ਯਾਰੋ
 ਬੰਦੇ ਮਹਾਂ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋਏ ਵਿਸਰ ਗਿਆ ਜੇ ਨਾਮ ਮੁਰਾਰ ਯਾਰੋ
 ਖੜਗਸੈਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਦਾ ਤੀਰ ਲੱਗਾ ਦਿਤੀ ਸੁਧ ਤੇ ਬੁਧ ਵਿਸਾਰ ਯਾਰੋ
 ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਾ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦਫਤਰਾਂ ਦੀ ਸੰਢਾ ਪਿਆ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਯਾਰੋ

ਏਸੇ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਰਾਜੇ ਝੂਰਦੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਾਹ ਹੋ ਗਏ ਗੁਜ਼ਾਰ ਯਾਰੋ
 ਡਿੱਠਾ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹਾਲ ਜਵਾਲ ਹੋਯਾ ਰਈਯਤ ਹੋ ਗਈ ਕੁਲ ਲਾਚਾਰ ਯਾਰੋ
 ਕਰਦੇ ਇਕ ਦਲੀਲ ਸਭ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਕੇ ਜੇਹੜੇ ਕੁਲ ਆਹੋ ਅਹਿਲਕਾਰ ਯਾਰੋ
 ਜੇਕਰ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਭੁੱਲਸੀ ਏਸ ਨੂੰ ਨਾਰ ਯਾਰੋ
 ਜੇੜੇ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ ਇਨਸਾਨ ਹੋਵਨ ਕਰਦੇ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ ਦੀ ਕਾਰ ਯਾਰੋ
 ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਧੀਰ ਧਰਾਂਵਦੇ ਨੀ ਜੇਹੜੇ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਦੇ ਯਾਰ ਯਾਰੋ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਰਾਜੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਸੀ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣੋ ਖਾਂ ਨਾਲ ਪਯਾਰ ਯਾਰੋ

ਵਜ਼ੀਰ ਔਰ ਮੁਸੱਦੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਦੀ ਲਈ
 ਸੱਭੇ ਮੰਤਰੀ ਆਇ ਕੇ ਅਰਜ ਕਰਦੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਰੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਮਸਾਹੂਰ ਏਹ ਗੱਲ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਮਿਲਦੇ ਫੇਰ ਨਾਹੀਂ ਮੋਏ ਮੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਆਵੇ ਜੇਹੜਾ ਕਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਬਤੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਜੇਹੜਾ ਆਪ ਨੂੰ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰ ਜਾਵੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਰਖਣੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਛੱਡੋ ਮੋਹ ਅੰਦੋਰ ਜਹਾਨ ਵਾਲਾ ਧਾਰੋ ਗਿਆਨ ਪਕੜੋ ਰਾਜਨੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਜੇਹੜਾ ਜਨਮਿਆ ਓਸ ਦਾ ਕਾਲ ਹੋਸੀ ਘੜਿਆ ਭੱਜਸੀ ਸਮਝ ਸੁਨੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਨਦੀ ਨਾਵ ਦਾ ਮੇਲ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੋਟ ਤੇ ਕੋਟ ਹੈ ਮੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਜਿਸ ਦਾ ਆਦ ਨਾ ਅੰਤ ਨਾ ਮੱਧ ਕੋਈ ਕਿੱਚਰ ਤੱਗਸੀ ਸਮਝ ਸੁਨੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਸੱਭੇ ਜਗ ਅਨੀਤ ਪਲੀਤ ਦਿੱਸੇ ਇਕੋ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁਨੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਜਿਨ੍ਹਾ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਸੋਈ ਮਰਦ ਬਦਨੀਤ ਪਲੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਫੁਰਨੇ ਜੱਗ ਦਾ ਮੋਹ ਨਿਵਾਰ ਦਿਲ ਤੇ ਗਾਓ ਨਿੱਤ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਸਾਦੀ ਜੰਮਿਆਂ ਮੋਏ ਨੂੰ ਰੋਵਦੇ ਨੀ ਸੱਭੇ ਉਲਟ ਜਹਾਨ ਦੀ ਰੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਮੋਯਾ ਜੰਮਿਆਂ ਇਕ ਸਮਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਆਰਫ ਲੋਕ ਅਰਫਾਨ ਤੇ ਸੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਤੁਸਾਂ ਰਾਜਿਆ ਨੂੰ ਪਰਵਾਹ ਕੇਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਅਸੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਨਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਐਡ ਅਫਸੋਸ ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ ਸੁੱਕ ਸਰੀਰ ਤਬੀਤ ਸ਼ਾਹ .
 ਏਸੇ ਵਕਤ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਵਦਾ ਏ ਜੇਕਰ ਚਾਂਹਵਦਾ ਏ ਤੇਰਾ ਚੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਤੈਨੂੰ ਨਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੇਹੀ ਚਾਰੋ ਚਕ ਤੇਰੀ ਮਲਕੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਜੇਕਰ ਤੁੱਧ ਦਾ ਚਿਤ ਨਾਸ਼ਾਦ ਹੋਵੇ ਸਾਡਾ ਜੀਵਣਾ ਵੱਡੀ ਅਨੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਐਪਰ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਹੀਂ ਚੰਗੀ ਜਾਨੀਏਂ ਗਈ ਜੋ ਬੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਉਪਾਇ ਕਰੀਏ ਜੂਆ ਜਨਮ ਦਾ ਛੱਡੀਏ ਜੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਬੁੱਧਵਾਨ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਹੈ ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ ਛੱਡ ਤੇ ਹੋਹੁ ਨਚੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਸੱਭੇ ਸੁੱਖ ਹੈ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਅੰਦਰ ਏਹੋ ਆਖਦੇ ਸੰਤ ਅਤੀਤ ਸ਼ਾਹ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਾਨ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਿਆ ਈ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਸੁਰਜੀਤ ਸ਼ਾਹ

ਚਾਹੇ ਗ੍ਰਹਸਤ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਤਿਆਗ ਹੋਵੇ ਸੱਭੇ ਸੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਰੀਤ ਸ਼ਾਹ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ ਤੂੰ ਹੋਵੇ ਸੁੱਖ ਸੇ ਕਾਲ ਬਤੀਤ ਸ਼ਾਹ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਦਾ

ਕਹਿਆ ਸ਼ਾਹ ਪਰਵਾਹ ਨ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੇਲਾ ਨੇਕ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮੁਹਾਲ ਹੋਵੇ
ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮਿਲਨਾ ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੱਥੋ ਗਿਆ ਬਦਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲਾਲ ਹੋਵੇ
ਸੁਖੀ ਰੋਜ਼ ਹਯਾਤੀ ਦੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਜੇਕਰ ਨੇਕ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸਾਲ ਹੋਵੇ
ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਮਰਦ ਦਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਦਾ ਨੇਕ ਅਮਾਲ ਹੋਵੇ
ਸ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਇਨਕਾਰ ਮੇਰਾ ਐਪਰ ਫੇਰ ਨਾ ਕੰਮ ਕੁਚਾਲ ਹੋਵੇ
ਆਵੇ ਨਾਰ ਬਦਕਾਰ ਬਦਚਾਲ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਜੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁਕਾਲ ਹੋਵੇ
ਸੁੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕ ਵਿਆਹ ਕਰਦੇ ਮਤਾਂ ਹੋਰ ਨਾ ਦੁੱਖ ਕਮਾਲ ਹੋਵੇ
ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਖੋਫ ਆਵੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਹੋਵੇ
ਐਪਰ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਸਭ ਦਾਨਾ ਬੈਠੇ ਆਖੇ ਸੋ ਜੋ ਨੇਕ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਜੇ ਕਰੇ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਾ ਮੂਲ ਨਾ ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ

ਵਾਕ ਵਜ਼ੀਰ ਕਾ

ਕਹਿਆ ਫੇਰ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਤਾਈਂ ਸੱਭੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ
ਜੇਕਰ ਕਰਮ ਸਵੱਲੜੇ ਹੋਣ ਆਪਣੇ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟੀਏ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਲਾਲ ਹੋਵੇ
ਦੁਨੀਆਦਾਰ ਨੂੰ ਰੰਨ ਤੇ ਧਨ ਚਾਹੀਏ ਅਤੇ ਫੱਕਰਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ
ਜੇਕਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਈਏ ਓਹ ਭੀ ਆਬਹਯਾਤ ਮਿਸਾਲ ਹੋਵੇ
ਮੇਲਾ ਨੇਕ ਦਾ ਰੱਬ ਕਰਾਂਵਦਾ ਏ ਜੇਕਰ ਆਪਣਾ ਨੇਕ ਅਮਾਲ ਹੋਵੇ
ਤਕਵਾ ਰੱਬ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰੋ ਸ਼ਾਦੀ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਸਭ ਕੰਮ ਸੁਖਾਲ ਹੋਵੇ
ਚਾਹੇ ਜੋਗ ਕਰੀਏ ਚਾਹੇ ਭੋਗ ਕਰੀਏ ਐਪਰ ਸੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ
ਸੱਭੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣ ਸ਼ਾਹ ਜੇਕਰ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਦਿਆਲ ਹੋਵੇ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪਰਵਾਹ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਈਂ ਪੱਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਮਾਲ ਹੋਵੇ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਏਸੇ ਧਨ ਪਿੱਛੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੋਵੇ ਧਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਬੰਦੇ
ਪੱਲੇ ਧਨ ਤੇ ਮੰਨਦਾ ਸਭ ਕੋਈ ਮਾਈ ਬਾਪ ਭਾਈ ਬੇਟਾ ਨਾਰ ਬੰਦੇ
ਪੱਲੇ ਧਨ ਖੁਸ਼ਮਦਾਂ ਕਰਨ ਸੱਭੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਸਾਕ ਸਾਰ ਪਰਵਾਹ ਬੰਦੇ
ਪੈਸਾ ਪਾਸ ਸੱਭੇ ਕੰਮ ਰਾਸ ਹੁੰਦੇ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੰਮ ਖੁਆਰ ਬੰਦੇ
ਪੈਸਾ ਪਾਸ ਤਾ ਯਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਹੁੰਦੇ ਪੈਸੇ ਬਾਝ ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ ਯਾਰ ਬੰਦੇ

ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੈ ਜੰਗ ਤੇ ਐਸ਼ ਅਸਰਤ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੈ ਹਰ ਸਿੰਗਾਰ ਬੰਦੇ
ਪੈਸਾ ਪਾਸ ਹੋਵੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਓਥੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਬੰਦੇ
ਪੈਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸੱਭੇ ਮਾਨ ਕਰਦੇ ਲੈਂਦਾ ਕੋਟ ਕੰਗਾਲ ਦੀ ਸਾਰ ਬੰਦੇ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸਭ ਧਨ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਵਿਰਲੇ ਜਾਣਦੇ ਕਰਤਾਰ ਬੰਦੇ

ਹਾਲ ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ

ਹੋ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀਵਾਨ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਕਾਵਦੇ ਨੀ
ਇੰਦਰਸੈਨ ਰਾਜਪੂਤ ਉਸ ਗ੍ਰਾਮ ਅੰਦਰ ਬੇਟੀ ਓਸਦੀ ਨਾਲ ਮੰਗਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਓਸੇ ਵਕਤ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਾ ਬੈਠ ਕੇ ਖੂਬ ਸੁਧਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਗਿਣ ਕੇ ਤਿਥੀ ਨਛੱਤ੍ਰ ਤੇ ਲਗਨ ਸੋਹਣਾ ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕਾਜ ਲਖਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਮੋਹਰਾ ਪੰਜ ਛੁਹਾਰਤੇ ਸੱਤ ਲੈ ਕੇ ਖੜਗਸੈਨ ਦੀ ਝੋਲੜੀ ਪਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਪੰਡਤ ਮੁਖ ਮਠਿਆਈ ਦੀ ਦੇ ਰੋੜੀ ਮਸਤਕ ਕੇਸਰੀ ਤਿਲਕ ਲਗਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਕਰ ਕੇ ਸਗਨ ਸਗੂਨ ਕੁਲ ਰੀਤ ਸਾਰੀ ਕੇਸਰ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਛਿੜਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਵੰਡੀ ਸ਼ੀਰਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜੇਹਤੇ ਖਾਂਵਦੇ ਸੁਕਰ ਬਜਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਦਿੱਤੇ ਲਾਗ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਲਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਭੇ ਸ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਉਠ ਜਵਾਂਦੇ ਨੀ
ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਸੱਦ ਕੇ ਕੁਲ ਹਲਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਠਿਆਈਆਂ ਖੂਬ ਪਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਆਈ ਵੇਸਵਾ ਭਗਤੀਏ ਭੰਡ ਕੰਜਰ ਵਾਜੇ ਨੋਬਤਾਂ ਖੂਬ ਸੁਹਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਰਾਗੀ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਏ ਨਾਨਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਗ ਨੂੰ ਗਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਆਤਸਬਾਜ਼ ਵੀ ਆਨ ਕੇ ਹੋਏ ਕੱਠੇ ਆਤਸਬਾਜ਼ੀਆਂ ਖੂਬ ਚਲਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਕਈ ਤੌਰ ਦਾ ਹੋਰ ਜਲੂਸ ਯਾਰੋ ਲੋਕ ਵੇਖਣੇ ਨੂੰ ਚਲੇ ਆਂਵਦੇ ਨੀ
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸਾਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਮਾਨ ਬਣਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਦੇਵੇਂ ਤਰਫ ਸ਼ਾਦੀ ਵਾਲਾ ਸਾਜ ਹੋਯਾ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਲੋਕ ਰਚਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਹੋਯਾ ਅੱਠਵਾਂ ਰੋਜ਼ ਜਾਂ ਆਨ ਪੂਰਾ ਤਿਆਰੀ ਜੰਵ ਦੀ ਤੁਰਤ ਕਰਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਘੋੜੇ ਬੱਘੀਆਂ ਫੀਲ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਨਾਲ ਪੀਨਸਾਂ ਖੂਬ ਸਜਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਨੇਸ਼ੇ ਹੋ ਬੈਠਾ ਮੇਰਾ ਸ਼ਾਹ ਦੂਲੋ ਸਿਰ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਸੁਹਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਦੁਆਲੇ ਪੱਟ ਦੀ ਜ਼ਰਦ ਪੁਸ਼ਾਕ ਆਹੀ ਉੱਪਰ ਸੀਸ ਦੇ ਮੁਕਟ ਟਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਘੋੜੀ ਸਵਾ ਲੱਖੀ ਉੱਤੇ ਜੀਨ ਪਾ ਕੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਚਾ ਚੜ੍ਹਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਵਾਜੇ ਵੱਜਦੇ ਵੇਸਵਾ ਨਾਚ ਕਰਦੀ ਸਿਰ ਤੇ ਛਤਰ ਗੁਲਾਮ ਝੁਲਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਜੈਸੇ ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕਰਨ ਬਰਖਾ ਤੈਸੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬਰਸਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਤੋਤੇ ਸਰਫੀਆ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫਤ ਕੇ ਭਰ ਭਰ ਮੁਠੀਆਂ ਪਏ ਲੁਟਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਜਾਂਵੀ ਇਕ ਤੇ ਇਕ ਵਧੀਕ ਆਹੇ ਐਪਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਪਾਂਵਦੇ ਨੀ
ਐਸਾ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਨ ਕੇ ਹੁਸਨ ਚੜਿਆ ਬੰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਂਵਦੇ ਨੀ

ਏਸੇ ਸਾਜ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਡੇਰਾ ਜਾ ਘਰ ਧੋਤਿਆਂ ਲਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਚੁਗਾਨ ਦੇ ਗੱਡ ਦਿੱਤੇ ਲੱਗੀ ਸਭਾ ਤੇ ਨਾਚ ਨਚਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਲਾੜਾ ਜਾ ਵੜਿਆ ਘਰ ਸੋਹਰਿਆਂ ਦੇ ਲਾਗੀ ਸੱਦ ਕੇ ਆਪ ਲੈ ਜਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਪੀਤਾ ਸੱਸ ਨੇ ਸੀਸ ਤੋਂ ਵਾਰ ਪਾਟੀ ਚੋਕੀ ਡਾਹ ਕੇ ਚਾ ਬਠਲਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਜੇਹੜੀ ਗੀਤ ਹੁੰਦੀ ਲੋਕਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸੱਭੇ ਸ਼ਗਨ ਸ਼ਗੂਨ ਰਚਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਗਨ ਸ਼ਗੂਨ ਕੁਲ ਗੀਤ ਸਾਰੀ ਡੇਰੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਚਾ ਪਹੁੰਚਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਉੱਤੋਂ ਲਗਨ ਦਾ ਵਕਤ ਵੀ ਆਨ ਹੋਯਾ ਵੇਦੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤੁਰਤ ਰਚਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਬੁਲਾਇ ਕੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਮੋਤੀਆਂ ਚੌਕ ਪੁਰਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਅਡਾਇਕੇ ਖਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾੜਾ ਲਾੜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਬਹਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਲੈ ਕੇ ਪੁਸ਼ਪ ਚੰਦਨ ਚਾਵਲ ਗਰੀ ਮੇਵਾ ਪਹਿਲੇ ਆਦ ਗਟੇਸ਼ ਮਨਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਕੀਤਾ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਹਾਰ ਸਾਰਾ ਲਾਵਾਂ ਚਾਰ ਦੇ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਲਾਂਹਵਦੇ ਨੀ
 ਲਾੜੇ ਲਾੜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਪਰ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਮੱਥਾ ਵੱਡਿਆਂ ਪਾਸ ਟਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਉੱਤੋਂ ਵਕਤ ਦੁਪਹਰ ਦਾ ਆਨ ਹੋਯਾ ਰੋਟੀ ਜੰਵ ਨੂੰ ਸੱਦ ਖੁਲਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਰੋਟੀ ਖਾਇਕੇ ਜੰਵ ਆਨੰਦ ਹੋਈ ਤਿਆਗੀ ਖੱਟ ਦੀ ਤੁਰਤ ਕਰਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਦਿੱਤਾ ਦਾਜ ਦਿਹਾਜ ਤੋਫੀਕ ਮੁਜਬ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੱਦ ਵਖਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੇਟੀਆ ਕੀਤੀਆਂ ਦਾਨ ਯਾਰੋ ਪਿੱਛੇ ਹੋਰ ਕੀ ਦੱਸ ਲੁਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਛੋਕੜ ਰੋਵਦੀ ਧੋਵਦੀ ਕੰਨਿਆ ਨੂੰ ਮਾਪੇ ਚੁੱਕ ਡੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਡੋਲੀ ਘਿਨ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਰਵਾਨ ਹੋਯਾ ਜਾ ਕੇ ਫ਼ਰੰਗ ਮਹੱਲ ਵਸਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਜੇ ਕਰੇ ਕਿਰਪਾ ਸੱਭੇ ਕੰਮ ਦਰੁਸਤ ਹੋ ਜਾਂਵਦੇ ਨੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਹਾਲ ਰਾਜਾ ਵਾ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਕਿੱਸਾ ਵਿਆਹ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨ ਤੂਲ ਕੀਤਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਲੋਕ ਨਾਹੀਂ ਚਿੱਤ ਲਾਇਕੇ ਜੀ
 ਅੰਪਰ ਮੁਝ ਦਾ ਚਿੱਤ ਵੀ ਸਾਦ ਨਾਹੀਂ ਥੋੜੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧਾਇਕੇ ਜੀ
 ਅੱਗੇ ਸੁਟੋਂ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਸਮਝਾਇਕੇ ਜੀ
 ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਸੀ ਓਸਦਾ ਨਾਮ ਲੋਕੋ ਜੇੜੀ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਈ ਪ੍ਰਨਾਇਕੇ ਜੀ
 ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਆਗੀ ਚੰਦ ਚੋਧਵੀਂ ਦਾ ਹੱਥੋ ਚੰਦ ਵੀ ਰਹੇ ਸਰਮਾਇਕੇ ਜੀ
 ਉਡਦੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਤਲੇ ਡੇਗ ਲੈਂਦੀ ਬੈਠੇ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨੂੰ ਲਾਇਕੇ ਜੀ
 ਜੇੜਾ ਵੇਖ ਲੈਂਦਾ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤਾਈਂ ਜਾਵੇ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਗਵਾਇਕੇ ਜੀ
 ਰਾਜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਪ ਅਨੰਦ ਹੋਯਾ ਬੈਠਾ ਗਲੇ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਲਾਇਕੇ ਜੀ
 ਪਿਛਲੇ ਦੁੱਖ ਸਭ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦੂਰ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਡਿੱਠਾ ਪੱਲੂ ਚਾਇਕੇ ਜੀ
 ਪੀਤਾ ਵਸਲ ਦਾ ਜਾਮ ਦਿਲਦਾਰ ਵਾਲਾ ਬੈਠਾ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਇਕੇ ਜੀ
 ਗੱਲਾਂ ਮਿੱਠੀਆ ਨਾਲ ਓਸ ਇਸਤੀ ਨੇ ਰਾਜਾ ਲੱਟ ਲੀਤਾ ਭਰਮਾਇਕੇ ਜੀ

ਬੋਝੇ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਐਸਾ ਪਯਾਰ ਹੋਇਆ ਮਿਲਿਆ ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਨੂੰ ਆਇਕੇ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੁੰਦ ਪਪੀਹੇ ਦੇ ਮੁਖ ਪੈ ਗਈ ਹੋਯਾ ਸ਼ਾਦ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਪਾਇਕੇ ਜੀ ਮਿਲਿਆ ਮੋਰ ਨੂੰ ਆਨ ਘਨਘੋਰ ਯਾਰੋ ਬੈਠਾ ਭੋਰ ਫੁੱਲਾਂ ਉਤੇ ਜਾਇਕੇ ਜੀ ਅੰਨ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਟੀ ਪਿਆਸਿਆ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਮੀਤ ਨੂੰ ਮੀਤ ਸਹਾਇਕੇ ਜੀ ਰਾਜਾ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਯਾ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖੜੇ ਗਏ ਸਿਧਾਇਕੇ ਜੀ ਪਿਛਲੀ ਰਾਣੀ ਨ ਰਹਿ ਗਈ ਚਿੱਤ ਚੇਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕੈਫ਼ ਵਿਕਾਰ ਦਾ ਧਾਇਕੇ ਜੀ ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਨੇ ਰੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਭਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਕਾਮ ਦੀ ਜ਼ੋਰ ਚੜ੍ਹਾਇਕੇ ਜੀ ਜੇੜੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਕਾਮ ਦੀ ਚਾਟ ਲੱਗੀ ਮਰਦਾ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਪੱਛੋਤਾਇਕੇ ਜੀ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਉਸ ਵਕਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਸੀ ਜਦੋਂ ਦੁੱਖੜੇ ਪੈਨਗੇ ਆਇਕੇ ਜੀ ।

ਸਿਫਤ ਰਾਣੀ ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਦੀ

ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਦੀ ਕਰਾਂ ਕੀ ਸਿਫਤ ਯਾਰੋ ਚੇਹਰਾ ਚਮਕਦਾ ਚੰਨ ਦੇ ਨੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਸੁੰਦਰ ਚਾਲ ਆਹੀ ਹਾਥੀ ਮਸਤ ਜੇਹੀ ਸੋਹਣਾ ਕੱਦ ਸੀ ਸਰੂ ਖਜੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਹੰਸਨ ਗੁਲ ਗੁਲਾਬ ਕਪੋਲ ਦੇਵੇਂ ਲਬਾਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਰਸ ਅੰਗੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਚਿੱਟੇ ਦੰਦ ਆਹੇ ਮਿਸਲ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲਾਲੀ ਲਬਾਂ ਦੀ ਰੰਗ ਸੰਧੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਠੋਡੀ ਸਾਫ ਗਲਾਸ ਬਲੈਰ ਕੋਲੋਂ ਭਵਾਂ ਤਰੇਢੀਆਂ ਤੇਗ ਦਸਤੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਦੋਵੇਂ ਨੈਣ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਰੰਗ ਆਹੇ ਮਾਰੇ ਬਿਰਹੇ ਦੇ ਤੀਰ ਫਤੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਪਾ ਕੇ ਜੁਲਫ ਦਾ ਪੇਚ ਦਿਲ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਲੈਂਦੀ ਖਿੱਚ ਓਹ ਯਾਰ ਜਮੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਕਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਪਤੰਗ ਦੇ ਵਾਂਗ ਸਤਦੇ ਪਈ ਨਿਕਲੇ ਲਾਟ ਤਨੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਪੁਸ਼ਪ ਹੁਸਨ ਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਭੋਰ ਆਸ਼ਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਵਦੇ ਬੋੜੀ ਦੇ ਪੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਲ ਇਨਸਾਨ ਸੰਦੀ ਉਡ ਜਾਵਦੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਖੰਜਰ ਚਮਕਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹੁਸਨ ਵਾਲਾ ਆਸ਼ਕ ਹੋਵਦੇ ਕਤਲ ਮਨਸੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਟੁਰਿਆਂ ਜਾਂਦਿਆ ਪਾਧੀਆਂ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੀ ਪੈ ਗਈ ਲੁੱਟ ਪਿਸੌਰ ਕਸੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁੰਡੀ ਰੂਪ ਦੀ ਘੱਤ ਦਿਲ ਰੂਪ ਸੰਦਾ ਲੈਂਦੀ ਕੱਢ ਗਲੋਟੇ ਦੇ ਘੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਜੇੜੀ ਵਾ ਆਵੇ ਉਸ ਦੇ ਬਦਨ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਅਤਰ ਕਫੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਾਂ ਤਾਰੀਫ ਯਾਰੋ ਹੋਸੀ ਸ਼ਕਲ ਬਹਿਸਤ ਦੀ ਹੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਦਿਲ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਪ ਸੋਹਣਾ ਉਡ ਜਾਵਦਾ ਮੁਸ਼ਕ ਕਪੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਕੂੜੀ ਏਸ ਜਹਾਨ ਦੀ ਸਿਫਤ ਯਾਰੋ ਇਸਨੂੰ ਛੱਡ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਪਿਆਨ ਕਰੀਏ ਕਲੂ ਕਾਲ ਦਾ ਸਿੰਧ ਅਥਾਹ ਚੜ੍ਹਿਆ ਇਸਦੇ ਤਰਨ ਦਾ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਕਰੀਏ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਨਾ ਜਨਮ ਜੰਜਾਲ ਹੋਵੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਕਰੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਐਡਾ ਪਸਾਰ ਕੀਤਾ ਅੱਗੋਂ ਓਹਨਾ ਦਾ ਕੁਝ ਬਯਾਨ ਕਰੀਏ ਸਾਰਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਭਾਈ ਨਾਮ ਪੇਮ ਦੇ ਅੱਜ ਬਖਾਨ ਕਰੀਏ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਜਨਾਂ ਤੇ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰੀਏ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸਭ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਸੱਚੇ ਯਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰੀਏ

ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕਾ ਰਾਣੀ ਕੋ ਮਿਲਣ ਜਾਣਾ

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬਸੰਤ ਤੇ ਰੂਪ ਦੋਵੇਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਬਣਾਇ ਬੈਠੇ
ਚਲੇ ਮਾਈ ਦਾ ਚਲ ਕੇ ਦਰਸ ਕਰੀਏ ਦੋਵੇਂ ਵੀਰ ਏਹ ਗੱਲ ਪਕਾਇ ਬੈਠੇ
ਐਸੀ ਹੋਣੀ ਨੇ ਆਇਕੇ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਦੇਖੋ ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾਂ ਜਗਾਇ ਬੈਠੇ
ਦੋਵੇਂ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰਤ ਤਯਾਹ ਹੋਏ ਚਾਲੇ ਚਾਲ ਮਹੱਲ ਮੇਂ ਜਾਇ ਬੈਠੇ
ਜੋੜੇ ਹੱਥ ਤੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਨਾਲ ਆਜਜੀ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਬੈਠੇ
ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਧਰਮ ਮਾਏ ਇਤਨਾ ਸੁਖਨ ਉਹ ਮੁੱਖੋਂ ਸੁਣਾਇ ਬੈਠੇ
ਹੋਏ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹੀ ਤੋਰ ਯਾਰੋ ਕੋਈ ਵਕਤ ਕਵੱਲੜੇ ਆਇ ਬੈਠੇ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਰਾਣੀ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋਈ ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਨਭਾਇ ਬੈਠੇ

ਰਾਣੀ ਦਾ ਧਰਮ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ

ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁਹਾਂ ਸਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਠਹਿਰਾਇ ਬੈਠੀ
ਦੀਵੇ ਬੁਧਿ ਦੇ ਚੰਦਰੀ ਗੁੱਲ ਕੀਤੇ ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲਾਇ ਬੈਠੀ
ਬੇੜਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਸੁਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਨਦੀ ਕਾਮ ਦੀ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾਇ ਬੈਠੀ
ਸੂਰਤ ਦੇਖ ਭੈੜੀ ਮੂਰਤ ਕੰਧ ਹੋਈ ਸਾਰਾ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ ਭੁਲਾਇ ਬੈਠੀ
ਦੇਖੋ ਨਾਰ ਬਦਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਯਾਰੋ ਲੱਗੇ ਪੁੱਤ ਤੇ ਯਾਰ ਬਣਾਇ ਬੈਠੀ
ਬੁੱਢੇ ਕੰਤ ਤੋਂ ਆਨ ਕੇ ਚਿੱਤ ਚਾਯਾ ਸੋਹਣਾ ਹਾਣ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤਕਾਇ ਬੈਠੀ
ਆ ਕੇ ਹੋਣੀ ਨੇ ਬੁਧਿ ਦਾ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਜ਼ਹਰ ਨੂੰ ਖਾਇ ਬੈਠੀ
ਮਾਰੀ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਸੀਸ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰੇ ਅੰਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਧਰਮ ਗਵਾਇ ਬੈਠੀ
ਦੋਵੇਂ ਕੁੰਵਰ ਆਹੇ ਇਕੋ ਰੂਪ ਸੋਹਣੇ ਅੰਪਰ ਨੀਤ ਬਸੰਤ ਤੇ ਲਾਈ ਬੈਠੀ
ਕੋਟ ਜਾਣਦਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਹੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਚ ਓਹ ਜਿਗਰ ਜਲਾਇ ਬੈਠੀ
ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਟੁਰ ਗਏ ਕੁੰਵਰ ਦੋਵੇਂ ਭੈੜੀ ਸੋਗ ਦਾ ਪਲੜਾ ਪਾਇ ਬੈਠੀ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜਦ ਪੇਸ਼ ਨ ਗਈ ਕੋਈ ਘੁੱਟ ਵੱਟ ਕੇ ਵਕਤ ਲੰਘਾਇ ਬੈਠੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਯਾਰੋ ਉਮਰ ਜੁਆਨੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਵੇਲਾ ਜੋਬਨ ਠੱਗ ਬਨਾਰਸੀ ਠੱਗ ਜਾਏ
ਜੋਬਨ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਤੇ ਤਦੋਂ ਲੱਗ ਮਨੋਜ ਦੀ ਅੱਗ ਜਾਏ
ਕੋਠਾ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਾੜ ਦੋਂਦੀ ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਅੱਗ ਜਾਂ ਜੱਗ ਜਾਏ
ਜ਼ਾਲਮ ਕਾਮ ਦੇ ਜੰਗ ਤੇ ਖੰਫ ਖਾ ਕੇ ਦਯਾ ਸ਼ਰਮ ਸੁਸ਼ੀਲਤਾ ਭੱਗ ਜਾਏ

ਦੇਖੇ ਜਾਤ ਕੁਜਾਤ ਨਾ ਜਾ ਕੋਈ ਜਿਸ ਦਾ ਟੁੱਟ ਰਿਯਾ ਦਾ ਤੱਗ ਜਾਏ
 ਬਚੇ ਕਾਮ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਰੱਬ ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਰਠਾ ਦੀ ਸੋਹਬਤ ਲੱਗ ਜਾਏ
 ਰਾਣੀ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇ ਧਰਮ ਗਵਾਇ ਬੈਠੀ ਅੰਦਰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਮੂੰਹੋਂ ਝੱਗ ਜਾਏ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਫਜ਼ਲ ਮੰਗੋ ਭੈੜੀ ਵਾ ਨ ਕਿਸੇ ਤੇ ਵੱਗ ਜਾਏ
 ਵੇਲਾ ਨੇਕ ਆਵੇ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਤੇ ਪੜਦਾ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਆਪੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਏ
 ਆਵਨ ਵਖਤ ਬਦਬਖਤ ਜੇ ਸਖਤ ਹੋ ਕੇ ਦੀਵਾ ਜਗਦਾ ਜਗਦਾ ਗੁੱਲ ਜਾਏ
 ਆਵੇ ਖਿਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਜਾਂ ਸਖਤ ਯਾਰੋ ਆਪੇ ਤੁੱਟ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਜਾਏ
 ਹੋਣੀ ਆਂਵਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਤੇ ਤਦੋਂ ਅਕਲ ਤੇ ਚਾਤਰੀ ਭੁੱਲ ਜਾਏ
 ਨੇਤ੍ਰ ਬੁਧਿ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵਦੇ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਕਾਮ ਅੰਧਰੜੀ ਘੁੱਲ ਜਾਏ
 ਹੀਰਾ ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਇਨਸਾਨ ਸੰਦਾ ਬਿਨਾਂ ਬੰਦਗੀ ਖ਼ਾਕ ਮੈਂ ਰੁਲ ਜਾਏ
 ਬੰਦੇ ਵਾਦੀਆਂ ਆਦਤਾ ਵੱਸ ਹੋਏ ਕੇਹੜਾ ਸੱਚ ਵਾਲੇ ਕੰਡੇ ਤੁੱਲ ਜਾਏ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਜਾਵੇ ਨੇਜ਼ਾ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸੀਸ ਤੇ ਝੁਲ ਜਾਏ

ਹਾਲ ਰਾਣੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦਾ ਬਸੰਤ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ

ਦੇਖੋ ਹੋਣੀ ਨੇ ਰਾਣੀ ਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਸਤੇ ਧਰਮ ਗਵਾਉਂਦੀਏ
 ਮਾਰੀ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦੀ ਵਿੱਚੋ ਵਿਚ ਓਹ ਜਿਗਰ ਜਲਾਉਂਦੀਏ
 ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਨੂੰ ਉੱਤੇ ਟੋਕਰੀ ਰਖ ਬੁਝਾਉਂਦੀਏ
 ਸੋਨਾ ਚਿੱਤ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਅੱਗ ਲੈ ਕੇ ਪਾਸੇ ਕਾਮ ਕੁਠਾਲੜੀ ਤਾਉਂਦੀਏ
 ਰੋਵੇ ਬੈਠ ਕੇ ਚੋਰ ਦੀ ਮਾਉਂ ਵਾਂਗੂੰ ਐਪਰ ਜਾਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸੁਟਾਉਂਦੀਏ
 ਸੋਹਣੇ ਹਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਅੱਖੀਂ ਬੁੱਢੇ ਕੰਤ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾਉਂਦੀਏ
 ਲੇਖਾਂ ਬਾਝ ਸੰਜੋਗ ਤੇ ਭੋਗ ਨਾਹੀਂ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਪਈ ਮਟਾਉਂਦੀਏ
 ਸੱਭੇ ਗੀਤ ਜਹਾਨ ਦੀ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖੋ ਵੱਖਰਾ ਪੰਥ ਚਲਾਉਂਦੀਏ
 ਕਰਮ ਧਰਮ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਵਸਾਭ ਕੇ ਤੇ ਸੱਕੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਯਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀਏ
 ਲੋਕ ਲਾਜ ਕੁਲਗੀਤ ਤੇ ਬੇਦ ਤਾਈਂ ਭੈੜੀ ਸਿੰਧ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾਉਂਦੀਏ
 ਮਾਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇਹੁੰ ਨ ਕਦੇ ਲੱਗੇ ਪਾੜਾ ਜ਼ਿਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਪਾਉਂਦੀਏ
 ਐਪਰ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਵੱਸ ਯਾਰੋ ਰੇਖਾ ਲੇਖ ਦੀ ਪਈ ਕਰਾਉਂਦੀਏ
 ਹੋਣੀ ਆਂਵਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਅਕਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਉਂਦੀਏ
 ਯਾਰੋ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਫੁਰੀ ਵੀ ਬੁਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸਨੂੰ ਲੱਗਦੀ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਂਦੀਏ
 ਐਸਾ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆਨ ਕੇ ਇਸ਼ਕ ਲੱਗਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀਏ
 ਦਮੋ ਦਮ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਇਕਦਮ ਨਾ ਮੂਲ ਭੁਲਾਉਂਦੀਏ
 ਰੱਬਾ ਮੇਲ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦੀਏ
 ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਵਦੀ ਚੰਦਰੀ ਦੀ ਪਈ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਮਨਾਉਂਦੀਏ

ਪਾਪਟ ਪਾਪ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਲੱਕ ਬੱਧਾ ਦੂਸ਼ਟ ਦੇਵੀਆਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਲਾਉਂਦੀਏ
 ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੰ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਦੇਣ ਮਦਤ ਜੇਹੜੀ ਨੇਕ ਅਮਾਲ ਕਮਾਉਂਦੀਏ
 ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਦੇਖਦੀ ਰੰਗ ਮਹੱਲ ਉੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਰੀਆਂ ਪਈ ਤਕਾਉਂਦੀਏ
 ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਚਿੰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਨਾ ਆਉਂਦੀਏ
 ਮਿਲਿਆਂ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਜ਼ਖਮ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਠ ਕਰ ਵਕਤ ਲੰਘਾਉਂਦੀਏ
 ਭਲਾ ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਮਿਲਦਾ ਅੰਦਰੋਂ ਸੱਖਣਾ ਚਿਤ ਡੁਲਾਉਂਦੀਏ
 ਐਪਰ ਸੱਜਣੋਂ ਫ਼ਰਕ ਨਾ ਮੂਲ ਕਰਦੀ ਡਰਦੀ ਭੂਪ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝੁਲਾਉਂਦੀਏ
 ਜੇਹੜੇ ਵੇਲੜੇ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਬੈਠੀ ਓਸ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਪਛੋਤਾਉਂਦੀਏ
 ਨਾਲੇ ਰੱਖਦੀ ਖਸਮ ਦਾ ਖੰਫ ਯਾਰੋ ਨਾਲੇ ਯਾਰ ਭੀ ਰੱਖਿਆ ਚਾਉਂਦੀਏ
 ਨਾਲੇ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਰੱਖੇ ਨਾਲੇ ਕਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਲੁਭਾਉਂਦੀਏ
 ਨਾਲੇ ਜੰਗ ਦੇ ਭੋਗ ਸੰਯੋਗ ਚਾਹੇ ਨਾਲੇ ਜੋਗ ਦੀ ਗੀਤ ਕਮਾਉਂਦੀਏ
 ਦੁਹਾਂ ਬੇੜੀਆਂ ਦੇ ਉਥੇ ਪੰਰ ਧਰਦੀ ਨਾਲੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਈ ਬਚਾਉਂਦੀਏ
 ਦੇਖੋ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ ਆਨ ਕੇ ਬੁਧ ਮਾਰੀ ਘਰ ਯਾਰ ਤੇ ਜੰਗਲੀਂ ਧਾਉਂਦੀਏ
 ਨਾਲੇ ਯਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਚਾਹੇ ਨਾਲੇ ਖਸਮ ਤੋਂ ਅੱਖ ਬਚਾਉਂਦੀਏ
 ਹੰਸਾਂ ਵਿਚ ਨ ਚੁਗਦੀ ਚੋਗ ਤੱਤੀ ਵਿਸ਼ਟਾ ਕਾਗ ਦੇ ਵਾਂਗਰਾ ਖਾਉਂਦੀਏ
 ਖੀਰ ਖੰਡ ਤੇ ਪਈ ਸੁਆਹ ਪੂੜੇ ਕਾਂਜੀ ਦੁਧ ਦੇ ਵਿਚ ਮਲਾਉਂਦੀਏ
 ਸ਼ੇਰ ਇਸਕ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਪਈ ਹੁਜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਫੁਡਾਉਂਦੀਏ
 ਅੱਠੋਂ ਜਾਮ ਦਾ ਨੀਂਦ ਅਰਾਮ ਆਵੇ ਬਿਰਹੇ ਫੁਫ਼ੀ ਕਲੋਜੜਾ ਘਾਉਂਦੀਏ
 ਬਿਰਹੇ ਮੰਤ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਭਣ ਯਾਰੋ ਜੇਹੜੀ ਖਾਕ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਾਉਂਦੀਏ
 ਰੋਮ ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਰਚਿਆ ਬੈਠੀ ਗੀਤ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਗਾਉਂਦੀਏ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੁਝ ਜੋਰ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਜਾਵੇ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਵਕਤ ਟਪਾਉਂਦੀਏ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਏਸੇ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਰਾਣੀ ਤੱਕਦੀ ਨੂੰ ਸੱਤ ਮਾਹ ਹੋ ਗਏ ਬਤੀਤ ਯਾਰੋ
 ਐਪਰ ਕੁਝ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਨਾਹੀਂ ਰਾਣੀ ਧਾਰ ਬੈਠੀ ਖੋਟੀ ਨੀਤ ਯਾਰੋ
 ਭੈੜਾ ਕਰਮ ਉਹ ਕਰਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਟਲਦੇ ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਬਦਬਖ਼ਤ ਪਲੀਤ ਯਾਰੋ
 ਸੁਖ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਛੱਡੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਦ ਦੀ ਗੀਤ ਯਾਰੋ
 ਅੱਠੋਂ ਜਾਮ ਜੋ ਕਾਮ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੇ ਓਹਨੂੰ ਜਾਣੀਏ ਮਹਾਂ ਅਨੀਤ ਯਾਰੋ
 ਮੌਕਾ ਓਸਦਾ ਭੀ ਕਦੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਐਪਰ ਹੋਵਦੀ ਅੰਤ ਨਾ ਜੀਤ ਯਾਰੋ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਰਾਣੀ ਤੇ ਕੁੰਵਰ ਸੰਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਣੋ ਖਾਂ ਨਾਲ ਪੀਤ ਯਾਰੋ

ਹਾਲ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬਸੰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਸੰਦਾ ਲੱਗਾ ਮਾਈ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਕਿਆਸ ਭਾਈ
 ਅਸਲੀ ਮਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਪੇਟੋ ਜਾਇਆ ਸੀ ਜੇੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੁਰਗ ਨਿਵਾਸ ਭਾਈ
 ਮਾਯਾ ਮੋਹ ਜਹਾਨ ਦਾ ਆਨ ਲੱਗਾ ਹੋਯਾ ਗਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਦਾ ਨਾਸ ਭਾਈ
 ਦੀਵੇ ਬੁਧ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਗੁੱਲ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਮੋਹ ਨੇ ਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾਈ
 ਲੱਗਾ ਜਾਲ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਮੋਹ ਦਾਣਾ ਪੰਛੀ ਮਨ ਗਿਆ ਵਿਚ ਫਾਸ ਭਾਈ
 ਬਾਲ ਉਮਰ ਸੀ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਸੰਦੀ ਦੂਜਾ ਲੱਗਿਆ ਮੋਹ ਅਵਾਸ ਭਾਈ
 ਕੇੜੇ ਤੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਓਹ ਰਹੇ ਸਾਬਤ ਦਾਣਾ ਆ ਗਿਆ ਵਿਚ ਖਰਾਸ ਭਾਈ
 ਸੱਚੇ ਜ਼ਰੂ ਅਰ ਦੇਵ ਭਗਵਾਨ ਬਾਝੋ ਨਹੀਂ ਹੋਵਦੀ ਬੰਦ ਖਲਾਸ ਭਾਈ
 ਅੱਖੇ ਵਕਤ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਈ ਯਾਦ ਆਵੇ ਜਦੋਂ ਹੋਵਦਾ ਦੁਖ ਤਰਾਸ ਭਾਈ
 ਮਾਈ ਮੂਲ ਨਾ ਭੁੱਲਦੀ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਵਨ ਕਈ ਮਾਸ ਭਾਈ
 ਪਾਣੀ ਮੋਹ ਦਾ ਛਾ ਗਿਆ ਨੇਤਰਾ ਤੇ ਹੋਯਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਉਦਾਸ ਭਾਈ
 ਧਰਮ ਚੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਦਾ ਇਕ ਲੜਕਾ ਆਯਾ ਸੈਰ ਕਰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਭਾਈ
 ਡਿੱਠਾ ਆਇਕੇ ਓਸਨੇ ਨਾਲ ਚਸਮਾ ਭਰਦੇ ਕੁੰਵਰ ਦੋਵੇਂ ਉੱਭੇ ਸਾਸ ਭਾਈ
 ਹੈਸੀ ਪੁੱਤ ਵਜ਼ੀਰ ਦਾ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਲੱਗਾ ਕਰਨ ਓਹ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਭਾਈ
 ਕਦੇ ਗੰਜਫਾ ਕਦੇ ਸ਼ੜਰੰਜ ਲਿਆਵੇ ਕਦੇ ਕੱਢ ਬੈਠੇ ਪਾਸਾ ਤਾਸ ਭਾਈ
 ਲੱਗੇ ਕੁਝ ਨਾ ਭਲਾ ਸਾਹਜ਼ਾਦਿਆ ਨੂੰ ਹੋਯਾ ਚਿੱਤ ਮੇ ਮੋਹ ਦਾ ਵਾਸ ਭਾਈ
 ਭੈੜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਖ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਿਆ ਦਾ ਲੱਗਾ ਕਰਨ ਓਹ ਖੂਬ ਕਿਆਸ ਭਾਈ
 ਰੱਬਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਨਾ ਰੰਜ ਹੋਵੇ ਕਰਦਾ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਅਰਦਾਸ ਭਾਈ
 ਛੇਕੜ ਹੋਰ ਤਦਬੀਰ ਬਣਾਵਦਾ ਸੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਦਾਸ ਭਾਈ

ਧਰਮ ਚੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਗੋਂਦ ਦੀ ਖੇਲ ਰਚਨੀ

ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਸੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ

ਕਰਕੇ ਚਿਤ ਦੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਲੜਕਾ ਓਸੇ ਵਕਤ ਹੀ ਉਠ ਸਿਧਾਂਵਦਾ ਸੀ
 ਲੜਕੇ ਕੁਲ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਆ ਕੇ ਗੋਂਦ ਦੇ ਖੇਲ ਰਚਾਵਦਾ ਸੀ
 ਕਰਕੇ ਗੋਂਦ ਦੀ ਖੇਲ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਯਾਰੋ ਫੇਰ ਪਾਸ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਿਆ ਆਂਵਦਾ ਸੀ
 ਕਰਦਾ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਮਿੱਠੀ ਜੀਭ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਸੀ
 ਕਸਰਤ ਬਹੁਤ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਵਫਾ ਦੇਂਦੀ ਦੇਖੇ ਅਕਲ ਦਾ ਪੇਚ ਦੁੜਾਂਵਦਾ ਸੀ
 ਕਈ ਤੌਰ ਦੇ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਕੇ ਸੋਗ ਮੋਹ ਭ੍ਰਾਤ ਮਿਟਾਂਵਦਾ ਸੀ
 ਜੈਸੇ ਖਾਸ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਹੁੰਦੀ ਓਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਂਵਦਾ ਸੀ
 ਬਾਰੋ ਪਕੜ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਲਣ ਗੋਂਦ ਦਾ ਵਾਸ ਸਿਧਾਂਵਦਾ ਸੀ
 ਹੋਏ ਖੇਲ ਦੇ ਵਿਚ ਮਸ਼ਗੁਲ ਯਾਰੋ ਭਾਣਾ ਹੋਰ ਕਰਤਾਰ ਵਰਤਾਂਵਦਾ ਸੀ

ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਕੋਟ ਮੋੜੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦਾ ਸੀ
 ਐਸੇ ਚਤਰ ਅਤੇ ਵਿੱਦਯਵਾਨ ਤਾਈਂ ਖੁੱਦੋ ਖੇਲਣੇ ਦੀ ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਯਾਰੋ
 ਐਪਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੁਝ ਅਖ਼ਤਯਾਰ ਨਾਹੀਂ ਹੋਣੀ ਆਪ ਸਿਖਾਂਵਦੀ ਵੱਲ ਯਾਰੋ
 ਰੂਪਵਤੀ ਦੇ ਹੇਠ ਮਹੱਲ ਜਾ ਕੇ ਪਾਯਾ ਲੜਕਿਆਂ ਵੱਡਾ ਭੁਚੱਲ ਯਾਰੋ
 ਪਏ ਚੋਟ ਤੇ ਚੋਟ ਚਲਾਂਵਦੇ ਨੀ ਮਾਰਨ ਗੋਦ ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਯਾਰੋ
 ਰਾਣੀ ਦੇਖਦੀ ਵਿਚ ਝਰੋਖਿਆਂ ਦੇ ਐਪਰ ਧਿਆਨ ਬਸੰਤ ਦੀ ਵੱਲ ਯਾਰੋ
 ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਵੱਡੀ ਆਨੰਦ ਹੋਵੇ ਸੁੱਕੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਲ ਯਾਰੋ
 ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਕਤ ਭੀ ਆਨ ਹੋਯਾ ਗਈ ਧੁੱਪ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਵੱਲ ਯਾਰੋ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਨੇ ਚੋਟ ਮਾਰੀ ਖੁੱਦੋ ਜਾ ਪਈ ਵਿਚ ਮਹੱਲ ਯਾਰੋ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਗੋਦ ਲੁਕਾਵਨੀ ਰਾਣੀ ਨੇ

ਗੋਦ ਜਾਇਕੇ ਗਿਰੀ ਮਹੱਲ ਅੰਦਰ ਰਾਣੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰਤ ਲੁਕਾਂਵਦੀ ਏ
 ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਰੋਂ ਚਿੱਤ ਪਲੀਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਲ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਆਂਵਦੀ ਏ
 ਹੰਸਨ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦ ਓਥੇ ਰਾਣੀ ਓਹਨਾਂ ਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਂਵਦੀ ਏ
 ਆਖੇ ਬਾਗ ਵਿਚੋਂ ਜਾ ਕੇ ਫੁਲ ਲਿਆਓ ਉਸੇ ਵਕਤ ਓਹ ਤੁਰਤ ਦੁੜਾਂਵਦੀ ਏ
 ਹੋਈਆਂ ਦਾਸੀਆਂ ਝੱਟ ਰਵਾਨ ਯਾਰੋ ਲੱਖ ਲੱਖ ਓਹ ਸੁਕਰ ਮਨਾਂਵਦੀ ਏ
 ਜਾ ਕੇ ਤੀਸਰੇ ਕੋਠੇ ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਣੀ ਸੋਹਣਾ ਰੋਸ਼ਮੀ ਪਲੰਘ ਵਛਾਂਵਦੀ ਏ
 ਆਖੇ ਅੱਜ ਬਸੰਤ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਸੀ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਨਾ ਮੂਲ ਸਮਾਂਵਦੀ ਏ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਵਛਾਇਕੇ ਪਲੰਘ ਤਾਈਂ ਬੈਠੀ ਕੁੰਵਰ ਦਾ ਰਾਹ ਤਕਾਂਵਦੀ ਏ

ਬਸੰਤ ਦਾ ਜਾਣਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ

ਖੁੱਦੋ ਲੈਣ ਨੂੰ ਗਿਆ ਬਸੰਤ ਯਾਰੋ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਦਮ ਉਠਾ ਗਈ ਜੇ
 ਵਰਤ ਗਈ ਏਹ ਨਾਲ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੇ ਹੋਣੀ ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾਂ ਜਗਾ ਗਈ ਜੇ
 ਈਸੇ ਮੂਸੇ ਮੁਸਤਫਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਅਲੀ ਬਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾ ਗਈ ਜੇ
 ਮਾਰੇ ਹਸਨ ਹੁਸੈਨ ਅਮਾਮਜ਼ਾਦੇ ਜੈਨਬ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਹੋਣੀ ਆ ਗਈ ਜੇ
 ਸੁਲੇਮਾਨ ਭਠਿਆਰੀ ਦਾ ਭੱਠ ਝੋਕੇ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਖਲੀਲ ਨੂੰ ਪਾ ਗਈ ਜੇ
 ਸੂਲੀ ਨਾਲ ਮਨਸੂਰ ਨੂੰ ਚੂਰ ਕੀਤਾ ਸ਼ੱਮਸ਼ ਜਿਹਾਂ ਦੀ ਖੱਲ ਲੁਹਾ ਗਈ ਜੇ
 ਆਰੀ ਨਾਲ ਚਿਰਾਯਾ ਜ਼ਿਕਰੀਏ ਨੂੰ ਯੂਸਫ਼ ਜਿਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਾ ਗਈ ਜੇ
 ਬੁਲੇਸ਼ਾਹ ਤਾਈਂ ਦਿੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੋਣੀ ਸ਼ਰਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਅਕਾ ਗਈ ਜੇ
 ਹੋਣੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੰਗਲ ਘੱਤ ਕੇ ਨੀਰ ਡੁਬਾ ਗਈ ਜੇ
 ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਪਈ ਹੋਣੀ ਉਸਨੂੰ ਕੈਦ ਦੇ ਵਿਚ ਫਸਾ ਗਈ ਜੇ

ਨਾਮ ਦੇਵ ਉੱਤੇ ਹੋਣੀ ਆਨ ਵਰਤੀ ਗਊ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਪਾ ਗਈ ਜੇ
 ਵਿਸ਼ਣੂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਣੀ ਨੇ ਦਗਾ ਕੀਤਾ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਦੀ ਸਤੀ ਜਲਾ ਗਈ ਜੇ
 ਪੰਜਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੀ ਨਾਰੀ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਦੇ ਚੀਰ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਲੁਹਾ ਗਈ ਜੇ
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਜਦੋਂ ਆਟ ਹੋਈ ਵੇਦ ਖੱਸ ਕੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾ ਗਈ ਜੇ
 ਹੋਣੀ ਬੈਠ ਕਕਈ ਦੀ ਜੀਭ ਉੱਤੇ ਦਸਰਥ ਨਾਲ ਭੀ ਦਗਾ ਕਮਾ ਗਈ ਜੇ
 ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਅਵਤਾਰ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਸੀ ਚੌਦਾਂ ਬਰਸ ਬਨਵਾਸ ਭੁਗਾ ਗਈ ਜੇ
 ਛੱਪਟ ਕੋਟ ਆਹਾ ਬੰਸ ਯਾਦਵਾਂ ਦੀ ਉਸਨੂੰ ਖਾਕ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਗਈ ਜੇ
 ਠਾਰਾਂ ਖੂਟੀਆਂ ਕੌਰਵਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੀਆਂ ਠਾਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁਕਾ ਗਈ ਜੇ
 ਇਕ ਲੱਖ ਪੁਤ੍ਰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਪੋਤਾ ਰਾਵਣ ਜਿਹਾਂ ਦਾ ਬੰਸ ਚੁਕਾ ਗਈ ਜੇ
 ਜਰਾਸਿੰਧ ਸਸਪਾਲ ਨੂੰ ਪਈ ਹੋਣੀ ਪਾ ਕੇ ਕਾਲ ਕੁਠਾਲਤੀ ਤਾ ਗਈ ਜੇ
 ਹੋਣੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕੰਸ ਦਾ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕੇਸੋ ਪਕੜ ਕੇ ਝੱਟ ਪਟਕਾ ਗਈ ਜੇ
 ਰਾਜੇ ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਤੇ ਆਨ ਹੋਈ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਪੈਰ ਵਢਾ ਗਈ ਜੇ
 ਗੋਪੀਚੰਦ ਤੇ ਭਰਥਰੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਰਾਜ ਖੱਸ ਫਕੀਰ ਬਣਾ ਗਈ ਜੇ
 ਰਾਜੇ ਨਲ ਉੱਤੇ ਹੋਣੀ ਆਟ ਵਰਤੀ ਬਨਵਾਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਾ ਗਈ ਜੇ
 ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕੇ ਕਰੀ ਹੋਈ ਵੱਢੇ ਹੱਥ ਤੇ ਖੂਹ ਸੁਟਾ ਗਈ ਜੇ
 ਹੋਈ ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਪਰਬਤ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਤਲੇ ਗਰਾ ਗਈ ਜੇ
 ਹੋਣੀ ਕੱਢਿਆਂ ਘਰੋਂ ਧੂਅ ਤਾਈਂ ਬਾਲ ਉਮਰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਪਾ ਗਈ ਜੇ
 ਵੱਡੇ ਭਗਤ ਤੇ ਸੰਤ ਵਿਰਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਵਿਚ ਮਸਾਨ ਟਕਾ ਗਈ ਜੇ
 ਅਫਲਾਤੂਨ ਲੁਕਮਾਨ ਹਕੀਮ ਤਾਈਂ ਫੜ ਕੇ ਬੱਕਰੇ ਵਾਂਗਰਾਂ ਖਾ ਗਈ ਜੇ
 ਰੁਸਤਮ ਜਾਲ ਜਿਹੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਤਾਈਂ ਹੋਣੀ ਚੁਟਕੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਗਈ ਜੇ
 ਜੇਹੜੇ ਆਪ ਖੁਦਾ ਸਟਾਂਵਦੇ ਸੇ ਛੇਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਰ ਵਢਾ ਗਈ ਜੇ
 ਉਸਦੇ ਅੰਸ ਅਸ਼ਰਤ ਸੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋਏ ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਉੱਤੇ ਹੋਣੀ ਛਾ ਗਈ ਜੇ
 ਮਿਲ ਕੇ ਈਸ ਨੂੰ ਈਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਏ ਹੋਣੀ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਡ ਵਖਾ ਗਈ ਜੇ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਵਰਤੀ ਹੋਣੀ ਸਾਰਿਆਂ ਤੇ ਵਾਰੀ ਅੰਜ ਬਸੰਤ ਦੀ ਆ ਗਈ ਜੇ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ

ਚੜ੍ਹਿਆ ਜਾਇ ਬਸੰਤ ਮਹੱਲ ਉੱਤੇ ਅੰਗੇ ਬੈਠੀ ਸੀ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਮਾਈ
 ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਧਰਮ ਮਾਏ ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ ਅਸੀਸ ਦੁਆ ਮਾਈ
 ਤੇਰੇ ਮਹਿਲ ਅੰਦਰ ਮੇਰੀ ਗੇਂਦ ਡਿੱਗੀ ਮੈਨੂੰ ਗੇਂਦ ਤੂ ਦੇਹ ਬਤਲਾ ਮਾਈ
 ਕੁੰਵਰ ਗੇਂਦ ਦੇ ਲੈਣ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ ਬੈਠੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਗੇਂਦ ਬਣਾ ਮਾਈ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕੇਰੀ ਬੈਠੀ ਧਰਮ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਗਵਾ ਮਾਈ

ਰਾਣੀ ਦਾ ਧਰਮ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਹੋਣਾ

ਰਾਣੀ ਪਕੜ ਕੇ ਬਾਹ ਬਸੰਤ ਸੰਦੀ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਕੇ ਗੇਦ ਵਖਾਨ ਲੱਗੀ
 ਜੇਹੜਾ ਪਲੰਘ ਵਿਛਾਇਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਉੱਤੇ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਜਾਇ ਬਠਾਨ ਲੱਗੀ
 ਜੈਸੇ ਨਾਰ ਬਦਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਕਮਾਨ ਲੱਗੀ
 ਦੇਖੋ ਪਲਕ ਦੇ ਭੋਗ ਸੰਜੋਗ ਪਿੱਛੇ ਦੇਵੇ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਨ ਲੱਗੀ
 ਪਾ ਕੇ ਦਗੇ ਫਰੋਬ ਦਾ ਜਾਲ ਯਾਰੋ ਪੰਛੀ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਵਿਚ ਫਸਾਨ ਲੱਗੀ
 ਭੈੜੀ ਰੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਬੈਠੀ ਤੇਲ ਕੱਢੇ ਵੇਖੋ ਅੱਗ ਸੁਮੰਦਰ ਨੂੰ ਲਾਨ ਲੱਗੀ
 ਮਾਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇਹੁ ਨਾ ਕਦੇ ਲੱਗੇ ਪੁੱਛੋ ਨਾਲ ਪਹਾੜ ਉਡਾਨ ਲੱਗੀ
 ਗੱਲਾਂ ਮਿਠੀਆਂ ਦਾ ਉੱਤੇ ਘੱਤ ਪਾਣੀ ਪੱਥਰ ਮੋਮ ਤੋਂ ਨਰਮ ਬਣਾਨ ਲੱਗੀ
 ਜੈਸੀ ਯਾਰਨੀ ਰੰਨ ਦੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਉਸੇ ਤੌਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ ਵਖਾਨ ਲੱਗੀ
 ਤੀਵੀਂ ਮਰਦ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸਲੂਕ ਹੁੰਦਾ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਵਧਾਨ ਲੱਗੀ
 ਕੁੰਵਰ ਤਤਫ ਕੇ ਪਲੰਘ ਦੇ ਹੇਠ ਡਿੱਗਾ ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਪਾਨ ਲੱਗੀ
 ਬਰਬਰ ਕੰਬਦਾ ਪਿਆ ਸਰੀਰ ਸਾਰਾ ਭੈੜੀ ਡੈਂਟ ਦੇ ਵਾਗ ਤਕਾਨ ਲੱਗੀ
 ਰਾਣੀ ਪਕੜ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਬਾਂਹ ਬੈਠੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਾਨ ਲੱਗੀ
 ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਕੇਹਾ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਨ ਲੱਗੀ
 ਨਾਮ ਹੱਥ ਦੇ ਬੈਠ ਜਾ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਪਿਆਰਿਆ ਜਾਨ ਲੱਗੀ
 ਦੋਵੇਂ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਬਸੰਤ ਆਖੇ ਮਾਈ ਕਰਨ ਕੀ ਜੁਲਮ ਤੁਫਾਨ ਲੱਗੀ
 ਨਾਲੇ ਆਪ ਤੂੰ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬੋ ਨਾਲੇ ਮੁਝ ਨੂੰ ਨਾਲ ਡੁਬਾਨ ਲੱਗੀ
 ਪੁੰਜੀ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਸੁਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਜੂਏ ਕਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਹਰਾਨ ਲੱਗੀ
 ਹੀਰਾ ਧਰਮ ਅਮੋਲ ਹੈ ਲਾਲ ਤੇਰਾ ਠੱਗਣੀ ਹਿਰਸ ਦੇ ਹੱਥ ਠਗਾਨ ਲੱਗੀ
 ਚੂਹੜੀ ਚਾਹ ਚਮਯਾਰੀ ਨੂੰ ਮਗਰ ਲਾ ਕੇ ਮਾਏ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜੀਵ ਬਣਾਨ ਲੱਗੀ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਕੁਝ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਤੂੰ ਅੱਖੀ ਵੇਖ ਕੇ ਜ਼ੋਹਰ ਕਿਉਂ ਖਾਨ ਲੱਗੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਰਾਣੀ

ਰਾਣੀ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਬਿਨਾਂ ਖੋਫ ਦੇ ਮੂਲ ਨਾ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਵੇ
 ਅੱਖੀ ਲਾਲ ਕਰਕੇ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾਏ ਭਰਿਆ ਗਜ਼ਬ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਅਤੀਤ ਹੋਵੇ
 ਭੈੜੀ ਚੰਦਰੀ ਦੀ ਦੇਖੋ ਬੁਧ ਮਾਰੀ ਸੇਕੇ ਅੱਗ ਤੇ ਆਖਦੀ ਸੀਤ ਹੋਵੇ
 ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਓਹ ਕਰਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਟਲਦਾ ਜੇੜ੍ਹਾ ਮਰਦ ਬਦਬਖ਼ਤ ਪਲੀਤ ਹੋਵੇ
 ਪਿਆ ਦਾਓ ਬਹੁਤੋਰੜੇ ਖੇਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅੰਦਰੋਂ ਨੀਤ ਬਦਨੀਤ ਹੋਵੇ
 ਲੁੱਟੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਭੋਗ ਸੰਜੋਗ ਚਾਹੇ ਦਿਲੋਂ ਆਖਦੀ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਵੇ
 ਕਾਮਦੇਵ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜੰਗ ਲੱਗਾ ਆਖਰ ਦੇਖੀਏ ਕਿਸ ਦੀ ਜੀਤ ਹੋਵੇ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਓਹ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰਦਾ ਏ ਜਿਸ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਸਫਾਈ ਦੀ ਨੀਤ ਹੋਵੇ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਇੱਕ ਤਰਫ਼ ਦਾ ਨੇਹੁੰ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਈ ਲੱਗ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕੰਮ ਵੈਰਾਨ ਹੋਏ
 ਦੀਵਾ ਦੇਖ ਪਤੰਗ ਜਿਉਂ ਆਪ ਸੜਦੇ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਏ
 ਭੰਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵਦਾ ਫੁੱਲ ਅੰਦਰ ਲੈਂਦਾ ਵਾਸਨਾ ਜਾਨ ਬੇਜਾਨ ਹੋਵੇ
 ਹਾਥੀ ਕੰਦ ਸਪਰਸ਼ ਪਰ ਦੇਖ ਹਥਨੀ ਗਿਰੇ ਡਲ ਕੇ ਬੀਚ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੇ
 ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਵਨੀ ਨਾਲ ਬੇਪ੍ਰੀਤ ਐਸੀ ਜੈਸੇ ਤਰਫ਼ ਤਸਵੀਰ ਧਿਆਨ ਹੋਵੇ
 ਜੇਹੜਾ ਨਾਲ ਬੇਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਵੇ ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਚਕੋਰ ਦੀ ਸਾਨ ਹੋਵੇ
 ਤਾੜੀ ਸਦਾ ਦੋ-ਹੱਥੜੀ ਵੱਜਦੀ ਏ ਤਿਵੇਂ ਪ੍ਰੀਤ ਦੋ ਤਰਫ਼ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇ
 ਯਾਰੀ ਨਾਲ ਬੇਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਲਾਵਣੀ ਕੀ ਜੇਕਰ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ
 ਜੇਹੜਾ ਨਾਲ ਬੇਦਰਦ ਦੇ ਨੇਹੁੰ ਲਾਵੇ ਸੋਈ ਮਰਦ ਤਹਕੀਕ ਹੈਵਾਨ ਹੋਵੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੁਝ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਈਏ ਐਵੇਂ ਪਿਆ ਕੋਈ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋਵੇ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਛੱਡੇ ਅਕਲ ਨਾ ਹੋਸ਼ ਇਨਸਾਨ ਸੰਦੀ ਇਸ਼ਕ ਸ਼ੇਰ ਆ ਕੇ ਜਦੋਂ ਬੁੱਕ ਜਾਏ
 ਸਿਆਣੇ ਸਭ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਖਬਰੇ ਇਸ਼ਕ ਕੇੜੀ ਬਾਈ ਲੁਕ ਜਾਏ
 ਤਾਕਤ ਰਹੇ ਨਾ ਬੈਠਣੇ ਉਠਣੇ ਦੀ ਟੋਕਾ ਹਿਜਰ ਦਾ ਮਾਰ ਕੇ ਟੁੱਕ ਜਾਏ
 ਸਿੱਧਾ ਸਰੂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਸਰੀਰ ਹੋਵੇ ਓਹ ਵਾਂਗ ਕਮਾਨ ਦੇ ਝੁੱਕ ਜਾਏ
 ਤਨ ਵਾਂਗ ਕਲਬੂਤ ਦੇ ਖੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਵਿੱਚੋਂ ਰੱਤ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁੱਕ ਜਾਏ
 ਲੱਗੇ ਹਿਰਸ ਦੀ ਸਾਂਗ ਜਾਂ ਜਿਗਰ ਉੱਤੇ ਤਦੋਂ ਕੱਢ ਕਲੇਜਿਓ ਹੁੱਕ ਜਾਏ
 ਹੋਵੇ ਨੀਰ ਦੀ ਬੂੰਦ ਜਾਂ ਵਿਚ ਚਸ਼ਮਾਂ ਓਹ ਭੀ ਰੋਦਿਆਂ ਰੋਦਿਆਂ ਮੁੱਕ ਜਾਏ
 ਆਵੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਸ ਨਾ ਇਕ ਯਾਰੇ ਮਾਰੇ ਹਾਹੁਕਿਆਂ ਦੇ ਦਮ ਹੁੱਕ ਜਾਏ
 ਮੁੜ ਮੁੜ ਝੂਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਵੇਲਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਿਹੜਾ ਚੁੱਕ ਜਾਏ
 ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਦੀ ਚੋਟ ਨਿਸ਼ਾਨਿਓ ਉੱਕ ਜਾਏ
 ਜੇਹੜਾ ਨਾਲ ਪਰ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਰਖਦਾ ਉਸ ਦਾ ਬੰਸ ਜਹਾਨ ਤੇ ਮੁਕ ਜਾਏ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਜਾਵੇ ਮੌਕਾ ਆਣ ਕੇ ਸੀਸ ਤੇ ਦੁੱਗ ਜਾਏ

ਅੰਜਨ

ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ਼ੀ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਭਲਾ ਸੋ ਜੋ ਪੈਰ ਹਟਾ ਜਾਏ
 ਨਾਲੇ ਧਰਮ ਜਾਏ ਨਾਲੇ ਕਰਮ ਜਾਏ ਨਾਲੇ ਜਨਮ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਜਾਏ
 ਨਾਲੇ ਜੱਤ ਜਾਏ ਨਾਲੇ ਸੱਤ ਜਾਏ ਨਾਲੇ ਪੱਤ ਤੇ ਮੱਤ ਵਿਕਾ ਜਾਏ
 ਛੱਡੋ ਜਾਤ ਸਫਾਤ ਨਾ ਵਰਣ ਕੋਈ ਜਾਲਮ ਇਸ਼ਕ ਜਿਸ ਵੇਲੜੇ ਆ ਜਾਏ
 ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਦੀਨ ਤੇ ਦੁਨੀ ਜੋਗਾ ਨਾਲੇ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਗਵਾ ਜਾਏ

ਸਭ ਸੁੱਖ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਛਿਕਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਪਾ ਜਾਏ
 ਤਾਂ ਮੇਹਣੇ ਤੇ ਲਾਨੁਤਾਂ ਬਹੁਤ ਯਾਰੋ ਇੱਜ਼ਤ ਰਿਜ਼ਕ ਤਮਾਮ ਮੁਕਾ ਜਾਏ
 ਛੱਡੋ ਅਕਲ ਨਾ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ ਰੱਤੀ ਐਸੀ ਕਾਮ ਦੀ ਕੈਫ ਪਲਾ ਜਾਏ
 ਬੇਤਾ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਵੈਰਾਗ ਸੰਦਾ ਨਦੀ ਕਾਮ ਦੀ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾ ਜਾਏ
 ਆਵੇ ਇਸ਼ਕ ਸ਼ੈਤਾਨ ਸ਼ੈਤਾਨ ਵਾਂਗੂੰ ਕੱਢ ਜੰਨਤੋ ਦੋਜ਼ਖੀ ਪਾ ਜਾਏ
 ਲਾ ਕੇ ਹਿਰਸ ਦੀ ਅੱਗ ਬਾਰੂਦ ਵਾਂਗੂੰ ਇਕ ਪਲਕ ਦੇ ਵਿਚ ਉਡਾ ਜਾਏ
 ਪੈਰੀਂ ਸੋਗ ਦੇ ਸਖਤ ਜ਼ੰਜੀਰ ਪਾ ਕੇ ਚਾਹ ਜ਼ਕਨ ਦੇ ਵਿਚ ਲਮਕਾ ਜਾਏ
 ਹੋਵੇ ਭੁੱਜ ਕੇ ਜਿਗਰ ਕਥਾਬ ਵਾਂਗੂੰ ਸੀਨੇ ਅੱਗ ਛਿਰਾਕ ਦੀ ਲਾ ਜਾਏ
 ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਜਾਵੇ ਛੇਕੜ ਦਰਦ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਲਾ ਜਾਏ
 ਕਰ ਕੇ ਹੱਡੀਆਂ ਕਾਠ ਕੁਵਾੜ ਵਾਂਗੂੰ ਚਰਖਾ ਵਾਂਗ ਤਰਖਾਨ ਬਣਾ ਜਾਏ
 ਰੂਈਂ ਪਿੰਜ ਕੇ ਖੂਬ ਮੁਲਾਮਤਾਂ ਦੀ ਕਛਨ ਆਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਕਤਾ ਜਾਏ
 ਮੁਸਲਮੀਨ ਨੂੰ ਗੋਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ ਹਿੰਦੂ ਵਾਸਤੇ ਅੱਗ ਜਲਾ ਜਾਏ
 ਪਿੱਛਾ ਤਦੋ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਛੱਡਦਾ ਏ ਜਦੋ ਵਿਚ ਮਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਜਾਏ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸੋਈ ਸੁਖੀ ਜੱਗ ਉਤੇ ਜੇਹੜਾ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਕੰਡ ਵਖਾ ਜਾਏ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਸੱਤ ਆਖਦੇ ਕਾਮ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਮੈਂ ਪਾਸਾ ਖੇਲਿਆ ਜਿਦੀ ਨਾ ਹਾਰ ਹੋਵੇ
 ਸੀਤਲਵੰਦ ਸੁਗੰਧ ਦੀ ਪੋਟ ਹੋਵੇ ਸੋਹਣੀ ਚੁੱਤ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ਹੋਵੇ
 ਹਰ ਇੱਕ ਖਾਣ ਨੂੰ ਚੀਜ਼ ਮੰਜੂਦ ਹੋਵੇ ਪੀਣ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸਾਰ ਹੋਵੇ
 ਹੋਵੇ ਉਮਰ ਜਵਾਨ ਇਨਸਾਨ ਸੰਦੀ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦਰਦ ਅਜ਼ਾਰ ਹੋਵੇ
 ਆਵੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਅਤਰ ਰਵੇਲ ਜੇਹੀ ਲੱਗੀ ਚਮਨ ਦੀ ਖੂਬ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਹੋਵੇ
 ਹੋਵੇ ਖੌਫ ਖਲੱਲ ਨਾ ਮੂਲ ਕੋਈ ਕਿਸੀ ਤੋਰ ਦਾ ਨਾ ਅਸਰਾਰ ਹੋਵੇ
 ਸੋਹਣੀ ਪੱਟ ਦੀ ਛੇਜ ਮੁਲੈਮ ਹੋਵੇ ਬਾਰਾ ਬਰਸ ਦੀ ਪਦਮਨੀ ਨਾਰ ਹੋਵੇ
 ਤਦੋ ਜਾਣੀਏ ਚਿਤ ਦੀ ਸਾਬਤੀ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਫੇਰ ਨਾ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ
 ਹੈਨ ਸੂਰਮ ਗੱਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੂਰ ਸੋ ਜੋ ਧਨੀ ਤਲਵਾਰ ਹੋਵੇ
 ਕੰਨਾਂ ਪਾੜਿਆਂ ਮੂਲ ਨਾ ਜੋਗ ਹੁੰਦਾ ਜੋਗੀ ਸੋ ਜਿਸ ਜੋਗ ਦੀ ਸਾਰ ਹੋਵੇ
 ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬਣ ਬੈਠਦੇ ਸਿੱਖ ਸੱਭੇ ਸਿੱਖ ਸੋ ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ
 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੋ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਕਰੇ ਲਖਤਾ ਬ੍ਰਹਮ ਕਰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋਵੇ
 ਜੇਹੜਾ ਕਰੇ ਸੂਰਮੰਤ ਸੋ ਛੱਤਰੀ ਹੈ ਸੋਈ ਵੈਸ਼ ਜੋ ਵਟਜ ਵਪਾਰ ਹੋਵੇ
 ਸੂਦਰ ਸੋ ਜੋ ਸਰਬ ਕੀ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਮੋਮਨ ਸੋ ਜੋ ਬੰਦਗੀਦਾਰ ਹੋਵੇ
 ਹਿੰਦੂ ਸੋ ਜੋ ਗਉ ਦੀ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਸਾਧੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਨਾਲ ਹਿਤਕਾਰ ਹੋਵੇ
 ਛੱਡੋ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਸਭ ਅਮਲ ਖੋਟੇ ਅੰਪਰ ਦਿਲੋ ਭੀ ਭੇਦ ਸੁਮਾਰ ਹੋਵੇ

ਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਵੇਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫੇਲੇ ਪਾਪੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਫਾਰ ਹੋਵੇ
ਜੇਹੜਾ ਧਰਮ ਤੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦਾ ਬੀਜ ਜਹਾਨ ਤੇ ਮਾਰ ਹੋਵੇ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਪਾਪ ਦਾ ਤੁਖਮ ਰਹਿੰਦਾ ਆਖਰ ਧਰਮ ਦਾ ਹੀ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਹੋਵੇ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਮਾਈ ਮਾਈ ਨਾ ਮੁੱਖੋ ਅਲਾ ਮੈਨੂੰ
ਕਦੋ ਜੰਮਿਆ ਸੀ ਮੇਰੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚੋ ਵੇਲਾ ਉਹ ਤੂੰ ਦੇਹ ਬਤਲਾ ਮੈਨੂੰ
ਜਣਿਆ ਕਿਸੇ ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੈ ਪੁੱਤ ਮੇਰਾ ਕੂੜ ਬੋਲ ਦਿੱਤੀ ਅੱਗ ਲਾ ਮੈਨੂੰ
ਹੈ ਵੇ ਉਮਰ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਪਿਆਰੇ ਗੁੱਝਾ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਨਾ ਲਾ ਮੈਨੂੰ
ਅੱਗੋ ਹਿਜਰ ਦੀ ਅੱਗ ਨੇ ਸਾੜੀਆਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਹੋਰ ਨਾ ਪਿਆ ਜਲਾ ਮੈਨੂੰ
ਨੈਣ ਤੱਕਦੇ ਤੱਕਦੇ ਬੱਕ ਗਏ ਦਿੱਤਾ ਬਿਰਹੋ ਨੇ ਮਾਰ ਸਤਾ ਮੈਨੂੰ
ਇਕ ਵਾਰ ਆਇਆ ਮੇਰੇ ਮਹੱਲ ਉੱਤੇ ਗਿਆ ਹੁਸਨ ਦਾ ਜਾਦੂੜਾ ਪਾ ਮੈਨੂੰ
ਹੋਯਾ ਨੀਂਦ ਅਰਾਮ ਹਰਾਮ ਪਿਆਰੇ ਗਿਆ ਜਦੋ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਖਾ ਮੈਨੂੰ
ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਆਣ ਕੇ ਜੋਸ਼ ਹੋਯਾ ਦਿੱਤੀ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾ ਮੈਨੂੰ
ਹੋਈ ਫਿਰਾਂ ਮੈਂ ਵਾਂਗ ਦੀਵਾਨਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੇ ਹੋ ਗਿਆ ਅਸਰ ਸੋਦਾ ਮੈਨੂੰ
ਪਈ ਤਤਫਦੀ ਹਾਂ ਮੱਛੀ ਨੀਰ ਬਾਝੋ ਹੋਇਆ ਜੀਵਣਾ ਦੋਜ਼ਖਾਂ ਭਾ ਮੈਨੂੰ
ਸੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਦੀ ਨੂੰ ਸੱਤ ਮਾਹ ਗੁਜ਼ਰੇ ਦਿੱਤਾ ਰੱਬ ਨੇ ਅੱਜ ਮਿਲਾ ਮੈਨੂੰ
ਤੇਰਾ ਤੋਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਹੋਇਆ ਲੱਗੀ ਦਿੱਸੇ ਦਰਿਆ ਦੀ ਢਾ ਮੈਨੂੰ
ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਭੀ ਤੁੱਧ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਓਂ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਰੁੜਾ ਮੈਨੂੰ
ਬੀਬਾ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂ ਪਲੰਘ ਉੱਤੇ ਸੜੀ ਬਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਤਾ ਮੈਨੂੰ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਆਬਹਯਾਤ ਵਸਾਲ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਅੱਜ ਪਿਲਾ ਮੈਨੂੰ
ਇਕੋ ਹਾਣ ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਸੱਜਣਾ ਵੇ ਦਿੱਤਾ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਬਟਾ ਮੈਨੂੰ
ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕਸੂਰ ਜੋ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਓਹ ਭੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਹ ਸੁਟਾ ਮੈਨੂੰ
ਜੇਹੜੀ ਗੱਲ ਵਲੋਂ ਪਿਆ ਸੰਗਦਾ ਤੂੰ ਤੈਥੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਮੈਨੂੰ
ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ ਮਿਲੇ ਦੋਜ਼ਖਾਂ ਵਿਚ ਸਜਾ ਮੈਨੂੰ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਸਭ ਸੰਗ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਵੇ ਤੂੰ ਨਾਲ ਕਲੇਜੜੇ ਲਾ ਮੈਨੂੰ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਦੋਵੇਂ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਬਸੰਤ ਆਖੇ ਭਾਵੀ ਵੱਡੀ ਅਮੋਟ ਬਲਵਾਨ ਮਾਤਾ
ਭਾਵੀ ਆਨ ਵਰਤੀ ਅੱਜ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮੇਰਾ ਚਲਦਾ ਜੋਰ ਨਾ ਤਾਨ ਮਾਤਾ
ਅੰਸੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਤੈਨੂੰ ਜੋਗ ਨਾਹੀਂ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਵਿਚਾਰ ਗਿਆਨ ਮਾਤਾ
ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੁਝ ਦਾ ਕੁਝ ਆਖੇ ਬੁਧਵਾਨ ਤੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਮਾਤਾ

ਪਤੀ ਆਪਣਾ ਰਾਮ ਦੇ ਤੁਲ ਹੁੰਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਹ ਗੱਲ ਜਹਾਨ ਮਾਤਾ ਜੇਹੜੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗ਼ੈਰ ਤੱਕੇ ਉਸਦਾ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਨਾ ਮਾਨ ਮਾਤਾ ਆਫਰੀਨ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਤਾਈਂ ਪਤੀ ਨਾਲ ਜੋ ਸਤੀ ਹੋ ਜਾਣ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣਾ ਤੈਂਨੂੰ ਲੱਛਮੀ ਲਿਆ ਪਛਾਣ ਮਾਤਾ ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਤ ਤੇ ਭਗਤ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭਗਵਾਨ ਮਾਤਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਭਗਵਾਨ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਏਹੋ ਆਖਦੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨ ਮਾਤਾ ਘਰੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਤੇ ਪਿਤਾ ਹੋਵਣ ਓਹ ਕਿਉਂ ਤੀਰਥੀਂ ਜਾਇ ਕੇ ਨੁਾਨ ਮਾਤਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੂਜਨਾ ਕਰੇ ਜਿਹੜਾ ਉਸਨੇ ਪੂਜ ਲਏ ਕੁਲ ਅਸਥਾਨ ਮਾਤਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਨ ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਇਹ ਕਰਨ ਵਖਯਾਨ ਮਾਤਾ ਆਇ ਗੁਰੂ ਪਹਿਲਿ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹੁੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਮੱਤ ਸਿਖਲਾਨ ਮਾਤਾ ਮੈਂ ਕੀ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਮਹਾਂ ਮੂੜ ਤੇ ਉਮਰ ਹੈਵਾਨ ਮਾਤਾ ਕਰ ਦੇਹ ਦੂਰ ਤੂੰ ਕਾਮ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤਾਈਂ ਮੇਹਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾ ਮੇਹਰਬਾਨ ਮਾਤਾ ਸਭੇ ਭਰਮ ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਟਾਰ ਦਿਲ ਤੇ ਮੈਂਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸਿਵਾਨ ਮਾਤਾ ਮੈਂਨੂੰ ਦੇਵਨੀ ਸੀ ਤੈਂਨੂੰ ਮੱਤ ਕੋਈ ਹੱਥੋ ਲੱਗ ਪਈ ਧਰਮ ਗਵਾਨ ਮਾਤਾ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਕੁਝ ਸਰਮ ਹਯਾ ਕਰ ਤੂੰ ਕਿਧਰ ਗਿਆ ਨੀ ਤੇਰਾ ਪਿਆਨ ਮਾਤਾ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਕਰੇ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਤੂੰ ਤੈਂਨੂੰ ਭਰਮ ਦਾ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧਾਰ ਹੋਯਾ ਭਾਵੀ ਕੰਟ ਜੋ ਤੁੱਧ ਤੇ ਵਰਤ ਜਾਏ ਤੇਰਾ ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ਹੋਯਾ ਜਰਾ ਅੱਖੀਆ ਪਟ ਕੇ ਦੇਖ ਬੀਬਾ ਚਾਰੋ ਤਰਫ ਮੁਰਾਰ ਮੁਰਾਰ ਹੋਯਾ ਤੈਂਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੈਦ ਪੁਰਾਨ ਗਵਾਰ ਹੋਯਾ ਉਸ ਨੇ ਵੈਦ ਪੁਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦਾ ਯਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਯਾ ਧਰਮ ਸਰਮ ਤੇ ਕਰਮ ਨਾ ਰਿਹਾ ਉਥੇ ਜਿਥੇ ਇਸਕ ਦਾ ਗਰਮ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੋਯਾ ਜਿਸਨੂੰ ਲਗਿਆ ਇਸਕ ਪਿਆਰਤੇ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਗ ਦਾ ਭਰਮ ਫਰਾਰ ਹੋਯਾ ਕਿਹੜੀ ਮਾਂ ਤੇ ਕੰਟ ਹੈ ਬਾਪ ਤੇਰਾ ਸਭੇ ਬੋੜੀ ਦਾ ਪੂਰ ਸੁਮਾਰ ਹੋਯਾ ਕਿਹੜਾ ਭੈਣ ਭਾਈ ਮਿਤ ਸਾਕ ਤੇਰਾ ਸਭੇ ਆਪਣੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਯਾਰ ਹੋਯਾ ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਤਾਂ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕੰਟ ਲੈ ਵੇ ਮੇਲਾ ਜੱਗ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਚਾਰ ਹੋਯਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚ ਦਰਗਾਹ ਭੀ ਸੁਖ ਹੋਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੱਗ ਤੇ ਐਸ ਬਹਾਰ ਹੋਯਾ ਵੇ ਤੂੰ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਖਬਰੇ ਕਿਹਾ ਇਸ ਘੜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੋਯਾ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਸਜਣਾਂ ਖੋਟ ਕੋਈ ਮਿੱਠਾ ਦੁਧ ਦੇ ਨਾਲ ਨਖਾਰ ਹੋਯਾ ਕਰ ਲੈ ਮੰਜ ਮਿੱਟੀ ਦਿਆ ਪੁਤਲਿਆ ਵੇ ਬੁੱਤ ਛਾਰ ਦਾ ਭਲਕ ਨੂੰ ਛਾਰ ਹੋਯਾ ਤੇਰਾ ਦਿਤਨਾ ਭਰਮ ਨਿਵਾਰਿਆ ਮੈਂ ਤੈਂਨੂੰ ਅਜੇ ਨਾ ਜਰਾ ਇਤਬਾਰ ਹੋਯਾ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਰੁਪ ਹੈ ਤੂੰ ਅੰਪਰ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਖੁਆਰ ਹੋਯਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਸਬਰ ਕਰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾ ਮੰਦਾ ਵਾਕ ਨਾ ਰੱਖ ਜ਼ਬਾਨ ਉਤੇ
 ਐਡਾ ਪਾਪ ਅਪਰਾਧ ਆ ਘੱਤਿਓ ਈ ਧਰਤੀ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਅਸਮਾਨ ਉਤੇ
 ਐਵੇਂ ਅਰਥ ਦਾ ਪਈ ਅਨਰਥ ਲਾਵੇਂ ਬੱਧਾ ਲੱਕ ਤੈਂ ਕਾਮ ਸ਼ੰਤਾਨ ਉਤੇ
 ਮਾਈ ਪੁੱਤ ਦਾ ਭੋਗ ਸੰਜੋਗ ਮਾਤਾ ਲਿਖਿਆ ਕਿਤੇ ਨਾ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨ ਉਤੇ
 ਤੈਨੂੰ ਜਰਾ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾਹੀਂ ਕੁਫਰ ਤੋਲਨੀ ਹੈਂ ਆਪਣੀ ਸਾਨ ਉਤੇ
 ਆਓ ਕਦੇ ਤਾਂ ਹੋਹੁ ਦਿਆਲ ਮਾਤਾ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਹੋ ਗਈ ਜੁਲਮ ਕਮਾਨ ਉਤੇ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪ ਔਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਲੱਕ ਬੱਧਾ ਸਭੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਨ ਉਤੇ
 ਕਿਸੇ ਜੀਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਸ ਮਾਤਾ ਏਸ ਜੰਗ ਫਨਾਹ ਮਕਾਨ ਉਤੇ
 ਸੰਦਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਖਰੀਦ ਕਰ ਲੈ ਮੁੜ ਨਾ ਆਵਣਾ ਏਸ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ
 ਦਸੇ ਇੰਦਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਸ ਕੀਤੇ ਸੋਈ ਤਰ ਗਏ ਸਿੰਧ ਤੂਫਾਨ ਉਤੇ
 ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬੈਠੇ ਪਾਪੀ ਪਾਵਦੇ ਨਰਕ ਅਸਥਾਨ ਉਤੇ
 ਐਡਾ ਕੰਹਰ ਤੈਂ ਕੰਹਰ ਨਜ਼ੁਲ ਕੀਤਾ ਹੋ ਗਈ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਯਾਰ ਬਨਾਨ ਉਤੇ
 ਕੇਹੜੀ ਕੱਢ ਕੇ ਮਿਸਲ ਵਖਾਵਸੋਂ ਤੂੰ ਧਰਮਰਾਇ ਦੇ ਜਾਇ ਦੀਵਾਨ ਉਤੇ
 ਜੇਕਰ ਅੰਤ ਦੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਲੋੜ ਮਾਏ ਤਕਵਾ ਰੱਖ ਲੈ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਉਤੇ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਧਰਤੀ ਸਾਰੀ ਗਰਕ ਹੋਸੀ ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਨਾ ਰਿਹਾ ਜਹਾਨ ਉਤੇ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਤੈਨੂੰ ਰਤੀ ਭੀ ਅਕਲ ਨਾ ਆਇਆ ਵੇ
 ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਿੱਦਿਆ ਕੁਲ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੀ. ਕੋਈ ਅਮਲ ਨਾ ਨੇਕ ਕਮਾਇਆ ਵੇ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇ ਕੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਤੰਨ ਅਦਲ ਕੀ ਦੱਸ ਠਹਿਰਾਇਆ ਵੇ
 ਮਾਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਜੋਗ ਨਾਹੀਂ ਮਾਈ ਸੋ ਜਿਸ ਨੇ ਪੇਟੋਂ ਜਾਇਆ ਵੇ
 ਧਰਮ ਕਰਮ ਜੋ ਪਿਆ ਪੁਕਾਰਨਾ ਏਂ ਕਿਸ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਵੇ
 ਅਰਜਨ ਮਾਮੇ ਦੀ ਧੀ ਪਰਨਾ ਆਂਦੀ ਦੂਸਨ ਓਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਲਾਇਆ ਵੇ
 ਇੰਦ੍ਰ ਭੋਗ ਅਹੱਲਿਆ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਓਹਨੂੰ ਰੂਪ ਸੋਹਣਾ ਮਨ ਭਾਇਆ ਵੇ
 ਸੱਭੇ ਗੋਪੀਆਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਸਾਰ ਗਿਆ ਕੁਬਜਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇਹੁਂ ਲਗਾਇਆ ਵੇ
 ਸੂਰਜ ਦੇਖ ਅੱਖੀਂ ਕੁੰਤੀ ਨਾਰ ਤਾਈਂ ਉਸਨੇ ਕਾਮ ਨਾ ਮੂਲ ਅਟਕਾਇਆ ਵੇ
 ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੋਹਣੀ ਰੂਪ ਤਾਈਂ ਸੱਭੇ ਅਕਲ ਤੇ ਗੋਸ਼ ਭੁਲਾਇਆ ਵੇ
 ਬੀਰਜ ਸ਼ਿਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਟੁ ਨੇ ਆਪ ਹੱਥੀ ਜਾ ਕੇ ਅੰਜਨ ਦੇ ਕੰਨੀ ਪਾਇਆ ਵੇ
 ਬਾਲੀ ਸਕਾ ਭਰਾ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਸੀ ਧਰਮ ਉਸ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਗਵਾਇਆ ਵੇ
 ਗਾਵਟ ਵੱਡਾ ਪੰਡਿਤ ਚਾਰੇ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾਰੀ ਰਾਮ ਦੀ ਕੱਢ ਲਿਆਇਆ ਵੇ
 ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਸੀਤਾ ਦਾ ਰਿਜਰ ਲੱਗਾ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਨੀਰ ਵਹਾਇਆ ਵੇ

ਕਰਕੇ ਭਜਨ ਅਠਾਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸਾਂ ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਵੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪਿਆਰਿਆ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਜੇਹੜਾ ਕਾਮ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਤਾਇਆ ਵੇ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਜੋ ਪਿਆ ਬਤਾਵਨਾ ਏ ਕੇਹੜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਨਰਕ ਨੂੰ ਆਇਆ ਵੇ ਧਰਮਰਾਇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਵੇਖ ਆਇਆ ਐਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਜਾਲ ਬਣਾਇਆ ਵੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਨਾ ਸਮਝ ਆਈ ਐਵੇਂ ਕੀਮੀਆ ਜਨਮ ਵੰਵਾਇਆ ਵੇ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਜਹਾਨ ਤੇ ਮਰਦ ਤੀਵੀਂ ਜੋੜਾ ਕਾਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਰਚਾਇਆ ਵੇ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਬਸੰਤ ਕਰਦਾ ਸਾਡੀ ਰੀਸ ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰੀਸ ਓਹ ਕਰਨ ਕੀਕਰ ਜੇਹੜੇ ਹੋਣ ਗਰੀਬ ਕੰਗਾਲ ਮਾਈ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਜਮਾਲ ਨਾ ਦੀਵਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੰਭਾਲ ਮਾਈ ਮੈਹਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਝੁੰਗਾ ਆਪਣਾ ਦੇਣ ਮਾ ਜਾਲ ਮਾਈ ਹਿੰਮਤ ਪਾਸਕੂ ਜੇਡ ਨਾ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਹਰਣ ਪਕੜ ਕੇ ਖੜਾ ਹੈ ਕਾਲ ਮਾਈ ਜਿਧਰ ਅੱਖੀਆਂ ਪੱਟ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਂਵਦਾ ਕਾਲ ਦਾ ਜਾਲ ਮਾਈ ਜੇਹੜੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਅਧਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਹਿਵਾਲ ਮਾਈ • ਨਾਸਕੋਤ ਡਿੱਠਾ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਨਰਕ ਤੇ ਸੁਰਗ ਦਾ ਹਾਲ ਮਾਈ ਲਿਖਿਆ ਗਰਭ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਵਿਚ ਸੱਭੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈ ਅੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਈ ਮਾਈ ਪੁੱਤ ਦਾ ਭੋਗ ਸੰਜੋਗ ਲਿਖਿਆ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਵਿਚ ਵਖਾਲ ਮਾਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਰਦਿਸਤ੍ਰੀ ਭੋਗ ਕੀਤਾ ਗਏ ਜਨਮ ਅਕਾਰਥਾ ਗਾਲ ਮਾਈ ਜੇਹੜੇ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਦਕਰਮ ਕਰਦੇ ਸੋਈ ਹੋਵਦੇ ਜਨਮ ਚੰਡਾਲ ਮਾਈ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਦੇਵੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿਆਲ ਮਾਈ ਬੇਈਮਾਨ ਬਦਅਮਲ ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਈਸ਼ਰ ਨਰਕ ਅੰਦਰ ਦਿੰਦਾ ਡਾਲ ਮਾਈ ਭੋਂਦੇ ਫਿਰਨ ਓਹ ਵਿਚ ਚੌਰਾਸੀਆਂ ਦੇ ਛੁੱਟੇ ਕਦੇ ਨਾ ਜਨਮ ਜੰਜਾਲ ਮਾਈ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਿਆ ਹੱਥ ਜੋੜਦਾ ਮੈਂ ਮੇਰਾ ਮੰਨ ਤੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਮਾਈ ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਭੁੱਲ ਨਾਹੀਂ ਭੈੜੀ ਹਿਰਸ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਤੇ ਟਾਲ ਮਾਈ ਛਾਈ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਵਾਂਗੂੰ ਉਡ ਜਾਸੀ ਜੇਹੜਾ ਦੇਖਦੀ ਰੂਪ ਜਮਾਲ ਮਾਈ ਭੋਗ ਭੋਗਦੇ ਗਧੇ ਤੇ ਕਾਂ ਕੁੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫੜੀ ਹੈਵਾਨਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਮਾਈ ਆਰਫ ਲੋਕ ਨਾਂ ਕਾਮ ਦੇ ਨਿਕਟ ਜਾਂਦੇ ਪ੍ਰੀਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਈ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਛੱਡ ਦੇਹ ਬਾਂਹ ਮੇਰੀ ਕਾਹਨੂੰ ਖੇਲਨੀ ਹੈ ਛੱਤੀ ਤਾਲ ਮਾਈ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਦੱਜੀ ਵਾਰ ਬਸੰਤ ਨੇ ਫੇਰ ਕਹਿਆ ਮਾਈ ਉਲਟ ਗਿਆਨ ਸੁਟਾਇਆ ਨੀ

ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ ਦੂਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਗਾਇਆ ਨੀ ਜੇਹੜੇ ਵੇਦ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਸੁੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੂਲ ਨਾ ਪਾਇਆ ਨੀ ਬਾਲੀ ਵੇਦ ਦੀ ਰੀਤ ਤੇ ਰੱਦ ਹੋਇਆ ਉਸਨੂੰ ਰਾਮ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਨੀ ਇੰਦ੍ਰ ਨਾਲ ਅਹੱਲਿਆ ਭੋਗ ਕੀਤਾ ਉਸ ਨੇ ਕੁਸ਼ਟ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਨੀ ਹੇਈ ਭਗ ਹਜ਼ਾਰ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਪਾਪੀ ਜਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸਦਾਇਆ ਨੀ ਮਹਾਦੇਵ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਪਾਪ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਭਰਮ ਤੋਂ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਨੀ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਰਨ ਪਿਛੇ ਈਸ਼ਵਰ ਆਪ ਇਹ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ ਨੀ ਏਸ ਦੁੱਖ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਦਾ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਕਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਖਾਕ ਰੁਲਾਇਆ ਨੀ ਰਾਵਣ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਜਾਇ ਚੁਰਾਇਆ ਸੀ ਉਸਨੇ ਨਫਾ ਕੀ ਦੱਸ ਉਠਾਇਆ ਨੀ ਨਾਲੇ ਲੰਕਾ ਦਾ ਸਾੜ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਨਾਲੇ ਆਪਣਾ ਬੰਸ ਗਵਾਇਆ ਨੀ ਜੇਹੜਾ ਕੁੰਤੀ ਦਾ ਪਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੋਦੀ ਸੂਰਜ ਕਾਮ ਨੇ ਨਹੀਂ ਡੁਲਾਇਆ ਨੀ ਉਸ ਦੀ ਵਾਸਨਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਤ ਦਿਤਾ ਮਹਾਂ ਭਾਰਤੋਂ ਭੇਦ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਨੀ ਐਪਰ ਫੇਰ ਸਮਰਥ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਾਹੀਂ ਜੇਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਨੀ ਪਾਣੀ ਪੱਟ ਤੇ ਅੱਗ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਾਹੀਂ ਕਿਸਨੇ ਲੇਪ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਨੀ ਸਾਰੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਮੈਂ ਭਾਲ ਡਿਠੋ ਭੈੜਾ ਕਰਮ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਤਾਇਆ ਨੀ ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਜਹਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਰੱਬ ਬੰਦਗੀ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਨੀ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਵਿਚਾਰ ਨਾਹੀਂ ਵੇ ਮੈਂ ਲੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਤੇਰਾ ਜਾਂਵਦਾ ਭਰਮ ਅੰਧਾਰ ਨਾਹੀ ਪੱਥਰ ਚਿਤ ਤੇ ਬੇ-ਦਰਦ ਬੇ-ਤਰਸ ਹੈਂ ਤੂੰ ਤੇਰਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਾਹੀ ਜੇਹੜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿਤ ਨੂੰ ਰੰਜ ਕਰਦੇ ਮਿਲਦਾ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ਨਾਹੀ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਪਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੋਨੋਂ ਬੈਠਾ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਨਾਹੀ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਪੁਰਾਣ ਤੇ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹੀਏ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਲੱਭਦਾ ਯਾਰ ਨਾਹੀ ਕਾਗਜ਼ ਦੇਖ ਤੇ ਚਿੱਤ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ ਮਰਦ ਹੋਹੁ ਵੇ ਮਰਦਮੀ ਰਾਰ ਨਾਹੀ ਨਾਲੇ ਮੁਝ ਦਾ ਚਿਤ ਵੀ ਸ਼ਾਦ ਕਰ ਦੇਹ ਨਾਲੇ ਆਪ ਤੂੰ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰ ਨਾਹੀ ਜਿਨਾਂ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆ ਸਮਰਥ ਆਖੇ ਤੇਰਾ ਓਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਦਿਸ਼ਾਰ ਨਾਹੀ ਤੇਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਕੀ ਘੱਟ ਹੈ ਵੇ ਤੈਥੋ ਵਖਰਾ ਕਿਤੇ ਮੁਰਾਰ ਨਾਹੀ ਸੱਤ ਚਿੱਤ ਆਨੰਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈਂ ਤੂੰ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾਹੀ ਇਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦੁਤਿ ਨਾਸਤੀ ਵੇਦ ਆਖੇ ਤੈਨੂੰ ਆਂਵਦਾ ਕਦੇ ਇਤਬਾਰ ਨਾਹੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਿਆ ਜਾ ਕਿਹੜੀ ਜਿਥੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪਿਆ ਚਮਕਾਰ ਨਾਹੀ ਨੀਰੋ ਵੱਖਰੇ ਬੁਦਬੁਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਰਬੋ ਵਖਰਾ ਕਿਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਹੀ

ਗੰਗਣਾ ਸੋਨਿਓਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਅਤੇ ਬਿਛੁੜ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਡਾਰ ਨਾਹੀ
 ਚੰਦੋ ਚਾਦਨੀ ਮੂਲ ਨਾ ਭਿੰਨ ਹੋਵੇ ਅੱਗੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਿਤੇ ਅੰਗਾਰ ਨਾਹੀ
 ਆਖੇ ਲਗ ਵੇ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦੇਹ ਮੈਨੂੰ ਮੇਲਾ ਫੇਰ ਹੋਣਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਾਹੀ
 ਵੇਲਾ ਅੱਜ ਤੇਰਾ ਪਾਸਾ ਜਿੱਤਣੇ ਦਾ ਅੰਵੇਂ ਗੋਟੀਆਂ ਪਿਆ ਖਲਾਰ ਨਾਹੀ
 ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਜੁਆਨੀ ਦੀ ਮੌਜ ਬੀਬਾ ਮੁੜ ਕੇ ਲੱਭਣੀ ਇਹ ਬਹਾਰ ਨਾਹੀ
 ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਮੈਂ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇਵਾਂ ਰੱਖ ਧਿਆਨ ਤੂੰ ਗੱਲ ਵਿਸਾਰ ਨਾਹੀ
 ਭੋਗ ਇੰਦਰੋ ਆਪਣਾ ਭੋਗ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰ ਨਾਹੀ
 ਪਾਣੀ, ਪੰਟ, ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਅੱਗ ਮਿੱਟੀ ਪੰਜਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਾਰ ਨਾਹੀ
 ਫੁਰਨੇ ਨਾਲ ਹੈ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸੁੱਖ ਸਾਰਾ ਫੁਰਨੇ ਰਹਿਤ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਰ ਨਾਹੀ
 ਭਾਂਡੇ ਖਾਕ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਖਾਕ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਬਿਨਸਣੇ ਹਾਰ ਨਾਹੀ
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਜਹਾਨ ਦਾ ਖੋਫ਼ ਝੂਠਾ ਅਗੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਅਜ਼ਾਰ ਨਾਹੀ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਸਦਾ ਅਲਪ ਹੈ ਵੇ ਤੈਥੋਂ ਜੁਦਾ ਕੋਈ ਓਅੰਕਾਰ ਨਾਹੀ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੇ ਵਾਗ ਅਲਪ ਹੋ ਜਾ ਕਰਦਾ ਕੰਮ ਸਭ ਏਕ ਦਾ ਏਕ ਹੈ ਵੇ
 ਉਸ ਦੇ ਵਾਗ ਜੇ ਗਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਧਾਰੇ ਤੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਦੁੱਖ ਨਾ ਸੇਕ ਹੈ ਵੇ
 ਸਾਰੇ ਏਕ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾ ਰਹਿਆ ਕਹੂੰ ਏਕੋ ਤੇ ਕਹੂੰ ਅਨੇਕ ਹੈ ਵੇ
 ਜੇਕਰ ਸਰਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਜਾਣੇ ਤਾ ਈ ਹੋਵਦੀ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਟੇਕ ਹੈ ਵੇ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਓਹਨਾ ਨੂੰ ਦੋਸ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਹੈ ਵੇ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਮਾਈ ਫੇਰ ਗਿਆਨ ਸੁਣਾਯੋ ਦੀ ਐਪਰ ਅਮਲ ਨਾ ਇਕ ਕਮਾਇਆ ਤੈਂ
 ਉੱਤੇ ਪੈਂ ਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਕਾਣੇ ਪਾਸਾ ਪਾਪ ਦਾ ਆਣ ਵਛਾਇਆ ਤੈਂ
 ਉੱਤੇ ਸਾਧ ਤੇ ਵਿਚ ਉਪਾਧ ਹੋਈ ਚੰਗਾ ਜੋਗ ਦਾ ਮਰਤਬਾ ਪਾਇਆ ਤੈਂ
 ਜਿਹੜਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਮਾਈ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਉਸਦਾ ਨਾ ਮੁੱਖੋਂ ਅਲਾਇਆ ਤੈਂ
 ਓਸੇ ਜੀਵ ਤਾਈਂ ਆਵਾਗੰਠ ਸਭੇ ਜੇਹੜੇ ਜੀਵ ਦਾ ਭੇਦ ਲੁਕਾਇਆ ਤੈਂ
 ਐਪਰ ਜੀਵ ਵੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਸੀ ਅੱਜ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜੀਵ ਬਣਾਇਆ ਤੈਂ
 ਹੋਸੀ ਫੁਲ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਰੂਹ ਤੇਰਾ ਅੱਗ ਹਿਜਰ ਦੀ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਤੈਂ
 ਦਿੱਸੇ ਹੰਸ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਗ ਹੋਇਆ ਬਗਲੇ ਵਾਂਗ ਇਹ ਭਜਨ ਰਚਾਇਆ ਤੈਂ
 ਉੱਤੇ ਖੰਡ ਤੇ ਵਿਚ ਸੁਆਹ ਤੇਰੇ ਸੋਹਣਾ ਹੱਟ ਹਲਵਾਈ ਦਾ ਲਾਇਆ ਤੈਂ
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆ ਸੀ ਮਾਤਾ ਧਰਮ ਵਾਲੀ ਚੰਗਾ ਪੁੱਤ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵਧਾਇਆ ਤੈਂ
 ਉੱਤਮ ਜਨਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਰਪ ਤੇਰਾ ਨਦੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਵਿਚ ਰੜਾਇਆ ਤੈਂ

ਪੰਜੇ ਚੋਰ ਬੁਲਾਇਕੇ ਆਪ ਹੱਥੀਂ ਅੱਖੀ ਵੇਹਦਿਆਂ ਮਾਲ ਲੁਟਾਇਆ ਤੈਂ
 ਹਾਇ ਹਾਇ ਇਹ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਮੈਂਨੂੰ ਹੀਰਾ ਖ਼ਾਕ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਾਇਆ ਤੈਂ
 ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਮਾਤਾ ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਦਾ ਫਲ ਪਾਇਆ ਤੈਂ
 ਅਜੇ ਸਮਝ ਨਾ ਵਿਗਤਿਆ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਤ ਲੁਭਾਇਆ ਤੈਂ
 ਦੀਵਾ ਹੁਸਨ ਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਲਾਲ ਅੱਖਾ ਦਿਲ ਨੂੰ ਵਾਂਗ ਪਤੰਗ ਡੁਲਾਇਆ ਤੈਂ
 ਇਕੇ ਕਾਮ ਨੂੰ ਰਾਮ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਤਾ ਜਤ ਸਤ ਤੇ ਸੀਲ ਡੁਲਾਇਆ ਤੈਂ
 ਜਯੋ ਜਯੋ ਮੱਤ ਦੇਈਏ ਤਯੋ ਤਯੋ ਸੀ ਚਤੁਰੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਕਾਨੂੰਨ ਠਰਾਇਆ ਤੈਂ
 ਤੈਂਨੇ ਹੋਰ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦੇਣਾ ਈਸ਼ਵਰ ਪਤੀ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾਇਆ ਤੈਂ
 ਮੈਂ ਹਾਂ ਜੀਵ ਅਲਪੰਗ ਸਰਬੰਗ ਈਸ਼ਵਰ ਮੈਂਨੂੰ ਓਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਾਇਆ ਤੈਂ
 ਈਸ਼ਵਰ ਹੋਣ ਦੀ ਅਜੇ ਉਮੈਦ ਮੈਂਨੂੰ ਜੇਕਰ ਮੇਹਰ ਦਾ ਦਾਨ ਚਾ ਪਾਇਆ ਤੈਂ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ ਮੈਂ ਮਾਈ ਮੁਝ ਨੂੰ ਕੋਣ ਤਕਾਇਆ ਤੈਂ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਜ਼ਾਲਮਾ ਲੱਗ ਆਖੇ ਉੱਚਾ ਬੋਲ ਕੇ ਜੱਗ ਸੁਣਾ ਨਾਹੀਂ
 ਅੱਗੇ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਮਾਰ ਤਾਨੂਰ ਕੀਤਾ ਹਾਇ ਤੱਤਿਆ ਤੱਤੀ ਨੂੰ ਤਾ ਨਾਹੀਂ
 ਗੱਲਾਂ ਛੱਡ ਦੇ ਗਲੇ ਲਗਾ ਮੈਂਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਗੱਲ ਗਵਾ ਨਾਹੀਂ
 ਵੇ ਮੈਂ ਦੁੱਖਾ ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਚੂਰ ਕੀਤੀ ਦੁੱਖੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁੱਖਾ ਨਾਹੀਂ
 ਤੈਂਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਹੁਸਨ ਜਮਾਲ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਕ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਾ ਨਾਹੀਂ
 ਲੈਹਰਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਵੈਹਣ ਅਗੇ ਅਸਾਂ ਪਿਆਸਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਸਾ ਨਾਹੀਂ
 ਬੇੜਾ ਆਨ ਕੰਧੀ ਮੇਰਾ ਲੱਗਿਆ ਵੇ ਧੱਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾ ਨਾਹੀਂ
 ਅੱਗੇ ਹਿਜਰ ਨੇ ਭੁੰਨ ਕਥਾਬ ਕੀਤਾ ਉੱਤੇ ਸੋਖਤਾ ਹੋਰ ਲਗਾ ਨਾਹੀਂ
 ਜ਼ਾਲਮ ਹੋ ਕੇ ਵਾਂਗ ਕਸਾਈਆਂ ਦੇ ਮੇਰੇ ਦਰਦ ਕਲੋਜੜੇ ਲਾ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇਹੜੀ ਹੋਵਨੀ ਸੀ ਸੋਈ ਹੋਇ ਚੁੱਕੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫ਼ਸਾਦ ਵਧਾ ਨਾਹੀਂ
 ਵਾਰ ਵਾਰ ਤੇਰੀ ਦਾਮਨਗੀਰ ਹੁੰਦੀ ਤੈਂਨੂੰ ਆਂਵਦਾ ਜ਼ਰਾ ਹਯਾ ਨਾਹੀਂ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਜੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਲੋੜ ਤੈਂਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਹ ਨਾਹੀਂ ਦੁੱਖ ਪਾ ਨਾਹੀਂ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਮਾਈ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾ ਤੈਂਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਵਿਚਾਰ ਗਿਆਨ ਨਾਹੀਂ
 ਬੇਈਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਧਰਮੀ ਕਦੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਗਵਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਲਾਗ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦਾ ਵਿਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਮੇਰੇ ਚਿਤਰੇ ਬਾਜ਼ ਜੋ ਮਾਸ ਹਾਰੀ ਭੁੱਖੇ ਮਰਨ ਪਰ ਘਾਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਨਾਹੀਂ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਧ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗਜ਼ਾ ਕੀਤੀ ਪੀਂਦੇ ਕਦੇ ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਦੀ ਪਾਨ ਨਾਹੀਂ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਣਜ ਕੀਤੇ ਮੋਤੀ ਗੀਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਏ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇਖ ਲੁਭਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਬੋਲੇ ਕਥਾ ਦੇ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਗੁੰਗੇ ਰਾਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਟੁੰਡੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਯੁਧ ਕਰਨਾ ਲੰਗੜੇ ਸਿਖਰ ਪਹਾੜ ਤੇ ਜਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਨਾ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੰਡ ਦੋਦੇ ਭੈੜ ਕੰਮ ਤੇ ਹਟੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇੜੇ ਅਸਲ ਥੀਂ ਬੁਰੇ ਦੇ ਬੀਜ ਹੋਵਨ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਓਹ ਭਲਾ ਕਸਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਸੂਰਜ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨ ਉੱਲੂ ਵਾਸਤੇ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇਹੜਾ ਰੂਹ ਕਲਬੂਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਵੇ ਆਵੇ ਬੁਤ ਨੂੰ ਫੇਰ ਬੁਲਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾਨ ਲਿਆ ਗੁਰਾਂ ਪੂਰਿਆਂ ਤੋ ਮੰਗਦੇ ਦਾਤਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਦਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੋਜ ਬੈਠੇ ਦੁਆ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਨਾਟ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇਹੜਾ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਧਰਮ ਛੱਡੇ ਮਿਲਦਾ ਓਸ ਨੂੰ ਮੋਖ ਅਸਥਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਅੌਰ ਸੰਤ ਦੀ ਸੇਵ ਬਾਝੋ ਮਿਲਦਾ ਕਦੇ ਮਾਈ ਭਗਵਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇਕਰ ਸਭ ਹੀ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਣ ਪੁੰਠਿ ਤਾਂ ਭੀ ਮੁਝ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਰਮਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਜਾਵੇ ਮੈਨੂੰ ਧਰਮ ਤੇ ਭਲੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇਕਰ ਵੈਹਣ ਦਰਯਾਵਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਪੁੰਠਿ ਤਾਂ ਭੀ ਮੁਝ ਦਾ ਚਿੰਤ ਹੰਗਾਨ ਨਾਹੀਂ
 ਦੱਲਤ ਹੋਣ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਪੁੰਠਿ ਤਾਂ ਭੀ ਤੱਜੇ ਬਸੰਤ ਈਮਾਨ ਨਾਹੀਂ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਅੰਡੇ ਨੇਮ ਤੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਵਾਲਾ ਐਵੇਂ ਜਾਵੇਂ ਵੇ ਐਵੇਂ ਜਾਵੇਂ ਵੇ
 ਸੁਖ ਤੁੱਧ ਦੇ ਨਹੀਂ ਨਸੀਬ ਹੋਸੀ ਜੇਕਰ ਮੁਝ ਦਾ ਚਿੰਤ ਦੁਖਾਵੇਂ ਵੇ
 ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨੇ ਕੂੜ ਨਾ ਹੋਵਣਾ ਈਂ ਨਾਲ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਅਜਮਾਵੇਂ ਵੇ
 ਜਿਵੇਂ ਜਿਗਰ ਮੇਰੇ ਹਿਜਰ ਕਰਦ ਲਾਈ ਤਿਵੇਂ ਆਪ ਭੀ ਸੀਸ ਕਟਾਵੇਂ ਵੇ
 ਏਸ ਵਕਤ ਨੂੰ ਤਦੋਂ ਤੂੰ ਯਾਦ ਕਰਸੇਂ ਸੂਲੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਜਿੰਦ ਕੁਹਾਵੇਂ ਵੇ
 ਜੇਕਰ ਸੂਲੀ ਤੇ ਬਚ ਰਹੀ ਜਿੰਦ ਤੇਰੀ ਬਣਬਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਤੂੰ ਪਾਵੇਂ ਵੇ
 ਜੇਹੜੇ ਹੁਸਨ ਜਮਾਲ ਦਾ ਮਾਨ ਕਰਦਾ ਇਸਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਤੁਲਾਵੇਂ ਵੇ
 ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਇਹ ਸੁੱਖ ਨਾ ਹੱਥ ਆਸੀ ਪਿਆ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਪੱਛੋਤਾਵੇਂ ਵੇ
 ਆਖੇ ਲੱਗ ਜੇ ਜੀਵਿਆ ਲੋੜਨਾ ਏਂ ਮੁਛਤ ਵਿਚ ਤੂੰ ਜਿੰਦ ਗਵਾਸੇਂ ਵੇ
 ਹੋਵੇਂ ਵਾਂਗ ਮਨਸੂਰ ਦੇ ਚੂਰ ਬੀਬਾ ਸ਼ੱਮਲ ਵਾਂਗ ਤੂੰ ਖੱਲ ਲੁਹਾਵੇਂ ਵੇ
 ਪੈ ਕੇ ਚਿਖਾ ਦੇ ਵਿਚ ਖਲੀਲ ਵਾਂਗੂੰ ਸੂਰਤ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸੜਾਵੇਂ ਵੇ
 ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਸਤ ਮੇਂ ਤੇਗ ਪਕੜੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਜ਼ੋਰ ਚਲਾਵੇਂ ਵੇ
 ਮੇਰੇ ਸੁਖਨ ਸਭੇ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਸਟ ਜਦੋਂ ਹੋਵਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਜਾਵੇਂ ਵੇ
 ਫਿਰਸੇਂ ਵੈਟ ਪੈਦਾ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਹਾਲ ਵੰਜਾਵੇਂ ਵੇ
 ਕਿੱਥੋ ਪਹਿਨਸੇਂ ਅਤਲਸਾਂ ਮਖਮਲਾਂ ਤੂੰ ਸ਼ੀਰੀਦਾਰ ਖਾਣੇ ਕਿੱਥੋ ਖਾਵੇਂ ਵੇ

ਅੱਵਲ ਬਚਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਉਮੈਦ ਤੇਰੀ ਆਈ ਮੌਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹਟਾਵਸੋਂ ਵੇ
 ਨਹੀਂਓ ਪਤਾ ਚਲਿੰਤਰਾਂ ਮੇਰਿਆਂ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਸੋਂ ਨੈਣ ਵਹਾਵਸੋਂ ਵੇ
 ਅਜੇ ਸਮਝ ਨਾ ਵਿਗਾੜਿਆ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਵੇਲਾ ਬੀਤਿਆ ਫਿਰ ਕੁਰਲਾਵਸੋਂ ਵੇ
 ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੀ ਧਰਮ ਤੇ ਖੱਟਣਾ ਈ ਕਿਚਰ ਤੋੜ ਇਹ ਧਰਮ ਨਿਭਾਵਸੋਂ ਵੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜਦ ਸੂਲੀ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਓਥੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬੁਲਾਵਸੋਂ ਵੇ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਮਾਈ ਧਰਮੀ ਧਰਮ ਨ ਮੂਲ ਗਵਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਜੇਕਰਾਂ ਮਿਲੇ ਸੂਲੀ ਦੇਵਟ ਜਿੰਦ ਨਾ ਧਰਮ ਡੁਲਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਜੇਕਰ ਵਿਚ ਨਸੀਬ ਬਨਬਾਸ ਹੋਸੀ ਰੋਜ਼ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਲੰਘਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਲੇਖ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਕੌਟ ਮਿਟਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਤੂੰ ਭੀ ਰੋਵਸੋਂ ਵਕਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਨਾ ਪੁੱਤ ਬਿਆਉਨਗੇ ਨੀ
 ਧਰਮ ਕਰਮ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋਸਨ ਲੋਕ ਝੂਠੀਆਂ ਸਹੁਆਂ ਨੂੰ ਚਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਜਿਹੜੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਰਹੀ ਉਡੀਕ ਮਾਈ ਉਹ ਵੀ ਸਮੇਂ ਜਹਾਨ ਤੇ ਆਉਨਗੇ ਨੀ
 ਸੱਤਯਾ ਨਸ਼ਟ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਦੀ ਦੂਰ ਹੋਸੀ ਕਲਜੁਗ ਆਪਣਾ ਆਪ ਦਿਖਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਦੀ ਕੰਨਯਾ ਜਣੇ ਪੁੱਤਰ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਖਿਡਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਪੰਝੀ ਬਰਸ ਦੀ ਪੌਤਾ ਵੇਖ ਲੈਸੀ ਦਾਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬੁਲਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਤੀਸ ਬਰਸ ਨੂੰ ਪੁੰਗ ਮੁਨਿਆਦ ਜਾਸੀ ਅੰਸੀ ਆਰਜਾ ਕਲੁ ਘਟਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਾਣਗੇ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤਾਈ ਰੱਖਣ ਬਕਰੀ ਨੀਲ ਹੰਢਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਸੇਵਾ ਛੱਤਰੀ ਕਰਨ ਨਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਵੇਦ ਕਰਮ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਡੁਲਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਤੋਲ ਬੋਲ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੋ ਵੈਸ਼ ਜਾਸਨ ਮੁੱਢੋ ਵੱਟੀਆਂ ਘਟ ਬਨਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਸੂਦਰ ਕਰਨ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੂਲ ਸੇਵਾ ਹੱਥੋ ਆਪ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਦਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਕੋਈ ਗਊ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਸੀ ਚੂਰੀ ਕੁੱਟ ਕੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਪਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਛਿਆ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਲੋਕੀਂ ਵੱਖਰੇ ਪੰਥ ਚਲਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਭੈਣ ਭਾਣਜੀ ਕੰਨਯਾ ਛੱਡ ਕੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਲੀਆਂ ਨਿਉਂਦੇ ਜਮਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਵੇਚ ਖਾਣਗੇ ਆਪਣੀ ਕੰਨਯਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੁੱਟ ਜਵਾਈਆ ਨੂੰ ਲਿਆਉਨਗੇ ਨੀ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਅਦਬ ਰਹਿਸੀ ਭਾਈ ਭਾਈ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਮਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਭਾਬੀ ਦੇਵਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਧਰਮ ਰਹਿਸੀ ਸੰਹਰੇ ਨੂਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫ ਤਕਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਚਾਚੀ ਤਾਈ ਜੋ ਮਾਤਾ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੁੰਦੀ ਭੈੜੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਤਰਫ ਲਗਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਭਾਈ ਭੈਣ ਨੂੰ ਗਾਲੀਆਂ ਦੇਣ ਕਾਮੀ ਇਕੋ ਨਾਰ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵਧਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਓਸੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਭੈਣ ਤੇ ਰੰਨ ਤੱਕਣ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਵੀਰ ਅਲਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਬਰਖਾ ਅਸਲ ਥੀ ਬਰਸਨੋਂ ਬੰਦ ਹੋਸੀ ਬੰਦੇ ਅੰਨ ਤੇ ਚਿੱਤ ਤਰਸਾਉਨਗੇ ਨੀ

ਹੋਸਨ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਹਾਕਮ ਕੂੜ ਦੇ ਅਦਲ ਠਹਿਰਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਲੋਕ ਲੋਭ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੂੜ ਬੋਲਣ ਗੰਗਾ ਜਲੀ ਨੂੰ ਸੀਸ ਉਠਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਭਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਾਲ ਪਲੀਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗਯਾਨ ਸੁਨਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਮਾਪੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਾਲ ਹੋਸੀ ਕਲੂ ਕਾਲ ਇਹ ਸਮਾਂ ਜਗਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਘਰੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਦਨੀ ਨਾਰ ਹੋਵੇ ਯਾਰੀ ਨਾਲ ਪਰਾਈਆਂ ਦੇ ਲਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਨਾਰੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗ਼ੈਰ ਤੱਕੇ ਧਰਮ ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ ਸਿਧਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਜਤੀ ਸਤੀ ਕਾ ਵੈਦ ਹਕੀਮ ਰਹਿਸਨ ਸਭੇ ਕੂੜ ਦਾ ਜਾਲ ਵਛਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਚੋਰ ਯਾਰ ਤੇ ਠੱਗ ਬਦਕਾਰ ਜਿਹੜੇ ਸੋਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੰਚ ਸਦਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਗੁਰੂ ਵੇਦ ਕੁਲ ਰੀਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਆਪੇ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਕਹਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਲੱਤਾਂ ਮਾਰਸਨ ਵਿਚ ਕੁੜਮਾਈਆਂ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਪਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਚੋਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਸਨ ਪੈਸੇ ਵਾਸਤੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਘਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਭਲੇ ਕਰਮ ਦੇ ਕੋਈ ਨਾ ਨਿਕਟ ਜਾਸੀ ਸਭੇ ਬੁਰੇ ਦਾ ਨਾਤ ਪਕਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਜਦੋਂ ਆਣ ਕੇ ਹੋਵਸੀ ਘੋਰ ਕਲਜੁਗ ਪਾਪੀ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਨਾਰਾਇਣ ਅਵਤਾਰ ਹੋਸੀ ਤਕਵਾ ਧਰਮ ਦਾ ਆਏ ਵਧਾਉਨਗੇ ਨੀ
 ਦੋਲਤਰਾਮ ਸਭ ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਕੇ ਧਰਮੀ ਪਰੁਸ਼ ਨੂੰ ਤਖਤ ਬਠਾਉਨਗੇ ਨੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਰਾਣੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਿੰਧ ਮੇਂ ਡੋਬਦੀ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਆਸਕਾ ਰੱਬ ਦਿਆਂ ਪਿਆਰਿਆ ਨੂੰ
 ਬੁੱਢੇ ਕੰਤ ਤੇ ਆਣ ਕੇ ਚਿੱਤ ਚਾਇਆ ਟੋਲੇ ਹਾਣੀਆਂ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
 ਕੁੜੀ ਨਵਾਂ ਦੀ ਤੇ ਮੁੰਡਾ ਨੱਵਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਪਾਂਵਦੀ ਅੰਡ ਪਵਾੜਿਆ ਨੂੰ
 ਥੀਥੀ ਛੇਜ ਚਾਹੇ ਮੀਆਂ ਗੋਰ ਮੰਗੇ ਭੜੂਏ ਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਟੋਲਦੇ ਲਾੜਿਆਂ ਨੂੰ
 ਪੈਸੇ ਵਾਸਤੇ ਥੀਆਂ ਨੂੰ ਡੋਬ ਦਿੰਦੇ ਵੇਖੇ ਤਰਸ ਨਾਰੀ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ
 ਪਿਛੋਂ ਆਖਦੇ ਰੱਬਾ ਤੂੰ ਸੁੱਖ ਰੱਖੀਂ ਲਾ ਕੇ ਰੂਈਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਗਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
 ਬੇਟੀ ਉਧਲ ਤੇ ਮੁੰਡਾ ਫੰਤ ਹੋਵੇ ਪਿਛੋਂ ਰੋਵਦੇ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
 ਦੋਲਤਰਾਮ ਨਾ ਰੱਬ ਦਾ ਖੰਫ ਆਵੇਂ ਦੁਸ਼ਟਾ ਪਾਪੀਆਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਰਿਆ ਨੂੰ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਾ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਦਿਤਨਾ ਆਖ ਕੇ ਬਚਨ ਬਸੰਤ ਲੋਕੋਂ ਨਾਲ ਰਾਣੀ ਦੇ ਖੂਬ ਖੜਖਸਿਆ ਈ
 ਕੁਸ਼ਤੀ ਖੂਬ ਹੋਈ ਪਹਿਲਵਾਨ ਵਾਂਗੂੰ ਹੱਥ ਆਪਣਾ ਰਾਣੀ ਤੇ ਖੱਸਿਆ ਈ
 ਲਾਇਆ ਕੁੰਵਰ ਨੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜੋਰ ਯਾਰੋ ਉਹ ਬਾਂਹ ਛੁਡਾ ਕੇ ਨੱਸਿਆ ਈ
 ਸੰਗਲ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਕਾਮ ਦਾ ਤੋੜ ਦਿਤਾ ਸ਼ੇਰ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਫਸਿਆ ਈ
 ਨਿਕਰ ਦੰੜਿਆ ਰੰਗ ਮਹੱਲ ਵਿਚੋਂ ਮੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਇ ਕੇ ਧਸਿਆ ਈ

ਜੋ ਕੁਛ ਵਰਤਿਆ ਹਾਲ ਤਕਦੀਰ ਵਲੋਂ ਰੋਦਿ ਰੋਦਿ ਕੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਈ ਮਾਰੇ ਖੋਫ ਦੇ ਮੂਲ ਨਾ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਐਸਾ ਸੋਗ ਨੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਕੱਸਿਆ ਈ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਦਿਆਂ ਨੇਤਰਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਬਰਸਿਆ ਈ ਕਹਿਆ ਰੂਪ ਨੇ ਬਣੀ ਕੀ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਰੋਦਿ ਰੋਦਿ ਨਾ ਨੈਣ ਵਹਾ ਵੀਰਾ ਕਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਦੁੱਖ ਅਜ਼ਾਬ ਤੈਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਖੋਹਲ ਕੇ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਵੀਰਾ ਜੇਹੜਾ ਮਾਈ ਨੇ ਬੋਲਿਆ ਬਚਨ ਮੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਹਾਲ ਤਮਾਮ ਬਤਾ ਵੀਰਾ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਆਖ ਦੇਹ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਐਪਰ ਕੂੜ ਨਾ ਜ਼ਰਾ ਮਿਲਾ ਵੀਰਾ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੋ ਬਣੇਗੀ ਕੱਟ ਲੈਸਾਂ ਐਵੇਂ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਡੁਲਾ ਵੀਰਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕਹਿਆ ਕੁੰਵਰ ਨੇ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਦੋਵੇਂ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਕਰਾਂ ਇਜ਼ਹਾਰ ਭਾਈ ਜੇਕਰ ਤੁਧ ਦੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਾਂ ਢੋਈ ਮਿਲੇ ਨਾ ਰੱਬ ਦੇ ਦੁਆਰ ਭਾਈ ਮਾਤਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬੈਠੀ ਮੇਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਪ ਸਿੰਗਾਰ ਭਾਈ ਮਾਈ ਪੁੱਤ ਦਾ ਭੋਗ ਸੰਜੋਗ ਚਾਹੇ ਪਾਇਆ ਜੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਅੰਧਾਰ ਭਾਈ ਉਸ ਨੇ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ ਏ ਡੋਬਣੇ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਕਰਤਾਰ ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਬਾਲਕਾ ਜਾਨ ਕੇ ਰੱਖ ਲੀਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲਿਆ ਸੀ ਕਾਲਕਾ ਮਾਰ ਭਾਈ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਵਦਾ ਸਿੰਧ ਤੁਫਾਨ ਵਿਚੋਂ ਖਵਾਜਾ ਖਿਜਰ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਪਾਰ ਭਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਗਦੀ ਜੋੜ ਸਹਾਇ ਮੇਰੀ ਜੇਹੜੀ ਕੁਲ ਦੇ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰ ਭਾਈ ਕੇਹੜੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਾਇਆ ਅੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਦੀਦਾਰ ਭਾਈ ਕੇਹੜੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਾਇਆ ਅੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਦੀਦਾਰ ਭਾਈ ਧਰਮ ਕਰਮ ਅਤੇ ਜਤ ਸਤ ਮੇਰਾ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰ ਭਾਈ ਅਜੇ ਹੋਰ ਭੀ ਲੱਗਿਆ ਭਰਮ ਮੈਨੂੰ ਆਵੇ ਸਾਂਤ ਨਾ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਭਾਈ ਮਤਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪਾਪ ਸਰਾਪ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੈਦ ਅੰਦਰ ਦੇਵੇ ਡਾਰ ਭਾਈ ਏਹ ਭੀ ਖੋਫ ਹੈ ਹੋਰ ਅਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਨ ਤੇ ਦੇਵੇ ਨਾ ਮਾਰ ਭਾਈ ਐਪਰ ਮਰਨ ਦਾ ਖੋਫ ਭੀ ਨਹੀਂ ਭਾਰਾ ਹੋਣਾ ਛਾਰ ਨੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਛਾਰ ਭਾਈ ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਈ ਭਾਰਾ ਫਿਕਰ ਮੈਨੂੰ ਏਹੋ ਲੱਗਿਆ ਏ ਹੋਇਆ ਜੀਵਣਾ ਵੱਡਾ ਖੁਆਰ ਭਾਈ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਇਕ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗਈ ਇੱਜਤ ਮੇਰੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੂ ਸੰਸਾਰ ਭਾਈ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਕਾ

ਕਹਿਆ ਰੂਪ ਨੇ ਸੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਵੀਰਾ ਹੰਸਲਾ ਨ ਸਨੂੰ ਢਾ ਲਿਆ ਤੇਂ ਧੰਨ ਧੰਨ ਵੀਰਾ ਤੇਰੇ ਜਨਮ ਤਾਈਂ ਪਾਪ ਛੱਡ ਕੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਤੇਂ

ਨਾਲੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰੱਖ ਆਇਆ ਨਾਲੇ ਓਸਦਾ ਧਰਮ ਨਾ ਗਾਲਿਆ ਤੈਂ
 ਦੇਹੋ ਫਾਇਦਾ ਜੱਗ ਤੇ ਆਵਣੇ ਦਾ ਧਰਮ ਰੱਖ ਕੇ ਨਾਮ ਧਿਆ ਲਿਆ ਤੈਂ
 ਦੌਲਤਰਾਮ ਹੁਣ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਕਾਹਦਾ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਭਗਵਾਨ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤੈਂ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਕਾ

ਕਹਿਆ ਰੂਪ ਨੇ ਫੇਰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕੇ ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਤੁਧ ਨੂੰ ਸੋਗ ਵੀਰਾ
 ਕਿਸੇ ਤੌਰ ਦਾ ਰੱਤੀ ਨਾ ਖੱਫ ਰਖੇ ਜੇਹੜੀ ਹੋਵਨੀ ਹੈ ਸੋਈ ਹੋਭਾ ਵੀਰਾ
 ਕੇਰਤਾ ਮਾਰ ਸਕੇ ਉਸ ਮਰਦ ਤਾਈਂ ਜਿਸ ਦੀ ਕੈਮ ਜਹਾਨ ਤੇ ਚੋਗ ਵੀਰਾ
 ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਦੇ ਰਖਿਆਂ ਮਿਲੇ ਸੂਲੀ ਤਾਂ ਭੀ ਜਾਣੀਏ ਕਰਮ ਸੰਜੋਗ ਵੀਰਾ
 ਹੋਵੇ ਧਰਮ ਪਲੇ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਜਾਵੇ ਸਾਨੂੰ ਰਾਜ ਤੇ ਭਲਾ ਹੈ ਜੋਗ ਵੀਰਾ
 ਇਕ ਨਾਮ ਤੇ ਧਰਮ ਨੇ ਸੰਗ ਜਾਣੈਂ ਸਭੇ ਸੁਖ ਜਹਾਨ ਦੇ ਭੋਗ ਵੀਰਾ
 ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦਿਆਂਗਾ ਪ੍ਰਾਣ ਆਪਣੇ ਪਾਸਾਂ ਭੱਠ ਜਹਾਨ ਦੇ ਭੋਗ ਵੀਰਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਅਫਸੋਸ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿਲ ਤੋ ਜੇੜੀ ਬਨੀ ਸੋ ਲਵਾਂਗੇ ਭੋਗ ਵੀਰਾ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਹੋ ਜਾਵਦੀ ਏ
 ਖਾਣਾ ਪੀਵਣਾ ਕੁਲ ਹਰਾਮ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਭਾਵਦੀ ਏ
 ਸੋਹਣੀ ਸੇਜ ਹੋਈ ਸੂਲੀ ਸਾਰ ਵਾਂਗੂੰ ਐਪਰ ਨੀਂਦੇ ਭੀ ਮੂਲ ਨ ਆਂਵਦੀ ਏ
 ਹੋਣੀ ਰੱਜ ਕੇ ਆ ਗਈ ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਸਭੇ ਐਸ਼ ਅਰਾਮ ਭੁਲਾਂਵਦੀ ਏ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਸੁਣੋ ਖਾਂ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾ ਕੇ ਰਾਣੀ ਹੋਰ ਕੀ ਮਕਰ ਬਨਾਂਵਦੀ ਏ

ਮਕਰ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਓਧਰ ਹਾਲ ਸੁਣੋ ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਦਾ ਜੀ ਭੈੜੀ ਹੋਰ ਪਸਾਰ ਪਸਾਰ ਬੈਠੀ
 ਬੁਰੇ ਹੋਵਦੇ ਮਕਰ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਖੋ ਪਾਪ ਦਾ ਜਾਲ ਖਲਾਰ ਬੈਠੀ
 ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਦੀਵੇ ਸਾਰੇ ਗੁੱਲ ਕੀਤੇ ਕਰਕੇ ਮਹਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਅੰਧਾਰ ਬੈਠੀ
 ਉਤੇ ਖਾਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਈ ਲੋਟੇ ਪੀੜ੍ਹਾ ਪਲੰਘ ਤੇ ਤਖਤ ਵਿਸਾਰ ਬੈਠੀ
 ਸਭੇ ਚੀਰ ਫੜ ਕੇ ਲੀਰੋ ਲੀਰ ਕੀਤੇ ਭੂਖਨ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਉਤਾਰ ਬੈਠੀ
 ਸੋਹਣੇ ਵਾਲ ਆਹੇ ਲਛੇ ਰੋਸ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਖਾਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਡਾਰ ਬੈਠੀ
 ਨਾਲ ਨਖਾਂ ਦੇ ਬਦਨ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਭੈੜੀ ਨੀਤ ਦੇਖੋ ਭੈੜੀ ਧਾਰ ਬੈਠੀ
 ਆਖੇ ਅਜ ਬਸੰਤ ਮਰਵਾ ਦੇਸਾਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਪ ਵਿਚਾਰ ਬੈਠੀ
 'ਹਾਇ ਹਾਇ' ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਪਈ ਬੋਲੇ ਸਭੇ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਬੈਠੀ
 ਗਠੜੀ ਪਾਪ ਦੀ ਚਾ ਲਈ ਸੀਸ ਉਤੇ ਪੁੰਜੀ ਧਰਮ ਦੀ ਜਿਮੀਂ ਨਿਘਾਰ ਬੈਠੀ

ਲਈ ਸਾਰ ਨਾ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਸੰਦੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਓਹ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰ ਬੈਠੀ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਦੇਹ ਛਲਾਂ ਦੀ ਖੇਲ ਬਾਜ਼ੀ ਰਾਣੀ ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਨੂੰ ਹਾਰ ਬੈਠੀ

ਰਾਜਾ ਖਤਗਸੈਨ ਦਾ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਆਵਣਾ

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਜਾਂ ਆਣ ਬਤੀਤ ਹੋਈ ਰਾਜਾ ਵਿਚ ਮਹੱਲ ਦੇ ਆਂਵਦਾ ਸੀ
ਭਿੰਠਾ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰ ਅੰਧੇਰ ਹੋਇਆ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਚੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਵਦਾ ਸੀ
'ਹਾਇ ਹਾਇ' ਦੀ ਪਈ ਅਵਾਜ਼ ਕੰਨੀਂ ਵਿਚੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਪਛਤਾਂਵਦਾ ਸੀ
ਓਸੇ ਵਕਤ ਬੁਲਾਇ ਕੇ ਗੋਲੀਆ ਨੂੰ ਦੀਵਾ ਵਿਚ ਮਹੱਲ ਜਗਾਂਵਦਾ ਸੀ
ਰਾਣੀ ਬੋਲਦੀ ਨਹੀਂ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚੋਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਸੀ
ਪਹਿਲੀ ਰਾਣੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਵਾਲ ਹੋਇਆ ਸ਼ਕਲ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਂਵਦਾ ਸੀ
ਰਾਜਾ ਪਕੜ ਕੇ ਰਾਣੀ ਦੀ ਬਾਂਹ ਤਾਈਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਚੁੱਕ ਬਠਲਾਂਵਦਾ ਸੀ
ਕਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸਲੂਕ ਹੁੰਦਾ ਫੜ ਕੇ ਨਾਲ ਕਲੇਜ਼ਤੇ ਲਾਂਵਦਾ ਸੀ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੀ ਵਰਤਿਆ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਾਂਵਦਾ ਸੀ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਬੋਲ ਕੇ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਹੋਇਆ ਜੁਲਮ ਕੀ ਰਾਣੀਏ ਨਾਲ ਤੇਰੇ
ਸਾਰੇ ਬਦਨ ਦਾ ਹਾਲ ਬੇਹਾਲ ਹੋਇਆ ਨੇਤ੍ਰ ਰੋਇਆਂ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਲਾਲ ਤੇਰੇ
ਰਲ ਗਏ ਖ਼ਾਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਣੀ ਸੋਹਣੇ ਰੋਸ਼ਮਾਂ ਦੇ ਲੱਛੇ ਵਾਲ ਤੇਰੇ
ਤੇਰਾ ਰੂਹ ਰਾਣੀ ਪਰੋਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੋਏ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਖਿਆਲ ਤੇਰੇ
ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਦਬਖਤ ਨੇ ਸਖਤ ਕਿਹਾ ਕਿਸ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲੀਤੇ ਰਕਤਮਾਲ ਤੇਰੇ
ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਤ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ ਮੰਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਵਾਲ ਤੇਰੇ
ਆਈ ਸਾਕ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖ਼ਬਰ ਭੈੜੀ ਹੋਏ ਸੋਗੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਹਿਵਾਲ ਤੇਰੇ
ਮੇਰਾ ਜੀਵਣਾ ਜ਼ੈਹਰ ਸਮਾਨ ਹੋਯਾ ਜਦੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਤੇਰੇ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਦੱਸ ਅਹਿਵਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਰਾਂ ਦੂਰ ਸਭ ਦਦੇਖ ਜਵਾਲ ਤੇਰੇ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਦੱਸਣੇ ਦੀ ਮੇਰਾ ਪੁੱਛ ਨਾ ਮੂਲ ਹਵਾਲ ਰਾਜਾ
ਰਿਹਾ ਧਰਮ ਨਾ ਸ਼ਰਮ ਹਿਯਾ ਕੋਈ ਗ਼ਾਲਬ ਆਣ ਹੋਇਆ ਕਲੂ ਕਾਲ ਰਾਜਾ
ਤੇਰਾ ਪੁੱਤ ਬਸੰਤ ਜੋ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਗਿਆ ਏ ਗਾਲ ਰਾਜਾ
ਉਸੇ ਵਕਤ ਦਾ ਹਾਲ ਬੇਹਾਲ ਹੋਇਆ ਮੱਥੇ ਲਗਿਆ ਪੁਤ ਚੰਡਾਲ ਰਾਜਾ
ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਾ ਰਹਿ ਗਈ ਦੱਸਣੇ ਦੀ ਮੇਰਾ ਜੀਵਣਾ ਅਜ ਮੁਹਾਲ ਰਾਜਾ
ਜੇਕਰ ਖੋਲ ਕੇ ਗੱਲ ਸੁਣਾਂ ਤੈਨੂੰ ਹੋਵੇ ਜੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁਕਾਲ ਰਾਜਾ

ਕਰੇ ਰੱਬ ਨਸੀਬ ਨਾ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਦੇ ਜੇਹੜੀ ਅਜ ਹੋਈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਾਜਾ
 ਲੱਖਾਂ ਲਾਨੁਤਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜੀਵਟੇ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜੀਵਟੇ ਥੀ ਚੰਗਾ ਕਾਲ ਰਾਜਾ
 ਕੇਹੜਾ ਕੇਹੜਾ ਮੈਂ ਫੋਲ ਕੇ ਦੁੱਖ ਦੱਸਾਂ ਮੇਰਾ ਦੁਖੀ ਹੋਯਾ ਵਾਲੋ ਵਾਲ ਰਾਜਾ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਸੰਜੋਗ ਚਾਹੇ ਚਲੀ ਨਵੀਂ ਜਹਾਨ ਤੇ ਚਾਲ ਰਾਜਾ
 ਅੱਜ ਚਿਤ ਨਾ ਚਾਹਵਦਾ ਜੀਵਟੇ ਤੇ ਮਾਰਾਂ ਹੁਣੇ ਮਹੱਲ ਤੋਂ ਛਾਲ ਰਾਜਾ
 ਬੈਠਾ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਵੇਖਨਾ ਏਂ ਮੇਰੇ ਬਦਨ ਦਾ ਕੁਲ ਤੂੰ ਹਾਲ ਰਾਜਾ
 ਚਾਹੇ ਸੋਚ ਤੇ ਚਾਹੇ ਨ ਸੋਚ ਸਾਈਆ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਹੈ ਹੁਕਮ ਅਦਾਲ ਰਾਜਾ
 ਸੁਣਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਧਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਾਂ ਦਾ ਗ਼ੈਰ ਖਿਆਲ ਰਾਜਾ
 ਐਸਾ ਹੋਰ ਬਦਮਾਸ ਨਾ ਜੱਗ ਉਤੇ ਜੈਸਾ ਪੁੱਤ ਬਸੰਤ ਕੁਚਾਲ ਰਾਜਾ
 ਪਾਪੀ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬੈਠਾ ਮੇਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਪ ਜਮਾਲ ਰਾਜਾ
 ਮੇਰਾ ਵੇਹਲ ਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਆਨ ਵੜਿਆ ਮੇਰਾ ਕਰ ਗਿਆ ਹਾਲ ਜਵਾਲ ਰਾਜਾ
 ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨਾ ਓਸ ਨੇ ਇਕ ਮੰਨੀ ਹੋਏ ਕਈ ਜਵਾਬ ਸਵਾਲ ਰਾਜਾ
 ਖਬਰੇ ਕਿਹਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਚਾਇਆ ਸੀ ਮੰਨੀ ਇਕ ਨਾ ਰਤੀ ਰਵਾਲ ਰਾਜਾ
 ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਮਾਸ ਉਧੇੜ ਦਿਤਾ ਹੋਯਾ ਬਦਨ ਮੇਰਾ ਲਾਲੇ ਲਾਲ ਰਾਜਾ
 ਪਟੜੇ ਵਾਂਗ ਜਮੀਨ ਤੇ ਸੁੱਟਿਆ ਸੂ ਮੈਨੂੰ ਰਹੀ ਨਾ ਸੁਧ ਸੰਭਾਲ ਰਾਜਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਉਹ ਨੱਸਿਆ ਮਹੱਲ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂਨ ਹਾਲ ਹਾਲ ਰਾਜਾ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ ਮੈਨੂੰ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਗੱਲ ਅਲਾਪ ਰਾਣੀ
 ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੂੜ ਤੂੰ ਬੋਲਨੀ ਏਂ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜੱਗ ਮਿਲਾਪ ਰਾਣੀ
 ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਬਸੰਤ ਨਾ ਮੂਲ ਭੈੜਾ ਉਸ ਨੇ ਲੱਭਿਆ ਆਪਣਾ ਆਪ ਰਾਣੀ
 ਤੀਨੋਂ ਕਾਲ ਕਰਦਾ ਸੰਧਯਾ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅੰਠ ਜਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਜਾਪ ਰਾਣੀ
 ਪੜ੍ਹਿਆ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਤੇ ਅਮਲ ਚੰਗੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਕਪਟ ਤੇ ਪਾਪ ਰਾਣੀ
 ਜੇਹੜੇ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜਨਮ ਬਸੰਤ ਲੀਤਾ ਮੇਰਾ ਵਧ ਗਿਆ ਜੱਗ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਾਣੀ
 ਕੋਈ ਕੂੜ ਤੂਫਾਨ ਫਰੇਬ ਕਰਕੇ ਪਾਈ ਹੋਰ ਨਾ ਵੱਡਾ ਕਰਲਾਪ ਰਾਣੀ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨਮ ਦੇ ਜੇਡ ਨਾ ਸੁੱਖ ਕੋਈ ਅਤੇ ਮਰਨ ਸਮਾਨ ਵਰਲਾਪ ਰਾਣੀ
 ਸੋਹ ਜਾਪ ਦੇ ਜੇਡ ਨਾ ਜਾਪ ਕੋਈ ਤੀਨੋਂ ਤਾਪ ਦੇ ਜੇਡ ਨਾ ਤਾਪ ਰਾਣੀ
 ਫਲ ਨਹੀਂ ਅਸਮੇਧ ਦੇ ਯੱਗ ਜਿਹਾ ਬ੍ਰਹਮ ਹੱਤਿਆ ਜੇਡ ਸੰਤਾਪ ਰਾਣੀ
 ਸੁਵਣ ਜਿਹਾ ਨਾ ਪੁੱਤ ਜਹਾਨ ਉਤੇ ਦਸਰਥ ਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਬਾਪ ਰਾਣੀ
 ਮਿੱਤ੍ਰ ਘਾਤ ਦੇ ਜੇਡ ਨਾ ਘਾਤ ਕੋਈ ਗਊ ਹੱਤਿਆ ਜੇਡ ਸਰਾਪ ਰਾਣੀ
 ਨਿੰਦਯਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਦੇ ਨਾ ਮੂਲ ਕਰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਲਿਆ ਸਿੰਵਾਪ ਰਾਣੀ
 ਨਾਲ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਦੇ ਗੱਲ ਆਖੀਂ ਐਵੇਂ ਕੂੜ ਨਾ ਚਿੱਤ ਮੇ ਬਾਪ ਰਾਣੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪਗਾਣਾ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕੜ ਬੋਲਣੇ ਜੇਡ ਨਾ ਪਾਪ ਰਾਣੀ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਰਾਮ ਕਹੁ ਰਾਮ ਰਾਜਾ ਸਾਡਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜਿਸ ਨੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਯਾ ਉਸਨੇ ਅਦਲ ਇਨਸਾਫ ਕਮਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਾ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਇ ਕੇ ਹਾਲ ਸੁਣਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਰੱਖੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਧਾਵਣਾ ਕੀ
 ਇੱਕੋ ਧਰਨ ਅਸਾਡਤੇ ਸੰਗ ਜਾਸੀ ਬੰਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਾਰ ਲੰਘਾਵਾ ਕੀ
 ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਤੇ ਧਰਮ ਹੈ ਸਾਥ ਸਾਡੇ ਅਸਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਾਥ ਤਕਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਕਦਰ ਨਾ ਸਰਾ ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ ਚਿੱਤ ਦਾ ਭੇਤ ਬਤਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਕਰ ਬੇਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨ ਬੇਰ ਦਿਸੇ ਉਸਨੂੰ ਝੂਲਣਾ ਅੰਗ ਹਲਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਹੜੇ ਤਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨ ਤੇਲ ਹੋਵੇ ਕੋਹਲੂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਕਰ ਬੂਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਫੁੱਲ ਹੋਵੇ ਹੱਥ ਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਪੜਾਵਣਾ ਕੀ
 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਇ ਕੇ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਖਾਵੇ ਉਸ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਵਣਾ ਕੀ
 ਹੋਇਆ ਛੱਤਰੀ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਮੂਲ ਹੋਈ ਰਾਜਾ ਛੱਤਰੀ ਫੇਰ ਸਦਾਵਣਾ ਕੀ
 ਹੋਇਆ ਵੈਸ਼ ਤੇ ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਨਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਜੱਗ ਤੇ ਖੱਟਣਾ ਖਾਵਣਾ ਕੀ
 ਸੂਦ੍ਰ ਹੋਇ ਕੇ ਕਰੀ ਨਾ ਮੂਲ ਸੇਵਾ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸ ਤੋਂ ਨਫਾ ਉਠਾਵਣਾ ਕੀ
 ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨਾ ਸਿੱਖਿਆ ਚਿੱਤ ਧਾਰੀ ਐਵੇ ਕੂੜ ਦਾ ਸਿੱਕ ਕਹਾਵਣਾ ਕੀ
 ਹੋਇਆ ਸੰਤ ਪਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਧਾਰੀ ਰੰਗ ਕਪੜੇ ਭੋਸ ਵਟਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਹੜੇ ਦੁੱਧ ਮਲਾਈਆਂ ਖਾਣ ਪੇੜੇ ਦੱਸੋ ਓਹਨਾਂ ਨੇ ਜਤੀ ਸਦਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜਿਥੇ ਕਾਮ ਸੈਤਾਨ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹੋਯਾ ਉਥੇ ਗਯਾਨ ਨੇ ਪੰਰ ਅੜਾਵਣਾ ਕੀ
 ਸ਼ਿਵਜੀ ਜਿਹਾਂ ਦੀ ਕਾਮ ਨੇ ਬੁਧ ਮਾਰੀ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਕਾਮ ਅਟਕਾਵਣਾ ਕੀ
 ਇੰਦ੍ਰ ਜਿਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਾ ਰਿਹਾ ਰਾਜਾ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਧਰਮ ਨਿਭਾਵਣਾ ਕੀ
 ਦਸਰਥ ਵਾਂਗ ਰਾਜਾ ਤੈਨੂੰ ਮੋਹ ਲੱਗਾ ਤੈਨੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਪਹੁੰਚਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ ਕੀਤਾ ਝੁੱਗਾ ਓਸ ਨੇ ਦੱਸ ਵਸਾਵਣਾ ਕੀ
 ਮੈਂ ਤਾ ਸਮਝਿਆ ਪਤੀ ਭਗਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਮੈਨੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਭੇਤ ਲੁਕਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਨੂੰ ਰਾਮ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਤਾ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਕੂੜ ਅਲਾਵਣਾ ਕੀ
 ਲੱਖੀਂ ਹੱਥ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਧਰਮ ਰਾਜਾ ਬੋੜੀ ਗੱਲ ਤੇ ਧਰਮ ਗਵਾਵਣਾ ਕੀ
 ਮੇਰਾ ਨਾਲ ਬਸੰਤ ਦੇ ਵੈਰ ਕਿਹਾ ਕੂੜ ਬਲ ਕੇ ਪੁੱਤ ਮਰਵਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜਿਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਨਾਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਨਾਰ ਨੇ ਜੋਰ ਚਲਾਵਣਾ ਕੀ
 ਤੇਰੇ ਤੀਕ ਹੈ ਰਾਜਿਆ ਜੋਰ ਮੇਰਾ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂ ਜੋਰ ਜਤਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਕਰ ਤੁੱਧ ਨਾ ਮੁਝ ਦਾ ਕਦਰ ਜਾਤਾ ਮੈਨੇ ਜੀਅ ਕੇ ਜੱਗ ਬਨਾਵਣਾ ਕੀ
 ਧਰਮ ਬੁਰਾ ਤੇ ਤੁਧ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਪਿਆਰਾ ਰਾਜਾ ਤੁੱਧ ਨੇ ਅਦਲ ਠਹਰਾਵਣਾ ਕੀ
 ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਆਖ ਦੇ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਐਵੇ ਕੂੜ ਦਾ ਜਾਲ ਵਛਾਵਣਾ ਕੀ

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਮੁਝ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਫਿਰ ਦੋਰ ਲਗਾਵਟਾ ਕੀ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਕੱਟ ਦੇ ਸੀਸ ਮੇਰਾ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਚਿੱਤ ਪ੍ਰਚਾਵਟਾ ਕੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਚਿੱਤ ਰਾਜੇ ਦੇ ਭਰਮਣਾ ਆਟ ਲੱਗੀ ਰਾਣੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਹੋਈ
ਵਿੱਚੋ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਪੱਛੋਤਾਂਵਦਾ ਸੀ ਭਾਵੀ ਕਦੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਟਾਲ ਹੋਈ
ਇਕ ਉਮਰ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਵੇਲਾ ਦੂਜੀ ਹਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਕਮਾਲ ਹੋਈ
ਕੁੰਵਰ ਠੀਕ ਇਸ ਤੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੋਸੀ ਕਲੂ ਕਾਲ ਦੀ ਚੰਦਰੀ ਚਾਲ ਹੋਈ
ਇਸ ਦੇ ਬਦਨ ਦਾ ਹਾਲ ਬਿਹਾਲ ਹੋਇਆ ਪਈ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਵਾਲ ਹੋਈ
ਏਸ ਮਨ ਦਾ ਕੁਝ ਵਸਾਹ ਨਾਹੀਂ ਏਹੋ ਰਾਜੇ ਦੇ ਗੱਲ ਖਿਆਲ ਹੋਈ
ਐਂਡਾ ਪਾਪ ਅਪਰਾਧ ਏਹ ਤੋਲਦੀ ਸੀ ਇਸਦੀ ਬਦੀ ਕੀ ਕੁੰਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ
ਐਂਪਰ ਕੁੰਵਰ ਭੀ ਭੈੜਾ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਕੋਹੀ ਆਟ ਕੇ ਗੱਲ ਕੁਚਾਲ ਹੋਈ
ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂ ਕਿਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਟ ਕੇ ਵੱਡੀ ਮੁਹਾਲ ਹੋਈ
ਕੋਈ ਸ਼ਾਹਦ ਗਵਾਹ ਭੀ ਕੋਲ ਨਾਹੀਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅੱਜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਅਦਾਲ ਹੋਈ
ਐਂਸੀ ਕਦੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮਿੱਟੀ ਜੱਗ ਅੰਦਰ ਮੇਰੀ ਬਾਲ ਹੋਈ
ਜੇਹੜੀ ਮਰਨ ਲੱਗੀ ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਸੀ ਬਿਲਕੁਲ ਗੱਲ ਸੋਈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਈ
ਬਿਰਖੇ ਜਾਣ ਸਤਪੁਰਖ ਦੇ ਵਾਕ ਨਾਹੀਂ ਲੱਗੀ ਤੇਗ ਤੇ ਹੱਥ ਨਾ ਢਾਲ ਹੋਈ
ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਦੁੱਖ ਸਹੇੜਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੀ ਜੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁਕਲਾ ਹੋਈ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਵਿਚ ਖੋਟ ਨਾਹੀਂ ਭਾਵੀ ਰੱਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਅਟਾਲ ਹੋਈ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਤੂੰ ਐਵੇ ਚਿੱਤ ਨਾ ਪਈ ਡੁਲਾ ਰਾਣੀ
ਤੇਰਾ ਕਰਾਂ ਇਨਸਾਫ ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਲਾ ਕੇ ਐਂਪਰ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਰਾਣੀ
ਬੰਦਾ ਕੋਲ ਨਾਹੀਂ ਜਿਸ ਤੇ ਹਾਲ ਪੁੱਛਾ ਤੇਰਾ ਧਰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਗਵਾਹ ਰਾਣੀ
ਏਹੋ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਸਾਰੇ ਹੋਣਾ ਧਰਮ ਨੇ ਅੰਤ ਸਹਾ ਰਾਣੀ
ਮੈਨੂੰ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰਾ ਪੁੱਤ ਨਾਹੀਂ ਐਂਪਰ ਧਰਮ ਨਾ ਦੇਈਂ ਗਵਾ ਰਾਣੀ
ਹਾਸੀ ਮਸਕਰੀ ਅਤੇ ਮਖੌਲ ਕਰ ਕੇ ਐਵੇ ਜੁਲਮ ਨਾ ਦੇਈਂ ਕਰਵਾ ਰਾਣੀ
ਮੈਥੋ ਨਹੀਂ ਨਾਹੱਕ ਦਾ ਜੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਬਤਲਾ ਰਾਣੀ
ਜੁਲਮ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੂੜੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਜਿਵੇਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਨਦੀ ਨਾ ਰਾਣੀ
ਜੇਹੜੇ ਅਦਲ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜੁਲਮ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਵੰਜਾ ਰਾਣੀ
ਜੁਲਮ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੋਸੀ ਜਦੋਂ ਕਰੇਗਾ ਅਦਲ ਖੁਦਾ ਰਾਣੀ
ਇਕ ਨਾਮ ਤੇ ਧਰਮ ਨੇ ਸੰਗ ਜਾਣਾ ਹੋਸੀ ਕਲ ਜਹਾਨ ਫਨਾਹ ਰਾਣੀ

ਤੈਨੋਂ ਮੁਝ ਕੋ ਰਾਮ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਤਾ ਮੈਥੇ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਅਲਾ ਰਾਣੀ
ਜੇਹੜੀ ਪਤੀ ਤੋਂ ਇਸਤਰੀ ਭੇਤ ਰੱਖੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨਾ ਜਾ ਰਾਣੀ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਇਨਸਾਫ ਨਾ ਕਰਾਂ ਤੇਰਾ ਪਾਵਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਜਾ ਰਾਣੀ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਰਾਜਿਆ ਖਾਕ ਹੋਣਾ ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਉਤੇ ਧਰਮ ਹਾਰਨਾ ਦੇਂ
ਧਰਮੀ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸੁੱਖ ਹੋਸੀ ਪਕੜ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਮਾਰਨਾ ਦੇਂ
ਸਭੇ ਦੁੱਖ ਜਹਾਨ ਦੇ ਕੂੜ ਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਅੰਤ ਦੇ ਧਰਮ ਉਧਾਰਨਾ ਦੇਂ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਧਰਮ ਨੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨਾ ਦੇਂ
ਪਹਿਲੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਉ ਲੱਗੇ ਦੁੱਖ ਤਾ ਧਰਮ ਤੇ ਹਟੀਏ ਕਿਉ
ਜੇਹੜੇ ਬ੍ਰਿਛ ਦੀ ਛਾ ਹਮੇਸ਼ ਮਾਣੀਂ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਟੀਏ ਕਿਉਂ
ਬਾਲੀ ਖੀਰ ਵਾਲੀ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ ਖਬਰ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੱਟੀਏ ਕਿਉ
ਫਾਕਾ ਫਿਕਰ ਤੇ ਸਬਰ ਕਬੂਲ ਨਾਹੀਂ ਰੰਗ ਕਪੜੇ ਭੇਸ ਪਲੱਟੀਏ ਕਿਉਂ
ਜੇਕਰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੇਹਣਿਓਂ ਖੰਫ ਆਵੇ ਪੈਸਾ ਧੀ ਤੇ ਭੈਣ ਦਾ ਵਟੀਏ ਕਿਉ
ਇਕ ਵਾਰ ਜੋ ਧਰਮ ਦਾ ਵਾਕ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਨ ਪਰ ਵਾਕ ਉੱਲਟੀਏ ਕਿਉ
ਹੋਵੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇ ਮਾ ਦੀ ਤਰਫ ਤੱਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨੇਹ ਘੱਤੀਏ ਕਿਉ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੰਗ ਜਾਣਾ ਖੱਟੀ ਪਾਪ ਦੀ ਰਾਜਿਆ ਖੱਟੀਏ ਕਿਉ
ਜੇਕਰ ਸਿੰਧ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਖੰਫ ਆਵੇ ਬੇੜੇ ਧਰਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੀਜੀਏ ਜੀ
ਜੇਹੜੀ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਦੀ ਬਾਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪਤੀਜੀਏ ਜੀ
ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ ਸੁਭ ਕਰਮ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਰਤੀ ਨਾ ਦੇਰ ਲੁੜੀਜੀਏ ਜੀ
ਜੇਕਰ ਆਪ ਤੇ ਭਲਾ ਨਾ ਹੋਇ ਆਵੇ ਬੁਰਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਕੀਜੀਏ ਜੀ
ਹਿੰਦੂ ਹੋਇ ਕੇ ਕਰਮ ਚੰਡਾਲ ਕਰੀਏ ਛੋਕੜੇ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਪਤੀਜੀਏ ਜੀ
ਕੂੜ ਬੋਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਈਏ ਕੋਹੜੇ ਹੋਇ ਕੇ ਅੰਤ ਮਰੀਜੀਏ ਜੀ
ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਤੇ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਆਸ ਕੇਹੀ ਭਾਲੇ ਅੰਬ ਤੇ ਅੰਕ ਨੂੰ ਬੀਜੀਏ ਜੀ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ ਕੋਈ ਜਿਹਾ ਬੀਜੀਏ ਤਿਹਾ ਵੱਢੀਜੀਏ ਜੀ
ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਰੱਖ ਧਿਆਨ ਰਾਜਾ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਹਾਲ ਫਰੋਲਨੀ ਆ
ਕਾਮਧੇਨ ਦਾ ਦੁੱਧ ਜਮਾ ਭਾਂਡੇ ਮਖਣ ਨਾਲ ਮਧਾਨੀਆਂ ਰੋਲਨੀ ਆ
ਸੰਦਾ ਸੱਚ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਰੱਖ ਵੱਟੇ ਕੰਡੇ ਨਾਮ ਦੇ ਚਾਹੜ ਕੇ ਤੋਲਨੀ ਆ
ਗੇਗਾ ਗਊ ਤੇ ਵੇਦ ਭਗਵਾਣ ਚਾਰੇ ਚਾਰੇ ਸਵਾਂ ਜੇ ਕੂੜ ਮੈਂ ਬੋਲਨੀ ਆ
ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸੀਸ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਧਰਮ ਤੇ ਮੂਲ ਨਾ ਡੋਲਨੀ ਆ
ਮੈਨੂੰ ਨਰਕ ਚੋਰਾਸੀ ਦਾ ਖੰਫ ਭਾਰਾ ਤਾਹੀਓਂ ਧਰਮ ਉਤੇ ਜਿੰਦ ਘੋਲਨੀ ਆ
ਪੱਤ ਮਾਰਨੇ ਦੀ ਕਹੀ ਲੋੜ ਮੈਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦੁੱਧ ਕਿਉ ਡੋਲਨੀ ਆ

ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਂ ਤੂੰ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਭੇਦ ਸਭ ਖੋਲਨੀ ਆਂ
 ਰਾਜਾ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਂ ਤੇਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੋ ਜੁਲਮ ਕਮਾਇਆ ਈ
 ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਘੱਲੀਆਂ ਮੈਂ ਉਹੇ ਵਿਹਲ ਦਾ ਵਕਤ ਤਕਾਇਆ ਈ
 ਲਾ ਕੇ ਤੇਂਦ ਬਹਾਨਤਾ ਮਹੱਲ ਚੜ੍ਹਿਆ ਅੰਸਾ ਮਕਰ ਦਾ ਜਾਲ ਫੈਲਾਇਆ ਈ
 ਅੰਦਰ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪਤਾ ਆਣ ਵੜਿਆ ਮੈਨੂੰ ਜਰਾ ਭੀ ਖਤਕ ਨਾ ਆਇਆ ਈ
 ਸੁੱਤੀ ਘੂਕ ਮੈਂ ਪਈ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਖੋਟੀ ਵਾਸਨਾ ਨਾਲ ਜਗਾਇਆ ਈ
 ਅਚਨਚਤ ਰਾਜਾ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲੀ ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਕਲਜੜੇ ਲਾਇਆ ਈ
 ਮੁੱਢੋਂ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕੋਈ ਖਬਰੇ ਕਿਹਾ ਹਰਾਮ ਨੇ ਚਾਇਆ ਈ
 ਨਾਰੀ ਮਰਦ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸਲੂਕ ਹੁੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਉਤਾਂ ਉਠਾਇਆ ਈ
 ਨਾਲੇ ਆਪ ਓਹ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਨਾਲੇ ਮੁਝ ਨੂੰ ਨਾਲ ਡੁਬਾਇਆ ਈ
 ਪਾਪੀ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਕਾਮ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋਇਆ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਗਵਾਇਆ ਈ
 ਸਾਰੇ ਬਦਨ ਦਾ ਮਾਸ ਉਧੜ ਦਿੱਤਾ ਤੇਰਾ ਖੰਫ ਉਸ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾਇਆ ਈ
 ਜੱਸ ਸੱਤ ਤੇ ਧਰਮ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਕੂੜ ਬਣਾਇਆ ਈ
 ਤੇਰਾ ਖੰਫ ਖਾ ਕੇ ਦੇਬੋ ਨੱਸਿਆ ਏ ਜਦੋਂ ਮੁਝ ਨੇ ਸ਼ੋਰ ਮਰਾਇਆ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪੁੱਛੋ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਪਿਛੇ ਜਨਮ ਪਾਇਆ ਈ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜੇ ਆਖਿਆ ਸਬਰ ਕਰ ਹੋਹੁ ਧੀਰੀ ਭਲਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੁਲ ਮੁਕਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਅੰਸੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾ ਥੀ ਅੰਤਰ ਰੰਗਨ ਚੰਗਾ ਮੁੱਢੋਂ ਅਲਖ ਚਾ ਏਸ ਦੀ ਲਾਹਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਅੱਜ ਨਾਲ ਮਾਵਾਂ ਕਰੇ ਕਰਮ ਅੰਸੇ ਖੋਟੀ ਏਸ ਦੀ ਫੇਰ ਕੀ ਚਾਹਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਭਲਕੇ ਕਰਾਂਗਾ ਚੂਰ ਮਨਸੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਸੱਮਸ ਵਾਂਗਰਾਂ ਖੱਲ ਲੁਹਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਨਹੀ ਤਾਂ ਵਾਂਗ ਖਲੀਲ ਦੇ ਚਿਖਾ ਪਾ ਕੇ ਚਾਰੇ ਤਰਫ ਚਾ ਅੱਗ ਲਗਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਸੋਨਾ ਵਾਂਗ ਸੁਨਯਾਰ ਦੇ ਢਾਲ ਦੋਸਾਂ ਪਾ ਕੇ ਕਾਲ ਕੁਠਾਲਤੀ ਤਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਤਖਤਾ ਜ਼ਿਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਉਲਟ ਜਾਵੇ ਅੰਪਰ ਸੁਖਨ ਨਾ ਮੂਲ ਉਲਟਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਪਾਵਾਂ ਹੂੰਮ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਉਤੇ ਅੰਸਾ ਅਦਲ ਇਨਸਾਫ ਕਮਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚ ਜਮੀਨ ਦੇ ਗੱਡ ਕੇ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਵਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਬੋਟੀ ਬੋਟੀ ਚਾ ਓਸ ਦੀ ਕੱਟ ਕੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਕੀਤੀ ਬਹੁਤ ਜੋ ਮੁਝ ਨੇ ਮੇਹਰਬਾਨੀ ਬਨੋਬਾਸ ਜਰੂਰ ਭੁਗਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਜੇਹੜੇ ਤੇਰੇ ਹੋਵੇ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਰਾਜੀ ਓਸੇ ਤੇਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਬਣਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਸਾਂ ਤਦੋਂ ਸੁਕਰ ਬਜਾਇ ਲਿਆਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਹੋਸੀ ਨਿੰਦਿਆ ਸੁਰੂ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ ਤਦੋਂ ਜੀਵਦਾ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਜੇੜੀ ਬਟੀ ਸੋ ਸੀਸ ਤੇ ਕੱਟ ਲੈਸਾਂ ਅੰਪਰ ਵਾਕ ਨੂੰ ਤੇਤ ਚੜ੍ਹਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਤੇ ਹੋਰ ਕੀ ਲੋੜਨੀ ਸੇ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਪੁੱਤ ਮਰਵਾਵਸਾਂ ਮੈਂ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਕੂੜ ਹੈ ਕੂੜ ਰਾਜਾ ਕੇਹੜਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਦਾ ਈ
 ਪੁੱਤਰ ਹੋਨ ਪਿਆਰੇ ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਉੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸੁੱਖ ਪਾਵਦਾ ਈ
 ਅੰਸਾ ਕੰਣ ਜੋ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਐਵੇਂ ਉਪਰੋ ਚਿਤ ਪਰਚਾਂਵਦਾ ਈ
 ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਘਰ ਬਾਰ ਹੈ ਕੂੜ ਸਾਈਆ ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਨਾ ਰਾਜ ਸੁਹਾਂਵਦਾ ਈ
 ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਨਾ ਸੋਤਰਾ ਬਣੇ ਕੋਈ ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਨਾ ਪਿਤਾ ਸਦਾਂਵਦਾ ਈ
 ਪੁੱਤਰ ਲਾਇਕ ਹੋਵੇ ਘਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਜੱਸ ਜੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵਧਾਂਵਦਾ ਈ
 ਮਾਪੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖ ਕੇ ਪੁੱਤ ਲੈਂਦੇ ਅੱਗੋ ਪੁੱਤਰ ਚਾ ਲੀਕ ਲਗਾਂਵਦਾ ਈ
 ਜੇਹੜਾ ਪੁੱਤ ਕਪੁੱਤ ਬਦਕਾਰ ਹੋਵੇ ਇੱਜ਼ਤ ਖਾਕ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਾਂਵਦਾ ਈ
 ਸਰਵਣ ਵਾਂਗ ਨਾ ਜੰਮਿਆ ਵਿਚ ਕੁਲ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਟੈਹਲ ਕਮਾਂਵਦਾ ਈ
 ਬਗਲੇ ਵਾਂਗ ਦਿਸੇ ਸੋਹਣਾ ਰੰਗ ਉੱਜਲ ਵਿਚੋ ਕਪਟ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਆਵਦਾ ਈ
 ਮੱਥ ਤਿਲਕ ਤੇ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆਨ ਸੁਨਾਂਵਦਾ ਈ
 ਉੱਤੇ ਪੈ ਬਾਰਾ ਵਿਚੋ ਤਿੰਨ ਕਾਣੇ ਕੇਹੜਾ ਸਿਰਾ ਤੇ ਬਾਜੀਆਂ ਲਾਂਵਦਾ ਈ
 ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭੀ ਭੈੜੀ ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫ ਤਕਾਂਵਦਾ ਈ
 ਐਵੇਂ ਕੂੜ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕਰੋ ਰਾਜਾ ਤੇਰਾ ਅੰਦਰੋ ਮੋਹ ਨਾ ਜਾਂਵਦਾ ਈ
 ਹੱਥੀ ਆਪਣੀ ਕੰਧ ਉਸਾਰ ਕੇ ਤੇ ਕੇਹੜਾ ਫੇਰ ਮੁੜ ਓਸ ਨੂੰ ਢਾਂਵਦਾ ਈ
 ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ ਮਰਦ ਹੋਸੀ ਜੇਹੜਾ ਵਾਕ ਨੂੰ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾਂਵਦਾ ਈ
 ਕੀਤਾ ਅਦਲ ਨੇਸ਼ਰਵਾਂ ਸਾਹ ਨੇ ਜੀ ਦਿਤੀ ਮਾਂ ਪਰ ਸਰਮ ਨਾ ਖਾਂਵਦਾ ਈ
 ਹਰੀ ਚੰਦ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਜੱਗ ਸਾਰਾ ਪਿਆ ਗਾਵਦਾ ਈ
 ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲੀਆਂ ਨੀ ਕੜਾ ਧਰਮ ਦਾ ਅਦਲ ਠਹਿਰਾਂਵਦਾ ਈ
 ਦਾਰੂ ਦਰਦ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਕੋਲ ਤੇਰੇ ਤੁੱਕੇ ਸਖਣੇ ਫਿਰੇ ਚਲਾਂਵਦਾ ਈ
 ਜੋੜੀ ਕਲ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਦੱਸ ਅੱਜੇ ਗਲਾਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਵਕਤ ਲੰਘਾਂਵਦਾ ਈ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਭਲਕੇ ਹੀਰਾ ਚੱਟ ਮਰਸਾਂ ਜੇ ਤੂੰ ਓਪਰੇ ਦਿਲੋਂ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਈ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜੇ ਆਖਿਆ ਧਰਮ ਦਾ ਵਾਕ ਹੋਇਆ ਦਵਾਂ ਸੀਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਾਣੀ
 ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸੀਨੇ ਸੱਲ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਜੀਵਣਾ ਦੇਜ਼ਖਾਂ ਭਾ ਰਾਣੀ
 ਅੱਵਲ ਧਰਮ ਹੋਇਆ ਬਨੋਵਾਸ ਦੇਸਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਿਆਂਗਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਰਾਣੀ
 ਬਾਰਾਂ ਵੱਜਦਿਆ ਦੇਰ ਨਾ ਲੱਗਦੀ ਏ ਦੇਵਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਵਖਾ ਰਾਣੀ
 ਜੇਕਰ ਕਹੋਂ ਤਾਂ ਦਿਆ ਬਨਵਾਸ ਉਸਨੂੰ ਆਖੇਂ ਸੂਲੀ ਤੇ ਦਿਆਂ ਚੜ੍ਹਾ ਰਾਣੀ
 ਅੰਸਾ ਕ੍ਰੋਧ ਮੇਰੇ ਚਿੰਤ ਆਂਵਦਾ ਏ ਦੇਵਾਂ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਜਲਾ ਰਾਣੀ
 ਜੇਕਰ ਕਹੋਂ ਤਾ ਇਕ ਬਸੰਤ ਮਾਰਾ ਨਹੀਂ ਤਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਆ ਮੁਕਾ ਰਾਣੀ

ਜੇੜੀ ਕਹੋ ਸੋ ਗੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਮੈਨੂੰ ਮੂੰਹੋ ਆਖ ਤੂੰ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾ ਰਾਣੀ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਜਬਾਨ ਦਾ ਸੁਖਨ ਪਰਤਾਂ ਪਾਵਾਂ ਦੱਜਖਾਂ ਵਿਚ ਸਜਾ ਰਾਣੀ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਰਾਜਿਆ ਸੱਚ ਬੋਲੀਂ ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਲੀਕ ਨਾ ਲਾ ਦੇਈਂ
ਜੇੜਾ ਸੁਖਨ ਜਬਾਨ ਤੇ ਆਖਿਓ ਈ ਸਾਹਾ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਭਾ ਦੇਈਂ
ਇਕੋ ਨਾਮ ਤੇ ਧਰਮ ਨੇ ਸੰਗ ਜਾਣਾ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਨਾ ਧਰਮ ਗਵਾ ਦੇਈਂ
ਭਲਕੇ ਸੱਦ ਕੇ ਚਾਰ ਚੰਡਾਲ ਰਾਜਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦੇਈਂ
ਜੇਕਰ ਮਾਰਨੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਿੱਤ ਤੇਰਾ ਬਨੋਬਾਸ ਜਰੂਰ ਭੁਗਾ ਦੇਈਂ
ਅੱਗੇ ਕੰਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਡੋਡੀ ਦੇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਟਵਾ ਦੇਈਂ
ਕਰਕੇ ਅਦਲ ਨੈਸ਼ੇਰਵਾਂ ਵਾਂਗ ਹੋ ਕੇ ਰੋਲਾ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਤੇ ਪਾ ਦੇਈਂ
ਤੈਨੂੰ ਲਾਵਸੀ ਭਾਗ ਭਗਵਾਨ ਸੱਚਾ ਖੱਟੀ ਪਾਪ ਦੀ ਆਪ ਲੁਟਾ ਦੇਈਂ
ਭਾਵੇ ਲੱਖ ਨਸੀਅਤਾਂ ਕਰੇ ਕੋਈ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਦੂਰ ਹਟਾ ਦੇਈਂ
ਕਰਸੀ ਚਮਨ ਆਬਾਦ ਕਰਤਾਰ ਤੇਰਾ ਬੂਟਾ ਪਾਪ ਦਾ ਜੜੋ ਕਟਾ ਦੇਈਂ
ਭਾਵੇ ਰਾਜ ਅਕਾਰਥ ਜਾਇ ਸਾਡਾ ਐਪਰ ਏਸ ਦੀ ਜਿੰਦ ਮੁਕਾ ਦੇਈਂ
ਜੇਕਰ ਅੰਤ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸਾਹਾ ਏਸ ਵਾਕ ਨੂੰ ਤੋੜ ਚੜਾ ਦੇਈਂ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਪਕੜ ਬੇੜਾ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦੇਈਂ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਏਹਨਾਂ ਨਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਕੇ ਸੁੱਖ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੂਲ ਨਾ ਪਾਇਆ ਸੁ
ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਨਾਰ ਤਲਵਾਰ ਨੰਗੀ ਜੇੜਾ ਛੋਹਿਆ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੁ
ਲੇਲੀ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮਸ਼ਗੂਲ ਹੋਈ ਮਜਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁਕਾਇਆ ਸੁ
ਸ਼ੀਰੀਂ ਲਈ ਫਰਿਹਾਦ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ ਚੀਰੇ ਸੈਲ ਤੇ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਆ ਸੁ
ਮੇਹੀਵਾਲ ਸੋਹਣੀ ਪਿੱਛੇ ਡੁੱਬ ਮੋਇਆ ਰੋਡਾ ਵੱਢ ਕੇ ਨਦੀ ਰੁੜਾਇਆ ਸੁ
ਸੱਸੀ ਸੁਤਿਆ ਰੈਨ ਗੁਜਾਰ ਦਿੱਤੀ ਪੂੰਨੂੰ ਗਾਫਲੀ ਵਿਚ ਖਪਾਇਆ ਸੁ
ਨਾਲ ਆਪ ਵੀ ਮਰੀ ਵਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਗੋਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਸੁ
ਯੂਸਫ ਨਾਲ ਜੁਲੈਖਾ ਨੇ ਕਹੀ ਕੀਤੀ ਫੜ ਕੇ ਕੈਦ ਦੇ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਸੁ
ਚੰਦਰਬਦਨ ਨੇ ਬਦਨ ਵਿਖਾਇਆ ਨਾ ਮਾਹਯਾਰ ਨੂੰ ਖਾਕ ਰੁਲਾਇਆ ਸੁ
ਮਿਰਜ਼ੇ ਸੋਹਬਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਦਿੱਤੀ ਤਨ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਜਲਾਇਆ ਸੁ
ਕਾਮ ਲਿਟਾ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਤੋਂ ਰਾਜ ਛੁਡਾਇਆ ਸੁ
ਰੰਨਾਂ ਭਰਬਰੀ ਜਿਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੀ ਨੇਹੁੰ ਨਾਲ ਹਥਵਾਨ ਦੇ ਲਾਇਆ ਸੁ
ਰਾਜੇ ਭੋਜ ਉੱਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਖਰਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਟਪਾਇਆ ਸੁ

ਕਿੱਸਾ ਸ਼ਾਹ ਬਹਰਾਮ ਦਾ ਸੁਣ ਕੋਈ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਵਹਿਣ ਵਹਾਇਆ ਸੂ
 ਦੱਸੇ ਰੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾ ਕੇ ਕੇਹੜੇ ਮਰਦ ਨੇ ਨਫਾ ਉਠਾਇਆ ਸੂ
 ਕਈ ਹੋਰ ਆਸਕ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਹੋਏ ਕਿੱਸਾ ਮੁਝ ਨੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਸੂ
 ਟੁੱਟੇ ਹਾਰੀਆਂ ਨਾਰੀਆਂ ਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਭਲਾ ਕਮਾਇਆ ਸੂ
 ਹੋਵਟ ਕ੍ਰਾਰੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ ਲਾ ਬੈਠਣ ਫੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੂ
 ਇਸ਼ਕ ਰੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਨਫਾ ਕੋਈ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਮਾਇਆ ਸੂ
 ਇਸ਼ਕ ਰੱਬ ਦਾ ਆਬਹਯਾਤ ਭਾਈ ਜਿਸ ਪਾਇਆ ਦੁੱਖ ਮਿਟਾਇਆ ਸੂ
 ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੀਏ ਜੇਹੜੀ ਗੱਲ ਪਿੱਛੇ ਜਨਮ ਪਾਇਆ ਸੂ
 ਉਸਨੇ ਜਨਮ ਅਕਾਰਥਾ ਗਾਲ ਲੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਭੁਲਾਇਆ ਸੂ
 ਚੰਦਰਵਤੀ ਦੇ ਜੇਹੀ ਨਾ ਰੰਨ ਭੈੜੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਯਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੂ
 ਤੋਹਮਤ ਝੂਠ ਤੂਫਾਨ ਅਜ਼ਗੈਬ ਕਹਿ ਕੇ ਦਿਲ ਰਾਜੇ ਯਾ ਮਾਰ ਤਪਾਇਆ ਸੂ
 ਰਾਜਾ ਤਤਫਦਾ ਪਿਆ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਕੂੜੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੇ ਆਣ ਸਤਾਇਆ ਸੂ
 ਇਕ ਪਲਕ ਨਾ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਆਵੇ ਰਾਣੀ ਕੁਫਰ ਦਾ ਬਾਣ ਚਲਾਇਆ ਸੂ
 ਕੂੜੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੱਚ ਪਛਾਣ ਬੈਠਾ ਐਸਾ ਹੋਣੀ ਨੇ ਚਿੱਤ ਭਰਮਾਇਆ ਸੂ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਦੇਖੋ ਕੰਮ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਲਾ ਕੇ ਚਿਣਗ ਸਮੁੰਦਰ ਜਲਾਇਆ ਸੂ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨਾ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆਈ ਐਸਾ ਸੋਗ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਯਾ
 ਕਦੀ ਉਠ ਬੈਠ ਕਦੀ ਲੇਟ ਜਾਵੇ ਐਧਰ ਚਿੱਤ ਅੰਦਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਯਾ
 ਦੇਸੇ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਰੀ ਛਕੜ ਵਕਤ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਆਣ ਹੋਯਾ
 ਨਿਤਨੇਮ ਅਸ਼ਨਾਨ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਤੇ ਪਲੰਘੋ ਉੱਠ ਕੇ ਤੁਰਨ ਰਵਾਨ ਹੋਯਾ
 ਰਾਜੇ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਓਸੇ ਵਕਤ ਰਾਜ਼ਰ ਦਰਬਾਨ ਹੋਯਾ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਦਰਬਾਨ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਆਨ ਕੇ ਕੁਲ ਦੀਵਾਨ ਹੋਯਾ
 ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਦੇ ਮੀਰ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਰੇ ਡਿੱਠਾ ਸ਼ਾਹ ਯਾਰੋ ਕਹਿਰਵਾਨ ਹੋਯਾ
 ਮੱਥਾ ਰਾਜੇ ਦਾ ਭਖੇ ਅੰਗਾਰ ਵਾਂਗੂ ਗੋਯਾ ਵਕਤ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਭਾਨ ਹੋਯਾ
 ਸੱਭੇ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਆਖਣ ਅਜ ਕੀ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਯਾ
 ਤੰਰ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਦਿੱਸੇ ਬੈਠਾ ਕੁਲ ਦੀਵਾਨ ਹੈਰਾਨ ਹੋਯਾ
 ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਆਣ ਬੈਠੇ ਜੇਹੜਾ ਨਿੱਤ ਤਹਕੀਕ ਅਸਥਾਨ ਹੋਯਾ
 ਭੜਕੀ ਅੱਗ ਅਜ਼ਗੈਬ ਦੀ ਵਿਚ ਸੀਨੇ ਦਿਲ ਰਾਜੇ ਦਾ ਭੁੱਜ ਕੇ ਨਾਨ ਹੋਯਾ
 ਆਖੇ ਹੁਣ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂ ਸੱਚੀ ਨਾਰ ਤੇ ਪੁੱਤ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੋਯਾ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਧਿਆਨ ਕਰ ਸੁਣੋ ਅੱਗੇ ਜੇਹੜਾ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਹੋਯਾ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਕੁਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਦੇਖੋ
 ਕਲੂ ਕਾਲ ਨੇ ਆਣ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਰਹੀ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਲਾਜ ਹਿਯਾ ਦੇਖੋ
 ਪੁੱਤਰ ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਮਸਖਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਦਿੱਤਾ ਧਰਮ ਦਾ ਤੁਖਮ ਉਠਾ ਦੇਖੋ
 ਬਿੱਛੂ ਮਾਰਨੋ ਡੰਗ ਨਾ ਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਚੁੰਮ ਕੇ ਸੀਸ ਤੇ ਚਾ ਦੇਖੋ
 ਬੱਚੇ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਕਦੇ ਨਾ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੁੰਦੇ ਚਾਹੇ ਚੁਲੀਆਂ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾ ਦੇਖੋ
 ਤੁੰਮੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਰਬੂਜ ਯਾਰੋ ਚਾਹੇ ਖੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਰਲਾ ਦੇਖੋ
 ਪੂਛ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸਿੱਧੀ ਭਾਵੇਂ ਪੱਥਰਾਂ ਹੇਠ ਦਬਾ ਦੇਖੋ
 ਵਿਸਟਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਾ ਕਾਗ ਰਹਿੰਦਾ ਚਾਹੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਪੜ੍ਹਾ ਦੇਖੋ
 ਚੋਰ ਚੋਰੀਓਂ ਬਾਝ ਨਾ ਮੂਲ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਦੇਖੋ
 ਗੁੰਡੀ ਰੰਨ ਨਾ ਯਾਰ ਦੇ ਬਾਝ ਰਹਿੰਦੀ ਕਾਲਾ ਓਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਰਵਾ ਦੇਖੋ
 ਭੈੜੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਾ ਖੰਫ ਖਾਦ ਭੈੜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਈ ਅਦਾ ਦੇਖੋ
 ਜੇਹਤਾ ਪੁੱਤ ਕਪੁੱਤ ਬਦਚਾਲ ਹੋਵੇ ਇੱਜਤ ਖਾਕ ਮੇਂ ਦੇ ਰੁਲਾ ਦੇਖੋ
 ਜੇਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਮੁਝ ਨੂੰ ਖੋਫ ਆਗਾ ਸੋਈ ਆਣ ਵਰਤੀ ਮੇਰੇ ਭਾ ਦੇਖੋ
 ਸੀਨ ਅੰਗ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਆਣ ਭਤਕੀ ਮੇਰੇ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਗਈ ਜਲਾ ਦੇਖੋ
 ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਬਸੰਤ ਚੰਡਾਲ ਹੋਇਆ ਦਿੱਤਾ ਓਸ ਨੇ ਧਰਮ ਗਵਾ ਦੇਖੋ
 ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੇ ਰੱਤ ਹੋਇਆ ਦੋਵਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦੇਖੋ
 ਮੇਨੂੰ ਜੀਵਣਾ ਜੇਹਰ ਸਮਾਨ ਹੋਇਆ ਭੈੜੇ ਪੁੱਤ ਦਿਤਾ ਬਤਾ ਤਾ ਦੇਖੋ
 ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਕੁਲ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੀ ਕੀਤਾ ਜਰਾ ਨਾ ਹੱਕ ਅਦਾ ਦੇਖੋ
 ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਚਿੱਤ ਅੰਦਰ ਦਿਤਾ ਰੱਬ ਨੇ ਹੋਸਲਾ ਢਾ ਦੇਖੋ
 ਹੋਸੀ ਖੁਸੀ ਮੇਂ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਕਰਾਂ ਸਾਦੀ ਸਭੇ ਨਮਟ ਹੋਏ ਸੁਖ ਚਾ ਦੇਖੋ
 ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਸੀ ਲੇਖ ਮੇਰਾ ਕਿਹੜਾ ਰੇਖ ਨੂੰ ਦੇ ਮਿਟਾ ਦੇਖੋ
 ਜੇਹਾ ਬੀਜਿਆ ਹੋ ਤੇਹਾ ਵੱਢਣਾ ਏ ਦੇਵਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ ਕੀ ਲਾ ਦੇਖੋ
 ਪੁੱਤ ਹੋਇ ਕੇ ਮਾ ਦੀ ਤਰਫ ਤੋਕੇ ਪਾਇਆ ਜੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਕਹਾ ਦੇਖੋ
 ਹੁੰਦੀ ਖਬਰ ਤਾ ਮਾਰਦਾ ਜੰਮਦੇ ਨੂੰ ਆਵੇ ਹੱਥ ਨਾ ਵਕਤ ਵਿਹਾ ਦੇਖੋ
 ਉੱਤੇ ਭਗਤ ਬਿਰਕਤ ਤੇ ਸੰਤ ਹੋਏ ਅੰਦਰ ਕਪਟ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਕਾ ਦੇਖੋ
 ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਨਾ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਦਿਤੀ ਵਿੱਦਿਆ ਸਿੰਧ ਰੁੜ੍ਹਾ ਦੇਖੋ
 ਲੱਥੀ ਚੜ੍ਹੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾਹੀਂ ਕਲੁਕਾਲ ਦਾ ਸਖਤ ਪ੍ਰਭਾ ਦੇਖੋ
 ਮੇਂ ਤਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪੁੱਤਰ ਨੇਕ ਮੇਰੇ ਛੇਕੜ ਹੋ ਗਿਆ ਕਰਮ ਸਹਾ ਦੇਖੋ
 ਸੁਖਾ ਸੁੱਖ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਧਾ ਲੱਗੀ ਆਣ ਦਰਿਆ ਦੀ ਢਾਹ ਦੇਖੋ
 ਕਰ ਕੇ ਮਿਹਨਤਾਂ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਦਿਤਾ ਰੱਬ ਨੇ ਜੜ੍ਹੋ ਪੁਟਾ ਦੇਖੋ
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਭੱਲਸੀ ਦਖ ਮੰਨੇ ਹੋਇਆ ਜਿਗਰ ਉੱਤੇ ਮੇਰੇ ਘਾ ਦੇਖੋ

ਗੁੱਗਾ ਜਾਣ ਕੇ ਨਾਗ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਛੋਕੜ ਗਿਆ ਜੇ ਡੰਗ ਚਲਾ ਦੇਖੋ
 ਅੱਸੇ ਪੁੱਤਰਾ ਥੀ ਔਤਰ ਰਹਿਣ ਚੰਗਾ ਦੇਵਾ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਅਜ ਮਰਵਾ ਦੇਖੋ
 ਧਰਮ ਕਰਮ ਗ੍ਰਹਸਤ ਦਾ ਨਸਟ ਕਰ ਕੇ ਦਿਤਾ ਵੱਖਰਾ ਪੰਥ ਚਲਾ ਦੇਖੋ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਗ੍ਰਹਸਤ ਦਾ ਧਰਮ ਭਾਈ ਸਾਰਾ ਤਸਾਂ ਨੇ ਦਿਆਂ ਬਤਾ ਦੇਖੋ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਫਰਜ਼ ਮਾਪਿਆ ਦੇ ਸਿਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਖੂਬ ਪ੍ਰਵਸਤ ਕਰਵਾਈਏ ਜੀ
 ਪੜ੍ਹਨੇ ਲਾਇਕ ਲੜਕਾ ਜਦੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਦਯਾ ਖੂਬ ਪੜ੍ਹਾਈਏ ਜੀ
 ਸੰਗਤ ਖਦਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਈਏ ਸ਼ੋਭਤ ਆਰਫਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈਏ ਜੀ
 ਆਠੇ ਜਾਮ ਸੁਭ ਕਰਮ ਦੀ ਲਾਗ ਲਾਈਏ ਹੁਨਰ ਹੱਥ ਦਾ ਕੁਝ ਸਿਖਲਾਈਏ ਜੀ
 ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭਜਨ ਦੀ ਪਵੇ ਆਦਤ ਤਦੋਂ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਸੁੱਖ ਪਾਈਏ ਜੀ
 ਪੰਝੀ ਸਾਲ . . . ਪੁੱਤ ਜੁਆਨ ਹੋਵੇ ਸਾਦੀ ਕੀਜੀਏ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਈਏ ਜੀ
 ਘਰੀ ਓਸ ਦੇ ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਨ ਹੋਵੇ ਆਪ ਬਾਨ-ਪ੍ਰਸਤ ਹੋ ਜਾਈਏ ਜੀ
 ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਬਨਵਾਸ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੋ ਗੀਤ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗਾਈਏ ਜੀ
 ਮਨ ਤਨ ਬਚ ਕਰਮ ਥੀ ਸੁੱਧ ਹੋ ਕੇ ਸਵਾ ਸਾਧਾ ਦੀ ਖੂਬ ਕਮਾਈਏ ਜੀ
 ਕੋਈ ਕਾਲ ਇਸ ਤੋਰ ਬਤੀਤ ਕਰ ਕੇ ਫੇਰ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਸਦਾਈਏ ਜੀ
 ਕਈ ਰੋਜ਼ ਫਿਰ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਕਰੀਏ ਸੱਚ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਧਰਾਈਏ ਜੀ
 ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰਾ ਦੀ ਕਰੀਏ ਚਿੰਤ ਲਾ ਕੇ ਆਠੇ ਜਾਮ ਨਾ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾਈਏ ਜੀ
 ਮਨ ਬੁਧਿ ਤੇ ਚਿਤ ਹੰਕਾਰ ਚਾਰੇ ਅੰਤਹਕਰਨ ਨੂੰ ਸੁਧ ਬਨਾਈਏ ਜੀ
 ਅੰਤਹਕਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਸੁੱਧ ਹੋਵੇ ਉਮ ਦ ਬਾਅਦ ਸੰਨਿਆਸ ਨੂੰ ਪਾਈਏ ਜੀ
 ਸਭੇ ਵਾਸਨਾ ਜੱਗ ਦੀ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਸੋਹੰ ਸਬਦ ਨੂੰ ਚਿਤ ਵਸਾਈਏ ਜੀ
 ਕਰ ਕੇ ਦਿਲੋਂ ਵੈਰਾਗ ਅਭਯਾਸ ਪ੍ਰਕਾ ਦਿਲ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਮਲਾਈਏ ਜੀ
 ਦਿਤਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨਾ ਤੀਨ ਨਾਤੀ ਸਾਧਨ ਤਿਹਾ ਦਾ ਖੂਬ ਪਕਾਈਏ ਜੀ
 ਕਰੀਏ ਜੋਗ ਅਭਯਾਸ ਦਾ ਕਿਆਸ ਪੱਕਾ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਸ਼ਾਸ ਚੜ੍ਹਾਈਏ ਜੀ
 ਜਾਗਰਤ ਸੁਪਨ ਸਖੋਪਤੀ ਤੀਨ ਤਜ ਕੇ ਤੁਰੀਆਤੀਤ ਮੇ ਜਾਇ ਸਮਾਈਏ ਜੀ
 ਕਰੀਏ ਸਦਾ ਸਤਸੰਗ ਨਿਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਦਿਲ ਤੇ ਗੰਗਤਾ ਭਾਵ ਮਿਟਾਈਏ ਜੀ
 ਦਿਲੋਂ ਦੁੱਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਅਸੰਗ ਹੋਈਏ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਇਕ ਠਹਿਰਾਈਏ ਜੀ
 ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਵਾਗੂੰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋਈਏ ਮੁੜ ਕੇ ਜਨਮ ਜੰਜਾਲ ਨਾ ਪਾਈਏ ਜੀ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਇਸ ਤੋਰ ਗ੍ਰਹਸਤ ਹੋਵੇ ਭੋਗ ਭੋਗ ਵੇਕੁੰਠ ਨੂੰ ਜਾਈਏ ਜੀ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਅੱਗੇ ਨਾਰ ਦਾ ਧਰਮ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਮੰਗੀ ਗੁੱਲ ਤ ਕਰੇ ਇਤਬਾਰ ਭਾਈ

ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਨਾਰੀ ਕੋਈ ਹੋਗ ਵਿਰਲੀ ਦੇਖੋ ਢੂੰਢ ਕੇ ਕੁਲ ਸੰਸਾਰ ਭਾਈ
ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਰਖਣ ਪਾਵਣ ਗ਼ੈਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪਯਾਰ ਭਾਈ
ਜੇਹੜੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗ਼ੈਰ ਤੱਕੇ ਜਾਵੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਨਰਕ ਮੰਝਾਰ ਭਾਈ
ਮਾਈ ਬਾਪ ਦੇਖੋ ਆਪਣੀ ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਰੰਭਦੇ ਬੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ
ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਵਿਚ ਸਾਖੀ ਹੱਥੀਂ ਦੇਣ ਫੇਰੇ ਲਾਵਾਂ ਚਾਰ ਭਾਈ
ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਤੇ ਅੱਗ ਗਵਾਹ ਕਰੇ ਕਰਦੇ ਦਾਨ ਸੰਕਲਪ ਉਚਾਰ ਭਾਈ
ਭਾਈਚਾਰੇ ਕੁਟੰਬ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਕਾਜ ਦਾ ਕੁਲ ਬਿਹਾਰ ਭਾਈ
ਕਈ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਇੱਜਤਦਾਰ ਬੰਦੇ ਉਤੇ ਲਾਵਦੇ ਦੰਮ ਹਜਾਰ ਭਾਈ
ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੋਰਨ ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ ਦਾ ਕੰਲ ਇਕਰਾਰ ਭਾਈ
ਜੇਕਰ ਅਕਲ ਦੇਵੇ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ਭਾਈ
ਪਤੀ ਮੁਕਤ ਤੇ ਭੁਗਤ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਪਤੀ ਮੁਰਾਰ ਭਾਈ
ਜੇਹੜੀ ਨਾਰ ਨੇ ਪਤੀ ਦੀ ਕਰੀ ਸੇਵਾ ਉਸਨੇ ਜਨਮ ਨੂੰ ਲਿਆ ਸੁਧਾਰ ਭਾਈ
ਤੁਲਸੀ ਠਾਕਰਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੇ ਨਾਰੀ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਾਈ
ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਮ ਅਰ ਵਰਤ ਰੱਖੇ ਚਲੇ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ
ਪੂਜੇ ਦਵੀਆ ਦੇਵਤੇ ਸਾਧੂਆ ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਜਾਇ ਕੇ ਨਹਾਵੇ ਕਈ ਵਾਰ ਭਾਈ
ਚਾਰੇ ਧਾਮ ਦਾ ਜਾਇ ਕੇ ਕਰੇ ਦਰਸਨ ਧਾਰੇ ਗਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਦਾ ਸਾਰ ਭਾਈ
ਸੱਭੇ ਪੁੰਨ ਉਸ ਦੇ ਬਰਬਾਦ ਜਾਂਦੇ ਜੇਹੜੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਵਿਸਾਰ ਭਾਈ
ਨਾਰੀ ਪਤੀ ਦੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਸੀਸ ਰੱਖੇ ਚਾਹੇ ਪਤੀ ਹੋਵੇ ਬੁਰਿਆਰ ਭਾਈ
ਜੁਏਬਾਜ ਸਰਾਬੀ ਤੇ ਚੋਰ ਹੋਵੇ, ਹੋਵੇ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਲੱਖ ਅਜ਼ਾਰ ਭਾਈ
ਲੰਗੜੇ ਪੰਚ ਤੇ ਹੱਥ ਵੀ ਟੁੰਡੇ ਹੋਵਨ ਹੋਵੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੰਮ ਤੇ ਕਾਰ ਭਾਈ
ਚਕੀ ਪੀਸ ਕੇ ਪਤੀ ਦੀ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਮਾਰੇ ਗ਼ੈਰ ਤੇ ਮੂਤ ਦੀ ਧਾਰ ਭਾਈ
ਜੇਸੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਅਕਲ ਵਜ਼ੀਰ ਦਦਾ ਦੇਵੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਭਾਈ
ਸੰਹਰੇ ਸੱਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੂਲ ਮੋੜੇ ਜੋੜੇ ਹੱਥ ਹੋਵੇ ਸੇਵਦਾਰ ਭਾਈ
ਉਸਦਾ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਭੀ ਮਾਨ ਹੋਵੇ ਜੇਹੜੀ ਪਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ-ਕਾਰ ਭਾਈ
ਜਿਸ ਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਰਾਮ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਤਾ ਸੱਜਾ ਓਹਦਾ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਭਾਈ
ਜੇਹੜੀ ਨਾਰ ਤੇ ਪਤੀ ਦਿਆਲ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵਦੀ ਹਾਰ ਭਾਈ
ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਟ ਅਸਮੇਧ ਦਾ ਪੁੰਨ ਹੋਵੇ ਚੱਲੇ ਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ
ਜੇਸੇ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੀ ਨਾਰ ਲੋਈ ਉਸ ਨੇ ਵੇਚ ਲਈ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਭਾਈ
ਮੰਨੀ ਪਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀਸ ਉਤੇ ਤਰੀ ਆਪ ਭਰਤਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਰ ਭਾਈ
ਓਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਪਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨੇ ਹੋਵੇ ਤੁਰਤ ਭਵਸਾਗਰੋਂ ਪਾਰ ਭਾਈ
ਅੰਪਰ ਪਰਤੀ ਭੀ ਜੱਤ ਤੇ ਸੱਤ ਰੱਖੇ ਮਾਤਾ ਤੁੱਲ ਜਾਨੇ ਦੂਜੀ ਨਾਰ ਭਾਈ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਇਸ ਤੋਂ ਗਿਹਸਤ ਹੋਵੇ ਤਾਹੀ ਪਾਵੀਏ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ਭਾਈ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਧਰਮ ਆਖਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਰੋ ਧਿਆਨ ਲੋਕੋ
 ਪੁੱਤਰ ਨੇਕ ਕਰੋੜਾ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੇਖੇ ਭਾਲ ਕੇ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਲੋਕੋ
 ਉੱਚਰ ਨਾਲ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਸਾਥ ਲੜਕਾ ਜਿੱਚਰ ਨਾਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਧਿਆਨ ਲੋਕੋ
 ਕਾਮ ਚਸਟਾ ਦਾ ਜਦੋਂ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ ਭੁੱਲ ਜਾਵਦੇ ਕੁਲ ਗਿਆਨ ਲੋਕੋ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਪਾਪੀ ਨਾਰੀ ਘਿੰਨ ਕੇ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਨ ਲੋਕੋ
 ਛੇਕੜ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਓਹ ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਦੁਸ਼ਟ ਬੁਧ ਅੰਸੇ ਬੇਈਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਨੇਮ ਧਾਰਨ ਜਾ ਕੇ ਤੀਰਥੀਂ ਕਰਨ ਇਸਨਾਨ ਲੋਕੋ
 ਰੱਖਣ ਵਰਤ ਚੰਦਰੋਟ ਦੇ ਉਮਰ ਸਾਰੀ ਸੋਮਪਾਕ ਅਪਰਾਧ ਸਦਾਨ ਲੋਕੋ
 ਬਨੋਬਾਸ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨ ਚਾਹੇ ਭਾਵੇਂ ਯੱਗ ਅਨੇਕ ਰਚਾਨ ਲੋਕੋ
 ਭਾਵੇਂ ਠਾਕਰਾਂ ਦੀ ਜਾ ਕੇ ਕਰਨ ਪੂਜਾ ਚਾਹੇ ਸ਼ਿਵਾਂ ਤੇ ਨੀਰ ਚੜ੍ਹਾਨ ਲੋਕੋ
 ਨਿਸਫਲ ਜਾਵਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਸਾਰੇ ਜਹੜੇ ਮਾਤਾ ਤੇ ਪਿਤਾ ਚੁਖਾਨ ਲੋਕੋ
 ਸਰਵਣ ਵਾਂਗ ਪੁੱਤਰ ਵਿਰਲੇ ਹੋਣ ਕੋਈ ਮਾਈ ਬਾਪ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਧਰਮ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਵੇਦ ਅੰਦਰ ਸਾਰਾ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਅਜ ਬਿਆਨ ਲੋਕੋ
 ਜੇਹੜਾ ਮਾਈ ਤੇ ਬਾਪ ਦੀ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਸੋਈ ਪੁੱਤ ਹੋ ਅਕਲ ਕੀ ਖਾਨ ਲੋਕੋ
 ਮਾਈ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਰੂਪ ਜਾਣੇ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਮਸਾਲ ਭਗਵਾਨ ਲੋਕੋ
 ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕਸਟ ਹੋਵੇ ਦੇਵੇ ਅੰਸ਼ਧੀ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਆਨ ਲੋਕੋ
 ਕਿਸੀ ਤੌਰ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਦੁੱਖ ਹੋਵੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਵਧਾਨ ਲੋਕੋ
 ਇਹ ਫਰਜ਼ ਮਾ ਬਾਪ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਉੱਤੇ ਏਹੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਕਲਯਾਨ ਲੋਕੋ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਸੋਈ ਨਰਕ ਚੁਰਾਸੀਆ ਪਾਨ ਲੋਕੋ
 ਵਿਸ਼ਵਾ ਮਿਤ੍ਰ ਦੇ ਪੁੱਤਾ ਦਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋਯਾ ਮੰਨੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਬਾਨ ਲੋਕੋ
 ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰਸਾਂ ਤਾਹੀਂ ਸੁਖੀ ਹੋਸੀ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਲੋਕੋ
 ਜੇਸਾ ਮੁਝ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਅੰਸਾ ਹੋਰ ਨਾ ਦੁਖੀ ਇਨਸਾਨ ਲੋਕੋ
 ਪਾਪੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਪਾਪ ਨਾਰੀ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਏਹ ਕਰਨ ਵਖਾਨ ਲੋਕੋ
 ਮਾਈ ਤਰਫ਼ ਪੁੱਤਰ ਨਿਗਾਹ ਗ਼ਰ ਤਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰੀਏ ਹੜੇ ਮੇਦਾਨ ਲੋਕੋ
 ਜੇਹੜੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਛੋੜ ਬੰਨ ਜਾਣੇ ਜੀਵਦੇ ਮਿਰਤੂ ਸਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਪੁੱਤਰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆ ਦੇ ਜੱਸ ਜਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵਧਾਨ ਲੋਕੋ
 ਸਾਡੇ ਭਾਗ ਭੰਡੇ ਭੰਡੇ ਪੁੱਤ ਹੋ ਕੀਤੇ ਖਲਕ ਦੇ ਵਿਚ ਬ-ਸਾਨ ਲੋਕੋ
 ਮੇਰਾ ਜੀਵਨਾ ਮਿਰਤ ਸਮਾਨ ਹੋਇਆ ਲਾਇਆ ਪੁੱਤ ਪਾਪੀ ਮੀਨ ਬਾਨ ਲੋਕੋ
 ਸੁਲੀ ਚਾੜ੍ਹ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਸਾ ਤਾਹੀਂ ਸੁਖੀ ਹੋਸੀ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਲੋਕੋ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਪੁੱਤ ਕਪੁੱਤ ਜੰਮੇ ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਹੋਵੇ ਮੋਹਰਖਾਨ ਲੋਕੋ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਚੋਬਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਏਸੇ ਵਕਤ ਬਸੰਤ ਬੁਲਾ ਲਿਆਓ ਕਿਸੀ ਤੌਰ ਦਾ ਉੱਜਰ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਜੇ ਧੱਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਅਗੇ ਨੂੰ ਲਾ ਲਿਆਓ ਕੋਈ ਖੌਫ ਨਾ ਰਖਣਾ ਚਿੱਤ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਹੰਥਕੜੀ ਅਤੀ ਲਗਾ ਲਿਆਓ ਮਤਾਂ ਦਾਅ ਲਾ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਨੱਸ ਜਾਵੇ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆਓ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਡਾਲ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਕਰੋ ਹਾਜ਼ਰ ਤੱਕ ਗਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਅਤਾ ਲਿਆਓ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਖੋਹਲਣਾ ਭੇਦ ਕੋਈ ਨਾਲੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਾਲ ਅਲਾ ਲਿਆਓ

ਸੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਜਾਣਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੇ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਆਵਣਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ

ਹੋਯਾ ਸਾਹ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਸਖਤ ਯਾਰੋ ਤਦੋਂ ਸੰਤਰੀ ਉਠ ਸਿਧਾਵਦੇ ਨੇ ਆਖਣ ਅੱਜ ਭਗਵਾਨ ਜੇ ਸੁੱਖ ਰੱਖੇ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਵਦੇ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਖਬਰੇ ਕੇਹੀ ਕਰਸੀ ਵਿਚੇ ਵਿਚ ਪਏ ਪੱਛੋਤਾਵਦੇ ਨੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੋਚ ਅਰ ਫਿਕਰ ਕਰਦੇ ਪਾਸ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੇ ਜਾਵਦੇ ਨੇ ਓਧਰ ਵੀਰ ਦੋਵੇ ਮਾਲਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠ ਗੀਤ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗਾਵਦੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤਰੀ ਦੋਹਾਂ ਸਹਿਜਾਦਿਆ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਪ੍ਰਣਾਮ ਬੁਲਾਵਦੇ ਨੇ ਜਹੜਾ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਹੋਯਾ ਸਾਰਾ ਖੋਹਲ ਕੇ ਹਾਲ ਸੁਨਾਵਦੇ ਨੇ ਜਹੜੇ ਤੌਰ ਦਾ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਓਹ ਭੀ ਹਾਲ ਤਮਾਮ ਬਤਾਵਦੇ ਨੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਸਾਰਾ ਖੋਹਲ ਕੇ ਭੇਤ ਜਤਾਵਦੇ ਨੇ ਛੋਰਤ ਆਖਦੇ ਏਹ ਨਾ ਕਰੋ ਰੱਤੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਵਦੇ ਨੇ ਓਸੇ ਵਕਤ ਟੁਰ ਪਏ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਦੋਵੇ ਅਗੇ ਰਤੀ ਨਾ ਉੱਜਰ ਚਲਾਵਦੇ ਨੇ ਖਬਰੇ ਅਜ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਹੋਸੀ ਦੋਵੇ ਵੀਰ ਦਲੀਲ ਦੁੜਾਵਦੇ ਨੇ ਅਗੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕੂੜ ਨਾ ਬੋਲਣਾ ਈ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮਤਾ ਪਕਾਵਦੇ ਨੇ ਜਹੜੀ ਬਣੀ ਸੋ ਸੀਸ ਤੇ ਕੱਟ ਲੈਸਾ ਅੱਪਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਹੀ ਡੁਲਾਵਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾ ਸੱਚ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਲਿਆ ਤਕਵਾ ਦਿੰਦੇ ਜਾਨ ਨਾ ਕੂੜ ਅਲਾਵਦੇ ਨੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇ ਇਕੋ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾਵਦੇ ਨੇ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਕਚੋਹਰੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆਏ ਅੱਗੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਦੇ ਨੇ

ਰਾਜੇ ਦਾ ਕ੍ਰੋਧੀ ਹੋਣਾ ਬਸੰਤ ਉੱਤੇ

ਰਾਜੇ ਪਕੜ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਬਾਂਹ ਤਾਈ ਬੋਲੀ ਸੱਚ ਏ ਸੁਖਨ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਐਸਾ ਕਰੋਧ ਦਾ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜੋਸ ਹੋਇਆ ਮੱਥਾ ਵਾਗ ਅੰਗਿਆਰਾ ਦੇ ਲਾਲ ਕੀਤਾ ਛਮਕੀ ਪਕੜ ਕੇ ਦਸਤ ਦੇ ਵਿਚ ਯਾਰੋ ਮਾਰ ਮਾਰ ਬਸੰਤ ਨਢਾਲ ਕੀਤਾ

ਨਾਲੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਨਿੱਜ ਜੰਮਦੇ ਮੇਰਾ ਜੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁਕਾਲ ਕੀਤਾ
ਲੱਖ ਲਾਹਣਤਾ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜੰਮਣੇ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜੰਮ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵਾਲ ਕੀਤਾ
ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਿੱਦਿਆ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਘੱਤੀ ਕੋਈ ਇਕ ਨਾ ਨੇਕ ਅਮਾਲ ਕੀਤਾ
ਐਸਾ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇ ਪਾਪੀਆ ਓਇ ਤਰਫ ਮਾ ਦੀ ਬੁਰਾ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਕਰੇਗਾ ਯਾਦ ਆਪੇ ਜਦੋਂ ਬਕਰੇ ਵਾਂਗ ਹਲਾਲ ਕੀਤਾ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਇਲਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚੰਗਾ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਵੈਰਾਗ ਹੋਯਾ
ਮੈਨੂੰ ਜੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤੇ ਸੋਹਣਾ ਗਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਦਾ ਪਾਕ ਹੋਯਾ
ਮੇਰੇ ਜਿਗਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਨੇ ਜ਼ਖਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤ ਨਹੀ ਪੰਦਾ ਨਾਗ ਹੋਯਾ
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਜਾਵਸੀ ਦੁੱਖ ਮੇਰਾ ਮੇਰੇ ਜਿਗਰ ਉੱਤੇ ਕਾਲਾ ਦਾਗ ਹੋਯਾ
ਸਾਡੀ ਹੰਸ ਦੇ ਵਾਂਗਰਾਂ ਬੰਸ ਉੱਜਲ ਪੈਦਾਵਾਰ ਇਹ ਚੰਦਰਾ ਕਾਗ ਹੋਯਾ
ਹੁੰਦੀ ਖਬਰ ਜੇ ਮਾਰਦਾ ਜੰਮਦੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਵਿਗੜਿਆ ਪਾਸਾ ਨਾ ਜਾਗ ਹੋਯਾ
ਸੁੱਖ ਓਸ ਦੇ ਨਹੀਂ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਦਾ ਧੁਰੇ ਅਭਾਗ ਹੋਯਾ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ ਮੇਰਾ ਚੰਦਰੇ ਦਾ ਭੇੜਾ ਭਾਗ ਹੋਯਾ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਕਾ

ਅੱਗੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਦੀ ਨਹੀ ਤਕਸੀਰ ਸਾਈ
ਬੁਰੇ ਹੋਵਦੇ ਮਕਰ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਖੇੜਾ ਨੇਹਲ ਦੇਵਣ ਬਿਨਾਂ ਨੀਰ ਸਾਈ
ਕੂੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਦਿਲੋ ਇਤਬਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅੰਵੇ ਮਾਰ ਨਾਹੀਂ ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਸਾਈ
ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਜੋ ਰਵਿਆ ਦੁਧ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਨੀਰ ਸਾਈ
ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅੰਡਾ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀਤਾ ਪਕੜੇ ਗਿਆਨ ਧਾਰੇ ਦਿਲ ਧੀਰ ਸਾਈ
ਜ਼ਾਲਮ ਹੋਇ ਕੇ ਵਾਗ ਕਸਾਈਆਂ ਦੇ ਕੀਤਾ ਮਾਰ ਕੇ ਵੀਰ ਜ਼ਹੀਰ ਸਾਈ
ਜੇਹੜੇ ਅਦਲ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜੁਲਮ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਦੋਜਖਾਂ ਵਿਚ ਅਖੀਰ ਸਾਈ
ਤਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਜੇਰ ਸਾਡਾ ਅੰਪਰ ਮਾਰ ਨਾ ਜੁਲਮ ਦਾ ਤੀਰ ਸਾਈ
ਬੁਧਵਾਨ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਹੈ ਤੂੰ ਕੋਈ ਅਜਲ ਦੀ ਕੇਢ ਨਜੀਰ ਸਾਈ
ਕਰਦੇ ਨਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਨਾਹੀਂ ਜੇਹੜੇ ਆਰਫਾਂ ਦੇ ਦਾਮਨਗੀਰ ਸਾਈ
ਸੁਣੀ ਗੱਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ ਕਰਦੇ ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਦਨਾ ਗੰਭੀਰ ਸਾਈ
ਅੰਪਰ ਨਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਕੇਹਾ ਮਾਰੇ ਇਹਨਾ ਨੇ ਵਲੀ ਤੇ ਪੀਰ ਸਾਈ
ਏਸ ਕੁਫਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਸੱਚ ਕੇਹੜਾ ਪੁੰਛ ਕੁਲ ਨੂੰ ਨਾਲ ਤਦਬੀਰ ਸਾਈ
ਬੈਠ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਦਨਾ ਸਾਰੇ ਮਨਸੀ ਹੋਰ ਦੀਵਾਨ ਵਜੀਰ ਸਾਈ
ਪੁੰਛੇ ਸਾਰਿਆ ਨੂੰ ਸਾਹ ਕਸਮ ਦੇ ਕੇ ਬੈਠੇ ਕੁਲ ਉਮਰਾਹ ਅਮੀਰ ਸਾਈ

ਦੇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਸੱਚ ਆ ਆਖੇ ਮਾਰੋ ਸੀਸ ਮੇਰੇ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਸਾਈਂ
ਪੁੱਤਰ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਖ ਨਾ ਹੱਥ ਆਸੀਂ ਹੋਸੇਂ ਭੋਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਅਸੀਰ ਸਾਈਂ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਅੱਗੇ ਤੇਰੀ ਰਚੀ ਮਰਜ਼ੀ ਜਾਵੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਨਾਲ ਤਕਦੀਰ ਸਾਈਂ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾ ਤੈਨੂੰ ਦੇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਾ ਦੇਸਾਂ
ਜੇਕਰ ਫੇਰ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਬੋਲਿਓ ਈ ਖੰਜਰ ਮਾਰ ਕੇ ਸੀਸ ਉਡਾ ਦੇਸਾ
ਅਦਲ ਅਦਲ ਜੋ ਪਿਆ ਪੁਕਾਰਦਾ ਏਂ ਹੁਣੇ ਅਦਲ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਵਖਾ ਦੇਸਾ
ਜੈਸਾ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਤੇਰੇ ਵੀਰ ਪਾਪੀ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਸਾਂ
ਮੈਨੂੰ ਰਾਜ ਤੇ ਭਾਗ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾਹੀਂ ਭੈੜੀ ਵੰਸ ਦਾ ਤੁਖਮ ਉਡਾ ਦੇਸਾਂ
ਜਿਵੇਂ ਜਿਗਰ ਮੇਰੇ ਇਸ ਨੇ ਕਰਦ ਲਾਈ ਤਿਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦੇਸਾਂ
ਸ਼ਹਿਰੋ ਬਾਹਰ ਗਡਾਇ ਕੇ ਸਾਰ ਸੂਲੀ ਹੁਣੇ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਨਾਲ ਟੰਗਾ ਦੇਸਾਂ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਮੈਂ ਖਾਵਸਾਂ ਅੰਨ ਪਿੰਛੇ ਪਹਿਲੇ ਦੇਸ ਦੀ ਜਿੰਦ ਮੁਕਾ ਦੇਸਾਂ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਕਾ

ਜਾ ਕੇ ਰੂਪ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਪਿਤਾ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਮਾਨ ਲੱਗੋ
ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਕੂੜੀਆਂ ਅੰਰਤਾ ਦੇ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਨ ਲੱਗੋ
ਹਾਕਮ ਹੋਇ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਲੱਕ ਬੱਧਾ ਜਾਨ ਬੁਝ ਕੇ ਦੋਜ਼ਖੀਂ ਜਾਨ ਲੱਗੋ
ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਰਹਿਮ ਚਾਹੀਏ ਹੱਥੋ ਜਿੰਦ ਤੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਨ ਲੱਗੋ
ਕੰਹੜਾ ਖੂਨ ਕੀਤਾ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਨੇ ਜੀ ਜਿਸਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਿੰਦ ਭਗਵਾਨ ਲੱਗੋ
ਨਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਮਾਰਦਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਵੱਢ ਕੇ ਅੱਕ ਲਗਾਨ ਲੱਗੋ
ਦਸਰਥ ਵਾਂਗ ਕੋਕਈ ਦੇ ਲੱਗ ਆਖੇ ਕਿਹਾ ਕੁਫਰ ਦਾ ਬਾਨ ਚਲਾਨ ਲੱਗੋ
ਝੂਠੀ ਗੱਲ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮੁਫਤ ਦੇ ਵਾਇਦੇ ਪਾਨ ਲੱਗੋ
ਥੋੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਮਿੱਟੀ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪੁਟਾਨ ਲੱਗੋ
ਹਾਇ ਹਾਇ ਇਹ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਆਪਣੀ ਬੰਸ ਗਵਾਨ ਲੱਗੋ
ਚੋਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਧ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਏਂ ਚੰਗਾ ਧਰਮ ਦਾ ਅਦਲ ਠਹਿਰਾਨ ਲੱਗੋ
ਤੈਨੂੰ ਰੱਤੀ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਖੰਫ ਨਾਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤ ਮਰਵਾਨ ਲੱਗੋ
ਹੋ ਕੇ ਛੱਤਰੀ ਦਯਾ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤੀ ਚੰਗਾ ਕਰਨ ਤੂੰ ਪੁੰਨ ਤੇ ਦਾਨ ਲੱਗੋ
ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਸੀਬ ਨਾਹੀਂ ਹੱਥੋ ਰੱਤ ਅਸਾਡੜੀ ਨਹਾਨ ਲੱਗੋ
ਬਿਛ ਪਾਪ ਦਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਫਲਣਾ ਏਂ ਬੂਟਾ ਧਰਮ ਦਾ ਜੜ੍ਹੋ ਕਟਾਨ ਲੱਗੋ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਰਹਿਮ ਕਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਰੱਬ ਭੁਲਾਨ ਲੱਗੋ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਚੋਬਦਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਭਾ ਤੇ ਅਭੀ ਨਿਕਾਲ ਦੇਹੋ
ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਖਤ ਜਵਾਬ ਕਰਦਾ ਕੋਈ ਦੇਸ ਨੂੰ ਮੱਤ ਸਿਖਾਲ ਦੇਹੋ
ਇਹ ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਜਿੰਦ ਗਵਾਵਦਾ ਏ ਮੇਰੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਤੋ ਪੂਰੇ ਟਾਲ ਦੇਹੋ
ਆ ਕੇ ਹੋਣੀ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦੀ ਬੁੱਧ ਮਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾ ਦੇਹੋ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੇ ਵਰਜਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ-ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਡਾਲ ਦੇਹੋ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਰੂਪ ਕਾ

ਰਾਜੇ ਹੁਕਮ ਦਰਬਾਨ ਨੂੰ ਸਖਤ ਦਿਤਾ ਚਸਮਾਂ ਅੱਗ ਵਾਂਙ ਕਰ ਕੇ ਲਾਲ ਲੋਕੋ
ਉਸ ਵਕਤ ਦਰਬਾਨ ਨੇ ਪਕਤ ਬਾਹੋ ਦਿਤਾ ਸਭਾ ਤੋ ਰੂਪ ਨਿਕਾਲ ਲੋਕੋ
ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਮੂਲ ਜਾਵੇ ਨੈਣੀਂ ਰੋਵਦਾ ਨੀਰ ਉਛਾਲ ਲੋਕੋ
ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਸਭਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠਾ ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਡਾਢਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕੋ
ਬੈਠਾ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਵਦਾ ਸੀ ਬਖਸ਼ੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਲੋਕੋ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਧਿਆਨ ਕਰ ਸੁਣੇ ਅੱਗੇ ਸਾਰਾ ਕਹਾਂ ਮੈਂ ਸਭਾ ਦਾ ਹਾਲ ਲੋਕੋ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਆਜਜ਼ ਹੋਇ ਬਸੰਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਮੈਨੂੰ ਕਾਸ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਾਰਦੇ ਹੋ
ਮੇਰੇ ਕਿਤ ਦਾ ਹਾਲ ਭਗਵਾਨ ਜਾਣੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੋ
ਝੂਠੀ ਗੱਲ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਇਤਬਾਰ ਕਰ ਕੇ ਰੇਖ ਆਪਣੀ ਮਥਿਓਂ ਟਾਰਦੇ ਹੋ
ਕੋਈ ਅਦਲ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਖੋ ਜਾਨ ਬੁੱਝ ਕਿਉਂ ਖੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹੋ
ਸਦੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਪੰਡਤਾਂ ਰਮਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨਤਾਰਦੇ ਹੋ
ਗੰਗਾ ਜਲੀ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਸੀਸ ਰੱਖੋ ਕਸਮਾਂ ਰਾਮ ਦੀਆ ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰਦੇ ਹੋ
ਜੇਹੜੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਆਵੇ ਉਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਭਰਮ ਨਿਵਾਰਦੇ ਹੋ
ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਜੋ ਮੁਝ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਏ ਮੇਰਾ ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਪਿਤਾ ਮਾਰਦੇ ਹੋ
ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਤਾਬਿਆਦਾਰ ਹਾਂ ਮੈਂ ਚਾਹੇ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਨਘਾਰਦੇ ਹੋ
ਮੈਨੂੰ ਮਰਨ ਦਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਖੰਫ ਨਹੀਂ ਐਪਰ ਭਾਰ ਕਿਉਂ ਸੀਸ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਹੋ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਲ ਦਾ ਚੁੱਕ ਕੜਾਹ ਤਾਓ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਡਾਰਦੇ ਹੋ
ਖੰਨੀ ਲੋਹ ਦੀ ਤਾਇ ਕੇ ਹੱਥ ਰੱਖੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੱਗ ਦਾ ਰੱਖ ਅੰਗਾਰਦੇ ਹੋ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੇ ਉਂਗਲੀ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲੱਗੇ ਖੰਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸੀਸ ਉਤਾਰਦੇ ਹੋ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਕਹੇ ਬਸੰਤ ਨੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾ ਐਵੇਂ ਮਕਰ ਨਾ ਪਿਆ ਖਲਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ

ਕੂੜੀ ਕਸਮ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਪਾਪੀਆਂ ਦੀ ਕੂੜਾ ਗਯਾਨ ਬਿਬੇਕ ਵਿਚਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਝੂਠ ਨੇਮ ਕਸਮਾਂ ਲੱਖ ਚੁਕ ਜਾਂਦੇ ਜੇਹੜੇ ਠੱਗ ਤੇ ਚੋਰ ਬਦਕਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਮੈਂ ਆਯਾ ਤੇਰਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਇਤਬਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਹੁੰਦੀ ਖਬਰ ਜੇ ਪੁੱਤ ਬਦਕਾਰ ਹੋਸੀ ਕਰਦਾ ਵੱਢ ਟੋਟੇ ਤੇਰੇ ਚਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਅੰਸਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹਤਿਆਰਿਆ ਓਇ ਤਰਫ ਮਾਂ ਦੀ ਬੁਰਾ ਇਸਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਐਸੀ ਕਰੇ ਨਾ ਨੀਚ ਚੰਡਾਲ ਕੋਈ ਜੇਹੜੀ ਕਰੀ ਤੈਂ ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਜਹਾਨ ਦੇ ਬਾਲ ਦਿਤੀ ਅਜੇ ਬਣੇ ਤੂ ਤਾਬਿਆਦਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਅਜੇ ਮੇਹਰ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਲੋੜਨਾ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਾਰ ਕੇ ਜਿਗਰ ਕਟਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦੇਸਾਂ ਤੇਰਾ ਵੰਡ ਲੈਸਾ ਸਾਰਾ ਪਿਆਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਮੇਰਾ ਜੀਵਣਾ ਤਦੇ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋਸੀ ਸੂਲੀ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇਸਾਂ ਤੈਂਨੂੰ ਮਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਛੋਡਸਾਂ ਮੂਲ ਤੈਂਨੂੰ ਚਾਹੇ ਚੁੱਕ ਤੂੰ ਨੇਮ ਹਜ਼ਾਰ ਦੁਸ਼ਟਾ

ਵਾਕ ਗਿਆਨ ਦਾਸ ਦੀਵਾਨ ਕਾ

ਗਿਆਨ ਦਾਸ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਮੇਰਾ ਮੰਨ ਤੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਰਾਜਾ
 ਅਜੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਵਿਸੇ ਦੀ ਖਬਰ ਕੇਹੀ ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ ਬਾਲ ਰਾਜਾ
 ਕਾਮ-ਚੇਸਟਾ ਫੁਰੇ ਨਾ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾ ਏਤਨਾ ਕਰੋ ਖਿਆਲ ਰਾਜਾ
 ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੀਮਤਾ ਕੂੜੀਆ ਦੇ ਝੁੱਗਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਾ ਗਾਲ ਰਾਜਾ
 ਪੁੱਤਰ ਹੱਥ ਆਵਨ ਕਰਮਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਦਿਆਲ ਰਾਜਾ
 ਪੱਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋਵੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਗਿਣੇ ਕੰਗਾਲ ਰਾਜਾ
 ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਗਿ੍ਹਸਤ ਨਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਝ ਬਿਰਥਾ ਧਨ ਮਾਲ ਰਾਜਾ
 ਪੁੱਤਰ ਜੁਆਨ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਰਾਜਾ
 ਭੰਦੇ ਜਗ ਤੇ ਫਿਰਨ ਕਲਬੂਤ ਖਾਲੀ ਨੇਤ੍ਰ ਰੋਦਿਆਂ ਹੋ ਗਏ ਲਾਲ ਰਾਜਾ
 ਪਾਪੀ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰ ਦੋਹੇ ਕਰੋ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲ ਰਾਜਾ
 ਇਸ ਤੇ ਨਫਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਆਯਾ ਬੁਰਾ ਹੋਵਦਾ ਕਰੋਧ ਚੰਡਾਲ ਰਾਜਾ
 ਪੱਛੋਤਾਵਸੇ ਤੂੰ ਦੇਸ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤਰ ਲਾਲ ਰਾਜਾ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਅੱਗੇ ਤੇਰੀ ਰਹੀ ਮਰਜੀ ਸਾਡਾ ਉਜਰ ਨਹੀਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਾਜਾ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਕਹੇ ਦੀਵਾਨ ਨੂੰ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਤੈਂਨੂੰ ਜਰਾ ਭੀ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਨਾਹੀਂ
 ਗੱਡੀਵਾਨ ਨੂੰ ਸੜਕ ਜੇ ਸਾਫ ਦਿਸੇ ਵਾਹਯਾਤ ਕਰਦਾ ਪੋਸ਼ ਪੋਸ਼ ਨਾਹੀਂ
 ਜਿਸ ਦਾ ਐਥ ਬਦਕਾਰ ਸਭ ਜਾਹਰ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਭਲਾ ਬੇਦੋਸ਼ ਨਾਹੀਂ
 ਐਵੇਂ ਉਮਰ ਨਦਾਨ ਦਾ ਭਰਮ ਤੈਂਨੂੰ ਕਲ੍ਹਕਾਲ ਦਾ ਸਮਝਦਾ ਜੋਸ਼ ਨਾਹੀਂ

ਹਾਂਡੀ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਉਬਾਲ ਖਾਵੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹਿੱਲਟੋ ਫੇਰ ਸਿਰਪੋਸ਼ ਨਾਰੀ
 ਜੇਹੜੇ ਦੁਧ ਮਲਾਈਆਂ ਖਾਣ ਪੇੜੇ ਹੋਵੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਨਾਰੀ
 ਕੱਲੀ ਵੇਖ ਕੇ ਨਾਰ ਮੁਟਿਆਰ ਸੋਹਣੀ ਰਹਿੰਦਾ ਕਦੇ ਵਸਈ ਖਮੋਸ਼ ਨਾਰੀ
 ਕਲੂਕਾਲ ਨੇ ਸਮਾਂ ਪੁੱਤ ਦਿੱਤਾ ਸਿਰ ਬੰਦਿਆ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਾਰੀ
 ਚਸ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਜਿਸ ਤੇ ਪਕੜਦਾ ਚਿੱਤ ਭਰੋਸ਼ ਨਾਰੀ
 ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਲ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ ਪਰਮਗਤੀ ਨੂੰ ਪਾਵਨਾ ਓਸ ਨਾਰੀ
 ਜੇਹੜਾ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨਸਾਫ ਹੋਵੇ ਓਸ ਅਦਲ ਦਾ ਕੀਜੀਏ ਰੋਸ ਨਾਰੀ
 ਜੇਹੜਾ ਆਦਮੀ ਧਰਮ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਾਰੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ਦੇ ਮਰਨੇ ਸੰਦਾ ਓਸੇ ਵਾਸਤੇ ਮੁਝ ਅਫਸੋਸ ਨਾਰੀ

ਵਾਕ ਧਰਮ ਚੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਕਾ

ਧਰਮ ਚੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਹੱਥ ਜੜੇ ਕਰਦਾ ਸਾਹ ਤੂੰ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਨਾਰੀ
 ਦਾਨਸਵੰਦ ਦਾਨਾ ਜੋ ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਨਾਰੀਆ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਨਾਰੀ
 ਬਾਲ ਉਮਰ ਹੋ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤੇਰਾ ਅਜੇ ਏਸ ਨੂੰ ਜੱਗ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾਰੀ
 ਅੰਵੇ ਭਰਮ ਅਗਯਾਨ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਤ ਬਦੇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾਰੀ
 ਉੱਤਰ ਵਕਤ ਰਾਜਾ ਤੇਰੇ ਸੋਚਣੇ ਦਾ ਜਿਧਰ ਹੋਵਦਾ ਭੋਰ ਉਡਾਰ ਨਾਰੀ
 ਜੇਕਰ ਤੀਰ ਨਿਸਾਨਿਓ ਖੁੱਸ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਲਗਦਾ ਹੱਥ ਸਿਕਾਰ ਨਾਰੀ
 ਇਕ ਵਾਰ ਜੋ ਰੂਹ ਉਡਾਰ ਹੋਯਾ ਦਿੰਦਾ ਬੁਤ ਨੂੰ ਫੇਰ ਦੀਦਾਰ ਨਾਰੀ
 ਜੇਹੜਾ ਅੱਜ ਮਲਾਹ ਨੇ ਪੂਰ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਫੇਰ ਬੇੜਾ ਅਸਵਾਰ ਨਾਰੀ
 ਉੱਚਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲੜਕੇ ਜਿੱਚਰ ਲੱਗਦਾ ਕਿਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਰੀ
 ਜੇੜੇ ਵਕਤ ਵਜਾਹੀਆ ਜਾਣ ਕੁੜੀਆ ਹਲ ਕੇ ਕੱਠੀਆਂ ਪੰਟ ਭੰਡਾਰ ਨਾਰੀ
 ਹਾਂਡੀ ਕਾਠ ਦੀ ਚੜ੍ਹੇ ਨਾ ਵਾਰ ਦੂਜੀ ਬੇੜੀ ਕਾਰਜਾ ਦੀ ਲਗ ਪਾਰ ਨਾਰੀ
 ਇਕ ਵਾਰ ਜੋ ਡਾਰ ਤੋਂ ਫੁਲ ਟੁੱਟਾ ਮੁੜ ਕੇ ਹੱਗਦਾ ਫੇਰ ਓਹ ਡਾਰ ਨਾਰੀ
 ਜੇੜੀ ਇਸੜੀ ਦਾ ਪਤੀ ਫੌਤ ਹੋਯਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਹਵਦਾ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਨਾਰੀ
 ਇਕ ਵਾਰ ਚੜ੍ਹੀ ਜੇੜੀ ਸੇਜ ਉਤੇ ਉਸਦਾ ਕਵਾਰੀਆ ਵਾਗ ਹਿਤਕਾਰ ਨਾਰੀ
 ਜਦੋਂ ਤਾਰ ਹਜਾਤੀ ਦੀ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਵੱਜਦੀ ਦੇਹ ਸਤਾਰ ਨਾਰੀ
 ਬੀੜੀ ਬਾਤ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਆਵੇ ਗਏ ਰੂਪ ਦਾ ਫੇਰ ਹੰਕਾਰ ਨਾਰੀ
 ਇਕ ਵਾਰ ਇਨਸਾਨ ਜੋ ਫੌਤ ਹੋਯਾ ਮੁੜ ਕੇ ਆਂਵਦਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਨਾਰੀ
 ਮੈਂਨੂੰ ਵੱਡਾ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਸ਼ਾਹ ਮੇਰੇ ਮਿਲਦੇ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਮੇਏ ਯਾਰ ਨਾਰੀ
 ਪੁੱਤਰ ਮਿਲਣ ਰਾਜਾ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰ ਨਾਰੀ
 ਪਿਆ ਰੋਵਸੇ ਤੂੰ ਏਸ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਤੈਂਨੂੰ ਲੱਭਣੀ ਇਹ ਬਹਾਰ ਨਾਰੀ
 ਜੇੜੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤੈਂਨੂੰ ਰੱਬ ਦਿੱਤੀ ਰੂਪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਸੁਮਾਰ ਨਾਰੀ

ਵੇਲਾ ਫੇਰ ਇਹ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵਣਾ ਈ ਅੰਦੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਖੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਦਸਰਥ ਵਾਂਗ ਮਰਸੇ ਤਤਫ ਤਤਫ ਕੇ ਤੂੰ ਮਿਲਨੇ ਰਾਮ ਲਛਮਣ ਅਵਤਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਤੇਰਾ ਹਾਲ ਯਕੂਬ ਦੇ ਵਾਗ ਹੋਸੀ ਮਿਲਣਾ ਪੁੱਤ ਰਾਜਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਆਖੇ ਲੱਗ ਨਾ ਵਿਗੜਿਆ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਰਾਜਿਆ ਹਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਦੱਲਤ ਰੋਵਸੇ ਮੰਦੇ ਦੀ ਲੋਥ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲਣਾ ਫੇਰ ਬਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਨਾਹੀਂ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਏ ਧਰਮ ਚੰਦ ਤਾਈਂ ਤੈਨੂੰ ਰਤੀ ਨਾ ਗਯਾਨ ਵਿਚਾਰ ਭਾਈ
 ਜੇਹੜਾ ਪੁੱਤ ਕਪੂਤ ਬਦਕਾਰ ਹੋਵੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਰੱਖਣਾ ਪਯਾਰ ਭਾਈ
 ਪੁੱਤ ਸੇ ਜੋ ਪੂਤ ਸਪੂਤ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਪੂਤ ਸੇ ਮੂਤ ਦੀ ਧਾਰ ਭਾਈ
 ਅੱਖਾ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਤੇਰਾ ਕਰਾਂ ਕੀਕੂਰ ਇਤਬਾਰ ਭਾਈ
 ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਵੈਰ ਆਹਾ ਕੂਤ ਬੋਲ ਦੇਂਦੀ ਪੁੱਤਰ ਮਾਰ ਭਾਈ
 ਉਸ ਦੇ ਬਦਨ ਦਾ ਹਾਲ ਬੇ-ਹਾਲ ਹੋਯਾ ਬੈਠੀ ਰੋਵਦੀ ਜਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਭਾਈ
 ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਕੀ ਫੋਲ ਕੇ ਹਾਲ ਦੱਸਾ ਹੋਯਾ ਬਦਨ ਤੇ ਜਖਮ ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਈ
 ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਮੈਂ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ ਦੇਵਾ ਜੇਹੜਾ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ
 ਤੱਕੀ ਮਾਂ ਮਤੇਈ ਤੇ ਤਾਈ ਚਾਚੀ ਸਕੀ ਭੈਣ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਰ ਭਾਈ
 ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭੀ ਤੀਜੀ ਕੰਨਿਆ ਤੇ ਭੂਆ ਚਾਰ ਭਾਈ
 ਏਹਨਾ ਦਸਾ ਦੀ ਤਰਫ ਜੋ ਬੁਰਾ ਤੱਕੇ ਜਾਣੇ ਅਸਲ ਚੰਡਾਲ ਦੀ ਮਾਰ ਭਾਈ
 ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਆਖਣ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਪੁਕਾਰ ਭਾਈ
 ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਨੇ ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਵਿਸਾਰ ਭਾਈ
 ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਪਾਪੀ ਬੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਡਣਾ ਨਹੀਂ ਦਰਕਾਰ ਭਾਈ
 ਅਸੀਂ ਅਦਲ ਨੇਸ਼ੋਰਵਾਂ ਵਾਗ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਧੁੰਮ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਭਾਈ
 ਅੱਗੋਂ ਕੰਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਜੋ ਮਰਦ ਬਦਕਾਰ ਭਾਈ
 ਜੇਹੜੇ ਅਦਲ ਤੇ ਬੇਠ ਕੇ ਜੁਲਮ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਨਰਕ ਮਝਾਰ ਭਾਈ
 ਇਕ ਨਾਮ ਤੇ ਧਰਮ ਨੇ ਸੰਗ ਜਾਣਾ ਕੂੜੇ ਜਗ ਦੇ ਸਾਕ ਤੇ ਯਾਰ ਭਾਈ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰੀਏ ਲਈਏ ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਸੁਧਾਰ ਭਾਈ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਕਹਿਆ ਫੇਰ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਤਾਈਂ ਨਾਰਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਜੁਲਮ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ
 ਚਾਰ ਸੈਂਕੜੇ ਨੇ ਮਕਰ ਵਿਚ ਰੰਨਾਂ ਦਿਲ ਦਾ ਭੇਤ ਨਾ ਮੂਲ ਬਤਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ
 ਜੇਹੜੀ ਰਾਈ ਦੇ ਤੁੱਲ ਨਾ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਚੁੱਕ ਪਹਾੜ ਬਨਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ
 ਸਕੇ ਪੁੱਤ ਉਤੇ ਧਰਮ ਗਾਲ ਦੇਵਣ ਜਦੋਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਉਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਜੀ

ਸੋ ਸੋ ਦਗਾ ਫਰੋਬ ਤੇ ਨੇਮ ਚੁੱਕਣ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਤੋਂ ਮੂਲ ਨਾ ਭਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਪੂਰਨ ਨਾਲ ਕੀ ਲੂਣਾ ਦਾ ਵੈਰ ਆਹਾ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਤੇ ਪੈਰ ਵਢਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਰਾਮ ਨਾਲ ਕੇਕਈ ਦਾ ਵੈਰ ਕੇਹਾ ਚੰਦਾਂ ਬਰਸ ਬਨਬਾਸ ਭੁਗਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਨਾਲੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਘਰੋ ਨਿਕਾਲ ਦਿਤਾ ਨਾਲੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਘਰੋ ਮਾਰ ਕੇ ਕੱਢਿਆ ਧਰੂਅ ਤਾਈਂ ਬਾਲ ਉਮਰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਰਖਣ ਲਜ ਹਿਆ ਨਾ ਸ਼ਰਮ ਕੋਈ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਰਾਜੇ ਭੋਜ ਉਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਈਆ ਮਾਰ ਕੋਰੜੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਰਾਜੇ ਭਰਥਰੀ ਜਿਹਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਰੰਨਾਂ ਯਾਰੀ ਨਾਲ ਰਥਵਾਨ ਦੇ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਠਾਰਾਂ ਖੁਟੀਆਂ ਕੈਰਵਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੀਆ ਬੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਕ ਰਲਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਯੂਸਫ ਸੋਰਣਾ ਪੁੱਤ ਯਕੂਬ ਦਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੇ ਵਿਚ ਫਸਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਦਿਲਦਾ ਭੇਤ ਜੋ ਦੱਸਦਾ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਕ ਦਰ ਖਾਕ ਮਲਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਜੇਹੜਾ ਰੰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਦੇ ਫਤਵਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੁਕਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਿਆਂ ਮੁਲਕ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਖਤੋਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਜਾਦੂ ਹੁਸਨ ਦਾ ਡਾਲ ਕੇ ਕਰਨ ਕਾਬੂ ਸਭੋ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਗਵਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਦੀ ਗਰਜ਼ ਹੈ ਸ਼ਾਹ ਮੇਰੇ ਹੋਵਨ ਸੋ ਜੋ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜਹਾਨ ਤੇ ਮਰਦ ਕੇੜਾ ਜਿਸਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰਮਾਉਂਦੀਆਂ ਜੀ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਕਹੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਕਰੋਧ ਹੋ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਗਿਆਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਮੰਦਾ ਆਖਦਾ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰੀ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਕਿਉਂ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਰਾਮਚੰਦ ਪੈਦਾ ਹੋਯਾ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਜੇਹੜਾ ਖਾਸ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਨੂਰ ਹੋਇਆ ਹਰੀਚੰਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਨਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜੇਹੜਾ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਹੋਇਆ ਧੰਨਾ ਜੱਟ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਨਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜਿਸਦੇ ਰਾਮ ਭੀ ਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ ਪਤੀ ਨਾਲ ਨਾਰਾਂ ਕਈ ਸਤੀ ਹੋਈਆਂ ਨਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਗ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ ਪੁੱਠਾ ਹੋਵਸੀ ਜ਼ਿੰਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਭਾਈ ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਇਤਨੀ ਆਖ ਕੇ ਗੱਲ ਵਜ਼ੀਰ ਤਾਈਂ ਰਾਜਾ ਰੋਹ ਦੇ ਨਾਲ ਤਨੂਰ ਹੋਇਆ ਆਖੋਂ ਭੈੜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵਡਾ ਕਸੂਰ ਹੋਇਆ ਕਿਤੇ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਨਾ ਗਾਲ ਬੈਠੀਂ ਬਹੁਤਾ ਅਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਮਗਰੂਰ ਹੋਇਆ ਐਸਾ ਫੇਰ ਜੇ ਸਖਤ ਜਵਾਬ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਭੀ ਜਾਣ ਸੂਲੀ ਉਤੇ ਚੂਰ ਹੋਇਆ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰਸੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਮਝ ਲੈਂ ਹਾਲ ਮਨਸੂਰ ਹੋਇਆ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਵਜ਼ੀਰ ਖਯਾਲ ਕੀਤਾ ਮਤਾਂ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਕਲੇਸ਼ ਹੋਵੇ
 ਓਥੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਠੋਰ ਨਾਹੀਂ ਜਿਥੇ ਕਰੋਧ ਦਾ ਆਟ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਵੇ
 ਰਾਜਾ ਅਗਨਿ ਜਲ ਜੋਗਤਾ ਚਾਰ ਜੋਹਤੋ ਉਲਟੀ ਚਵਾਂ ਦੀ ਰੀਤ ਹਮੇਸ਼ ਹੋਵੇ
 ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਮਝਣਾ ਦੇ ਪੱਥਰ ਜੋਤਨਾ ਨਾਲ ਸਰੋਸ਼ ਹੋਵੇ
 ਮਤਾਂ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਗੱਛਿਆ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਰਾਜਾ ਮੁਝ ਨੂੰ ਸੱਪ ਦੇ ਨੇਸ਼ ਹੋਵੇ
 ਸਰਬ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਮਨ ਮਾਰ ਬੈਠਾ ਭਲਾ ਕੀਤੀਆਂ ਬੁਰਾ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੁੰਵਰ ਹੁਣ ਬਚਨ ਤਾਂ ਹੀ ਜੰਕਰ ਦਯਾਲ ਭਗਵਾਨ ਹਮੇਸ਼ ਹੋਵੇ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਏਹੋ ਕੰਮ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਏ ਉਹਨਾਂ ਅਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਵਣਾ ਸੀ
 ਜੇਹੜੀ ਅਕਲ ਆਈ ਸੋਈ ਵਰਤ ਲੀਤੀ ਦੱਸੋ ਹੋਰ ਕੀ ਜ਼ੋਰ ਚਲਾਵਣਾ ਸੀ
 ਸਭੇ ਅਕਲ ਦਾ ਪੰਚ ਦੁੜਾਵਦੇ ਨੀ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਿਟਾਵਣਾ ਸੀ
 ਐਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਵੱਸ ਯਾਰੋ ਹੋਣੀ ਆਪਣਾ ਆਪ ਦਿਖਾਵਣਾ ਸੀ
 ਦੱਸੋ ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਕਿੰਨ ਲੋਕੋ ਜੇਹੜਾ ਕਸ਼ਟ ਬਸੰਤ ਨੇ ਪਾਵਣਾ ਸੀ
 ਐਪਰ ਸਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਦੋਸ਼ ਯਾਰੋ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਵਾਨ ਵਰਤਾਵਣਾ ਸੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੇਕਰਾਂ ਨਾ ਪਾਪ ਹੁੰਦੇ ਕਲੂ ਕਾਲ ਨੇ ਕਾਸ ਨੂੰ ਆਵਣਾ ਸੀ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜੇ ਹੁਕਮ ਜਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਦਿਤਾ ਆਖੇ ਅਭੀ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹੋ
 ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੇ ਰੱਦ ਹੋਯਾ ਇਸ ਦੇ ਵੱਢ ਟੋਟੇ ਕਰ ਚਾਰਦੇ ਹੋ
 ਮਿਸਲ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਘੋਰ ਲੈਣਾ ਅਭੀ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਡਾਰਦੇ ਹੋ
 ਰਤੀ ਰਹਿਮ ਨਾ ਰੱਖਣਾ ਚਿੱਤ ਉਤੇ ਛੇਲਾ ਵਾਂਗ ਬਘਿਆੜ ਦੇ ਪਾਤਦੇ ਹੋ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਆਖੇ ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ਤਾਈਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਲੀ ਤੇ ਚਾੜਦੇ ਹੋ

ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਪਕੜ ਲੈਣਾ ਰੂਪ

ਅਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੁਦਨ ਕਰਨਾ

ਰਹੇ ਹਟਕ ਦੀਵਾਨ ਵਜ਼ੀਰ ਯਾਰੋ ਦਿਲ ਰਾਜੇ ਦੇ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਆ ਈ
 ਲਿਆ ਪਕੜ ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਵਕਤ ਓਸੇ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਇਆ ਈ
 ਹੱਥੀਂ ਹਥਕੜੀ ਪਾ ਲਈ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਘੋਰਾ ਚਾਰ ਚੁਛੇਰਿਓਂ ਪਾਇਆ ਈ
 ਕੋਈ ਉਜ਼ਰ ਨਾ ਬਾਲ ਮਸੂਮ ਕੀਤਾ ਅੱਗੇ ਵਾਂਗ ਦੁਪਾਏ ਦੇ ਲਾਇਆ ਈ
 ਸਾਰੇ ਸਭਾ ਦੇ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਰੋਏ ਰੋਏ ਕੇ ਨੀਰ ਵਹਾਇਆ ਈ

ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਹੋਈ ਲੋਕਾਂ ਆਇ ਕੇ ਰੁਦਨ ਮਚਾਇਆ ਈ ਸਭੇ ਆਖਦੇ ਰਾਜਿਆ ਬੁਰੀ ਕੀਤੀ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਕੀ ਜੁਲਮ ਕਮਾਇਆ ਈ ਢਾਹਾਂ ਮਾਰਦਾ ਦੌੜਿਆ ਰੂਪ ਆਇਆ ਵੀਰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲੇ ਲਗਾਇਆ ਈ ਲੈ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਫੇਰ ਦਰਗਾਹ ਮੇਲਾ ਮੇਲ ਅੰਤ ਦਾ ਰੱਬ ਕਰਵਾਇਆ ਈ ਨਦੀ ਮੱਤ ਦੀ ਆ ਗਈ ਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਵੀਰਨਾ ਵਿਚ ਰੁੜਾਇਆ ਈ ਤੇਰੇ ਭਾਗ ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਰੇਖ ਮੇਰੀ ਮਿਲਿਆ ਵਾਹ ਜੋ ਲੇਖ ਲਿਖਾਇਆ ਈ ਗੱਲਾਂ ਤੈਂਡਤੇ ਨਾਲ ਅਖੀਰ ਦੀਆ ਅਸਾਂ ਤੋਇ ਕੇ ਸੁਪਨ ਸੁਟਾਇਆ ਈ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਨਾਹੀ ਮੇਰਿਆ ਵੀਰਨਾ ਓਇ ਹੋਟੀ ਕੁਲ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਤੀ ਜੇਕਰ ਤੈਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਮੰਦਾ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਅਜ ਬਖਸ਼ਾਇਆ ਈ ਮੰਨੀ ਪਿਤਾ ਨੇ ਗੱਲ ਨਾ ਇਕ ਮੇਰੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ ਈ ਅਰਜ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਇਕ ਨਾ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਈ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਹੋਵੇ ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਸੰਦਾ ਜਿਸਨੇ ਕੂੜ ਅਲਜ਼ਮ ਲਗਾਇਆ ਈ ਪਕੜੇ ਰੂਪ ਦੇ ਪੈਰ ਬਸੰਤ ਨੇ ਜੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਪ੍ਰਣਾਮ ਬੁਲਾਇਆ ਈ ਭਾਣਾ ਵਰਤਣਾ ਸੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਤੈਨੇ ਕਾਸ ਤੋ ਚਿੱਤ ਡੁਲਾਇਆ ਈ ਸੁਫਨੇ ਵਾਂਗ ਜਹਾਨ ਦੀ ਖੇਲ ਸਾਰੀ ਜੇਹੜਾ ਆਇਆ ਖਾਕ ਸਮਾਇਆ ਈ ਇਕੋ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਅਟਲ ਹੈ ਜੀ ਹੋਰ ਕੁਲ ਨੂੰ ਕਾਲ ਖਪਾਇਆ ਈ ਛੇਕੜ ਆਖਦਾ ਭਾਈ ਹੁਣ ਬਖਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਬੁਰਾ ਅਲਾਇਆ ਈ ਇਤਨੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਮੁੱਖੋਂ ਬਸੰਤ ਆਖੀਂ ਤਦੋਂ ਰੂਪ ਨੇ ਪਿੱਟਣਾ ਪਾਇਆ ਈ ਜੱਫੀ ਘੁੱਟ ਕੇ ਪਾ ਲਈ ਰੂਪ ਨੇ ਜੀ ਰੋਇ ਰੋਇ ਹਾਲ ਵੰਢਾਇਆ ਈ ਵੇਖਣ ਵਾਲੜੇ ਲੋਕ ਭੀ ਰੋਵਦੇ ਨੇ ਮੂੰਹ ਖਲਕ ਨੇ ਬੁਰਾ ਬਣਾਇਆ ਈ ਲੜ ਕੇ ਨਾਲ ਜਲਾਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਨੇ ਜੀ ਵੀਰਨ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾਇਆ ਈ ਓਸ ਵਕਤ ਯਾਰੋ ਜੇਹੜਾ ਰੁਦਨ ਹੋਯਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਇਆ ਈ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਜਾਵੇ ਭਾਣਾ ਤਬ ਨੇ ਆਟ ਵਰਤਾਇਆ ਈ

ਰੂਪ ਨੇ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਵਟੀ ਪ੍ਰਾਣੋਂ ਕੀ ਰਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਵਿਚ ਕੰਨ ਦੇ ਦੰਵਦਾ ਰੂਪ ਮੱਤਾਂ ਵੀਰਾ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧ ਲਗਾ ਲਈ ਓਇ ਤੈਨੂੰ ਜੋਗ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਕਯਾਸ ਪੱਕਾ ਦਸਵੇਂ ਦਯਾਰ ਸਵਾਸ ਚੜ੍ਹਾ ਲਈ ਓਇ ਲੱਗੇ ਦਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਵਲ ਨਸ ਜਾਈਂ ਜ਼ਰਾ ਰਾਜ ਦੀ ਅੱਖ ਬਚਾ ਲਈ ਓਇ ਜੇਕਰ ਨੱਸਟੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਿੱਤ ਤੇਰਾ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋਇ ਕੇ ਜੁਧ ਰਚਾ ਲਈ ਓਇ ਕੱਲਾ ਹੋਇ ਕੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਡੋਲ ਬੈਠੀਂ ਮੇਰਾ ਆਸਰਾ ਨਾਲ ਤਕਾ ਲਈ ਓਇ ਲਛਮਣ ਵਾਂਗ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਦਾਸ ਹੈ ਤੂੰ, ਤੂੰ ਭੀ ਆਪਣਾ ਦਸਤ ਉਠਾ ਲਈ ਓਇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦਿਆਗਾ ਪ੍ਰਾਨ ਆਪਣੀ ਨਿਸ਼ਚਾ ਚਿਤ ਦੇ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾ ਲਈ ਓਇ

ਪ੍ਰਭੂ ਹੋਇ ਕੇ ਛੱਤਰੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਹੋਸਲਾ ਮੂਲ ਨਾ ਢਾਹ ਲਈਂ ਓਇ
 ਤੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੂ ਭਗਵਾਨ ਸੱਚਾ ਅਗੇ ਰੱਬ ਦੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਲਈਂ ਓਇ
 ਜੋੜੀ ਹੱਥ ਤੂੰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਅੱਗੇ ਨਿਰਧਨ ਹੋਇ ਕੇ ਭੁੱਲ ਬਖਸਾ ਲਈਂ ਓਇ
 ਜਿਸਨੇ ਲਾਜ ਰੱਖੀ ਨਾਰੀ ਦੁੱਖਤਾ ਦੀ ਤੂੰ ਭੀ ਓਸ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆ ਲਈਂ ਓਇ
 ਤੇਰੀ ਲਵੇਗਾ ਸਾਰ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਵਾਂਗੂੰ ਵਾਸਦੇਵ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਵਸਾ ਲਈਂ ਓਇ
 ਜਾਂਦੇ ਰੂਹ ਨੂੰ ਵੀਰਨਾ ਰੱਖ ਲੈਣਾ ਜੇਹੜਾ ਦਾ ਲੱਗੇ ਸੋਈ ਲਾ ਲਈਂ ਓਇ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਜਦ ਸੂਲੀ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਨੀਗੇ ਮੈਂਨੂੰ ਵੀਰਨਾ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਲਈਂ ਓਇ
 ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਰੂਪ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕਹੁ ਤੂੰ ਤੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਭਰਮ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਈ
 ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਾਕ ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਖ਼ਾਕ ਹੋਣਾ ਏਥੇ ਕੰਮ ਕੀ ਰੋਣ ਕੁਰਲਾਨ ਦਾ ਈ
 ਫੁਰਨਾ ਜੰਮਨਾ ਫੁਰਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮਰਨਾ ਫੁਰਨਾ ਬੀਜ ਹੈ ਏਸ ਜਹਾਨ ਦਾ ਈ
 ਫੁਰਨੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਬਣ ਗਿਆ ਵੀਰ ਮੇਰਾ ਫੁਰਨਾ ਮਾਤ ਤੇ ਪਿਤਾ ਪਛਾਣਦਾ ਈ
 ਫੁਰਨਾ ਸੋਵਣਾ ਜਾਗਣਾ ਬੈਠਨਾ ਏਂ ਫੁਰਨਾ ਪੰਹਨਣਾ ਤੇ ਫੁਰਨਾ ਖਾਨ ਦਾ ਈ
 ਫੁਰਨੇ ਵਿਚ ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਪਕੜਿਆ ਮੈਂ ਫੁਰਨੇ ਸੂਲੀ ਦਾ ਖੰਫ ਵਖਾਨੇ ਦਾ ਈ
 ਦੰਗੀ ਨਾਲ ਸੰਕਲਪ ਉਸਾਰਦਾ ਏ ਫੁਰਨੇ ਧਾਰਿਆ ਰੂਪ ਤਰਖਾਨ ਦਾ ਈ
 ਫੁਰਨਾ ਬੰਦ ਹੋਯਾ ਤਦੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮੁਕਤ ਭਯਾ ਏਹੋ ਵਾਕ ਹੈ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਈ
 ਜਦੋਂ ਚਿੱਤ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਫੁਰਨਾ ਪਿਛੇ ਰੂਹ ਰਹਿ ਗਿਆ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਈ
 ਨਿਸਚੇ ਆਤਮਾ ਇਕ ਅਖੰਡ ਹੋਯਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੰਫ ਨਾ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਦਾ ਈ
 ਪਾਣੀ ਗਾਲਦਾ ਨਾ ਅਗਨੀ ਸਾੜ ਸਕੇ ਸਸਤ੍ਰ ਛੇਦ ਨ ਛੇਦ ਹੈ ਬਾਨ ਦਾ ਈ
 ਪੰਨ ਸੋਖਤਾ ਕਰੇ ਨਾ ਕਾਲ ਮਾਰੇ ਮਟਾਕਾਸ ਨਾ ਲੇਪ ਮਟਾਨ ਦਾ ਈ
 ਤੱਤ੍ਰਮਸੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਯਾ ਨਿਸਚੇ ਇਕ ਨਾ ਦੂਸਰਾ ਬਾਨ ਦਾ ਈ
 ਮਾਯਾ ਬੜੀ ਬੇਅੰਤ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਹੈ ਲੱਗੇ ਪਤਾ ਨਾ ਦੁੱਖਾ ਦੀ ਖਾਨ ਦਾ ਈ
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁਲ ਕੇ ਜੀਵ ਹੋਯਾ ਇਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਈ
 ਕਈ ਵਾਰ ਜੰਮਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਮਰਦਾ ਲੱਗਾ ਭਰਮ ਮਿੱਟੀ ਡਿਰੇ ਛਾਨਦਾ ਈ
 ਮਾਯਾ ਮੋਹ ਤੇ ਜੇਕਰਾਂ ਭਿੰਨ ਹੋਵੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੰਫ ਨ ਆਨ ਤੇ ਜਾਨ ਦਾ ਈ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਛੱਡ ਸੰਕਲਪ ਸਾਰੇ ਮਰਦਾ ਕੋਣ ਤੇ ਕੋਣ ਰਜਾਵਦਾ ਈ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਕਾ

ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਹੋ ਤਕੜਾ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਲਗ ਪਿਆ ਹੋਸਲਾ ਢਾਣ ਵੀਰਾ
 ਐਸਾ ਕੋਣ ਜੋ ਮੋਹ ਤੇ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇ ਬੁਰਾ ਹੋਵਦਾ ਮੋਹ ਦਾ ਬਾਨ ਵੀਰਾ
 ਜਾ ਕੇ ਵੇਖ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲ ਤਾਈਂ ਭਾਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰੇ ਜਵਾਨ ਵੀਰਾ
 ਭੰਦੇ ਜਗ ਤੇ ਫਿਰਨ ਕਲਬੂਤ ਖਾਲੀ ਜੁਸੇ ਵਿਚ ਨ ਲੱਭਦੀ ਜਾਨ ਵੀਰਾ
 ਰਾਮਚੰਦਰ ਤੇ ਮੋਹ ਨਾ ਵੱਸ ਹੋਇਆ ਜੇਹੜਾ ਆਪ ਸੀ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ ਵੀਰਾ

ਲਛਮਟ ਬੀਰ ਨੂੰ ਮੂਰਛਾ ਆਟ ਹੋਈ ਲੱਗਾ ਕੁੰਜ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁਰਲਾਨ ਵੀਰਾ
ਮੰਨੂੰ ਓਸ ਤੇ ਵੱਧ ਪਿਆਨ ਹੋਸੀ ਛੋਕੜ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਦੇਵਾਂ ਪ੍ਰਾਨ ਵੀਰਾ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਆਵੇ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਰੋ ਗਿਆਨ ਵੀਰਾ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਕਹੇ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਉਠ ਜਲਦੀ ਦੁਸ਼ਟਾ ਮਕਰ ਕੀ ਪਿਆ ਵਖਾਵਨਾ ਦੇਂ
ਅੱਸਾ ਕੋਣ ਜੋ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਛੋਡ ਦੇਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਇ ਕੇ ਪਿਆ ਸੁਨਾਵਨਾ ਦੇਂ
ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਆ ਗਈ ਤੇਰੇ ਸੀਸ ਉਤੇ ਖਾ ਲੈ ਪਾਪੀਆ ਓਇ ਜੋ ਕੁਝ ਖਾਵਨਾ ਦੇਂ
ਤੇਰਾ ਕਾਮ ਦੁਸ਼ਟਾ ਤੇਰੇ ਪੇਸ ਆਇਆ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ ਕੀ ਲਾਵਨਾ ਦੇਂ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਦੋਸ ਨਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਤੈਂ ਪਾਵਨਾ ਦੇਂ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਬਸੰਤ

ਕੇਵਰ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਯਾ ਵਕਤ ਉਸੇ ਅੱਗੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾ ਤਾਨ ਕਰਦਾ
ਗੰਗਾਜਲੀ ਮੰਗਵਾ ਲਈ ਵਕਤ ਉਸੇ ਚੰਕੀ ਡਾਹ ਕੇ ਖੂਬ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ
ਉਸੇ ਵਕਤ ਬਹਾਇ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਯਥਾ ਸਕਤਿ ਉਹ ਪੁੰਨ ਤੇ ਦਾਨ ਕਰਦਾ
ਨਿੱਤਨੇਮ ਕਰ ਆਪਣਾ ਲਿਆ ਪੂਰਾ ਸੱਚੇ ਰੱਬਦਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਰਦਾ
ਰਾਮ ਰਾਮ ਆਖੇ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਨ ਕਰਦਾ
ਸੱਭੋ ਵਾਸਨਾ ਚਿੱਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਕਰਦਾ
ਦੌਲਤਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਿਆਲ ਅੱਗੇ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ

ਬਸੰਤ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਭਗਵਾਨ ਅੱਗੇ

ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਤਾਈ ਮੇਰੀ ਬੰਦਨਾ ਦੇਂ ਜੋਰਤਾ ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਆਸ ਪੁਜਾਵਦਾ ਈ
ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਯਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਅੱਗੇ ਕੇਵਰ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਸੁਨਾਵਦਾ ਈ
ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਦੁੱਖ ਹਰਨ ਤੂੰ ਕਰਨ ਕਰਾਨ ਸਾਈਂ ਸਰਬ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵਦਾ ਈ
ਬਾਗ ਵਾਂਗ ਬਨਾਇ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ ਮਾਲੀ ਬਾਫ ਦਾ ਆਪ ਸਦਾਵਦਾ ਈ
ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੋਇ ਕੇ ਜਗਤ ਤੂੰ ਕਰੋ ਪੰਦਾ ਵਿਸ਼ਟੁ ਹੋਇ ਕੇ ਨਿਜਕ ਪਹੁੰਚਾਵਦਾ ਈ
ਰੁਦ੍ਰ ਹੋਇ ਕੇ ਕਰੇ ਸੰਘਾਰ ਸਭ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੂਪ ਤੇ ਸਰਬ ਸਮਾਵਦਾ ਈ
ਕਾਦਰ ਅਤੇ ਕਰੀਮ ਹਕੀਮ ਸਭ ਦਾ ਮਰਹਮ ਦਿਲਾ ਦੇ ਜਖਮ ਤੇ ਲਾਵਦਾ ਈ
ਨਿਸਚੇ ਓਸ ਦੀ ਕਰੇ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਜੋ ਨਾਮ ਧਰਾਵਦਾ ਈ
ਲਈ ਸਾਰ ਕਬੀਰ ਦੀ ਨੀਰ ਅੰਦਰ ਉਹਦੇ ਤੋਤ ਜੰਜੀਰ ਬਚਾਵਦਾ ਈ
ਚਾਵਲ ਖਾਏ ਸੁਦਾਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਛੇ ਉਹਦੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮੰਹਲ ਬਨਾਵਦਾ ਈ
ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖ ਖਾਏ ਬੋਰ ਭੀਲਟੀ ਦੇ ਮੀਰਾਬਾਈ ਦੀ ਖਿਚੜੀ ਖਾਵਦਾ ਈ

ਮੇਵੇ ਭੂਪ ਦਰਯੋਧਨ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦਿਤੇ ਸਾਗ ਬਿਦਰ ਦਾ ਖਾਇ ਅਘਾਂਵਦਾ ਈ
 ਰੱਖੀ ਸਭਾ ਮੇਂ ਲਾਜ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਚੀਰ ਅਨੰਤ ਵਧਾਂਵਦਾ ਈ
 ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖ ਰਵਿਦਾਸ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ ਈ ਧੰਨ ਜੱਟ ਦੇ ਬੈਲ ਚਰਾਂਵਦਾ ਈ
 ਗਨਕਾ ਕੰਜਰੀ ਨੂੰ ਰਾਮਾ ਤਾਰਿਆ ਤੇਂ ਨਾਮਦੇਵ ਦੀ ਧੋਨ ਜਵਾਂਵਦਾ ਈ
 ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਭੋਸ਼ਾਗਰੋ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਸੂਰਦਾਸ ਦੀ ਸੇਵ ਕਮਾਂਵਦਾ ਈ
 ਡੂੰਘੇ ਨੀਰ ਅੰਦਰ ਸੁਟੀ ਟੇਰ ਗਜ ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਪਲਕ ਦੇ ਵਿਚ ਕਢਾਂਵਦਾ ਈ
 ਬਾਲਮੀਕ ਪਾਪੀ ਉਲਟਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ ਉਸਦੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਕੁਲ ਬਖਸ਼ਾਂਵਦਾ ਈ
 ਸੈਨਦੇਵ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੀ ਜਾ ਕੇ ਨਾਈ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਜਾਂਵਦਾ ਈ
 ਹੁੰਡੀ ਤਾਰ ਦਿਤੀ ਨਰਸੀ ਭਗਤ ਸੰਦੀ ਸਾਵਲ ਸਾਹ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਧਾਂਵਦਾ ਈ
 ਬੇੜਾ ਸਧਨੇ ਕਸਾਈ ਦਾ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਤ ਰੂਪ ਨਾ ਬਰਣ ਪੁਛਾਂਵਦਾ ਈ
 ਲੰਕਾ ਭਗਤ ਬਭੀਖਣ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ ਹੋ ਕੇ ਰਾਮ ਤੂੰ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਘਾਂਵਦਾ ਈ
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋਇ ਕੇ ਕੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਓਇ ਉਗਰਸੈਨ ਨੂੰ ਤਖਤ ਬਠਾਂਵਦਾ ਈ
 ਅਜਮਲ ਪਾਪੀ ਤਾਈਂ ਤਾਰ ਦਿਤਾ ਮੇਰੀ ਵੇਰ ਕਿਉਂ ਦੇਰ ਲਗਾਂਵਦਾ ਈ
 ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਸਾਈਂ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਸੁਮਾਰ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਈ
 ਕਰੀ ਫਜਲ ਸਾਈਂ ਕਰੀ ਫਜਲ ਸਾਈਂ ਤੇਰਾ ਫਜਲ ਹਮੇਸ਼ ਮੇਂ ਚਾਹਵਦਾ ਈ
 ਬਖਸਨਹਾਰ ਸਾਈਂ ਬਖਸਨਹਾਰ ਸਾਈਂ ਅੰਗਨਹਾਰ ਤੇਰਾ ਗੁਣ ਗਾਂਵਦਾ ਈ
 ਦੇਸ ਸਿੰਧ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚੋਂ ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਕੇਹੜਾ ਬੰਨ ਲਾਵਦਾ ਈ
 ਦੇਸ ਵਕਤ ਮੇਰਾ ਮਾਈ ਬਾਪ ਤੂੰ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਆਸਰਾ ਹੋ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦਾ ਈ
 ਦੈਲਤ ਰਾਮ ਦੇ ਫੰਧ ਹੁਣ ਕੱਟ ਰਾਮਾ ਹੋਥ ਜੋਤ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਂਵਦਾ ਈ

ਅੰਜਨ

ਕੀਤੀ ਰਛਯਾ ਭਗਤ ਪ੍ਰਲਾਦ ਦੀ ਤੇਂ ਸਵਾਮੀ ਰੂਪ ਨਰਸਿੰਘ ਦਾ ਧਾਰਿਆ ਈ
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਾਸਤੇ ਮੱਛ ਅਵਤਾਰ ਹੋਏ ਆਂਦੇ ਵੇਦ ਸੱਖਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਈ
 ਮੱਛ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਾਗਰ ਮਥਨ ਕੀਤਾ ਤੇਰੇ ਰਤਨ ਤੇਂ ਆਪ ਨਿਕਾਰਿਆ ਈ
 ਸੂਕਰ ਰੂਪ ਧਰ ਕੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰੱਖ ਲੀਤੀ ਹਰਨਕਸਪ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੰਘਾਰਿਆ ਈ
 ਮਾਰਿਆ ਛੱਤਰੀ ਬਲੀ ਸਹੰਸਰ ਬਾਹੂ ਪਰਸਰਾਮ ਹੋ ਕੇ ਦੁੱਖ ਦੁੱਖ ਟਾਰਿਆ ਈ
 ਵਿਆਸ ਦੇਵ ਹੋ ਕੇ ਰਚੇ ਪੁਰਾਣ ਠਾਰਾਂ ਤਾਵਨ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਬਲ ਤਾਰਿਆ ਈ
 ਕਾਲੀ ਨਾਗ ਨੂੰ ਨੱਥਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋ ਕੇ ਕਾਲਯਮਨ ਨੂੰ ਭਸ਼ਤ ਕਰ ਡਾਰਿਆ ਈ
 ਹੋ ਕੇ ਰਾਮ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਿਤਾ ਬਾਲੀ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਮਾਰ ਬਿਦਾਰਿਆ ਈ
 ਹੋ ਕੇ ਬੱਦਰੀ ਨਾਥ ਜਗ ਤਾਰਨੇ ਜਗਨ ਨਾਥ ਜਹਾਨ ਉਧਾਰਿਆ ਈ
 ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਮੁਰਾਰ ਜਹਾਨ ਹੋਏ ਮੁਰ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਸਾਰ ਬਿਡਾਰਿਆ ਈ
 ਦਿੰਦੁ ਹੋਇ ਕੇ ਕੋਪ ਜਾਂ ਕਰੀ ਬਰਖਾ ਪਰਬਤ ਉਗਲੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਧਾਰਿਆ ਈ

ਕੀਤੀ ਰੱਖਿਆ ਤੈਂ ਪੰਜਾਂ ਪਾਡਵਾਂ ਦੀ ਬਾਨ ਅਸੂਸਥਾਮਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਈ
 ਅੰਗੂਠਾ ਪੈਰ ਦਾ ਜਦੋਂ ਸਪਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਗੌਤਮ ਨਾਰ ਦਾ ਜਨਮ ਸੁਧਾਰਿਆ ਈ
 ਹਰੀ ਚੰਦ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਸੰਕਟ ਓਸਦਾ ਕੁਲ ਨਿਵਾਰਿਆ ਈ
 ਦਿੱਤੀ ਧਰੂਵ ਨੂੰ ਆਪ ਅਟੱਲ ਪਦਵੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਖੰਫ ਉਤਾਰਿਆ ਈ
 ਜਿਸਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਲੀਤਾ ਕਾਰਜ ਓਸਦਾ ਹਰੀ ਤੈਂ ਸਾਰਿਆ ਈ
 ਉਸਨੂੰ ਤੁਰਤ ਭੇ ਸਾਗਰੋ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਇਕ ਵਾਰ ਜਿਸ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰਿਆ ਈ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਿਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਾਧੋ ਮੈਨੂੰ ਕਾਸ ਤੇ ਮਨੋ ਵਿਸਾਰਿਆ ਈ
 ਭਗਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਮੇਰੀ ਵੇਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਨੋਚਾ ਟਾਰਿਆ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰ ਸੁਆਮੀ ਆਜਜ਼ ਗੋਇ ਕੇ ਦਾਸ ਪੁਕਾਰਿਆ ਈ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਦਾ

ਇਤਨੀ ਬੇਨਤੀ ਜਦੋਂ ਬਸੰਤ ਕੀਤੀ ਹੋਯਾ ਦਯਾਲ ਸਾਈਂ ਬਖਸ਼ਨਹਾਰ ਲੋਕੋ
 ਦੱਸੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੰਫ ਕਾਹਦਾ ਰੱਖੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰ ਲੋਕੋ
 ਇੱਕੋ ਮੋਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਜੇਕਰ ਸਾਹਿਬ ਬੇਤੇ ਰੁੜ੍ਹਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਵੇ ਪਾਰ ਲੋਕੋ
 ਜੇਕਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦਯਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਧਾਰੇ ਕੀਤੀ ਤੁਰਤ ਦੇਵੇ ਹਾਥੀ ਮਾਰ ਲੋਕੋ
 ਦੱਸੋ ਚਿਤੀ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ ਦਾ ਖੰਫ ਕਾਹਦਾ ਜੇਕਰ ਦਿਆਲ ਹੋਵੇ ਓਅੰਕਾਰ ਲੋਕੋ
 ਕਰੇ ਦਯਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜੇ ਪਾਪੀਆਂ ਤੇ ਦੇਵੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਸਾਗਰੋ ਪਾਰ ਲੋਕੋ
 ਅੱਸੋ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਾਈਂ ਕੋਟ ਕੋਟ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਲੋਕੋ
 ਅੱਗੇ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਦਾ ਆਖਦਾ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਰੋ ਇਤਬਾਰ ਲੋਕੋ
 ਖੜਗਸੈਨ ਜਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਸੂਲੀ ਝੱਟ ਹੋ ਗਈ ਤਿਆਰ ਲੋਕੋ
 ਹੋਯਾ ਕੁੰਵਰ ਦਾ ਧਰਮ ਸਹਾਈ ਆ ਕੇ ਸੂਲੀ ਝੱਟ ਹੋ ਗਈ ਟੋਟੇ ਚਾਰ ਲੋਕੋ
 ਅੰਪਰ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰਤੀ ਨਾ ਰਹਿਮ ਆਯਾ ਸੂਲੀ ਝੇਰ ਗੱਡੀ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲੋਕੋ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਧਿਆਨ ਕਰ ਸੁਣੋ ਅੱਗੇ ਲੈਂਦੇ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸਾਰ ਲੋਕੋ

ਬਨਵਾਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਵਣਾ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬਸੰਤ ਨੂੰ

ਸੂਲੀ ਚਾੜ੍ਹਨੇ ਦੀ ਜਦੋਂ ਕਰੀ ਤਿਆਗੀ ਤਦੋਂ ਰੂਪ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਮਚਾਇਓ ਨੇ
 ਆ ਕੇ ਝੱਟ ਜਲਾਦਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਪਕੜੀ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਦੂਰ ਹਟਾਇਓ ਨੇ
 ਪਹਿਲੇ ਮੁਝ ਦਾ ਸੀਸ ਉਤਾਰ ਦੇਵੇ ਪਿਛੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਗਾਇਓ ਨੇ
 ਨਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਕੁਲ ਪੰਚੈਤ ਆਈ ਅੱਗੇ ਸਾਹ ਦੇ ਰੁਦਨ ਰਚਾਇਓ ਨੇ
 ਸਭੇ ਆਖਦੇ ਰੋਹਮ ਕਰ ਪੁੱਤਰ ਉਤੇ ਗੋਇ ਗੋਇ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਇਓ ਨੇ
 ਨਾਲੇ ਆਣ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਨਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹ ਸੰਦਲਾ ਪਿੱਟਣਾ ਪਾਇਓ ਨੇ
 ਨਾਲੇ ਕੁਲ ਦੀਵਾਨ ਮੁਸੱਦੀਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਾਹ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਓ ਨੇ

ਪੰਦੀ ਕੂਕ ਉਤੋ ਕੂਕ ਤਰਫ ਚਾਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਕੀ ਜੁਲਮ ਕਮਾਇਓ ਨੇ
 ਹੋਇਆ ਚਾਰ ਦੁਫੇਰੇ ਅੰਧੇਰ ਆ ਕੇ ਉਤੋ ਰੱਬ ਅੰਧੇਰ ਵਗਾਇਓ ਨੇ
 ਨਾਲੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਚਿਤ ਭੀ ਦਇਆ ਆਈ ਚਿਤ ਰਾਮ ਦੇ ਆਣ ਭਰਮਾਇਓ ਨੇ
 ਚਿਤੀ ਚਿਤੋ ਦੀ ਗੱਲ ਭੀ ਯਾਦ ਆਈ ਪਾਟੀ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਛਾਇਓ ਨੇ
 ਬਨੋਬਾਸ ਦਾ ਮੁਝ ਨੇ ਧਰਮ ਕੀਤਾ ਚੇਤਾ ਏਤਨਾ ਰੱਬ ਕਰਵਾਇਓ ਨੇ
 ਬਹੁਤਾ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਾਂ ਬਿਆਨ ਯਾਰੋ ਸੱਚੇ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪ ਬਚਾਇਓ ਨੇ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਫਿਰ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰੋਹਮ ਆਇਆ ਬਨੋਬਾਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚੜ੍ਹਾਇਓ ਨੇ

ਹਾਲ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੇ ਬਨੋਬਾਸ ਜਾਵਣੇ ਦਾ

ਬਨੋਬਾਸ ਦਾ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਖੁਲੀ ਹਥਕੜੀ ਕੁੰਵਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋਏ
 ਮੰਨੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀਸ ਉਤੋ ਉਸੇ ਵਕਤ ਓਹ ਉਠ ਤਜਾਰ ਹੋਏ
 ਧਰਮ ਚੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਲਏ ਘੋੜੇ ਓਸੇ ਵਕਤ ਦੋਵੇਂ ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ
 ਡਰਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮੂਲ ਨਾ ਨਿਕਟ ਆਏ ਦੂਰੋ ਦੂਰੋ ਹੀ ਯਾਰੋ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਏ
 ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਭੈੜਿਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਫਿਰ ਦੀਦਾਰ ਹੋਏ
 ਧਰਮ ਚੰਦ ਦਾ ਮੁੱਖਤਾ ਜ਼ਰਦ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਚਿਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰ ਹੋਏ
 ਆਖੇ ਬਚਿਓ ਕੁਝ ਨਾ ਵਸ ਮੇਰੇ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੇ ਟਾਰ ਹੋਏ
 ਵਾਰੋ ਵਾਰ ਆ ਕੇ ਲੋਕ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ ਜੇਹੜੇ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਦੇ ਯਾਰ ਹੋਏ
 ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ ਬਰਸੇ ਪਾਟੀ ਅੱਖੀਆਂ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਭਾਦਰੋ ਮਾਰ ਫੁਹਾਰ ਹੋਏ
 ਦਿਲ ਤੜਫਦੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜੈਸੇ ਮੀਨ ਦਾ ਹਾਲ ਬੇਵਾਰ ਹੋਏ
 ਸਭੇ ਆਖਦੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ ਰੱਬ ਕਰੇ ਇਸ ਦਾ ਤੁਖਮ ਮਾਰ ਹੋਏ
 ਸਾਰੀ ਪੁਰੀ ਅਜੁੱਧਿਆ ਦੁਖੀ ਹੋਈ ਵਿਦਾ ਰਾਮ ਲਛਮਣ ਅਵਤਾਰ ਹੋਏ
 ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਗਾਂ ਸੁੱਟੀਆ ਨੇ ਵਾਂਗੂੰ ਬਾਜ਼ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਹੋਏ
 ਜਦੋਂ ਸਹਿਰ ਦੀ ਜੂਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦੇ ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋਏ
 ਬੁਰਾ ਖੋਫ ਹੁੰਦਾ ਯਾਰੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਘੋੜੇ ਭੱਜਦੇ ਭੱਜਦੇ ਹਾਰ ਹੋਏ
 ਸੂਰਜ ਛਪੇ ਦੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਵੀਰ ਦੋਵੇਂ ਬੀਸ ਕੋਸ ਦੇ ਕਦਰ ਮਿਕਦਾਰ ਹੋਏ
 ਕੋਟ ਮਾਰ ਸਕੇ ਉਸ ਮਰਦ ਤਾਈਂ ਜਿਸ ਦਾ ਰੱਬ ਸੱਚਾ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਏ
 ਕੇਹੜਾ ਜਿੱਤ ਜਾਵੇ ਜੰਗ ਪਾਂਡਵਾਂ ਤੋਂ ਸਾਥੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰ ਹੋਏ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਕਹੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਟ ਮਾਰੇ ਰਾਖਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪ ਕਰਤਾਰ ਹੋਏ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਤਿਆਗੀ ਨੱਸਦਾ ਜਗ ਵਿਹਾਰ ਕੋਲੋਂ ਜਤੀ ਨੱਸਦਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਕਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਰੋਗ ਨੱਸਦਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਅੱਛਪੀ ਤੇ ਤਾਪ ਨੱਸਦੇ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਜੀ

ਗਊ ਨੱਸਦੀ ਹੈ ਜੈਸੇ ਸੇਰ ਕੋਲੋ ਭਲਾ ਲੋਕ ਨੱਸੇ ਅਲਜ਼ਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਪਾਪੀ ਨੱਸਦਾ ਵੇਦ ਦੇ ਵਾਕ ਕੋਲੋ ਬੇਈਮਾਨ ਕੁਰਾਨ ਕਲਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਹਿੰਦੂ ਨੱਸਦਾ ਹੈ ਗਊ ਘਾਤ ਕੋਲੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਿਉਂ ਸੂਰ ਹਰਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਸੱਪ ਨੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇ ਮੋਰ ਕੋਲੋ ਬਰਫ ਨੱਸਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇ ਘਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਚੋਰ ਨੱਸਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਾਤਕਾਲ ਕੋਲੋ ਦਿਨ ਨੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇ ਸਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਗੁਰੂ ਮਿਲੇ ਤੇ ਨੱਸਦਾ ਭਰਮ ਜੈਸੇ ਭੁੱਖ ਨੱਸਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇ ਹਾਅਮ ਤੇ ਜੀ
 ਪੈਸਾ ਨੱਸਦਾ ਜੁਆ ਖੇਲਨੇ ਤੋਂ ਇਜ਼ਤ ਨਸਦੀ ਗ਼ੈਰ ਮੁਕਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਸੁਭ ਗੁਣ ਨੱਸਦੇ ਨੇ ਜੈਸੇ ਲੋਭ ਕੋਲੋ ਦਯਾ ਨੱਸਦੀ ਸੂਮ ਤੇ ਦਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਧਰਮੀ ਨੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇ ਪਾਪ ਕੋਲੋ ਕਾਇਰ ਨੱਸਦਾ ਜਿਵੇ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਗਰਮੀ ਨੱਸਦੀ ਹੈ ਸੰਦਲ ਪੀਵਨੇ ਤੋਂ ਖੁਸਕੀ ਨੱਸਦੀ ਤੱਲ ਬਦਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਨਸੇ ਵੈਸ਼ਨੋ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਕੋਲੋ ਨਸੇ ਵੇਦ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਗਿਆਨੀ ਨੱਸਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂਰਖਾ ਤੋਂ ਪਾਪੀ ਨੱਸਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਭੋਰ ਜਾਵਦੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਫੁੱਲ ਉਤੇ ਫੰਜ ਜਾਵਦੀ ਹੈ ਜੈਸੇ ਲਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਕਾਮੀ ਨਸਦੇ ਸਾਧ ਦੇ ਸੰਗ ਕੋਲੋ ਸਾਧ ਨਸਦਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਦਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੱਸਦੇ ਨੀਚ ਦੇ ਸੰਗ ਕੋਲੋ ਨੱਸੇ ਛਤ੍ਰੀ ਜਿਉਂ ਪਰਸਰਾਮ ਤੇ ਜੀ
 ਦੌਲਤਰਾਮ ਇਉਂ ਨੱਸੇ ਗਏ ਵੀਰ ਦੇਵੇ ਪਰਸਰਾਮ ਜਯੋ ਨੱਸਿਆ ਰਾਮ ਤੇ ਜੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਬਨੋਬਾਸ ਦੇ ਕੇ ਦੂਹਾਂ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਵਿਚ ਮਹੱਲ ਦੇ ਆਇਆ ਈ
 ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਜੇਹੜਾ ਧਰਮ ਦਾ ਅਦਲ ਕਮਾਇਆ ਈ
 ਰਾਣੀ ਆਖਯਾ ਤੋਂ ਇਕ ਦੇ ਕੱਢਣੇ ਨੂੰ ਮੈਂਨ ਦੁਹਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਛੁਡਾਇਆ ਈ
 ਮੈਂਨ ਅਦਲ ਨੌਸ਼ੇਰਵਾ ਵਾਗ ਕੀਤਾ ਤੇਰਾ ਦੁੱਖ ਤਮਾਮ ਮਿਟਾਇਆ ਈ
 ਕਹਿਆ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਿਭਾਇਆ ਈ
 ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਰਾਜਿਆ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਭੈੜੀ ਬੰਸ ਦਾ ਤੁਖਮ ਉਠਾਇਆ ਈ
 ਤੈਨੂੰ ਲਾਵੇਗਾ ਭਾਗ ਭਗਵਾਨ ਸੱਚਾ ਤੈਂਨ ਹੱਕ ਦਾ ਹੱਕ ਠਹਿਰਾਇਆ ਈ
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੈ ਰਾਜਿਆ ਜਨਮ ਤੇਰਾ ਤੈਂਨ ਧਰਮ ਨੂੰ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਈ
 ਓਸ ਵਕਤ ਰਾਣੀ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਸੋਹਣਾ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਗਾਇਆ ਈ
 ਕੀਤੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲ ਉਤੇ ਨਾਲੇ ਪੁੰਨ ਤੇ ਦਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਈ
 ਪੁੱਤਰ ਜੰਮਨੇ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲੂਸ ਰਚਾਇਆ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਦੇਖੇ ਕੰਮ ਅੰਰਤਾ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੂੜ ਤੇ ਸੱਚ ਬਨਾਇਆ ਈ

ਹਾਲ ਰਾਣੀ ਦਾ ਦਿਲ ਦੇ ਨਾਲ

ਰਾਣੀ ਚਿਤ ਦੇ ਵਿਚ ਅਫਸੋਸ ਕਰਦੀ ਕਿਹਾ ਜੁਲਮ ਅਪਰਾਧ ਕਮਾਯਾ ਮੈਂ
ਨਾਲੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਕਰਦਾ ਨਾਲੇ ਧਰਮ ਇਮਾਨ ਗਵਾਯਾ ਮੈਂ
ਕਦੇ ਬਖਸ਼ਣਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਯਾ ਮੈਂ
ਇੱਕ ਘੜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਪਿਛੇ ਸਕੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਘਰੋ ਕਢਾਇਆ ਮੈਂ
ਲੱਖ ਲਾਨੁਤਾ ਨੀ ਮੇਰੇ ਜੀਵਣੇ ਨੂੰ ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਤੇ ਚਿੱਤ ਲੁਭਾਯਾ ਮੈਂ
ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹੋ ਗੱਲ ਆਖਦੀ ਸੀ ਹੀਰੇ ਜਨਮ ਨੂੰ ਖਾਕ ਰੁਲਾਯਾ ਮੈਂ
ਨਾਲੇ ਆਪ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਹੋਈ ਨਾਲੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਗ਼ਰਕ ਕਰਵਾਯਾ ਮੈਂ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹਯਾਤੀ ਦੇ ਵਣਜ ਵਿਚੋਂ ਏਹੋ ਨਫਾ ਜਹਾਨ ਤੇ ਪਾਯਾ ਮੈਂ

ਐਜ਼ਲ

ਵਿਚੋਂ ਵਿਚ ਪਈ ਪੱਛੋਤਾਂਵਦੀ ਸੀ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਚੰਦਰੀ ਸਹਿ ਗਈ ਜੇ
ਛਿਪੇ ਪਾਪ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾ ਚਿੱਤ ਅੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਅਜ਼ਗ਼ੈਬ ਦੀ ਦਹਿ ਗਈ ਜੇ
ਗਿਆ ਵਕਤ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਆਵੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਜੇ
ਉੱਤੇ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਲਗਾਵਦੀ ਸੀ ਅੰਦਰ ਛੁਰੀ ਫਰਾਕ ਦੀ ਵਹਿ ਗਈ ਜੇ
ਕਰਦਾ ਨਿੰਦਿਆ ਕੁਲ ਸੰਸਾਰ ਯਾਰੋ ਨਾਲੇ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਝੂਠੀ ਪੈ ਗਈ ਜੇ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਰਾਣੀ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਨੇਕੀ ਏਹੋ ਜਹਾਨ ਤੇ ਲੈ ਗਈ ਜੇ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਜੇਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਆਪ ਖਰਾਬ ਲੋਕੋ
ਓਹ ਭੀ ਸੜੇਗਾ ਨਰਕ ਦੀ ਭਾਹ ਅੰਦਰ ਜੇਹੜਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਰੇ ਕਬਾਬ ਲੋਕੋ
ਛੱਡੋ ਚੋਰੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ ਦਗ਼ਬਾਜ਼ੀ ਜੁਆ ਕੱਜਰੀ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਲੋਕੋ
ਗ਼ੈਰ ਅਮਲ ਜੇਹੜੇ ਬੇਈਮਾਨ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦਾ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਰਕ ਅਜ਼ਾਬ ਲੋਕੋ
ਜੱਪੋ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਪੀਓ ਆਬਹਯਾਤ ਦਾ ਆਬ ਲੋਕੋ
ਜਿਨ੍ਹਾ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਬਾਬ ਲੋਕੋ
ਜੇਹੜੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬੈਠੇ ਅੱਗੇ ਦੇਣਗੇ ਕਿਆ ਜਵਾਬ ਲੋਕੋ
ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਹੋਸਣ ਓਹਨਾਂ ਪਾਪੀਆ ਦੇ ਅਦਲ ਕਰੇਗਾ ਪਾਕ ਜਨਾਬ ਲੋਕੋ
ਰਾਣੀ ਵਾਂਗ ਜੋ ਕਰੇਗਾ ਕਰਮ ਮੰਦੇ ਸੋਈ ਹੋਵਸੀ ਅੰਤ ਬੇਤਾਬ ਲੋਕੋ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਸਾਂਭ ਲੈ ਵਹੀ ਖਾਤਾ ਅੱਗੇ ਦੇਵਣਾ ਹੋਰ ਹਿਸਾਬ ਲੋਕੋ

ਹਾਲ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਅੱਗੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਆਖਾ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਰੋ ਖਿਆਲ ਯਾਰੋ
ਜੇੜੀ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਰੱਬ ਕਰੇ ਨਾ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਰੋ
ਫਿਰਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਖੁਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਇਆ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਜਵਾਲ ਯਾਰੋ
ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਦਾ ਨੀਂਦ ਅਰਾਮ ਆਵੇ ਹੋਏ ਪੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਨਢਾਲ ਯਾਰੋ
ਬਾਲ ਉਮਰ ਆਹ ਰਾਜ ਕੁੰਵਰ ਦੋਵੇ ਉਤੇ ਪੈ ਗਿਆ ਵਖਤ ਹੋ ਗਏ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਯਾਰੋ
ਕਦੇ ਜੰਮ ਕੇ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਇਕੋ ਵਖਤ ਹੋ ਗਏ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਯਾਰੋ
ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹੱਲ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜੰਗਲ ਵਸਣਾ ਵੱਡਾ ਮੁਹਾਲ ਯਾਰੋ
ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਡਾਂਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਨਹੀ ਅਹਿਵਾਲ ਯਾਰੋ
ਹੋਟੀ ਲੈ ਗਈ ਓਸ ਉਜਾੜ ਅੰਦਰ ਜਿੱਥੇ ਨੱਚਦੇ ਭੂਤ ਬੋਤਾਲ ਯਾਰੋ
ਮੋਰ ਚਿਤਰੇ ਬਘਿਆੜ ਤੇ ਰਿੱਛ ਫਿਰਦੇ ਬਾਦਰ ਹੋਰ ਲੰਗੂਰ ਮ੍ਰਿਗਾਲ ਯਾਰੋ
ਮਸਤ ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਾਹੀ ਫਿਰਦੀ ਰੋਝਾਂ ਦੀ ਟਾਲ ਤੇ ਟਾਲ ਯਾਰੋ
ਉਚੇ ਥਿਛ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਚੋਟੀ ਗਿਰਝਾਂ ਬੈਠੀਆਂ ਨੇ ਡਾਲੋ ਡਾਲ ਯਾਰੋ
ਚਾਰੋ ਤਰਫ ਪਹਾੜ ਪਹਾੜ ਦਿਸੇ ਨਦੀਆਂ ਵਗਦੀਆਂ ਨਾਲ ਉਛਾਲ ਯਾਰੋ
ਫਿਰਦੀ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰ ਅਫਾਤ ਓਥੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਲ ਯਾਰੋ
ਜੇਠ ਮਾਹ ਦੀ ਸਖਤ ਬਹਾਰ ਆਹੀ ਪੈਂਦੀ ਧੁੱਪ ਅਗਨੀ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਯਾਰੋ
ਫਿਰਦੇ ਭੀਲ ਹਜ਼ਾਰ ਉਸ ਬਾਰ ਅੰਦਰ ਜੇੜੇ ਜਾਤ ਦੇ ਨੀਚ ਚੰਡਾਲ ਯਾਰੋ
ਕਰਦੇ ਜ਼ਰਾ ਭੀ ਰਹਿਮ ਨਾ ਆਦਮੀ ਤੇ ਜਾਣੋ ਕਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਮਸਾਲ ਯਾਰੋ
ਕੋਈ ਦੁੱਖਾ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਆਵਦਾ ਈ ਰੁਕੀ ਫਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਫਾਲ ਯਾਰੋ
ਰੱਤੀ ਖੌਛ ਨਾ ਰੱਖਦੇ ਚਿੱਤ ਉਤੇ ਇਕੋ ਰਾਮ ਦੀ ਤਰਫ ਖਿਆਲ ਯਾਰੋ
ਹੈਸਨ ਛੱਤਰੀ ਸੂਰਮੇ ਬੀਰ ਦੋਵੇਂ ਨਾਲੇ ਪਾਸ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਢਾਲ ਯਾਰੋ
ਜ਼ਾਲਮ ਭੀਲ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟ ਆਵੇ ਖੰਡਾ ਯਾਰੋ ਕੇ ਕਰਨ ਹਲਾਲ ਯਾਰੋ
ਪੱਥਰੀ ਕੁੰਡਾ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਹਾ ਰਤੀ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਅੱਗ ਬਾਲ ਯਾਰੋ
ਸ਼ੇਰ ਚਿਤਰਾ ਅੱਗ ਤੋਂ ਖੌਛ ਖਾਵੇ ਪੈਹਰੇ ਰੱਖਦੇ ਖੂਬ ਸੰਭਾਲ ਯਾਰੋ
ਦਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੌਛ ਕਾਹਦਾ ਰਾਖਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੱਬ ਦਯਾਲ ਯਾਰੋ
ਵਾਰੋ ਵਾਰ ਪੈਹਰਾ ਦੋਵੇਂ ਵੀਰ ਦੋਂਦੇ ਲੈਂਦੇ ਤਾਤ ਇਸ ਤੋਰ ਨਿਕਾਲ ਯਾਰੋ
ਸੁਬਾ ਉਠ ਕੇ ਤੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਜੇਹੜੀ ਛੱਤਰੀ ਬੰਸ ਦੀ ਚਾਲ ਯਾਰੋ
ਆਠੋ ਜਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਪਾਠ ਗਾਇਤੀ ਦਾ ਤਿੰਨ ਕਾਲ ਯਾਰੋ
ਫੁੱਲਾਂ ਫਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਤ ਨਿਹਾਲ ਯਾਰੋ
ਕਿਸੀ ਤੋਰ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਸੋਗ ਨਾਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਯਾਰੋ
ਇਕੋ ਰੰਗ ਹੈ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਸਾਫ ਤੇ ਸੀਸ ਮਾਫਾਲ ਯਾਰੋ
ਦੱਸੋ ਵਖਤ ਕਿਹਾ ਲਕੜ ਹਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਹੜੇ ਮੁੱਢ ਦੇ ਗੋਟ ਕੰਗਾਲ ਯਾਰੋ

ਵਖਤ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਰਾਜਿਆਂ ਗਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਦ ਕੱਟਦੇ ਸੀਸ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਖ ਆਹਾ ਦੇਵੇ ਕੰਠ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਟਾਲ ਯਾਰੋ

ਅੰਜਨ

ਦੁਖੀ ਸੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਵੀਰ ਲੋਕੋ ਬੀਸ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਤੋਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਗਏ
ਡੇਰੇ ਮੰਜ਼ਲੋ ਮੰਜ਼ਲੀ ਕੂਚ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਲਦੀਪ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਪਾਰ ਗਏ
ਪੰਝੀ ਕੋਸ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹਮੇਸ ਕੀਤੀ ਘੋੜੇ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਹਾਰ ਗਏ
ਦਾਣੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਆਇ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਸਿਧਾਰ ਗਏ
ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਏ ਮਿਸਰ ਸੈਹਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਪਧਾਰ ਗਏ
ਅੰਗੋ ਆ ਗਿਆ ਇਕ ਪਹਾੜ ਯਾਰੋ ਰਸਤਾ ਭੁੱਲ ਪਹਾੜ ਵਿਚਕਾਰ ਗਏ
ਉਤੋਂ ਵਕਤ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਆਣ ਹੋਯਾ ਮਾਰੇ ਧੁੱਪ ਦ ਹੋਏ ਨਿਸਾਰ ਗਏ
ਅਗੇ ਰਿਖੀ ਤੱਪਸਿਆ ਕਰੇ ਬੈਠਾ ਜਦੋਂ ਵਿਚ ਪਹਾੜ ਦੀ ਧਾਰ ਗਏ
ਬੀਸ ਰੋਜ਼ ਪਿਛੋ ਬੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਯਾ ਦਿਲ ਦੋਹਾ ਦੇ ਹੋਏ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਗਏ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਖਲ੍ਹਾਰ ਕੇ ਘੋੜਿਆ ਨੂੰ ਪਾਸ ਰਿਖੀ ਦੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਗਏ

ਰਿਖੀ ਨਾਲ ਗੁਫਤਰਗੂ ਹੋਵਣੀ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੀ (ਦੁਵੱਯਾ ਛੰਦ)

ਰਾਮ ਦਾਸ ਸੀ ਨਾਮ ਰਿਖੀ ਦਾ ਭਜਨ ਰਾਮ ਦਾ ਕਰਦਾ
ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਧਿਆਨ ਹਰੀ ਦੇ ਧਰਦਾ
ਓਅੰ ਸੋਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ ਇਕਟ ਲੱਗੀ ਸਮਾਧੀ
ਬੀਚ ਪਹਾੜ ਅਕੋਲਾ ਬੈਠਾ ਤੱਜ ਕੇ ਸਕਲ ਉਪਾਧੀ
ਨਵੇਂ ਦੁਆਰੇ ਵੰਦ ਕੀਏ ਰਿਖ ਦਸਵੇਂ ਸਵਾਸ ਚੜ੍ਹਾਇਆ
ਤੀਨ ਅਵਸਥਾ ਕੇ ਤੱਜ ਬੈਠਾ ਚੰਬੇ ਪਦ ਕੇ ਪਾਇਆ
ਦੋਵੇਂ ਕੁੰਵਰ ਬੈਠ ਗਏ ਯਾਰੋ ਪਾਸ ਰਿਖੀ ਦੇ ਜਾ ਕੇ
ਦੀਨ ਭਾਵ ਸੇ ਕਰਨ ਬੰਧਨਾਂ ਚਰਟੀ ਦਸਤ ਲਗਾ ਕੇ
ਅਗੇ ਮੁਨੀ ਮੰਨ ਧਾਰ ਬੈਠਾ ਮੁੱਖੋ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਆਈ
ਦੋਵੇਂ ਚਰਣ ਰਿਖੀ ਦੇ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠੇ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ
ਇਕਮਨ ਹੋ ਕੇ ਪੰਰ ਦਬਾਵਨ ਕਰਨ ਰਿਖੀ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਪੁਨ ਪੁਨ ਕੁੰਵਰ ਉਚਾਰਣ ਮੁੱਖ ਤੇ ਬੋਲ ਮੁੱਖੋ ਗੁਰ ਸੇਵਾ
ਇਸ ਬਿਧ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਰਿਖੀ ਦੀ ਹਰਿ ਕੇ ਭਗਤ ਪਿਆਰੇ
ਬਾਹਰੀ ਬਰਸੀ ਸੁਆਸ ਰਿਖੀ ਨੇ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਉਤਾਰੇ
ਕੁੰਵਰ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਣ ਬੋਲਣ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ
ਸੇਵਾ ਪਹਿਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰਿਖੀ ਨੇ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਖੋਲੀ

ਖੋਲ੍ਹੇ ਨੇਤਰ ਮਹਾਂ ਮੁਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦਇਆ ਦੀ ਪਾਈ
 ਸੀਸ ਦੁਹਾਂ ਚਰਣਾ ਪਰ ਪਰ ਕੇ ਪੰ ਗਏ ਦੋਵੇ ਭਾਈ
 ਵੇਖੇ ਰਿਖੀ ਪਏ ਚਰਣਾ ਪੁਰ ਸੁੰਦਰ ਦੋਵੇ ਲੜਕੇ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਉਠਾਏ ਯਾਰੋ ਦਸਤ ਦੋਹਾ ਦੇ ਫੜ ਕੇ
 ਉਠਦੇ ਸਾਰ ਕਰਨ ਮੁੜ ਉਸਤਿਤ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਾਜੀ ਹੋ ਕੇ
 ਦੋਵੇ ਵੀਰ ਲੈਣ ਚਰਣੋਦਕ ਪੈਰ ਰਿਖੀ ਦੇ ਧੋ ਕੇ
 ਪੁੱਛੇ ਰਿਖੀ ਦੁਹਾਂ ਕੁੰਵਰਾ ਨੂੰ ਕਿਆ ਹੈ ਨਾਮ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ
 ਕਿਸ ਬਿਧ ਤੁਮ ਕੋ ਮਾਲੂਮ ਹੂਆ ਆਸ਼ਰਮ ਯਹਾਂ ਹਮਾਰਾ
 ਕਵਣ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਆਏ ਬੇਟਾ ਕਵਣ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਜਾਣਾ
 ਕਵਣ ਜਾਤ ਅਰਬਰਣ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ ਆਖੇ ਜਨਮ ਟਿਕਾਣਾ
 ਕਿਆ ਹੈ ਨਾਮ ਪਿਤਾ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਕਾ ਕਿਉਂਕਰ ਗ੍ਰਹਿ ਸੇ ਆਏ
 ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਭੀਤਰ ਬੇਟਾ ਮੁੱਖ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਕੁਮਲਾਏ
 ਕਿਆ ਤੁਮ ਰਸਤਾ ਭੂਲ ਗਏ ਹੋ ਆ ਗਏ ਬੀਚ ਉਜਾੜਾਂ
 ਕਿਸ ਸਵਾਰਥ ਦੇ ਕਾਰਣ ਬੱਚਾ ਫਿਰਦੇ ਬੀਚ ਪਹਾੜਾਂ
 ਆਖੇ ਰੂਪ ਸੁਟੇ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਬਿਰਥਾ ਸਕਲ ਸੁਟਾਵਾਂ
 ਜੋ ਕੁਝ ਵਰਤੀ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ ਸਭ ਤੁਮ ਕੋ ਬਤਲਾਵਾ
 ਸੰਤ ਭਾਵ ਸੇ ਆਖਾ ਤੁਝ ਕੋ ਸੁਟੇ ਸੁਆਮੀ ਸੰਤਾ
 ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਰੂਪ ਹੈ ਗੁਰੂਆ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਬਸੰਤਾ
 ਚੰਦਰ ਬੰਸ ਬਰਣ ਛੱਤਰੀ ਕਹੂੰ ਹਾਲ ਅਬ ਸਾਰਾ
 ਖੜਗਸੰਨ ਹੈ ਨਾਮ ਪਿਤਾ ਕਾ ਜਿਸ ਗ੍ਰਹਿ ਜਨਮ ਹਮਾਰਾ
 ਸੰਗਲਦੀਪ ਹੈ ਦੇਸ ਅਸਾਡਾ ਉਸੀ ਤਰਫ ਤੇ ਆਏ
 ਪਿਤਾ ਦੀਆ ਬਨਵਾਸ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮ ਲਿਖੇ ਫਲ ਪਾਏ
 ਜੋ ਕੁਛ ਪਿਛਲੀ ਹਾਲ ਹਕੀਕਤ ਸਭ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਈ
 ਚੰਦਰਵਤੀ ਦੀ ਕਥਾ ਰੂਪ ਨੇ ਸਾਰੀ ਆਖ ਸੁਣਾਈ
 ਸੂਲੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਾਲਾ ਸਭ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਨਾਇਆ
 ਬਨੋਬਾਸ ਦਾ ਹਾਲ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਝਾਇਆ
 ਬੀਸ ਰੋਜ ਅਬ ਬੀਤੇ ਹਮ ਕੇ ਫਿਰਦੇ ਬੀਚ ਉਜਾੜਾ
 ਭਾਗ ਹਮਾਰੇ ਜਾਗੇ ਗੁਰੂਆ ਆ ਗਏ ਬੀਚ ਪਹਾੜਾਂ
 ਬੀਸ ਦਿਵਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੁਆਮੀ ਪੱਖੇ ਚਰਣ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ
 ਦੁਰਲਭ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇਆ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ ਮਿਟ ਗਏ ਕਸਟ ਹਮਾਰੇ
 ਹਰਦਮ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਰਹਿੰਦੀ ਸੰਤ ਮਿਲਣ ਕੀ ਪਿਆਸਾ
 ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਕਰੀ ਤੁਮ ਕਿਰਪਾ ਪੁਰਨ ਹੋ ਗਈ ਆਸਾ

ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁੰਤ ਦਾ ਮੇਲਾ ਪਾਵੇ ਕੋਈ ਵਡਭਾਗੀ
 ਅਬ ਹਮ ਤ੍ਰਿਪਤ ਭਏ ਹੈਂ ਸੁਆਮੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਨ ਤੇ ਭਾਗੀ
 ਐਸੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਜਬ ਰਿਖਵਰ ਰਹਿਮ ਚਿੰਤ ਮੇਂ ਆਇਆ
 ਦੀਨ ਦਸਾ ਦੇਖੀ ਕੁੰਵਰੋ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨੀਰ ਦ੍ਰਿਗ ਛਾਇਆ
 ਆਖੇ ਰਿਖੀ ਰੂਪ ਦੇ ਤਾਈਂ ਜੋਤਾ ਬੋਗ ਸਿਧਾਵੇਂ
 ਏਕ ਬਰਸ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬੇਟਾ ਰਾਜ ਮਿਸਰ ਦਾ ਪਾਵੇਂ
 ਲੇਖ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਬੇਟਾ ਰਾਜ ਮਿਸਰ ਦਾ ਕਰਨਾ
 ਜੋ ਕੁਛ ਲਿਖਿਆ ਅੰਤ ਬਿਧਾਤਾ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਦੇ ਨਾ ਟਰਨਾ
 ਅਬ ਤੁਮ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਸਰ ਕੇ ਜਾਓ ਹਰਗਿਜ਼ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਓ
 ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਹਰੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਰਾਜ ਮਿਸਰ ਦਾ ਪਾਓ
 ਆਖੇ ਰਿਖੀ ਲੱਗੀ ਇਕ ਚਿੰਤਾ ਹੋਇਆ ਕੰਮ ਅਜੋੜਾ
 ਚਕਵੇ ਚਕਵੀ ਵਾਂਗੂੰ ਬੱਚਾ ਤੁਮਾਰਾ ਹੋਗ ਵਿਛੋੜਾ
 ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਹੋਗ ਵਿਜੋਗ ਤੁਮਾਰਾ
 ਐਸਾ ਲੇਖ ਲਿਖਾ ਮਸਤਕ ਮੇਂ ਕੇਹੜਾ ਮੇਟਨਹਾਰਾ
 ਸਾਤ ਬਰਸ ਕਾ ਸੰਕਟ ਪਾਵੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਅਕੇਲਾ
 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰੇਗਾ ਹਰਿ ਜੀ ਫੇਰ ਤੁਮਾਰਾ ਮੇਲਾ
 ਤਿਤਨੇ ਬਚਨ ਕਰੇ ਜਬ ਰਿਖਵਰ ਰੂਪ ਬਤੀ ਕਰਦਾ
 ਦੋਵੇਂ ਦਸਤ ਜੋੜ ਕੇ ਰਿਖ ਦੇ ਚਰਨਾ ਪਰ ਸਿਰ ਧਰਦਾ
 ਆਖੇ ਰੂਪ ਰਿਖੀ ਕੇ ਤਾਈਂ ਸੁਨ ਗੁਰਦੇਵ ਗੁਸਾਈਂ
 ਬੋਲੇ ਰਿਖੀ ਰੂਪ ਕੇ ਤਾਈਂ ਭਾਵੀ ਕੰਟ ਮਿਟਾਵੇਂ
 ਪੁਰਬ ਜਨਮ ਕਰਮ ਜੋ ਕੀਤਾ ਬਿਰਥਾ ਨਾਹੀਂ ਜਾਵੇਂ
 ਹਰਖ ਸੋਗ ਕੋ ਤਿਆਗੋ ਮਨ ਤੇ ਧਿਆਨ ਹਰੀ ਕਾ ਧਰੀਏ
 ਕਰਮ ਰੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੀ ਬੇਟਾ ਸੇਂ ਤਦਬੀਰਾ ਕਰੀਏ
 ਸੁਣੇ ਰੂਪ ਬਚਨ ਰਿਖੀ ਦੇ ਫਿਰ ਗਈ ਮੁੱਖ ਜ਼ਰਦਾਈ
 ਰਾਜ ਮਿਲਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਈ ਦਰਦ ਵਿਛੋੜੇ ਲਾਈ
 ਲੱਗੀ ਸਾਂਗ ਸੋਗ ਦੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰੂਪ ਨੈਣ ਭਰ ਰੋਯਾ
 ਇਸੀ ਤੌਰ ਸੇ ਦਿਵਸ ਬੀਤ ਗਿਆ ਵਕਤ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਹੋਯਾ
 ਆਖੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਰੂਪ ਨੂੰ ਤਜੋ ਸੋਕ ਤੁਮ ਭਾਈ
 ਸੰਧਿਆ ਕਾਲ ਵਕਤ ਅਬ ਹੁਆ ਭਜੋ ਚਰਣ ਰਘੁਰਾਈ
 ਇਤਨੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਤ ਕੁੰਵਰ ਨੇ ਬਾਹੋ ਪਕੜ ਉਠਾਇਆ
 ਕਰ ਇਸਨਾਨ ਦੁਹਾਂ ਵੀਰਾ ਨੇ ਧਿਆਨ ਹਰੀ ਦਾ ਲਾਇਆ
 ਸੰਧਿਆ ਪੁਜਾ ਕਰ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਨਿਜ ਆਸਮ ਪਰ ਆਏ

ਆਨ ਰਿਖੀ ਦੇ ਪਾਸ ਦੁਹਾ ਨੇ ਆਸਣ ਖੁਬ ਲਗਾਏ
 ਕੰਦ ਮੂਲ ਫਲ ਖਾ ਕੇ ਯਾਰੋ ਸੁੱਖ ਦੀ ਰੈਣ ਗੁਜ਼ਾਰੀ
 ਉਠ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੁਹਾ ਵੀਰਾ ਨੇ ਕਰ ਲਈ ਤੁਰਤ ਤਿਆਰੀ
 ਤੁਰਦੇ ਵਕਤ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਕੁੰਵਰਾਂ ਜਾ ਪ੍ਰਣਾਮ ਬੁਲਾਈ
 ਦੇਖ ਬਸਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਇਆ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਆਈ
 ਚਲਦੇ ਵਕਤ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਮੰਤ੍ਰ ਰਿਖੀ ਸਿਖਲਾਇਆ
 ਅੰਨ ਪੂਰਨਾ ਦਾ ਓਹ ਮੰਤ੍ਰ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ
 ਉਠੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਪੜ੍ਹੀ ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਨੇ ਕਰੀਂ ਹਰਿ ਅੱਗੇ
 ਆਠ ਪਹਿਰ ਮਨ ਰਹੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਨਾ ਲੱਗੇ
 ਐਸਾ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀਆਂ ਰਿਖੀ ਨੇ ਹੋਕਰ ਦਿਲੋਂ ਦਿਆਲਾ
 ਖੜਗਸੈਨ ਦੇ ਲੜਕੇ ਉਥੋਂ ਬਿਯਾ ਭਏ ਤਤਕਾਲਾ
 ਨਾਲ ਰਿਖੀ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਯਾਰੋ ਰਸਤਾ ਆਪ ਦਿਖਾਇਆ
 ਦੱਖਣ ਤਰਫ ਦੁਹਾ ਕੁੰਵਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਮਿਸਰ ਦੇ ਲਾਇਆ
 ਅੱਗੇ ਹਾਲ ਸੁਣੇ ਅਬ ਯਾਰੋ ਸਭ ਤੁਮ ਕੋ ਸਮਝਾਵਾ
 ਮਿਸਰ ਸਹਿਰ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਤਲਾਵਾ
 ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਸੰਗਲਦੀਪ ਥੀ ਜਾਣੋ
 ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਲਾਹੌਰੋ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਠਾਣੋ
 ਚਸ਼ਮਾ ਨਾਲ ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਯਾਰੋ ਸੁਣਿਆ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ
 ਜੋ ਨਕਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਲਿਖਿਆ ਭੇਤ ਓਸ ਤੇ ਪਾਇਆ
 ਬਾਰਾ ਕੋਸ ਮੰਜ਼ਲ ਨਿਤ ਕਰਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮਨ ਚਿੰਤ ਲਾ ਕੇ
 ਮਤਲਬ ਬਰਸ ਰੋਜ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚੇ ਮਿਸਰ ਦੇਸ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ
 ਠਾਰਾ ਕੋਸ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੋ ਪੈਂਡਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਥਾਕੀ
 ਇਕ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਹੇਠ ਦੋਹਾ ਨੇ ਬੱਧੋ ਭੋਰ ਅਰਾਕੀ
 ਬੀਸ ਕਦਮ ਪਰ ਓਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਵੱਗੇ ਨਦੀ ਇਕ ਯਾਰਾ
 ਜਿਸ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਆ ਸੀ ਕੁੰਵਰਾ ਆਣ ਉਤਾਰਾ
 ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਉਜਾੜ ਦਸੀਵੇ ਰਾਤ ਅੰਧੇਰੀ ਛਾਈ
 ਅੱਗੇ ਹਾਲ ਸੁਣ ਅਬ ਯਾਰੋ ਜੋ ਰਬ ਬਣਤ ਬਣਾਈ
 ਆਇਆ ਵਕਤ ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਲਾ ਭਾਣਾ ਹਰਿ ਵਰਤਾਯਾ
 ਵਾਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਹੋਯਾ ਹੋਣੀ ਦਸਤ ਉਠਾਯਾ
 ਸਤਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਵਾਕ ਪਿਆਰੇ ਕਦੀ ਨਾ ਬਿਰਥਾ ਜਾਵੇ
 ਹੋਣਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੀ ਬੰਦਾ ਸੇਂ ਤਦਬੀਰ ਬਣਾਵੇ
 ਸੰਧਿਆ ਪੂਜਾ ਤਰਪਨ ਕਰ ਕੇ ਆਸਣ ਦੁਹਾ ਲਗਾਯਾ

ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਜਾਂ ਰਾਤ ਬੀਤ ਗਈ ਜ਼ੋਰ ਨੀਂਦ ਨੇ ਪਾਯਾ
 ਆਈ ਨੀਂਦ ਰੂਪ ਨੂੰ ਯਾਰੋ ਜਾ ਆਸਟ ਤਰ ਪੈਦਾ
 ਪਹਿਰਾ ਦੇਵੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤਾ ਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾ ਲੈਦਾ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੇਵਦਾ ਪਹਿਰਾ ਤੰਗ ਦਸਤ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ
 ਉਸ ਨੇ ਰੂਪ ਜਗਾਯਾ ਯਾਰੋ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਦੇ ਤਤਕੇ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਜਗਾਇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾ ਆਸਟ ਪਰ ਸੋਯਾ
 ਆਪ ਗੁਦਾਜ਼ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਪਹਿਰੇ ਰੂਪ ਖਲੋਯਾ
 ਮਿੱਠੀ ਹਵਾ ਪੁਰੇ ਦੀ ਵਗਦੀ ਆਵੇ ਨੀਂਦ ਸਵਾਈ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਰੁਪ ਸੈ ਗਿਆ ਭਾਵੀ ਹਰਿ ਵਰਤਾਈ ।

ਸੱਪ ਨੇ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵਣਾ

ਤਿੰਨ ਪਹਿਰ ਜਾਂ ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਹੋਈ ਕੀਤਾ ਨੀਂਦ ਨੇ ਆਣ ਪ੍ਰਕਾਸ ਯਾਰਾ
 ਸਭੇ ਸੁੱਖ ਬਸੰਤ ਦੇ ਦੂਰ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਦੁੱਖਾ ਨੇ ਆਣ ਨਿਵਾਸ ਯਾਰਾ
 ਆਏ ਰੋਜ਼ ਜੁਦਾਈ ਦੇ ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਹੋਯਾ ਐਸ਼ ਅਸ਼ਰਤ ਸੁੱਖ ਨਾਸ ਯਾਰਾ
 ਹੋਏ ਨੀਂਦ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਦਾਜ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੋਈ ਆਣ ਪਾਈ ਦੁਖ ਫਾਸ ਯਾਰਾ
 ਰਹਿੰਦਾ ਸੱਪ ਆਹਾ ਓਸ ਨਦੀ ਅੰਦਰ ਉਸਦਾ ਰੰਗ ਸੁਨੇਹਰੀ ਸੀ ਖਾਸ ਯਾਰਾ
 ਭਰਿਆ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲੇ ਫਿਰਦਾ ਆ ਗਿਆ ਕੁੰਵਰ ਦੇ ਪਾਸ ਯਾਰਾ
 ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲਗਾਇਓ ਸੂ ਲਏ ਖਿੱਚੇ ਬਸੰਤ ਦੇ ਸਾਸ ਯਾਰਾ
 ਜੇਹੜੇ ਵਕਤ ਬਸੰਤ ਦੇ ਸਾਸ ਖਿੱਚੇ ਕੰਬ ਗਏ ਜ਼ਿਮੀਂ ਆਕਾਸ ਯਾਰਾ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਓਹ ਮਿੜ੍ਹ ਸਮਾਨ ਹੋਯਾ ਉਡੇ ਸਾਸ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ ਯਾਰਾ

ਪ੍ਰਾਤਾਕਾਲ ਰੂਪ ਨੇ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਜਗਾਵਣਾ

ਸਰਪ ਮਾਰ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਜਾ ਕੇ ਨਦੀ ਅੰਦਰ ਛਿਪ ਜਾਂਵਦਾ ਈ
 ਹੋਯਾ ਵਕਤ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਆਣ ਯਾਰੋ ਰੂਪ ਉਠ ਕੇ ਨਾਮ ਪਿਆਵਦਾ ਈ
 ਉਠਦੇ ਸਾਰ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਵਾਜ ਮਾਰੀ ਜਲਦੀ ਉੱਠ ਕਿਉਂ ਦੇਰ ਲਗਾਂਵਦਾ ਈ
 ਵੀਰਾ ਵਕਤ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਆਣ ਹੋਯਾ ਵੇਲਾ ਗਾਫਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਂਵਦਾ ਈ
 ਮਾਰੇ ਰੂਪ ਨੇ ਕਈ ਅਵਾਜ ਯਾਰੋ ਅੱਗੋਂ ਮੂਲ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਈ
 ਛੇਕੜ ਪਕੜ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਬਾਂਹ ਤਾਈਂ ਰੂਪ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਈ
 ਆਖੇ ਉਠ ਪਿਆਰਿਆ ਵੀਰਨਾ ਓਇ ਬਾਹੋ ਪਕੜ ਕੇ ਖੂਬ ਹਲਾਂਵਦਾ ਈ
 ਵੀਰਨ ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ ਜਬਾਨ ਵਿਚੋਂ ਜੰਫੀ ਪਾਇ ਕੇ ਖੁਬ ਉਠਾਂਵਦਾ ਈ

ਕਦੀ ਹੱਥ ਪਕੜੇ ਕਦੀ ਪੈਰ ਪਕੜੇ ਕਦੀ ਨਾਲ ਕਲੋਜੜੇ ਲਾਂਵਦਾ ਈ
 ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੋਥ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ ਸਾਰ ਕੋਈ ਕਿਹੜਾ ਸੁਟਦਾ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਚਾਂਵਦਾ ਈ
 ਮੋਇਆ ਵੀਰ ਜਾਂ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਯਾ ਸਾਰੀ ਅਦਬ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਂਵਦਾ ਈ
 ਆਖੇ ਬੋਲ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਵੀਰਨਾ ਓਇ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਂਵਦਾ ਈ
 ਕੇਹਾ ਲੱਗਿਆ ਦੁੱਖ ਅਜਾਬ ਤੈਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਾਂਵਦਾ ਈ
 ਪੁਟੇ ਵਾਲ ਤੇ ਹਾਲ ਬੇਹਾਲ ਹੋਯਾ ਐਪਰ ਬੀਰ ਨਾ ਮੁੱਖੋਂ ਅਲਾਵਦਾ ਈ
 ਸੀਸ ਰੱਖ ਬਸੰਤ ਦਾ ਗੋਡਿਆਂ ਤੇ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਨੈਣ ਵਹਾਂਵਦਾ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਜਾਂਵਦੀ ਪੇਸ਼ ਕੋਈ ਬੈਠਾ ਕੂੰਜ ਦੇ ਵਾਂਗ ਕੁਰਲਾਵਦਾ ਈ

ਵਿਰਲਾਪ ਰੂਪ ਕਾ

ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਬੋਲ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਵਦਾ ਦੁੱਖਾ ਦੇ ਸਿੰਧ ਅੰਦਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤੇ ਈ
 ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਚੜ੍ਹ ਪਯੋਂ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਨਾ ਉਰਾਰ ਰਹਿਆ ਨਾ ਮੈਂ ਪਾਰ ਹੋਯਾ ਮੰਝਧਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਇਕ ਵਾਰ ਤੂੰ ਹੱਥ ਕੇ ਬੋਲ ਮੂੰਹੋਂ ਕਰਦੇ ਪਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਤੇਰਾ ਬੋਲਣਾ ਖ਼ਾਸ ਦਵਾ ਮੇਰੀ ਮੈਂ ਬੀਮਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਆਪ ਸਵਰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਏਥੇ ਮੇਰਾ ਕੋਣ ਬੋਲੀ ਜੰਗਲ ਬਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਦੱਸ ਵਿਸਾਰਿਆ ਮੈਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਨਾ ਕਰ ਗਿਆ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਗੱਲਾਂ ਚਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਦੱਸੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਇਓ ਈ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਪਯਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਮਾਈ ਤੇ ਬਾਪ ਛੱਡੇ ਮਿਤਰ ਯਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੋਵਣਾ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਅੱਖਾਂ ਰੋਦਿਆਂ ਰੋਦਿਆਂ ਲਾਲ ਹੋਈਆਂ ਗੁਲਾਨਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਚਸ਼ਮਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਤੂੰ ਹਾਲ ਮੇਰਾ ਮੈਂ ਲਾਚਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਮੈਨੂੰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੇ ਛੱਡ ਗਇਓਂ ਦਰੇਦਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਐਸੀਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰੋ ਕੋਈ ਭੈੜੀ ਕਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਮੋਇਓ ਆਪ ਤੇ ਮੁਝ ਨੂੰ ਮਾਰ ਗਿਓ ਇਕ ਵਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਇਕ ਵਾਰ ਤੂੰ ਬੋਲ ਕੇ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਸਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੋਈ ਕਿਵੇਂ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਹੋਟਹਾਰ ਓਇ ਵੀਰਨਾ ਵਾਸਤਾ ਈ

ਅੰਜਨ

ਢਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਆਖਦਾ ਰੂਪ ਯਾਰੋ ਵੀਰਾ ਵਿਚ ਉਜਾੜ ਦੇ ਛੱਡ ਗਇਉਂ
ਸੀਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇਗ ਫਿਰਾਕ ਵਾਲੀ ਮੈਨੂੰ ਵਾਂਗ ਕਸਾਈਆਂ ਵੱਢ ਗਇਉਂ
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨ ਹੋਵਸੀ ਮੇਲ ਤੇਰਾ ਭੈੜੇ ਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੈਥੋ ਅੱਡ ਗਇਉਂ
ਮੇਰੇ ਗਲ ਵਿਗਾ ਦਾ ਜਾਲ ਪਾ ਕੇ ਉਤੇ ਦੁਖਾਂ ਵਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਗੱਡ ਗਇਉਂ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਦਫਾਤੀ ਨਾ ਦੁੱਖ ਜਾਸੀ ਨੇਜਾ ਵਿਚ ਕਲੋਜੜੇ ਗੱਡ ਗਇਉਂ

ਅੰਜਨ

ਵੀਰਾ ਦੱਸ ਏਤੇ ਮੇਰਾ ਕੰਟ ਦਰਦੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਦੁੱਖੜੇ ਫੋਲ ਲਵਾਂ
ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਉਠ ਕੇ ਹਾਲ ਪੁੱਛੋ ਘੁੰਡੀ ਚਿੱਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮੈਂ ਖੋਹਲ ਲਵਾਂ
ਅਰਜਨ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਜੋਰ ਨਾਹੀ ਤੈਨੂੰ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਜਾਇਕੇ ਟੋਲ ਲਵਾਂ
ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੇਸਾ ਮੇਰਾ ਤੇਜ ਹੋਵੇ ਹੁਣੇ ਵੈਦ ਸੁਖੰਨ ਨੂੰ ਬੋਲ ਲਵਾਂ
ਪਏ ਦੁੱਖਾਂ ਉਤੇ ਦੁੱਖ ਆਣ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਹਾਲ ਫਰੋਲ ਲਵਾਂ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਜੰਕਰ ਮਰੇ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਹੁਣੇ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲਤਾ ਘੋਲ ਲਵਾਂ

ਅੰਜਨ

ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਵੀਰਨਾ ਬਸ ਹੋਈ ਤੇਰੀ ਸਾਝ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਚੁੱਕ ਗਈ
ਮੇਰੇ ਵੇਹਦਿਆ ਵੇਹਦਿਆ ਵੀਰਨਾ ਉਇ ਤੇਰੀ ਚੋਗ ਜਹਾਨ ਤੇ ਮੁਕ ਗਈ
ਮਾਰੀ ਜਿਗਰ ਤੇ ਸਾਗ ਤੇ ਹਿਜਰ ਵਾਲੀ ਮੇਰੀ ਕੱਢ ਕਲੋਜਿਉਂ ਹੁਕ ਗਈ
ਖੱਟਾ ਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਵਸਾਰ ਵਾਂਗੂ ਵਿਚੋਂ ਰੱਤ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁੱਕ ਗਈ
ਹੋਸੀ ਸਰੂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਸਰੀਰ ਸਿੱਧਾ ਕਮਰ ਵਾਂਗ ਕਮਾਨ ਦੇ ਝੁਕ ਗਈ
ਮੰਤ ਬਾਜ ਦੇ ਵਾਂਗਰਾ ਮਾਰ ਝਪਟਾ ਤੇਰੀ ਜਾਨ ਲੈ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਲੁਕ ਗਈ
ਤੇਸਾ ਮੰਤ ਵਾਲਾ ਹੋਣੀ ਦਸਤ ਫੜ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਵਾਂਗ ਤਰਖਾਣ ਦੇ ਟੁੱਕ ਗਈ
ਮਿਰਗ ਰੂਹ ਦਾ ਨੱਸਿਆ ਖੋਫ ਖਾ ਕੇ ਹੋਣੀ ਸੋਰ ਦੇ ਵਾਂਗਰਾ ਝੁਕ ਗਈ ।
ਜੇਹੜੀ ਨੀਰ ਦੀ ਬੂੰਦ ਸੀ ਵਿਚ ਚਸਮਾ ਓਹ ਭੀ ਰੋਦਿਆ ਰੋਦਿਆਂ ਰੁਕ ਗਈ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਦਿਆ ਦੇ ਹੋਣੀ ਆਣ ਕੇ ਸੀਸ ਤੇ ਝੁਕ ਗਈ

ਅੰਜਨ

ਆਖੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਮੰਤ ਤੇਰੀ ਨਸਟ ਕਰ ਗਈ ਸਭੇ ਸੁੱਖ ਵੀਰਾ
ਬੂਟੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਣੀ ਨੇ ਸਾੜ ਦਿਤੇ ਹਰੇ ਹੋ ਰਾਏ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰੁਖ ਵੀਰਾ
ਅੱਗ ਹਿਜਰ ਦੀ ਲਾ ਫਿਆ ਜਿਗਰ ਮੇਰੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਜਾਵਸੀ ਦੁੱਖ ਵੀਰਾ

ਬੈਠ ਵਾਂਗ ਚਕੋਰ ਦੇ ਸੋਰ ਕਰਦਾ ਵਿਚੇ ਰਹੀ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਭੁੱਖ ਵੀਰਾ ,
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਗ੍ਰੰਸ ਲਿਆ ਮੰਤ ਰਾਹੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਜਿਹਾ ਹੋਸੀ ਤੇਰਾ ਮੁੱਖ ਵੀਰਾ

ਐਜਨ

ਰੂਪ ਰੋਵਦਾ ਖੂਨ ਉਛਾਲ ਦਿਲ ਦਾ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਰੰਗ ਉਟਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਆਤਸ ਬਿਰਹੋ ਦੀ ਆਣ ਕੇ ਭੜਕ ਉਠੀ ਹੋਯਾ ਭੁੱਜ ਕੇ ਜਿਗਰ ਕਬਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਰੁੱਤ ਖਿਜਾ ਦੀ ਆਣ ਕੇ ਹੋਈ ਵਾਰਦ ਸੁੱਕਾ ਮੁਖਤਾ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਮਾਰੇ ਆਹ ਨਾ ਚਲਦੀ ਵਾਹ ਕੋਈ ਪਿਆ ਤੜਫਦਾ ਮੀਨ ਬੇਆਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਦੀਵੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਣੀ ਨੇ ਗੁੱਲ ਕੀਤੇ ਰੋਸਨ ਦੁਖ ਹੋ ਗਏ ਮਹਿਤਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਜਰਦੀ ਆਣ ਵਰਤੀ ਸਾਰੀ ਬਦਨ ਉਤੇ ਹੋਯਾ ਰੰਗ ਵਸਾਰ ਦੀ ਆਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਕੀਤਾ ਕਾਲ ਮਹਮੂਦ ਨੇ ਆਣ ਧਾਵਾ ਲੈ ਗਿਆ ਲੁੱਟ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਅੰਪਰ ਬੁਤ ਨਾ ਰੂਹ ਨੂੰ ਛੋੜਦਾ ਏ ਹੋਯਾ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਗਰਕਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਆਵੇ ਮੰਤ ਤਾਂ ਦੁੱਖਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇ ਹੋਯਾ ਜੀਵਣਾ ਜ਼ਹਿਰ ਖਤਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਤੇਰੀ ਮੰਤ ਨਾ ਵੀਰਨਾ ਵਿਚ ਚੇਤੇ ਹੋਣੀ ਆ ਗਈ ਏ ਤੁਰਤ ਖਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਨਦੀ ਮੰਤ ਦੀ ਆ ਗਈ ਜੋਰ ਕਰਕੇ ਲੱਗੀ ਢਾਹ ਦਰਿਆ ਚਨਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਤਾਕਤ ਰਹੀ ਨਾ ਬੈਠਣ ਉਠਣ ਦੀ ਕੁੱਵਤ ਛੀਨ ਹੋ ਗਈ ਜੁਲਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਪਿਆ ਉਪਰੋ ਉਪਰੋ ਬੋਲਦਾ ਸੀ ਖਾਲੀ ਅੰਦਰੋ ਮਿਸਲ ਰਬਾਬ ਵਾਂਗੂੰ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਮਾਰੀ ਨਾਲ ਹਉਕਿਆ ਦੇ ਉਡ ਜਾਏਗੀ ਜਿੰਦ ਹਬਾਬ ਵਾਂਗੂੰ

ਐਜਨ

ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਮਾਰ ਕੇ ਆਹ ਨਾਅਰਾ ਮੈਂਨੂੰ ਕੀਤੇਈ ਪੁੱਜ ਚੈਰਾਨ ਵੀਰਾ
ਧਰਤੀ ਵੇਲੂ ਨਾ ਦੇਵਦੀ ਗਰਕ ਜਾਵਾ ਹੋਯਾ ਜੀਣਾ ਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਵੀਰਾ
ਪਿੱਛਾ ਦੂਰ ਦਿੱਸੇ ਅਗੋਂ ਜਗਾ ਨਾਗੀਂ ਚਾਰੇ ਤਰਫ ਦਿਸੇ ਬੀਆਬਾਨ ਵੀਰਾ
ਇੱਕੋ ਸਾਕ ਆਹਾ ਮੇਰਾ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਏਥੇ ਹੋਰ ਨਾ ਸਾਕ ਸਿਆਨ ਵੀਰਾ
ਮਾਈ ਬਾਪ ਭਾਈ ਮਿੱਤਰ ਕੋਲ ਨਾਗੀਂ ਜਿਸਦੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਬਿਆਨ ਵੀਰਾ
ਕੇੜੀ ਵਲ ਜਾਵਾ ਮੇਰੇ ਪਯਾਰਿਆ ਓਏ ਕੋਈ ਦੱਸ ਨਾ ਰਿਏਂ ਮਕਾਨ ਵੀਰਾ
ਬੜਾ ਗਰਕ ਹੋਵੇ ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਸੰਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕੀਤੇ ਏ ਐਡ ਵਧਾਨ ਵੀਰਾ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਜੋ ਬਣੀ ਸੋ ਸੂਤ ਲੈਸਾ ਨਾਲ ਰੱਬ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾ ਤਾਨ ਵੀਰਾ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਕਾ

ਛੇਕੜ ਰੂਪ ਨੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਮਿਰਤਅ ਲੋਕ ਨੇ ਮੁੱਖੋਂ ਅਲਾਵਟਾ ਕੀ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਨਸਾਨ ਜੋ ਫਤ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਜਹਾਨ ਤੇ ਆਵਣਾ ਕੀ ਜੇੜਾ ਰੂਹ ਕਲਬੁਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੇ ਬੁੱਤ ਨੂੰ ਆਣ ਬੁਲਾਵਣਾ ਕੀ ਬੀੜੀ ਬਾਤ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਆਵੇ ਐਵੇ ਕੂੜ ਦਾ ਪਿੱਟਣਾ ਪਾਵਣਾ ਕੀ ਜੇਹੜੀ ਬਣੀ ਸੋ ਸੀਸ ਤੇ ਕੱਟ ਭਾਈ ਭਾਣਾ ਰੱਬ ਦਾ ਕਿਸੇ ਮਿਟਾਵਣਾ ਕੀ ਮਾਈ ਬਾਪ ਭਾਈ ਸਾਰੇ ਮਤਲਬਾਂ ਦੇ ਐਵੇ ਕੂੜ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵਧਾਵਣਾ ਕੀ ਸੱਚੇ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰ ਤੂੰ ਕੂੜੇ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਲੁਭਾਵਣਾ ਕੀ ਐਪਰ ਵੀਰ ਦੇ ਕੁਝ ਅਖਤਿਆਰ ਨਾਹੀਂ ਆਈ ਮੌਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਟਕਾਵਣਾ ਕੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਚਲ ਖਰੀਦ ਕੱਫਟ ਏਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵਕਤ ਬਿਤਾਵਣਾ ਕੀ

ਰੂਪ ਦਾ ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕੋ ਜਾਣਾ ਵਾਸਤੇ ਕੱਫਟ ਦੇ
 ਕਰਕੇ ਚਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਯਾਰੋ ਕੱਫਟ ਵਾਸਤੇ ਰੂਪ ਤਿਆਰ ਹੋਯਾ ਚਿੱਤ ਚਾਹੇ ਨਾ ਵੀਰ ਦੇ ਛੱਡਣੇ ਨੂੰ ਐਪਰ ਕੱਫਟ ਬਾਝ ਲਾਚਾਰ ਹੋਯਾ ਪੱਲਾ ਦੇ ਬਸੰਤ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਤੇ ਢਾਹੀਂ ਮਾਰ ਯਾਰੋ ਜਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਹੋਯਾ ਕੱਫਟ ਬਾਝ ਨਾ ਮੂਲ ਸੰਸਾਰ ਹੋਵੇ ਪਾ ਕੇ ਜੀਨ ਘੋੜੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਯਾ ਟੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਆਖਣਾ ਵੀਰਨਾ ਓਇ ਰਾਖਾ ਤੁਧ ਦਾ ਰੱਬ ਕਰਤਾਰ ਹੋਯਾ ਇਕ ਪਹਿਰ ਕਰੀਬ ਦਿਨ ਰਿਹਾ ਬਾਕੀ ਵਿਦਾ ਵੀਰ ਤੇ ਰੂਪ ਕੁਮਾਰ ਹੋਯਾ ਠਾਰਾਂ ਕੋਸ ਆਹਾ ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਉਥੋ ਘੋੜਾ ਚਲਦਾ ਚਲਦਾ ਹਾਰ ਹੋਯਾ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਗੁਜਰੀ ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚਾ ਅੱਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਬੰਦ ਬਜ਼ਾਰ ਹੋਯਾ ਆਇਆ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਵਕਤ ਬੇ-ਵਕਤ ਹੋਯਾ ਚਿੱਤ ਰੂਪ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲਾਚਾਰ ਹੋਯਾ ਡੇਰਾ ਰੂਪ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਆਖੇ ਵੱਡਾ ਮੈਂ ਅਜ ਖੁਆਰ ਹੋਯਾ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਰੋਵੇ ਧੰਵੇ ਹੱਤ ਦੋਵੇ ਪਿਆ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਸ਼ਾਰ ਹੋਯਾ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾਹੀਂ ਮੋਹਰਬਾਨ ਕਰਤਾਰ ਦਾਤਾਰ ਹੋਯਾ

ਰੂਪ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਦੇ ਤਖਤ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹਾਲ

ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕਹਾ ਅਹਿਵਾਲ ਅੱਗੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਰੇ ਧਿਆਨ ਲੋਕੋ ਜਿਵੇਂ ਰੂਪ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਦਾ ਤਖਤ ਮਿਲਿਆ ਸਾਰਾ ਕਰਾ ਮੈਂ ਅਜ ਬਿਆਨ ਲੋਕੋ ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੀ ਕਰਮ ਚੰਦ ਰਾਜਾ ਬਰਨ ਛੱਤਰੀ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਨ ਲੋਕੋ ਕੁਦਰਤ ਰੱਬ ਦੀ ਓਸ ਦਾ ਕਾਲ ਹੋਯਾ ਪਿਛੋ ਰਹੀ ਨਾ ਮੂਲ ਸੰਤਾਨ ਲੋਕੋ ਕਾਲ ਵੱਸ ਹੋਇਆ ਕਰਮ ਚੰਦ ਰਾਜਾ ਰੱਈਅਤ ਕੁਲ ਹੋ ਗਈ ਵੇਰਾਨ ਲੋਕੋ ਮੁਨਸੀ ਹੋਰ ਵਜੀਰ ਦੀਵਾਨ ਸਾਰੇ ਹੋਏ ਚਿਤ ਦੇ ਵਿਚ ਹੰਗਾਨ ਲੋਕੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਾਝ ਨਾ ਮੂਲਕ ਵੱਸਦੇ ਮਸਹੂਰ ਇਹ ਗੱਲ ਜਹਾਨ ਲੋਕੋ ਹੋ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾ ਵਜੀਰ ਦੀਵਾਨ ਸਾਰੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮਤਾ ਪਕਾਨ ਲੋਕੋ

ਸੁਭਾ ਵਕਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਈਸ਼ਰ ਘੱਲ ਦੇਵੇ ਮਾਲਕ ਹੋਵਸੀ ਤਖਤ ਦਾ ਆਨ ਲੋਕੋ
 ਇਸੀ ਤੋਰ ਸੇ ਧਰਮ ਦਾ ਬਚਨ ਕਰ ਕੇ ਬੁਹੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੰਦ ਕਰਾਨ ਲੋਕੋ
 ਓਸੇ ਰਾਤ ਪਹੁੰਚਾ ਓਥੇ ਰੂਪ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਰੱਬ ਨੇ ਕੰਮ ਆਸਾਨ ਲੋਕੋ
 ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋਇਆ ਬੁਹਾ ਖੋਲਿਆ ਆਣ ਦੀਵਾਨ ਲੋਕੋ
 ਬੁਹਾ ਖੁੱਲਿਆ ਤੁਰਤ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਛਨ ਵਾਸਤੇ ਰੂਪ ਜੁਆਨ ਲੋਕੋ
 ਰੂਪ ਆਣ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਸੂਰਤ ਦੇਖ ਆਨੰਦ ਹੋ ਜਾਨ ਲੋਕੋ
 ਸੱਭੇ ਆਖਦੇ ਰੱਬ ਨੇ ਮਿਹਰ ਕੀਤੀ ਰਾਜਾ ਘਲਿਆ ਚੰਦ ਸਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਏ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਨਾ ਮੂਲ ਸਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਉਤਾਰ ਕੇ ਰੂਪ ਤਾਈਂ ਕੁੰਗੂ ਘੋਲ ਕੇ ਸੀਸ ਤੇ ਪਾਨ ਲੋਕੋ
 ਬਾਦਸਾਹੀ ਦਾ ਸੀਸ ਪੁਰ ਤਾਜ ਦੇ ਕੇ ਓਸੇ ਵਕਤ ਚਾ ਤਖਤ ਬਿਠਾਨ ਲੋਕੋ
 ਸਾਦੀ ਆਣ ਵਰਤੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਵਾਜੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕੁਲ ਵਜਾਨ ਲੋਕੋ
 ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇਣ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀਵਾਨ ਸਾਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਛਤਰ ਗੁਲਾਮ ਝੁਲਾਨ ਲੋਕੋ
 ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਨੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਿਤਾ ਲੱਗਾ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਐਸਾ ਕੰਟ ਜੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਛੋਡ ਦੇਵੇ ਸਭੇ ਲੋਭ ਦੇ ਵਿਚ ਲੁਭਾਨ ਲੋਕੋ
 ਬਹਿ ਕੇ ਤਖਤ ਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਂਵਦਾ ਸੀ ਐਪਰ ਤਰਫ ਬਸੰਤ ਦੀ ਧਯਾਨ ਲੋਕੋ
 ਇਕ ਬਸੰਤ ਦਾ ਜਿਗਰ ਚੀਰੇ ਹੋਰ ਰਹੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਾਨ ਲੋਕੋ
 ਦੱਸੇ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਕੀ ਘਾਟਾ ਜੋਹੜੇ ਧਰਮ ਤੋ ਜਿੰਦ ਗਵਾਨ ਲੋਕੋ
 ਸਿਰੋਪਾ ਦਿਵਾਂਵਦਾ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੇ ਫਜ਼ਲ ਜੇ ਰੱਬ ਰਹਿਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਯੂਸਫ ਕੱਢ ਕੇ ਕੈਦ ਅਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋ ਕੀਤਾ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨ ਲੋਕੋ
 ਭੱਠ ਝੋਕ ਕੇ ਫੇਰ ਜਾ ਤਖਤ ਬੈਠਾ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਹਰੀਚੰਦ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਦਿਤਾ ਰੱਬ ਨੇ ਸੁਰਗ ਮਕਾਨ ਲੋਕੋ
 ਬਾਲ ਉਮਰ ਧਰੂਅ ਨੇ ਕਸ਼ਟ ਪਾਯਾ ਮਿਲਿਆ ਓਸਨੂੰ ਅਟਲ ਸਥਾਨ ਲੋਕੋ
 ਉਸੀ ਤੋਰ ਸੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਤਖਤ ਮਿਲਿਆ ਓਸ ਤੇ ਦਯਾਲ ਹੋਇਆ ਭਗਵਾਨ ਲੋਕੋ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਸਭ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੱਲ ਹੋਵਟ ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਹੋਵੇ ਮੇਹਰਵਾਨ ਲੋਕੋ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਾ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਓਧਰ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਦਾ ਸੁਣੇ ਯਾਰੋ ਜਿਵੇਂ ਮੋਏ ਲੱਭ ਬਚਾਂਵਦਾ ਏ
 ਇਕ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਜੇ ਕਰੇ ਸਾਹਿਬ ਬੇੜਾ ਰੁੜਦਿਆਂ ਦਾ ਬੰਨ ਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਮੰਗਲਨਾਥ ਆਯਾ ਇਕ ਸਿੱਧ ਜੋਗੀ ਜਿਸਦੀ ਸਿਫਤ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾਂ ਆਂਵਦਾ ਏ
 ਜੰਗਲ ਬਾਰ ਅੰਦਰ ਉਸਦੀ ਕੂਟੀ ਆਹੀ ਬੈਠਾ ਗੀਤ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗਾਂਵਦਾ ਏ
 ਸੱਭੇ ਵਾਸਨਾਂ ਚਿੰਤ ਤੋਂ ਦਰੂ ਕਰਕੇ ਸੱਚੇ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਂਵਦਾ ਏ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਚਿੰਤ ਨਾਥ ਦਾ ਸੈਰ ਨੂੰ ਚਾਂਹਵਦਾ ਏ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੇ ਵਕਤ ਯਾਰੋ ਕੁਟੀਆ ਛੱਡ ਕੇ ਸੌਰ ਨੂੰ ਜਾਂਵਦਾ ਏ
 ਮੋਯਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਜਿਥੇ ਓਥ ਨਾਥ ਨੂੰ ਰੱਥ ਲੈ ਆਂਵਦਾ ਏ
 ਘੋੜਾ ਪਾਸ ਬੱਧਾ ਬੰਦਾ ਪਿਆ ਸੁੱਤਾ ਜੋਗੀ ਆਣ ਕੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਪੰਜ ਸੱਤ ਜਾਂ ਨਾਥ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੇ ਬੋਲੇ ਮੁੱਖੋ ਨਾ ਅੰਗ ਹਿਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਬਾਹੋ ਪਕੜ ਕੇ ਨਾਥ ਹਿਲਾਇਆ ਸੂ ਅੰਪਰ ਕੁੰਵਰ ਨਾ ਮੁੱਖੋ ਅਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਪੱਲੂ ਲਾਹ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਡਿੱਠਾ ਨਾਲੇ ਸੀਨ ਤੇ ਹੱਥ ਟਿਕਾਂਵਦਾ ਏ
 ਛੇਕੜ ਨਾਥ ਨੇ ਹਾਲ ਮਲੂਮ ਕੀਤਾ ਮਾਰਿਆ ਸਰਪ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮੇਂ ਆਂਵਦਾ ਏ
 ਬਾਲਕ ਦੇਖ ਕੇ ਨਾਥ ਨੂੰ ਦਇਆ ਆਈ ਓਸੇ ਵਕਤ ਤਦਬੀਰ ਬਨਾਂਵਦਾ ਏ
 ਮਹਾਂਦੇਵ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਚਾਰੋ ਤਰਫ ਚਾ ਕਾਰ ਵਗਾਂਵਦਾ ਏ
 ਮੰਤ੍ਰ ਖਾਸ ਜੋ ਸਰਪ ਬੁਲਾਂਵਣੇ ਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਮੁੱਖੋ ਤੇ ਫੂਕ ਲਗਾਂਵਦਾ ਏ
 ਜੇਹੜੇ ਸਰਪ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਉਸ ਸਰਪ ਨੂੰ ਨਾਥ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਆ ਕੇ ਸਰਪ ਨੇ ਮੁੱਖ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਲਾਯਾ ਸਵਾਸ ਫੇਰ ਬਸੰਤ ਦੇ ਪਾਂਵਦਾ ਏ
 ਕੁੰਵਰ ਉਠਿਆ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਲ ਕੇ ਅੰਗ ਨਾਥ ਬੈਠਾ ਦਿੱਸ ਆਵਦਾ ਏ
 ਦੋਵੇਂ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਆਦੇਸ ਕੀਤਾ ਉੱਤੇ ਚਰਨਾ ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦਾ ਏ
 ਜਦੋਂ ਰੰਗ ਸੁਨੇਹਰੀ ਦਾ ਸੱਪ ਡਿੱਠਾ ਕੁੰਵਰ ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਪੈਰ ਹਟਾਂਵਦਾ ਏ
 ਨਾਥ ਆਖਦਾ ਬੋਚਿਆ ਡਰ ਨਾਹੀ ਤੇਰੇ ਸਰਪ ਨਜਦੀਕ ਨਾ ਆਵਦਾ ਏ
 ਏਸ ਸੱਪ ਨੇ ਤੁਝ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਨਾਲ ਕੁਲ ਅਹਿਵਾਲ ਸੁਨਾਂਵਦਾ ਏ
 ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਨਾਥ ਜੀ ਵੀਰ ਮੇਰਾ ਕਿਥੇ ਗਿਆ ਏ ਗੱਲ ਪੁਛਾਂਵਦਾ ਏ
 ਤੇਰਾ ਵੀਰ ਨਾ ਬੋਚਿਆ ਵੇਖਿਆ ਮੇਂ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾ ਸੇ ਨਾਥ ਸਮਝਾਂਵਦਾ ਏ
 ਤੇਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਸੱਚੇ ਜੇਹੜਾ ਕੁਲ ਦੀ ਆਸ ਪੁਜਾਂਵਦਾ ਏ
 ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਜਾਹਰ ਹੋਯਾ ਸੱਚੇ ਰੇਥ ਦਾ ਸੁਕਰ ਮਨਾਂਵਦਾ ਏ
 ਮੋਇਆ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀਰ ਵਿਸਾਰ ਗਿਆ ਦਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਠਹਿਰਾਂਵਦਾ ਏ
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਲੱਖ ਲੱਖ ਉਹ ਸੁਕਰ ਮਨਾਂਵਦਾ ਏ
 ਲਛਮਨ ਵਾਗ ਸੁਰਜੀਵਣੀ ਦੇ ਬੂਟੀ ਨਾਥ ਮੋਏ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਵਾਂਵਦਾ ਏ
 ਮਹਿਮਾ ਸੰਤ ਦੀ ਮਹਾਂ ਅਪਾਰ ਯਾਰੋ ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਭੀ ਵੇਦ ਨਾ ਪਾਂਵਦਾ ਏ
 ਜੇਕਰ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਿਆਲ ਹੋਵੇ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦਾ ਖੰਫ ਮਿਟਾਂਵਦਾ ਏ
 ਜੇਕਰ ਸਿਖ ਤੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ ਵਿਚ ਰੇਖ ਦੇ ਮੱਖ ਚਾ ਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਸੰਤ ਉਪਦੇਸ ਦੇ ਕੇ ਵਿਚ ਜੋਤ ਦੇ ਜੋਤ ਮਿਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਜੇਹੜਾ ਸੰਤ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੇ ਯਾਰੋ ਸੋਈ ਦੋਜਖਾਂ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਵਦਾ ਏ
 ਜਿਸ ਦੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰੇ ਭਗਵਾਨ ਸੱਚਾ ਉਸ ਤੇ ਸੰਤ ਭੀ ਮੇਰੇ ਵਧਾਂਵਦਾ ਏ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਜਿਸ ਮਰਦ ਨੂੰ ਰਾਮ ਰੱਖੇ ਉਸਦੇ ਕਾਲ ਭੀ ਨਿਕਟ ਨਾ ਆਵਦਾ ਏ

ਵਾਕ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਕਾ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਪੁਛਦਾ ਏ ਕਿਵੇਂ ਵਿਚ ਉਜਾੜ ਦੇ ਆਇਆ ਓਇ
 ਕਿਹੜਾ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਧਾਮ ਤੈਨੇ ਜਨਮ ਪਾਇਆ ਓਇ
 ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਤੇ ਨਾਮ ਬਤਲਾ ਬੱਚਾ ਕਿਹੜੀ ਮਾਂ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਜਾਇਆ ਓਇ
 ਬਾਲ ਉਮਰ ਦਿਸੇ ਰਾਜ ਕੁੰਵਰ ਵਾਂਗੂੰ ਰੂਪ ਚੰਦ ਤੇ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਓਇ
 ਕਿਹੜਾ ਕਾਜ ਆਹਾ ਤੇਰਾ ਏਸ ਜਗ੍ਹਾ ਘਰ ਛੱਡ ਉਜਾੜ ਨੂੰ ਧਾਇਆ ਓਇ
 ਕੇਹਾ ਲੱਗਿਆ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਬੱਚਾ ਮੁਖ ਫੁੱਲ ਦੇ ਵਾਂਗ ਕੁਮਲਾਇਆ ਓਇ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭਗਵਾਨ ਲੈ ਆਇਆ ਓਇ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਾਲ ਦੱਸਾ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਆ ਜੀ
 ਬਰਨ ਛੱਤਰੀ ਨਾਮ ਬਸੰਤ ਮੇਰਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋਣੀ ਨੇ ਆ ਸਤਾਇਆ ਜੀ
 ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ ਭਾਣਾ ਰੱਬ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਵਰਤਾਇਆ ਜੀ
 ਸੰਗਲਦੀਪ ਅੰਦਰ ਖੜਗਸੈਨ ਰਾਜਾ ਜਿਸ ਦੇ ਧਾਮ ਮੈਨੇ ਜਨਮ ਪਾਇਆ ਜੀ
 ਰੂਪ ਨਾਮ ਆਹਾ ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਭਾਈ ਜਿਸਦਾ ਤੁਸਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਪੁਛਾਇਆ ਜੀ
 ਰੂਪਵਤੀ ਸੀ ਮਾਈ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾਥਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁੱਖ ਵਿਚੋ ਸਾਨੂੰ ਜਾਇਆ ਜੀ
 ਕਾਲ ਵੱਸ ਹੋਈ ਰੂਪਵਤੀ ਮਾਤਾ ਰਾਜੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ .ਜੀ
 ਚੰਦਰਵਤੀ ਸੀ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂਆ ਜਿਸਨੂੰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਾਇ ਪੁਨਾਇਆ ਜੀ
 ਇਕ ਰੋਜ ਜਾ ਕੇ ਉਸਦੇ ਮਹੱਲ ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਗੋਦ ਦਾ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ ਜੀ
 ਮੇਰੀ ਗੋਦ ਡਿੱਗੀ ਉਸਦੇ ਮਹੱਲ ਅੰਦਰ ਉਸਦੇ ਲੈਣ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੈਂ ਧਾਇਆ ਜੀ
 ਮੈਨੇ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤੀ ਉਤੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਜੀ
 ਮੇਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਪ ਜਮਾਲ ਸਹਣਾ ਮਾਤ੍ਰ ਮਾਇ ਨੇ ਧਰਮ ਗਵਾਇਆ ਜੀ
 ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾਥ ਜੀ ਸਮਝਣਾ ਜੇ ਪਾਤਾ ਜ਼ਿਮੀਂ ਆਸਮਾਨ ਦਾ ਪਾਇਆ ਜੀ
 ਮਾਈ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ ਭੋਗ ਸੰਜੋਗ ਚਾਹੇ ਬੋੜਾ ਧਰਮ ਦਾ ਸਿੰਧ ਰੁਤੁਾਇਆ ਜੀ
 ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗਵਾਣ ਲੱਗੀ ਮੈਨੇ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ ਜੀ
 ਕੀਤੀ ਜਾਗਦੀ ਜੋੜ ਸਹਾਇ ਮੇਰੀ ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦਾਗ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜੀ
 ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਹ ਛੁਡਾਇ ਕੇ ਨੱਸਿਆ ਮੈਂ ਉਸਨੇ ਕੂੜ ਇਲਜਾਮ ਲਗਾਇਆ ਜੀ
 ਰਾਤੀਂ ਗਿਆ ਰਾਜਾ ਜਦੋਂ ਮਹੱਲ ਅੰਦਰ ਉਸਨੇ ਤੁਹਮਤਾਂ ਨਾਲ ਸਿਖਲਾਇਆ ਜੀ
 ਰਾਣੀ ਝੂਠ ਤੂਫਾਨ ਅਜ਼ਗੈਬ ਕਹਿ ਕੇ ਦਿਲ ਰਾਜੇ ਦਾ ਮਾਰ ਤਪਾਇਆ ਜੀ
 ਹੋਇਆ ਦਿਨ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੱਦ ਮੈਨੂੰ ਰਾਜੇ ਮਾਰ ਕੇ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਆ ਜੀ
 ਭਾਈ ਰੂਪ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਰਾਜੇ ਇਕ ਨਾ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਜੀ
 ਅਰਜ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆ ਕੁਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਆ ਜੀ

ਆਖਿਰਕਾਰ ਰਾਜੇ ਕਹਿਰਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸੂਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਲਾਇਆ ਜੀ
 ਸੂਲੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਭਾਈ ਰੂਪ ਨੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ ਜੀ
 ਨਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕੁਲ ਪੰਚਤ ਆਈ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਣ ਸਮਝਾਇਆ ਜੀ
 ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਕੀ ਕਹਾਂ ਹਵਾਲ ਨਾਥਾ ਮੈਨੂੰ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪ ਬਚਾਇਆ ਜੀ
 ਛੇਕੜ ਪਿਤਾ ਮੇਰੇ ਮੇਹਰਬਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬਟੋਬਾਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜੀ
 ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਬਟੋਬਾਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਓਸੇ ਵਕਤ ਮੈਂ ਉਠ ਸਿਧਾਇਆ ਜੀ
 ਭਾਈ ਰੂਪ ਭੀ ਤੁਰ ਪਿਆ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਉਸਨੂੰ ਤਰਸ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਆਇਆ ਜੀ
 ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਪੂਰਾ ਅਜ ਆਣ ਹੋਯਾ ਨਾਲ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਲ ਲੰਘਾਇਆ ਜੀ
 ਏਸ ਬਾਰ ਅੰਦਰ ਸਾਨੂੰ ਰਾਤ ਆਈ ਆਸਣ ਏਸ ਜਗ੍ਹਾ ਉਤੇ ਲਾਇਆ ਜੀ
 ਭਾਈ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨੇ ਜੋਰ ਪਾਇਆ ਪਹਿਰੇ ਮੁਝ ਨੂੰ ਏਸ ਬਹਾਇਆ ਜੀ
 ਤਿੰਨ ਪਹਿਰ ਕਰੀਬ ਜਾਂ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਰੀ ਮੈਨੂੰ ਰੂਪ ਨੇ ਤਦੋਂ ਜਗਾਇਆ ਜੀ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਗੁਰੂਆ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆਈ ਆ ਕੇ ਹੋਣੀ ਨੇ ਦਸਤ ਉਠਾਇਆ ਜੀ
 ਸੁਤੇ ਪਏ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ ਸਾਰ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਸਰਪ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਜੀ
 ਮੈਨੂੰ ਮੋਏ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵੀਰ ਮੇਰਾ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰ ਉਠ ਧਾਇਆ ਜੀ
 ਆਦਿ ਅੰਤ ਤਾਈਂ ਜਿਵੇਂ ਬੀਤਿਆ ਸੀ ਸਾਰਾ ਫੋਲ ਕੇ ਹਾਲ ਸੁਨਾਇਆ ਜੀ
 ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਆਹੀ ਥਾਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ਰੱਬ ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜੀ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਤਾਈਂ ਕੁਛ ਦੋਸ ਨਾਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਵਾਰ ਜੋ ਲੇਖ ਲਿਖਾਇਆ ਜੀ
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਸ ਤੇਰਾ ਮੈਨੂੰ ਦੂਸਰਾ ਜਨਮ ਦਵਾਇਆ ਜੀ
 ਤੱਜ ਕੇ ਏਸ ਜਹਾਨ ਦੇ ਸਾਕ ਸਾਰੇ ਤੇਰਾ ਆਸਰਾ ਮੁਝ ਤਕਾਇਆ ਜੀ
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੈਂ ਰਹਾਂਗਾ ਦਾਸ ਤੇਰਾ ਹੋਰ ਜੰਗ ਦਾ ਖਿਆਲ ਭੁਲਾਇਆ ਜੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਮੇਰਾ ਮਾਈ ਬਾਪ ਤੂੰ ਹੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੋਏ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਵਾਇਆ ਜੀ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਨੇ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਨ ਪੁਰ ਲੈ ਜਾਣਾ
 ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਿੰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨ ਹੋਯਾ
 ਸੁਣ ਕੇ ਗੱਲ ਅਜਗੈਬ ਦੀ ਕੁੰਵਰ ਕੋਲੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਯਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਯਾ
 ਆਖੇ ਬਚਿਆ ਕੁਝ ਨਾ ਦੋਸ਼ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕਰਮ ਦਾ ਕੁਲ ਵਰਾਨ ਹੋਯਾ
 ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਪਾਪ ਭਾਰੀ ਸੋਈ ਤੁੱਧ ਅਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਆਨ ਹੋਯਾ
 ਮੰਗਲਨਾਥ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਓਥੋਂ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰਤ ਰਵਾਨ ਹੋਯਾ
 ਜਿਥੇ ਕੁਟੀ ਆਹੀ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਸੰਦੀ ਦਾਖਲ ਆਣ ਕੇ ਓਸ ਅਸਥਾਨ ਹੋਯਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਧਯਾਨ ਕਰ ਸੁਣੇ ਅੱਗੇ ਜੇਹੜਾ ਨਾਥ ਬਸੰਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੋਯਾ

ਵਾਕ ਮੰਗਰ ਨਾਥ ਕਾ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਏ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਬੱਚਾ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਤੇਰੇ ਮਹਾਂ ਦੁਖੀ ਹੋਸਨ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੱਟ ਕਲੇਸ਼ ਬੱਚਾ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦਾ ਕੁਝ ਗੁਨਾਹ ਨਾਹੀਂ ਤੇਰੇ ਕਰਮ ਆਏ ਤੇਰੇ ਪੇਸ਼ ਬੱਚਾ
 ਘਰੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਤੇ ਪਿਤਾ ਹੋਵਣ ਓਹ ਕਿਉਂ ਲੈਣ ਫਕੀਰੀ ਦਾ ਭੋਸ ਬੱਚਾ
 ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੋਵਦਾ ਕਸ਼ਟ ਜੇਹੜਾ ਸੋਈ ਪਾਂਵਦਾ ਕਸ਼ਟ ਹਮੇਸ ਬੱਚਾ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਾ ਪਾਕ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਜਿੱਤ ਦੇਈਏ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਬੱਚਾ
 ਤਾਂ ਭੀ ਆਬਹਯਾਤ ਮਸਾਲ ਜਾਣੋ ਮਾਪੇ ਹੋਣ ਜੇ ਸੱਪ ਦੇ ਨੇਸ਼ ਬਚਾ
 ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੇਕਰ ਹਥੀਂ ਮਾਰ ਦੇਵਣ ਤਾਂ ਭੀ ਜਾਣੀਏ ਜਨਮ ਬਸੇਸ਼ ਬਚਾ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਈ ਤੇ ਬਾਪ ਦੀ ਕਰੀ ਸੇਵਾ ਹੋਏ ਸਵਰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਬਚਾ
 ਸਰਵਣ ਮੁਕਤ ਪਾਈ ਮਾਪੇ ਦਿਆਲ ਹੋਏ ਮਸਾਹੂਰ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਚਾ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਜਾ ਮਿਲ ਮਾਈ ਬਾਪ ਨੂੰ ਤੂੰ ਤੇਰੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰੇ ਮਹੇਸ਼ ਬਚਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਦੋਵੇ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਬਸੰਤ ਆਖੇ ਮੈਂਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝ ਲੈ ਬਾਲ ਨਾਥਾ
 ਧਰਮ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮਾਈ ਬਾਪ ਤੂੰ ਹੀ ਦਿਤਾ ਮੋਏ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਵਾਲ ਨਾਥਾ
 ਪਿਆ ਵਖਤ ਮੈਂਨੂੰ ਅਜ ਆਣ ਵੱਡਾ ਮੈਂ ਹਾ ਬਾਲ ਨਢਾ ਤੂੰ ਹੀ ਪਾਲ ਨਾਥਾ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦਾ ਸਾਕ ਮਲੂਮ ਮੈਂਨੂੰ ਜੇਹੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਮੁਝ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਥਾ
 ਕੂੜੇ ਸਾਕ ਜਹਾਨ ਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਲਿਆ ਸਾਕ ਤੁਸਾਡੜਾ ਭਾਲ ਨਾਥਾ
 ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਵੇ ਦੁਨੀਆ ਵਲ ਕੀ ਰਖਣਾ ਖਿਆਲ ਨਾਥਾ
 ਸੱਚਾ ਰਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਸਮਝਿਆ ਮੈਂ ਕੂੜੀ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਦੀ ਚਾਲ ਨਾਥਾ
 ਦਿਸੇ ਵਾਸਤੇ ਪਿਆ ਮੈਂ ਸ਼ਰਣ ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰਨੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਨਾਥਾ
 ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਲਾਚਾਰ ਹੋਯਾ ਮੇਰਾ ਕੱਟ ਦੇ ਭਰਮ ਦੇ ਜਾਲ ਨਾਥਾ
 ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਚਾਹੇ ਜੋਗੀ ਹੋਵਣੇ ਤੇ ਕੰਨ ਚੀਰ ਕੇ ਮੁੰਦਰਾਂ ਡਾਲ ਨਾਥਾ
 ਮੇਰਾ ਖੁਦੀ ਹੰਕਾਰ ਨਿਵਾਰ ਸਾਰਾ ਮੇਲ ਜਿਨਸ ਨੂੰ ਜਿਨਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਥਾ
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ ਟਹਿਲ ਤੇਰੀ ਮੈਂਨੂੰ ਜੋਗ ਦੀ ਰੀਤ ਸਿਖਾਲ ਨਾਥਾ
 ਮਾਰ ਜੀਵਦਾ ਮਰਾਂ ਨਾ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਪਾ ਕੇ ਨਾਮ ਕੁਠਾਲੜੀ ਢਾਲ ਨਾਥਾ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਐਸਾ ਦੱਸ ਗਿਆਨ ਮੈਂਨੂੰ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਨ ਜਨਮ ਜੰਜਾਲ ਨਾਥਾ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਰੱਖ ਪਿਆਨ ਬੇਟਾ
 ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲੀਆ ਨੇ ਵੱਡਾ ਕਠਨ ਹੈ ਜੰਗ ਕਮਾਨ ਬੇਟਾ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗ ਕੇ ਖਾਨ ਬੇਟਾ ਜਿਉਂਦਾ ਮਰੇ ਜੇਹੜਾ ਸੋਈ ਜੋਗ ਧਾਰੇ ਮਰ ਕੇ ਫੇਰ ਹੋਣਾ ਸਾਵਧਾਨ ਬੇਟਾ ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਮੰਗ ਲੋਭ ਹੰਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਵੇ ਜੀਵਦਾ. ਮਿਰਤ ਸਮਾਨ ਬੇਟਾ ਤੱਜ ਕੇ ਰੰਗ ਮਹੱਲ ਮਕਾਨ ਸੋਹਣੇ ਜੇਹੜਾ ਵੱਸਦਾ ਏ ਬੀਆਬਾਨ ਬੇਟਾ ਘਰੀ ਪਹਿਨਦਾ ਅਤਲਸਾ ਮਖਮਲਾਂ ਤੂੰ ਏਥੇ ਲੋਟਣਾ ਵਿਚ ਮਸਾਨ ਬੇਟਾ ਜਾ ਕੇ ਮਾਈ ਤੇ ਬਾਪ ਦੀ ਕਰੋ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇ ਜੀਵਣਾ ਸਫਲ ਜਹਾਨ ਬੇਟਾ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਈ ਤੇ ਬਾਪ ਦੀ ਕਰੀ ਸੇਵਾ ਉਸਨੇ ਪਾ ਲਿਆ ਸਰਬ ਗਿਆਨ ਬੇਟਾ ਭਲੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜਾ ਮਿਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਸੀਸ ਤ ਮਾਨ ਬੇਟਾ ਜੇਕਰ ਚਿੱਤ ਚਾਹੇ ਰਹੇ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਕਰਨਾ ਜੋਗ ਦੀ ਤਰਫ ਨਾ ਧਯਾਨ ਬੇਟਾ ਸੋਈ ਜੋਗ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਦੇ ਨੇ ਲੱਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋਗ ਦੇ ਬਾਨ ਬੇਟਾ ਪੰਜ ਤੱਤ ਦਾ ਮਾਰਨਾ ਵੱਡਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਅਹਿਸਾਨ ਬੇਟਾ ਦਸੇ ਇੰਦਰੇ ਪੰਝੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਿੱਤਦਾ ਮਰਦ ਸੁਜਾਨ ਬੇਟਾ ਅੰਖਾ ਹਰਖ ਤੇ ਸੋਗ ਦਾ ਵਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਛੁਡਣਾ ਦੇਹ ਅਭਿਆਨ ਬੇਟਾ ਸਭੇ ਕੰਨ ਪੜਵਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਏ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜੋਗ ਦਾ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾਨ ਬੇਟਾ ਜੋਗੀ ਬੁਰੀ ਕਰਦੇ ਹੱਥ ਛੁਰੀ ਫੜ ਕੇ ਕੰਨ ਚੀਰ ਕੇ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਨ ਬੇਟਾ ਮੂਰਖ ਕੰਨ ਪੜਵਾਇਕੇ ਬੈਠ ਜਾਏ ਪਿਛੇ ਵੱਲੜੇ ਨੂੰ ਪਛੋਤਾਨ ਬੇਟਾ ਕੰਨਾ ਪਾੜਿਆ ਮੂਲ ਨਾ ਮੁਕਤਿ ਹੋਵੇ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਤਾਨ ਬੇਟਾ ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਕੀ ਜੋਗ ਦੀ ਸਾਰ ਤੰਨੂੰ ਤੰਗੀ ਉਮਰ ਹੈ ਅਜ ਨਾਦਾਨ ਬੇਟਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਦਇਆ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਾਸ ਬਣਾ ਨਾਥਾ ਗੁਰਾ ਬਾਝ ਨਾ ਜਿਆਨ ਵਸੂਲ ਹੋਵੇ ਬਿਨਾ ਵੇਦ ਨਾ ਮਿਲੇ ਦਵਾ ਨਾਥਾ ਜੇਕਰ ਤੁੱਧ ਨੇ ਦਇਆ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕੁਲ ਸ਼ਫਾ ਨਾਥਾ ਮੈਨੇ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਮਾਈ ਤੇ ਬਾਪ ਜਾਤਾ ਦਿਤੇ ਜੋਗ ਦੇ ਸਾਕ ਭੁਲਾ ਨਾਥਾ ਤੇਰਾ ਦਰਸ ਹੈ ਆਬਰਯਾਤ ਠੰਢਾ ਦੁਨੀਆ ਦਿਸਦੀ ਨਰਕ ਦੀ ਭਾਰ ਨਾਥਾ ਦਿਓ ਜੋਗ ਤੇ ਕਰੋ ਅਰੋਗ ਕਾਇਆ ਮੇਰਾ ਸੋਗ ਤਮਾਮ ਮਿਟਾ ਨਾਥਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਤੇ ਪੰਝੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਤੂੰ ਦੇਹ ਸਮਝਾ ਨਾਥਾ ਸਾਰਾ ਭੇਦ ਸਰੀਰ ਦਾ ਦੇਸ ਏਹੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧਣੇ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਚਾ ਨਾਥਾ ਜੇਹੜਾ ਕਰੋਗੇ ਆਪ ਉਪਦੇਸ ਮੈਨੂੰ ਦੇਵਾ ਸੀਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਨਾਥਾ ਦਇਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਦੇਸੇ ਇਸਟ ਅਪਣਾ ਏਹੋ ਆਬਰਯਾਤ ਪਿਲਾ ਨਾਥਾ ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਮੈ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਹੋ ਰਹਿਆ ਚਾਹੋ ਡੋਬ ਚਾਹੋ ਬੰਨ ਲਾ ਨਾਥਾ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਏ ਤੈਂਨੂੰ ਜਰਾ ਨਾ ਬੁਧ ਵਿਚਾਰ ਬੇਟਾ
ਕੰਨਾਂ ਪਾੜਿਆਂ ਜੇਕਰਾਂ ਜੋਗ ਹੋਵੇ ਰੰਨਾਂ ਜਾਣ ਸਭ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ਬੇਟਾ
ਭਗਵਾ ਰੰਗਿਆਂ ਮਿਲੇ ਜੇ ਰੱਬ ਸੱਚਾ ਗੋਰੀ ਪਈ ਹੈ ਹੱਟ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬੇਟਾ
ਭਸਮ ਲਾਏ ਜੇ ਰਾਮ ਦਾ ਦਰਸ ਹੋਵੇ ਗਧੇ ਲੇਟਦੇ ਨੇ ਵਿਚ ਛਾਰ ਬੇਟਾ
ਜੇਕਰ ਅੰਨ ਦੇ ਤਯਾਗਿਆ ਸੁਧ ਹੋਈਏ ਸਰਪ ਪੰਟ ਦਾ ਕਰੇ ਅਹਾਰ ਬੇਟਾ
ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀਆ ਜੇਕਰ ਭਗਤ ਹੋਵੇ ਬਗਲੇ ਹੋਣ ਭੰਸਾਗਰੋ ਪਾਰ ਬੇਟਾ
ਧੂਟੀ ਤਾਪਿਆਂ ਜੇਕਰਾਂ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਦੇ ਜੀਵ ਹਜ਼ਾਰ ਬੇਟਾ
ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਜੇਕਰ ਮਿਲੇ ਹਰਿ ਜੀ ਜਲਚਰ ਜੀਵ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ਬੇਟਾ
ਮੇਰੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨ ਲੈ ਸੀਸ ਉਤੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਤੂੰ ਜੋਗ ਨਾ ਧਾਰ ਬੇਟਾ
ਤੇਰੇ ਲੇਖ ਅੰਦਰ ਲਿਖਿਆ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਵਸੇ ਬਹੁਤ ਖੁਆਰ ਬੇਟਾ
ਸਪਤ ਬਰਸ ਸੰਕਟ ਤੈਂਨ ਭੋਗਣਾ ਏ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਫੋਜ ਗੁਜ਼ਾਰ ਬੇਟਾ
ਸੰਗਲਦੀਪ ਦਾ ਮਿਲੇਗਾ ਰਾਜ ਤੈਂਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਜ ਤੂੰ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰ ਬੇਟਾ
ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਫਕੀਰੀ ਦਾ ਭੇਸ ਕਰੀਏ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾ ਮਿਲੇ ਮੁਰਾਰ ਬੇਟਾ
ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਧਾਰਿਆ ਭੇਸ ਕੇਹੜਾ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋਯਾ ਮਨ ਮਾਰ ਬੇਟਾ
ਓਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਗਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਧਾਰੇ ਤੈਂਨੂੰ ਹੋਵਸੀ ਰੱਬ ਦੀਦਾਰ ਬੇਟਾ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਜੋਗ ਗਿ੍ਰਸਤ ਅੰਦਰ ਸਾਰਾ ਸੁੱਖ ਹੈ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਬੇਟਾ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਨਾਥ ਆਖਦਾ ਦੇਹੀ ਦਾ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਰੋ ਇਤਬਾਰ ਬੱਚਾ
ਮਨੁੱਖ ਦੇਹ ਦਾ ਭੇਤ ਮੈਂ ਆਖਣਾ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਭਰਮ ਨੂੰ ਦਿਆ ਨਿਵਾਰ ਬੱਚਾ
ਪਾਣੀ ਪੰਟ ਆਸ਼ਕ ਤੇ ਅੱਗ ਮਿੱਟੀ ਪੰਜ ਤੱਤ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਧਾਮ ਬੱਚਾ
ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾ ਦੀਆ ਪੰਝੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਆ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੈਂ ਕਹਾ ਉਚਾਰ ਬੱਚਾ
ਅੰਗਣ ਪੰਜ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਮਝ ਲੈ ਤੂੰ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ਲੋਭ ਹੰਕਾਰ ਬੱਚਾ
ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਰਸ ਗੰਧ ਸਪਰਸ ਪੰਜੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਲਾਏ ਕਰਨਹਾਰ ਬੱਚਾ
ਰਜੇ ਤਮੋ ਸਤੋ ਗੁਣ ਤੀਨ ਏਹ ਜੋ ਏਹਨਾ ਤਿਹਾ ਦਾ ਕੁਲ ਪਸਾਰ ਬੱਚਾ
ਜੇਕਰ ਆਮ ਦੇ ਤਿਆਗਿਆਂ ਰਾਮ ਲੱਭੇ ਮਿਰਾ ਸਦਾ ਵੱਸਦੇ ਜੰਗਲ ਬਾਰ ਬੱਚਾ
ਪਿੱਤ ਬੁਕ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਕਾਮ ਰੱਤ ਪੰਜੇ ਪਾਣੀ ਏਹਨਾ ਦਾ ਕਰੇ ਖਰਾਬ ਬੱਚਾ
ਆਲਸ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਤੇ ਰੂਪ ਨੀਦਰ ਲਾਈ ਅੱਗ ਨੇ ਏਹ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਬੱਚਾ
ਚਰਮ ਹਾਡ ਨਾੜੀ ਖਾਲ ਬਾਲ ਪੰਜੇ ਧਰਤੀ ਏਹਨਾ ਦੇ ਰਚੇ ਆਕਾਰ ਬੱਚਾ
ਦਸੇ ਇੰਦਰੇ ਤੇ ਦਸੇ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੈਂ ਕਹਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੱਚਾ
ਸੁਵਣ ਤੁਚਾ ਨੇਤ੍ਰ ਰਚਨਾ ਨਾਸਕਾ ਭੀ ਗਯਾਨ ਇੰਦ੍ਰੇ ਪੰਜੇ ਵਿਚਾਰ ਬੱਚਾ

ਵਾਕ ਹੱਥ ਅਰ ਪੈਰ ਤੇ ਲਿੰਗ ਗੁਦਾ ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ ਲਈ ਸੰਭਾਰ ਬੱਚਾ
ਬਰਣ ਗੰਧ ਸੂਰਜ ਵਰਗ ਪੰਨ ਪੰਜੇ ਗਯਾਨ ਇੰਦਰੇ ਏਹਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਾ
ਇੰਦਰੇ ਅਗਨ ਯਮਰਾਜ ਤੇ ਬਿਸਨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ ਦੰਵ ਉਚਾਰ ਬੱਚਾ
ਮਨ ਸੈਰ ਕਰਦਾ ਏਹਨਾ ਦਸਾ ਅੰਦਰ ਪੰਜ ਤੱਤ ਦੇ ਦਸ ਦੁਆਰ ਬੱਚਾ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ ਸਭ ਉਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਬੱਚਾ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਮਨ ਬੁਧ ਤੇ ਚਿੱਤ ਅਹੰਕਾਰ ਚਾਰੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਾਨ ਲੇ ਤੂੰ
ਵਿਸਵ ਤੇਜੱਸਵ ਪਰਾਗ ਏਹ ਜੀਵ ਤਿੰਨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਮਹਾਂਦੇਵ ਠਾਨ ਲੈ ਤੂੰ
ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸਤਾਰ ਸਾਰਾ ਨਿਰਗੁਨ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਸਿਆਨ ਲੈ ਤੂੰ
ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਸੁਪਨ ਸਖੋਪਤੀ ਤੀਨ ਅਵਸਥਾ ਤੁਰੀਆ ਸਤ ਸਰੂਪ ਪਛਾਨ ਲੈ ਤੂੰ
ਗਿਣਤੀ ਗਿਣੇ ਤੇ ਅੰਤ ਨਾ ਆਵਦਾ ਈ ਸਾਰੇ ਏਕ ਭਗਵਾਨ ਵਖਾਨ ਲੈ ਤੂੰ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਸਰੀਰ ਦਾ ਭੰਦ ਏਹੋ ਆਪਣੇ ਚਿੱਤ ਅੰਦਰ ਬੱਚਾ ਮਾਨ ਲੈ ਤੂੰ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਧੰਨ ਹੈ ਤੂੰ ਮਰੇ ਚਿੱਤ ਦਾ ਭਰਮ ਮਿਟਾਇਆ ਜੀ
ਸੱਚ ਆਖਦੇ ਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਗਤ ਨਾਹੀ ਅੰਖਾਂ ਬਾਝ ਦੀਦਾਰ ਕਿਸ ਪਾਇਆ ਜੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁੱਖ ਖਾਕ ਹੋਏ ਮੇਰਾ ਸੋਗ ਤਮਾਮ ਗਵਾਇਆ ਜੀ
ਰਹੀ ਲੋੜ ਨਾ ਭੇਖ ਵਟਾਵਣ ਦੀ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਜੋਗ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਜੀ
ਜੇਹੜਾ ਆਖਿਆ ਤੁਸਾ ਨੇ ਵਾਕ ਮੈਨੂੰ ਮੈਨੇ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਜੀ
ਅਗੇ ਏਸ ਜਹਾਨ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸੋ ਇਹ ਕੀ ਵਸਤ ਹੈ ਤੇ ਤਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਜੀ
ਹੋਇਆ ਕਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਇਹ ਨਸਟ ਹੋਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਕਹੇ ਰਚਾਇਆ ਜੀ
ਆਖਣ ਕੂੜ ਤੇ ਭਾਸਦਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕੇ ਇਸ ਨੇ ਚਿੱਤ ਮੇਰਾ ਭਰਮਾਇਆ ਜੀ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਕੱਟ ਦੇਹ ਭਰਮ ਮੇਰਾ ਤੇਰਾ ਆਸਰਾ ਮੁੜ ਤਕਾਇਆ ਜੀ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਫੁਰਨੇ ਨੇ ਜਗਤ ਰਚਿਆ ਫੁਰਨੇ ਰਹਿਤ ਜਹਾਨ ਦਾ ਨਾਸ ਬੱਚਾ
ਫੁਰਨਾ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਜੱਗ ਨਸਟ ਹੋਇਆ ਫੁਰਨੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਜਗ ਭਾਸ ਬੱਚਾ
ਕਿਤੇ ਰਹੇ ਨਾ ਮੂਲ ਅੰਧੇਰ ਬਾਕੀ ਸੂਰਜ ਗਿਆਨ ਦਾ ਕਰੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਬੱਚਾ
ਮਾਖੀ ਵਾਂਗਰਾਂ ਮਿੱਠਤੇ ਵਿਸੇ ਕਰਕੇ ਮੱਖੀ ਵਾਂਗ ਰਿਹਾ ਜਗ ਫਾਸ ਬੱਚਾ
ਜਿਵੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਾਬ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ ਤੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦਾ ਸਭ ਬਿਲਾਸ ਬੱਚਾ
ਤੇਰਾ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਪਿਆ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇ ਦਰਪਨ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਮੁੱਖ ਦਾ ਭਾਸ ਬੱਚਾ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਮੈਂ ਜੱਗ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਰੱਖ ਕਿਆਸ ਬੱਚਾ

ਦੋਹਰਾ—

ਭਰਮ ਕੁੰਵਰ ਦਾ ਤੋੜਦਾ ਹੰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਅਨੰਦ ।
ਹਾਲ ਜਗਤ ਦਾ ਆਖਦਾ ਭਾਖੇ ਛੰਦ ਮੁਕੰਦ ।

ਮੁਕੰਦ ਛੰਦ

ਸਸੇ ਦ ਜੋ ਸਿੰਘ ਏਹ ਭੀ ਕੂੜ ਬਾਤ ਹੈ । ਫੁੱਲ ਜੋ ਅਕਾਸ ਦੇ ਸੇ ਕੁਰਾਫਾਤ ਹੈ
ਬੰਝਿਆ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਾਹਯਾਤ ਗੱਲ ਹੈ । ਕੂੜ ਜਾਨ ਜੱਗ ਆਤਮਾ ਅਟੱਲ ਹੈ
ਜੇਵਰੀ ਕੋ ਖਗ ਤਮ ਬਿਖੇ ਭਾਂਵਦਾ । ਲਕੜੀ ਕੋ ਚੋਰ ਮਾਨ ਖੌਫ ਖਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਦੂਰੋ ਦਿਸੇ ਜਲ ਬਲ ਦਾ ਹੀ ਬਲ ਹੈ । ਕੂੜ ਜਾਨ ਜੱਗ ਆਤਮਾ ਅਟੱਲ ਹੈ
ਨੀਦ ਵਿਖੇ ਜੈਸੇ ਸੁਪਨੇ ਕੀ ਚਾਲ ਜੀ । ਦੇਖ ਲੈ ਵਿਚਾਰ ਮਨ ਕੇ ਖਿਆਲ ਜੀ
ਤੈਸੇ ਹੀ ਇਹ ਛਲ ਜੈਸੇ ਭੂਤ ਛਾਲ ਹੈ । ਕੂੜ ਜਾਨ ਜੱਗ ਆਤਮਾ ਅਟੱਲ ਹੈ
ਸਿੱਪੀ ਕਾ ਜੋ ਰੂਪਾ ਹੋਵੇ ਭਾਸਮਾਨ ਜੀ । ਬਿਕ੍ਰੀਕਾ ਪੈਸਾ ਇਹ ਭੀ ਕੂੜ ਜਾਨ ਜੀ
ਰੰਗ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਚੱਲ ਹੈ । ਕੂੜ ਜਾਨ ਜੱਗ ਆਤਮਾ ਅਟੱਲ ਹੈ
ਆਦ ਅੰਤ ਮੱਧ ਜਾਨ ਲੈ ਅਕਾਲ ਜੀ । ਤਿਸਦੇ ਨਜਦੀਕ ਨਹੀ ਆਵੇ ਕਾਲ ਜੀ
ਓਹੀ ਜਾਨ ਸੱਚ ਹੋਰ ਝੂਠ ਗੱਲ ਹੈ । ਕੂੜ ਜਾਨ ਜੱਗ ਆਤਮਾ ਅਟੱਲ ਹੈ
ਸੋਨੇ ਦੇ ਗੰਹਣੇ ਸੇ ਤੂੰ ਸੋਨਾ ਜਾਨ ਲੈ । ਫਲ ਫਲ ਕੰਡਾ ਡਾਲੀ ਬਿਛ ਮਨ ਲੈ
ਬਰਫ ਓ ਝੰਗ ਓਹੀ ਸਿੰਧ ਜਲ ਹੈ । ਕੂੜ ਜਾਨ ਜੱਗ ਆਤਮਾ ਅਟੱਲ ਹੈ
ਮੈਂਹਦੀ ਦਿਆ ਪੱਤਰਾ ਮੇ ਜਾਨ ਰੰਗ ਜੀ । ਤੈਸੇ ਹਰੀ ਜਾਨ ਆਤਮਾ ਕੇ ਸੰਗ ਜੀ
ਦੇਸ ਮੇ ਜੋ ਭੇਦ ਮਾਨੋ ਜਾਨੋ ਖੱਲ ਹੈ । ਕੂੜ ਜਾਨ ਜੱਗ ਆਤਮਾ ਅਟੱਲ ਹੈ
ਕਾਨ੍ਹ ਅੰਘਨੰਯਾ ਓਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਨ ਤੂੰ । ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਓਹੀ ਨੰਦ ਲਾਲ ਮਾਨ ਤੂੰ
ਓਹੀ ਗੋਪੀ ਨਾਥ ਏਕੋ ਹੀ ਸਕਲ ਹੈ । ਕੂੜ ਜਾਨ ਜੱਗ ਆਤਮਾ ਅਟੱਲ ਹੈ

ਦੋਹਰਾ—

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਬਸੰਤ ਕੋ ਦੰਵੇ ਸੁਭ ਉਪਦੇਸ ।
ਜਿਸ ਕੇ ਧਾਰਨ ਕੀਏ ਸੇ ਹੋਵੇ ਬੁਧ ਵਿਸੇਸ ।

ਮੁਕੰਦ ਛੰਦ

ਅੰਸੀ ਦੇਹ ਪਾਇ ਖਾਕ ਮੇਂ ਮਿਲਾ ਦਈ । ਈਸਹੂੰ ਕੀ ਸੁਧ ਦਿਲ ਤੇ ਭੁਲਾ ਦਈ ।
ਏਕ ਜੋ ਅਲੋਖ ਸੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਲਖ ਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ
ਗਾਫਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰੈਣ ਬੀਤਦੇ । ਚਿੰਤ ਕੇ ਫਸਾਇਆ ਵਿਚ ਖੋਟੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦੇ
ਅੰਤ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਨਾ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ
ਤੋਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੈ ਖਜਾਨਾ ਪਿਆਰਿਆ । ਭ੍ਰਮ ਵਾਲੇ ਭੂਤ ਨੇ ਭੁਲਾਇ ਡਾਰਿਆ

ਹੀਰਾ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਪਰਖਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ
 ਏਕੋ ਸਾਈ ਸਾਰੇ ਤਾਈ ਦੱਖ ਬੱਚਿਆ । ਏਕ ਰੂਪ ਸਰਬ ਹੂੰ ਮੈਂ ਪੱਖ ਬੱਚਿਆ
 ਝਗੜਾ ਤੂੰ ਛੱਡ ਪੱਖ ਤੇ ਅਪੱਖ ਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ
 ਘਰ ਹੇ ਮਹਿਬੂਬ ਤੰਨੂੰ ਨਾ ਪਛਾਣ ਜੀ । ਢੂੰਡਦਾ ਤੂੰ ਫਿਰੇ ਹਰ ਬੀਆਬਾਨ ਜੀ
 ਗੁਰੂ ਵੇਦਾ ਕੋਲੋਂ ਦਾਰੂ ਲੈ ਤੂੰ ਅੱਖ ਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ
 ਮੋਹਣੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆਰਿਆ । ਜੀਵਦੇ ਨੂੰ ਤੰਨੂੰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰਿਆ
 ਜਾਗ ਕੇ ਤੂੰ ਵੇਖ ਭੈ ਨਾ ਭੂਤ ਜਖ ਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ
 ਬਾਲ ਬਿਧ ਜੋਬਨ ਦਾ ਦੇਖ ਰੂਪ ਜੀ । ਏਕ ਰੂਪ ਜਾਣ ਰੰਕ ਔਰ ਭੂਪ ਜੀ
 ਸਿਮਰ ਅਕਾਲ ਕਾਲ ਜਾਵੇ ਭੁੱਖ ਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ
 ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਨਾ ਕਰੇ ਬਿਆਨ ਜੀ । ਗੁੰਗੇ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਵਾਲਾ ਸਵਾਦ ਜਾਨ ਜੀ
 ਸੋਈ ਜਾਣੇ ਆਪ ਜੇਹੜਾ ਆਪ ਚੱਖਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ
 ਵੇਦ ਗੁਰੂ ਅਨੁਭਵ ਲੈ ਪਛਾਣ ਜੀ । ਤੀਨੋਂ ਕਾ ਮਿਲਾਪ ਜਦੋਂ ਹੋਵੇ ਆਣ ਜੀ
 ਤਦੋਂ ਨਰ ਪਾਵੇ ਦਰਸਨ ਅਲਖ ਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ
 ਪਾਚੋਂ ਭੂਤ ਚਤਨ ਕੇ ਹੇ ਅਧਾਰ ਜੀ । ਹੋਰ ਏਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਾ ਵਿਚਾਰ ਜੀ
 ਦੱਲਤਰਾਮਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਧੱਖ ਦਾ । ਲੋਭ ਕਰ ਲੱਖ ਤੇ ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਕੱਖ ਦਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਦੋਹਰਾ

ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਪੁਕਾਰਦਾ ਤੋਤ ਗੁਰੂ ਮਮ ਭਰਮ ।
 ਜਿਨਕੀ ਬਿਰਤ ਬਿਬੇਕ ਜੇ ਆਖ ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਕਰਮ ।
 ਕਿਵੇਂ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਕਰਦੇ ਕੀ ਬਿਵਹਾਰ ।
 ਜਿਨ੍ਹਾ ਜਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਈ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚਾਰ ।

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਦੋਹਰਾ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਉਚਰਦਾ ਸੁਨਹੋ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ।
 ਸਵਾਗੀ ਜਗ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹੇ ਵਿਰਲੇ ਸੰਤ ।।

ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾੜਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇਖੀਆ । ਹੰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਪੇਖੀਆ
 ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਹਾਰਾਂ ਦੇ ਨੇ ਢੇਰ ਲੱਗਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਜੰਗ ਦੇ
 ਚੰਦਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ ਝਾੜ ਝਾੜ ਜੀ । ਪਾਰਸਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗਰੇ ਪਹਾੜ ਜੀ
 ਸੁਧਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਵਗਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਜਗ ਦੇ
 ਖੋਜੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਗਾਮ ਜੀ । ਹੋਵੇ ਨੇ ਰਸੋਨੀਆ ਹਰ ਇਕ ਗਾਮ ਜੀ

ਬੋਹਲ ਨ ਹੁੰਦੇ ਹੀਰੋ ਲਾਲ ਨਗ ਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਜੱਗ ਦੇ
 ਵੈਦ ਪੂਰਾ ਕੋਈ ਫਿਰਦੇ ਅਨੇਕ ਜੀ । ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਹੋਵਦਾ ਹੈ ਏਕ ਜੀ
 ਇਕ ਸਾਹਨ ਹੋਵੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਵੱਗ ਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਜੱਗ ਦੇ
 ਮੱਖੀਆ ਬਤੋਰੀਆਂ ਚੁਫੋਰੇ ਫਿਰਦੀਆ । ਦੀਵਿਆਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਲੈਣ ਗਿਰਦੀਆਂ
 ਕੋਈ ਪਰਵਾਨਾ ਸੜੇ ਵਿਚ ਜਗ ਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਜੱਗ ਦੇ
 ਸਾਧੂਆ ਦੇ ਭੇਖ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇਰੇ ਧਾਰਦੇ । ਸੀਸ ਪਾ ਕੇ ਛਾਰ ਝੰਤ ਦੇ ਖਿਲਾਰਦੇ
 ਰੰਗ ਰੂਪ ਸਾਧ ਦਾ ਤੇ ਕੰਮ ਠਗ ਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਜੱਗ ਦੇ
 ਮੁਖੋ ਨਾਮ ਕਦੇ ਨਾ ਲਿਆ ਅਲੇਖ ਦਾ । ਰਖਦੇ ਨੇ ਮਾਨ ਸਾਧ ਵਾਲੇ ਭੇਖ ਦਾ
 ਇਸਤੀ ਨ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਵੇ ਪੈਹਨੇ ਪਗ ਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਜੱਗ ਦੇ
 ਧੂਟੀਆਂ ਲਗਾਇਕੇ ਜਪਨ ਜਾਪ ਜੀ । ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਅਨੇਕ ਪਾਪ ਦੇ
 ਚਾਲ ਸਾਰੀ ਹੰਸ ਦੀ ਤੇ ਬੈਣ ਬਗ ਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਜੱਗ ਦੇ
 ਸੂਰਮਾ ਹਜਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹੋਏ ਏਕ ਜੀ । ਲਾ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਨਿਕਲੇ ਅਨੇਕ ਜੀ
 ਜੰਗ ਦੀ ਤਰਫ ਦੇਖ ਸਭੇ ਭੇਜਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਜੱਗ ਦੇ
 ਝੂਠਾ ਸੱਚਾ ਹੀਰਾ ਹੈ ਤੁਰਤ ਦਿਸਦਾ । ਝੂਠਾ ਜਿਹੜਾ ਹੋਵੇ ਸਟ ਲਗ ਫਿਸਦਾ
 ਦੋਲਤਰਾਮ ਸੋਨਾ ਵਿਚ ਤਾਈਏ ਅੱਗ ਦੇ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਜੱਗ ਦੇ
 ਕੁੰਡਲੀਆ—ਬਿਬੇਕ ਪੁਰਖ ਤੁਮ ਪੁਛਤੋ ਤਿਨਕਾ ਸੁਨੋ ਬਿਆਨ ।

ਬਾਲ ਚਾਲ ਤਾਂਕੀ ਭਈ ਰਾਵ ਰੰਕ ਸਮ ਜਾਨ ।।
 ਰਾਵ ਰੰਕ ਸਮ ਜਾਨ ਦੁਆ ਕੇਉਂ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ।
 ਧਨ ਜੋਬਨ ਅਰ ਰੂਪ ਪੰਖ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲੁਭਾਵੇਂ ।।
 ਕਹਿਤਾ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਮਾਟੀ ਅਰ ਕੰਚਨ ਏਕੀ ।।
 ਜਿਨਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਏਕ ਵਹੀਂ ਹੈ ਪੁਰਸ਼ ਬਿਬੇਕੀ ।।

ਕੁੰਡਲੀਆ

ਸੰਤ ਲੋਕ ਇਹ ਆਖਦੇ ਰੇ ਮਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਾਪ ।
 ਏਕ ਹਰੀ ਕੇ ਜਾਪ ਤੇ ਦੂਰ ਹੋਤ ਸਭ ਪਾਪ ।
 ਦੂਰ ਹੋਤ ਸਭ ਪਾਪ ਦੂਖ ਨੇੜੇ ਨਾਹੀਂ ਆਵੇਂ ।
 ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੇ ਬੁਧਿ ਚਿਤਵਨੀ ਮਨ ਮੇਂ ਛਾਵੇਂ ।
 ਕਹਿਤਾ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਰਟੇ ਨਿਸ ਦਿਨ ਭਗਵੰਤਾ ।
 ਏਕ ਆਤਮਾ ਮਗਨ ਤਿਸੀ ਕੇ ਜਾਨੋ ਸੰਤਾ ।

ਕੁੰਡਲੀਆ

ਸਾਧ ਲੋਕ ਇਹ ਆਖਦੇ ਰੇ ਮਨ ਰੱਖ ਵਿਚਾਰ ।
 ਸਭ ਵਿਸ਼ਜਨ ਕੇ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹਰੀ ਨਾਮ ਰਿਦ ਧਾਰ
 ਹਰੀ ਨਾਮ ਰਿਦ ਧਾਰ ਮਾਰ ਤੂੰ ਪੰਜੇ ਤੱਤ ।

ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਹੈ ਕੂੜ ਨਾਮ ਕੋ ਮਾਨੋ ਸੱਤ ।
 ਕਹਿਤਾ ਦੋਲਤਰਾਮ ਤਜੇ ਜੋ ਸਕਲ ਉਪਾਧ ।
 ਕਰੇ ਦਵੈਤ ਜੋ ਦੂਰ ਉਸੀ ਕੇ ਜਾਣੇ ਸਾਧ ।

ਦੋਹਰਾ

ਆਖੇ ਨਾਥ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਬੱਚਾ ਕਰ ਧਿਆਨ ।
 ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਭਜਨ ਬਿਨ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮ ਪਛਾਨ ।

ਸੋਰਠਾ

ਸਮਝ ਬੱਚਾ ਪ੍ਰਮਾਨ, ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜੀਵਨਾ ।
 ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਜਹਾਨ, ਅੰਤ ਵਾਸ ਵਿਚ ਖਾਕ ਦੇ ।

ਸੋਰਠਾ

ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਰ ਤਾਤ, ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸਾਥੀ ਨਹੀ ।
 ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਦਿਨ ਰਾਤ, ਜੇ ਚਾਹੇ ਸੁੱਖ ਅੰਤ ਕਾ । ।

ਕਬਿਤ

ਮੀਨ ਜੈਸੇ ਨੀਰ ਬਿਨਾਂ ਜਮੈ ਵੀਰ ਬਿਨਾਂ
 ਕੱਪੜਾ ਅਮੀਰ ਬਿਨਾ ਮੂਲ ਨਾ ਸੁਹਾਵਦਾ ।
 ਖੇਤੀ ਜੈਸੇ ਬਾੜ ਬਿਨਾਂ ਨਾਰ ਭਰਤਾਰ ਬਿਨਾ,
 ਘੋੜਾ ਅਸਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਵਦਾ ।
 ਸਾਧੂ ਜੈਸੇ ਸੱਤ ਬਿਨਾਂ ਆਦਮੀ ਜੋ ਮੱਤ ਬਿਨਾ,
 ਗਾਵਣਾ ਜਿਉਂ ਗੱਤ ਬਿਨਾਂ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵਦਾ ।
 ਤੰਸੇ ਕਵਿ ਦੋਲਤਾ ਭਜਨ ਬਿਨਾਂ ਮੂੜੁ ਬੰਦਾ,
 ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਬੱਚਾ ਬਿਰਥਾ ਗਵਾਵਦਾ ।
 ਗੁੱਖ ਜੈਸੇ ਫਲ ਬਿਨਾਂ ਖੂਹ ਜੈਸੇ ਜਲ ਬਿਨਾ,
 ਖੇਤ ਜੋ ਫ਼ਸਲ ਬਿਨਾਂ ਬਿਰਥਾ ਈ ਝਾਵਦਾ ।
 ਪੁੱਧ ਜੈਸੇ ਭਾਨ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤੀ ਗਿਆਨ ਬਿਨਾਂ,
 ਮੋਮਨ ਇਮਾਨ ਬਿਨਾ ਕਾਫ਼ਰ ਸਦਾਵਦਾ ।
 ਸੂਰਮਾ ਹਥਿਆਰ ਬਿਨਾਂ ਬੋਲਣਾ ਵਿਚਾਰ ਬਿਨਾ,
 ਪਿਆਰ ਦਿਲਦਾਰ ਬਿਨਾਂ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਭਾਵਦਾ ।
 ਤੰਸੇ ਕਵਿ ਦੋਲਤਾ ਭਜਨ ਬਿਨਾ ਮੂੜੁ ਬੰਦਾ,
 ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਬੱਚਾ ਬਿਰਥਾ ਗਵਾਵਦਾ ।
 ਸੁੱਖ ਜੈਸੇ ਭਾਗ ਬਿਨਾ ਦੁੱਧ ਜੈਸੇ ਜਾਗ ਬਿਨਾ,
 ਭਗਤੀ ਵੇਰਾਗ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾਵਦਾ ।

ਚੰਦ ਜੈਸੇ ਰੈਨ ਬਿਨਾਂ ਰੂਪ ਜੈਸੇ ਨੈਨ ਬਿਨਾਂ,
 ਪਿੰਗਲ ਬਗੈਰ ਛੰਦ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦਾ ।
 ਜੋਰੂ ਜੈਸੇ ਜੋਰ ਬਿਨਾਂ ਘੋੜਾ ਜੈਸੇ ਟੋਰ ਬਿਨਾਂ,
 ਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਾ ਧਿਆਂਵਦਾ ।
 ਤੇਸੇ ਕਵਿ ਦੋਲਤਾਂ ਭਜਨ ਬਿਨਾ ਮੂੜੁ ਬੰਦਾ,
 ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਹੀਰਾ ਬਿਰਥਾ ਗਵਾਂਵਦਾ ।
 ਨਦੀ ਜੈਸੇ ਨਾਵ ਬਿਨਾਂ ਭਾਵੀ ਜੈਸੇ ਭਾਵ ਬਿਨਾਂ,
 ਪੁੱਤਰਾਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਨਾ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ।
 ਮੋਤੀ ਜੈਸੇ ਆਬ ਬਿਨਾਂ ਪਾਸਾ ਜੈਸੇ ਦਾਵ ਬਿਨਾਂ,
 ਦੀਵੇ ਬਿਨਾਂ ਮੰਦਰ ਉਜਾੜ ਦਿੱਸ ਆਂਵਦਾ ।
 ਜਗ੍ਹਾ ਇਨਸਾਨ ਬਿਨਾ ਧਨ ਜੈਸੇ ਦਾਨ ਬਿਨਾਂ,
 ਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਚਿੱਤ ਦਾ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਂਵਦਾ ।
 ਤੇਸੇ ਕਵਿ ਦੋਲਤਾ ਭਜਨ ਬਿਨਾ ਮੂੜੁ ਬੰਦਾ,
 ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਬੱਚਾ ਬਿਰਥਾ ਗਵਾਂਵਦਾ ।
 ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖ ਬੱਚਿਆ ਤੂੰ,
 ਫੇਰ ਸੰਗ ਆਰਫ਼ਾਂ ਦਾ ਮਨੋਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰ ਓਇ ।
 ਕਰੋ ਸਤਸੰਗ ਕਭੀ ਪੜੇ ਨਹੀਂ ਭੰਗ,
 ਤਭੀ ਚੜ੍ਹੇ ਨਾਮ ਰੰਗ ਸਤਸੰਗ ਦਿਲ ਧਾਰ ਓਇ ।
 ਸੰਤ ਕੀ ਪਛਾਣ ਦਿਲੋਂ ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਲੋਭ ਤਜ,
 ਅੰਰ ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਬੱਚਾ ਦੇਈਂ ਤੂੰ ਨਿਵਾਰ ਓਇ ।
 ਕਹਿ ਕਵਿ ਦੋਲਤ ਸਮਝ ਉਪਦੇਸ ਮੇਰਾ,
 ਜਪ ਰਹੀ ਨਾਮ ਤਾ ਤੂੰ ਹੋਵੇ ਭਵ ਪਾਰ ਓਇ ।
 ਮਾਤ ਤਾਤ ਭਾਤ ਨੇ ਨਾ ਕੰਮ ਤੇਰੇ ਆਵਣਾ ਹੈ,
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਹਮੇਸ਼ ਤੂੰ ਪਿਆਰ ਓਇ ।
 ਸਾਕ ਅੰਰ ਅੰਗ ਕੋਊ ਚਲੇ ਨਾਹੀ ਸੰਗ ਤੇਰੇ,
 ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਚਲੇ ਸੋਹਣੀ ਸੁੰਦਰ ਸੁਨਾਰ ਓਇ ।
 ਨਾਮ ਦਾ ਅਧਾਰ ਕਰ ਸਊ ਹੋ ਅਧਾਰ ਤੇਰਾ,
 ਹੋਰ ਕੂੜ ਜਾਣ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਅਧਾਰ ਓਇ ।
 ਕਹਿ ਕਵਿ ਦੋਲਤ ਸਮਝ ਤੂੰ ਉਪਦੇਸ ਮੇਰਾ,
 ਜਪ ਹਰੀ ਨਾਮ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੋਵੇ ਭਵ ਪ੍ਰਾਂਰ ਓਇ ।
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪ ਬੰਦੇ ਸੋਈ ਹੈ ਨਿਮਾਜ਼ ਤੇਰੀ,
 ਮਨ ਜਾਣ ਮੱਕਾ ਤੇ ਮਸੀਤ ਤਨ ਬਾਰ ਓਇ ।

ਪ੍ਰਗਟ ਨੈਣ ਮੂੰਦ ਕੇ ਤੂੰ ਖੋਹਲ ਖਾਂ ਗੁਪਤ ਨੈਣ,
 ਅੰਦਰੋਂ ਤੂੰ ਵੇਖ ਨੇੜੇ ਸ਼ਾਹ ਰਗ ਗੁਫ਼ਾਰ ਓਇ ।
 ਖੁਦੀ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਤੂੰ ਖੁਦਾਇ ਰੂਪ ਹੋਇ ਜਾਇ,
 ਖੁਦ ਤੂੰ ਖੁਦਾਇ ਦਿਲੋਂ ਖੁਦੀ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਓਇ ।
 ਕਹਿ ਕਵੀ ਦੌਲਤ ਸਮਝ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੇਰਾ,
 ਜਪ ਹਰੀ ਨਾਮ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੋਵੇ ਭਵ ਪਾਰ ਓਇ ।
 ਸਮਝ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸੁਮਾਰ ਕਰ ਬੱਚਿਆ ਤੂੰ,
 ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਚਲਿਓ ਜਾਤ ਸੰਸਾਰ ਓਇ ।
 ਕੇਤੇ ਰਾਵ ਰਾਜੇ ਵਾਜੇ ਆਪਣੇ ਵਜਾਇ ਗਏ,
 ਰਹਿਓ ਨਹੀਂ ਕੋਊ ਬਿਨਾਂ ਏਕ ਕਰਤਾਰ ਓਇ ।
 ਕੇਹੜੇ ਫੁੱਲ ਲਾਗੇ ਕੇੜੇ ਗਿਰੇ ਬਾਹਰ ਔਰ ਲਾਗੇ,
 ਤੈਸੇ ਇਹ ਜਹਾਨ ਏਕ ਖਿਲੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਓਇ ।
 ਕਹਿ ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਸਮਝ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੇਰਾ,
 ਜਪ ਹਰੀ ਨਾਮ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੋਵੇ ਭਵ ਪਾਰ ਓਇ ।

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਹੱਥ ਜੋੜ ਬਸੰਤ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ, ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਮੇਰਾ ਮਾਈ ਬਾਪ ਨਾਥਾ
 ਤੇਰੇ ਵਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਂਤ ਆਈ ਹੋਏ ਦੂਰ ਮੇਰੇ ਤੀਨੋ ਤਾਪ ਨਾਥਾ
 ਨਿਰਧਨ ਹੋਇ ਕੇ ਪਿਆ ਮੈਂ ਸ਼ਰਨ ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਦੱਸ ਦੇਹੋ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪ ਨਾਥਾ
 ਅੰਸਾ ਜਾਪ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਲੱਭ ਲਵਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਾਥਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਅੰਸਾ ਕਰੋ ਜਤਨ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਰਾਮ ਦਾ ਜਿਵੇ ਮਿਲਾਪ ਨਾਥਾ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਗਿਆਨ ਇਹ ਜਾਨ ਪੱਕਾ ਰੱਬ ਸਭ ਕੇ ਬੀਚ ਸਮਾਵਦਾ ਏ
 ਓਅੰ ਸੋਹ ਜੇੜੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੋਈ ਜਿਸਨੂੰ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਅਲਾਵਦਾ ਏ
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਜਗਤ ਸਾਰਾ ਵਿਰਲਾ ਮਰਦ ਜੋ ਚਿੱਤ ਕਮਾਵਦਾ ਏ
 ਸੋਹ ਜਾਪ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜਪਦਾ ਸੋਈ ਦਰਸ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਪਾਵਦਾ ਏ
 ਚੁਲੀਆ ਕੀਤਿਆਂ ਕੰਫ ਨਾ ਨਸਾ ਦੋਵੇ ਜੰਤੂ ਪੀਵਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਂਵਦਾ ਏ
 ਬਿਨਾ ਅਮਲ ਦੇ ਇਲਮ ਨ ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਸੋਈ ਲਵੇ ਜੋ ਅਮਲ ਕਵਾਵਦਾ ਏ
 ਭਗਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਹੈ ਰੁੱਖ ਛਿਛਰੇ ਦਾ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲਤਾ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾਵਦਾ ਏ
 ਪਿਛੋਂ ਹੋਵਦਾ ਲਾਲ ਗਲਾਲ ਵਾਗ ਫੇਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਭਾਵਦਾ ਏ

ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਸਾਰੇ ਪਿਛੋਂ ਕੁਲ ਆ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦਾ ਏ
 ਕੰਘੀ ਪੇਟ ਪੜਵਾਇਕੇ ਸੀਸ ਚੜ੍ਹਦੀ ਦੁਖ ਵੱਲਿਆਂ ਸੁਖ ਬਿਆਂਵਦਾ ਏ
 ਦਰਜੀ ਕਪੜੇ ਦੀ ਲੀਰ ਲੀਰ ਕਰਦਾ ਚੋਲਾ ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗ ਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਪੈਰਾ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਬਣੇ ਗਾਰਾ ਫੇਰ ਸਿਖਰ ਮਹੱਲ ਤੇ ਜਾਂਵਦਾ ਏ
 ਮਾਰ ਖਾਇ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹੇ ਜਿਹੜਾ ਸੋਈ ਮਰਦ ਮਰਾਤਬਾ ਪਾਂਵਦਾ ਏ
 ਬੀਜ ਆਪਣਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਬਿਛੁੜ ਹੋਵੇ ਜੀਵ ਨਾਸ ਹੋ ਬ੍ਰਹਮ ਸਦਾਂਵਦਾ ਏ
 ਮੇਹਨਤ ਕੀਤਿਆਂ ਬਾਝ ਨਾ ਪਵੇ ਝੋਲੀ ਸੋਈ ਲਵੇ ਜੋ ਕਸ਼ਟ ਉਠਾਂਵਦਾ ਏ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਂਵਦਾ ਏ ਜੇਹੜਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗਵਾਂਵਦਾ ਏ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਦੱਸੋ ਓਹ ਰਾਹ ਮੈਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗੁਵਾ ਲਵਾਂ ਜੀ
 ਦੇਵਾਂ ਜਾਨ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਉਤੋਂ ਦਿਲ ਦੇਇ ਦਿਲਦਾਰ ਨੂੰ ਪਾ ਲਵਾਂ ਜੀ
 ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਤਾਂ ਨਾਮ ਧਿਆ ਲਵਾਂ ਜੀ
 ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਨਾ ਦੇਵਣਾ ਪਵੇ ਲੇਖਾ ਹੁਣੇ ਸਾਫ ਹਿਸਾਬ ਕਰਵਾ ਲਵਾਂ ਜੀ
 ਹੀਰਾ ਜਨਮ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਬਖਸ਼ ਦਿਤਾ ਇਸਨੂੰ ਨਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਲਾ ਲਵਾਂ ਜੀ
 ਤੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਆਸਰਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਨਿਰਧਨ ਹੋ ਕੇ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾ ਲਵਾਂ ਜੀ
 ਬੇੜਾ ਨਾਮ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ ਦੇਹੋ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਲਵਾਂ ਜੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਤੋੜੇ ਆਵਾਗੋਣ ਮੇਰਾ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾ ਲਵਾਂ ਜੀ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਪਾਵਣੇ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਜਤਨ ਮੈਂ ਦਿਆਂ ਬਤਲਾ ਬੱਚਾ
 ਪਹਿਲੇ ਕਰੋ ਸਤਿਸੰਗ ਸਤਿ ਕਰਮ ਯਾਰੇ ਤਜ ਕੇ ਕੂੜ ਨੂੰ ਸੱਚ ਅਲਾ ਬੱਚਾ
 ਕਰੋ ਤਿਆਗ ਵੈਰਾਗ ਅਭਿਆਸ ਪੱਕਾ ਕੂੜੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਦਿਲੋ ਭੁਲਾ ਬੱਚਾ
 ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਿਆ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਹਰਖ ਸੋਗ ਨਾ ਚਿੱਤ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਲਾ ਬੱਚਾ
 ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਨਾ ਮੂਲ ਦੇਣਾ ਸਾਰੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾ ਬੱਚਾ
 ਸੱਭੇ ਵਾਸਨਾ ਜਗ ਦੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਸੋਹੰ ਸਬਦ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਵਸਾ ਬੱਚਾ
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਵੈਰਾਗ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰਤੀ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਬੱਚਾ
 ਮਨ ਬੁਧ ਤੇ ਚਿੱਤ ਹੰਕਾਰ ਚਾਰੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਬਣਾ ਬੱਚਾ
 ਅੰਤਹਕਰਣ ਜਦੋਂ ਤੇਰਾ ਸੁਧ ਹੋਵੇ ਜਾਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਬੱਚਾ
 ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਮੈਂ ਇਕ ਉਪਾ ਦੱਸਾਂ ਜੇਕਰ ਲਵੇਂ ਤੂੰ ਕਸ਼ਟ ਉਠਾ ਬੱਚਾ
 ਦੱਸਾਂ ਜੋਗ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਰੀਤ ਤੈਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਸਵਾਸ ਚੜ੍ਹਾ ਬੱਚਾ
 ਦਿਤਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨਾ ਤੀਨ ਨਾੜੀ ਸਾਧਨ ਤਿਹਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਪਕਾ ਬੱਚਾ

ਨਵੇਂ ਦੁਆਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਵੇਂ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧ ਲਗਾ ਬੱਚਾ ਜਾਗ੍ਰਤ ਸੁਪਨ ਸਖੋਪਤੀ ਤੀਨ ਤਜਕੇ ਤੁਰੀਆ ਧਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਪਾ ਬੱਚਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਭੀ ਤੁਧ ਨੂੰ ਕਠਨ ਦਿਸੇ ਦੱਸਾਂ ਹੋਰ ਮੈਂ ਸੁਗਮ ਉਪਾ ਬੱਚਾ ਜੀਵ ਭਾਵਨਾ ਚਿਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਈਸ਼ਵਰ ਜੀਵ ਦਾ ਭੇਦ ਮਿਟਾ ਬੱਚਾ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਫੁਰਨੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਮਿਲ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋ ਜਾ ਬੱਚਾ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੀ ਲਾਗ ਲਗਾਵਦਾ ਸੀ ਕਦੀ ਜੀਵ ਤੇ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਖੋਲ੍ਹੇ ਕਦੀ ਕਰਮ ਵੰਗਾਗ ਜਤਾਂਵਦਾ ਸੀ ਅਹਿਰਣ ਮਤ ਤੇ ਵੇਦ ਹਥਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਅਗਨੀ ਗਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਜਤਾਂਵਦਾ ਸੀ ਚਾਂਦੀ ਚਿੰਤ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪਕੜ ਥੋੜਾ ਉੱਤੇ ਸੱਟ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਲਾਂਵਦਾ ਸੀ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਸੱਚਾ ਲੈ ਕੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮ ਟਕਸਾਲ ਬਨਾਂਵਦਾ ਸੀ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਉਚਾਰ ਕੇ ਮਾਸ ਬਾਰਾਂ ਨਾਥ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਸਮਝਾਂਵਦਾ ਸੀ

ਬਾਰਾ ਮਾਹ ਜ਼ਬਾਨੀ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਜੀ ਦੀ ।। ਮਾਹ ਚੇਤਰ ਚੇਤਰ ਚੇਤ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਾਈਂ ਤੂੰ ਹੀ ਰੂਪ ਸੱਚੇ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਏ ਫਿਰੇ ਢੂੰਡਦਾ ਗੰਗ ਨੂੰ ਗੰਗ ਹੋਇਓ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀ ਵਿਚਾਰਦਾ ਏ ਜੋਹੜੇ ਬਾਗ਼ ਨੂੰ ਢੂੰਡਦਾ ਮੂਰਖਾ ਓਏ ਤੂੰ ਤਾ ਗੁੱਲ ਉਸੇ ਗੁੱਲਜ਼ਾਰ ਦਾ ਏ ਉੱਧਰ ਦੂਸਰਾ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਭਾਸਦਾ ਏ ਜਿੱਚਰ ਦਵੈਂਤ ਨੂੰ ਨਹੀ ਵਿਸਾਰਦਾ ਏ ਦੂਜਾ ਮੂਲ ਨਾ ਹੋਵਣਾ ਮੂਲ ਕੋਈ ਆਪੇ ਢਾਵਦਾ ਆਪ ਉਸਾਰਦਾ ਏ ਆਪੇ ਬਾਧ ਹੋਇਓ ਆਪੇ ਬਣੇ ਬਣੇ ਆਪੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਉਚਾਰਦਾ ਏ ਆਪੇ ਜਾਣਦਾ ਆਪ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਮਹਿਰਮ ਆਪ ਤੂੰ ਆਪ ਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਏ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਆਪੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਤੂੰ ਬਾਜੀ ਜਨਮ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਾਰਦਾ ਏ

ਮਾਹ ਵੈਸਾਖ

ਚੜ੍ਹਤੇ ਮਾਹ ਵੈਸਾਖ ਵਿਚਾਰ ਮਨ ਮੇ ਤੈਨੂੰ ਕਹਾਂ ਗਿਆਨ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬੱਚਾ ਜੋਹੜਾ ਜਗਤ ਤੈਨੂੰ ਸਤਿ ਭਾਸਦਾ ਏ ਫੁਰਨੇ ਨਾਲ ਇਹ ਆਂਠਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬੱਚਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵ ਨੇ ਗੀਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਕਹਿਆ ਜੀਵ ਜੀਵਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬੱਚਾ ਫੁਰਨੇ ਨਾਲ ਜਹਾਨ ਪਰਤੱਖ ਦਿਸੇ ਫੁਰਨੇ ਰਹਿਤ ਜਹਾਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਟ ਬੱਚਾ ਫੁਰਨਾ ਬੰਦ ਹੋਯਾ ਤਦੋ ਮੁਕਤ ਹੋਯਾ ਇਹੋ ਆਖਦਾ ਜੋਗ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਬੱਚਾ ਤਤ੍ਰੰ ਮਸੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈਂ ਤੂੰ ਸਮਝੋ ਵੈਦ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਇਸ਼ਟ ਬੱਚਾ ਜੇਕਰ ਦੁਈ ਦੇ ਭਾਵ ਤੇ ਦੂਰ ਹੋਵੇ ਸਭੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ ਅਰਿਸ਼ਟ ਬੱਚਾ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਹਰ ਜੀਵ ਦਾ ਰਧ ਇਕੋ ਬਹਮ ਗਾਹਨ ਬਿਨ ਜੀਵ ਭਸਟ ਬੱਚਾ

ਮਾਹ ਜੇਠ

ਜੇਠ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਤਿ ਕਰ ਮੰਨ ਬੈਠਾ ਫਸਿਆ ਪਿਆ ਤੂੰ ਵਿਚ ਧੰਧਾਲ ਦੇ ਓਇ
ਜੇਕਰ ਅੰਤ ਦੇ ਸੁੱਖਾ ਦੀ ਲੋੜ ਤੈਨੂੰ ਮਾਯਾ ਮੋਹ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਤੇ ਟਾਲ ਦੇ ਓਇ
ਸੱਚੇ ਯਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰ ਤੂੰ ਖਿਆਲ ਛੱਡ ਦੇ ਜਗ ਜੰਜਾਲ ਦੇ ਓਇ
ਗੋਲਾ ਬਰਫ ਦਾ ਘਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਗਲਦਾ ਖਿਆ ਨਾਲ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਾਲ ਦੇ ਓਇ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤਾ ਲਾਵਣਾ ਏਂ ਸਭੇ ਸਾਕ ਪਿਆਰੇ ਧਨ ਮਾਲ ਦੇ ਓਇ
ਦੁੱਖਾਂ ਪਿਆ ਤੇ ਯਾਰ ਨਾ ਮੂਲ ਕੋਈ ਸਭੇ ਆਪਣੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਲਦੇ ਓਇ
ਮਦਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੂਲ ਨਾ ਦੇਵਨੀ ਏਂ ਜਦੋਂ ਘੁਰੇ ਨਗਾਰੜੇ ਕਾਲ ਦੇ ਓਇ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਚਸਮਾਂ ਕਿੱਧਰ ਗਏ ਸਾਥੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਓਇ

ਮਾਹ ਹਾੜ੍ਹ

ਹਾੜ੍ਹ ਹਿਰਸ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਯੋ ਫਿਰਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਲੁਟਾਵਟੇ ਨੂੰ
ਅਜੇ ਹਈ ਵੇਲਾ ਕਰ ਬੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਚਾਂਹਵਦਾ ਆਪ ਬਚਾਵਟੇ ਨੂੰ
ਪੰਜ ਚੋਰ ਫਿਰਦੇ ਬੱਚਾ ਮਗਰ ਤੇਰੇ ਦੌਲਤ ਹੱਕ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੇ ਖਾਵਟੇ ਨੂੰ
ਖੜ੍ਹੀ ਫੰਜ ਪਚੀਸ ਪਰਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਤੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਬਿਰਤ ਭੁਲਾਵਟੇ ਨੂੰ
ਦਸੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇਵ ਅਗਿਆਨ ਤੈਨੂੰ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਬੋਧ ਭੁਲਾਵਟੇ ਨੂੰ
ਮਨੋਰਾਜ ਤੇਰਾ ਘਰ ਪੱਟਿਆ ਈ ਫਿਰਦੇ ਨਿਤ ਤੇਰੇ ਭਰਮਾਵਟੇ ਨੂੰ
ਕਾਲ ਕੜਕਦਾ ਹੈ ਬੱਚਾ ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਤੇਰੀ ਜਿੰਦ ਦੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਵਟੇ ਨੂੰ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੇ ਅਜੇ ਭੀ ਰਾਮ ਸਿਮਰੇ ਧੋਖਾ ਮੂਲਾ ਨਾ ਮੂਲ ਦੇ ਜਾਵਟੇ

ਮਾਹ ਸਾਵਣ

ਸਾਵਣ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਨਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਵਿਚ ਚਲਾਕ ਹੋਯੋ
ਤੈਨੂੰ ਗਾਲਿਆ ਖੋਟੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਕਾਕ ਹੋਯੋ
ਪੰਜਾਂ ਅਵਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਗੂਲ ਹੋਇਆ ਸੱਚੇ ਯਾਰ ਦੀ ਵਲੋ ਤਲਾਕ ਹੋਯੋ
ਪਾਰਸ ਰੂਪ ਸਤਸੰਗ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬੈਠਾ ਖ਼ਾਕ ਹਿਰਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਖ਼ਾਕ ਹੋਯੋ
ਸਤਿ ਚਿੱਤ ਆਨੰਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਤੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਗਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਮਨਾਕ ਹੋਯੋ
ਹੋਇਆ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਸਾਥ ਕੀ ਛੇਲੀਆ ਦਾ ਬਣਦਾ ਜੁਸਤ ਤੇ ਅਸਲ ਥੀਂ ਤਾਕ ਹੋਯੋ
ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਨਾ ਖੁਸੀ ਆਈ ਛੁਰੀ ਸੋਗ ਦੀ ਨਾਲ ਹਲਾਕ ਹੋਯੋ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਆਹੀ ਪਾਕ ਜਾਤ ਤੇਰੀ ਐਪਰ ਬੰਦਗੀ ਬਾਝ ਨਾਪਾਕ ਹੋਯੋ

ਮਾਹ ਭਾਦਰੋ

ਚੜਦੇ ਭਾਦਰੋ ਭਰਮ ਦਾ ਨਸਾ ਚੜਿਆ ਤੈਨੂੰ ਆਂਵਦਾ ਅਕਲ ਸੁਉਰ ਨਾਹੀਂ

ਜੇਕਰ ਚਿੱਤ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤ ਟਕਾ ਵੇਖੇ ਤੇਰਾ ਯਾਰ ਬੱਚਾ ਤੈਥੋਂ ਦੂਰ ਨਾਹੀਂ
 ਇਕ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦੋਇ ਬਤਾਂਵਦੇ ਨੇ ਕਾਇਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਸ਼ਮ ਦਾ ਨੂਰ ਨਾਹੀਂ
 ਦੂਜਾ ਓਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਨਾ ਭਾਸਦਾ ਏ ਜਿਸ ਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਕਸੂਰ ਨਾਹੀਂ
 ਗੁਰਾਂ ਬਾਝ ਨਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਹੁੰਦਾ ਬੀਜ ਦੇ ਬਾਝ ਅੰਕੂਰ ਨਾਹੀਂ
 ਤਾਰ ਜੰਤੀਓਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਂਵਦੀ ਏ ਜੇਕਰ ਖਿੱਚੀਏ ਨਾਲ ਜਮੂਰ ਨਾਹੀਂ
 ਚੰਪਾ ਵੰਝ ਤੇ ਬਾਝ ਮੁਹਾਣਿਆਂ ਦੇ ਪੱਤਣ ਲੰਘਦਾ ਬੋੜੀ ਦਾ ਪੂਰ ਨਾਹੀਂ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ ਹੋਵੇ ਜਿਚਰ ਜਾਂਵਦਾ ਉਖਰੋ ਬੂਰ ਨਾਹੀਂ

ਮਾਹ ਅੱਸੂ

ਅੱਸੂ ਆਇਕੇ ਏਸ ਜਹਾਨ ਉਤੇ ਮੈਂਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਨਫਾ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ
 ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਇਆ ਸੀ ਵਾਸਤੇ ਖੱਟਣੇ ਦੇ ਏਥੇ ਆਇਕੇ ਗਾਇਬ ਚਾ ਮੂਲ ਕੀਤਾ
 ਗਰਭ ਜੂਨ ਵਿਚੋਂ ਜਿਸ ਨੇ ਬਖਸਿਆ ਸੀ ਓਸ ਦਿਆਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲ ਕੀਤਾ
 ਛੱਤ ਬੰਦਗੀ ਬਦੀ ਤੇ ਲਕ ਬੱਧਾ ਹੈਂ ਓਇ ਜਾਲਮਾ ਕਹਿਰ ਨਜ਼ੂਲ ਕੀਤਾ
 ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਸੀ ਹਥੋਂ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਤੁਲ ਕੀਤਾ
 ਆਇਆ ਜੀਵ ਦਾ ਰੰਜ ਮਿਟਾਵਣੇ ਨੂੰ ਹਥੋਂ ਰੰਜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੰਜੂਲ ਕੀਤਾ
 ਪੀਤਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਜਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਪਿਆਲਾ ਪਰੇਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਇਹ ਧਨ ਜਿੰਦਗਾਨੜੀ ਦਾ ਆਵਾਗੰਣ ਮੇਂ ਖਰਚ ਫਜ਼ੂਲ ਕੀਤਾ

ਮਾਹ ਕੱਤਕ

ਕੱਤਕ ਕਦੇ ਨਾ ਉਸਦੀ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਵੈਰਾਗ ਨਾਹੀਂ
 ਦੇਵ ਗੁਰੂ ਸਤਸੰਗ ਦੇ ਮਿਲੇ ਬਾਝੋ ਲੱਗਦੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗ ਨਾਹੀਂ
 ਮੇਲਾ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਕਿਥੋਂ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਭਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆ ਭਾਗ ਨਾਹੀਂ
 ਪੀਆ ਨਜ਼ਰ ਨ ਆਵਦਾ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਸਮ ਚਰਾਗ ਨਾਹੀਂ
 ਭਾਵੇ ਲੱਖ ਸੁਰਤਾਰ ਦੀ ਖਬਰ ਹੋਵੇ ਬਿਨਾਂ ਕੰਠ ਸੁਹਾਂਵਦਾ ਰਾਗ ਨਾਹੀਂ
 ਅਪਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਜੇਕਰ ਯਾਰ ਦਿਸੇ ਜਾਂਦਾ ਦਿਲੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦਾਗ ਨਾਹੀਂ
 ਭਾਵੇ ਲੱਖ ਗਿਆਨ ਸੁਨਾਏ ਦਖੋ ਰੂਪ ਹੰਸ ਦਾ ਹੋਵਦਾ ਕਾਗ ਨਾਹੀਂ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸਿੰਗਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਲਾਈਏ ਮਿਲੇ ਕੰਤ ਦੇ ਬਾਝ ਸੁਹਾਗ ਨਾਹੀਂ

ਮਾਹ ਮੱਘਰ

ਮੱਘਰ ਮੰਨ ਕੇ ਗਲ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਕਰਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਕੰਮ ਅਣਜਾਣ ਵਾਲੇ
 ਸੁਰਤੀ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕੁਰਾਨ ਸਾਰੇ ਹੋਏ ਕੁਲ ਤੇਰੇ ਸਮਝਾਣ ਵਾਲੇ
 ਨੇਤੂ ਨੇਤ ਪੁਕਾਰਦੇ ਸੰਤ ਸਾਰੇ ਆਰਫ ਕੋਟ ਗਿਆਨ ਸੁਨਾਣ ਵਾਲੇ

ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਤੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਖ਼ੂਬ ਟਿਕਾਟ ਵਾਲੇ
ਜਤ ਸਤ ਤੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਚਾਰੇ ਵੇਲੇ ਅੰਤ ਦੇ ਦੁੱਖੋ ਛੁਡਾਟ ਵਾਲੇ
ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਵੈਰਾਗ ਬੱਚਾ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਰਾਹ ਬਤਾਟ ਵਾਲੇ
ਨੇਕ ਅਮਲ ਤੇਰੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਥੀ ਕੱਢ ਦੋਜ਼ਖੋ ਜੰਨਤੀ ਪਾਟ ਵਾਲੇ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਤੈ ਅਜੇ ਨਾ ਸਮਝਨਾ ਏਂ ਤੇਰੇ ਭਾਗ ਨੇ ਦੋਜ਼ਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ

ਮਾਹ ਪੋਹ

ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੋਹ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰ ਭੁੱਲ ਨਾਰੀ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਵਾਰ ਹੋਇਓ
ਆਦ ਅੰਤ ਦੇ ਮਤ ਅਕਾਲ ਹੈਂ ਤੂੰ ਤਿੰਨ ਕਾਲ ਨਾ ਬਿਨਸਨੇ ਹਾਰ ਹੋਇਓ
ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੇਰਾ ਤੂੰ ਅਕਾਰ ਉਕਾਰ ਮਕਾਰ ਹੋਇਓ
ਸਾਖੀ ਜਾਗ੍ਰਤ ਸੁਪਨ ਸਖੋਪਤੀ ਦਾ ਤੁਰੀਆ ਰੂਪ ਤੂੰ ਸਰਬ ਕਾ ਸਾਰ ਹੋਇਓ
ਤੂੰ ਹੀ ਆਸਰਾ ਕੁਲ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦਾ ਏਂ ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪ ਤੂੰ ਹੀ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੋਇਓ
ਸਰਬ ਗੁਨ ਰੂਪ ਅਤੇ ਤੱਤ ਬੋਧ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੀ ਏਕ ਅਨੇਕ ਪਸਾਰ ਹੋਇਓ
ਤੂੰ ਹੀ ਬੀਜ ਹੋਇਆ ਤੂੰਹੀ ਬ੍ਰਿਛ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਹੀ ਫੁੱਲ ਕੰਡਾ ਫਲ ਡਾਰ ਹੋਇਓ
ਦੇਲਤਰਾਮ ਸਭ ਜਗਤ ਹੈ ਸਕਤਿ ਤੇਰੀ ਤੂੰ ਹੀ ਆਇ ਵੈਰਾਟ ਅਕਾਰ ਹੋਇਓ

ਮਾਹ ਮਾਘ

ਚੜ੍ਹਦੇ ਮਾਘ ਨਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਜਾਤਾ ਹੈਂ ਓਇ ਮੂਰਖਾ ਕੰਮ ਵਿਗਾਤ ਬੈਠੇ
ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਦਾ ਪੁਸ਼ਪ ਸੀ ਰੂਹ ਤੇਰਾ ਅੱਗ ਹਿਰਸ ਦੀ ਵਿਚ ਤੂੰ ਸਾੜ ਬੈਠੇ
ਪੂੰਜੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਬੈਲੀ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਦੀ ਝਾੜ ਬੈਠੇ
ਵੇਲੇ ਭਜਨ ਦੇ ਨੀਂਦ ਨੇ ਜੋਰ ਪਾਇਆ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਸਤੇ ਅੱਖ ਉਘਾੜ ਬੈਠੇ
ਦਾਨ ਵਾਸਤੇ ਹੱਥ ਨਾ ਚੱਲਦੇ ਨੇ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਪਕੜ ਤਲਵਾਰ ਬੈਠੇ
ਕਥਾ ਵਾਸਤੇ ਪੈਰ ਨਾ ਹੱਲ ਸਕਦੇ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਯਾਰ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ
ਵੇਲਾ ਅਜ ਆਗਾ ਬੇੜਾ ਤਾਰਨੇ ਦਾ ਹੱਥੋ ਡੋਬ ਕੇ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠੇ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਕੀਤਾ ਵਣਜ ਖੱਟਣੇ ਨੂੰ ਹੱਥੋ ਹੋਰ ਵਿਆਜ ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹ ਬੈਠੇ

ਮਾਹ ਫੱਗਣ

ਫੱਗਣ ਕਹੇ ਫ਼ਰੋਬ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬੱਚਾ ਅਜੇ ਵੇਲੜਾ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਤੂੰ
ਪਿਛੇ ਬੀਤਣੀ ਸੀ ਜੇਹੜੀ ਬੀਤ ਚੁੱਕੀ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਸਵਾਰ ਲੈ ਤੂੰ
ਨੇਕੀ ਆਵਟੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੇਰੇ ਸੁੱਖ ਪਾਵਸ਼ੋ ਬਈ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਤੂੰ
ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਅਜੇ ਵੇਲੜਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰ ਲੈ ਤੂੰ
ਵੇਲਾ ਅਜ ਮਹਬੂਬ ਦੇ ਪਾਵਟੇ ਦਾ ਮੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਚਿੱਤ੍ਰ ਮੇਂ ਧਾਰ ਲੈ ਤੂੰ

ਬੂਹੇ ਅਜ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਅੱਗੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਦੇਖ ਬਹਾਰ ਲੈ ਤੂੰ
ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਤੇਰਾ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਬੋਝੇ ਨਾਮ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਤਾਰ ਲੈ ਤੂੰ
ਦੌਲਤਰਾਮ ਰਿਯਾਤੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਬਾਕੀ ਭਜਨ ਰਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ ਲੈ ਤੂੰ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਚੇਤ੍ਰ ਚਿੱਤ ਵੈਸਾਖ ਹੈ ਵੱਸ ਕਰਨਾ ਜੇਠ ਜਤਨ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਮਾਰ ਬੱਚਾ
ਹਾੜ੍ਹ ਹਿਰਸ ਛੱਡੋ ਸਾਵਣ ਸਿਦਕ ਰੱਖੋ ਭਾਦਰੋ ਭਰਮ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰ ਬੱਚਾ
ਅੱਸੂ ਆਸ ਪੂਰੇ ਕੱਤੇ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਮੱਘਰ ਮਨ ਮੇਂ ਰੱਖ ਵਿਚਾਰ ਬੱਚਾ
ਪੋਹ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖੇ ਮਾਘ ਮਨੋਂ ਲਾ ਕੇ ਛੱਗਣ ਫੇਰ ਹੋਵੇ ਭਵ ਪਾਰ ਬੱਚਾ
ਜੇਕਰ ਗਿਆਨ ਬਿਬੇਕ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰੇਂ ਸਭੇ ਕੰਮ ਤੇਰੇ ਆਪ ਸਵਾਰ ਬੱਚਾ
ਪਾਸਾ ਪਰੇਮ ਤੇ ਭਜਨ ਦੇ ਪੰ ਬਾਰਾਂ ਜੂਆ ਜਨਮ ਤੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਹਾਰ ਬੱਚਾ
ਪਰੇਮ ਨਾਲ ਸੋਹੰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਤੂੰ ਆਵੇਂ ਫੇਰ ਨਾ ਗਰਭ ਮੰਝਾਰ ਬੱਚਾ
ਦੌਲਤਰਾਮ ਨਫਾ ਏਹੋ ਤੇਰੇ ਜੀਵਣੇ ਦਾ ਸੱਚ ਬੋਲ ਤੇ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰ ਬੱਚਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਧੰਨ ਹੈਂ ਧੰਨ ਗੁਰੂਆ ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦਾ ਭਰਮ ਨਿਵਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵਦਾ ਸਾਂ ਭਰਮ ਰੋੜ੍ਹ ਅੰਦਰ ਬੋਝੇ ਨਾਮ ਦੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਤਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਮੈਲ ਦੂਈ ਦੀ ਚਿੱਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਈ ਲਾ ਕੇ ਨਾਮ ਸਾਥੂਨ ਨਖਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਪਾਣੀ ਪਾਇ ਕੇ ਸਤਗੁਰਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅੱਗ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਠਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਰਹੀ ਲੋੜ ਨਾ ਭੋਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮੇਰਾ ਕਸਟ ਤਮਾਮ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਛੱਡੀ ਆਸ ਮੈਂ ਜੱਗ ਵਿਹਾਰ ਵਾਲੀ ਚਰਨਾਂ ਤੇਰਿਆਂ ਤੇ ਚਿੱਤ ਧਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੈਂ ਰਹਾਂਗਾ ਦਾਸ ਤੇਰਾ ਕੂੜੇ ਜੱਗ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਦੌਲਤਰਾਮ ਬਹਿਲਾਹਰ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਵਾਂ ਮੇਰਾ ਕਾਜ ਗਰਦੇਵ ਸਵਾਰ ਦਿੱਤਾ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਾ

ਕੋਲ ਨਾਥ ਦੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਯਾਰੋ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਰੋਜ਼ ਲੰਘਾਵਦਾ ਸੀ
ਆਠ ਜਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਸੇਵਾ ਨਾਥ ਦੀ ਖੂਬ ਕਮਾਵਦਾ ਸੀ
ਲੱਗੇ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਨਾ ਮੂਲ ਯਾਰੋ ਮੰਤ੍ਰ ਰਿਖੀ ਦਾ ਨਿਤ ਅਲਾਵਦਾ ਸੀ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹਿਯਾਤੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਬਾਕੀ ਸੇਵਾ ਨਾਥ ਦੀ ਵਿਚ ਬਿਤਾਂਵਦਾ ਸੀ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬਸੰਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਭਾਈ ਰੂਪ ਤਾਂ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਗਇਆ ਹੋਸੀ

ਵਾਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਕੂੜ ਨਾ ਹੋਵਣਾ ਏਂ ਨਿਸਚੇ ਰਾਜ ਉਸ ਮਿਸਰ ਦਾ ਲਇਆ ਹੋਸੀ ਜੇਕਰ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਵਣਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਇਆ ਹੋਸੀ ਸੱਤ ਬਰਸ ਸੰਕਟ ਮੈਨੇ ਭੋਗਣਾ ਹੈ ਬਿਰਖਾ ਮੂਲ ਨਾ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਆ ਹੋਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਨੂੰ ਜੇਕਰਾਂ ਛੋਡ ਜਾਵਾ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਪਇਆ ਹੋਸੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਰੋ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇ ਮੇਲ ਜਾਂ ਰਾਮ ਦੀ ਦਇਆ ਹੋਸੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਾ ਹਾਲ ਰੂਪ ਕਾ

ਏਧਰ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਉਜਾੜ ਅੰਦਰ ਸੇਵਾ ਨਾਥ ਦੀ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਇਆ ਓਧਰ ਰੂਪ ਦਾ ਸੁਟੇ ਬਿਆਨ ਯਾਰੋ ਜੇਹੜਾ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨ ਹੋਇਆ ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਤਖਤ ਦਾ ਰੂਪ ਕੋਲੋਂ ਅੱਠ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਹੋਇਆ ਦਮੋ ਦਮ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਿਜਰ ਵੀਰ ਦਾ ਜਿਗਰ ਤੇ ਬਾਨ ਹੋਇਆ ਆਵੇ ਨੀਂਦ ਨਾ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਲੱਗੇ ਭਰਤ ਰਾਮ ਦੇ ਬਾਝ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਅੱਠ ਜਾਮ ਪਾਣੀ ਜਾਰੀ ਅੱਖੀਆਂ ਤੇ ਭੱਜੇ ਘੜੇ ਦੇ ਨੀਰ ਦੀ ਸਾਨ ਹੋਇਆ ਅੱਗੇ ਰੂਪ ਦੇ ਅਰਜ਼ ਵਜ਼ੀਰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਾਹ ਕਾਸ ਤੇ ਤੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਚਿਤ ਉਦਾਸ ਤੇਰਾ ਪਿਛੇ ਦਸ ਕੀ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੁੱਕ ਸਰੀਰ ਤਬੂਤ ਵਾਗੂੰ ਮੁੱਖ ਪੀਲਤਾ ਹਲਦ ਸਮਾਨ ਹੋਇਆ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਨੇ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਤਖਤ ਦਿਤਾ ਖੁਸ਼ ਉਮਰ ਤੇ ਮਰਦ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ ਦੁਖ ਦਰਦ ਕੀ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਵਾਰਦ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਚਿਤ ਬੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਪਿਛਲੀ ਜਾਤ ਤੇ ਬਰਨ ਭੀ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਜਨਮ ਦਾ ਕੋਟ ਮਕਾਨ ਹੋਇਆ ਜੰਗਲ ਬਾਰ ਅੰਦਰ ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਮੋਇਆ ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਅੱਠ ਰੋਜ਼ ਗੁਜਰੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੋਥ ਛੱਡੀ ਮੇਰਾ ਓਸ ਦੀ ਤਰਫ ਧਿਆਨ ਹੋਇਆ ਪਿਛਲਾ ਹਾਲ ਜਦੁ ਰੂਪ ਨੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੁਟ ਕੇ ਗਲ ਵਜ਼ੀਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਆਖੇ ਚਲ ਸ਼ਾਹਾ ਉਸਦੀ ਖਬਰ ਲਈਏ ਤੇਰਾ ਵੀਰ ਕੇਹੜੇ ਬੀਆਬਾਨ ਮੋਇਆ ਉਸੇ ਵਕਤ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਸਾਥ ਲੈ ਕੇ ਘੋੜਾ ਘਿੰਨ ਕੇ ਰੂਪ ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਵੀਰ ਬਸੰਤ ਦੀ ਲੋਥ ਛੱਡੀ ਦਾਖਲ ਆਣ ਕੇ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਹੋਇਆ ਉਥੇ ਵੀਰ ਨਾ ਵੀਰ ਦੀ ਲੋਥ ਯਾਰਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਨਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਲੋਥ ਨਾ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਜਰ ਆਈ ਪਿੱਟ ਪਿੱਟ ਕੇ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਹੋਇਆ ਆਖੇ ਵੀਰ ਨਾ ਕੁਝ ਗੁਨਾਹ ਮੇਰਾ ਪਿਛੇ ਲੋਭ ਦੇ ਮੈਂ ਬੇਦੀਮਾਨ ਹੋਇਆ ਬਿਰਹੋ ਮੌਤ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਭੈਨ ਯਾਰੋ ਰੂਪ ਜੀਵਦਾ ਜਾਨ ਬੇਜਾਨ ਹੋਇਆ ਕੋਲੋਂ ਉਠ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਮੌਤ ਦਿਤੀ ਤੇਰਾ ਰੋਵਣਾ ਵੱਡਾ ਅਣਗਾਨ ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਹ ਫੇਰ ਨ ਓਸ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਵੇ ਇਕ ਵਾਰ ਜੋ ਫੰਤ ਪਿਨਸਾਨ ਹੋਇਆ ਗਜਾਨ ਧਾਰ ਤੇ ਸੋਗ ਨਿਵਾਰ ਦਿਲ ਤੇ ਬੁਧਵਾਨ ਤੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਹੋਇਆ

ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੋਥ ਨੂੰ ਖਾ ਗਏ ਕਾਂ ਕੁੱਤੇ ਆ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤ ਮੈਂ ਮਿਰਤ ਸਮਾਨ ਹੋਇਆ
 ਅੱਠ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਲੋਥ ਰਹਿੰਦੀ ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਇਹ ਹਾਲ ਜਹਾਨ ਹੋਇਆ
 ਦੇਬੇ ਮਾਸਹਾਰੀ ਲੱਖਾਂ ਜੀਵ ਹੋਏ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਜੰਗਲ ਬੀਆਬਾਨ ਹੋਇਆ
 ਭਾਵੀ ਮੰਨ ਲੈ ਰਾਜਿਆ ਸੀਸ ਉਤੇ ਨਾਲ ਰੱਬ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਤਾਨ ਹੋਇਆ
 ਜਦੋਂ ਇਤਨੀ ਗੱਲ ਵਜ਼ੀਰ ਆਖੀ ਤਦੋਂ ਰੂਪ ਦੇ ਚਿੱਤ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਮੰਨ ਭਾਨਾ ਦਾਖਲ ਫੇਰ ਮੁੜ ਮਿਸਰ ਮੇਂ ਆਨ ਹੋਇਆ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਾ

ਦੇਬੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਇੱਕ ਭਰਮ ਪਾਇਆ ਉੱਤਰ ਓਸਦਾ ਕਵੀ ਸੁਟਾਂਵਦਾ ਈ
 ਆਖਣ ਰੂਪ, ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਖੋਜੀ ਸੱਦ ਜੋ ਖੋਜ ਕਢਾਂਵਦਾ ਈ
 ਬੰਦੇ ਲੱਖ ਤਦਬੀਰ ਬਨਾਂਵਦੇ ਨੇ ਲਿਖੇ ਲੋਖ ਨੂੰ ਕੰਟ ਮਿਟਾਂਵਦਾ ਈ
 ਕੂੜੇ ਲੋਕ ਚਤਰਾਈਆਂ ਲੱਖ ਕਰਦੇ ਭਾਣਾ ਰੱਬ ਦਾ ਕੰਟ ਹਟਾਂਵਦਾ ਈ
 ਜਹੜਾ ਕਸਟ ਬਸੰਤ ਨੇ ਪਾਵਣਾ ਸੀ ਓਸ ਕਸਟ ਨੂੰ ਕੰਟ ਉਠਾਂਵਦਾ ਈ
 ਅਠ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਲੋਥ ਰਹਿੰਦੀ ਕੇਹੜਾ ਲੋਥ ਦੇ ਖੋਜ ਕਢਾਂਵਦਾ ਈ
 ਗਲਾਂ ਨਾਲ ਬਣ ਬੈਠਦੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸਭੇ ਵਿਰਲਾ ਮਰਦ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਪਾਂਵਦਾ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਚਤਰਾਈਆਂ ਕੂੜ ਸੱਭੇ ਹੋਵੇ ਸੋ ਜੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦਾ ਈ

ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਨੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵਣਾ

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਸੋਇਆ ਰੂਪ ਮਹਲ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ ਨੀਂਦ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਭਾਈ
 ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਨੇ ਦਰਸ ਦਿਤਾ ਬੈਠਾ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਉਸਦੇ ਆਨ ਭਾਈ
 ਹੱਥ ਜੋੜ ਬਸੰਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸਾਈਂ ਰੱਖ ਲਈ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਭਾਈ
 ਮੋਏ ਹੋਏ ਨੂੰ ਫੇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਮੈਂਬੋ ਰੱਬ ਹੋਇਆ ਮੇਹਰਬਾਨ ਭਾਈ
 ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਸਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਨਦੀ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਾਈ
 ਹੋਣੀ ਬਾਗ ਹਯਾਤੀ ਦਾ ਸਾੜਿਆ ਸੀ ਰੱਬ ਫੇਰ ਕੀਤਾ ਆਵਾਦਾਨ ਭਾਈ
 ਲੱਖ ਲੱਖ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਤਾਰ ਤਾਈਂ ਸਾਝ ਰੱਖ ਲਈ ਵਿਚ ਜਹਾਨ ਭਾਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜਦ ਹਰੀ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਤਦੋਂ ਮਿਲੂੰਗਾ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਆਨ ਭਾਈ

ਐਜਨ

ਜਦੋਂ ਖਾਬ ਤੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਹੋਸ ਆਈ ਸੁਰਤੀ ਵੀਰ ਦੀ ਤਰਫ ਲਗਾਇ ਦਿੱਤੀ
 ਖੁਲ੍ਹੀ ਅਖ ਬਸੰਤ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਨਦੀ ਵਹਾਇ ਦਿੱਤੀ
 ਆਇਆ ਖ਼ਾਬ ਨਾਹੀਂ ਗੋਯਾ ਤੀਰ ਲੱਗਾ ਸਾਰੀ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਗਵਾਇ ਦਿੱਤੀ
 ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਵੀਰ ਨੇ ਬੁਰੀ ਕੀਤੀ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਅੱਗ ਜਲਾਇ ਦਿੱਤੀ

ਤੋਰੇ ਖ਼ਾਬ ਨੇ ਜਿਗਰ ਕਥਾਬ ਕੀਤਾ ਮੇਰੀ ਸੀਖ ਤੇ ਜਿੰਦ ਚੜ੍ਹਾਇ ਦਿਤੀ
 ਆਪੇ ਉਲਟ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਯਾ ਗੱਲ ਹੋਰ ਦੀ ਹੋਰ ਉਲਟਾਇ ਦਿਤੀ
 ਫੇਰ ਆਖਦਾ ਖ਼ਾਬ ਦਾ ਖੇਲ ਕੂੜਾ ਮਾਯਾ ਰੱਬ ਜਹਾਨ ਤੇ ਪਾਇ ਦਿਤੀ
 ਸੁਪਨਾ ਆਂਵਦਾ ਜਿਦੁ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਝੂਠੀ ਜਾਣ ਕੇ ਗੱਲ ਵਹਾਇ ਦਿਤੀ
 ਓਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਖ ਮਹਬੂਬ ਦਾ ਵੇਖਣਾ ਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਤਿਆ ਉਮਰ ਲੰਘਾਇ ਦਿਤੀ
 ਓਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਜੰਗ ਤੇ ਖੱਟਣਾ ਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿੰਦ ਨ ਰੱਬ ਦੇ ਦਾਇ ਦਿਤੀ
 ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਚਿਤਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੁਪਨਾ ਛੇਕੜ ਰੂਪ ਨੇ ਗੱਲ ਭੁਲਾਇ ਦਿਤੀ
 ਦੱਲਤਰਾਮ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ ਰੇਖ ਅੰਦਰ ਫਕਰ ਰੱਬ ਦੇ ਨੇ ਮੇਖ ਲਾਇ ਦਿਤੀ

ਵਾਕ ਮੰਗਲ ਨਾਬ ਜੀ ਕਾ

ਓਧਰ ਨਾਬ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਏ ਰਾਜਨੀਤ ਦਾ ਕਰੋ ਬਿਹਾਰ ਬੱਚਾ
 ਤੇਰਾ ਬੈਠਿਆਂ ਚਿੱਤ ਉਦਾਸ ਹੋਵੇ ਖੇਲੋ ਜਾਇ ਕੇ ਨਿਤ ਸਿਕਾਰ ਬੱਚਾ
 ਪੁੱਤਰ ਹੋਇ ਕੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਮਰਦ ਹੋ ਨ ਹੋਸਲਾ ਹਾਰ ਬੱਚਾ
 ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਗੁਜਾਰ ਬੱਚਾ
 ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਮਨ ਮਾਰਕੇ ਰੋਜ਼ ਗੁਜਰਾ ਬੱਚਾ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ ਤੂੰ ਸੱਭੇ ਦੁੱਖ ਹੋ ਜਾਣ ਫਰਾਰ ਬੱਚਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਹੱਥ ਜੋੜ ਬਸੰਤ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਮੈਂਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਹੈ ਜੀ
 ਜੇਕਰ ਸੀਸ ਚਾਹੋ ਮੇਰਾ ਸੀਸ ਹਾਜ਼ਰ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਜਾਨ ਕਰਬਾਨ ਹੈ ਜੀ
 ਐਪਰ ਜੀਵ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਪਾਪ ਹੁੰਦਾ ਤੁਸਾ ਦੱਸਿਆ ਆਪ ਗਿਆਨ ਹੈ ਜੀ
 ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਸਟ ਕੀ ਦੇਵਣਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਰਬ ਕੇ ਬੀਚ ਭਗਵਾਨ ਹੈ ਜੀ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਖੰਫ ਆਵੇ ਅੱਗੇ ਤੁਸਾ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾ ਤਾਨ ਹੈ ਜੀ

ਵਾਕ ਨਾਬ ਜੀ ਕਾ

ਨਾਬ ਆਖਦਾ ਕੂੜ ਦਾ ਖੰਫ ਤੈਂਨੂੰ ਏਸ ਖੰਫ ਨੂੰ ਦਿਲੋ ਵਿਸਾਰ ਬੇਟਾ
 ਪਾਪ ਲੱਗਦਾ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਪੀਆ ਨੂੰ ਜੇਹੜੇ ਮਾਸ ਦਾ ਕਰਨ ਅਹਾਰ ਬੇਟਾ
 ਜੇਹੜੇ ਪੇਟ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜੀਵ ਮਾਰਨ ਸੋਈ ਜਾਵਦੇ ਨਰਕ ਮਝਾਰ ਬੇਟਾ
 ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਨਾ ਮਾਸ ਦੇ ਖਾਵਣੇ ਦੀ ਅਸੀਂ ਚਾਹਵਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਬੇਟਾ
 ਜੰਗਲ ਬਾਰ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਹੋਵੇ ਲਖਾਂ ਹੋਵਦੇ ਜੀਵ ਲਾਚਾਰ ਬੇਟਾ
 ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਜੇਕਰਾਂ ਮਾਰ ਦੇਈਏ ਸੁੱਖ ਪਾਵਦੇ ਜੀਵ ਹਜ਼ਾਰ ਬੇਟਾ
 ਨਿਰਬਲ ਜੀਵ ਦੇ ਮਾਰਿਆ ਪਾਪ ਹੁੰਦਾ ਸ਼ੇਰ ਬਾਘ ਤੇ ਚਿਤਰੇ ਮਾਰ ਬੇਟਾ

ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤੁਧ ਨੂੰ ਪਾਪ ਨਾਹੀਂ ਰਾਜਨੀਤ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਧਾਰ ਬੇਟਾ
 ਅਰਜਨ ਭਗਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਠਾਰਾਂ ਖੂਟੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਛਾਰ ਬੇਟਾ
 ਏਹੋ ਧਰਮ ਹੈ ਛੱਤਰੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਕਰਨਾ ਜੁਧ ਤੇ ਖੱਲ ਸਿਕਾਰ ਬੇਟਾ
 ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਵਦਾ ਸੀ ਜੇਹੜਾ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਅਵਤਾਰ ਬੇਟਾ
 ਤੇਰੀ ਬੈਠਿਆ ਨਹੀਂ ਗੁਜਰਾਨ ਹੋਣੀ ਤਾਂਹੀ ਆਖਦਾ ਮੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇਟਾ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਮੰਨ ਲੈ ਵਾਕ ਮੇਰਾ ਨਾਲੋ ਛੱਤਰੀ ਧਰਮ ਨਾ ਹਾਰ ਬੇਟਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਗੁਰੂ ਭੁੱਲਿਆ ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਛ ਕਹੇ ਮੈਂਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਜੀ
 ਤੁਸਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਵਾਕ ਮੈਂ ਮੋੜ ਦਿਤਾ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੱਡਾ ਕਸੂਰ ਹੈ ਜੀ
 ਭੁੱਲ ਜਾਵਟਾ ਕੰਮ ਹੈ ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮਿਸਲ ਜਹਾਨ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਜੀ
 ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਭੁੱਲੇ ਚੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹੋਵਟਾ ਨਹੀਂ ਕਰੂਰ ਹੈ ਜੀ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਮੈਂ ਭੁਲਾ ਹਾਂ ਬਖਸ਼ ਦੋਹੇ ਖਿਦਮਤ ਗੁਲਾਮ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੈ ਜੀ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਦਾ ਦਿਲ ਦੇ ਨਾਲ

ਮਨਾ ਮੂਰਖਾ ਓਇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਮੇਰੇ ਮੱਤ ਗੁਰਾ ਦੀ ਮਨੇ ਵਿਸਾਰ ਨਾਹੀ
 ਗੁਰਾਂ ਬਾਝ ਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਤੀ ਹੋਵੇ ਪਾਤਸਾਹ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਨਾਹੀ
 ਗੁਰਾ ਬਾਝ ਨਾ ਗਿਆਨ ਵਸੂਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅੱਖੀਆ ਬਾਝ ਦੀਦਾਰ ਨਾਹੀ
 ਮੁਰਸ਼ਦ ਬਾਝ ਨਾ ਮੱਲਾ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਵੇ ਬਿਨਾਂ ਸੂਰਜੋ ਮਿਟੇ ਅੰਧਾਰ ਨਾਹੀ
 ਬਿਨਾਂ ਪਰਮ ਨਾਹੀਂ ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਾਈਏ ਮਿਲੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਬਾ ਦਿਲਦਾਰ ਨਾਹੀ
 ਪੰਸੇ ਬਾਝ ਨ ਜੱਗ ਤੇ ਅੰਸ ਅਸਰਤ ਬਿਨਾਂ ਪੰਤੀਆਂ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰ ਨਾਹੀ
 ਤਿਵੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਬਾਝ ਤੇਰਾ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਯਾਰ ਨਾਹੀ
 ਜੇਹੜਾ ਗੁਰਾ ਦੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਦੇਵੇ ਉਸਦੇ ਜੇਡ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਨਾਹੀ
 ਸੋਈ ਜੀਵਦੇ ਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਭਾਈ ਪੱਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਪਾਗਲ ਓਇ ਤੈਨੂੰ ਆਵਦਾ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇ ਕਰਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਕਰਾਰ ਨਾਹੀ
 ਅਸਾਂ ਸਮਝਿਆ ਕਰਮਾ ਦੀ ਮਾਰ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਆਰਫਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਾਹੀਂ
 ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਹੈ ਵਿਸੇ ਵਿਕਾਰ ਅੰਦਰ ਤੈਨੂੰ ਭਾਵਦੀ ਭਲੀ ਗੁਫਤਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਇਸ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਪੱਛੋਤਾਵਸੇ ਤੂੰ ਤੈਨੂੰ ਲੱਭਣੀ ਇਹ ਬਹਾਰ ਨਾਹੀ
 ਪਾਸਾ ਫੇਰ ਇਹ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵਟਾ ਈ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤ ਲੈ ਓਇ ਮੂਰਖਾ ਹਾਰ ਨਾਹੀ
 ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਮਿਲਣਾ ਫੇਰ ਇਸ ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਭਰਮ ਰੋੜ੍ਹ ਅੰਦਰ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵਦਾ ਤੂੰ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾਹੀਂ

ਗੋਤਾ ਖਾਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ ਗਾਫਲਾ ਓਇ ਫੇਰ ਸੁੱਝਣਾ ਪਾਰ ਉਚਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਅਜੇ ਹਈ ਵੇਲਾ ਤੇਰੇ ਤਰਨ ਸੰਦਾ ਵੇਲਾ ਗਾਫਲੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਕੋਈ ਨੇਕ ਨੁਸਖਾ ਪੱਲ ਬੰਨ੍ਹੁ ਏਥੋ ਫੇਰ ਲੱਭਣਾ ਇਹ ਪਸਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਸਦਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਖਰੀਦ ਕਰ ਲੈ ਮੁੜ ਕੇ ਆਵਣਾ ਏਸ ਬਜ਼ਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਤੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਬਾਝੋ ਢੋਈ ਮਿਲੇ ਸੱਚੇ ਦਰਬਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਜਿਨ੍ਹਾ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤਾ ਲਾਵਨਾ ਏ ਅੱਖ ਵਕਤ ਕੋਈ ਮਦਦਗਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਭਾਈ ਸਭ ਮਤਲਬਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਵਣਾ ਭੈਣ ਤੇ ਨਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਆਵਣ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਲੰਘਾਵਣਾ ਪਾਰ ਨਾਹੀਂ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਜਾਗ ਕੇ ਵੇਖ ਅੱਖੀ ਅੰਵੇ ਸੁੱਤਿਆ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰ ਨਾਹੀਂ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਆਗਯਾ ਨਾਥ ਦੀ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਖੇਲੇ ਨਿੱਤ ਬਸੰਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕੋ
 ਨਿੱਤ ਨੇਮ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਵਦਾ ਸੀ ਦਸਤ ਪਕੜ ਕੇ ਢਾਲ ਤਲਵਾਰ ਲੋਕੋ
 ਸੇਰ ਚਿਤਰੇ ਬਾਘ ਜੋ ਮਾਸਹਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਕੁਲ ਬਸੰਤ ਨੇ ਮਾਰ ਲੋਕੋ
 ਸਾਰਾ ਦਿਵਸ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਰਾਤੀਂ ਆਂਵਦਾ ਕੁਟੀ ਮਝਾਰ ਲੋਕੋ
 ਆਠ ਜਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਸੋਹ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕਰ ਉਚਾਰ ਲੋਕੋ
 ਤੱਜਿਆ ਮੋਹ ਅੰਦੋਹ ਜਹਾਨ ਵਾਲਾ ਸੇਵਾ ਨਾਥ ਦੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਲੋਕੋ
 ਨਾਰੀ ਰਾਤ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਦਿਨੇ ਕਰੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਿਹਾਰ ਲੋਕੋ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰੇ ਏਹੇ ਰਹੀ ਬਸੰਤ ਦੀ ਕਾਰ ਲੋਕੋ

ਬਸੰਤ ਦਾ ਜਾਣਾ ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ

ਪੰਜ ਬਰਸ ਜਾਂ ਆਣ ਬਤੀਤ ਹੋਏ ਭਾਣਾ ਹੋਰ ਕਰਤਾਰ ਵਰਤਾਂਵਦਾ ਏ
 ਆਵੇ ਵਖਤ ਬਦਬਖਤ ਜੋ ਸਖਤ ਹੋ ਕੇ ਤਖਤੋਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਭੀਖ ਮਗਾਂਵਦਾ ਏ
 ਦੁੱਖਾ ਆਣ ਬਸੰਤ ਤੇ ਜੋਰ ਪਾਇਆ ਸਾਬ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੱਬ ਛੁਡਾਂਵਦਾ ਏ
 ਪਿਆ ਵਖਤ ਬਸੰਤ ਪਰ ਸਖਤ ਹੋ ਕੇ ਦੁੱਖੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆ ਦੁਖਾਵਦਾ ਏ
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬਸੰਤ ਦੁਪਹੇਰ ਵੇਲੇ ਕੁਟੀ ਛੱਡ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਵਦਾ ਏ
 ਪਾ ਕੇ ਜੀਨ ਘੋੜੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਅੱਗੇ ਨਾਥ ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦਾ ਏ
 ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਇਜ਼ਨ ਬਸੰਤ ਯਾਰੋ ਜੰਗਲ ਬਾਰ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਜਾਵਦਾ ਏ
 ਕੁੰਵਰ ਜਾਇ ਵੜਿਆ ਜੰਗਲ ਬਾਰ ਅੰਦਰ ਉੱਤੇ ਰੱਬ ਅੰਧਰ ਚਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਪੁੰਧੁਕਾਰ ਅੰਧਰ ਚੌਫੇਰ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਏ
 ਲੱਗੇ ਵੱਸ ਤੇ ਨਾਥ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਵੇ ਰਾਹ ਕੁਟੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਆਂਵਦਾ ਏ
 ਕੁੰਵਰ ਇਕ ਦਰਖਤ ਦੇ ਹੇਠ ਬੈਠਾ ਸੱਚੇ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਪਿਆਂਵਦਾ ਏ

ਇਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋਇਆ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਉਥੋਂ ਨਿਕਲ ਆਂਵਦਾ ਏ
 ਸ਼ੇਰ ਗਰਜਿਆ ਕੁੰਵਰ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੁੰਵਰ ਕੱਢ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਚਮਕਾਂਵਦਾ ਏ
 ਸ਼ੇਰ ਨੱਸਿਆ ਤੇਗ ਦਾ ਖੰਫ ਖਾ ਕੇ ਘੋੜਾ ਮਗਰ ਬਸੰਤ ਦੁੜਾਂਵਦਾ ਏ
 ਅੱਗੇ ਸ਼ੇਰ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਕੁੰਵਰ ਯਾਰੋ ਰੱਬ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਪਹੁੰਚਾਂਵਦਾ ਏ
 ਹੋਈ ਰਾਤ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਕੁੰਵਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਤਰਫ ਨੂੰ ਧਾਂਵਦਾ ਏ
 ਬੂਹਾ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕੁੰਵਰ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਪੰਜ ਸੱਤ ਬਸੰਤ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੇ ਬੂਹਾ ਸੰਤਰੀ ਮੂਲ ਨਾ ਲਾਂਹਵਦਾ ਏ
 ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਭਾਈ ਚੌਕੀਦਾਰ ਇਹ ਸੁਖਨ ਸੁਨਾਂਵਦਾ ਏ
 ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਯਾਰਾ ਦੇਖੋਂ ਸ਼ੇਰ ਪੈਂਦਾ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਂਵਦਾ ਏ
 ਚੌਕੀਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਬਸੰਤ ਸੁਣ ਕੇ ਡੇਰਾ ਬਾਹਰ ਦਰਵਾਜ਼ਿਓਂ ਲਾਂਵਦਾ ਏ
 ਘੋੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬੂਹੇ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਖੜਾ ਗੀਤ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗਾਂਵਦਾ ਏ
 ਓਸ ਮਰਦ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਖੰਫ ਕਾਹਦਾ ਜੇਹੜਾ ਤਲੀ ਤੇ ਜਿੰਦ ਟਕਾਂਵਦਾ ਏ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਖੜਾ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਰਾਹ ਤਕਾਂਵਦਾ ਏ

ਮਾਰਨਾ ਬਸੰਤ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਕਾ

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਜਾਂ ਆਟ ਬੜੀਤ ਹੋਈ ਆਇਆ ਸ਼ੇਰ ਕਰਦਾ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਯਾਰਾ
 ਆ ਕੇ ਕੋਲ ਬਸੰਤ ਦੇ ਬੋਲਿਆ ਸੂ ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ ਗਰਜੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਯਾਰਾ
 ਕੁੰਵਰ ਉਠਿਆ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਫੜ ਕੇ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਯਾਰਾ
 ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਜਾਂ ਤੇਗ ਦੀ ਧਾਰ ਚਮਕੀ ਸ਼ੇਰ ਨੱਸਿਆ ਮਾਰ ਕਿਲਕਾਰ ਯਾਰਾ
 ਅੱਗੇ ਹੋਇ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਸੂ ਆਇਆ ਸੂਰਮੇ ਹੱਥ ਹਥਿਆਰ ਯਾਰਾ
 ਬਾਜੂ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਪਕੜਿਆ ਸੂਰਮੇ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਮੌਤ ਦਾ ਖੰਫ ਵਿਸ਼ਾਰ ਯਾਰਾ
 ਲੈ ਕੇ ਨਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਤੇਗ ਮਾਰੀ ਕੀਤੇ ਵੱਢ ਟੋਟੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਯਾਰਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੀ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਮਦਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਬ ਦਾਤਾਰ ਯਾਰਾ

ਪਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਦੀ ਕੁਤਵਾਲ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕਰਨੀ

ਕੁੰਵਰ ਸੌ ਗਿਆ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਤਾਈਂ ਆਸਟ ਖਾਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਲਾਇਆ ਈ
 ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੇ ਜਾਇ ਕੋਤਵਾਲ ਤਾਈਂ ਸਾਰਾ ਕੁੰਵਰ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਈ
 ਚੌਕੀਦਾਰ ਆਖੇ ਕੋਤਵਾਲ ਤਾਈਂ ਇਕ ਮਰਦ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦਾ ਆਇਆ ਈ
 ਚਸ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਈ
 ਆਪ ਚੱਲ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਮੈਨੇ ਸੱਚ ਦਾ ਸੁਖਨ ਅਲਾਇਆ ਈ
 ਇਤਨੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਸੁਣੀ ਕੋਤਵਾਲ ਜ਼ਾਲਮ ਓਸੇ ਵਕਤ ਉੱਠ ਕੇ ਧਾਇਆ ਈ
 ਮੋਇਆ ਸ਼ੇਰ ਕੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆਂ ਬੇਈਮਾਨ ਨੇ ਚਿੰਤ ਡੁਲਾਇਆ ਈ

ਇਸਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਤੇ ਵਲ ਸੁੱਟ ਆਈਏ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਈ ਇਸ ਦੀ ਖਬਰ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੋਵਨੀਏਂ ਖਬਰੇ ਕੋਟ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦਾ ਆਇਆ ਈ ਮੋਇਆ ਸ਼ੇਰ ਦਖਾਵਸਾਂ ਸ਼ਾਹ ਤਾਈਂ ਪਿੱਛੇ ਲੋਭ ਦੇ ਜੁਲਮ ਕਮਾਇਆ ਈ ਦੇਵੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਇਨਾਮ ਸਾਨੂੰ ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਧਰਮ ਗਵਾਇਆ ਈ ਕਰਕੇ ਮਤਾ ਬਸੰਤ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਦਾ ਦੋਹਾ ਕੁਫਲ ਦਰਵਾਜੇ ਦਾ ਲਾਹਿਆ ਈ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਾਹੀਂ ਭਾਣਾ ਰੱਬ ਨੇ ਆਣ ਵਰਤਾਇਆ ਈ

ਐਜਨ

ਬੂਹਾ ਖੋਹਲਿਆ ਸੀ ਦੋਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਭੈੜੀ ਨੀਤ ਧਾਰ ਕੇ ਜੀ ਲਾਇਆ ਜ਼ਖਮ ਬਸੰਤ ਦੀ ਧੋਟ ਉੱਤੇ ਖੌਫ ਰੱਬ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਜੀ ਮੀਲ ਫਾਸਲੇ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟ ਆਏ ਦੋਵੇਂ ਦੁਸ਼ਟ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਜੀ ਭਲਕੇ ਆਇਕੇ ਇਸਨੂੰ ਦੱਬ ਦੇਸਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਜੀ ਮਿੱਟੀ ਪੱਟਣੇ ਦੀ ਉੱਥੇ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਸੀ ਜਿਥੇ ਗਏ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਡਾਰ ਕੇ ਜੀ ਰੋਹੀ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਆਏ ਲੈ ਗਏ ਢਾਲ ਤਲਵਾਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਜੀ ਘੋੜਾ ਘਿੰਨ ਪਾਪੀ ਆਪਣੇ ਘਰੀਂ ਆਏ ਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਖੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਜੀ ਐਂਪਰ ਸ਼ਾਸ ਬਸੰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈਸਨ ਪਿਆ ਤੜਫਦਾ ਸੀ ਵਿਚ ਬਾਰ ਕੇ ਜੀ ਭੈਤੇ ਕੰਮ ਤੇ ਮੂਲ ਨਾ ਖੌਫ ਖਾਂਦੇ ਬੇਈਮਾਨ ਜੋ ਤੁਖਮ ਬਦਕਾਰ ਕੇ ਜੀ ਪਿੱਛੇ ਲੋਭ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ ਆ ਗਏ ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਨੂੰ ਹਾਰ ਕੇ ਜੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੀ ਦੇਣ ਜਵਾਬ ਪਾਪੀ ਜਾ ਕੇ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਦਰਬਾਰ ਕੇ ਜੀ

ਸ਼ੇਰ ਮੋਇਆ ਹੋਇਆ ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵਿਖਾਣਾ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਲੈਣਾ ਹੋਇਆ ਦਿਨ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਚੁਕ ਕੇ ਤੇ ਪਾਪੀ ਲੈ ਗਏ ਰੂਪ ਦੇ ਪਾਸ ਯਾਰੋ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਹ ਮੇਰੇ ਦਿੱਤੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਰਖਾਸ ਯਾਰੋ ਆਪੇ ਰੂਪ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸ਼ੇਰ ਮੋਇਆ ਮੋਹਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੱਢ ਪਚਾਸ ਯਾਰੋ ਮੋਇਆ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ ਹੋਈ ਕੁਲ ਦੀ ਬੰਦ ਖਲਾਸ ਯਾਰੋ ਕੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਲੋਭ ਦੀ ਲੋੜ ਆਗੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਦੁਸ਼ਟ ਦੀ ਆਸ ਯਾਰੋ ਜੇਹੜੀ ਗੱਲ ਪਿੱਛੇ ਕੁੰਵਰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਕੰਮ ਹੋਇ ਗਿਆ ਸੋਈ ਰਾਸ ਯਾਰੋ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਉਸ ਵਕਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਜਦੋਂ ਜਾਣਗੇ ਦੋਹਾ ਦੇ ਸਾਸ ਯਾਰੋ

ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਅੱਗੇ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਦਾ ਸੁਣੇ ਯਾਰੋ ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਲਗਾਵਦਾ ਈ ਕਰਦਾ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਗੱਛਿਆ ਆਪ ਈਸ਼ਵਰ ਦੁੱਖ ਦੇ ਕੇ ਸੁੱਖ ਵਖਾਵਦਾ ਈ

ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਇਕ ਨਾਮ ਲਾਲੂ ਹਿੰਦੂ ਜਾਤ ਘੁਮਿਆਰ ਸਦਾਵਦਾ ਈ
 ਖਾਨਦਾਨ ਆਹਾ ਇੱਜ਼ਤਦਾਰ ਬੰਦਾ ਕੂਜ਼ੇ ਬਾਦੀਏ ਖੂਬ ਬਨਾਵਦਾ ਈ
 ਘਰੀ ਓਸਦੇ ਨਹੀਂ ਉਲਾਦ ਆਹੀ ਇਹੋ ਫ਼ਿਕਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਖਾਂਵਦਾ ਈ
 ਓਸੇ ਰੋਜ਼ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੇ ਵਕਤ ਯਾਰੋ ਮਿੱਟੀ ਲੈਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਧਾਂਵਦਾ ਈ
 ਜਿੱਥੇ ਪਿਆ ਸੀ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਲੋਕੋ ਓਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਉਤੇ ਲਾਲੂ ਜਾਂਵਦਾ ਈ
 ਡਿੱਗਾ ਪਿਆ ਲੜਕਾ ਉਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਲਾਲੂ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਵਦਾ ਈ
 ਓਸ ਵੱਲੋ ਉਠਾਇਕੇ ਕੁੰਵਰ ਤਾਈਂ ਲਾਲੀ ਆਪਣੇ ਘਰੀ ਲੈ ਆਂਵਦਾ ਈ
 ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਇਸਦੀ ਮਨ ਚਿੱਤ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਵਣਾ ਈ
 ਸੂਰਤ ਚੰਦ ਜਿਹੀ ਦੇਖ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਨਾ ਮੂਲ ਸਮਾਂਵਦਾ ਈ
 ਆਖੇ ਰੱਬ ਨੇ ਮੁਝ ਨੂੰ ਬਾਲ ਦਿੱਤਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਉਹ ਸੁਕਰ ਮਨਾਂਵਦਾ ਈ
 ਇਸਦੇ ਜ਼ਖਮ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੇ ਰਾਜੀ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਪਿਆਂਵਦਾ ਈ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਹਕੀਮ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਤੇ ਲਾਲੂ ਤੁਰਤ ਇਲਾਜ ਕਰਾਂਵਦਾ ਈ
 ਰੋਸ਼ਮ ਨਾਲ ਸੀਤਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ਖਮ ਉਸਨੇ ਉੱਤੇ ਮਰਮਾ ਪੱਟੀਆਂ ਲਾਂਵਦਾ ਈ
 ਅੱਠ ਰੋਜ਼ ਮੇਂ ਜ਼ਖਮ ਦਰੁਸਤ ਹੋਇਆ ਕੁੰਵਰ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰ ਬਜਾਂਵਦਾ ਈ
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬਸੰਤ ਘੁਮਿਆਰ ਕੋਲੋ ਭੇਦ ਰੂਪ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪਾਂਵਦਾ ਈ
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਲਾਲੂ ਹਾਲ ਤਮਾਮ ਪੁਛਾਂਵਦਾ ਈ
 ਕੇਹੜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਬੱਚਿਆ ਜਨਮ ਤੇਰਾ ਕੇਹੜੇ ਦੇਸ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਆਂਵਦਾ ਈ
 ਕੀ ਹੈ ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਮਾਈ ਬਾਪ ਸੰਦਾ ਅਤੇ ਜਾਤ ਕੰਣ ਸਦਾਂਵਦਾ ਈ
 ਕਿਸਨੇ ਜ਼ਖਮ ਲਾਇਆ ਤੇਰੀ ਧੰਨ ਉੱਤੇ ਇਤਨਾ ਆਖ ਕੇ ਨੈਣ ਵਹਾਂਵਦਾ ਈ
 ਕੁੰਵਰ ਹੋਰ ਦੀ ਹੋਰ ਚਾ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਸਲੀ ਹਾਲ ਨਾ ਮੂਲ ਬਤਾਂਵਦਾ ਈ
 ਮਤਾਂ ਰੂਪ ਨਾ ਕਰੇ ਪਛਾਣ ਮੇਰੀ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਭੇਤ ਛਪਾਂਵਦਾ ਈ
 ਲਾਲੂ ਦੇਖ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸੋਹਣੀ ਉਸਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਨਾਂਵਦਾ ਈ
 ਵਾਂਗ ਪੁੱਤਰਾ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਖਾਣਾ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਲਾਂਵਦਾ ਈ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਮੋਏ ਹੋਏ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਵਾਂਵਦਾ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਉਸ ਮਰਦ ਨੂੰ ਕੰਣ ਮਾਰੇ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪ ਕਰਤਾਰ ਬਚਾਂਵਦਾ ਈ

ਅੱਗੇ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਮਿਸਰ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਣਾ

ਅੱਗੇ ਕੌਤਵਾਲ ਨੇ ਪਕੜ ਕੇ ਕੈਦ ਵਿਚ ਡਾਲ ਦੇਣਾ

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬਸੰਤ ਦਿਲ ਸ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਗਿਆ ਸੈਰ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਧਾਇਕੇ ਜੀ
 ਭਾਈ ਰੂਪ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਾਪ ਹੋਵੇ ਦਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਬਨਾਇਕੇ ਜੀ
 ਵਕਤ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਘਰਾ ਥੀਂ ਰਵਾਂ ਹੋਇਆ ਵੜਿਆ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਜਾਇਕੇ ਜੀ
 ਘਰੋਂ ਵਕਤ ਕੁਵੇਲੜੇ ਉਠ ਤੁਰਿਆ ਭਾਵੀ ਲੈ ਗਈ ਆਪ ਉਠਾਇਕੇ ਜੀ

ਕੁੰਵਰ ਗਿਆ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਚੌਕ ਅੰਦਰ ਕੋਤਵਾਲ ਮਿਲਿਆ ਅੱਗੇ ਆਇਕੇ ਜੀ ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਪਛਾਣ ਲੀਤਾ ਜ਼ਖਮ ਧੋਣ ਦਾ ਪੂਛ ਪੁਛਾਇਕੇ ਜੀ ਛਪੇ ਪਾਪ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾ ਚਿੱਤ ਅੰਦਰ ਕੋਤਵਾਲ ਬੈਠਾ ਮੁਰਝਾਇਕੇ ਜੀ ਕੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਭਰਮ ਜੇਹਤਾ ਓਹ ਭੀ ਆਖਦਾ ਕਵੀ ਸੁਣਾਇਕੇ ਜੀ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਜੋ ਏਸ ਨੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਭਾਰੀ ਦੁੱਖ ਹੋਵੇ ਮੈਨੂੰ ਆਇਕੇ ਜੀ ਜੇਕਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਰਪੋਟ ਦੇਵੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਸੀ ਕੈਦ ਕਰਵਾਇਕੇ ਜੀ ਏਸੇ ਵਕਤ ਇਸ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੀਏ ਕੋਈ ਕੂੜ ਦਾ ਜਾਲ ਰਚਾਇਕੇ ਜੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਲ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਕਰ ਕੇ ਗਿਆ ਕੰਜਰੀ ਪਾਸ ਸਿਧਾਇਕੇ ਜੀ ਕੋਤਵਾਲ ਦੀ ਕੰਜਰੀ ਯਾਰ ਆਹੀ ਲਈ ਸਾਥ ਉਸ ਨੇ ਸਿਖਲਾਇਕੇ ਜੀ ਚੌਕੀਦਾਰ ਕੁਤਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਆਹਾ ਤੀਜੀ ਕੰਜਰੀ ਲਈ ਰਲਾਇਕੇ ਜੀ ਭੈੜੀ ਕੰਜਰੀ ਨੇ ਦੇਖੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਪਕੜੇ ਬਾਂਹ ਬਸੰਤ ਦੀ ਜਾਇਕੇ ਜੀ ਆਖੇ ਰਾਤ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਮੇਰਾ ਹਾਰ ਇਸ ਲਿਆ ਚੁਰਾਇਕੇ ਜੀ ਉਸੇ ਵਕਤ ਕੁਤਵਾਲ ਨੇ ਪਕੜ ਲੀਤਾ ਐਵੇਂ ਕੂੜ ਅਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਕੇ ਜੀ ਲਾ ਕੇ ਹਥਕੜੀ ਹੱਥ ਬਸੰਤ ਦੇ ਨੂੰ ਪਾਪੀ ਟੁਰ ਪਿਆ ਜੋ ਅੱਗੇ ਲਾਇਕੇ ਜੀ ਓਥੇ ਪੇਸ ਨਾ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਮੂਲ ਜਾਵੇ ਦੇਖੋ ਕੰਮ ਭਗਵਾਨ ਰਜ਼ਾਇਕੇ ਜੀ ਬਿਨਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਕੋਟ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਦਾ ਪਏ ਦੁੱਖ ਉਤੇ ਦੁਖ ਆਇਕੇ ਜੀ ਲੱਗਾ ਲਾਲੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਮੂਲ ਯਾਰੋ ਲੈਦਾ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਛੁਡਾਇਕੇ ਜੀ ਦੌਲਤਰਾਮ ਸੌ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲਿਆ ਜੇੜਾ ਆਇਆ ਸੀ ਲੇਖ ਲਿਖਾਇਕੇ ਜੀ

ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਦਾ ਕੈਦ ਵਿਚ

ਅੱਗੇ ਸੁਣੇ ਖਿਆਲ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਕੋਤਵਾਲ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਕਮਾਂਵਦਾ ਹੈ ਲਾਈ ਹੱਥਕੜੀ ਹੱਥ ਬਸੰਤ ਦੇ ਜੀ ਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਤੌਕ ਅੜਾਂਵਦਾ ਹੈ ਜਾ ਕੇ ਸਤਵੇਂ ਕੋਠੇ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਜਿੱਥੇ ਆਦਮੀ ਮੂਲ ਨਾ ਜਾਂਵਦਾ ਹੈ ਬਾਰਾਂ ਸੋਰ ਦਾਣਾ ਦੇਵੇ ਪੀਸਨੇ ਨੂੰ ਪਾਪੀ ਰੱਬ ਦਾ ਖੌਫ ਨਾ ਖਾਂਵਦਾ ਹੈ ਰੋਟੀ ਜਵਾਂ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਪਿਆਲਾ ਅੱਠ ਜਾਮ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਹੁੰਚਾਂਵਦਾ ਹੈ ਕੋਤਵਾਲ ਅਤੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਬਾਝੋ ਬੰਦਾ ਤੀਸਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੇਸ ਆਵੇ ਰੱਬ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਕੇਹੜਾ ਜ਼ਬਰ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਸਦਾਂਵਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀੜ ਹੋਵੇ ਸੋਈ ਪਿਆ ਰੋਵੇ ਕੋਟ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵਟਾਂਵਦਾ ਹੈ ਰੱਬ ਕਰੇ ਨਸੀਬ ਨਾ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਜੇਹੜਾ ਕਸ਼ਟ ਬਸੰਤ ਉਠਾਂਵਦਾ ਹੈ ਦਿਨੇ ਮਿਲੇ ਯਾਰੋ ਚੌਕੀ ਪੀਸਣੇ ਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਂਵਦਾ ਹੈ ਇਕ ਨਾਮ ਦਾ ਫਕਤ ਆਧਾਰ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਪੀਂਵਦਾ ਨ ਅੰਨ ਖਾਂਵਦਾ ਹੈ ਲੱਗੇ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਨਾ ਜਾਮ ਅੱਠ ਮੰਤਰ ਰਿਖੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਅਲਾਂਵਦਾ ਹੈ

ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਇਕੋ ਚੱਕੀ ਪੀਸਣੇ ਦਾ ਅੰਪਰ ਬਣੀ ਤੇ ਸੁਕਰ ਬਜਾਵਦਾ ਹੈ
ਕੋਤਵਾਲ ਜ਼ਾਲਮ ਜਦੋਂ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਨਿੱਤ ਫਸਾਦ ਨਵਾਂ ਜਗਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਕਦੀ ਆਖਦਾ ਪੀਸ ਬਰੀਕ ਆਟਾ ਕਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤੋਹਮਤ ਲਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਜ਼ਾਲਮ ਰੱਬ ਦਾ ਖੰਫ ਨਾ ਖਾਂਵਦਾ ਹੈ ਦੁਖੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਦੁਖਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬਸੰਤ ਦਿਲ ਰੰਜ ਹੋ ਕੇ ਆਖੇ ਰੱਬ ਕੀ ਅਦਲ ਠਹਿਰਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਜੇਹੜਾ ਧਰਮ ਰੱਖੇ ਉਸਨੂੰ ਕਸਟ ਦੇਂਦਾ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਐਸ਼ ਕਰਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਹੋਰ ਯਾਰ ਬਦਕਾਰ ਬਹਾਰ ਕਰਦੇ ਭਗਤਾ ਵਾਸਤੇ ਕਸਟ ਵਿਖਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਦੰਲਤ ਦੇਂਦਾ ਸੂਮ ਤੇ ਸੱਪ ਤਾਈਂ ਦਾਤੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਦਿਖਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਦਿੰਦਾ ਨਿਆਮਤਾ ਕੰਜਰਾ ਬਾਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨਗਨ ਫਿਰਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਸੋਹਣੇ ਮਿਰਗ ਦੇ ਨੈਣ ਜਹਾਨ ਆਖੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਗਊਆਂ ਭੁੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਘਾਹ ਨਾਹੀਂ ਚੂਰੀ ਕੁਟ ਕੇ ਕੁੱਤਿਆ ਨੂੰ ਪਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਫੇਰ ਕਹੇ ਬਸੰਤ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਕਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਕੇਟ ਮਿਟਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਰੱਬ ਬੇਪਰਵਾਹ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਜੀ ਉਸਦਾ ਅੰਤ ਹਿਸਾਬ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਹੈ
ਕਰੇ ਕੀਰ ਨੂੰ ਮੀਰ ਤੇ ਮੀਰ ਕੀਰਾ ਆਪੇ ਢਾਵਦਾ ਆਪ ਬਨਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਜੇਕਰ ਚਾਹੇ ਤਾ ਜਲ ਤੇ ਥਲ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਥਲ ਤੇ ਜਲ ਬਹਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਉਜਾੜ ਦੇ ਕਰੇ ਵਸਤੀ ਕਿੱਤੇ ਵਸਤੀਉ ਸੁੰਨ ਕਰਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਭਾਵੇਂ ਰੱਬ ਤਾ ਕੱਖ ਦਾ ਲੱਖ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾ ਲੱਖ ਦਾ ਕੱਖ ਉਡਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਇਕ ਪਲਕ ਅੰਦਰ ਖਲਕਤ ਕਰੇ ਪੈਦਾ ਇਕ ਨਿਮਖ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁਕਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਮਿੰਟੀ ਅੰਗ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਪੈਣ ਚਾਹੇ ਪਾਣੀ ਬੰਨ੍ਹ ਤਸਵੀਰ ਵਿਖਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਪੰਜ ਤੱਤ ਦਾ ਬੁਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਵਿਚ ਰੂਹ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਪਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਅਕਾਸ਼ ਲੋਹ ਕਲਮ ਤਾਰੇ ਅਰਬਾਂ ਨਾਸਰੀ ਖਲਕ ਰਚਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਬਾਗ ਵਾਗ ਬਣਾ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ ਰੰਗ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁਲ ਲਗਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਰਲੇ ਇਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਇਕ ਬੰਦਾ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਤਸਵੀਰ ਲਖਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਕੋਟ ਕੋਟ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਤਾਰ ਤਾਈਂ ਜੇਹੜਾ ਕੁਲ ਨੂੰ ਰਿਜਕ ਪਹੁੰਚਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਦੇ ਭੋਗ ਭੋਗੇ ਮੂਰਖ ਦੋਸ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਲਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਆਪੇ ਉਲਟ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਅੰਗਣਹਾਰ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਆਪੇ ਬਖਸ਼ ਰੱਬ ਅੰਗਣਹਾਰ ਹਾ ਮੈਂ ਰੱਬ ਜੋਤ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿਆ ਪ੍ਰਿਕਾਰਦਾ ਹੈ ਵੇਰੀ ਚਿੱਤ ਜੋ ਨਿਤ ਭੁਲਾਂਵਦਾ ਹੈ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਉਚਾਰਦਾ ਮਾਹ ਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਪਿਆ ਸਮਝਾਂਵਦਾ ਹੈ

**ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ ਜ਼ਬਾਨੀ ਬਸੰਤ ਕੀ—ਮਾਹ ਚੇਤਰ
ਦੋਹਰਾ**

ਚੇਤ ਚਮਨ ਜਗ ਖਿੜ ਰਿਹਾ ਲੈ ਲੈ ਐਸ਼ ਬਹਾਰ ।
ਗੁਰ ਪਗ ਲੱਗ ਹਰ ਭੰਜ ਮਨਾ ਏਹ ਲਾਹਾ ਸੰਸਾਰ ।

ਕਾਫੀ ਚੌਪਈ

ਤੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਚੇਤ ਹਰਿ ਚੇਤ ਜਿੰਦੇ ।

ਇਹ ਏਹ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ ਕੁੜੇ । ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਕੁੜੇ
ਹਰਿ ਭਜ ਬਿਰਥੀ ਨਾ ਗਾਲ ਕੁੜੇ । ਫਿਰ ਮਿਲਣੀ ਵੱਡੀ ਮੁਹਾਲ ਕੁੜੇ
ਕਿਉਂ ਰੋਲ ਘੱਤੀ ਵਿਚ ਰੇਤ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਚੇਤ ਹਰਿ ਚੇਤ ਜਿੰਦੇ
ਕੀ ਕਰੇ ਰੂਪ ਦਾ ਮਾਣਾ ਨੀ । ਇਸ ਅੰਤ ਖ਼ਾਕ ਰਲ ਜਾਣਾ ਨੀ
ਕਿਆ ਰਾਜਾ ਤੇ ਕਿਆ ਰਾਣਾ ਨੀ । ਸਭ ਹੋਸੀ ਖ਼ਾਕ ਟਿਕਾਣਾ ਨੀ
ਜਗ ਜੂਏ ਵਾਲੀ ਜੋਤ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਚੇਤ ਹਰਿ ਚੇਤ ਜਿੰਦੇ
ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਹੈ । ਕੀ ਤੇਰਾ ਕੀ ਮੇਰਾ ਹੈ
ਸਭ ਚਲੇ ਚਲੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੈ । ਸੁੱਖ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੁੱਖ ਘਨੇਰਾ ਹੈ
ਤੱਜ ਏਹ ਜਗਤ ਦਾ ਹੇਤ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਚੇਤ ਹਰਿ ਚੇਤ ਜਿੰਦੇ
ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪੁਕਾਰੇ ਨੀ । ਸਿਰ ਵਜਦੇ ਮੌਤ ਨਗਾਰੇ ਨੀ
ਹਰਿ ਸਿਮਰ ਹੋਣ ਛੁਟਕਾਰੇ ਨੀ । ਫਿਰ ਕੋਈ ਨਾ ਚਲਸਣ ਚਾਰੇ ਨੀ
ਜਦ ਚਿੜੀਆ ਚੁਗਿਆ ਖੇਤ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਚੇਤ ਹਰਿ ਚੇਤ ਜਿੰਦੇ

ਮਾਹ ਵੈਸਾਖ

ਦੋਹਰਾ

ਵੈਸਾਖ ਵਿਸਰ ਜੈ ਸੁਧ ਸਭੀ ਜਬ ਆਵੇ ਜਮ ਲੈਣ ।
ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਹਰਿ ਭਜਨ ਬਿਨ ਰੋ ਰੋ ਪਾਵੇ ਵੈਣ ।

ਕਾਫੀ

ਕੁਝ ਕਰ ਲੇ ਹੱਥੋ ਦਾਨ ਕੁੜੇ । ਧਰ ਦਿਲੋਂ ਹਰਿ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ
ਮਿਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ । ਤਜ ਧਨ ਜੋਬਨ ਦਾ ਮਾਨ ਕੁੜੇ
ਗਿਰ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਦੇ ਦੁਆਰ ਕੁੜੇ । ਤੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਵੈਸਾਖ ਵਿਚਾਰ ਜਿੰਦੇ
ਤੂੰ ਤੋੜ ਤਮ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਕੁੜੇ । ਰੱਟ ਘਟ ਮੇਂ ਪਰਮਾਨੰਦ ਕੁੜੇ
ਪੜ੍ਹ ਸਦਾ ਹਰਿ ਦੇ ਛੰਦ ਕੁੜੇ । ਕਟ ਜਾਏ ਜਮਾਂ ਦੀ ਫੰਧ ਕੁੜੇ
ਤੱਜ ਪਾਚੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਵੈਸਾਖ ਵਿਚਾਰ ਜਿੰਦੇ

ਕਰ ਏਕ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਕੁੜੇ । ਸੋਹੰ ਸੋਹੰ ਰਟ ਨਿੱਤ ਕੁੜੇ
 ਹਰਿ ਬਾਝੋ ਹੋਰ ਨਾ ਮਿੱਤ ਕੁੜੇ । ਹਰਿ ਜਪੇ ਤਾ ਹੋਵੇ ਜਿੱਤ ਕੁੜੇ
 ਹੋਰ ਸਭਨੀਂ ਕੰਮੀਂ ਹਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਵੈਸਾਖ ਵਿਚਾਰ ਜਿੰਦੇ
 ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਕਰੇ ਵਖਾਨ ਕੁੜੇ । ਕੀ ਸਈਯਦ ਸ਼ੇਖ ਪਠਾਨ ਕੁੜੇ
 ਕਿਆ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੁੜੇ । ਸਭ ਰੂਪ ਹਰਿ ਦਾ ਜਾਨ ਕੁੜੇ
 ਸਭ ਘਟ ਮੇਂ ਹਿੰ ਸਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਵੈਸਾਖ ਵਿਚਾਰ ਜਿੰਦੇ

ਮਾਹ ਜੇਠ

ਦੋਹਰਾ

ਜੇਠ ਜਗਤ ਜੋ ਇਖ ਰਿਹਾ ਕੂੜਾ ਸਭੀ ਪਸਾਰ ।

ਸਤਿ ਹਰਿ ਜਨ ਜਾਨ ਤੂੰ ਜੋ ਗਾਵੇ ਗੁਣ ਸਾਰ ।

ਕਾਫੀ

ਤੂੰ ਜੇਠ ਜਗਤ ਰਸ ਤਿਆਗ ਜਿੰਦੇ ।

ਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕੁੜੇ । ਫਿਰ ਸੁੱਝੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁੜੇ
 ਮਿਟ ਜਾਵਣ ਤੀਨੋ ਤਾਪ ਕੁੜੇ । ਗੁਰ ਕਹੇ ਸੋ ਕੀਜੇ ਜਾਪ ਕੁੜੇ
 ਜੇ ਪੂਰਨ ਤੇਰੇ ਭਾਗ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਜੇਠ ਜਗਤ ਰਸ ਤਿਆਗ ਜਿੰਦੇ
 ਕੋਈ ਘੜੀ ਪਲਕ ਦਾ ਮੇਲਾ ਨੀ । ਕੁਝ ਕਰ ਲੈ ਤੇਰਾ ਵੇਲਾ ਨੀ
 ਫਿਰ ਮਿਲਣਾ ਵੱਡਾ ਦੁਹੇਲਾ ਨੀ । ਦੁੱਧ ਕੜਿਆ ਅਜੇ ਸੁਵੇਲਾ ਨੀ
 ਲਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਜਾਗ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਜੇਠ ਜਗਤ ਰਸ ਤਿਆਗ ਜਿੰਦੇ
 ਕਰ ਗਿਆਨ ਗੰਗ ਇਸਨਾਨ ਕੁੜੇ । ਧਰ ਧਿਆਨ ਧੂਪ ਇਹ ਜਾਨ ਕੁੜੇ
 ਫਲ ਚੰਦਨ ਪੰਮ ਪਛਾਣ ਕੁੜੇ । ਸੱਚ ਬੋਲ ਸਦਾ ਸੁੱਖ ਮਾਨ ਕੁੜੇ
 ਗਾ ਮਨਮੋਹਨ ਦੇ ਰਾਗ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਜੇਠ ਜਗਤ ਰਸ ਤਿਆਗ ਜਿੰਦੇ
 ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਕਹੇ ਪੁਕਾਰ ਕੁੜੇ । ਹਉਂ ਮੈ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁੜੇ
 ਤੂੰ ਦਿਲੋਂ ਦ੍ਰੈਤ ਭਰਮ ਟਾਰ ਕੁੜੇ । ਇਹ ਮਨ ਘੋੜਾ ਹੋ ਖੁਆਰ ਕੁੜੇ
 ਕਰ ਕਾਬੂ ਇਸ ਦੀ ਵਾਗ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਜੇਠ ਜਗਤ ਰਸ ਤਿਆਗ ਜਿੰਦੇ

ਮਾਹ ਹਾੜ੍ਹ

ਦੋਹਰਾ

ਹਾੜ੍ਹ ਹਿਰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਸੋਧ ਵਿਖਮ ਦਸ ਦੁਆਰ ।

ਗਿਆਨ ਗੁਰਜ ਕਰ ਪਕੜ ਕੇ ਮਨ ਪਾਪੀ ਕੇ ਮਾਰ ।

ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਪਾਈ

ਤੂੰ ਹਾੜ੍ਹ ਹਿਰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਜਿੰਦੇ !

ਇਹ ਹਿਰਸ ਬੁਰੀ ਹੈ ਡੈਂਟ ਕੁੜੇ । ਪਲ ਲੈਣ ਨ ਦੋਦੀ ਚੈਂਟ ਕੁੜੇ
 ਇਸ ਮਾਰੇ ਹਸਨ ਹੁਸੈਨ ਕੁੜੇ । ਅਜ ਤਾਈ ਪੈਂਦੇ ਵੈਂਟ ਕੁੜੇ
 ਸਭ ਮੋਮਨ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਹਾੜ੍ਹ ਹਿਰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਜਿੰਦੇ
 ਇਕ ਰਾਵਣ ਥਾ ਅੱਤ ਬਲੀ ਕੁੜੇ । ਜਿਸ ਨਾਰ ਰਾਮ ਦੀ ਛਲੀ ਕੁੜੇ
 ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੈ ਗਲੀਓ ਗਲੀ ਕੁੜੇ । ਸੋਨ ਦੀ ਲੋਕਾ ਜਲੀ ਕੁੜੇ
 ਇਹ ਹਿਰਸੋ ਸਭ ਵਿਕਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਹਾੜ੍ਹ ਹਿਰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਜਿੰਦੇ
 ਇਕ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਤੇ ਕੰਸ ਕੁੜੇ । ਥੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਜਬੰਸ ਕੁੜੇ
 ਪਲ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਵਿਧੰਸ ਕੁੜੇ । ਬਾਕੀ ਨਾ ਰਹਿ ਗਈ ਅੰਸ ਕੁੜੇ
 ਇਹ ਸਭੀ ਹਿਰਸ ਦੀ ਕਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਹਾੜ੍ਹ ਹਿਰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਜਿੰਦੇ
 ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਕਹੇ ਬਿਆਨ ਕੁੜੇ । ਜੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਬਲਵਾਨ ਕੁੜੇ
 ਸਭ ਹਿਰਸੋ ਭਏ ਵੇਰਾਨ ਕੁੜੇ । ਤਜੇ ਹਿਰਸ ਭਜੇ ਭਗਵਾਨ ਕੁੜੇ
 ਨਿਜ ਆਪਣਾ ਕਾਜ ਸਵਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਹਾੜ੍ਹ ਹਿਰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਜਿੰਦੇ

ਮਾਹ ਸਾਵਣ

ਦੋਹਰਾ

ਸਾਵਣ ਸੋਹਣਾ ਮਾਸ ਬਰਖਾ ਦੀ ਰੁੱਤ ਜਾਨ ।

ਆਜ ਸਜਨ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਣਿਆ ਆਨ ।

ਕਾਫ਼ੀ

ਇਹ ਸਾਵਣ ਅਜਬ ਬਹਾਰ ਜਿੰਦੇ ।

ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ ਮਹੀਨਾ ਸਾਵਣ ਦਾ । ਸਭ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਗਾਵਣ ਦਾ
 ਕੁਝ ਪਹਿਨਣ ਅਤੇ ਹੰਢਾਵਣ ਦਾ । ਇਹ ਵੱਲਾ ਸਜਨ ਮਨਾਵਣ ਦਾ
 ਤੂੰ ਲਾ ਲੈ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਇਹ ਸਾਵਣ ਅਜਬ ਬਹਾਰ ਜਿੰਦੇ
 ਇਹ ਦਿਨ ਹਨ ਵੱਡੇ ਅਮੋਲ ਕੁੜੇ । ਤੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਮੁੱਖ ਤੇ ਬੋਲ ਕੁੜੇ
 ਅਜ ਪਿਆਰਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕੁੜੇ । ਤੂੰ ਮਨ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੁੜੇ
 ਕਰ ਨਾਲ ਸਜਨ ਦੇ ਪਿਆਰ ਜਿੰਦੇ । ਇਹ ਸਾਵਣ ਅਜਬ ਬਹਾਰ ਜਿੰਦੇ
 ਤੂੰ ਕੂੜੇ ਗਹਿਣੇ ਲਾਹ ਕੁੜੇ । ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਟੁੰਬਾਂ ਦਾ ਚਾਹ ਕੁੜੇ
 ਤੂੰ ਹੋ ਜਾ ਬੇਪਰਵਾਹ ਕੁੜੇ । ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਵਲ ਸ਼ਾਹ ਕੁੜੇ
 ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਿਚਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਇਹ ਸਾਵਣ ਅਜਬ ਬਹਾਰ ਜਿੰਦੇ
 ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਕਥਾ ਅਕਥ ਕੁੜੇ । ਤੂੰ ਕਥਨ ਨੂੰ ਕਥਨ ਸਮਰਥ ਕੁੜੇ

ਫਿਰ ਵਕਤ ਨਾ ਆਸੀ ਹੱਥ ਕੁੜੇ । ਤੂੰ ਪਾ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਨੱਥ ਕੁੜੇ
ਕੀ ਪੁੱਛਣਾ ਦਿਨ ਤੇ ਵਾਰ ਜਿੰਦੇ । ਇਹ ਸਾਵਟ ਅਜਬ ਬਹਾਰ ਜਿੰਦੇ

ਮਾਹ ਭਾਦਰੋ

ਦੋਹਰਾ

ਭਾਦੋ ਭਰਮ ਭੁਲਾਇਆ ਭੁਲਾ ਫਿਰੇ ਗਵਾਰ ।
ਭਰਮ ਭਾਵੇ ਕੇ ਮਿਟੇ ਬਿਨ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ ਤੁੱਤਸਾਰ ।

ਕਾਫੀ

ਤੂੰ ਭਾਦਰੋ ਭਜ ਲੈ ਰਾਮ ਜਿੰਦੇ ।
ਏਹ ਪਾਸੇ ਜਿਉਂ ਸੰਸਾਰ ਕੁੜੇ । ਨਿੰਤ ਹੋਵੇ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਕੁੜੇ
ਨਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਬਾਜੀ ਹਾਰ ਕੁੜੇ । ਸੁੱਟ ਸਾਰੀ ਆਪ ਸੰਭਾਰ ਕੁੜੇ
ਪਗ ਬਾਰਾ ਪੰਦੇ ਆਮ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਭਾਦਰੋ ਭਜ ਲੈ ਰਾਮ ਜਿੰਦੇ
ਇਹ ਪਾਸਾ ਏ ਵਿਰਕਤ ਕੁੜੇ । ਅਜੇ ਹੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਵਕਤ ਕੁੜੇ
ਰੁਤ ਆਵੇ ਦਿਨ ਦਿਨ ਸਖਤ ਕੁੜੇ । ਜੇ ਮੂਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਖਤ ਕੁੜੇ
ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਆਵੇ ਕਾਮ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਭਾਦਰੋ ਭਜ ਲੈ ਰਾਮ ਜਿੰਦੇ
ਇਸ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਪਛਤਾਵੇਗੀ । ਫਿਰ ਜਦ ਹਾਰ ਪਾਸਿਓਂ ਜਾਵੇਗੀ
ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਹਾਲ ਵੱਜਾਵੇਗੀ । ਫਿਰ ਨਰਕ ਸੁਰਾਸੀ ਪਾਵੇਗੀ
ਬਿਨ ਭਜਨ ਨ ਮਿਲੇ ਆਰਾਮ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਭਾਦਰੋ ਭਜ ਲੈ ਰਾਮ ਜਿੰਦੇ
ਕਵਿ ਦੰਲਤ ਜਾਣ ਨਾ ਹਾਸਾ ਨੀ । ਜਗਜੀਵਨ ਭਲਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਨੀ
ਇਸ ਦਮ ਦਾ ਕੀ ਭਰਵਾਮਾ ਨੀ । ਜਿਉਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪਤਾਸਾ ਨੀ
ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਖਾਸ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਭਾਦਰੋ ਭਜ ਲੈ ਰਾਮ ਜਿੰਦੇ

ਮਾਹ ਅੱਸੂ

ਦੋਹਰਾ

ਅੱਸੂ ਆਸਾ ਮਨ ਵਸੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭਈ ਅਪਾਰ ।
ਚਿੰਤਾ ਨੇ ਤਨ ਖਾ ਲੀਆ ਅਜ ਨਾ ਸਮਝੇ ਗੁਆਰ ।

ਕਾਫੀ

ਤੂੰ ਅੱਸੂ ਅਲਖ ਭੁਲਾਇਆ ਨੀ ।
ਉਹ ਦਿਨ ਤੇ ਮਨੋ ਭੁਲਾਏ ਨੀ । ਜੋ ਜਠਰ ਅਗਨਿ ਵਿਚ ਪਾਏ ਨੀ
ਰੋ ਰੋ ਨੇ ਮਾਸ ਲੰਘਾਏ ਨੀ । ਹਰਿ ਦਇਆ ਕਰੀ ਸੁੱਖ ਬਿਆਏ ਨੀ

ਤਬ ਬਾਲਪਣਾ ਹੱਥ ਆਇਆ ਨੀ । ਤੈਂ ਅੱਸੂ ਅਲਖ ਭੁਲਾਇਆ ਨੀ
 ਜਬ ਬਾਲ ਉਮਰ ਹਰਿ ਦੀਨੀ ਨੀ । ਤੈਂ ਖੇਲ ਪਿਆਰੀ ਕੀਨੀ ਨੀ
 ਹਰਿ ਕਥਾ ਸੁਣੀ ਨਾ ਕੀਨੀ ਨੀ । ਸੁੱਧ ਆਪਣੀ ਆਪ ਨਾ ਲੀਨੀ ਨੀ
 ਨਿਸਦਿਨ ਵਿਚ ਖੇਲ ਗਵਾਇਆ ਨੀ । ਤੈਂ ਅੱਸੂ ਅਲਖ ਭੁਲਾਇਆ ਨੀ
 ਜਦ ਆਈ ਅਜਬ ਜੁਆਨੀ ਨੀ । ਤੂੰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬੀਚ ਭੁਲਾਨੀ ਨੀ
 ਮਦ ਮਾਤੀ ਫਿਰੇ ਦਿਵਾਨੀ ਨੀ । ਧ੍ਰਿਗ ਧ੍ਰਿਗ ਤੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ਨੀ
 ਹੁਣ ਜੋਬਨ ਖ਼ਾਕ ਰੁਲਾਇਆ ਨੀ । ਤੈਂ ਅੱਸੂ ਅਲਖ ਭੁਲਾਇਆ ਨੀ
 ਜਦ ਬਿਧ ਅਵਸਥਾ ਆਇ ਗਈ । ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਤਨ ਮੇਂ ਅਤਿ ਛਾਇ ਗਈ
 ਤੂੰ ਬੀਚ ਕੁਟੰਬ ਭੁਲਾਇ ਗਈ । ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਉਮਰ ਬਿਹਾਇ ਗਈ
 ਹੁਣ ਕਾਲ ਸੀਸ ਪਰ ਛਾਇਆ ਨੀ । ਤੈਂ ਅੱਸੂ ਅਲਖ ਭੁਲਾਇਆ ਨੀ

ਮਾਹ ਕੱਤਕ

ਦੋਹਰਾ

ਕੱਤਕ ਕੰਤ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਕੀ ਸੁੱਖ ਪਾਵੇ ਨਾਰ ।

ਵਕਤ ਵਿਹਾਨੇ ਰੋਵਣਾ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵੇ ਛਾਰ ।।

ਕਾਫੀ

ਚਲ ਕੱਤੇ ਕੰਤ ਮਨਾਈਏ ਨੀ ।

ਫੜ ਦਿਲੋ ਕੰਤ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਕੁੜੇ । ਜਪ ਸਦਾ ਕੰਤ ਦਾ ਨਾਮ ਕੁੜੇ

ਬਿਨ ਕੰਤ ਨਹੀਂ ਆਰਾਮ ਕੁੜੇ । ਇਹ ਜਗਤ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਧਾਮ ਕੁੜੇ

ਸਤਿ ਬਾਝੋ ਸੁੱਖ ਪਾਈਏ ਨੀ । ਚਲ ਕੱਤੇ ਕੰਤ ਮਨਾਈਏ ਨੀ

ਕਰ ਦਿਲੋਂ ਦੂਰ ਸਭ ਸੰਗ ਕੁੜੇ । ਨਾ ਕਰੀਂ ਸਿਦਕ ਵਿਚ ਭੰਗ ਕੁੜੇ

ਰਚ ਸਦਾ ਕੰਤ ਦੇ ਸੰਗ ਕੁੜੇ । ਤੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨਿਤ ਮੰਗ ਕੁੜੇ

ਹਰਦਮ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਣ ਗਾਈਏ ਨੀ । ਚਲ ਕੱਤੇ ਕੰਤ ਮਨਾਈਏ ਨੀ

ਜੇ ਹੋਵੇ ਕੰਤ ਦਿਆਲ ਕੁੜੇ । ਕੰਟ ਜਾਈ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਕੁੜੇ

ਫਿਰ ਨਿਕਟ ਨਾ ਆਵੇ ਕਾਲ ਕੁੜੇ । ਠੁਕ ਜਾਈ ਫਾਲ ਵਿਚ ਫਾਲ ਕੁੜੇ

ਮਿਲ ਕੰਤ ਕੰਤ ਹੋ ਜਾਈਏ ਨੀ । ਚਲ ਕੱਤੇ ਕੰਤ ਮਨਾਈਏ ਨੀ

ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਮੋਹ ਤਿਆਗ ਕੁੜੇ । ਸਭ ਕੂੜ ਜਗਤ ਦੇ ਰਾਗ ਕੁੜੇ

ਤੂੰ ਨੀਂਦ ਖੁਆਥੋ ਜਾਗ ਕੁੜੇ । ਬਿਨ ਕੰਤੋ ਨਹੀਂ ਸੁਹਾਗ ਕੁੜੇ

ਲੱਖ ਚੁੜੇ ਨੱਥ ਹੰਢਾਈਏ ਨੀ । ਚਲ ਕੱਤੇ ਕੰਤ ਮਨਾਈਏ ਨੀ

ਮਾਹ ਮੱਘਰ

ਦੋਹਰਾ

ਮੱਘਰ ਮਰਹਮ ਪਛਾਣ ਕੇ ਖੋਜੋ ਆਪਣਾ ਆਪ ।
ਘਰ ਮੇਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਸਹਜ ਮਿਲਾਪ ।

ਕਾਫੀ

ਤੂੰ ਮੱਘਰ ਮਰਹਮ ਪਛਾਣ ਜਿੰਦੇ
ਤਜ ਦਿਲੋਂ ਗਰਬ ਹੰਕਾਰ ਕੁੜੇ । ਤੂੰ ਖਿਆ ਗਰੀਬੀ ਧਾਰ ਕੁੜੇ
ਹੋਹੁ ਪਾਂਧੀ ਰੈਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੁੜੇ । ਕੀ ਕਰਦੀ ਘਟਾ ਖਲਾਰ ਕੁੜੇ
ਸਭ ਕੂੜ ਮਹੱਲ ਮਕਾਨ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਮੱਘਰ ਮਰਮ ਪਛਾਣ ਜਿੰਦੇ
ਨਾ ਬਣ ਤੂੰ ਘਟੀ ਚਲਾਕ ਕੁੜੇ । ਮੰਨ ਸਤਿ ਪੁਰਖਾਂ ਵਾਕ ਕੁੜੇ
ਜੋ ਦਿੱਸੇ ਜਾਣ ਸਭ ਖਾਕ ਕੁੜੇ । ਸਭ ਕੂੜ ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਕ ਕੁੜੇ
ਸੱਚ ਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾ ਜਾਨ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਮੱਘਰ ਮਰਮ ਪਛਾਣ ਜਿੰਦੇ
ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਸੁਫਨਾ ਰੈਣ ਕੁੜੇ । ਸਭ ਕੂੜੇ ਭਾਈ ਭੈਣ ਕੁੜੇ
ਤੂੰ ਦੇਖ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨੈਣ ਕੁੜੇ । ਇਕ ਰੂਪ ਐਨ ਅਰ ਗੰਨ ਕੁੜੇ
ਕਰ ਉਤਲਾ ਨੁਕਤਾ ਹਾਨ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਮੱਘਰ ਮਰਮ ਪਛਾਣ ਜਿੰਦੇ
ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਕਥਾ ਅਨੂਪ ਕੁੜੇ । ਕਹੂੰ ਰੰਕ ਭਜੇ ਕਹੂੰ ਭੂਪ ਕੁੜੇ
ਹਰਿ ਏਕ ਅਨੇਕ ਸਰੂਪ ਰੁੜੇ । ਤੂੰ ਆਪ ਉਸੀ ਦਾ ਰੂਪ ਕੁੜੇ
ਵਿਚ ਦਵੈਤ ਭਰਮ ਨਾ ਆਣ ਜਿੰਦੇ । ਤੂੰ ਮੱਘਰ ਮਰਮ ਪਛਾਣ ਜਿੰਦੇ

ਮਾਹ—ਪੋਹ

ਦੋਹਰਾ

ਪੋਹ ਪਿਆਰਾ ਘਰ ਵੱਸੋ ਭਰਮਤ ਹੋ ਬਨ ਬਾਰ ।
ਲੜਕਾ ਸੇਠ ਦੀ ਗੋਦ ਮੇਂ ਢੂੰਡਤ ਨਗਰ ਮਝਾਰ ।।

ਕਾਫੀ

ਪੋਹ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਜਿੰਦੇ ।
ਤੇਰੀ ਗਠੜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਲਾਲ ਕੁੜੇ । ਕਿਉਂ ਹੋਈ ਫਿਰੋਂ ਕੰਗਾਲ ਕੁੜੇ
ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੰਭਾਲ ਕੁੜੇ । ਜਪ ਨਾਮ ਸੱਚਾ ਧਨ ਮਾਲ ਕੁੜੇ
ਸਭ ਕਾਰਜ ਹੋਵਣ ਰਾਸ ਜਿੰਦੇ । ਪੋਹ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਜਿੰਦੇ
ਹੁਣ ਹੋਈ ਤੂੰ ਮੁਟਿਆਰ ਕੁੜੇ । ਤੇਰੇ ਖੱਟਣ ਦੇ ਦਿਨ ਚਾਰ ਕੁੜੇ
ਕੋਈ ਕਰ ਲੈ ਨੇਕ ਬਿਹਾਰ ਕੁੜੇ । ਮੁੜ ਅੰਟਾ ਨਹੀਂ ਬਜਾਰ ਕੁੜੇ

ਕੋਈ ਦਮ ਦਾ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਜਿੰਦੇ । ਪੋਹ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਜਿੰਦੇ
 ਤੂੰ ਸੂਖਮ ਤੂੰ ਅਸਬੂਲ ਕੁੜੇ । ਤੂੰ ਪੇਡ ਤੂੰਹੀ ਹੈਂ ਮੂਲ ਕੁੜੇ
 ਤੂੰ ਪਾਤ ਡਾਲ ਤੂੰ ਫੂਲ ਕੁੜੇ । ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨ ਭੂਲ ਕੁੜੇ
 ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਹਰ ਸਵਾਸ ਜਿੰਦੇ । ਪੋਹ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਜਿੰਦੇ
 ਕਵਿ ਦੋਲਤ ਤੂੰ ਭਰਪੂਰ ਕੁੜੇ । ਹਰਿ ਤੇਰੇ ਸਦਾ ਹਜ਼ੂਰ ਕੁੜੇ
 ਤੂੰ ਦਵੈਤ ਭਰਮ ਕਰ ਦੂਰ ਕੁੜੇ । ਸਭ ਘਟ ਮੇਂ ਏਕੇ ਨੂਰ ਕੁੜੇ
 ਜਗ ਦਰਪਨ ਵਾਲਾ ਭਾਸ ਜਿੰਦੇ । ਪੋਹ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਜਿੰਦੇ

ਮਾਹ—ਮਾਘ

ਦੋਹਰਾ

ਮਾਘ ਮਹਾ ਜਨ ਆਖਦੇ ਮਨ ਕਾ ਸਭੀ ਵਿਕਾਰ ।
 ਜੋ ਜਨ ਮਨ ਕੇ ਜੀਤ ਲੈ ਸੋ ਜੀਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ।।

ਕਾਫੀ

ਇਹ ਮਾਘ ਮਹਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ
 ਇਹ ਮਾਘ ਨਹੀਂ ਮਨ ਤੇਰਾ ਹੈ । ਜਿਸ ਤੁਝੋਂ ਭਰਮ ਮੈਂ ਗੇਰਾ ਹੈ
 ਚਾਂਦਨ ਸੇ ਕੀਆ ਅੰਧਰਾ ਹੈ । ਦਿਲ ਚਾਰ ਤਰਫ ਸੇ ਘੇਰਾ ਹੈ
 ਸੁਧਬੁਧ ਸਗਰੀ ਵਿਸਰਾਈ ਹੈ । ਇਹ ਮਾਘ ਮਹਾ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ
 ਇਹ ਮਨ ਹੈ ਮਹਾਂ ਗਵਾਰ ਸਖੀ । ਜਿਸ ਕੀਤਾ ਤੁਝੋਂ ਖੁਆਰ ਸਖੀ
 ਤੂੰ ਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਸਖੀ । ਮਨ ਮਾਰ ਜੀਤ ਸੰਸਾਰ ਸਖੀ
 ਕਿਉਂ ਬਿਰਥੀ ਅੰਧ ਗਵਾਈ ਹੈ । ਇਹ ਮਾਘ ਮਹਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ
 ਇਹ ਮਨ ਹੈ ਮਹਾ ਅਭਾਗ ਕੁੜੇ । ਜਿਸ ਹੰਸੋਂ ਕੀਤਾ ਕਾਗ ਕੁੜੇ
 ਸਭ ਕੂੜੇ ਇਸ ਦੇ ਰਾਜ ਕੁੜੇ । ਇਸ ਪਾਪੀ ਦੀ ਮਤ ਤਿਆਗ ਕੁੜੇ
 ਕੂੜੀ ਇਸ ਦੀ ਅਸ਼ਨਾਈ ਹੈ । ਇਹ ਮਾਘ ਮਹਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ
 ਕਵਿ ਦੋਲਤ ਤਜ ਅਗਿਆਨ ਸਖੀ । ਮਨਮਤ ਤਜ ਗੁਰਮਤ ਮਾਨ ਸਖੀ
 ਗੁਰ ਬਾਝੋਂ ਮਿਲੇ ਨ ਗਿਆਨ ਸਖੀ । ਇਹ ਗੱਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਹਾਨ ਸਖੀ
 ਗੁਰ ਬਿਨ ਗਤ ਕਿਸੇ ਨ ਪਾਈ ਹੈ । ਇਹ ਮਾਘ ਮਹਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ

ਮਾਹ ਫੱਗਣ

ਦੋਹਰਾ

ਫਾਗਣ ਫਲ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਜਿਨ ਕੇ ਘਰ ਨਿਜ ਕੰਤ ।
 ਸਦਾ ਫਾਗ ਹੈ ਤਿਨਾ ਨੂੰ ਆਠੋਂ ਜਾਮ ਬਸੰਤ ।।

ਕਾਫੀ

ਇਸ ਫਾਗਣ ਮੇਂ ਫਲ ਚਾਰ ਸਖੀ ।
 ਇਕ ਧਰਮ ਦੂਤ ਹਰਿ ਧਾਮ ਕੁਤੇ । ਤਿਤੀ ਅਰਥ ਚਤੁਰਥੇ ਕਾਮ ਕੁਤੇ
 ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਮਿਲੇ ਆਰਾਮ ਕੁਤੇ । ਪੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੰਫ ਦਾ ਜਾਮ ਕੁਤੇ
 ਨਿਤ ਨੈਨੀਂ ਰਹੇ ਖੁਮਾਰ ਸਖੀ । ਇਸ ਫਾਗਣ ਮੇਂ ਫਲ ਚਾਰ ਸਖੀ
 ਮੈਂ ਫਾਗਣ ਦਾ ਫਲ ਪਾਇਆ ਹੈ । ਦਿਲ ਮੇਂ ਦਿਲਬਰ ਦਿਸ਼ਟਾਇਆ ਹੈ
 ਉਸ ਮੇਂਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਹੈ । ਨਿੱਤ ਆਵਣ ਜਾਣ ਚੁਕਾਇਆ ਹੈ
 ਅਬ ਮਿਟ ਗਏ ਸਭੀ ਵਿਕਾਰ ਸਖੀ । ਇਸ ਫਾਗਣ ਮੇਂ ਫਲ ਚਾਰ ਸਖੀ
 ਜੋ ਪੜ੍ਹੇ ਇਸੇ ਮਨ ਲਾਵੇ ਜੀ । ਸਭ ਲਿਖਿਆ ਕਰਮ ਕਮਾਵੇ ਜੀ
 ਹਰਦਮ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਵੇ ਜੀ । ਸੋ ਅੰਤ ਹਰੀ ਪੁਰ ਜਾਵੇ ਜੀ
 ਹੋਵੇ ਭਵਜਲ ਤੇ ਪਾਰ ਸਖੀ । ਇਸ ਫਾਗਣ ਦੇ ਫਲ ਚਾਰ ਸਖੀ
 ਅਬ ਬਾਰਾਂ ਮਾਸ ਬਿਤੀਤ ਹੂਆ । ਦਿਲ ਮੇਰਾ ਠੰਢਾ ਸੀਤ ਹੂਆ
 ਅਜ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਅਤੀਤ ਹੂਆ । ਕਵਿ ਦੰਲਤਰਾਮ ਨਾ ਚੀਤ ਹੂਆ
 ਭਵ ਭ੍ਰਮ ਭੈਂ ਦੀਆ ਵਿਸਾਰ ਸਖੀ । ਇਸ ਫਾਗਣ ਦੇ ਫਲ ਚਾਰ ਸਖੀ

ਦੋਹਰਾ

ਵਿਚ ਕੰਦ ਦੇ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਗੁਜਰੇ ਬਾਰਾਂ ਮਾਸ ।
 ਬੁਰਾ ਨਿੱਤ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਹੈ ਹੋਇਆ ਚਿਤ ਉਦਾਸ ।

ਦੋਹਰਾ

ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ।
 ਅਬ ਮੇਰੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰੋ ਦੀਨਬੰਧੁ ਭਗਵੰਤ । ।

ਵਾਕ ਬਸੰਤ-ਮੁਕੰਦ ਛੰਦ

ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜੀ । ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਵਦਾ ਹੈ ਕਵੀ ਰਾਮ ਜੀ
 ਆਠ ਸਾਮ ਚਾਹਾਂ ਮੈਂ ਤੁਮਾਰਾ ਸਾਥ ਜੀ । ਕੱਟ ਮੇਰੇ ਫੰਧ ਦੀਨਨ ਕੇ ਨਾਥ ਜੀ
 ਵੇਦ ਅੰਗ ਪੁਰਾਣ ਜਸ ਤੇਰਾ ਗਾਵਦੇ । ਮੈਂ ਭੀ ਹੋਇਆ ਲੀਨ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਨੂ ਦੇ
 ਤੂੰਹੀ ਮੇਰੀ ਮਾਤ ਅੰਗ ਤੂੰਹੀ ਤਾਤ ਜੀ । ਕੱਟ ਮੇਰੇ ਫੰਧ ਦੀਨਨ ਕੇ ਨਾਥ ਜੀ
 ਦੁੱਖਦੀ ਕੀ ਲਾਜ ਕਾਜ ਧਾਏ ਆਪ ਜੀ । ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਰਤੀ ਨਾ ਵਿਸਾਰੇ ਪਾਪ ਜੀ
 ਰਾਖਿਓ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਆਪ ਦੇ ਕੇ ਹਾਥ ਜੀ । ਕੱਟ ਮੇਰੇ ਫੰਧ ਦੀਨਨ ਕੇ ਨਾਥ ਜੀ
 ਵਿਪ੍ਰ ਰੂਪ ਧਾਰ ਠਾਢੇ ਬਲ ਦਵਾਰਜੀ । ਹੋਇਕੇ ਦਿਆਲ ਓਹ ਭੀ ਦਿਤਾ ਤਾਰ ਜੀ
 ਓਸਨੂੰ ਦਿਖਾਵਦੇ ਹਮੇਸ਼ ਨਾਥ ਜੀ । ਕੱਟ ਮੇਰੇ ਫੰਧ ਦੀਨਨ ਕੇ ਨਾਥ ਜੀ
 ਅਜਾਮਲ ਤਾਰਿਓ ਨਾ ਲਾਈ ਦੇਰ ਜੀ । ਦੇਰ ਕਿਓਂ ਲਗਾਵਦੇ ਹੋ ਮੇਰੀ ਵੇਰ ਜੀ

ਹੱਥ ਜੋੜ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ ਅਨਾਥ ਜੀ । ਕੱਟ ਮੇਰੇ ਫੰਧ ਦੀਨਨ ਕੇ ਨਾਥ ਜੀ
 ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰਵਿਦਾਸ ਤਾਰਿਆ । ਧੰਨਾ ਜੋਟ ਏਕ ਪਲ ਮੇਂ ਉਧਾਰਿਆ
 ਸਧਨੇ ਕਸਾਈ ਦੀ ਨਾ ਪੁੱਛੀ ਜਾਤ ਸੀ । ਕੱਟ ਮੇਰੇ ਫੰਧ ਦੀਨਨ ਕੇ ਨਾਥ ਜੀ
 ਗਜ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਛੁਡਵਾਯੋ ਪਲ ਮੇਂ । ਕਿਗਨੀ ਕੇ ਅੰਡਾ ਰਾਖ ਲੀਨ ਦਲ ਮੇਂ
 ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਤੁਮ ਹੀ ਸਹਾਈ ਨਾਥ ਜੀ । ਕੱਟ ਮੇਰੇ ਫੰਧ ਦੀਨਨ ਕੇ ਨਾਥ ਜੀ
 ਕਵਿਤਾ ਹਮੇਸ਼ ਗਾਵਤ ਅਨੰਤ ਜੀ । ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾਵਦਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਜੀ
 ਦੌਲਤਰਾਮ ਲੀਲਾ ਹੈ ਤੇਰੀ ਅਨਾਥ ਜੀ । ਕੱਟ ਮੇਰੇ ਫੰਧ ਦੀਨਨ ਕੇ ਨਾਥ ਜੀ

ਦੋਹਰਾ

ਅਰਜ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸਾਲ ਬਤੀਤ ।

ਰੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦਾ ਸਾਫ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤ ।

ਦੁਵੱਯਾ ਛੰਦ

ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਆਇਆ ਇਕ ਸੁਦਾਗਰ
 ਅਚਨਚੇਤ ਜਹਾਜ਼ ਓਸਦਾ ਅਟਕ ਗਿਆ ਵਿਚ ਸਾਗਰ
 ਟੁਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਨਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਯਾਰੋ ਜੋਰ ਬਹੁਤੇਰਾ ਲਾਇਆ
 ਛੇਕੜ ਉਸਨੇ ਸੱਦ ਜੋਤਸ਼ੀ ਕੁਲ ਹਵਾਲ ਸੁਨਾਇਆ
 ਕਹੇ ਸੁਦਾਗਰ ਸੁਣੋ ਜੋਤਸ਼ੀ ਕਰੋ ਕੋਈ ਤੁਮ ਚਾਰਾ
 ਐਸਾ ਜਤਨ ਬਤਾਓ ਜਿਸ ਬਿਧ ਟੁਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਹਮਾਰਾ
 ਜਿਸ ਬਿਧੀ ਟੁਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਹਮਾਰਾ ਸੋਈ ਬਿਧੀ ਬਤਾਓ
 ਦਿਆਂ ਦਖਸ਼ਣਾ ਰਾਜੀ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਮਾਂਗੋ ਸੋ ਪਾਓ
 ਕਹੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਸੁਣੋ ਸੁਦਾਗਰ ਪੁਸਤਕ ਕਹੇ ਹਮਾਰਾ
 ਭੇਟ ਆਦਮੀ ਕੀ ਤੁਮ ਦੇਵੋ ਟੁਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੁਮਾਰਾ
 ਭੇਟ ਆਦਮੀ ਕੀ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸੀ ਵਕਤ ਤੁਮ ਦੀਜੋ
 ਅੱਰ ਵਿਧੀ ਸੇ ਤੁਰੇ ਨਾ ਬੇੜਾ ਲਾਖ ਯਤਨ ਤੁਮ ਕੀਜੋ
 ਸੁਣ ਕੇ ਦਿਤਨੀ ਗੱਲ ਸੁਦਾਗਰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਫਿਕਰ ਦੁੜਾਵੇ
 ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਬੰਦਾ ਮੈਨੂੰ, ਹਰਗਿਜ਼ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵੇ
 ਕਹੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਸਮਝਾਵਾਂ
 ਜਿਸ ਬਿਧ ਬੰਦਾ ਲੱਭੇ ਤੁਝ ਕੋ ਸੋ ਤਦਬੀਰ ਬਤਾਵਾਂ
 ਐਸ ਵਕਤ ਨਜ਼ਰ ਤੁਮ ਲੈ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਢਿਗ ਜਾਓ
 ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੇ ਆਗੇ ਜਾ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਨਿਆਜ਼ ਟਿਕਾਓ
 ਦੀਨ ਭਾਵ ਸੇ ਦਸਤ ਜੋੜ ਕਰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਟਾਓ

ਜੇਕਰ ਦਿਆਲ ਹੋਵੇ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਕੈਦੀ ਮੰਗ ਲਿਆਓ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਬਾਤ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਉਠ ਧਾਇਆ
 ਲੈ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਹਸੀਅਤ ਮੁਜਬ ਪਾਸ ਰੂਪ ਦੇ ਆਇਆ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਰੂਪ ਕੇ ਆਗੇ ਆ ਕਰ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਈ
 ਦੋਵੇਂ ਦਸਤ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਕੁਲ ਸੁਣਾਈ
 ਮੈਂ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਦੇਸ ਤੋਰੇ ਵਿਚ ਵਨਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਇਆ
 ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸ ਮੇਰੇ ਪਰ ਸਾਹਾ ਭਾਣਾ ਹਰ ਵਰਤਾਇਆ
 ਤੈਨੂੰ ਤਖਤ ਦਿੱਤਾ ਰਬ ਆਲਮ ਤੂੰ ਮੁਲਕਾ ਦਾ ਮਾਲਕ
 ਮੈਂ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਸ਼ਰਣ ਤੁਮਾਰੀ ਕਰੋ ਮੀਰ ਰੱਛ ਪਾਲਕ
 ਵਿਚ ਸਾਗਰ ਦੇ ਬੇੜਾ ਮੇਰਾ ਅਟਕ ਗਿਆ ਸਾਹ ਮੇਰੇ
 ਟੁਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਨਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਸਾਹਾ ਕੀਤੇ ਜਤਨ ਬਹੁਤੇਰੇ
 ਛੇਕੜ ਮੈਨੇ ਸੱਦ ਜੋਤਸ਼ੀ ਕੁਲ ਹਵਾਲ ਪੁਛਾਇਆ
 ਭੇਟ ਆਦਮੀ ਕੀ ਤੁਮ ਦੇਹੋ ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ
 ਬੰਦਾ ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਾਹਾ ਹੋਈ ਮੁਝੇ ਹੈਰਾਨੀ
 ਦੇਸ ਲਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆ ਕਰ ਪਿਆ ਸ਼ਰਣ ਮੈਂ ਤੇਰੀ
 ਕੈਦੀ ਏਕ ਬਖਸ਼ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੇ ਆਸਾ ਮੇਰੀ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਰੂਪ ਕੇ ਆਗੇ ਰੋ ਰੋ ਅਰਜ਼ ਸੁਣਾਈ,
 ਸੁਣ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਸੁਦਾਗਰ ਸਦੀ ਮੇਹਰ ਰੂਪ ਨੂੰ ਆਈ
 ਚੋਬਦਾਰ ਨੂੰ ਘੱਲ ਰੂਪ ਨੇ ਕੋਤਵਾਲ ਸਦਵਾਇਆ
 ਕੈਦੀ ਏਕ ਦੇ ਦਿਓ ਇਸ ਨੂੰ ਏਹੋ ਹੁਕਮ ਚੜ੍ਹਾਇਆ
 ਕੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਰੂਪ ਨੇ ਦੇਰ ਨ ਹਰਗਿਜ਼ ਲਾਓ
 ਜ਼ਾਲਮ ਕੈਦੀ ਖੁਨੀ ਕੋਈ ਇਸ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਓ
 ਇਤਨਾ ਹੁਕਮ ਰੂਪ ਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਕੁਤਵਾਲ ਕਸਾਈ
 ਲੈ ਕੇ ਸਾਥ ਸੁਦਾਗਰ ਤਾਈਂ ਆਇਆ ਕਰ ਕੇ ਧਾਈ
 ਕੈਦੋ ਕੱਢ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਉਸ ਕੁਤਵਾਲ ਮੁਕਾਲੇ
 ਓਸ ਸੁਦਾਗਰ ਦੇ ਉਸ ਜ਼ਾਲਮ ਕੀਤਾ ਆਣ ਹਵਾਲੇ
 ਲੈ ਕਰ ਸਾਥ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਵਪਾਰੀ
 ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਤੁਰ ਪਿਆ ਯਾਰੇ ਪਿੱਛੇ ਨਗਰੀ ਸਾਰੀ
 ਜੋ ਕੋਈ ਦੇਖੇ ਸਕਲ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਲੱਗਦੀ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ
 ਪੰਜ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੂਲ ਨਾ ਜਾਵੇ ਰੋਵੇ ਸਭ ਨਰ ਨਾਰੀ
 ਦੇਸੇ ਤਰਾਂ ਸਣੇ ਸਭ ਨਗਰੀ ਆਏ ਸਿੰਧ ਕਿਨਾਰੇ

ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕਠੋਰ ਉਚਾਰੇ
 ਆਖੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਖਾ ਲੈ ਜੋ ਕੁਝ ਖਾਣਾ
 ਦੇ ਘੜੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਤੈਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਣਾ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤਾ ਹਰਖ ਸੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ
 ਕਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਧਿਆਨ ਹਰੀ ਦਾ ਧਰਦਾ
 ਅਬ ਤੁਮ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਹਮਾਰੀ ਦੀਨਬੰਧੁ ਭਗਵੰਤਾ
 ਦੁਇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕਰ ਬੰਨਤੀ ਕਰਦਾ ਤੁਮਰਾ ਦਾਸ ਬਸੰਤਾ
 ਲੀਜੋ ਸਾਰ ਬੇਗ ਅਬ ਮੇਰੀ ਕਿਰਪਾਨਿਧ ਦਿਆਲੂ
 ਅਬ ਨਾਰਾਇਨ ਬਾਝ ਆਪ ਦੇ ਕੰਟ ਮੇਰਾ ਰੱਛਪਾਲੂ
 ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤੁਮ ਸੁਲੀ ਤੇ ਰਾਖਿਆ ਭਗਤ ਵੱਖਲ ਰਖੁਰਾਇਆ
 ਫੇਰ ਸਰਪ ਦੀ ਮੌਤੋਂ ਹਰਿ ਜੀ ਤੁਮ ਨੇ ਆਣ ਬਚਾਇਆ
 ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਜ਼ਖਮ ਗਰਦਨ ਪਰ ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਲਾਇਆ
 ਓਥੇ ਸਾਰ ਲਈ ਤੇ ਰਾਮਾ ਮੋਇਆ ਫੇਰ ਜਿਵਾਇਆ
 ਫੇਰ ਕੈਦ ਦੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਤੇ ਰੱਛਿਆ ਕਰੀ ਮੁਰਾਰੀ
 ਅਬ ਤੁਮ ਰਾਖੋ ਪ੍ਰਾਣ ਹਮਾਰੇ ਸਾਂਵਰੀਆ ਗਿਰਧਾਰੀ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਗੋਪਾਲ ਦਮੋਦਰ ਸਰਬ ਘਟਾ ਕੇ ਵਾਸੀ
 ਹੇ ਮਾਧੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸੁਆਮੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਅਥਿਨਾਸੀ
 ਹੇ ਅਘਰਰਣ ਧਰਮ ਕੇ ਪਾਲਕ ਹੇ ਸੰਤਾ ਕੇ ਪਿਆਰੇ
 ਜਿਤ ਵਲ ਦੇਖਾ ਤੂੰਗੀਓ ਦਿਸਦਾ ਬਿਆਪ ਰਿਹਾ ਤੂੰ ਸਾਰੇ
 ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਹੈ ਭਗਤਾਂ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹਰਤਾ
 ਤੂੰ ਨਿਰਗੁਣ ਤੂੰ ਸਰਗੁਣ ਹਰਿ ਜੀ ਤੂੰ ਕਾਰਣ ਤੂ ਕਰਤਾ
 ਤੂੰ ਅਲੋਖ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ ਵੇਦ ਭੰਤ ਨਾ ਪਾਵੇ
 ਸੋਸ ਮਹੋਸ ਰਣ ਹਰਿ ਤੁਮ ਕੇ ਅੰਤ ਨਾ ਤੁਮਰਾ ਆਵੇ
 ਮਾਤ ਸਾਰਦਾ ਪਾਰ ਨਾ ਪਾਵੇ ਤੁਮਰਾ ਅੰਤਰਯਾਮੀ
 ਮੈਂ ਕਿਆ ਉਸਤਤਿ ਕਰਾ ਤੁਮਾਰੀ ਮਹਾਂ ਮੂੜ ਸਠ ਕਾਮੀ
 ਅੰਗਣਹਾਰ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਾਹੀਂ ਰਾਖੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲਾ
 ਹੇ ਭਗਵਾਨ ਕਰੋ ਅਬ ਕਿਰਪਾ ਕੰਟ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਜਾਲਾ
 ਦਿਤਨੀ ਅਰਜ ਸੁਣੀ ਨਾਰਾਇਣ ਹੇ ਗਏ ਤੁਰਤ ਦਿਆਲਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਭਗਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਤਤਕਾਲਾ
 ਹਰਿ ਜੀ ਵੱਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਯਾਰੋ ਕੋਈ ਭਗਤਿ ਕਮਾਵੇ
 ਚਾਰ ਵਰਣ ਮੈਂ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਰਤਾ ਸੋ ਪਾਵੇ
 ਜਾਤ ਪਾਤ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੇ ਕੋਈ ਭਗਤਿ ਹਰੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ

ਕਿਆ ਬਾਲਕ ਕਿਆ ਕੰਨਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿਆ ਪੁਰਖਾ ਕਿਆ ਨਾਰੀ
 ਬੋਰ ਭੀਲਟੀ ਕੇ ਹਰਿ ਖਾਏ ਪ੍ਰੇਮ ਫਾਸ ਉਸ ਪਾਈ
 ਸੁਆ ਪਤਾਵਤ ਗਨਕਾ ਤਾਰੀ ਦੇਰ ਰਤੀ ਨਾ ਲਾਈ
 ਸੈਨ ਨਾਈ ਸਧਨਾ ਕਾਸਾਈ ਤਾਰੀ ਮੀਰਾ ਬਾਈ
 ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਧੰਨ ਹਰੀ ਨੇ ਮੋਈ ਫੇਰ ਜਿਵਾਈ
 ਧੰਨਾ ਜੱਟ ਅਜਮਲ ਪਾਪੀ ਰਾਮਦਾਸ ਚਮਿਆਰਾ
 ਬਾਲਮੀਕ ਪਾਪੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਪਲਕ ਬੀਚ ਨਿਸਤਾਰਾ
 ਜਲੁਣ ਜੱਟ ਕਬੀਰ ਜੁਲਾਹਾ ਪੇਜਾ ਦਾਦੂ ਤਾਰਿਓ
 ਜਿਸ ਜਨ ਧਿਆਨ ਧਰਾ ਹਰਿ ਤੁਮਰਾ ਭਵਜਲ ਪਾਰ ਉਤਾਰਿਓ
 ਕਿਆ ਕਿਆ ਉਸਤਤਿ ਕਰਾ ਤੁਮਾਰੀ ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤਾ
 ਬੋਗ ਲਵੇ ਅਬ ਸਾਰ ਹਮਾਰੀ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਅਨੰਤਾ
 ਜਿਸ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸਟ ਦਇਆ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸੋਈ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ
 ਭਗਤਾ ਕਾਰਨ ਹਰਿ ਜੀ ਤੁਮ ਨੇ ਧਰ ਚੜ੍ਹੀ ਅਵਤਾਰਾ
 ਵਾਰੋ ਵਾਰ ਭਗਤ ਜਨ ਤਾਰੇ ਆਈ ਵਾਰੀ ਮੇਰੀ
 ਅੰਤ ਵਕਤ ਅਬ ਆਇਆ ਹਰਿ ਜੀ ਕੇਰੀ ਲਗਾਈ ਦੇਰੀ
 ਤੁਮਰੀ ਸਰਟ ਪਿਆ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਦੀਨਾ ਬੰਧੁ ਤਕਾ ਕੇ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਨੀਚ ਦੀ ਸੁਆਮੀ ਬੋਗ ਲਵੇ ਸੁਧ ਆ ਕੇ

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਇਤਨੀ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਪ੍ਰਗਟੇ ਦੀਨਾ ਨਾਥ
 ਅੰਤਕਾਲ ਕੇ ਵਕਤ ਮੇ ਰਾਖਿਓ ਦੇ ਕਰ ਹਾਥ ।

ਦੋਹਰਾ

ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹਰੀ ਗਿਆਨ ।
 ਛਿੱਟ ਲਹੂ ਦੀ ਸਿੱਟ ਤੂੰ ਹੋਵੇ ਨਾਵ ਰਵਾਨ ।।

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵਾ ਹਾਲ ਚਲਣਾ ਜਹਾਜ਼ ਕਾ

ਚੀਚੀ ਚੀਰ ਕੇ ਲਹੂ ਦੀ ਛਿੱਟ ਪਾਈ ਓਸੇ ਵਕਤ ਟੁਰ ਪਿਆ ਜਹਾਜ਼ ਲੋਕੋ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਪੂਰਨ ਹੋਏ ਬਸੰਤ ਦੇ ਕਾਜ ਲੋਕੋ
 ਅੱਖੇ ਵਕਤ ਉਤੇ ਭਗਤਾ ਧਰਮੀਆ ਦਾ ਰਾਖਾ ਆਪ ਗਰੀਬ ਨਵਾਜ ਲੋਕੋ
 ਭਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਰੱਖੀ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਲਾਜ ਲੋਕੋ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਉਸ ਮਰਦ ਨੂੰ ਕੰਣ ਮਾਰੇ ਰੱਖੇ ਆਪ ਜਿਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਲੋਕੋ

ਹਾਲ ਸੁਦਾਗਰ ਵਾ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਫਤ ਕੇ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾ ਲਿਆ ਜੇ
 ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ ਬਸੰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਪੁੱਤ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜੇ
 ਲੋਕੋ ਗਰਜ ਜਹਾਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਪਿਆਰ ਵਧਾ ਲਿਆ ਜੇ
 ਮਤਾਂ ਫੇਰ ਜਹਾਜ਼ ਨਾ ਡੁਬ ਜਾਏ ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁੰਵਰ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਜੇ
 ਕੋਤਵਾਲ ਦਾ ਖੋਫ ਭੀ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਨਾਲੇ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਰੱਬ ਬਚਾ ਲਿਆ ਜੇ
 ਚੰਗਾ ਖਾਵਦਾ ਖੂਬ ਹੰਢਾਣ ਲੱਗਾ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਬਜਾ ਲਿਆ ਜੇ
 ਉਸ ਦੇ ਫਿਕਰ ਅੰਦੇਸ਼ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਏ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆ ਲਿਆ ਜੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਉਸ ਮਰਦ ਨੂੰ ਕੰਟ ਧੱਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਲਤ ਲਾ ਲਿਆ ਜੇ

ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਬਰਮਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਣਾ

ਲੇ ਕੇ ਨਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਵਕਤ ਉਸੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਚਲਾਇਆ ਸੀ
 ਪੰਜ ਮਾਹ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਜਰੇ ਕੁੰਵਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵਕਤ ਲੰਘਾਇਆ ਸੀ
 ਛੇਵੇਂ ਮਹਾ ਜਾ ਕੇ ਬਰਮਾ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਸਾਹੂਕਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ
 ਕਾਮ ਰੂਪ ਦਾ ਸੀ ਓਥੇ ਰਾਜ ਲੋਕੋ ਜਿਥੇ ਜਾ ਜਹਾਜ਼ ਅਟਕਾਇਆ ਸੀ
 ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਮਾਲ ਉਤਾਰ ਕੇ ਤੇ ਤੰਬੂ ਬਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਗਡਾਇਆ ਸੀ
 ਕੁਝ ਵੇਚਦਾ ਕੁਝ ਖਰੀਦ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ
 ਸਾਹੂਕਾਰ ਪਰਦੇਸੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਸਹਿਰ ਦੱਖਣੇ ਨੂੰ ਉਠ ਧਾਇਆ ਸੀ
 ਜੜ੍ਹਾ ਵੇਖਦਾ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਸਕਲ ਤਾਈਂ ਉਸ ਨੇ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ ਗਵਾਇਆ ਸੀ
 ਸਭ ਦੇ ਨੈਣ ਬਸੰਤ ਦੀ ਤਰਫ ਲੱਗੇ ਕੁੰਵਰ ਕੁਲ ਦਾ ਚਿੱਤ ਚੁਰਾਇਆ ਸੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਦੇਖ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਬਣਾਇਆ ਸੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਸਿਫਤ ਬਸੰਤ ਕੀ

ਸੂਰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਯੂਸਫੋਂ ਵਧ ਆਹੀ ਜੇਹੜਾ ਵੇਖਦਾ ਚਿੱਤ ਅਨੰਦ ਹੋਵੇ
 ਬਿਜਲੀ ਵਾਗ ਮੱਥਾ ਦਮਕਾ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਚੰਧਵੀ ਰਾਤ ਦਾ ਚੰਦ ਹੋਵੇ
 ਜਦੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਸਮਾਨ ਦੀ ਤਰਫ ਕਰਦਾ ਹਥੋ ਚੰਦ ਦੀ ਜੋਤ ਭੀ ਮੰਦ ਹੋਵੇ
 ਲੋਕਾ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਸੁਹਾਵਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਗੋਪੀਆ ਵਿਚ ਮੁਕੰਦ ਹੋਵੇ
 ਠੋਡੀ ਸਾਫ ਸੀ ਸਾਫ ਬਲੰਰ ਕੋਲੇ ਸਰਮਸਾਰ ਮੋਤੀ ਵੱਖ ਦੰਦ ਹੋਵੇ
 ਮਿੱਠੇ ਬੋਲਦਾ ਬੋਲ ਅਰਫਾਨ ਵਾਂਗੂੰ ਸੀਰੀਦਾਰ ਦੁਆਬੇ ਦੀ ਕੰਦ ਹੋਵੇ
 ਸਭ ਲੋਕ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦੇ ਰਾਜੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬੰਦੋ ਬੰਦ ਹੋਵੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸੁਖਨ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਣਦਿਆ ਸਰਬ ਅਨੰਦ ਹੋਵੇ

ਹਾਲ ਕਾਮ ਰੂਪ ਦੀ ਬੇਟੀ ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਦਾ

ਕਾਮ ਰੂਪ ਦੇ ਘਰੀ ਸੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਖਲਕਤ ਕੁਲ ਉਸ ਦਾ ਜਸ ਗਾਂਵਦੀ ਸੀ ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਸੀ ਓਸਦਾ ਨਾਮ ਯਾਰੋ ਨਿੱਤ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਂਵਦੀ ਸੀ ਨਰਮ ਤਬਾ ਆਹੀ ਜੱਤ ਸੱਤ ਵਾਲੀ ਵਿਦਯਾਵਾਨ ਦਨਾ ਸਦਾਂਵਦੀ ਸੀ ਪੁੰਨਦਾਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਦੀ ਦੋਲਤ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ ਲੁਟਾਵਦੀ ਸੀ ਉਸਦੀ ਸਕਲ ਬਹਿਸਤ ਦੀ ਹੂਰ ਵਾਗੂੰ ਹੱਥੋਂ ਹੂਰ ਭੀ ਦੇਖ ਸਰਮਾਵਦੀ ਸੀ ਮਾਪੇ ਜੋਰ ਬਹੁਤੋਰਤਾ ਲਾਇ ਚੁੱਕੇ ਐਪਰ ਵਿਆਹ ਨਾ ਮੂਲ ਕਰਾਂਵਦੀ ਸੀ ਬੀਸ ਬਰਸ ਦੀ ਆਰਜਾ ਆਣ ਹੋਈ ਜੋਬਨ ਮੁਫਤ ਦੇ ਵਿਚ ਗਵਾਵਦੀ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਅਸਲ ਮੁਰਾਦ ਏਹੋ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਪਤੀ ਉਹ ਚਾਹਵਦੀ ਸੀ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਮੇਲ ਦਿਤੀ ਜੇਹਤੀ ਗੱਲ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ਸੀ

ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਆਵਣਾ ਔਰ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸਕਲ ਦੇਖ ਕੇ ਦਿਲ ਮੋਹਤ ਹੋ ਜਾਣਾ

ਕਾਮ ਰੂਪ ਦਾ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਆਹਾ ਲੜਕੀ ਲੈਣ ਗਈ ਉਸ ਦੀ ਫੁੱਲ ਯਾਰੋ ਉਹਨੇ ਕੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸਕਲ ਡਿੱਠੀ ਗਈ ਹੋਸ ਉਸ ਨਾਰ ਦੀ ਭੁੱਲ ਯਾਰੋ ਜੱਟੀ ਹੀਰ ਨੂੰ ਰਾਝਣਾ ਨਜਰ ਆਇਆ ਓਸੇ ਵਕਤ ਗਿਆ ਦਿਲ ਭੁੱਲ ਯਾਰੋ ਝੁੱਲੀ ਇਸਕ ਅੰਧੋਰਤੀ ਜੋਰ ਕਰਕੇ ਦੀਵੇ ਅਕਲ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਗੁੱਲ ਯਾਰੋ ਹੋਈ ਵਾਂਗ ਤਸਵੀਰ ਵਜ਼ੀਰ ਜਾਦੀ ਪੰਰ ਰਹੇ, ਤੁਰਨੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਯਾਰੋ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਸੀ ਬਾਗ ਅੰਦਰ ਵਿਕ ਗਈ ਜੋ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਯਾਰੋ ਸੀਸ ਮਗਜ ਉੱਤੇ ਹੁਸਨ ਚੋਟ ਲੱਗੀ ਅਤਰ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਗਿਆ ਭੁੱਲ ਯਾਰੋ ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਨਾਰ ਨੂੰ ਭੋਰ ਵਾਗੂੰ ਆਇਆ ਨਜਰ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਯਾਰੋ ਫੌਜ ਸਰਮ ਦੀ ਨੋਸ ਗਈ ਭਾਜ ਖਾ ਕੇ ਨੇਜੇ ਇਸਕ ਦੇ ਗਏ ਨੇ ਝੁੱਲ ਯਾਰੋ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਜੋਸਾ ਜਾਦੂ ਰੂਪ ਜੋਬਨ ਜਾਦੂ ਹੋਰ ਨਾ ਏਸ ਦੇ ਭੁੱਲ ਯਾਰੋ

ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਸਿਫਤ ਕਰਨਾ ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਨੂੰ ਕਹੇ ਵਜ਼ੀਰ ਜਾਦੀ ਸੁਨੀ ਬੀਬੀਏ ਮੰਗੀਏ ਪਿਆਰੀਏ ਨੀ ਲੱਬਾ ਆਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਗ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਪਾਰੀਏ ਨੀ ਲੜਕਾ ਇਕ ਹੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਸਿਫਤ ਓਸ ਦੀ ਕਿਵੇ ਉਚਾਰੀਏ ਨੀ ਅਸੀ ਸਕਲ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਘਤੀ ਉਸਦੀ ਜਾਣ ਦੂਸਰਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰੀਏ ਨੀ ਮੁੱਖ ਵੇਖ ਕੇ ਭੁੱਖ ਸਭ ਦੂਰ ਹੋਵੇ ਗੋਯਾ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਅਵਤਾਰੀਏ ਨੀ ਅੰਸਾ ਹੋਰ ਨਾ ਮਰਦ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਮੰਨੇ ਦੇਖ ਕੇ ਸੁਧ ਵਸਾਰੀਏ ਨੀ ਤੋਰੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾ ਸੋਹਣਾ ਦਸ ਹਿੱਸੇ ਭਾਵੇ ਕਰੇਧ ਹੀ ਚਿੱਤ ਮੇ ਧਾਰੀਏ ਨੀ

ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਐਸਾ ਮਰਦ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਉਸ ਉੱਪਰੋ ਵਾਰੀਏ ਨੀ
 ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ, ਬਸੰਤ ਹੈ ਬੀਬੀਏ ਨੀ ਲੋਕ ਵੇਖਦੇ ਅਜਬ ਖਿਆਲ ਵਾਂਗੂੰ
 ਸਚਮੁਚ ਬਸੰਤ ਬਸੰਤ ਹੈ ਨੀ ਜਲਵਾ ਹੁਸਨ ਦੇ ਉਡਨ ਗੁਲਾਲ ਵਾਂਗੂੰ
 ਗੱਯਾ ਰੂਪ ਦਾ ਪਿਆ ਦਰਯਾ ਵੱਗੇ ਮਾਹ ਭਾਦਰੋ ਨਦੀ ਉਛਾਲ ਵਾਂਗੂੰ
 ਮੁੱਖ ਓਸ ਦਾ ਹੈ ਚੰਦ ਚੌਧਵੀਂ ਦਾ ਮਾਰੇ ਡਲੁਕ ਬਦਖਸ਼ ਦੇ ਲਾਲ ਵਾਂਗੂੰ
 ਨਾਜਕ ਕਮਰ ਹੈ ਉਸਦੀ ਵਾਂਗੂੰ ਚਿਤਰੇ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਚਾਲ ਹੈ ਫੀਲ ਦੀ ਚਾਲ ਵਾਂਗੂੰ
 ਜਾਣੋਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦਾ ਬਾਲਕਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਸਕਲ ਕਮਾਲ ਕਮਾਲ ਵਾਂਗੂੰ
 ਮੁੱਖ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਟਹਿਕਦਾ ਹੈ ਤਾਰ ਜੁਲਫ ਦੀ ਭੌਰਿਆਂ ਮਾਲ ਵਾਂਗੂੰ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਦਿਲ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਪ ਸੋਹਣਾ ਉਡ ਗਿਆ ਕਪੂਰ ਦੀ ਚਾਲ ਵਾਂਗੂੰ
 ਚਿੱਟੇ ਦੰਦ ਉਸ ਦੇ ਮਿਸਲ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਦੋਵੇਂ ਹੋਠ ਸੰਧੂਰ ਦੇ ਰੰਗ ਵਾਂਗੂੰ
 ਠੋਡੀ ਸਾਫ ਹੈ ਸਾਫ ਬਲੋਰ ਕੋਲੋਂ ਸੋਹਣੇ ਨੈਣ ਸੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਵਾਂਗੂੰ
 ਜੁਲਫਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਡਾਲੀਆਂ ਜਹਿਰ ਭਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਡੰਗ ਓਹ ਸੱਪ ਦੇ ਡੰਗ ਵਾਂਗੂੰ
 ਸਮੁਾ ਵਾਗ ਮੱਥਾ ਲਾਟਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਹੋ ਗਿਆ ਪਤੰਗ ਵਾਂਗੂੰ
 ਸਕਲ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਲ ਸਭ ਗੁੰਮ ਹੋਈ ਚੜਿਆ ਨਸ਼ਾ ਅੰਬੋਟੇ ਦੀ ਭੰਗ ਵਾਂਗੂੰ
 ਉਸ ਦਾ ਗਾਂਝਣੇ ਵਾਗਰਾ ਤੌਰ ਸਾਰਾ ਹੋਈ ਹੀਰ ਸਿਆਲ ਮੈਂ ਝੰਗ ਵਾਂਗੂੰ
 ਉਸ ਦਾ ਯੁਸਫੋ ਵੱਧ ਜਮਾਲ ਹੈ ਨੀ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਜੁਲਖਾਂ ਦੇ ਦੰਗ ਵਾਂਗੂੰ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਮੈਂ ਦੇਖ ਕੇ ਸਕਲ ਆਤਸ ਢਲ ਗਈ ਸਾਰੀ ਸੁਰੇ ਦੀ ਖੰਗ ਵਾਂਗੂੰ

ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਨੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਬਸੰਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ
 ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਨੇ ਸੁਟੀ ਤਾਰੀਫ ਐਸੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲੀ ਮਨ ਭਾ ਗਈ ਜੇ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਲਗਾ ਸਿੰਗਾਰ ਸੋਲਾਂ ਬੁਰਕਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਝਾਗ ਨੂੰ ਆ ਗਈ ਜੇ
 ਆ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸਕਲ ਡਿੱਠੀ ਮੁੱਖ ਵੇਂਗਦਿਆਂ ਭੁਖ ਸਿਧਾ ਗਈ ਜੇ
 ਆ ਕੇ ਬਾਗ ਅੰਦਰ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਹੋਈ ਬੁਲਬੁਲ ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੁਭਾ ਗਈ ਜੇ
 ਬਰਫੀ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਸੀਨ ਦੇ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਜਾਨ ਚੀਰ ਦੇ ਕਾਲਜਾ ਖਾ ਗਈ ਜੇ
 ਮਿਲਿਆ ਸ਼ੀਰੀਂ ਨੂੰ ਆਟ ਫਰਿਹਾਦ ਯਾਰੋ ਦਮਾ ਬਾਝ ਉਸ ਵਕਤ ਵਿਕਾ ਗਈ ਜੇ
 ਲੱਗੀ ਢਾਹ ਦਰਯਾ ਝਨਾ ਵਾਂਗੂੰ ਇਕੋ ਲਖਤ ਦਿਲ ਬਿਛੁ ਰੁੜਾ ਗਈ ਜੇ
 ਸੀਤਾ ਸਤੀ ਨੂੰ ਰਾਮ ਜੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਓਸੇ ਵਕਤ ਉਹ ਨੀਤ ਬਦਲਾ ਗਈ ਜੇ
 ਲਗੇ ਵੱਸ ਤਾਂ ਕੁੰਵਰ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਵੇ ਮਾਰੀ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਨਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਗਈ ਜੇ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦੀ ਆਗਿਆ ਭਲੀ ਹੁੰਦੀ ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਪੈਰ ਹਟਾ ਗਈ ਜੇ
 ਦਿਲੋਂ ਪਤੀ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਮੰਨ ਬੈਠੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਧਾ ਗਈ ਜੇ
 ਚਿੱਤ ਪਿਆ ਬਸੰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਦੇਹੀ ਪਰਤ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਆ ਗਈ ਜੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਅੱਗੇ ਭਗਵਾਨ ਜਾਣੇ ਦਿਲੋਂ ਪਤੀ ਬਸੰਤ ਬਣਾ ਗਈ ਜੇ

ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਨੇ ਮਾਈ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ

ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਮਾਂ ਤਾਈਂ ਮਾਏ ਮੁਝ ਨੂੰ ਅਜ ਪਰਮਾ ਦੇਹੋ
 ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਘੱਲ ਦਿਤਾ ਮੈਨੂੰ ਓਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇਹੋ
 ਲੱਥਾ ਆਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਗ ਅੰਦਰ ਸਗਨ ਓਸ ਦੀ ਝੋਲੜੀ ਪਾ ਦੇਹੋ
 ਕੂੜਾ ਰੂੜੀ ਦਾ ਰੂੜੀ ਤੇ ਸੁੱਟਣਾ ਹੈ ਫਰਜ਼ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦੇਹੋ
 ਮੇਰਾ ਓਸਦੇ ਨਾਲ ਸੰਜੋਗ ਹੈ ਨੀ ਖੰਡ ਖੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰਲਾ ਦੇਹੋ
 ਤੇਰੀ ਆਗਿਆ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਹਾਂ ਮੈਂ ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਅਲਸ ਪੁਜਾ ਦੇਹੋ
 ਤੇਰਾ ਪੁੰਨ ਹੋਸੀ ਮਾਏ ਮੇਰੀਏ ਨੀ ਭੁੱਖੀ ਗਊ ਨੂੰ ਘਾਸ ਖਲਾ ਦੇਹੋ
 ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਓਹ ਪਤੀ ਹੋਇਆ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਮੇਲ ਮਿਲਾ ਦੇਹੋ
 ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਲੁਕਾ ਰਖੋ ਮੈਥੇ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਅਲਾ ਦੇਹੋ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਾਹੀਂ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲ ਕੇ ਹੁਣੇ ਪਿਆ ਦੇਹੋ

ਵਾਕ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੀ ਮਾਈ ਦਾ

ਮਾਈ ਆਖਦੀ ਏ ਚੰਦ੍ਰਬਦਨ ਤਾਈਂ ਮੂੰਹੋ ਬੋਲ ਤੂੰ ਹੋਸ ਸੰਭਾਲ ਬੱਚੀ
 ਇਹ ਕੰਮ ਨਾਹੀ ਅਕਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਲਾਣਾ ਨੇਹੁ ਪ੍ਰਦੇਸੀਆ ਨਾਲ ਬੱਚੀ
 ਦੀਵਾ ਹੁਸਨ ਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਨਾਲ ਚਸਮਾਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਵਾਗ ਪਤੰਗ ਨਾ ਜਾਲ ਬੱਚੀ
 ਜੇਹੜੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੇਸੀਆ ਪਿਆਰ ਪਾਵਣ ਸੋਈ ਪਾਵਦੇ ਦੁੱਖ ਕਮਾਲ ਬੱਚੀ
 ਸੱਸੀ ਬਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਹੀਦ ਹੋਈ ਛਿੱਡਾ ਮੁੰਨੂੰ ਦਾ ਓਸ ਜਮਾਲ ਬੱਚੀ
 ਸੋਹਣੀ ਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਡੁੱਬ ਮੋਈ ਦਿੱਤਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਗਾਲ ਬੱਚੀ
 ਖਬਰੇ ਕੰਣ ਪਰਦੇਸ ਦਾ ਆਣ ਲੱਥਾ ਸਾਹੂਕਾਰ ਹੈ ਆਕੇ ਕੰਗਾਲ ਬੱਚੀ
 ਕਿਤੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੇ ਘਿਨ ਜਾਸੀ ਤੇਰਾ ਹੋਵਸੀ ਹਾਲ ਜਵਾਲ ਬੱਚੀ
 ਸਾਡਾ ਮੇਲ ਨਾ ਹੋਵਸੀ ਉਮਰ ਸਾਰੀ ਬੈਠੀ ਰੋਵਸੇ ਨੈਣ ਉਛਾਲ ਬੱਚੀ
 ਵਿਦਵਾਨ ਤੂੰ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ ਵਾਲੀ ਕੇਹੀ ਫੜੀ ਕੁਚੱਜੜੀ ਚਾਲ ਬੱਚੀ
 ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਨਾ ਦੇਸਾਂ ਇਸ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਤੇ ਟਾਲ ਬੱਚੀ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦੇ ਕਹੇ ਨਾ ਟੁਰਨ ਜੇਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਹਿਵਾਲ ਬੱਚੀ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਅਗ ਤੇਰੀ ਰਹੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸਾਡਾ ਜੋਰ ਨਾਹੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬੱਚੀ

ਵਾਕ ਚੰਦਰਬਦਨ ਕਾ

ਚੰਦਰਬਦਨ ਆਖੇ ਮਾਏ ਮੇਰੀਏ ਨੀ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਿਟਾਵਣਾ ਕੀ
 ਜੇਕਰ ਓਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਜੋਗ ਮੇਰਾ ਮਾਏ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸ ਹਟਾਵਣਾ ਕੀ
 ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਧਰਮ ਦਾ ਵਾਕ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿੰਦ ਪਰ ਵਾਕ ਉਲਟਾਵਣਾ ਕੀ
 ਇਕ ਵਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੂੰਹੋ ਪਤੀ ਕਹਿਆ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਬੁਲਾਵਣਾ ਕੀ

ਫੜ ਕੇ ਢਾਲ ਤਲਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ ਫੇਰ ਸੂਰਮੇ ਪੈਰ ਹਟਾਵਣਾ ਕੀ
ਬੰਨ੍ਹ ਘੁੰਗਰੂ ਸਭਾ ਵਿਚ ਨਾਚ ਕਰਨਾ ਘੁੰਘਟ ਲਾਹ ਕੇ ਫੇਰ ਸ਼ਰਮਾਵਣਾ ਕੀ
ਜਿਸ ਨੇ ਤਲੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਰੱਖੀ ਉਸ ਖੌਫ਼ ਜਹਾਨ ਤੇ ਖਾਵਣਾ ਕੀ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਿਬੂਬ ਪਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਵਣਾ ਕੀ
ਵਹਿਦਤ ਫੁੱਲ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁੱਲ ਆਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤਰ ਫੁਲੇਲ ਲਗਾਵਣਾ ਕੀ
ਮਕਤਬ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਦੱਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੜ੍ਹਾਵਣਾ ਕੀ
ਬੀਏ ਭਜਨ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਮੁਰਾਤਬਾ ਪਾਵਣਾ ਕੀ
ਜਿਸ ਨੇ ਆਬਿਹਯਾਤ ਲੈ ਨੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਨਸ਼ਾ ਓਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਲਾਵਣਾ ਕੀ
ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਕ ਪੇਸ਼ਾਕ ਲੈ ਅੰਗ ਲਾਈ ਚੋਲਾ ਓਸਨੇ ਦੱਸ ਰੰਗਾਵਣਾ ਕੀ
ਹਾਥੀਵਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰੀਤ ਲਾ ਕੇ ਬੂਹਾ ਆਪਣਾ ਤੰਗ ਰਖਾਵਣਾ ਕੀ
ਪੱਲ ਧਰਮ ਹੋਵੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖ ਚੰਗਾ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਖ ਨੂੰ ਪਾਵਣਾ ਕੀ
ਜੇਹੜੀ ਬਣੀ ਸੋ ਸੀਸ ਤੇ ਕੱਟ ਲੈਸਾਂ ਮਾਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦਾਗ਼ ਲਗਾਵਣਾ ਕੀ
ਨਾਲ ਪਤੀ ਦੇ ਮਾਏ ਮੈਂ ਸਤੀ ਹੋਸਾ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਜੀਵ ਬਚਾਵਣਾ ਕੀ
ਜੰਕਰ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਜਾਵੇ ਕੂੜੇ ਜੰਗ ਤੋ ਹੋਰ ਲੈ ਜਾਵਣਾ ਕੀ
ਤੁਹਾਡੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਹੈ ਕੰਮ ਸਾਰਾ ਮਾਏ ਮੁਝ ਨੇ ਜੋਰ ਚਲਾਵਣਾ ਕੀ
ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਸਾਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਏ ਹੋਰ ਤੋਂ ਦੱਸ ਅਖਵਾਵਣਾ ਕੀ
ਜੇਹੜੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਗਟੀ ਜਾਗ ਬੈਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਗਾਵਣਾ ਕੀ
ਇਕ ਵਾਰ ਮਾਏ ਜਿਸਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਚਿੱਤ ਓਸਦਾ ਕਿਸੇ ਭਰਮਾਵਣਾ ਕੀ
ਪੱਲ ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਹੋਵੇ ਓਹਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਾਬ ਤਕਾਵਣਾ ਕੀ
ਸਾਰਾ ਧਰਮ ਦਾ ਜੰਗ ਬਲਾਸ ਹੈ ਨੀ ਥੋੜੀ ਗੱਲ ਤੇ ਧਰਮ ਭੁਲਾਵਣਾ ਕੀ
ਪਹਿਲੇ ਯਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਕੇ ਲੰਗੇ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਵਣਾ ਕੀ
ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤ ਦੇ ਵਕਤ ਸਹਾਇ ਕਰਨੀ ਅੱਸੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾਵਣਾ ਕੀ
ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨਾ ਰਿਹਾ ਮਾਈ ਉਸਨੇ ਜੀਉ ਕੇ ਜੰਗ ਬਨਾਵਣਾ ਕੀ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਘਰ ਹੁੰਦਿਆ ਦੇ ਗਹਿਣਾ ਮੰਗਿਆ ਸੁਹਾਵਣਾ ਕੀ

ਵਾਕ ਮਾਈ ਕਾ

ਚੰਦਰਬਦਨ ਤਾਈਂ ਮਾਈ ਆਖਦੀ ਏ ਤੈਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾ ਕਾ ਧੀਆ
ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਗਵਾਰ ਹੋਈ ਦਿੱਤਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੁਲਾ ਧੀਆ
ਸੂਰਤ ਵੇਖ ਕੇ ਤੂੰ ਮੂਰਤ ਕੰਧ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਗਵਾ ਧੀਆ
ਟੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪਾਧੀਆਂ ਪਤੀ ਆਖੇ ਤੈਨੂੰ ਜਰਾ ਨਾ ਸਰਮ ਹਿਯਾ ਧੀਆ
ਮੂੰਹੋਂ ਮੰਗਿਆ ਪਤੀ ਜੇ ਲੈਣ ਧੀਆ ਪਾਇਆ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਕਰਾ ਧੀਆ
ਮੇਤ ਝੱਲਦੀ ਮਗਰ ਪਦੇਸੀਆਂ ਦੇ ਜਾਣੇ ਹੋ ਗਿਆ ਅਸਰ ਸੌਦਾ ਧੀਆ

ਵਿਦਿਆਵਾਨ ਤੂੰ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੀ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾ ਖਾ ਧੀਆ
 ਜੇਕਰ ਖਬਰ ਹੋਵੇ ਤੇਰੇ ਬਾਪ ਤਾਈ ਦੇਵੇ ਜਿੰਦ ਤੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਧੀਆ
 ਮਾਰੇ ਕੈਦ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਰ ਕਰ ਕੇ ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਹੈ ਬੁਰੀ ਬਲਾ ਧੀਆ
 ਕੂੜਾ ਧਰਮ ਤੇਰਾ ਏਵੇਂ ਉੱਡ ਜਾਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉੱਡੇ ਅੰਧੇਰੀ ਦੀ ਵਾ ਧੀਆ
 ਮੇਰੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨ ਲੈ ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਐਵੇਂ ਹਠ ਨਾ ਪਈ ਵਿਖਾ ਧੀਆ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦੇ ਕਹੇ ਨਾ ਤੁਰਨ ਧੀਆਂ ਪਾਵਣ ਦੋਜ਼ਖਾਂ ਵਿਚ ਸਜਾ ਧੀਆ
 ਸਾਡੀ ਆਗਿਆ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਖਾਂ ਤੂੰ ਤੈਨੂੰ ਦੇਵਸੀ ਕੋਟ ਪ੍ਰਣਾ ਧੀਆ
 ਨਾਲੇ ਆਪ ਤੂੰ ਪਈ ਖੁਆਰ ਹੋਸੋ ਨਾਲੇ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਦਾਗ ਨਾ ਲਾ ਧੀਆ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਮੰਨ ਲੈ ਵਾਕ ਮੇਰਾ ਐਵੇਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਦੱਖ ਨਾ ਪਾ ਧੀਆ

ਵਾਕ ਚੰਦਰ ਬਦਨ ਕਾ

ਚੰਦਰਬਦਨ ਨੇ ਰੋਇਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਤੇਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਮਾਏ
 ਬੇੜਾ ਵੱਸ ਤੇਰੇ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਚਾਹੇ ਡੋਬ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੇ ਤਾਰ ਮਾਏ
 ਜੇਕਰ ਤੁੱਧ ਦਾ ਮੁਝ ਨੂੰ ਖੋਫ ਆਹਾ ਹੋਈ ਆਨ ਕੇ ਤਾਬਿਆਦਾਰ ਮਾਏ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀਸ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਤੁਧ ਦੀ ਅਰਜ਼ਗੁਜ਼ਾਰ ਮਾਏ
 ਚੋਰੀ ਤੁਸਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਲ ਨੱਸ ਜਾਂਦੀ ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਵਦੀ ਦਿਲੋਂ ਬਦਕਾਰ ਮਾਏ
 ਮਨ ਭਾਂਵਦਾ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤੀ ਦੇਣਾ ਰਾਜਨੀਤ ਦਾ ਇਹ ਵਿਹਾਰ ਮਾਏ
 ਭੀਖਮ ਕੰਨਯਾ ਰੁਕਮਣੀ ਪਤੀ ਵਰਿਆ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰ ਮਾਏ
 ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਪਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀਤਾ ਸਤੀ ਨੇ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਮਾਏ
 ਏਹੋ ਵੇਦ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਪਤੀ ਦੇਵਣਾ ਅਕਲ ਦਰਕਾਰ ਮਾਏ
 ਬਿਨਾਂ ਦੇਖਿਆ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤੀ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਭਾਰ ਮਾਏ
 ਨਾਰੀ ਚਤਰ ਹੋਵੇ ਪਤੀ ਮੂੜ੍ਹ ਹੋਵੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹ ਹੋਣ ਖੁਆਰ ਮਾਏ
 ਪਤੀ ਬਿਰਧ ਹੋਵੇ ਨਾਰੀ ਯੁਵਾ ਹੋਵੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੋਵੇ ਜ਼ਾਰ ਜ਼ਾਰ ਮਾਏ
 ਰਾਜੇ ਸੰਤਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਰਹੀ ਗੰਗਾ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਓਸ ਲਿਆ ਨਿਹਾਰ ਮਾਏ
 ਰਾਜ ਕੰਨਿਆ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਈਆਂ ਮੈਥੇ ਹੋਵਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ਮਾਏ
 ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਪਤੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਹੈ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ਮਾਏ
 ਹੋਇਆ ਪਤੀ ਭਗਵਾਨ ਸਮਾਨ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਾਂ ਗ਼ੈਰ ਤੇ ਮੂਤ ਦੀ ਧਾਰ ਮਾਏ
 ਪੀਆ ਵਾਸਤੇ ਮੌਤ ਕਬੂਲ ਮੈਨੂੰ ਐਪਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦਿਆ ਨਾ ਹਾਰ ਮਾਏ
 ਭਾਵੇਂ ਮੰਨ ਨਾ ਮੰਨ ਤੂੰ ਮਾਂ ਮੇਰੀ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਤੇਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਏ
 ਮਾਂਵਾਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਹੋਵਦਾ ਇਕ ਪਤਦਾ ਤੈਥੇ ਧਰਮ ਦਾ ਕਰਾਂ ਹਿਜ਼ਾਰ ਮਾਏ
 ਜੇਕਰ ਪਤੀ ਮੇਰਾ ਏਥੋਂ ਰਵਾਂ ਹੋਇਆ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੋਵਾਂ ਢਾਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਏ
 ਅਜ ਵਕਤ ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਸਾਰਨੇ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਦਿਆਲ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਸਾਰ ਮਾਏ

ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਤੇਰੀ ਦਾਮਨਗੀਰ ਹਾਂ ਮੈਂ ਚਾਹੇ ਰੱਖ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੇ ਮਾਰ ਮਾਏ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਦਾ ਦਿਲ ਦੇ ਨਾਲ

ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੀ ਮਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ
ਲੱਖ ਲਾਹਨਤਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨੇ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜੇ ਧੀ ਵੈਰਾਨ ਹੋਈ
ਇਸ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੂਲ ਨਾ ਹਾਰਨਾ ਏਂ ਜੱਤ ਸੱਤ ਵਾਲੀ ਵਿਦਿਆਵਾਨ ਹੋਈ
ਰੋਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਰਸ ਆਇਆ ਮਾਈ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਮੇਹਰਵਾਨ ਹੋਈ
ਦੌਲਤਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਸਾਨ ਹੋਈ

ਵਾਕ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੀ ਮਾਈ ਦਾ

ਮਾਈ ਆਖਦੀ ਸਬਰ ਕਰ ਹੋਹੁ ਧੀਰੀ ਤੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਪੁਜਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
ਰਾਜਾ ਆਵਸੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਹਿਲ ਅੰਦਰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
ਤੇਰੇ ਬਾਪ ਜੇ ਗੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਤੇਰਾ ਭਲਕ ਨੂੰ ਕਾਜ ਰਚਾਵਸਾਂ ਮੈਂ
ਦੌਲਤਰਾਮ ਹੋਵੇ ਜੇਹੀ ਰੱਬ ਭਾਵੇ ਜੇਹੜੀ ਵਾਹ ਲੱਗੇ ਸੋਈ ਲਾਵਸਾਂ ਮੈਂ

ਕਾਮ ਰੂਪ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਰਾਣੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ
ਕਾਮ ਰੂਪ ਆਇਆ ਰਾਤੀਂ ਮਹਿਲ ਅੰਦਰ ਰਾਣੀ ਆਪ ਖੁਦ ਛੇਜ ਵਿਛਾਵਦੀ ਏ
ਕਰ ਕੇ ਦੂਰ ਸਭ ਗੋਲੀਆਂ ਬਾਂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਲੀ ਬੈਠ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਵਦੀ ਏ
ਤੀਵੀਂ ਮਰਦ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਮਿੱਠੀ ਜੀਭ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਲਾਵਦੀ ਏ
ਆਖੇ ਮੰਨ ਰਾਜਾ ਇਕ ਅਰਜ਼ ਮੇਰੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਪੱਲੂ ਗਲ ਪਾਵਦੀ ਏ
ਬੁਰੇ ਹੋਵੰਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਗੱਲਾ ਮਿੱਠੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਮਾਵਦੀ ਏ
ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਰਾਣੀਏਂ ਮੰਗ ਮੂੰਹੋ ਜੇਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੇਰੇ ਮਨ ਭਾਵਦੀ ਏ
ਏਸੇ ਵਕਤ ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਕਰਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਜੋ ਕੁਝ ਤਥਾ ਰਾਣੀ ਤੇਰੀ ਚਾਂਹਵਦੀ ਏ
ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਆਜ਼ਜ਼ੀ ਦੇ ਅੰਗੇ ਸਾਹ ਦੇ ਸੁਖਨ ਅਲਾਵਦੀ ਏ
ਜੇਕਰ ਅਰਜ਼ ਨਾ ਤੁਸਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਏਸੇ ਲਈ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸ਼ਰਮਾਵਦੀ ਏ
ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਧਰਮ ਦਾ ਵਾਕ ਹੋਇਆ ਮੈਥੋਂ ਹੋਰ ਕੀ ਦੱਸ ਅਖਵਾਵਦੀ ਏ
ਰਾਣੀ ਧਰਮ ਲੈ ਕੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਕੋਲੋਂ ਅਸਲੀ ਜਾਲ ਦਾ ਭੇਦ ਬਤਾਵਦੀ ਏ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਦੇਖੋ ਅਜ ਕੱਲ ਅੰਦਰ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦਾ ਕਾਜ ਰਚਾਵਦੀ ਏ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਵਦੀ ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਰੱਖ ਧਿਆਨ ਰਾਜਾ
ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੈ ਸ਼ਾਹੁਕਾਰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਬਾਛ ਅੰਦਰ ਲੱਖਾ ਆਨ ਰਾਜਾ

ਪੁੱਤਰ ਓਸ ਦਾ ਓਸ ਦੇ ਸਾਥ ਹੈ ਜੀ ਸ਼ਕਲ ਓਸ ਦੀ ਚੰਦ ਸਮਾਨ ਰਾਜਾ
 ਚੰਦਰਬਦਨ ਨੇ ਓਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਡਿੱਠੀ ਹੋਈ ਓਸ ਉੱਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਰਾਜਾ
 ਉਸਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਪਤੀ ਬਣਾ ਬੈਠੀ ਸੁਣਿਆ ਆਪ ਮੈਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਰਾਜਾ
 ਏਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹਟਕਿਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਲਾ ਥੱਕੀ ਸਾਰਾ ਤਾਨ ਰਾਜਾ
 ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣਾ ਦੇਈਏ ਜੇਕਰ ਕਰੋ ਤੂੰ ਅਰਜ਼ ਪ੍ਰਵਾਨ ਰਾਜਾ
 ਕੁਆਰੀ ਰੱਖਣੀ ਜੋਗ ਨਾ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੀਸ ਬਰਸ ਦੀ ਕੁੜੀ ਜੁਆਨ ਰਾਜਾ
 ਧੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਸੁੱਖ ਪਾਇਆ ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਇਹ ਗੱਲ ਜਹਾਨ ਰਾਜਾ
 ਨਾਲੇ ਧਰਮ ਹੈ ਛੱਤਰੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਪਤੀ ਦੇਵਟਾ ਅਕਲ ਸਮਾਨ ਰਾਜਾ
 ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪ ਨਾਹੀਂ ਪਤੀ ਮੰਗਿਆ ਨਾਲ ਜ਼ਬਾਨ ਰਾਜਾ
 ਫਰਜ਼ ਆਪਣੇ ਸਿਰੋਂ ਅਦਾ ਕਰੀਏ ਅੱਗੇ ਕਰਮ ਦਾ ਖੱਟਿਆ ਖਾਟ ਰਾਜਾ
 ਗੱਲ ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਮੂਰਖ ਲੋਕ ਪਿੱਛੋਂ ਪਛਤਾਨ ਰਾਜਾ
 ਆਪਣੇ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈ ਬੁਧਵਾਨ ਤੂੰ ਅਕਲ ਦੀ ਖਾਨ ਰਾਜਾ
 ਅਜੇ ਵੇਲੜਾ ਈ ਤੇਰੇ ਸੋਚਣੇ ਦਾ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਵਿਚਾਰ ਗਿਆਨ ਰਾਜਾ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਜੇਕਰਾਂ ਕੂਚ ਕੀਤਾ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਵਸੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਰਾਜਾ
 ਚੰਦਰਬਦਨ ਨੇ ਹੋਰ ਨਾ ਪਤੀ ਵਰਨਾ ਸਾਰਾ ਭੇਤ ਮੈਂ ਲਿਆ ਪਛਾਨ ਰਾਜਾ
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਪਿੱਟਣਾ ਹੋਗ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੂ ਜਹਾਨ ਰਾਜਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਆਖ ਏਹੋ ਅਰਜ਼ ਮੇਰੀ ਚਾਹੇ ਮਾਨ ਤੂੰ ਚਾਹੇ ਨਾ ਮਾਨ ਰਾਜਾ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਰਾਣੀਏ ਸਬਰ ਕਰ ਤੂੰ ਤੇਹੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਪੁਜਾ ਦੇਸਾਂ
 ਜੇਹੜੇ ਤੇਰੇ ਹੋਵੇ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਰਾਜੀ ਉਸੇ ਤੇਰੇ ਦੀ ਬਣਤ ਬਣਾ ਦੇਸਾਂ
 ਭਲਕੇ ਪੁੱਛ ਕੇ ਜਾਤ ਸਫਾਤ ਉਸ ਦੀ ਤੇਰਾ ਦੁੱਖ ਤਮਾਮ ਮਿੱਟਾ ਦੇਸਾਂ
 ਜੇਕਰ ਛੱਤਰੀ ਓਸ ਦਾ ਬਰਨ ਹੋਇਆ ਬੇਟੀ ਓਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਟਾ ਦੇਸਾਂ
 ਅੱਜ ਰਾਤ ਦੀ ਰਾਤ ਹੈ ਫਿਕਰ ਰਾਣੀ ਭਲਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੁਲ ਮੁਕਾ ਦੇਸਾਂ
 ਕੁਆਰੀ ਧੀ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੱਥੋਂ ਵਿਆਹ ਕੇ ਸੁਕਰ ਬਜਾ ਦੇਸਾਂ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਭਾਗ ਲੈਣੇ ਫਰਜ਼ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦੇਸਾਂ

**ਰਾਜੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਨੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਅੱਠ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਜਾਤ
 ਬਰਟ ਪੁੱਛਣਾ ਅੱਠ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ**

ਗਈ ਰਾਤ ਜਾਂ ਆਣ ਪ੍ਰਭਾਤ ਹੋਈ ਰਾਜਾ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਆਇਆ ਈ
 ਉਸੇ ਵਕਤ ਪਠਾਇਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਬੁਲਾਇਆ ਈ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਆਇਆ ਈ

ਲੈ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਨਿਆਜ਼ ਤਾਫੀਕ ਮੂਜਬ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਦੀ ਜਦੋਂ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸਕਲ ਡਿੱਠੀ ਕਾਮ ਰੂਪ ਦਾ ਚਿੱਤ ਲੁਭਾਇਆ ਦੀ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਤੇ ਬਰਨ ਬਤਲਾ ਮੈਨੂੰ ਰਾਜੇ ਕੁੰਵਰ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛਾਇਆ ਦੀ ਬਰਟ ਛੱਤਰੀ ਨਾਮ ਬਸੰਤ ਮੇਰਾ ਅੰਗੋ ਕੁੰਵਰ ਜਵਾਬ ਸੁਨਾਇਆ ਦੀ ਸਾਹੂਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਹਾਲ ਰਾਜੇ ਉਸ ਨੇ ਛੱਤਰੀ ਬਰਟ ਬਤਾਇਆ ਦੀ ਹੋਇਆ ਛੱਤਰੀ ਬਰਟ ਮਾਲੂਮ ਯਾਰੇ ਰਾਜੇ ਸੁਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਨਾਇਆ ਦੀ ਓਸ ਵਕਤ ਬਿਠਾਇਕੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਸਾਹ ਸੁਧਾਇਆ ਦੀ ਸੂਰਜ ਚੰਦ੍ਰ ਨਛੱਤ੍ਰ ਸੁਭ ਲਗਨ ਗਿਣ ਕੇ ਸਗਨ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਇਆ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਗਟੇਸ਼ ਦੀ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਮੱਥੇ ਕੇਸਰੀ ਤਿਲਕ ਲਗਾਇਆ ਦੀ ਕੀਤੇ ਸਗਨ ਸ਼ਗੂਨ ਕੁਲ ਰੀਤ ਵਾਲੇ ਲਾਗ ਲਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਾਇਆ ਦੀ ਦੋਵੇਂ ਤਰਫ ਸਾਦੀ ਵਾਲਾ ਸਾਜ ਹੋਇਆ ਵਾਜਾ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਖਲਕ ਵਜਾਇਆ ਦੀ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਦੇ ਕਰਮ ਜਾਗੇ ਦੇਖੋ ਰਬ ਸਬੱਬ ਬਣਾਇਆ ਦੀ

ਅੰਜਨ

ਰਾਜੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਵਾਜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਜੇ ਆਣ ਕੇ ਖੂਬ ਵਜਾਨ ਲੱਗੇ ਸਦ ਲਿਆ ਜੇ ਕੁਲ ਹਲਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਠਿਆਈਆਂ ਖੂਬ ਪਕਾਨ ਲੱਗੇ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਆਏ ਚਲਾਣ ਲੱਗੇ ਚਾਹੜੇ ਬੁਰਜ ਅਨੇਕ ਨਾ ਅੰਤ ਆਵੇ ਵਾਗ ਤਾਰਿਆਂ ਜਾਇ ਅਸਮਾਨ ਲੱਗੇ ਗੋਲੇ ਛੁੱਟਦੇ ਨੇ ਕਾੜ ਕਾੜ ਯਾਰੋ ਬੀਸ ਕੋਸ ਤੇ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲੱਗੇ ਚੱਲਣ ਚਰਖੀਆਂ ਝਾੜ ਅਨਾਰ ਲੋਕੋ ਦੇਂਦੇ ਵਾਗ ਮਹਿਤਾਬ ਚਮਕਾਨ ਲੱਗੇ ਛੁੱਟੀ ਗੁੱਲ ਦੁਪਹਿਰ ਚਕਚੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਟੱਟਕੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਆਣ ਲੱਗੇ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਅੰਤ ਆਵੇ ਬੰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਣ ਹੋਰਾਨ ਲੱਗੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਵੇਸਵਾ ਸੱਦ ਲੀਤੀ ਵਿਚ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਨਾਰ ਕਰਾਨ ਲੱਗੇ ਆਏ ਭਗਤੀਏ ਭੰਡ ਤੇ ਡੂਮ ਕੰਜਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਗ ਸੁਨਾਨ ਲੱਗੇ ਆਏ ਨਕਲੀਏ ਨਕਲ ਵਖਾਵਟੇ ਨੂੰ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਲੋਕ ਹਸਾਨ ਲੱਗੇ ਕਈ ਤੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਜਲੂਸ ਯਾਰੋ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅੰਸ ਉਡਾਨ ਲੱਗੇ ਮਾਲਟ ਗੁੰਦ ਲਿਆਈ ਫੁੱਲਾਂ ਹਾਰ ਸੋਹਣੇ ਸੋਹਰੇ ਕੁੰਵਰ ਦੇ ਸੀਸ ਸੁਹਾਨ ਲੱਗੇ ਸੁੰਦਰ ਮੁਕਟ ਬਸੰਤ ਦੇ ਸੀਸ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਛਤਰ ਗੁਲਾਮ ਫਿਰਾਨ ਲੱਗੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ ਮਾਇਆ ਮੀਂਹ ਦੇ ਵਾਗ ਬਰਸਾਨ ਲੱਗੇ ਰਾਜੇ ਨਫਰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਸੇਵਾ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਕੁਲ ਕਮਾਨ ਲੱਗੇ ਦੱਲਤਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇਖੋ ਭਾਗ ਬਸੰਤ ਦੇ ਆਨ ਲੱਗੇ

ਅੰਜਨ

ਕਰਕੇ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਹਾਰ ਸਾਰਾ ਕਾਮ ਰੂਪ ਨੇ ਧੀ ਪਰਣਾਇ ਦਿਤੀ
ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਈ ਮਾਇਆ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ ਲੁਟਾਇ ਦਿਤੀ
ਕੀਤੇ ਸਗਨ ਵਿਹਾਰ ਕੁਲ ਗੀਤ ਸਾਰੀ ਰੋਟੀ ਜੰਵ ਨੂੰ ਸੱਦ ਖੁਲਾਇ ਦਿਤੀ
ਦੇ ਕੇ ਦਾਜ ਦਿਹਾਜ ਤਾਫ਼ੀਕ ਮੂਜਬ ਰਾਜੇ ਕੰਨਿਆ ਡੋਲੜੀ ਪਾਇ ਦਿਤੀ
ਮਿਲੀ ਰੋਇ ਕੇ ਅੰਗ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਲੀ ਪਾਇਕੇ ਜਗ ਸੁਨਾਇ ਦਿਤੀ
ਧੀਆਂ ਗਊਆਂ ਤੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਜੋਰ ਕੇਹਾ ਓਧਰ ਗਈ ਜਿਹਏ ਮਗਰ ਲਾਇ ਦਿਤੀ
ਰੱਬ ਭਾਗ ਲਾਵੇ ਮਾਏ ਮੇਰੀਏ ਨੀ ਮੇਰੇ ਚਿੰਤ ਦੀ ਆਸ ਪੁਜਾਇ ਦਿਤੀ
ਸੁਖੀ ਵਸੇ ਵੇ ਬਾਬਲਾ ਦੇਸ ਤੇਰਾ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਅਸੀਸ ਦੁਆਇ ਦਿਤੀ
ਕਾਮ ਰੂਪ ਨੇ ਜਾਇਕੇ ਆਪ ਹੱਥੀਂ ਚੰਦਰਬਦਨ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਇ ਦਿਤੀ
ਕਦੀ ਵਰ ਭੀ ਆਟ ਦੀਦਾਰ ਦੇਣਾ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਇ ਦਿਤੀ
ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਮਿਲ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਤਰਫ ਯਾਰੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਪ੍ਰਣਾਮ ਬੁਲਾਇ ਦਿਤੀ
ਦੇਲਤਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਰਾਧੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇ ਦਿਤੀ

ਅੱਗੇ ਹਾਲ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਕੂਚ ਹੋਣਾ ਔਰ ਰਾਣੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੀ ਅਕਲ
ਵੇਖ ਕੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਧਰਮ ਭਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਔਰ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਧੱਕਾ
ਦੇ ਕੇ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ

ਸਾਹੂਕਾਰ ਸੁਦਾਗਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਤੁਰਤ ਜਹਾਜ਼ ਰਵਾਨ ਲੋਕੋ
ਚੰਦਰਬਦਨ ਤੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇਂ ਲੱਗੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਲੰਘਾਨ ਲੋਕੋ
ਗੋਯਾ ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਨਾ ਮੂਲ ਸਮਾਨ ਲੋਕੋ
ਦੇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਸ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤ ਮਾਹ ਬਿਤੀਤ ਹੋ ਜਾਨ ਲੋਕੋ
ਸੱਤ ਮਾਹ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰੇ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਾਨ ਲੋਕੋ
ਅੱਸੀ ਕੋਸ ਆਹਾ ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਓਥੇ ਜਿਥੇ ਹੋ ਗਿਆ ਕੰਮ ਵੈਰਾਨ ਲੋਕੋ
ਹੋਣੀ ਵੇਰ ਬਸੰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਸਾਰਾ ਕਰਾ ਮੈਂ ਅਜ ਬਿਆਨ ਲੋਕੋ
ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬੇਟੀ ਕਾਮਰੂਪ ਸੰਦੀ ਲੱਗੀ ਕਰਨ ਕੇਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲੋਕੋ
ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਰਾਣੀ ਧੁਪੇ ਲਗ ਪਈ ਵਾਲ ਸੁਕਾਨ ਲੋਕੋ
ਰਾਣੀ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਗਿਆ ਧਿਆਨ ਲੋਕੋ
ਕਲੁਕਾਲ ਨੇ ਆਟ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਗ ਪਿਆ ਜੇ ਕਾਮ ਸੈਤਾਨ ਲੋਕੋ
ਸਕਲ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਲ ਸਭ ਗੁੰਮ ਹੋਈ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਹੋਇਆ ਬੇਈਮਾਨ ਲੋਕੋ
ਜਿੱਥੇ ਕਾਮ ਸੈਤਾਨ ਦਾ ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਓਥੇ ਰਹੇ ਨਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਲੋਕੋ
ਆਵੇ ਫੌਜ ਅਨੰਗ ਦੀ ਜੋਰ ਕਰਕੇ ਜਾਵੇ ਨੱਸ ਵਿਹਾਰ ਗਿਆਨ ਲੋਕੋ
ਦੇਸ ਕਾਮ ਨੇ ਮਾਰੇ ਨੇ ਸਿੱਧ ਆਲਮ ਜੇਹੜੇ ਅਕਲ ਦੇ ਕੋਟ ਸਦਾਨ ਲੋਕੋ

ਪਿੱਛੇ ਕਾਮ ਦੇ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਕੁਸਟ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਤਰਫ ਅਹੱਲਿਆ ਧਿਆਨ ਲੋਕੋ
 ਨਾਰਦਮੁਨੀ ਦੀ ਕਾਮ ਨੇ ਬੁਧ ਮਾਰੀ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਰਾਮਾਇਣ ਬਿਆਨ ਲੋਕੋ
 ਕਾਮਦੇਵ ਨੇ ਸ਼ਿਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆਰ ਕੀਤਾ ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਇਹ ਗੱਲ ਜਹਾਨ ਲੋਕੋ
 ਜਦੋਂ ਕਾਮ ਦਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜੋਸ਼ ਹੋਵੇ ਭੁੱਲ ਜਾਵਦਾ ਭਜਨ ਭਗਵਾਨ ਲੋਕੋ
 ਏਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ ਲੁੱਟਿਆ ਜਗ ਸਾਰਾ ਬਹੁਤਾ ਕਰਾਂ ਕੀ ਹੋਰ ਵਖਾਨ ਲੋਕੋ
 ਵਿਰਲੇ ਮਰਦ ਜੋ ਕਾਮ ਦੀ ਚੋਟ ਝਲਦੇ ਬੁਰੇ ਕਾਮ ਬਲਵਾਨ ਦੇ ਬਾਨ ਲੋਕੋ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਅਖਤਿਆਰ ਨਾਹੀਂ ਭਾਵੀ ਰੱਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬਲਵਾਨ ਲੋਕੋ
 ਏਸ ਕਾਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕ ਪਾਪੀ ਸਕੇ ਭਾਈਆਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾਨ ਲੋਕੋ
 ਕਈ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਘਿਨ ਪਰਦੇਸ ਨੂੰ ਜਾਨ ਲੋਕੋ
 ਕਈ ਚੂੜੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਕਰਮ ਕਰਦੇ ਧਰਮ ਕਰਮ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਗਵਾਨ ਲੋਕੋ
 ਕਈ ਪੁੱਤ ਕਪੂਤ ਬਦਕਾਰ ਜੇਹੜੇ ਪੈਲੇ ਜਾ ਜੁਲਾਹੀਆਂ ਦੇ ਖਾਨ ਲੋਕੋ
 ਕਈ ਜਾਂਵਦੇ ਵੇਸਵਾ ਕੰਜਰੀ ਦ ਦੰਲਤ ਬਾਪ ਦੀ ਮੁਫਤ ਲੁਟਾਨ ਲੋਕੋ
 ਕਾਮ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਬਦਨਾਮ ਹੁੰਦੇ ਇੱਜਤ ਖਾਕ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਾਨ ਲੋਕੋ
 ਏਸ ਕਾਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜੰਗ ਹੁੰਦੇ ਲੜਨ ਸੂਰਮੇ ਸਰੇ ਮੈਦਾਨ ਲੋਕੋ
 ਕਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੁਲਕ ਵਲਾਇਤਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ ਮਾਰ ਹੈਰਾਨ ਲੋਕੋ
 ਏਸ ਕਾਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਸਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਜਾਏਗੀ ਜਾਨ ਲੋਕੋ
 ਪਾਪੀ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬੈਠਾ ਲੱਗਾ ਨੇਹ ਦੀ ਤਰਫ ਤਕਾਨ ਲੋਕੋ
 ਆਠੇ ਜਾਮ ਉਹ ਰਾਣੀ ਦੀ ਤਰਫ ਦੇਖੇ ਲੱਗਾ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਅੱਖ ਬਚਾਨ ਲੋਕੋ
 ਜੇਹੜੇ ਮਰਦ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਬਦਨੀਤ ਹੋਵੇ ਕਰਦਾ ਲੱਖ ਫਰਬ ਤੂਫਾਨ ਲੋਕੋ
 ਅੰਪਰ ਦਾਅ ਬਹੁਤੇਰੜੇ ਲਾ ਚੁੱਕਾ ਕੋਈ ਚਲਦਾ ਜੋਰ ਨਾ ਤਾਨ ਲੋਕੋ
 ਆ ਕੇ ਕਾਮ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਾਤਾ ਵਿਚੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਪਰੇਸਾਨ ਲੋਕੋ
 ਅੰਪਰ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕੇਹੀ ਪਾਪੀ ਲੱਗਿਆ ਪਾਪ ਕਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਛੇਕੜ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਦੀ ਲੱਗਾ ਦੁਸ਼ਟ ਤਦਬੀਰ ਬਣਾਨ ਲੋਕੋ
 ਜ਼ਾਲਮ ਲੋਕ ਨਾ ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਖੌਫ ਖਾਦੇ ਜੇਹੜੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਲੋਕੋ
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਸਾਬ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਜੋ ਪਾਪ ਦੀ ਖਾਨ ਲੋਕੋ
 ਜਾ ਕੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸਿਖਰ ਜਹਾਜ਼ ਉਤੇ ਲੱਗਾ ਸਿੰਧ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦਿਖਾਣ ਲੋਕੋ
 ਅਚਨਚੇਤ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਧੱਕਾ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਸਿੰਧ ਤੂਫਾਨ ਲੋਕੋ
 ਗਿਰਦੇ ਸਾਰ ਬਸੰਤ ਗ਼ਰਕਾਬ ਹੋਇਆ ਲੱਗਾ ਪਤਾ ਨਾ ਨਾਮ ਨਿਸਾਨ ਲੋਕੋ
 ਜੇਹੜੇ ਵਕਤ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕੰਥ ਗਏ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਲੋਕੋ
 ਹੱਥੀ ਆਪਣੀ ਖ਼ੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਤੇ ਆਪੇ ਲੱਗ ਪਿਆ ਰੰਲਾ ਪਾਨ ਲੋਕੋ
 ਆਖੇ ਪੁੱਤਰ ਮੇਰਾ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗਾ ਦੁਸ਼ਟ ਲੱਗਿਆ ਰੋਨ ਕੁਰਲਾਨ ਲੋਕੋ
 ਕਰਦਾ ਮਕਰ ਫ਼ਰੋਬ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਪੀ ਲਗਾ ਰਾਣੀ ਦਾ ਚਿਤ ਪ੍ਰਚਾਨ ਲੋਕੋ

ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇਖੋ ਹਏ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਲੋਕੋ

ਵਾਕ ਚੰਦਰਬਦਨ ਕਾ

ਚੰਦਰਬਦਨ ਨੇ ਸੁਣੀ ਜਾਂ ਗੱਲ ਇਤਨੀ ਆਂਸੂ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਭੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ
ਪੱਟੇ ਵਾਲ ਤੇ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਤ ਪਾੜੇ ਖੁਸ਼ੀ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਅਸ਼ਰਤਾ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ
ਲੱਗੀ ਮੌਤ ਦੀ ਚੋਟ ਵਦਾਨ ਵਾਂਗੂੰ ਸੁੱਤੀ ਪਈਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈਆਂ
ਨੈਣੀਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵਦਾ ਰੋਦੜੀ ਨੂੰ ਚਸ਼ਮਾ ਸ਼ਮੂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੋ ਗੁੱਲ ਗਈਆਂ
ਗਸ਼ੀ ਖਾਇਕੇ ਡਿੱਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਥਿ੍ਹੋ ਕਾਨੀਆ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਛੁੱਲ ਗਈਆਂ
ਅਤਰ ਭਿੰਨੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰੇਸ਼ਮ ਵਿਚ ਖਾਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਰੁਲ ਗਈਆਂ
ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਧਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਧੜੀਆਂ ਦਗੇ ਫਰੇਬ ਤੇ ਤੁਲ ਗਈਆਂ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਮੌਤ ਅੰਧੇਰੀਆਂ ਝੁਲ ਗਈਆ

ਅੰਜਨ

ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫਿਰ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਹੋਸ ਆਈ ਹਾਏ ਹਾਏ ਕਰਦੇ ਕੁਰਲਾਨ ਲੱਗੀ
ਵੰਡਾਂ ਭੰਨੀਆਂ ਹਾਰ ਹੰਭੇਲ ਤੋੜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਸੰਦਲਾ ਪਿੱਟਨਾ ਪਾਨ ਲੱਗੀ
ਦਿੜੀ ਲਾਹ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਨੱਥ ਯਾਰੋ ਭਰ ਭਰ ਮੁੱਠੀਆ ਖਾਕ ਸਿਰ ਪਾਟ ਲੱਗੀ
ਜੇਹੜੇ ਵਕਤ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਓਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਪਛੋਤਾਨ ਲੱਗੀ
ਆਖੇ ਹਾਏ ਰੱਬਾ ਕੇਹੜੀ ਵਲ ਜਾਵਾ ਰੋਦੇ ਰੋਦੇ ਕੇ ਨੈਣ ਵਹਾਨ ਲੱਗੀ
ਖੁਲ੍ਹੇ ਜੰਦਰੇ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਕਤੇ ਓਸੇ ਕੰਜੀ ਗਿਆਨ ਵੰਗਾਗ ਦੀ ਆਨ ਲੱਗੀ
ਸਾਰੇ ਚੀਰ ਫੜ ਕੇ ਲੀਰੇ ਲੀਰੇ ਕੀਤੇ ਪਿੱਟ ਪਿੱਟ ਕੇ ਹਾਲ ਵੰਜਾਨ ਲੱਗੀ
ਮਾਰੇ ਸੀਸ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਜਿੰਦ ਆਪਣੀ ਆਪ ਗਵਾਨ ਲੱਗੀ
ਰਹੀ ਹੋਸ ਨਾ ਸੁਧ ਸੰਭਾਲ ਕੋਈ ਰਾਣੀ ਗਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਗਸ਼ ਖਾਨ ਲੱਗੀ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਦ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੀ ਜਾਨ ਭੀ ਜਾਟ ਲੱਗੀ

ਵਾਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਕਾ

ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਰਾਣੀ ਦਾ ਹਾਲ ਡਿੱਠਾ ਵਿਚੋ ਵਿਚ ਪਾਪੀ ਪਛੋਤਾਨ ਲੱਗਾ
ਜਾ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਰਾਣੀ ਦੀ ਬਾਂਹ ਪਕੜੀ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਨ ਲੱਗਾ
ਕਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣਤ ਬਟਾਨ ਲੱਗਾ
ਆਖੇ ਰਾਣੀਏ ਸਬਰ ਤੇ ਸੁਕਰ ਕਰ ਤੂੰ ਗੱਲਾਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਮਾਨ ਲੱਗਾ
ਛੇਕੜ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਨੇ ਖਾਕ ਹੋਣਾ ਤੈਨੂੰ ਕੂੜ ਦਾ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨ ਲੱਗਾ
ਅੰਸਾ ਕੌਣ ਜੋ ਅਮਰ ਹੋ ਜੰਗ ਉਤੇ ਵੇਖੋ ਉਲਟ ਗਿਆਨ ਸੁਟਾਨ ਲੱਗਾ
ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਦੀ ਦੱਸ ਪਰਵਾਹ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਕਿਉਂ ਹੋਨ ਹੈਰਾਨ ਲੱਗਾ

ਅੱਗੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜੇ ਆਨ ਰੱਖੇ ਹਾਰ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਗਲ ਪਾਨ ਲੱਗਾ
 ਕੋਲ ਆਣ ਰੱਖੀ ਪੋਟੀ ਗਹਿਣਿਆ ਦੀ ਦੇਖੋ ਲੋਭ ਦੇ ਵਿਚ ਲੁਭਾਨ ਲੱਗਾ
 ਰਾਣੀ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਮੂੰਹ ਕੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੜ ਕੇ ਪੱਲੂ ਲਾਰਨ ਲੱਗਾ
 ਪਾਪੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਗਾਲ ਬੈਠਾ ਨਾਲੇ ਓਸਦਾ ਧਰਮ ਗਵਾਨ ਲੱਗਾ
 ਅੱਗੇ ਦੁੱਖਾ ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਚੂਰ ਕੀਤਾ ਦੁੱਖੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁਖਾਨ ਲੱਗਾ
 ਪਹਿਲੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕਟਾਰ ਲਾ ਕੇ ਚੁਟਕਾ ਲੂਣ ਦਾ ਉਪਰੋ ਲਾਨ ਲੱਗਾ
 ਰਾਣੀ ਬੋਲਦੀ ਨਹੀਂ ਜਬਾਨ ਵਿਚੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਲਾਨ ਲੱਗਾ
 ਸੀਸਾ ਚੂਰ ਹੋਇਆ, ਉਸਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਦੇਖੋ ਪਾਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਨ ਲੱਗਾ
 ਹਾਡੀ ਕਾਠ ਦੀ ਚਾੜ੍ਹਦਾ ਅੱਗ ਉਤੇ ਸੂਈ ਸੰਘ ਦੇ ਵਿਚ ਖੁਭਾਨ ਲੱਗਾ
 ਆ ਕੇ ਹੋਟੀ ਨੇ ਦੁਸਟ ਦੀ ਬੁਧ ਮਾਰੀ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਜਹਿਰ ਨੂੰ ਖਾਨ ਲੱਗਾ
 ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਦੇਵਣ ਪਾਪੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਡੁਬਾਨ ਲੱਗਾ
 ਜਦੋਂ ਵੇਖਿਆ ਰਾਣੀ ਨਾ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਛੇਕੜ ਜੋਰ ਕਰਕੇ ਹੱਥ ਪਾਨ ਲੱਗਾ
 ਦੋਲਤਰਾਮ ਉਸ ਦੁਸਟ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾਹੀਂ ਕਾਲ ਬਲੀ ਦੇ ਕਰਮ ਕਰਾਨ ਲੱਗਾ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਦਾ ਦਿਲ ਦੇ ਨਾਲ

ਰਾਣੀ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਇਥੇ ਚੱਲਣਾ ਜੋਰ ਨਾ ਤਾਨ ਮੇਰਾ
 ਨਾਲੇ ਸਮਝ ਗਈ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਪਿਛੇ ਇਸਨੇ ਮਾਰਿਆ ਪਤੀ ਭਗਵਾਨ ਮੇਰਾ
 ਪਾਪੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਗਾਲ ਬੈਠਾ ਨਾਲੇ ਲੱਗਿਆ ਧਰਮ ਗਵਾਨ ਮੇਰਾ
 ਕੋਈ ਅਕਲ ਦਾ ਢੰਗ ਲਗਾ ਦੇਖਾ ਰੱਖੇ ਰੱਥ ਜੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਮੇਰਾ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਏਸ ਜੀਣ ਤੋਂ ਮਰਣ ਚੰਗੇ, ਜੇਕਰ ਹੋ ਗਿਆ ਧਰਮ ਨੁਕਸਾਨ ਮੇਰਾ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ ਭਗਵਾਨ ਅੱਗੇ ਰੱਬਾ ਰੱਖ ਲੈ ਧਰਮ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦਾ
 ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਸਾਈਆਂ ਏਥੇ ਕੰਟ ਬੋਲੀ ਅਸਾਂ ਆਜ਼ਜਾਂ ਦਰਦ ਰਵਾਣਿਆਂ ਦਾ
 ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਪਾਪ ਭਾਰੀ ਪਾਇਆ ਫਲ ਮੈਂ ਕਰਮ ਕਮਾਣਿਆਂ ਦਾ
 ਦਾਣਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੂਲ ਨਾ ਹੱਥ ਆਇਆ ਖੇਤ ਬੀਜ ਕੇ ਭੁੰਨਿਆ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ
 ਇਕੋ ਫਜ਼ਲ ਤੇਰਾ ਰੱਬਾ ਲੋਤਨੀ ਹਾ ਤੂੰ ਹੋ ਵਾਰਸ, ਕੁਲ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦਾ
 ਦੋਲਤਰਾਮ ਦਾ ਰੱਖ ਲੈ ਧਰਮ ਰਾਮਾ ਮਾਈ ਬਾਪ ਤੂੰ ਅਸਾਂ ਇਵਾਣਿਆਂ ਦਾ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਸਾਹੂਕਾਰ ਅੱਗੇ ਰਾਣੀ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਮੇਰਾ ਮੰਨ ਤੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਸਾਈ
 ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ ਨਾਲੇ ਮੁਝ ਕਾ ਧਰਮ ਨਾ ਗਾਲ ਸਾਈ

ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਦਿਲ ਆਪਣੇ ਧੀਰ ਰੱਖੋ ਕਰੋ ਛੱਤਰੀ ਬੰਸ ਦੀ ਚਾਲ ਸਾਈਂ
 ਕਰ ਕੇ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਹਾਰ ਸਾਰਾ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾ ਤੁੱਧ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਈਂ
 ਅੰਪਰ ਹੋਰ ਭੀ ਇਕ ਦਲੀਲ ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰੇ ਜੇ ਰੱਬ ਦਿਆਲ ਸਾਈਂ
 ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕਰੋ ਇਕਰਾਰ ਮੈਥੋ ਜੇਕਰ ਚਾਂਹਵਦੇ ਤੁਸੀਂ ਵਸਾਲ ਸਾਈਂ
 ਜੇਕਰ ਬਰਸ ਅੰਦਰ ਮਿਲੇ ਪਤੀ ਮੇਰਾ ਤਾ ਮੈਂ ਹੋਵਸਾ ਉਸਦੀ ਜਾਲ ਸਾਈਂ
 ਸੇਲ ਕਰੇ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਮੇਰਾ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਉਸ ਦਾ ਧਨ ਮਾਲ ਜਾਈਂ
 ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਕਰੋ ਪੂਰਾ ਸਭੋ ਹੋਵਸੀ ਕੰਮ ਸੁਖਾਲ ਸਾਈਂ
 ਤੈਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਆਖਨੀ ਹਾਂ ਕੰਨ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰੋ ਖਿਆਲ ਸਾਈਂ
 ਦੌਲਤਰਾਮ ਜੇ ਜ਼ੋਰ ਅਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਸੇ ਮਾਰਾ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਛਾਲ ਸਾਈਂ

ਵਾਕ ਸਾਹੁਕਾਰ ਕਾ

ਸਾਹੁਕਾਰ ਨੇ ਗੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਰਾਣੀ ਮਰਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋਈ
 ਮੋਏ ਹੋਏ ਬਸੰਤ ਨੇ ਆਵਣਾ ਕੀ ਇਹੋ ਦੁਸ਼ਟ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ
 ਇਸ ਨੇ ਨੱਸ ਮੈਥੋ ਕਿੱਥੋ ਜਾਵਣਾ ਹੈ ਆਖਰਕਾਰ ਮੇਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਹੋਈ
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਸੀ ਜਦੋਂ ਚਿੱਤ ਤੇ ਗਮੀ ਨਿਵਾਰ ਹੋਈ
 ਘਰੀਂ ਚਲ ਕੇ ਏਸ ਨੂੰ ਕਰਾਂ ਕਾਬੂ ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਪਾਰ ਹੋਈ
 ਹੋਣੀ ਆਣ ਕੇ ਸੀਸ ਤੇ ਹੋਈ ਵਾਰਦ ਸਾਰੀ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ ਫਰਾਰ ਹੋਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਉਸ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾਹੀਂ ਹੋਈ ਆਣ ਕੇ ਸੀਸ ਅਸਵਾਰ ਹੋਈ

ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਅੱਗੋਂ ਸੁਣੋ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਯਾਰੋ ਕਿੱਸਾ ਨਵਾ ਮੈਂ ਅਜ ਉਚਾਰਿਆ ਈ
 ਉਸ ਵਕਤ ਆਹਾ ਵੇਲਾ ਸੰਧਿਆ ਦਾ ਧੱਕਾ ਜਦੋਂ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਈ
 ਡਿਗਦੇ ਸਾਰ ਬਸੰਤ ਨੇ ਵਿਚ ਸਾਗਰ ਮੂੰਹੋ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁਕਾਰਿਆ ਈ
 ਲਈ ਸਾਰ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਵਕਤ ਉਸੇ ਜਦੋਂ ਕੁੰਵਰ ਨੇ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰਿਆ ਈ
 ਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਾ ਖਵਾਜੇ ਖਿਜ਼ਰ ਨੂੰ ਰੱਬ ਲਲਕਾਰਿਆ ਈ
 ਉਸੇ ਵਕਤ ਆਇਆ ਖਵਾਜਾ ਖਿਜ਼ਰ ਯਾਰੋ ਉਸਨੇ ਮੱਛ ਦਾ ਰੂਪ ਚਾ ਧਾਰਿਆ ਈ
 ਓਸੇ ਮੱਛ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਆਪਣੀ ਕੰਡ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਈ
 ਹੋਇਆ ਕੁੰਵਰ ਅਸਵਾਰ ਉਸ ਮੱਛ ਉੱਤੇ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਈ
 ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਉਸ ਮੱਛ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਤਾਈਂ ਪੱਤਣ ਮਿਸਰ ਦੇ ਜਾਇ ਉਤਾਰਿਆ ਈ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਬੇੜਾ ਨੂਰ ਦੇ ਵਾਂਗਰਾਂ ਤਾਰਿਆ ਈ
 ਕੀਤੀ ਰੱਖਿਆ ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਵਾਰੂੰ ਸੰਕਟ ਕੁੰਵਰ ਦਾ ਕੁਲ ਚਾ ਟਾਰਿਆ ਈ
 ਦੌਲਤਰਾਮ ਇਸ ਹਰੀ ਦੀ ਕਰੀ ਭਗਤੀ ਦੱਸੋ ਕੰਣ ਨਾ ਹਰੀ ਨੇ ਤਾਰਿਆ ਈ

ਕਿਵੇਂ ਉਸਤਤੀ ਕਰਾ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਮੈਂ ਲੀਲਾ ਰਾਮ ਦੀ ਬੜੀ ਬੇਅੰਤ ਲੋਕੋ
 ਮੋਏ ਹੋਏ ਨੂੰ ਫੇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਲੋਕੋ
 ਕੁੰਵਰ ਰੱਖਿਆ ਸਿੰਧ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਨੀਰ ਦਾ ਕੁਝ ਨ ਅੰਤ ਲੋਕੋ
 ਮਾਇਆ ਰਾਮ ਦੀ ਮਹਾਂ ਅਪਾਰ ਹੈ ਜੀ ਭੰਤ ਪਾਵਦੇ ਵੇਦ ਨ ਸੰਤ ਲੋਕੋ
 ਆਪਣਾ ਭੇਤ ਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਵਦਾ ਹੈ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨ ਅਨੰਤ ਲੋਕੋ
 ਸਭੇ ਆਸਰੇ ਓਸ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਹੈ ਚਾਰੇ ਖਾਣਿਆਂ ਦੇ ਜੀਆ ਜੰਤ ਲੋਕੋ
 ਛੱਡੋ ਏਸ ਜਹਾਨ ਦੇ ਧੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੂੜਾ ਜੰਗ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਤੰਤ ਲੋਕੋ
 ਦੱਲਤਰਾਮ ਉਸ ਰਾਮ ਦੀ ਕਰੋ ਭਗਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਤਾਰਿਆ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਲੋਕੋ

ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਘਾਟ ਮਿਸਰ ਦਾ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਮਾਰੀ ਮੱਛ ਦੇ ਉੱਪਰੋਂ ਛਾਲ ਯਾਰੋ
 ਓਸ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਵੱਡਾ ਆਹਾ ਹੋਇਆ ਗੋਤਿਆ ਨਾਲ ਨਿਛਾਲ ਯਾਰੋ
 ਕੁੰਵਰ ਗੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਬਿਹਾਲ ਹੋਇਆ ਰਹੀ ਹੋਸ ਨ ਸੁੱਧ ਸੰਭਾਲ ਯਾਰੋ
 ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੀ ਸੋਮਦੱਤ ਮਾਲੀ ਆਇਆ ਦਿਸ਼ਾ ਜੰਗਲ ਪ੍ਰਾਤਾਕਾਲ ਯਾਰੋ
 ਓਸਨੇ ਪਕੜ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਬਾਂਹ ਤਾਈਂ ਲਿਆ ਪਾਣੀਉਂ ਬਹਾਰ ਨਿਕਾਲ ਯਾਰੋ
 ਮਾਲੀ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ ਡਿੱਠਾ ਕੁੰਵਰ ਦਾ ਜਦੋਂ ਜਮਾਲ ਯਾਰੋ
 ਘਰੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਉਲਾਦ ਹੁੰਦੀ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲ ਯਾਰੋ
 ਮਾਲੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਘਰ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ
 ਮਾਲਟ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਹੋਈ ਚਿਤ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਹਾਲ ਯਾਰੋ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਖਭੇ ਹੋ ਗਏ ਕੰਮ ਸੁਖਾਲ ਯਾਰੋ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਮਾਰੇ ਰੱਖੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਿਆਲ ਯਾਰੋ

ਵਾਕ ਮਾਲਟ ਕਾ

ਮਾਲਟ ਪੁੱਛਦੀ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਕੋਲੋਂ ਕੇਹੜੇ ਸਹਿਰ ਤੂੰ ਜੰਮਿਆ ਜਾਇਆ ਵੇ
 ਕੀ ਹੈ ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਮਾਈ ਬਾਪ ਸੰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੋਇਆ ਛੱਡ ਕੇ ਧਾਇਆ ਵੇ
 ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਤੇ ਜਾਤ ਵੀ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਰ ਸਾਡੇ ਖੰਡਾ ਆਇਆ ਵੇ
 ਐਸਾ ਕੌਣ ਪਾਪੀ ਜ਼ਾਲਮ ਰਿਪੂ ਤੇਰਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੰਧ ਏ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾਇਆ ਵੇ
 ਤੇਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹਾਲ ਜਵਾਲ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਨੰਤਰਾ ਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਵੇ
 ਕਿਵੇਂ ਜੀਵਦੀ ਹੋਵਸੀ ਮਾਂ ਤੇਰੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮ ਪਾਇਆ ਵੇ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਸੱਚੇ ਸਚ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਭਾਣਾ ਰੱਬ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਾਇਆ ਵੇ

ਵਾਕ ਮਾਲਟ ਕਾ

ਮਾਲਟ ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਆਖੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਾਲ ਮੈਂ ਕੁਲ ਸੁਨਾਵਨਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵਰਤਿਆ ਬੀਤਿਆ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਾਰਾ ਖੋਹਲ ਕੇ ਭੇਤ ਜਤਾਵਨਾ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਨਾ ਖੋਹਲਣਾ ਭੇਤ ਮੇਰਾ ਇਹੋ ਧਰਮ ਮੈਂ ਤੁਸਾਂ ਤੇ ਚਾਹਵਨਾ ਹਾਂ ਕੋਤਵਾਲ ਜ਼ਾਲਮ ਏਥੇ ਰਿਪੂ ਮੇਰਾ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਖੰਫ ਮੈਂ ਖਾਵਨਾ ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਚੂਰ ਕੀਤਾ ਲੁਕ ਲੁਕ ਕੇ ਵਕਤ ਲੰਘਾਵਨਾ ਹਾਂ ਮਤਾਂ ਹੋਰ ਨਾ ਪਵੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮੈਨੂੰ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਭੇਤ ਲੁਕਾਵਨਾ ਹਾਂ ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕਸ਼ਟ ਮਾਈ ਤੇਰਾ ਆਸਰਾ ਪਿਆ ਤਕਾਵਨਾ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਾਸ ਨਾ ਗੱਲ ਆਖੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਧਰਮ ਦੀ ਬਾਤ ਅਲਾਵਨਾ ਹਾਂ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਜੋ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਮੈਂ ਅਜ ਬਤਾਵਨਾ ਹਾਂ

ਵਾਕ ਮਾਲਟ ਕਾ

ਮਾਲਟ ਆਖਦੀ ਧਰਮ ਦਾ ਵਾਕ ਹੋਇਆ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਨਾ ਗੱਲ ਸੁਨਾਵਸਾ ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਤੀਕ ਲੱਗੇ ਮੇਰੀ ਵਾਹ ਬੱਚਾ ਤੇਰਾ ਭੇਤ ਤਮਾਮ ਲੁਕਾਵਸਾ ਮੈਂ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੈਂ ਤੂੰ ਸੁਖਨ ਆਖ ਕੇ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾਵਸਾਂ ਮੈਂ ਜਿਚਰ ਚਿੱਤ ਚਾਹੇ ਰਹੇ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਵਾਗੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਟਹਿਲ ਕਰਾਵਸਾਂ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰੇ ਗੁਜਰਾਨ ਬੇਟਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਵਸਾਂ ਮੈਂ ਅੰਪਰ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਬਤਲਾ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਦਗਾ ਕਮਾਵਸਾਂ ਮੈਂ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਕਸਮ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਸੁੱਖ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਲੰਘਾਵਸਾ ਮੈਂ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਲੈ ਕੇ ਧਰਮ ਮਾਲੀ ਮਾਲਟ ਕੋਲੋ ਪਿਛਲਾ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਬਤਾਇ ਦਿਤਾ ਅਲਫ ਯੇ ਤੀਕਰ ਜਿਵੇਂ ਬੀਤਿਆ ਸੀ ਸਾਰਾ ਖੋਹਲ ਕੇ ਹਾਲ ਸੁਨਾਇ ਦਿਤਾ ਆਇ ਅੰਤ ਤੋੜੀ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਕਿਹਾ ਮਾਲਟ ਸੁਣਦਿਆਂ ਨੀਰ ਵਹਾਇ ਦਿਤਾ ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਕਿਹਾ ਅਫਸੋਸ ਮਾਈ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਿਟਾਇ ਦਿਤਾ ਕਰਮ ਆਪਣਾ ਆਪਣੇ ਪੇਸ ਆਵੇ ਏਹੋ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਫੁਰਮਾਇ ਦਿਤਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਕੀ ਦੇਵਣਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਕਰਮ ਨੇ ਵਾਇਦਾ ਪਾਇ ਦਿਤਾ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁੱਖ ਕੱਟ ਕੇ ਸੁਖ ਵਿਖਾਇ ਦਿਤਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਨਾ ਖੋਹਲਣਾ ਭੇਤ ਮੇਰਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇ ਦਿਤਾ ਕੀਤੀ ਤੁਸਾ ਦੀ ਮੂਲ ਨਾ ਭੁੱਲਸਾਂ ਮੈਂ ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਸਬੰਧ ਬਣਾਇ ਦਿਤਾ ਦੋਲਤਰਾਮ ਮੈਂ ਮਿਲਾਂਗਾ ਰੂਪ ਤਾਈ ਜੇਕਰ ਮੇਲ ਭਗਵਾਨ ਕਰਾਇ ਦਿਤਾ

ਵਾਕ ਮਾਲਟ ਕਾ

ਮਾਲਟ ਆਖਦੀ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਹੁਣ ਸਾਹ ਨੂੰ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਆਂ ਮੈਂ
ਜੇਹੜੇ ਤੌਰ ਹੋਵੇ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਰਾਜੀ ਓਸੇ ਤੌਰ ਦੀ ਬਣਤ ਬਣਾ ਦਿਆਂ ਮੈਂ
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਾਂ ਮੈਂ ਹਾਲ ਤੇਰਾ ਤੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਪੂਜਾ ਦਿਆਂ ਮੈਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿਆਂ ਮੈਂ
ਦੌਲਤਰਾਮ ਜੇਕਰ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇ ਤੇਰਾ ਅਜ ਹੀ ਮੇਲ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂ ਮੈਂ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਦੋਵੇ ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਤੂੰ ਰਖ ਅਰਮਾਨ ਮਾਈ
ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਭੀ ਏਥੇ ਆਵਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਛੱਡਿਆ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਮਾਈ
ਪੰਜ ਸੱਤ ਦਸ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਹੈ ਰੱਖੋ ਨਿੱਤ ਜਗਜ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮਾਈ
ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰੀਏ ਹੱਥੋ ਹੋਵਦਾ ਕੁਝ ਨੁਕਸਾਨ ਮਾਈ
ਸੱਤ ਬਰਸ ਗੁਜ਼ਰੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਮਾਈ
ਪਿੱਛੋ ਦੱਸ ਏਥੇ ਮੇਰਾ ਕੰਟ ਬੇਲੀ ਜੇਕਰ ਰੂਪ ਨਾ ਕਰੇ ਪਛਾਣ ਮਾਈ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਉਹ ਮਿਲੇਗਾ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇਗਾ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਮਾਈ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਾ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਏਧਰ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਘਰ ਮਾਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਲੰਘਾਨ ਲੱਗਾ
ਗਏ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸੁਖਾ ਦੀ ਆਸ ਹੋਈ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰ ਬਜਾਨ ਲੱਗਾ
ਆਸ ਜੀਵੇ ਤੇ ਮਰੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਆਸ਼ਾ ਰੱਖ ਕੇ ਨਾਮ ਧਿਆਨ ਲੱਗਾ
ਇਕੋ ਰਾਣੀ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਖੰਫ ਆਹਾ ਉਹ ਭੀ ਰੱਬ ਉੱਤੇ ਗੱਲ ਪਾਨ ਲੱਗਾ
ਦੌਲਤਰਾਮ ਸਭ ਫਿਕਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਇੱਕੋ ਗੀਤ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗਾਨ ਲੱਗਾ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਕਾ

ਓਧਰ ਹਾਲ ਸੁਣੇ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦਾ ਜੀ ਜੇਹੜੀ ਕੁੰਜ ਵਾਗੂੰ ਕੁਰਲਾਵਦੀ ਏ
ਨਾਲ ਭੁੱਖ ਦੇ ਹਾਲ ਜ਼ਵਾਲ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਪੀਵਦੀ ਨਾ ਅੰਨ ਖਾਂਵਦੀ ਏ
ਦਿਨ ਬੀਤਦਾ ਹੈ ਨਾਲ ਹੱਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਨ ਵਿਹਾਂਵਦੀ ਏ
ਅੰਪਰ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਵੱਸ ਯਾਰੋ ਬਿਰਹੋ ਛੁਰੀ ਕਲੋਜਤਾ ਘਾਂਵਦੀ ਏ
ਜਿਸਨੂੰ ਪੀੜ ਹੋਵੇ ਸੋਈ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਗਵਾਵਦੀ ਏ
ਕੰਹਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਚੰਦਰੀ ਵੱਸਵਾ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸਿੰਗਾਰ ਲਗਾਂਵਦੀ ਏ
ਭਾਰੀ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦੇ ਭਰਤੇ ਵਾਲੜੀ ਨੂੰ ਜੇਹੜੀ ਧਰਮ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਰਖਾਂਵਦੀ ਏ
ਪਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰ ਗਏ ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਨੀਂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਂਵਦੀ ਏ

ਦਮੋ ਦਮ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਇਕ ਦਮ ਨਾ ਮੂਲ ਭੁਲਾਂਵਦੀ ਦੇ
 ਮੇਰੇ ਕੰਤ ਦੀ ਰੱਖ ਲਈ ਜਾਨ ਰੱਬਾ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਂਵਦੀ ਦੇ
 ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਦੁੱਖ ਹਰਨ ਤੂੰ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਓਟ ਹਰਿ ਜੀ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦੇ
 ਰੋਮ ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਲਦਾਰ ਹੋਇਆ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਚਿੰਤ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦੀ ਦੇ
 ਦੋਲਤਰਾਮ ਉਚਾਰਦੀ ਵਾਰ ਸੱਤੇ ਬੈਠੀ ਵੈਨ ਬਸੰਤ ਦੇ ਪਾਂਵਦੀ ਦੇ

ਵਾਰ ਸੱਤ ਜ਼ਬਾਨੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੀ

ਸੋਮਵਾਰ

ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੋਮ ਨਾ ਚਿੰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਆਵੇ ਪਾਵਾਂ ਵੈਨ ਅਤੇ ਭਿੰਨੋ ਨੈਨ ਮੇਰੇ
 ਬੈਠੀ ਰੋਵਣੀ ਹਾਂ ਲੇਖ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਜੇ ਸੁੰਵੇ ਵੈਣ ਮੇਰੇ
 ਪੀਆ ਬਾਝ ਮੈ ਪਈ ਬੇਹਾਲ ਹੋ ਕੇ ਪੀਆ ਨਾਲ ਗਏ ਸੁੱਖ ਚੈਨ ਮੇਰੇ
 ਕਿਸ ਨੂੰ ਫੋਲ ਕੇ ਦਿਲ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਾਂ ਕੋਈ ਕੋਲ ਨਾਹੀਂ ਭਾਈ ਭੈਨ ਮੇਰੇ
 ਛੱਡ ਗਿਆ ਤੂੰ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਏਥੇ ਕੰਨ ਪੀਆ ਸਾਕ ਸੈਨ ਮੇਰੇ
 ਨਾ ਮੈਂ ਅਗੁਾਂ ਜੋਗੀ ਨਾ ਮੈਂ ਪਿਛਾਂ ਜੋਗੀ ਹੋਏ ਕੰਮ ਉਲਟੇ ਅੰਨ ਐਨ ਮੇਰੇ
 ਜੈਨਬ ਰੋਵਦੀ ਮੁਝ ਬਦਬਖਤ ਪਿੱਛੇ ਲੱਦ ਗਏ ਨੇ ਹਸਨ ਹੁਸੈਨ ਮੇਰੇ
 ਵਿਚ ਲੰਕਾ ਦੇ ਰੋਵਦੀ ਜਨਕ ਜਾਈ ਕਦੋਂ ਸੁੱਧ ਆ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਲੈਨ ਮੇਰੇ
 ਸੱਭੇ ਸਾਕ ਜਹਾਨ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਏ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਏ ਇਕ ਨਾਰਾਇਨ ਮੇਰੇ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਅਹਿਵਾਲ ਮੇਰਾ ਜਿਸ ਤੋਰ ਗੁਜ਼ਰੇ ਦਿਨ ਰੈਨ ਮੇਰੇ

ਮੰਗਲਵਾਰ

ਮੰਗਲ ਮੋਤ ਤੇਰੀ ਮੇਰੇ ਸੱਜਣਾ ਵੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀਮੀਏਂ ਵਾਂਗਰਾਂ ਕੁੱਟ ਗਈ
 ਤੇਰੀ ਜਾਨ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਈ ਮੇਰੀ ਨੱਥ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਟੁੱਟ ਗਈ
 ਧਾੜ ਮੋਤ ਦੀ ਆ ਗਈ ਜੋਰ ਕਰਕੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਹਦਿਆਂ ਮੁਝ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਗਈ
 ਤੈਸਾ ਮੋਤ ਦਾ ਹੋਣੀ ਨੇ ਦਸਤ ਫੜਿਆ ਤੈਨੂੰ ਵਾਂਗ ਤਰਖਾਣ ਦੇ ਚੁੱਟ ਗਈ
 ਮੇਰੇ ਵੇਖਦੇ ਵੇਖਦੇ ਜਾਨੀਆਂ ਵੇ ਤੇਰੀ ਜੱਗ ਤੋਂ ਚੋਗ ਨਖੁੱਟ ਗਈ
 ਦੇਵਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਕੀ ਚੰਦਰੀ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਸੁੱਟ ਗਈ
 ਵਾਰ ਪੁੱਛਿਆ ਨਾ ਹੋਣੀ ਚੰਦਰੀ ਨੇ ਰੇਖ ਮੱਥੜੇ ਦੀ ਅਜ ਛੁੱਟ ਗਈ
 ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਸ਼ਾਮਾ ਸਦ ਮਾਰਦੀ ਰਾਧਕਾਂ ਚੁੱਟ ਗਈ
 ਆਈ ਅਜ਼ਲ ਅੰਧਰੜੀ ਕੰਤ ਉੱਤੇ ਡੋਰੀ ਰੂਹ ਪਤੰਗ ਦੀ ਛੁੱਟ ਗਈ
 ਦੋਲਤਰਾਮ ਬੀਜੇ ਵੱਟੇ ਧਰਮ ਦੇ ਮੈਂ ਪਾਪਨ ਮੋਤ ਅੰਗੂਰੀਆਂ ਪੁੱਟ ਗਈ

ਬੁਧਵਾਰ

ਚੜ੍ਹਦੇ ਬੁੱਧ ਨਾ ਸੁੱਧ ਸੰਭਾਲ ਕੋਈ ਹੋਈ ਫਿਰਾਂ ਮੈਂ ਵਾਂਗ ਸੋਦਾਈਆਂ ਵੇ

ਤੇਰੇ ਹਿਜ਼ਰ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਬਾਨ ਸੀਨੋ ਇਕੋ ਲਖਤ ਮੈਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾਈਆਂ ਵੇ
ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਸੁੱਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕੱਟੇ ਕੋਈ ਵਕਤ ਕਵੇਲੜੇ ਵਿਆਹੀਆ ਵੇ
ਪਾਵਾ ਅੰਸੀਆ ਕਾਗ ਉਡਾਵਨੀ ਹਾਂ ਫੇਰਾ ਪਾ ਤੱਤੀ ਦਿਆ ਸਾਈਆਂ ਵੇ
ਜੰਕਰ ਜੀਵਣਾ ਹੈਂ ਕਿਤੇ ਵਲ ਸਾਈਆਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਦੇਹ ਦਿਖਾਈਆਂ ਵੇ
ਅੰਠ ਜਾਮ ਨਾ ਨੀਂਦ ਆਰਾਮ ਆਵੇ ਬਿਰਹੋ ਅੱਗ ਨੇ ਫੂਕ ਜਲਾਈਆਂ ਵੇ
ਜਦੋ ਸੋਜ ਸੁੰਝੀ ਰਾਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਪੀੜਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਤਦੋ ਸਵਾਈਆਂ ਵੇ
ਸੱਚ ਆਖਦੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਲੋਕੋ ਲਿਖੀਆ ਕਿਸੇ ਨਾ ਮੂਲ ਮਟਾਈਆਂ ਵੇ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਅਜ ਮਲੁਮ ਹੋਇਆ ਖਜਰ ਧਾਰ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਜੁਦਾਈਆਂ ਵੇ

ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੀਰ ਸਰੀਰ ਬੇਧੀਰ ਹੋਇਆ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਹੋਈ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਪੀਆ
ਮਾਹੀ ਬਾਝ ਦਿਲ ਤਤਫਦਾ ਵਾਂਗ ਮਾਹੀ ਤੇਰੇ ਹਿਜ਼ਰ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਜਾਲ ਪੀਆ
ਸੁੱਖਾ ਵਾਸਤੇ ਵਣਜ ਵਿਹਾੜਿਆ ਸੀ ਦੁੱਖਾ ਦਿਤੀਆਂ ਹੁੰਡੀਆ ਗਾਲ ਪੀਆ
ਜੋਹੜੀ ਗੱਲ ਪਿਛੇ ਮਾਈ ਵਰਜਦੀ ਸੀ ਸੋਈ ਆਣ ਵਰਤੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੀਆ
ਤੁਖਮ ਨਾਸ ਹੋਵੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਸੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਸਾਂ ਵਿਛੋੜ ਨਿਹਾਲ ਪੀਆ
ਸਿਰ ਸਿਰ ਲਾ ਬਾਜ਼ੀ ਤੱਤੀ ਖੇਡ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਤਿੰਨ ਕਾਣੇ ਮੇਰੀ ਚਾਲ ਪੀਆ
ਪਾਸਾ ਕਰਮ ਦਾ ਆਣ ਕੇ ਪਿਆ ਪੁੱਠਾ ਗੋਟੀ ਸੁੱਖਾ ਦੀ ਲੈ ਗਿਆ ਕਾਲ ਪੀਆ
ਇਕ ਦਮ ਨਾ ਭੁੱਲਦਾ ਤੱਤਤੀ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਖਿਆਲ ਪੀਆ ਤੇਰਾ ਖਿਆਲ ਪੀਆ
ਜੰਕਰ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਤੇਰੀ ਲੋਥ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਾ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਛਾਲ ਪੀਆ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਦੁਸਮਨਾ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਜਾੜੀ ਹੋਈ ਅਜ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੀਆ

ਸੁਕਰਵਾਰ

ਸੁਕਰ ਸਾਸ ਆਏ ਮੇਰੇ ਲਥਾਂ ਉੱਤੇ ਮਿਲੀ ਆਣ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੀ ਆਣ ਮੈਨੂੰ
ਹੋਰ ਜੋਰ ਨਾ ਮੂਲ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦਾ ਤੇਰਾ ਤਾਨ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਤਾਨ ਮੈਨੂੰ
ਹੋਈ ਅਜ ਬਹਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਾਲੀ ਬੀਆਬਾਨ ਮੈਨੂੰ ਬੀਆਬਾਨ ਮੈਨੂੰ
ਉਦੇ ਆਣ ਹੋਇਆ ਅਜ ਜਗ ਉੱਤੇ ਦੁੱਖ ਭਾਨ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਭਾਨ ਮੈਨੂੰ
ਲੰਗਾ ਆਣ ਕਲੋਜੜੇ ਵਿਚ ਕਾਰੀ ਬਿਰਹੋ ਬਾਨ ਮੈਨੂੰ ਖਿਰਹੋ ਬਾਨ ਮੈਨੂੰ
ਵਿਛੋੜ ਜਾਨ ਤੇਰਾ ਕਾਲੇ ਨਾਗ ਵਾਂਗੂੰ ਆਵੇ ਖਾਨ ਮੈਨੂੰ ਆਵੇ ਖਾਨ ਮੈਨੂੰ
ਅਜ ਜ਼ਹਿਰ ਸਮਾਨ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਮੈਨੂੰ
ਤੇਰੇ ਬਾਜ਼ ਦਿਸੇ ਸਾਰਾ ਜੰਗ ਵੇਰੀ ਤੇਰਾ ਸਾਨ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਸਾਨ ਮੈਨੂੰ
ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੀਦ ਵਾਲਾ ਦੇਈਂ ਦਾਨ ਮੈਨੂੰ ਦੇਈਂ ਦਾਨ ਮੈਨੂੰ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਮੈਂ ਮੋਈ ਗਾਂ ਬਾਝ ਤੇਰੇ ਬਖਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਨ ਮੈਨੂੰ

ਸ਼ਨੀਵਾਰ

ਸ਼ਨੀ ਸ਼ਾਂਤ ਨਾ ਆਂਵਦੀ ਪਲਕ ਮੈਂਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦਾਹ ਕਲੋਜੜੇ ਲਾ ਗਿਆ ਤੂੰ
 ਹੋਸੀ ਜੀਂਦਿਆਂ ਫੇਰ ਨਾ ਮੇਲ ਤੇਰਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਪਾ ਗਿਆ ਤੂੰ
 ਬੈਠੀ ਵਾਂਗ ਚਕੋਰ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਕਰਦੀ ਮੁੱਖ ਚੰਦ ਦੇ ਵਾਂਗ ਛਿਪਾ ਗਿਆ ਤੂੰ
 ਪੀਆ ਦੱਸ ਮੈਂਨੂੰ ਏਥੇ ਕੌਣ ਦਰਦੀ ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਕਿਸ ਹੱਥ ਫੜਾ ਗਿਆ ਤੂੰ
 ਦੱਖਾਂ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਮੈਂ ਰਾਹ ਤੇਰਾ ਹਾਇ ਸਜਣਾਂ ਵੇ ਕੇਹੜੇ ਦਾ ਗਿਆ ਤੂੰ
 ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਜਾਨ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਜਾਨੀ ਵੇ ਜਾਨੀਆ ਘਾ ਗਿਆ ਤੂੰ
 ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਢੂੰਢਾਂ ਤੈਂਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ ਵੇ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਿਸਾਨ ਨਾ ਲਾ ਗਿਆ ਤੂੰ
 ਮੁੜ ਕੇ ਲਈ ਨਾ ਸੁਧ ਸੰਭਾਲ ਕੋਈ ਦੱਲਤ ਹੱਕ ਦੀ ਮੁਫਤ ਲੁਟਾ ਗਿਆ ਤੂੰ
 ਮਾਰੀ ਹਿਜਰ ਦੀ ਸਾਂਗ ਬੇਦਰਦ ਹੋ ਕੇ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਮੈਂਨੂੰ ਤਤਫਾ ਗਿਆ ਤੂੰ
 ਦੱਲਤਰਾਮ ਫਿਰਾਕ ਦੀ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਮੈਂਨੂੰ ਵਾਂਗ ਬਰੂਦ ਜਲਾ ਗਿਆ ਤੂੰ

ਅੰਤਵਾਰ

ਚੜ੍ਹਦੇ ਅੰਤ ਨਾ ਆਂਵਦੀ ਮੌਤ ਮੈਂਨੂੰ ਹੋਈਆ ਹੱਡੀਆ ਭੁੱਜ ਮਨੂਰ ਵਾਗੂੰ
 ਇਕ ਪਲਕ ਨਾ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਸਾਹ ਆਵੇ ਹੋਇਆ ਜੀਵਣਾ ਜਹਿਰ ਕਚੂਰ ਵਾਗੂੰ
 ਮੁੜ ਕੇ ਗੱਲ ਨ ਕੀਤੀਓ ਮੂਲ ਕੋਈ ਛੱਡ ਗਿਆ ਤੂੰ ਬੇੜੀ ਦੇ ਪੂਰ ਵਾਗੂੰ
 ਵੇ ਮੈਂ ਲੁੱਟ ਲਈ ਲੁੱਟ ਲਈ ਲੁੱਟ ਲਈ ਵੇ ਮੈਂ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਧਾੜ ਕਸੂਰ ਵਾਗੂੰ
 ਹੋਇਆ ਰੰਗ ਵਸਾਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਖੱਟਾ ਜੇਹੜਾ ਮੁੱਖ ਸੀ ਚੰਦ ਦੇ ਨੂਰ ਵਾਗੂੰ
 ਹੋਈ ਵਾਂਗ ਕਮਾਨ ਦੇ ਕੁਬੜੀ ਮੈਂ ਮੇਰਾ ਕੱਦ ਸੀ ਸਰੂ ਖਜੂਰ ਵਾਗੂੰ
 ਜੇਹੜੇ ਬਾਲ ਆਹੇ ਲੱਛੇ ਰੋਸਮਾ ਦੇ ਹੋਇਆ ਸੀਸ ਘਲੋਟੇ ਦੇ ਘੂਰ ਵਾਗੂੰ
 ਕਲੀਆ ਵਾਂਗ ਕੁਰਮ ਕੇ ਸੁੱਕ ਗਏ ਵੇ ਜੇਹੜੇ ਹੇਠ ਸਨ ਮਿਸਲ ਅੰਗੂਰ ਵਾਗੂੰ
 ਕੇਹੜਾ ਕੇਹੜਾ ਮੈਂ ਫੋਲਕੇ ਦੁੱਖ ਦੱਸਾ ਹੋਇਆ ਜਿਗਰ ਮੇਰਾ ਸੀਸੇ ਚੂਰ ਵਾਗੂੰ

ਰੋਦੀ ਪਿੱਟਦੀ ਨੂੰ ਸੱਤ ਰੋਜ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹੋਈ ਸੋਗ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨ ਰਾਣੀ
 ਅਚਨਚੇਤ ਯਾਰੇ ਉਸਦੀ ਅੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਨੀਦ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਰਾਣੀ
 ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਨੇ ਆਣ ਕਹਿਆ ਸਾਈ ਰੱਖ ਲਈ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਰਾਣੀ
 ਬੇੜੇ ਨੂਰ ਦੇ ਵਾਂਗਰਾ ਤਾਰਿਆ ਮੈਂ ਮੰਬੇ ਰੱਬ ਹੋਇਆ ਮਿਹਰਬਾਨ ਰਾਣੀ
 ਮਿਸਰ ਸਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਣ ਪਹੁੰਚਾ ਕੀਤਾ ਰੱਬ ਨੇ ਕੰਮ ਆਸਾਨ ਰਾਣੀ
 ਮੇਰੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਜੇਕਰ ਚਾਹ ਤੈਂਨੂੰ ਮਿਲੀਂ ਮਿਸਰ ਅੰਦਰ ਮੈਂਨੂੰ ਆਨ ਰਾਣੀ
 ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਜਨਮ ਨਾ ਆਵਣਾ ਈਂ ਰੱਖ ਲਈਂ ਤੂੰ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਰਾਣੀ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਮੇਲ ਹੋਸੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇਗਾ ਸੀ ਭਗਵਾਨ ਰਾਣੀ

ਹਾਲ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਖੁਲ੍ਹੀ ਅੱਖ ਬਸੰਤ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਭਰ ਭਰ ਨੈਣ ਦੋਵੇਂ ਰਾਣੀ ਰੋਣ ਲੱਗੀ
 ਛਮਾਛਮ ਜਾਵੇ ਪਾਣੀ ਅੱਖੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲ ਹੁੰਝੂਆ ਦੇ ਹੱਥ ਧੋਨ ਲੱਗੀ
 ਕਿੱਥੇ ਨੱਸ ਗਇਓਂ ਮੇਰਿਆ ਸੱਜਣਾ ਵੇ ਪਿੱਟ ਪਿੱਟ ਕੇ ਬਦਨ ਨੂੰ ਖੋਨੂ ਲੱਗੀ
 ਪੀਆ ਪੀਆ ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰਦੀ ਏ ਫੜ ਫੜ ਵਾਲ ਸਿਰ ਦੇ ਯਾਰੇ ਖੋਨੂ ਲੱਗੀ
 ਬੰਤੋ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਿਜਰ ਦਰਿਆ ਅੰਦਰ ਧੱਕੇ ਆਹੀ ਦੇ ਮਾਰ ਡਬੋਨ ਲੱਗੀ
 ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਕੇਹੜੇ ਮਿਲਿਆ ਤਦੋਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੋਨ ਲੱਗੀ
 ਆਓ ਜਾਨੀਆ ਵੇ ਗਲ ਲਾ ਮੈਨੂੰ ਗ਼ਸ਼ੀ ਖਾਇ ਕੇ ਡਿੱਗੀ ਖਲੋਨ ਲੱਗੀ
 ਰਾਣੀ ਗ਼ਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਗ਼ਸ ਖਾਂਵਦੀ ਏ ਛੁਰੀ ਹਿਜਰ ਦੀ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਕੋਨੂ ਲੱਗੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾਹੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਜ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਹੋਨ ਲੱਗੀ

ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਆ ਕੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਲਗਾਵਟਾ ਅਰ ਮਾਲੀ ਨੇ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇਣੀ

ਰਾਣੀ ਰੋਵਦੀ ਖ਼ੂਨ ਉਛਾਲ ਦਿਲ ਦਾ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਓ ਨੇ
 ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਅੱਠਵੇਂ ਰੋਜ਼ ਆ ਕੇ ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਹਜ ਲਗਾਇਓ ਨੇ
 ਮਾਲੀ ਜਾਇ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਓਸੇ ਵਕਤ ਪੈਰਾਮ ਬਨਾਇਓ ਨੇ
 ਸੁਟੀ ਗਲ ਜਹਾਜ਼ ਬਸੰਤ ਵਾਲੀ ਸੱਚੇ ਹੱਥ ਦਾ ਸੁਕਰ ਬਜਾਇਓ ਨੇ
 ਲੱਖ ਲੱਖ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਹਰਿ ਨਾਮ ਧਿਆਇਓ ਨੇ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਮਾਲਟ ਤਾਈਂ ਆਖਦਾ ਏ ਮਾਈ ਹੱਥ ਸਬੱਬ ਬਨਾਇਓ ਨੇ
 ਵੇਲਾ ਅਜ ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਸਾਰਨੇ ਦਾ ਹੱਥ ਜੋ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਧਾਇਓ ਨੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਹੋਵਸੀ ਮੇਲ ਮੇਰਾ ਜੇਕਰ ਹੱਥ ਨੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਓ ਨੇ

ਵਾਕ ਮਾਲਟ ਕਾ

ਮਾਲਟ ਆਖਦੀ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਜੋ ਕਹੇ ਸੋ ਕਰਾ ਤਦਬੀਰ ਬੱਚਾ
 ਬਾਦਸਾਹ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਤੂੰ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅਕਲ ਦੀ ਕੱਢ ਨਜੀਰ ਬੱਚਾ
 ਕੇਹੜੇ ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਦੱਸ ਤਦਬੀਰ ਅਕਸੀਰ ਬੱਚਾ
 ਜੇ ਕੁਛ ਕਹੇ ਮੰਨਜੂਰ ਹੈ ਸੀਸ ਉਤੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਤੇਰੀ ਦਮਨਗੀਰ ਬੱਚਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕਰਾਵਸਾਂ ਮੇਲ ਤੇਰਾ ਕਰੇ ਫਜਲ ਜੇ ਹੱਥ ਕਬੀਰ ਬੱਚਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਦੋਵੇਂ ਮੂੰਹ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆ ਮਾਈ
 ਸਭੇ ਕੰਮ ਅਖਤਿਆਰ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਹੈ ਏਖੇ ਅਕਲ ਸੰਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਮਾਈ

ਲੈ ਕੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਦਸਤ ਉਤੇ ਅੱਗੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਜਾ ਟਿਕਾ ਮਾਈ
ਗੱਲਾਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਨਰਮ ਗੁਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰਾ ਭੇਤ ਤੂੰ ਓਸ ਦਾ ਪਾ ਮਾਈ
ਨੇਕ ਨੀਤ ਜੇਕਰ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਮੈਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦੇਈਂ ਬਤਾ ਮਾਈ
ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਗਾਲ ਬੈਠੀ ਤਾਂ ਭੀ ਕਰੀਂ ਨਾ ਕੁਝ ਲੁਕਾ ਮਾਈ
ਭੈੜਾ ਕਰਮ ਜੇ ਓਸ ਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਦਈਂ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਮਾਈ
ਭੈੜੀ ਨਾਰ ਦੀ ਮੁਝ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਾਹੀਂ ਉਸਦਾ ਖਿਆਲ ਤੂੰ ਦਈਂ ਭੁਲਾ ਮਾਈ
ਜੱਤ ਸੱਤ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਕਾਇਮ ਦਿਸੇ ਕਰੀਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਫੇਰ ਉਪਾ ਮਾਈ
ਜੇਹੜੇ ਤੌਰ ਮੇਰਾ ਉਸ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਵੇ ਉਹ ਭੀ ਤੁੱਧ ਨੂੰ ਦਿਆਂ ਜਤਾ ਮਾਈ
ਕਲੀ ਬੈਠ ਕੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕੰਨ ਅੰਦਰ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਤੂੰ ਦਈਂ ਸਮਝਾ ਮਾਈ
ਮੇਰੇ ਹਿਜਰ ਦਾ ਜੇਕਰਾਂ ਦੁਖ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਧੀਰ ਤੂੰ ਦਈਂ ਧਰਾ ਮਾਈ
ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਾਹਰ ਤੂੰ ਕੁਲ ਅਹਿਵਾਲ ਮੇਰਾ ਉਸਦੇ ਸੋਗ ਨੂੰ ਦਈਂ ਮਿਟਾ ਮਾਈ
ਮੇਰੀ ਤਰਫ ਜੇਕਰ ਉਸਦਾ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ ਲਵਾਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਡੱਲ ਬਣਾ ਮਾਈ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਸੁਨੋਹੜਾ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਤੂੰ ਪਰਤ ਲਿਆ ਮਾਈ

ਜਾਵਣਾ ਮਾਲਣ ਦਾ ਪਾਸ ਰਾਣੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੇ

ਮਾਲਣ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਓਸੇ ਵਕਤ ਹੀ ਉਠ ਸਿਧਾਂਵਦੀ ਦੇ
ਲੈ ਕੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਦਸਤ ਉਤੇ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਜਾਵਦੀ ਦੇ
ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨ ਜੋ ਕਰੇ ਕਿਰਪਾ ਝਰੰਬਾਰ ਹਰਿਨਾਮ ਪਿਵਾਂਵਦੀ ਦੇ
ਚਾਲੇ ਚਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੀ ਜਾ ਕੇ ਕਦਮ ਜਗਜ ਤੇ ਪਾਂਵਦੀ ਦੇ
ਰਾਣੀ ਰੋਦੀ ਸੀ ਜ਼ਾਰੋਜ਼ਾਰ ਬੈਠੀ ਮਾਲਣ ਜਾਇ ਕੇ ਫੁੱਲ ਵਖਾਂਵਦੀ ਦੇ
ਡਾਲੀ ਫੁੱਲਾ ਦੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਰੱਖ ਅੱਗੇ ਮੂੰਹੋ ਦੁਆ ਅਸੀਸ ਸੁਨਾਂਵਦੀ ਦੇ
ਪਾ ਲੈ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਸੁਹਾਗਣੇ ਨੀ ਮਿੱਠੀ ਜੀਭ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਲਾਂਵਦੀ ਦੇ
ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ ਇਨਾਮ ਤੂੰ ਭਾਗ ਭਰੀਏ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਅਲਾਵਦੀ ਦੇ
ਵਾਰ ਵਾਰ ਸੁਹਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦੀ ਜਲੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਪਈ ਜਲਾਂਵਦੀ ਦੇ
ਦੇਲਤ ਰਾਮ ਅੱਗੇ ਚੰਦਰਬਦਨ ਰਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਨੈਣ ਜਵਾਬ ਸੁਨਾਂਵਦੀ ਦੇ

ਵਾਕ ਚੰਦਰਬਦਨ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਰੋਇ ਕੇ ਮਾਲਣ ਨੂੰ ਆਖਦੀ ਏ ਮੈਨੂੰ ਫੁੱਲਾ ਦੀ ਨਹੀਂ ਦਰਕਾਰ ਮਾਈ
ਪਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੇ ਹੋਵਦੇ ਸੀਸ ਉਤੇ ਸੋਈ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਮਾਈ
ਖੋਟੇ ਲੇਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੁਰੇ ਹੋਵਣ ਪਾਵਣ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਮਾਈ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਮੇਰਾ ਮੇਰੇ ਲੱਦ ਗਏ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਹਾਰ ਮਾਈ
ਮੈਨੂੰ ਅੰਸ ਅਸਰਤ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੌਏ ਡੁੱਬ ਤੇ ਸਿੰਧ ਦੀ ਧਾਰ ਮਾਈ

ਅੱਠ ਰੋਜ਼ ਗੁਜਰੇ ਪੀਆ ਵਿਛੜੇ ਨੂੰ ਮੈਂਨੂੰ ਬੀਤਦਾ ਕਹਿਰ ਕਹਾਰ ਮਾਈ
 ਖਾਣਾ ਪੀਵਣਾ ਕੁਲ ਹਰਾਮ ਹੋਇਆ ਬੈਠੀ ਰੋਵਦੀ ਹਾ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਮਾਈ
 ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਸਕੰਜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਆਈ ਤੈਂਨੂੰ ਸੁੱਝਦਾ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਮਾਈ
 ਪਈ ਉੱਪਰੋ ਉੱਪਰੋ ਬੋਲਦੀ ਹਾਂ ਖਾਲੀ ਅੰਦਰੋ ਜਿਵੇਂ ਸਤਾਰ ਮਾਈ
 ਆਵੇ ਪਲਕ ਨਾ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਮੈਂਨੂੰ ਹੋਇਆ ਜੀ ਬੰਬੂਲ ਦੀ ਖਾਰ ਮਾਈ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਭਾਈ ਸੱਜਨ ਕੋਲ ਨਾਹੀਂ ਜਿਸਦੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਇਜ਼ਹਾਰ ਮਾਈ
 ਸੀਸ ਵੇਚ ਕੇ ਸਿਆਮ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਜਾਨੋ ਮਾਰ ਮਾਈ
 ਬੂਟਾ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਿਆ ਜੋਰਦ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਪਾਪੀਆ ਜੜ੍ਹੋ ਉਖਾੜ ਮਾਈ
 ਅਜੇ ਜੀਵਦਾ ਚਿਤ ਨੂੰ ਭਾਸਦਾ ਦੇ ਮੇਰਾ ਟੁੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰ ਮਾਈ
 ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਰਾਤੀਂ ਮੈਂਨੂੰ ਆਟ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀਦਾਰ ਮਾਈ
 ਬਾਵਾਂ ਅੰਗ ਤੇ ਅੱਖ ਫਰੱਕਦੀਏ ਅੱਗੇ ਜਾਣਦਾ ਖੇਲ ਕਰਤਾਰ ਮਾਈ
 ਪੀਆ ਜੀਵਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਸੀ ਇਹ ਭੀ ਉਠਦੀ ਮਨੋ ਵਿਚਾਰ ਮਾਈ
 ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਪਤੀ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇ ਦੇਵਾ ਜਾਨ ਤੇ ਜਿੰਦਜੀ ਵਾਰ ਮਾਈ
 ਪੀਆ ਨਾਲ ਨਾ ਚੰਦਰੀ ਡੁੱਬ ਮੋਈ ਮੇਰੇ ਜੀਵਣੇ ਨੂੰ ਧਿਰਕਾਰ ਮਾਈ
 ਲੱਖ ਲਾਹਨਤਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜੀਵਣੇ ਨੂੰ ਏਸ ਜੀਣ ਨਾਲੋ ਮਰਨਾਂ ਸਾਰ ਮਾਈ
 ਹੁੰਦਾ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮਲੂਮ ਪੀਆ ਸੁਪਨੇ ਪਾ ਲਈ ਮੋਹ ਦੀ ਤਾਰ ਮਾਈ
 ਕੋਈ ਖਬਰ ਜੇ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਆਟ ਦੇਵੇ ਗਹਿਣੇ ਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕੁਲ ਉਤਾਰ ਪਾਈ
 ਵੇਲਾ ਅਜ ਹੈ ਪੀਆ ਦੇ ਮਿਲਣ ਸੰਦਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਜੇ ਰੱਬ ਦਾਤਾਰ ਮਾਈ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਜੇ ਪਤੀ ਨਾ ਅਜ ਮਿਲਿਆ ਮਰਸਾ ਮਾਰ ਕੇ ਜਿਗਰ ਕਟਾਰ ਮਾਈ

ਵਾਕ ਮਾਲਟ ਕਾ

ਮਾਲਟ ਹਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਚੰਦਰਬਦਨ ਸੰਦਾ ਆਪਣੇ ਚਿੱ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ
 ਜਤ ਸਤ ਜਾਂ ਰਾਣੀ ਦਾ ਕਾਇਮ ਡਿੱਠਾ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਕੇ ਚਾਰ ਹੋਈ
 ਮਾਲਟ ਆਖਦੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕੰਨ ਅੰਦਰ ਤੇਰੀ ਰਾਣੀਏ ਗੱਲ ਆਸਾਨ ਹੋਈ
 ਲਾ ਲੈ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਤੂੰ ਬੀਬੀਏ ਨੀ ਤੇਥੇ ਮੇਹਰ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਆਨ ਹੋਈ
 ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਝੁੱਗੀ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਅਵਾਦਾਨ ਹੋਈ
 ਬੂਟੀ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪਾਪੀਆਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ ਰੱਬ ਮੇਹਰ ਕੀਤੀ ਸਵਾਧਾਨ ਹੋਈ
 ਤੇਰਾ ਪਤੀ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਈ
 ਮੇਰੇ ਘਰੀਂ ਬੈਠਾ ਤੇਰਾ ਕੰਤ ਰਾਣੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਸਰਗਰਦਾਨ ਹੋਈ
 ਓਸੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਨੇ ਘੱਲੀਆਂ ਮੈਂ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਝ ਤੂੰ ਬੇ ਅਰਮਾਨ ਹੋਈ
 ਓਧਰ ਪਤੀ ਤੇਰਾ ਮਹਾਂ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਏਧਰ ਤੰਗ ਰਾਣੀ ਤੇਰੀ ਜਾਨ ਹੋਈ
 ਜਿਵੇਂ ਰਾਮ ਤੇ ਸੀਤਾ ਦਾ ਮੇਲ ਆਹਾ ਪ੍ਰੀਤ ਦੁਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹੋਈ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਤੁਸਾਡੜਾ ਜਨਮ ਰਾਣੀ ਨੀਂ ਮੈਂ ਦੇਖ ਕੇ ਧਰਮ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਈ
 ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਲਿਓ ਈ ਨੇਕੀ ਤੁੱਧ ਦੀ ਵਿਚ ਜਗਾਨ ਹੋਈ
 ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਸੁਨੇਹੜਾ ਦੇਹ ਮੈਨੂੰ ਦੇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰ ਆਨ ਹੋਈ
 ਦੌਲਤਰਾਮ ਅਫਸੋਸ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿਲ ਤੇ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਸੋਗ ਦੇ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤਾਨ ਹੋਈ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਮਾਲਟ ਕੂੜ ਬੋਲੋ ਮੈਨੂੰ ਆਂਵਦਾ ਨਹੀ ਇਤਬਾਰ ਮਾਈ
 ਪੀਆ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਡੁੱਬ ਮੋਇਆ ਜਿਥੇ ਨੀਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ਮਾਈ
 ਲੱਖਾਂ ਜੀਵ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮੱਛ ਕੱਛ ਤੇ ਸੱਪ ਸੰਸਾਰ ਮਾਈ
 ਕੋਈ ਢੰਗ ਨਾ ਪੀਆ ਦੇ ਜੀਵਣੇ ਦਾ ਲੱਗੇ ਕਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰੋ ਪਾਰ ਮਾਈ
 ਅੱਡੇ ਭਾਗ ਕਿੱਥੋ ਮੇਰੇ ਚੰਦਰੀ ਦੇ ਹੋਵੇ ਪਤੀ ਦਾ ਫੇਰ ਦੀਦਾਰ ਮਾਈ
 ਵਿਛੜ ਗਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਮੋਏ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮਾਈ
 ਦੇਵਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਕੀ ਤੱਤੜੀ ਮੈਂ ਦਿਤੀ ਭਾਗ-ਨਸੀਬ ਨੇ ਹਾਰ ਮਾਈ
 ਕੂੜ ਬੋਲਣਾ ਕੰਮ ਹੈ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਮੇਥੇ ਧਰਮ ਦਾ ਕਰੀ ਇਜਹਾਰ ਮਾਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੋ ਪੀਆ ਨੂੰ ਮੇਲ ਦੇਵ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਉਸ ਤੋ ਬਲਿਹਾਰ ਮਾਈ

ਵਾਕ ਮਾਲਟ ਕਾ

ਮਾਲਟ ਕਹੇ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਕਸਮ ਮੈਨੂੰ ਤੁੱਥੇ ਧਰਮ ਦਾ ਕਰਾ ਬਿਆਨ ਰਾਣੀ
 ਕੂੜਾ ਵਾਕ ਨਾ ਮੁੱਖ ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਨੀ ਪੋਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਰਾਣੀ
 ਕੋਹੜਾ ਮਾਰ ਸਕੇ ਉਸ ਮਰਦ ਤਾਈ ਜਿਸ ਤੇ ਰੱਬ ਹੋਵੇ ਮੇਹਰਬਾਨ ਰਾਣੀ
 ਤੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆਂ ਸੱਤ ਰੋਜ਼ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਆਨ ਰਾਣੀ
 ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਨ ਭਾਵਦੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਆਠੇ ਜਾਮ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਧਿਆਨ ਰਾਣੀ
 ਕਦੀ ਹੋਸ ਕੇ ਮੁੱਖੇ ਨਾ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਾਣੀ
 ਜਿਵੇਂ ਤੁੱਧ ਦਾ ਹਾਲ ਜੁਵਾਲ ਹੋਇਆ ਤਿਵੇਂ ਓਸ ਦਾ ਹਾਲ ਵੰਗਾਨ ਰਾਣੀ
 ਹੋਸੀ ਰੰਗ ਕਸੁੰਭੜੇ ਵਾਗ ਉਸ ਦਾ ਹੋਇਆ ਪੀਲੜਾ ਹਲਦ ਸਮਾਨ ਰਾਣੀ
 ਤੇਨੂੰ ਪਲਕ ਨਾ ਮਨੋ ਵਿਸਾਰਦਾ ਏ ਹੋਇਆ ਹਾਲ ਚਕੋਰ ਦੀ ਸਾਨ ਰਾਣੀ
 ਕੋਈ ਅਰਜ਼ ਸੁਨੇਹੜਾ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਦਿਆ ਮੇ ਪਤਾ ਨਿਸਾਨ ਰਾਣੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕਰਵਾਵਸਾਂ ਮੇਲ ਤੇਰਾ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਰਾਣੀ

ਖਤ ਲਿਖਣਾ ਰਾਣੀ ਨੇ ਬਸੰਤ ਦੀ ਤਰਫ

ਅੱਵਲ ਬੰਦਨਾ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਤਾਈਂ ਪਿਛੇ ਲਿਖਾਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਇਜਹਾਰ ਪੀਆ
 ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਪਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਮੈਨੂੰ ਹੋਈ ਇਕ ਤੇ ਫੁੱਲ ਕੇ ਚਾਰ ਪੀਆ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਤਾਰ ਤਾਈਂ ਸਾਂਝ ਰੱਖ ਲਈ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਪੀਆ
 ਅੱਠ ਰੋਜ਼ ਹੋਏ ਤੰਨੂੰ ਵਿਛੁੜੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਭਾ ਦਾ ਪਿਆ ਅੰਧਾਰ ਪੀਆ
 ਖਾਣਾ ਪਹਿਨਣਾ ਕੁਲ ਹਰਾਮ ਹੋਇਆ ਹੋਈ ਨਾਮ ਦੇ ਫਕਤ ਅਧਾਰ ਪੀਆ
 ਆਵੇ ਪਲਕ ਨਾ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਮੈਨੂੰ ਹੋਇਆ ਜੀਨ ਮੇਰਾ ਸੁੰਬਰ ਖਾਰ ਪੀਆ
 ਸਾਬਣ ਵਾਗ ਮੇਰਾ ਜਿਗਰ ਚਾਕ ਹੋਇਆ ਤੇਰੇ ਹਿਜਰ ਦੀ ਚੀਰ ਗਈ ਤਾਰ ਪੀਆ
 ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਜਹਾਨ ਉਜਾੜ ਦਿਸੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅੰਸ਼ ਬਹਾਰ ਪੀਆ
 ਦਮ ਦਮ ਦੇ ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਤੇਰਾ ਬੈਠੀ ਰੋਵਨੀ ਹਾਂ ਜਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਪੀਆ
 ਇਕ ਪਲਕ ਨਾ ਭੁੱਲਦਾ ਤੱਤੜੀ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਪੀਆ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਪੀਆ
 ਰਤੀ ਰੱਤ ਨਾ ਲੱਭਦੀ ਵਿਚ ਜੁੱਸੇ ਹੋਈਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਕਾਠ ਕਵਾੜ ਪੀਆ
 ਪਏ ਦੁੱਖ ਉਤੇ ਦੁੱਖ ਆਣ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਮੈ ਕਰਾ ਪੁਕਾਰ ਪੀਆ
 ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਸੁਟਿਆ ਤੇ ਦਿਤਾ ਦੁੱਖ ਵੇਰੀ ਸਾਹੁਕਾਰ ਪੀਆ
 ਦਿਸਨੇ ਕਸਰ ਨਾ ਰੱਖ ਲਈ ਡੋਪਟੇ ਦੀ ਮੇਰਾ ਰਖਿਆ ਧਰਮ ਕਰਤਾਰ ਪੀਆ
 ਕੇਹੜਾ ਕੇਹੜਾ ਮੈਂ ਫੋਲ ਕੇ ਹਾਲ ਦੱਸਾ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ਪੀਆ
 ਅੱਠ ਰੋਜ਼ ਗੁਜਰੇ ਮੈਨੂੰ ਤੜਫਦੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਜੀਵਣਾ ਬੜਾ ਲਾਚਾਰ ਪੀਆ
 ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਆਈ ਹੁਣ ਲਭਾਂ ਉਤ ਲਈ ਆਣ ਨਿਮਾਣੀ ਦੀ ਸਾਰ ਪੀਆ
 ਦੱਲਤਰਾਮ ਬਲਿਹਾਰ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਵਾ ਅੰਗੁਣਹਾਰ ਨੂੰ ਦੇਹ ਦੀਦਾਰ ਪੀਆ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਕਾ

ਖਤ ਲਿਖ ਕੇ ਮਾਲਣ ਦੇ ਹੱਥ ਦਿਤਾ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਪਕੜਾ ਦੇਈ
 ਮੇਰੀ ਵਲੋ ਪੰਰਾ ਉਤੇ ਸੀਸ ਰਖੀ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਅਸੀਸ ਦੁਆ ਦੇਈ
 ਜਿਵੇਂ ਹਾਲ ਮੇਰਾ ਅੱਖੀ ਵਖਨੀ ੬ ਤਿਵੇਂ ਕੁਲ ਅਹਿਵਾਲ ਸਮਝਾ ਦੇਈ
 ਲਵੇ ਝੱਬ ਨਿਮਾਣੀ ਦੀ ਸਾਰ ਆ ਕੇ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਦੇਈ
 ਜੇਹੜੇ ਤੇਰੇ ਪੀਆ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ ਦਵ ਉਸ ਤੇਰੇ ਦੇ ਬਣਤ ਸਣਾ ਦੇਈ
 ਗਹਿਣੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿਆ ਤੰਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਤੂੰ ਦਰਸ ਕਰਵਾ ਦੇਈ
 ਗਲ ਪੱਲੜਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਘਾਹ ਲ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੁਲ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਵਾ ਦੇਈ
 ਤੇਥੇ ਜਾਨ ਸੱਦਕੜੇ ਮਾਲਣ ਨੀ ਇਕ ਵਾਰ ਤੂੰ ਪਤੀ ਮਿਲਾ ਦੇਈ
 ਦਰਸਨ ਪਤੀ ਦਾ ਆਕਿਰਯਾਤ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਵਾ ਦੇਈ
 ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੈਂ ਰਹਾ ਗੁਲਾਮ ਤੇਰੀ ਮੇਰੇ ਸੀਸ ਅਠਾਨ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਈ
 ਤੇਰਾ ਵਿਚ ਦਰਗਾਹ ਦ ਭਲਾ ਹੋਸੀ ਮੈਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਪਾ ਦੇਈ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਸੁਨਹੜਾ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਛੁੜੀ ਨਾਲ ਤੂੰ ਪਰਤ ਕੇ ਆ ਦੇਈ

ਮਾਲਟ ਨੇ ਬਸੰਤ ਪਾਸ ਖਤ ਲੈ ਕੇ ਆਵਟਾ ਅੰਰ ਰਾਣੀ ਦਾ ਹਾਲ ਦਸਣਾ ਮਾਲਟ ਲੈਂਦਿਆਂ ਖਤ ਰਵਾਨ ਹੋਈ ਮੁਤ ਕੇ ਪਾਸ ਬਸੰਤ ਦੇ ਆਂਵਦੀ ਦੇ ਖਤ ਆਟ ਬਸੰਤ ਦੇ ਹੱਥ ਦਿਤਾ ਭਰ ਕੇ ਨੈਣ ਜਵਾਬ ਸੁਣਾਂਵਦੀ ਏ ਤੇਰੀ ਨਾਰ ਦਾ ਕਹਾਂ ਕੀ ਹਾਲ ਬੱਚਾ ਬੈਠੀ ਕੁੰਜ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁਰਲਾਂਵਦੀ ਏ ਦਮ ਦਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੇਰਾ ਇਕ ਦਮ ਨਾ ਮੂਲ ਭੁਲਾਂਵਦੀ ਏ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰਤ ਆਈ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਨੈਣ ਵਹਾਂਵਦੀ ਏ ਤੇਰੇ ਹਿਜਰ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਰੋਗ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪੀਂਵਦੀ ਨਾ ਅੰਨ ਖਾਵਦੀ ਏ ਮਾਲਾ ਫਰਦੀ ਹੈ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨਾ ਓਸ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦੀ ਏ ਦਲਤ ਰਾਮ ਤੇ ਜਾਣ ਨਾ ਜਾਣ ਬੱਚਾ ਸਤੀ ਵਾਂਗ ਓਹ ਜਿੰਦ ਗਵਾਵਦੀ ਏ

ਅੰਜਨ

ਵਾਰ ਵਾਰ ਮਾਲਟ ਆਖੇ ਕੁੰਵਰ ਤਾਈ ਤੇਰੀ ਨਾਰ ਸੁੱਚੀ ਕੁੰਦਨ ਸਾਰ ਵਾਗੂੰ ਜਤ ਸਤ ਅਰ ਧਰਮ ਤੇ ਸਰਮ ਵਾਲੀ ਉਸਦਾ ਤੋਰ ਹੈ ਸਤੀ ਸਿੰਗਾਰ ਵਾਗੂੰ ਸੀਤਾ ਵਾਗ ਰਾਣੀ ਤੇਰੀ ਸਰਮ ਵਾਲੀ ਤੇਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਵਾਗੂੰ ਤੇਨੂੰ ਨੰਦ ਦੇ ਨੰਦ ਤੇ ਵਧ ਜਾਣ ਉਹਦਾ ਤੋਰ ਹੈ ਰਾਧਕਾਂ ਨਾਰ ਵਾਗੂੰ ਅੱਠ ਰੋਜ ਪੁਰ ਕੀਤ ਰੋਵਦੀ ਨੇ ਨੰਟੀ ਜਾਵਦਾ ਨੀਰ ਨਸਾਰ ਵਾਗੂੰ ਤਾਕਤ ਰਹੀ ਨਾ ਬੈਠਣ ਉਠਣ ਦੀ ਹੋਇਆ ਪੀਲਤਾ ਰੋਗ ਵਸਾਰ ਵਾਗੂੰ ਪਈ ਉਪਰੋ ਉਪਰੋ ਬੋਲਦੀ ਏ ਖਾਲੀ ਅੰਦਰੋ ਮਿਸਲ ਸਤਾਰ ਵਾਗੂੰ ਦਲਤ ਰਾਮ ਜਲਦੀ ਉਸਦੀ ਸਾਰ ਲ ਤੇ ਮਰ ਜਾਏਗੀ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਵਾਗੂੰ

ਖਤ ਲਿਖਣਾ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਤਾਈ ਨਿਮਸਕਾਰ ਮਰੀ ਜੇਹਤਾ ਸਾਰਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਰਾਣੀ ਖਤ ਦੇਖ ਤੇਰਾ ਮੇਨੂੰ ਹੋਈ ਖੁਸੀ ਕੀਤੇ ਰੱਬ ਨੇ ਕੰਮ ਸੁਖਾਲ ਰਾਣੀ ਤੇਰਾ ਦੁੱਖ ਸੁਣ ਕੇ ਜਿਗਰ ਚਾਕ ਹੋਇਆ ਅੰਪਰ ਜੋਰ ਨਾ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਣੀ ਜਿਵੇ ਲਿਖਿਆ ਹਿਜਰ ਦਾ ਬਾਣ ਤੇਨੂੰ ਮੇਰਾ ਤੁੱਧ ਤੇ ਵਧ ਅਹਿਵਾਲ ਰਾਣੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈਸੀ ਲੇਖ ਅਪਨਾ ਦੇਵੇ ਕੰਠ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਟਾਲ ਰਾਣੀ ਇਹ ਭੀ ਸੁਕਰ ਹੈ ਬਚ ਰਹੀ ਜਾਨ ਮੇਰੀ ਹੋਇਆ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਦਿਆਲ ਰਾਣੀ ਅੰਰ ਤੁਧ ਨੂੰ ਪਿਆ ਸਮਝਾਂਵਦਾ ਮੈਂ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਰਾਣੀ ਇਕ ਅਕਲ ਦਾ ਢੰਗ ਲਗਾ ਦੇਖੋ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜੇ ਰੱਬ ਕਿਰਪਾਲ ਰਾਣੀ ਲਾ ਕੇ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਸੁਹਾਗ ਵਾਲਾ ਅੱਖਾ ਵਿਚ ਲਈਂ ਸੁਰਮਾ ਡਾਲ ਰਾਣੀ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਪਾਸ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਰੀ ਸਵਾਲ ਰਾਣੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਕਰਾਵਨੀ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੀਂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਣੀ

ਕਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਸੁਣਵਾ ਮੈਨੂੰ ਆਖੀਂ ਇਹ ਅਸਾਡੀ ਚਾਲ ਰਾਣੀ
 ਸਾਦੀ ਵਕਤ ਸਾਡੀ ਕੁਲ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜੀ ਸੁਣਨਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਰਾਣੀ
 ਗੱਲਾਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੁਸ਼ਟ ਤਾਈਂ ਦੀ ਵਾਗ ਸਵਰਣ ਦੇ ਢਾਲ ਰਾਣੀ
 ਕਿੱਸਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਸੁਣੀਂ ਉਸਤੇ ਪਾਕੇ ਦਗੇ ਫਰੇਬ ਦਾ ਜਾਲ ਰਾਣੀ
 ਜਦੋ ਤੁਧ ਨੇ ਸਾਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲੀਤਾ ਤਦੋ ਹੋਵਸੀ ਦੁਸ਼ਟ ਨਿਹਾਲ ਰਾਣੀ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਓਹ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਸੀ ਵਿਸੇ ਵਾਸਤੇ ਨੀਚ ਚੰਡਾਲ ਰਾਣੀ
 ਓਥੇ ਜਾਇਕੇ ਕਥਾ ਸੁਣਾਵਸਾ ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਕਰਾਗਾ ਹਾਲ ਜਵਾਲ ਰਾਣੀ
 ਦੰਲਤਰਾਮ ਇਉਂ ਸੋਰਸੀ ਕੰਮ ਆਪਣਾ ਕਰਸੀ ਫਜਲ ਅਲੱਖ ਅਕਾਲ ਰਾਣੀ

ਬਸੰਤ ਦਾ ਖਤ ਲੈ ਕੇ ਮਾਲਟ ਨੇ ਜਾਵਣਾ ਪਾਸ ਰਾਣੀ ਦੇ
 ਏਸੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਸੰਤ ਨੇ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਨਾਲੇ ਮਾਲਟ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਈ
 ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਤੂੰ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆਖ ਦੇਈਂ ਜੇਕਰ ਖਤ ਨਾ ਵਾਚਣਾ ਆਇਆ ਈ
 ਮਾਲਟ ਲੈਦਿਆ ਖਤ ਰਵਾਨ ਹੋਈ ਜਾ ਕੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਈ
 ਲਾ ਕੇ ਦਾਅ ਚੋਰੀ ਸਾਹੂਕਾਰ ਕੋਲੋ ਖਤ ਰਾਣੀ ਦੇ ਹੱਥ ਪਕੜਾਇਆ ਈ
 ਜਿਵੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਮਾਲਟ ਕੁਲ ਅਹਿਵਾਲ ਬਤਾਇਆ ਈ
 ਡਿੱਠਾ ਖਤ ਬਸੰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਚਸਮਾ ਰਾਣੀ ਸੁਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਨਾਇਆ ਈ
 ਦਸਖਤ ਪਤੀ ਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਦ ਹੋਈ ਖਤ ਨਾਲ ਕਲੋਜਤ ਲਾਇਆ ਈ
 ਪਾਇਆ ਰਾਣੀ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਭੇਦ ਸਾਰਾ ਓਸੇ ਵਕਤ ਸਿੰਗਾਰ ਲਗਾਇਆ ਈ
 ਦੰਲਤਰਾਮ ਮਾਲਟ ਤਾਈਂ ਵਿਦਾ ਕਰ ਕੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਬੁਲਾਇਆ ਈ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਦਾ ਸਾਹੂਕਾਰ ਪ੍ਰਤਿ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਏ ਸਾਹੂਕਾਰ ਤਾਈਂ ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਜਹਾਨ ਤੇ ਪਾ ਲਵਾ ਮੈਂ
 ਭਾਗਾ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਖਾਕ ਨਾ ਰੁਲਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ
 ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਮੇਜ ਮੇਲਾ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਅੰਸ ਉਡਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ
 ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਏਹੋ ਗੱਲ ਚਾਂਹਵਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਦੀ ਕਰਵਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ
 ਕਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਸੁਣਵਾ ਮੈਨੂੰ ਕੁਲ ਦਾ ਧਰਮ ਤਾਂ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ
 ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਰੀਤ ਹੈ ਜੀ ਕੁਲ ਦੀ ਠੀਕ ਕਿਸ ਲਈ ਗਵਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ
 ਸੱਦੇ ਜੋਤਸੀ ਪੰਡਤਾ ਪਾਧਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਥਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੰਗ ਲਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ
 ਕਰ ਕੇ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਹਾਰ ਸਾਰਾ ਤੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਜ ਸਦਵਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ
 ਕਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸੁਣਾ ਕੰਨੀ ਤੈਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਪਤੀ ਬਣਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ
 ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦਰਗਹ ਦਾ ਮੇਲ ਮੇਰਾ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਕਿਵੇ ਮਿਟਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ
 ਜਲਦੀ ਉਠ ਤੂੰ ਦਰ ਨਾ ਲਾ ਸਾਦੀ ਲੱਗੀ ਅੰਗ ਨੂੰ ਅਜ ਬੁਝਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ

ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਗਾਈ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਖੇ ਤੇਰਾ ਜੱਗ ਤੋਂ ਤੁਖਮ ਉਠਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ

ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਕਥਾ ਵਾਸਤੇ

ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਸੁਟੀ ਜਾਂ ਗੱਲ ਇਤਨੀ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਨਾ ਮੂਲ ਸਮਾਂਵਦਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਕਥਾ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀ ਹੋਵਣਾ ਏ ਦਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਠਹਿਰਾਂਵਦਾ ਹੈ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅੱਗੇ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੇ ਬਣਤ ਬਣਾਂਵਦਾ ਹੈ ਉਡ ਜਾਂਵਦੀ ਅਕਲ ਤੋਂ ਹੋਸ ਯਾਰੋ ਜਦੋ ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸੰਦਾ ਆਵਦਾ ਹੈ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਜਾਂਵਦਾ ਹੈ ਲੈ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਨਿਆਜ਼ ਤਾਫੀਕ ਮੁਜਬ ਜਾ ਕੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦਾ ਹੈ ਦੰਵੇ ਜੋਤ ਕੇ ਹੱਥ ਪ੍ਰਾਮ ਕੀਤੀ ਅੱਗੇ ਸਾਹ ਦੇ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਵਦਾ ਹੈ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਰੂਪ ਪਛਾਣ ਲੀਤਾ ਆਦਰ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਬਠਲਾਵਦਾ ਹੈ ਕਹੜੇ ਦੰਸ ਦੀ ਸੋਰ ਕਰ ਆਇਆ ਤੂੰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹ ਪੁਛਾਵਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਬੰਦਗੀ ਟਹਿਲ ਫਹਮਾ ਸਾਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਹ ਗੱਲ ਅਲਾਂਵਦਾ ਹੈ ਅੱਗੇ ਸੁਟੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਜੋ ਮਕਰ ਬਨਾਵਦਾ ਹੈ ਪਾਸ ਰੂਪ ਦ ਇਕ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹਥ ਜੋਤ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਵਦਾ ਹੈ ਆਖੇ ਮੰਨ ਸਾਹ ਇਕ ਅਹਜ਼ ਮੇਰੀ ਵਾਰ ਵਰ ਪਰੀ ਹੱਥ ਲਾਵਦਾ ਹੈ ਇਕ ਬੋੜੀ ਜਹੀ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਜੀ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਰਾਜਾ ਅਜ ਜਾਵਦਾ ਹੈ ਆਖੇ ਇਹ ਸਾਡੀ ਕਲ ਦਾ ਧਰਮ ਹ ਜੀ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਵਦਾ ਹੈ ਬਰਸ ਹੋਜ ਪਿਛੋਂ ਅਸੀ ਵਰਤ ਰੱਖਦੇ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਣ ਭਗਵਾਨ ਨਿਭਾਵਦਾ ਹੈ ਕਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸਣੇ ਗਾਝੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਧ ਨਾ ਮੂਲ ਸੁਰ ਵਦਾ ਹੈ ਏਹੋ ਪ੍ਰਣ ਰਾਜਾ ਮੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਬ ਚਲਾਵਦਾ ਹੈ ਸਾਹ ਪੰਡਤਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨੇ ਪੁੱਛ ਡਿਠਾ ਕੋਈ ਕਥਾ ਨਾ ਮੂਲ ਸੁਣਾਵਦਾ ਹੈ ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਤਰੀ ਸਰਨ ਆਇਆ ਧਰਮੀ ਕਲ ਦੀ ਆਸ ਪੁਜਾਵਦਾ ਹੈ ਕਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਸਣਾਵਾ ਮਨੂੰ ਤਰਾ ਆਸਰਾ ਦਾਸ ਤਕਾਵਦਾ ਹੈ ਸੁਟੀ ਹੋਪ ਨ ਇਤਨੀ ਗੱਲ ਯਾਰ ਅੱਖਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਆਵਦਾ ਹੈ ਵੀਰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਅੱਖਾ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈਆ ਵਿਚੋ ਵਿਚੋ ਪਿਆ ਪਛੋਤਾਵਦਾ ਹੈ ਬਲਦੀ ਅੱਗੇ ਉੱਤੇ ਪਿਆ ਤਲ ਆ ਕੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਉਹ ਜਿਗਰ ਜਲਾਵਦਾ ਹੈ ਨਜਾ ਹਿਜਰ ਦਾ ਜਿਗਰ ਦ ਵਿਚ ਲਗਾ ਮੱਛੀ ਵਾਗ ਦਿਲ ਨੂੰ ਤਤਫਾਵਦਾ ਹੈ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਸੰਤ ਦਾ ਆਣ ਲੱਗਾ ਮੂਹੇ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਵਦਾ ਹੈ ਯਾਰੋ ਗੱਲ ਕੋਹੀ ਜਾਣੇ ਬਾਣ ਲਗਾ ਰੂਪ ਅਕਲ ਤੋਂ ਹੋਸ ਭੁਲਾਂਵਦਾ ਹੈ ਭਾਈ ਭਰਬ ਨੂੰ ਰਾਮ ਜੀ ਯਾਦ ਆਏ ਗੋਇ ਗੋਇ ਕੇ ਨੇਣ ਵਹਾਵਦਾ ਹੈ ਛਕੜ ਸਬਰ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਮਾਰ ਬਣਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਦੀ ਧੀਰ ਧਰਾਵਦਾ ਹੈ

ਏਸ ਕਥਾ ਦੇ ਸੁਨਣ ਦੀ ਚਾਹ ਮੈਨੂੰ ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਬਨਾਵਦਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਕਥਾ ਮੈਂ ਅਜ ਸੁਣਵਾ ਦੇਸਾ ਜੇਕਰ ਮੇਲ ਭਗਵਾਨ ਮਿਲਾਵਦਾ ਹੈ ਰੂਪ ਤੁਰਤ ਬੁਲਾਇਕੇ ਸੰਤਰੀ ਨੂੰ ਡੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਟਵਾਵਦਾ ਹੈ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਸੁਣੇ ਅੱਗੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਹੁਣ ਜਿੰਦੇ ਗਵਾਵਦਾ ਹੈ

ਬਸੰਤ ਨੇ ਮਾਲੀ ਕੋ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਵਟੀ ਔਰ ਮਾਲੀ ਨੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਾ

ਕੇ ਆਖਣਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਇਹ ਕਥਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ

ਹੋਈ ਖਬਰ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਵਕਤ ਓਸੇ ਡੰਡੀ ਰੂਪ ਨੇ ਜਦੋ ਪਿੱਟਵਾ ਦਿੱਤੀ ਓਸੇ ਵਕਤ ਮਾਲੀ ਤਾਈ ਆਪਦਾ ਦੇ ਮੇਰੀ ਰੱਬ ਨੇ ਆਸ ਪੁਜਾ ਦਿੱਤੀ ਜੇਹੜੀ ਗੱਲ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਲੋਚਦਾ ਸੀ ਸੋਈ ਬਣਤ ਭਗਵਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਕੇ ਆਖ ਤੂੰ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਗੱਲ ਇਤਨੀ ਬਾਗਵਾਨ ਨੂੰ ਕੰਵਰ ਰਜਾ ਦਿੱਤੀ ਆਖੀ ਧੀ ਮੇਰੀ ਕਥਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਇਤਨੀ ਅਕਲ ਬਸੰਤ ਸਿਖਲਾ ਦਿੱਤੀ ਮਾਲੀ ਉਠ ਕੇ ਝੱਟ ਹਵਾਨ ਹੋਯਾ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੇ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀ ਬੋਟੀ ਮੁਝ ਦੀ ਕਥਾ ਇਹ ਜਾਣਦੀ ਏ ਅੱਗ ਰੂਪ ਦੇ ਅਰਜ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਗੱਲ ਇਹ ਰੂਪ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ ਆਖ ਰੱਬ ਨੇ ਬਿਧੀ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲੇ ਆ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਆਗਯਾ ਚਾ ਦਿੱਤੀ ਕੀਤੀ ਦੋਰ ਨਾ ਰੂਪ ਨੇ ਇਕ ਰੱਤੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਨਾਤ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਜਾਹ ਛੋੜੀ ਤੇਰੀ ਰੱਬ ਨੇ ਆਸ ਪੁਜਾ ਦਿੱਤੀ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਵਕਤ ਓਸੇ ਤਿਆਰੀ ਰਾਣੀ ਦੀ ਤੁਰਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਓਧਰ ਮਾਲੀ ਨੇ ਕੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਗੱਲ ਜਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸਾਹੂਕਾਰ, ਬਸੰਤ ਤੇ ਰੂਪ ਰਾਣੀ ਖਾਸੇ ਚੜ੍ਹਾ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਆ ਦਿੱਤੀ ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਸੁਣੇ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ ਜੇਹੜੀ ਖੋਲ ਤਗਵਾਨ ਰਚਾ ਦਿੱਤੀ

ਬਸੰਤ ਨੇ ਜਨਾਨੀ ਦਾ ਭੇਸ ਧਾਰ ਕੇ ਰੂਪ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਾਵਣਾ ਕਥਾ ਸੁਨਾਣ ਵਾਸਤੇ ਔਰ ਸਾਹੂਕਾਰ ਤੇ ਰਾਣੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਨੇ ਜਾਵਣ ਸਭਾ ਮੈਂ ਕਥਾ ਸੁਨਣ ਚੱਲੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰ ਸਗਨ ਹੋਏ ਵਾਰੋ ਵਾਰ ਲੋਕੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਿਲਨੀ ਨੂੰ ਜਾਇਆ ਵੇਦ ਪਾਠੀ ਮੱਥ ਤਿਲਕ ਲੱਗਾ ਚੰਦਨਸਾਰ ਲੋਕੋ ਹੋਇਆ ਦਰਸ ਕੁਆਰੀਆ ਕੰਨਿਆ ਦਾ ਜਾਣੇ ਦਵੀਆ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਲੋਕੋ ਘੱਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰੇ ਸੁਹਾਗਣਾ ਨੇ ਲਾਇਆ ਸੋਹਣਾ ਹਾਰ ਮਿੰਗਾਰ ਲੋਕੋ ਚਾਇਆ ਸੀਸ ਤੇ ਦਹੀ ਗੁਆਲਣਾ ਨੇ ਆਈਆ ਵੇਚਣੇ 'ਚ ਬਜਾਰ ਲੋਕੋ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨ ਜ ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਸਭੇ ਹੰਵਦੇ ਨੋਕ ਇਸਾਰ ਲੋਕੋ ਚਾਲੋ ਚਾਲ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰ ਸਗਨ ਲੋਕੋ ਪਹੁੰਚੀ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਲੋਕੋ

ਓਧਰ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਨੇ ਕਰੀ ਤਿਆਰੀ ਲਿਆ ਭੱਸ ਜਨਾਨੀ ਦਾ ਧਾਰ ਲੋਕੋ
 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਓਸਨੂੰ ਸ਼ਗਨ ਹੋਏ ਪਹੁੰਚਾ ਆਟ ਕੇ ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਲੋਕੋ
 ਰਾਣੀ ਵਿਚ ਕਨਾਤ ਦੇ ਆਟ ਬੰਠੀ ਬੰਠਾ ਕੋਲ ਬਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਲੋਕੋ
 ਚੰਦਰਬਦਨ ਨੇ ਪਤੀ ਪਛਾਣ ਲੀਤਾ ਅੰਪਰ ਬੰਠ ਰਹੀ ਮਨ ਮਾਰ ਲੋਕੋ
 ਮੁਨਸੀ ਹੋਰ ਦੀਵਾਨ ਵਜ਼ੀਰ ਬੰਠ ਬੰਠਾ ਰੂਪ ਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਲੋਕੋ
 ਕੋਤਵਾਲ ਭੀ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਬੰਠਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੰਸੀ ਚੌਕੀਦਾਰ ਲੋਕੋ
 ਕਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੀ ਆਖ ਬੀਬੀ ਕੀਤੀ ਰੂਪ ਨੇ ਇਹ ਪੁਚਾਰ ਲੋਕੋ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਸੁਣੋ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾ ਕੇ ਮਾਲਣ ਰਹੀ ਦੇ ਕਥਾ ਉਚਾਰ ਲੋਕੋ

ਕਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ—ਦਵੱਯਾ ਛੰਦ

ਮਾਲਣ ਕਰੇ ਰੂਪ ਕੇ ਤਾਈਂ ਸੁਣੇ ਬਾਦਸਾਹ ਮੇਰੇ
 ਕਥਾ ਬਸੰਤ ਰੂਪ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾ ਪਾਸ ਮੈਂ ਤੇਰੇ
 ਸੰਗਲਦੀਪ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਖੜਗਸੈਨ ਇਕ ਰਾਜਾ
 ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਉਸਦੇ ਸੁਣੇ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ
 ਚੰਦ੍ਰਬੰਸ ਅਰ ਬਰਣ ਛੱਤਰੀ ਕਹਾ ਹਕੀਕਤ ਸਾਰੀ
 ਪਾਰਬਤੀ ਸਮ ਸੱਤਿਆ ਵਾਲੀ ਖੜਗਸੈਨ ਦੀ ਨਾਰੀ
 ਰੁਪਵਤੀ ਨਾ ਸੀ ਉਸਦਾ ਸੁਣੇ ਭੂਪ ਬਲਵੰਤਾ
 ਉਸਦੇ ਪਟੇ ਪੰਦਾ ਹੋਇ ਦੋਵੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤਾ
 ਯਾਰਾ ਬਰਸ ਬਸੰਤ ਉਮਰ ਦਾ ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਭਰਾਤਾ
 ਰੁਪਾਵਤੀ ਕਾਲ ਵੱਸ ਹੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾ ਦੀ ਮਾਤਾ
 ਰੁਪਾਵਤੀ ਨਾਰੀ ਸੀ ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ
 ਸਰਗਵਾਸ ਜਦ ਹੋਈ ਰਾਣੀ ਰੋਵੇ ਸਭ ਨਰ ਨਾਰੀ
 ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਮਾਰਦੇ ਢਾਹਾਂ ਮਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੀ ਮਾਈ
 ਖੜਗਸੈਨ ਰੋਵੇ ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਸੁੱਧ ਸਭ ਬਿਸਰਾਈ
 ਲੱਗੀ ਸਾਗ ਸੋਗ ਦੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹਰਦਮ ਰਾਜਾ ਰੋਵੇ
 ਨੀਦ ਅਰਾਮ ਹਰਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਆਠੇ ਜਾਮ ਨਾ ਸੋਵੇ
 ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾ ਕੋਈ ਹਰਦਮ ਰਹੇ ਉਦਾਸੀ
 ਹਰਦਮ ਰਾਣੀ ਰਾਣੀ ਕਰਦਾ ਪਈ ਸੋਗ ਦੀ ਫਾਸੀ
 ਇਸੀ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਖੜਗਸੈਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗਵਾਇਆ
 ਛੋਕੜ ਰਲ ਕੇ ਮੀਰ ਵਜ਼ੀਰਾ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ
 ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਨ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋਈ ਫੇਰ ਆਬਾਦੀ
 ਖੜਗਸੈਨ ਨੇ ਕਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਰਾ ਲਈ ਸਾਦੀ

ਦਿੰਦਰਸੈਨ ਇਕ ਵਰਣ ਛੱਤਰੀ ਸੰਗਲਦੀਪ ਦਾ ਆਰੀ
 ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਖੜਗਸੈਨ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਵਿਆਹੀ
 ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਸੀ ਨਾਮ ਓਸ ਦਾ ਸੁਣ ਰਾਜਾ ਮਨ ਲਾ ਕੇ
 ਕਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾ ਤੁਝੇ ਸਮਝਾ ਕੇ
 ਇਕ ਦਿਨ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇਂ ਉਠ ਕਰ ਗ੍ਰਹਿ ਸਿਧਾਏ
 ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਦੇ ਮਹਲ ਹੇਠ ਓਹ ਗੇਦ ਖੇਡਦੇ ਆਏ
 ਗੇਦ ਖੇਲਦੇ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ ਲੜਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾ ਕੇ
 ਅਚਨਚੇਤ ਗੇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਰੀ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ
 ਗੇਦ ਲੈਣ ਨੂੰ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤਾ ਉਸੀ ਵਕਤ ਉਠ ਧਾਇਆ
 ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਮਾਤਾ ਉਸਨੇ ਜਾ ਕਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ
 ਦੇਖੀ ਸ਼ਕਲ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਹੋਈ ਦਿਵਾਨੀ
 ਕੁੰਵਰ ਓਸਨੂੰ ਮਾਈ ਆਖੇ ਉਹ ਆਖੇ ਦਿਲ ਜਾਨੀ
 ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਦੇ ਸਮਝੀਂ ਰਾਜਾ ਆਖਾਂ ਕੁਲ ਕਹਾਟੀ
 ਸੱਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਪਰ ਧਰਮ ਗਵਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ ਉਹ ਰਾਣੀ
 ਮਾਤਾ ਭੋਗ ਪੁੱਤਰ ਸੰਗ ਚਾਹੇ ਪਾਇਆ ਜਗਤ ਅੰਪਰਾ
 ਦੋਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਾਜਾ ਕਲਜੁਗ ਪਾਇਆ ਫੇਰਾ
 ਰਾਣੀ ਕਹੇ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਬੈਠ ਪਲੇਘ ਪਰ ਆ ਕੇ
 ਨੱਸਾ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਮਹੱਲ 'ਚੋਂ ਖੰਫ ਧਰਮ ਦਾ ਖਾ ਕੇ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤੇ ਨੱਸੇ ਜਾਏ ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਬਚਨ ਸੁਣਾਇਆ
 ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈ ਫਿਕਰ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਹੁਣ ਆਇਆ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤਾ ਪਾਸ ਰੂਪ ਦੇ ਆਇਆ
 ਪਾਸ ਰੂਪ ਦੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ
 ਚੰਦਰਵਤੀ ਦੇ ਪਾਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖੜਗਸੈਨ ਜਦ ਆਇਆ
 ਕੂੜ ਬੋਲ ਕੇ ਉਸ ਪਾਪਨ ਨੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਇਆ
 ਕਰਕੇ ਮਕਰ ਫਰੋਬ ਓਸ ਨੇ ਕੂੜੀ ਤੋਹਮਤ ਲਾਈ
 ਰਾਣੀ ਕਹੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇਰੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਮ ਗਵਾਈ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਖੜਗਸੈਨ ਦੇ ਲੱਗੀ ਜਿਗਰ ਕਟਾਰੀ
 ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਤੜਫ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸਾਰੀ
 ਬੀਤੀ ਹੋਣ ਚੈਨ ਦੇ ਬਾਝੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੋਇਆ
 ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਭਰਿਆ ਰਾਜਾ ਪਲੇਘ ਉੱਠ ਖਲੋਇਆ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਦੇਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ
 ਚੋਬਦਾਰ ਨੂੰ ਘੱਲ ਭੂਪ ਨੇ ਤੁਰਤ ਕਚੈਰਰੀ ਲਾਈ

ਸੁਣਿਆ ਹੁਕਮ ਵਜ਼ੀਰ ਅਮੀਰਾ ਉਸੀ ਵਕਤ ਉਠ ਧਾਏ
 ਬਰਹਰ ਬਰਹਰ ਕੰਬਦੇ ਕੰਬੇਦ ਵਿਚ ਕਚੈਹਰੀ ਆਏ
 ਡਿੱਠਾ ਸ਼ਾਹ ਗਜ਼ਬ ਦਾ ਭਰਿਆ ਮੱਥੇ ਤਿਉਤੀਆਂ ਪਾਈਆਂ
 ਡਰਦਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦਾ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਚਤੁਰਾਈਆਂ
 ਚੋਬਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਭੂਪ ਨੇ ਦੇਰ ਨਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਲਾਓ
 ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੁਆ ਕੁੰਵਰਾ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਸੱਦ ਲਿਆਓ
 ਦਿੱਤਾ ਹੁਕਮ ਸਖਤ ਰਾਜੇ ਨੇ ਚੋਬਦਾਰ ਉਠ ਧਾਏ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਬਸੰਤ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਲਿਆਏ
 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਦੋਹਾ ਕੁੰਵਰਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ
 ਦੇਖ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕ੍ਰੋਧ ਭੂਪ ਨੂੰ ਆਇਆ
 ਬਾਹ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਫੜ ਕੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾਇਆ
 ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਬੰਤਾ ਉਸ ਦਾ ਹੋਸ ਹਵਾਜ਼ ਭੁਲਾਇਆ
 ਰਤੀ ਸੁਰਤ ਨਾ ਰਹੀ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਪਿਆ ਮੂਰਛਾ ਖਾ ਕੇ
 ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਕੁੰਵਰ ਰੂਪ ਨੇ ਕਰੀ ਬੇਨਤੀ ਆ ਕੇ
 ਅਰਜ਼ਾ ਬਹੁਤ ਰੂਪ ਨੇ ਕਰੀਆਂ ਰਾਜਾ ਸੋਚ ਨਾ ਕਰਦਾ
 ਮੀਰ ਵਜ਼ੀਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਰਗਿਜ਼ ਚਿੰਤ ਨਾ ਧਰਦਾ
 ਜੇ ਕੋਈ ਜਾ ਕੇ ਖੜਗਸੇਨ ਨੂੰ ਬਾਤ ਅਕਲ ਦੀ ਆਖੇ
 ਓਸੇ ਨੂੰ ਓਹ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਖਨ ਜਥਾਨੋਂ ਭਾਂਖੇ
 ਮਾਰੀ ਅਕਲ ਭੂਪ ਦੀ ਆ ਕੇ ਦੇਖ ਹੋਣੀ ਦੇ ਚਾਲੇ
 ਅਪਣੇ ਹੱਥੀ ਆਪਣਾ ਬੇਟਾ ਕੀਤਾ ਮੰਤ ਹਵਾਲੇ
 ਰਾਜੇ ਸੱਦ ਜਲਾਦਾਂ ਤਾਈਂ ਏਹੋ ਹੁਕਮ ਚੜ੍ਹਾਇਆ
 ਸੂਲੀ ਚਾਹੜੋ ਏਸ ਦੁਸਟ ਨੂੰ ਤਰਸ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਆਇਆ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਰੋਵਦਾ ਬੈਠਾ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਵੇ
 ਕੁਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਅਰਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਰਾਜਾ ਰਹਿਮ ਨਾ ਖਾਵੇ
 ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਲਾਦਾ ਤਾਈਂ ਕਰੀ ਭੂਪ ਤਕੜਾਈ
 ਬੇੜੀ ਪਾ ਲਈ ਬੇਦਰਦਾ ਨੇ ਦੇਰ ਰਤਾ ਨਾ ਲਾਈ
 ਛੇਕੜ ਸ਼ਹਿਰੋ ਬਾਹਰ ਜਾਇ ਕੇ ਦੇਵਟ ਲੱਗੇ ਸੂਲੀ
 ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤੇ ਸੂਲੀ ਸੀਸ ਕਬੂਲੀ
 ਆਖਰ ਰਾਜੇ ਖੜਗਸੇਨ ਨੇ ਸੂਲੀ ਚਾ ਗਡਵਾਈ
 ਟੋਟੇ ਚਾਰ ਹੋਈ ਟੁੱਟ ਸੂਲੀ ਹੋਇਆ ਧਰਮ ਸਹਾਈ
 ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਗੱਡੀ ਫਿਰ ਸੂਲੀ ਰਾਜੇ ਤਰਸ ਨਾ ਕੀਤਾ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤੇ ਇਕਮਨ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮ ਰਾਮ ਦਾ ਲੀਤਾ

ਜਦੋਂ ਜਲਾਦ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਪਾਸ ਲਿਆਏ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਰੂਪ ਦੇ ਰਾਜਾ ਨੈਣ ਨੀਰ ਭਰ ਆਏ
 ਆਖੇ ਰੂਪ ਜਲਾਦਾਂ ਤਾਈਂ ਮੇਰਾ ਸੀਸ ਉਤਾਰੋ
 ਪਹਿਲਾ ਜਾਨ ਮੁਕਾਓ ਮੇਰੀ ਫੇਰ ਵੀਰ ਨੂੰ ਮਾਰੋ
 ਫੜ ਕੇ ਬਾਂਹ ਜਲਾਦਾਂ ਸੰਦੀ ਸ਼ੋਰ ਰੂਪ ਨੇ ਪਾਇਆ
 ਆ ਕੇ ਕੁਲ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇ ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਸਮਝਾਇਆ
 ਕਰੀ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਗੱਛਿਆ ਹਰਿ ਨੇ ਦਇਆ ਭੂਪ ਨੂੰ ਆਈ
 ਬਨੋਬਾਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੋਇਆ ਰਾਮ ਸਹਾਈ
 ਧਰਮ ਚੰਦ ਤੋਂ ਘੋੜੇ ਲੈ ਕੇ ਕਰ ਲਈ ਤੁਰਤ ਤਿਆਰੀ
 ਕੋਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਰਾਜਾ ਜਿਨ ਕੇ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੀ
 ਬਨੋਬਾਸ ਨੂੰ ਰੂਪ ਬਸੰਤਾ ਤੁਰ ਪਏ ਦੋਵੇਂ ਰਲ ਕੇ
 ਇਤਨੀ ਕਥਾ ਕਹੀ ਅਜ ਰਾਜਾ ਹੋਰ ਕਹੁੰਗੀ ਭਲਕੇ
 ਜਦ ਮਾਲਟ ਨੇ ਨਾਮ ਭਲਕ ਦਾ ਮੂੰਹੋਂ ਆਖ ਸੁਨਾਇਆ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਰੂਪ ਨੇ ਯਾਰੋ ਨੈਣ ਨੀਰ ਭਰ ਆਇਆ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਤੋੜਾ ਇਕ ਮੰਗਵਾਇਆ
 ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪ ਰੂਪ ਨੇ ਮਾਲਟ ਨੂੰ ਪਕੜਾਇਆ
 ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਬਖਸ਼ਸ ਦਾ ਪਾਸ ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਧਰਿਆ
 ਅਗਲੀ ਕਥਾ ਆਖ ਹੁਣ ਬੀਬੀ ਹੁਕਮ ਰੂਪ ਨੇ ਕਰਿਆ
 ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤੇ ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਸਦਵਾ ਕੇ
 ਤੋੜਾ ਦਸਤ ਫੜਾਇਆ ਉਸ ਦੇ ਆਪ ਕੁੰਵਰ ਨੇ ਰਾ ਕੇ
 ਸੋਮ ਦੱਤ ਮਾਲੀ ਨੇ ਯਾਰੋ ਲੱਖ ਲੱਖ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੇ ਕਰੀ ਕਥਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ
 ਮਾਲਟ ਕਹੇ ਧਿਆਨ ਕਰ ਰਾਜਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂ
 ਬਨੋਬਾਸ ਦਾ ਹਾਲ ਤੁਝੇ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਆਖ ਸੁਣਾਵਾਂ
 ਜੋ ਜੋ ਕਸ਼ਟ ਬਸੰਤ ਰੂਪ ਨੇ ਬਨੋਬਾਸ ਵਿਚ ਪਾਏ
 ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਥੋਂ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਏ
 ਪੰਝੀ ਕੋਸ ਮੰਜਲ ਨਿੱਤ ਕਰ ਕੇ ਵਿਚ ਬਾਰ ਦੇ ਆਏ
 ਕੋਮਲ ਬਦਨ ਦੂਹਾਂ ਕੁੰਵਰਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਪ ਵਾਂਗ ਕੁਮਲਾਏ
 ਬੰਦਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ ਫਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਜਾੜਾਂ
 ਬੀਸ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਬਾਦ ਨਿੱਪ ਉਹ ਆਏ ਬੀਚ ਪਹਾੜਾ
 ਬੀਚ ਪਹਾੜ ਦੂਹਾਂ ਕੁੰਵਰਾਂ ਨੇ ਦਰਸ ਰਿਖੀ ਦੇ ਪਾਏ
 ਰਾਤ ਰਿਖੀ ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸੁਭਾ ਵਕਤ ਉਠ ਧਾਏ

ਬਾਰਾਂ ਕੋਸ ਮੰਚਲ ਨਿਤ ਕਰਦੇ ਖੜਗਸੈਨ ਦੇ ਜਾਏ
 ਮਤਲਬ ਬਰਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਸ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਆਏ
 ਠਾਰਾਂ ਕੋਸ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੇ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈ
 ਇਕ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਹੇਠ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਆਸਟ ਦੀਏ ਲਗਾਈ
 ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਉਜਾੜ ਦਿਸੀਵੇ ਰਾਤ ਅਧਿਰੀ ਛਾਈ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੇਵਦਾ ਪਕਿਰਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਾਈ
 ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਦੇ ਤੜਕੇ ਉਸਨੇ ਭਾਈ ਰੂਪ ਜਗਾਇਆ
 ਅੱਗੇ ਹਾਲ ਸੁਣੇ ਅਬ ਰਾਜਾ ਜੋ ਰੱਬ ਖੱਲ ਰਚਾਇਆ
 ਆਏ ਰੋਜ ਜੁਦਾਈ ਵਾਲੇ ਭਾਵੀ ਹਰਿ ਵਰਤਾਈ
 ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਦੇ ਤੜਕੇ ਸ਼ਾਹ ਨੀਂਦ ਦੁਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈ
 ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਸਰਪ ਰਹੇ ਇਕ ਉੱਥੇ ਰੰਗ ਸੁਨੈਹਰੀ ਆਹਾ
 ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੇ ਸਾਸ ਪਿੱਚੇ ਉਸ ਸ਼ਾਹ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਮ੍ਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ ਰੂਪ ਅਕੇਲਾ
 ਰੂਪ ਜਗਾਵੇ ਬੀਰਨ ਤਾਈਂ ਹੋਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ
 ਰੂਪ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਲਗਾ ਜਗਾਵਟ ਪਾਸ ਓਸਦੇ ਜਾ ਕੇ
 ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੋਥ ਨਜ਼ਰ ਜਦ ਆਈ ਬੈਠਾ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾ ਕੇ
 ਬੈਠਾ ਰੂਪ ਲੋਥ ਦੇ ਕੋਲੇ ਰੋ ਰੋ ਨੈਣ ਵਹਾਏ
 ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਖ ਸੀ ਉਸਦਾ ਭਾਟਾ ਕੋਟ ਮਿਟਾਵੇ
 ਛੋਕੜ ਰੂਪ ਕਫਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਧਾਇਆ
 ਜਾਗੇ ਭਾਗ ਰੂਪ ਦੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜ ਮਿਸਰ ਦਾ ਪਾਇਆ
 ਉਸਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਮਿਸਰ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਦਿਆਲ ਭਏ ਭਗਵੰਤਾ
 ਰੂਪ ਮਿਸਰ ਦਾ ਰਾਜ ਕਮਾ ਕੇ ਬਨ ਵਿਚ ਪਿਆ ਬਸੰਤਾ
 ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਸਿੱਧ ਇਕ ਜੋਗੀ ਸਾਚਾ ਜੋਗ ਕਮਾਵੇ
 ਵਿੱਚ ਬਾਰ ਦੇ ਕੁਟੀਆ ਉਸਦੀ ਪਿਆਨ ਹਰੀ ਦਾ ਲਾਵੇ
 ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਕੁਟੀ ਨੂੰ ਤੱਜ ਕੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਧਾਇਆ
 ਜਿੱਥੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਪਿਆ ਸੀ ਓਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਆਇਆ
 ਮਾਲਟ ਕਹੇ ਖਿਆਲ ਕਰ ਰਾਜਾ ਦਿਆਲ ਭਏ ਰਘੁਰਾਈ
 ਓਸ ਨਾਥ ਨੇ ਆਟ ਕੁੰਵਰ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦਇਆ ਪਾਈ
 ਡਿੱਠਾ ਕੁੰਵਰ ਸਰਪ ਦਾ ਮਰਿਆ ਰਹਿਮ ਨਾਥ ਨੂੰ ਆਇਆ
 ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਓਸ ਨਾਥ ਨੇ ਮੋਇਆ ਕੁੰਵਰ ਜਵਾਇਆ
 ਉਠਦੇ ਸਾਰ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਨਾਥ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵਿਚ ਆਇਆ
 ਦੋਵੇਂ ਦਸਤ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸਦੇ ਚਰਨੀਂ ਸੀਸ ਲਗਾਇਆ
 ਪੁੱਛੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਨਾਥ ਨੂੰ ਕਹਾਂ ਗਿਆ ਮਮ ਭਾਈ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਆਖਦਾ ਬੋਟਾ ਹਮ ਕੋ ਖਬਰ ਨਾ ਕਾਈ
 ਆਖੇ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ
 ਕੋਟ ਤੁਮਾਰਾ ਜਾਤ ਵਰਣ ਹੇ ਕਹਾਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਾਇਆ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤੋ ਹਾਲਤ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਆਖ ਸੁਣਾਈ
 ਸੁਣ ਕੇ ਹਾਲ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦਾ ਦਇਆ ਨਾਥ ਨੂੰ ਆਈ
 ਲੈ ਕਰ ਸਾਥ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਨਾਥ ਕੁਟੀ ਪਰ ਆਇਆ
 ਜੋ ਕੁਛ ਲਿਖਿਆ ਅੰਕ ਬਿਧਾਤਾ ਮਿਟਦਾ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਇਆ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਪਾਸ ਨਾਥ ਦੇ ਲੱਗਾ ਕਰਨ ਗੁਜਾਰਾ
 ਫਲ ਫੁਲ ਖਾ ਕੇ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜਾਰੇ ਹਰਿ ਕਾ ਭਗਤ ਵਿਚਾਰਾ
 ਦਿਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਾਰ ਵਿਚ ਖੇਲੇ ਹੁਕਮ ਨਾਥ ਦਾ ਪਾ ਕੇ
 ਰਾਤੀਂ ਕਰੇ ਨਾਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਚਿੱਤ ਲਾ ਕੇ
 ਪੰਜ ਸਾਲ ਉਸ ਪਾਸ ਨਾਥ ਦੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਘਾਏ
 ਪੰਜ ਬਰਸ ਦੇ ਬਾਦ ਕੁੰਵਰ ਪਰ ਰੋਜ਼ ਕਸਟ ਦੇ ਆਏ
 ਇਕ ਦਿਨ ਕੁੰਵਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਵਕਤ ਦੁਪਹਿਰੇ ਧਾਇਆ
 ਲੈ ਕੇ ਆਗਯਾ ਨਾਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਦੇ ਆਇਆ
 ਉਸ ਦਿਨ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੇ ਉੱਤੇ ਭਾਵੀ ਹਰਿ ਵਰਤਾਈ
 ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਦੇ ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹਾ ਸਖਤ ਅੰਧੇਰੀ ਆਈ
 ਉੱਤੇ ਵਕਤ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਸਿਕਾਰ ਨਾ ਆਵੇ
 ਬੈਠਾ ਕੁੰਵਰ ਬ੍ਰਿਛ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹਰਿ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਵੇ
 ਸੰਧਿਆ ਕਾਲ ਵਕਤ ਜਦ ਹੋਇਆ ਸ਼ੇਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਇਆ
 ਓਸੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮਗਰ ਰਾਜਿਆ ਘੋੜਾ ਕੁੰਵਰ ਦੁੜਾਇਆ
 ਅੱਗੇ ਸ਼ੇਰ ਪਿੱਛੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਬੀਰ ਜੰਗਲ ਦੇ ਫਿਰਦੇ
 ਇਸੀ ਤੌਰ ਸੇ ਦੋਵੇ ਦੋੜੇ ਨਿਕਟ ਆਏ ਮਿਸਰ ਦੇ
 ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਬੀਤ ਗਈ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ
 ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਧਾਇਆ
 ਆਇਆ ਕੁੰਵਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਾ ਬੰਦ ਹੋਏ ਦਰਵਾਜ਼ੇ
 ਪੈਰੇ ਵਾਲੇ ਚੋਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਓਸ ਅਵਾਜ਼ੇ
 ਚੋਕੀਦਾਰ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਓਹਨੇ ਕਈ ਅਵਾਜ਼ੇ ਮਾਰੇ
 ਚੋਕੀਦਾਰ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਖੜਾ ਉਚਾਰੇ
 ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਅਸਾਡੇ ਪਵੇ ਸ਼ੇਰ ਇਕ ਪਿਆਰਾ
 ਏਸੇ ਲਈ ਖੰਫ ਹੇ ਮੈਨੂੰ ਬੂਹਾ ਮੂਲ ਨਾ ਖੋਹਲਾਂ
 ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਖਤ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਮੈਂ ਡੋਲਾਂ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤੋ ਡੇਰਾ ਬਾਹਰ ਲਗਾਇਆ

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਵੇਖ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਗਰਜਦਾ ਆਇਆ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੇਖ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਖੌਫ ਨਾ ਖਾਂਦਾ
 ਫੜ ਕੇ ਤੇਗ ਦਸਤ ਵਿਚ ਨੰਗੀ ਸ਼ੇਰ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਦਾ
 ਲੈ ਕੇ ਨਾਮ ਰਾਮ ਦਾ ਉਸਨੇ ਝੱਟ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਈ
 ਟੋਟੇ ਚਾਰ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜ਼ਰਾ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਈ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਮਾਰ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਦਿਲ ਹੋ ਕੇ ਸੋਇਆ
 ਚੰਕੀਦਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ
 ਚੰਕੀਦਾਰ ਨੇ ਕੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾ ਕੇ
 ਮੋਇਆ ਸ਼ੇਰ ਦੇਖਿਆ ਰਾਜਾ ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਆ ਕੇ
 ਕੋਤਵਾਲ ਜ਼ਾਲਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੇਰ ਨਜਰ ਜਾਂ ਆਇਆ
 ਲੋਭ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਪਾਪੀ ਨੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਗਵਾਇਆ
 ਚੰਕੀਦਾਰ ਤੇ ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਘਾਤ ਕਮਾਇਆ
 ਦੇਖੋ ਜ਼ਾਲਮ ਕੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਰਹਿਮ ਨਾ ਆਇਆ
 ਖੌਫ ਰਾਮ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਦਿਲ ਤੇ ਦਇਆ ਵਸਾਰੀ
 ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੇ ਤੇਗ ਧੋਟ ਪਰ ਮਾਰੀ
 ਦੋਵੇਂ ਦੁਸਟ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਰੋ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਆਏ
 ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਤਾ ਸ਼ੇਰ ਉਠਾ ਕੇ ਪਾਸ ਰੂਪ ਦੇ ਲਿਆਏ
 ਤੋਥੋ ਲਿਆ ਦਿਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰ ਕੇ ਘਾਤ ਕੁੰਵਰ ਦਾ
 ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੋ ਕੁਝ ਤੋਥੋ ਸਰਦਾ
 ਏਸ ਬਾਤ ਨੂੰ ਗਜ਼ਰੇ ਰਾਜਾ ਪੂਰੇ ਚੜ੍ਹੀ ਮਹੀਨੇ
 ਦਿਤਨੀ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਤ ਰੂਪ ਦੇ ਲੱਗੀ ਕਟਾਰੀ ਸੀਨੈਂ
 ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਤ ਬਸੰਤ ਵੀਰ ਦੀ ਲੱਗੀ ਜਿਗਰ ਵਿਚ ਕਾਤੀ
 ਤੇ ਕੋਤਵਾਲ ਚੰਕੀਦਾਰ ਦੀ ਧੜਕਨ ਲੱਗ ਪਈ ਛਾਤੀ
 ਦਿੱਤਾ ਹੁਕਮ ਸਖਤ ਰਾਜੇ ਨੇ ਜਰਾ ਦੇਹ ਨਾ ਲਾਈ
 ਕੋਤਵਾਲ ਤੇ ਚੰਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਝੱਟ ਹਥਕੜੀ ਲਗਾਈ
 ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਾਲਮ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਘੇਰੇ
 ਉਸੇ ਵਕਤ ਪੁਲਸ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਲਾਇਆ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ
 ਸੁਣ ਕੇ ਘਾਤ ਵੀਰ ਦਾ ਮੇਰੇ ਨੀਰ ਨੇਤਰੀ ਭਰਿਆ
 ਅਗਲੀ ਕਥਾ ਕਹੁ ਹੁਣ ਬੀਬੀ ਹੁਕਮ ਰੂਪ ਨੇ ਕਰਿਆ
 ਸੁਣ ਕੇ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਮਾਲਟੇ ਭਾਂਬਤ ਦਿਲ ਵਿਚ ਮਚਿਆ
 ਜਲਦੀ ਆਖ ਭਰਾਤਾ ਮੇਰਾ ਫੌਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਚਿਆ
 ਮਾਲਟ ਕਹੇ ਸਬਰ ਕਰ ਰਾਜਾ ਹਰਿ ਕੇ ਖੇਲਿ ਨਿਆਰੇ

ਜਿਨ ਕੋ ਰਾਖੇ ਆਪ ਨਰਾਇਣ ਕੋਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੇ
 ਇਤਨੀ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਤ ਰੂਪ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਈ
 ਲੋ ਕੇ ਆਗਿਆ ਮਾਲਣ ਨੇ ਫਿਰ ਅਗਲੀ ਕਥਾ ਚਲਾਈ
 ਮਾਲਣ ਕਹੇ ਰੂਪ ਦੇ ਤਾਈਂ ਸੁਣ ਰਾਜਾ ਗੱਲ ਮੇਰੀ
 ਕਥਾ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਆਖਾਂ ਤਪਤ ਬੁਝਾਵਾਂ ਤੇਰੀ
 ਅਪਣੇ ਜਾਣੇ ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਜਾਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ
 ਸਾਸ ਓਸ ਵਿਚ ਹੈਸਨ ਸ਼ਾਹ ਬੀਚ ਜੰਗਲ ਸੁੱਟ ਆਇਆ
 ਹਰਿ ਬੇਅੰਤ ਅਨੰਤ ਸੁਆਮੀ ਲਖੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ਲੀਲਾ
 ਜਿਸ ਪਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਰਾਮ ਜੀ ਤੁਰਤ ਬਣਾਵੇ ਹੀਲਾ
 ਲਾਲੂ ਨਾਮ ਮਿਸਰ ਦਾ ਬਾਸੀ ਜਾਤ ਘੁਮਿਆਰ ਸਦਾਵੇ
 ਜਿਥੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਪਿਆ ਸੀ ਓਸ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾਵੇ
 ਮਿੱਟੀ ਲੈਣ ਗਿਆ ਘੁਮਿਆਰਾ ਰੱਬ ਤਦਬੀਰ ਬਣਾਈ
 ਲੋਥ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਸ਼ਾਹ ਜਦ ਨਜ਼ਰ ਉਸਨੂੰ ਆਈ
 ਤਿੱਠਾ ਕੁੰਵਰ ਤੜਫਦਾ ਉਸਨੇ ਰਹਿਮ ਉਸਨੂੰ ਆਇਆ
 ਉਸੇ ਵਕਤ ਉਠਾ ਕੇ ਲਾਲੂ ਆਪਣੇ ਘਰੀ ਲਿਆਇਆ
 ਘਰੀਂ ਲਿਆ ਕੇ ਲਾਲੂ ਨੇ ਫਿਰ ਮਰਹਮ ਪੱਟੀ ਲਾਈ
 ਅੱਠਵੇ ਰੋਜ਼ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਨਵੇ ਸਿਰ ਆਈ
 ਆਈ ਸੁਰਤ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਸੁਕਰ ਮਨਾਵੇ ਲਾਲੂ
 ਕੋਟ ਓਸ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਸ਼ਾਹ ਜਿਸ ਪਰ ਰਾਮ ਦਿਆਲੂ
 ਲਾਲੂ ਵਾਂਗ ਪੁੱਤਰਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਬਹੁਤ ਕਮਾਈ
 ਕਰਮ ਲੇਖ ਹੈ ਪਰਬਲ ਰਾਜਾ ਮਿਟਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਈ
 ਅੱਠ ਰੋਜ਼ ਉਸ ਘਰ ਲਾਲੂ ਦੇ ਸੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਘਾਏ
 ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਕੁੰਵਰ ਪਰ ਸ਼ਾਹ ਫੇਰ ਸਖਤ ਦਿਨ ਆਏ
 ਇਕ ਦਿਨ ਕੁੰਵਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਇਆ
 ਕਿਵੇਂ ਰੂਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ
 ਕਰਦਾ ਸੈਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਿਸਰ ਦੀ ਬੀਚ ਚੰਕ ਦੇ ਆਵੇ
 ਕੋਤਵਾਲ ਭੀ ਆਇਆ ਉਥੇ ਹੋਣੀ ਮੇਲ ਕਰਾਵੇ
 ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤੁਰਤ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ
 ਜਖਮ ਧੋਣ ਦਾ ਦੇਖ ਦੁਸਟ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਭਰਮ ਪਿਆ ਸੀ
 ਉਸੀ ਵਕਤ ਲੈ ਆਇਆ ਜਾਲਮ ਕੰਜਰੀ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾ ਕੇ
 ਕੰਜਰੀ ਨੇ ਬਾਂਹ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਤੁਰਤ ਪਕੜ ਲਈ ਆ ਕੇ
 ਫੜ ਕੇ ਬਾਂਹ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਕੰਜਰੀ ਸ਼ੇਰ ਮਚਾਇਆ

ਆਖ ਕੰਜਰੀ ਰਾਤ ਏਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹਾਰ ਚੁਰਾਇਆ
 ਆ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮ ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਈ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੇ ਹੱਥ ਹਥਕੜੀ ਲਗਾਈ
 ਪਾਪੀ ਕੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਰਾ ਖੰਫ ਨਾ ਆਇਆ
 ਸਿਨਾਂ ਗੁਨਾਹੋ ਖ਼ਤ ਕੇ ਉਸਨੇ ਕੁੰਵਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਪਾਇਆ
 ਹੱਥ ਹਥਕੜੀ ਪੈਰ ਵਿਚ ਬੇੜੀ ਤੱਕ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪਾਵੇ
 ਆਠ ਪਹਿਰ ਦੇ ਬਾਦ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਓਹ ਕੋਤਵਾਲ ਮੁਕਾਲਾ
 ਇਕ ਜਵਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦੇਵੇ ਇਕ ਆਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ
 ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਉਸ ਬੀਚ ਕੈਦ ਦੇ ਰੋ ਰੋ ਦਿਵਸ ਗੁਜ਼ਾਰੇ
 ਕਹੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਦੁੱਖ ਬਸੰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ
 ਸਾਰਾ ਦਿਵਸ ਪੀਸਦਾ ਚੱਕੀ ਬੈਠਾ ਕੁੰਵਰ ਅਕੇਲਾ
 ਬਾਕੀ ਕਥਾ ਕਹੁੰਗੀ ਭਲਕੇ ਹੋਇਆ ਅਜ ਕੁਵੇਲਾ
 ਦਿਤਨੀ ਕਥਾ ਸੁਣੀ ਮਾਲਟ ਤੋ ਰੂਪ ਨੈਣ ਭਰ ਆਇਆ
 ਕੋਤਵਾਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਸਦਾ ਤਨ ਮਨ ਕੋਇਲੇ ਹੋਇਆ
 ਉਸੇ ਵਕਤ ਬੁਲਾਯਾ ਯਾਰੋ ਲਾਲੂ ਨਾਮ ਘੁਮਿਆਰਾ
 ਉਸਦੇ ਪਾਸੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹਾਲ ਰੂਪ ਨੇ ਸਾਰਾ
 ਦੇ ਕੇ ਹੁਕਮ ਚੰਬਦਾਰ ਨੂੰ ਕੰਜਰੀ ਤੁਰਤ ਬੁਲਾਈ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਹਥਕੜੀ ਲਵਾ ਕੇ ਹਵਾਲਾਟ ਵਿਚ ਪਾਈ
 ਬੈਲੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੋਹਰ ਦੀ ਵਕਤ ਉਸੀ ਮੰਗਵਾਈ
 ਅਗਲੀ ਕਥਾ ਆਖ ਹੁਣ ਬੀਬੀ ਰਾਜੇ ਮੁੱਖੋ ਉਚਾਰੀ
 ਜੇ ਮਾਂਗੇ ਸੋ ਦੇਵਾ ਤੈਨੂੰ ਕਥਾ ਸੁਣਾ ਦੇ ਸਾਰੀ
 ਮਾਲਟ ਕਹੇ ਰੂਪ ਕੇ ਤਾਈਂ ਸੁਣ ਰਾਜਾ ਬਲਧਾਰੀ
 ਕਥਾ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਆਖ ਸੁਣਾਵਾਂ ਸਾਰੀ
 ਦੁੱਖ ਪਿਆਂ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਰ ਰੋਵੇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮਾ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਹਰੀ ਦਿਆਲ ਨਾ ਹੋਵੇ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਬੀਚ ਕੈਦ ਦੇ ਸਿਮਰੇ ਕਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰੀ
 ਬੀਰ ਤੇਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖ ਕੇ ਦਿਆਲ ਭਏ ਗਿਰਧਾਰੀ
 ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਜਦ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਬਣਾਇਆ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਆਇਆ
 ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਹੋਇਆ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਗੱਲ ਉਜਾਗਰ
 ਅਚਨਚੇਤ ਜਹਾਜ਼ ਓਸਦਾ ਅਟਕ ਗਿਆ ਵਿਚ ਸਾਗਰ
 ਤੁਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਨਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਓਸਦਾ ਅਟਕ ਗਿਆ ਵਿਚ ਸਾਗਰ

ਆਖਰਕਾਰ ਉਸਨੇ ਰਾਜਾ ਸੱਦ ਜੋਤਸ਼ੀ ਲੀਤੇ
 ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹੇ ਸੁਦਾਗਰ ਜੋ ਮਾਂਗੇ ਸੋ ਪਾਉ
 ਬਲੀ ਆਦਮੀ ਕੀ ਤੁਮ ਦੇਹੋ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਰਤ ਸੁਦਾਗਰ ਪਾਸ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਆਇਆ
 ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਆਣ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਹਾਲ ਤਮਾਮ ਸੁਣਾਇਆ
 ਸੁਣ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਉਸਦੀ ਸ਼ਾਹਾ ਰਹਿਮ ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਆਇਆ
 ਕੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਸੱਦ ਆਪ ਨੇ ਏਹੋ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ
 ਕੈਦੀ ਏਕ ਦੇ ਦਿਉ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹਜ਼ੂਰ ਅਲਾਇਆ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਕੋਤਵਾਲ ਮੁਕਾਲੇ
 ਕੈਦੋ ਕੱਢ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਉਸ ਹਵਾਲੇ
 ਲੈਕਰ ਸਾਥ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਵਪਾਰੀ
 ਪਹੁੰਚਾ ਜਾ ਕੇ ਸਿਧ ਕਿਨਾਰੇ ਪਿੱਛੇ ਨਗਰੀ ਸਾਰੀ
 ਮਸਾਹੂਰ ਇਹ ਕੁਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੋਰ ਪਿਆ ਸੀ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਬਲੀ ਵਾਸਤੇ ਕੈਦੀ ਜਦੋਂ ਲਿਆ ਸੀ
 ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇਖਦਾ ਸ਼ਾਹਾ ਬੈਠਾ ਸਿਧ ਕਿਨਾਰੇ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕਠੋਰ ਉਚਾਰੇ
 ਜੋ ਖਾਣਾ ਸੋ ਖਾ ਲੈ ਲੜਕੇ ਪੀ ਲੈ ਜੋ ਕੁਝ ਪੀਣਾ
 ਏਸ ਜਗਤ ਪਰ ਬਾਕੀ ਤੰਗਾ ਦੇ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਜੀਣਾ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤੋ ਜ਼ਰਾ ਸੋਗ ਨਾ ਕਰਿਆ
 ਕਰ ਅਸਨਾਨ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਧਿਆਨ ਹਰੀ ਦਾ ਧਰਿਆ
 ਚੀਚੀ ਵੱਢ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੇ ਛਿੱਟ ਲਹੂ ਦੀ ਪਾਈ
 ਉਸੇ ਵਕਤ ਜਹਾਜ਼ ਤੁਰ ਪਿਆ ਦਿਆਲ ਭਏ ਹਘੁਰਾਈ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਬੁਲਾਇਆ
 ਪੁੱਤਰ ਧਰਮ ਦਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਇਆ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੇ ਫਿਰ ਗਈ ਮੁੱਖ ਜਰਦਈ
 ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦਾ ਮੌਤ ਮੇਰੀ ਹੁਣ ਆਈ
 ਬਰਹਰ ਬਰਹਰ ਕੰਬਦਾ ਪਾਪੀ ਪੇਸ਼ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਵੇ
 ਜੇਸਾ ਬੀਜ ਬੀਜਦਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਫਲ ਤੇਸਾ ਹੀ ਪਾਵੇ
 ਮਾਲਟ ਕਹੇ ਧਿਆਨ ਕਰ ਰਾਜਾ ਮੈਂ ਤੁਝ ਕੋ ਸਮਝਾਵਾ
 ਕਥਾ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਆਖ ਸੁਣਾਵਾ
 ਦਿੱਤਾ ਹੁਕਮ ਸੁਦਾਗਰਜਾਦੇ ਤੁਰਤ ਜਹਾਜ਼ ਚਲਾਇਆ

ਛੇਵੇਂ ਮਾਹ ਜਹਾਜ਼ ਉਸਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇਸ ਲਗਾਇਆ
 ਕਾਮ ਰੂਪ ਸੀ ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਹਾ ਓਸ ਦੇਸ ਦਾ ਮਾਲਕ
 ਦਇਆਵਾਨ ਅਰ ਬਰਟ ਛੱਤਰੀ ਦੀਨਾਂ ਦਾ ਰਛਪਾਲਕ
 ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ ਬਾਗ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ
 ਕਾਮਰੂਪ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇਖਣ ਆਇਆ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ
 ਆਏ ਲੋਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ
 ਸਾਰੇ ਤਰਫ਼ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਵਾਂਗ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇਖਣ
 ਸੋਹਣੀ ਸ਼ਕਲ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਲਗਦੀ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ
 ਸਾਰੇ ਕਰਨ ਤਾਰੀਫ਼ ਓਸਦੀ ਕਿਆ ਪੁਰਖਾ ਕਿਆ ਨਾਰੀ
 ਜਾਗੇ ਭਾਗ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੇ ਓਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ
 ਕੱਟੇ ਕਸ਼ਟ ਹਰੀ ਨੇ ਉਸਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦਇਆ ਦੀ ਪਾ ਕੇ
 ਕਾਮਰੂਪ ਦੀ ਲੜਕੀ ਸਾਹਾ ਓਸ ਬਾਗ ਵਿਚ ਆਈ
 ਸੋਹਣੀ ਸ਼ਕਲ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਉਸ ਲੜਕੀ ਮਨ ਭਾਈ
 ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਤੀ ਬਸੰਤ ਬਣਾਇਆ
 ਵੀਰ ਤੇਰੇ ਦਾ ਮੇਲ ਹਰੀ ਨੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ
 ਚੰਦਰਬਦਨ ਸੀ ਨਾਮ ਓਸਦਾ ਹੰਸੀ ਜਤ ਸਤ ਵਾਲੀ
 ਜੋ ਕੁਝ ਬੋਲੇ ਸੁਖਨ ਜਬਾਨੋ ਕਦੇ ਨਾ ਜਾਵੇ ਖਾਲੀ
 ਵਿਦਿਆਵਾਨ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸੱਚ ਜਬਾਨੋ ਭਾਖੇ
 ਮਾਈ ਬਾਪ ਸੀਸ ਪਰ ਮੰਨਦੇ ਜੋ ਕੁਝ ਮੂੰਹੋ ਆਖੇ
 ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮਾਈ ਬਾਪ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਸਮਝਾਇਆ
 ਸਾਦੀ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਉਸ ਨੇ ਜੋਰ ਬਹੁਤੇਰਾ ਲਾਇਆ
 ਕਹਿਆ ਉਸ ਨੇ ਮਾਈ ਬਾਪ ਨੂੰ ਆਗਯਾ ਤੁਮਰੀ ਪਾਉ
 ਨਾਲ ਅਖਾ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਦੀ ਮੇਂ ਕਰਵਾਉ
 ਉਸ ਦਿਨ ਸਕਲ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਲੱਗੀ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰੀ
 ਕਰਮ ਸੰਜੋਗ ਨਾ ਮਿਟੇ ਸਾਹਾ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖੇ ਲਿਖਾਰੀ
 ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਕਰੀ ਬੇਨਤੀ ਮਾਈ ਬਾਪ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ
 ਸਾਦੀ ਮੇਂ ਕਰਵਾਣੀ ਚਾਹਾ ਆਗਯਾ ਤੁਮਰੀ ਪਾ ਕੇ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਨੇ ਸੁਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਨਾਇਆ
 ਓਸ ਵੇਲੇ ਘੱਲ ਸੰਤਰੀ ਸਾਹੂਕਾਰ ਬੁਲਾਇਆ
 ਸਾਹੂਕਾਰ ਤੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤਾ ਦੋਵੇਂ ਉਠ ਕਰ ਪਾਏ
 ਕਾਮਰੂਪ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਉਹਨਾ ਜਾ ਕਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ
 ਕਾਮਰੂਪ ਨੂੰ ਸਕਲ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਲੱਤੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ

ਆਦਰ ਨਾਲ ਬਿਠਾਇਆ ਉਸਨੇ ਕੀਤੀ ਖ਼ਾਤਰਦਾਰੀ
 ਰਾਜਾ ਕਰੇ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਕਿਆ ਹੈ ਨਾਮ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ
 ਕੋਣ ਜਾਤ ਅਰ ਬਰਣ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਉ ਸਾਰਾ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤੁਰਤ ਜਵਾਬ ਸੁਣਾਇਆ
 ਚੰਦਰ ਬੰਸ ਅਰ ਬਰਣ ਛੱਤਰੀ ਨਾਮ ਬਸੰਤ ਬਤਾਇਆ
 ਰਾਜਾ ਪੁੱਛਦਾ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਤੋਂ ਕਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇਰਾ
 ਸਾਹੂਕਾਰ ਆਖਦਾ ਸ਼ਾਹਾ ਸਕਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਮੇਰਾ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਨੇ ਲੱਖ ਲੱਖ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ
 ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਨਿਰਪ ਵਧਾਈ
 ਕੁਲ ਦੀ ਰੀਤ ਸਗਨ ਸਭ ਕੀਤੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਵਾ ਕੇ
 ਪਾਇਆ ਸਗਨ ਕੁੰਵਰ ਦੀ ਝੋਲੀ ਆਦਿ ਗਣੇਸ਼ ਮਨਾ ਕੇ
 ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਾਹਾ ਸੁਧਾਇਆ ਵੱਜਣ ਲੱਗੀ ਵਧਾਈ
 ਖੁਸ਼ ਦਿਲ ਹੋ ਕੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਨੇ ਸਾਦੀ ਖ਼ੁਬ ਰਚਾਈ
 ਦੂਜਾ ਦਿਨ ਜਦ ਹੋਇਆ ਰਾਜੇ ਕਰੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ
 ਫੇਰੇ ਹੋਏ ਤੇਰੇ ਵੀਰ ਦੇ ਮੰਗਲ ਗਾਵੇ ਨਾਰੀ
 ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੀ ਸਭ ਰੀਤੀ ਬੇਦੀ ਚਾ ਗਡਵਾਈ
 ਬਹੁਤੇ ਹੋਰ ਕਰਾਂ ਕੀ ਝੱਤੇ ਧੀ ਰਾਜੇ ਪਰਨਾਈ
 ਦੋ ਕੇ ਦਾਜ ਦਿਹੇਜ ਭੂਪ ਨੇ ਕੰਨਿਆ ਡੋਲੀ ਖਾਈ
 ਹੱਥੀ ਜਾ ਕੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਨੇ ਆਪ ਜਹਾਜ ਚੜ੍ਹਾਈ
 ਰਾਜੇ ਕਹਿਆ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਕੰਨਿਆ ਤੁਮਰੀ ਹੋਈ
 ਦੇਣਾ ਫੇਰ ਦੀਦਾਰ ਅਸਾ ਨੂੰ ਕਰੀ ਰੂਪ ਅਰਜੋਈ
 ਦੋਵੇ ਤਰਫਾ ਦਸਤ ਜੋੜ ਕੇ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਹਿ ਲੀਜਾ
 ਉਸੇ ਵਕਤ ਜਹਾਜ਼ ਟੁਰ ਪਿਆ ਹੁਕਮ ਸੁਦਾਗਰ ਕੀਤਾ
 ਚੰਦਰਬਦਨ ਤੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤਾ ਲੱਗੇ ਐਸ ਉਡਾਵਣ
 ਜੈਸੇ ਮੋਰ ਹੋਵਦਾ ਰਾਜ਼ੀ ਨਿਰਖ ਨੈਣ ਘਨ ਸਾਵਣ
 ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਸਾਗਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹੇ ਬਹਾਰਾਂ ਕਰਦੇ
 ਹੋਟੀ ਵਰਤੀ ਫੇਰ ਰਾਜਿਆ ਨਾਲ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਦੇ
 ਇਕ ਦਿਨ ਬੇਟੀ ਕਾਮ ਰੂਪ ਦੀ ਲੱਗੀ ਕੇਸੀ ਨੁਵਣ
 ਕਰ ਅਸਨਾਨ ਬੈਠ ਗਈ ਰਾਣੀ ਪੁੱਪੇ ਵਾਲ ਸੁਕਾਵਣ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਅਚਨਚੇਤੀ ਨਜਰ ਓਸ ਵਾਲ ਕੀਤੀ
 ਸੋਹਣੀ ਸਕਲ ਦੇਖ ਰਾਣੀ ਦੀ ਕਰ ਬੈਠਾ ਬਦਨੀਤੀ
 ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਵਧਾਰੀ ਕਹਾ ਕੀ ਹੋਰ ਹਵਾਲਾ

ਨੇਹ ਦੀ ਤਰਫ ਤਕਾਵੇ ਪਾਪੀ ਦੇਖ ਕਲੂ ਦਾ ਚਾਲਾ
 ਦੇਖੇ ਪਾਪੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕੰਸਾ ਜੁਲਮ ਕਮਾਇਆ
 ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤਾ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾਇਆ
 ਜਿਸਦੀ ਬਦਲੇ ਧਰਮ ਗਾਲਿਆ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਵਪਾਰੀ
 ਸਭਾ ਤੇਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਰਾਜਾ ਵੀਰ ਤੇਰੇ ਦੀ ਨਾਰੀ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਵੀ ਬੈਠਾ ਰਾਜਾ ਸਭਾ ਤੇਰੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
 ਜਿਸਨੇ ਤੇਰਾ ਵੀਰ ਮਾਰਿਆ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾ ਕੇ
 ਜਦੋਂ ਇਤਨਾ ਸੁਖਨ ਜ਼ਬਾਨੋਂ ਧੀ ਮਾਲਟ ਦੀ ਬੋਲੀ
 ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਭੂਪ ਰੂਪ ਦੇ ਲੱਗੀ ਜਿਗਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਬੱਧਾ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਪਾ ਕੇ
 ਹਵਾਲਾਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਲ ਵਿੱਚ ਤੋਕ ਅਤਾ ਕੇ
 ਚੰਦਰਬਦਨ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ
 ਸੁਣੀ ਵੀਰ ਦੀ ਮੰਤ ਰੂਪ ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਆ
 ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਮਾਲਟ ਤਾਈਂ ਕਥਾ ਕੇਹੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ
 ਵੀਰ ਮੇਰੇ ਦੀ ਮੰਤ ਆਖ ਕੇ ਜਾਨ ਮੇਰੀ ਵੱਢ ਲੀਤੀ
 ਸੁਣ ਕੇ ਤੇਰੇ ਸੁਖਨ ਮਾਲਟ ਸੀਨਾ ਮੇਰਾ ਸਤਿਆ
 ਆਖ ਸਤਾਬੀ ਵੀਰਨ ਮੇਰਾ ਡੁੱਬ ਮੋਇਆ ਕਿ ਤਰਿਆ
 ਮਾਲਟ ਕਹੇ ਰਾਮ ਕਹੁ ਰਾਜਾ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸਵਾਰੇ
 ਕੰਟ ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਡੋਬੇ ਸ਼ਾਹ ਰਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਤਾਰੇ
 ਗਿਰਦੇ ਸਾਰ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੇ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰਾ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹਰਿ ਭਗਤਾ ਦਾ ਪਿਆਰਾ
 ਰੂਪ ਮੱਛ ਦਾ ਧਰ ਕੇ ਹਰਿ ਨੇ ਲਾਇਆ ਕੁੰਵਰ ਕਿਨਾਰੇ
 ਕੰਟ ਓਸ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਰਾਜਾ ਹਰਿ ਜਿਸਦੇ ਰਖਵਾਰੇ
 ਘਾਟ ਮਿਸਰ ਦੇ ਲਾਇਆ ਉਸਨੂੰ ਦੀਨ ਬੰਧੂ ਗਿਰਧਾਰੀ
 ਪੱਤਣ ਦੇਖ ਮਿਸਰ ਦਾ ਉਸਨੇ ਛਾਲ ਮੱਛ ਤੋਂ ਮਾਰੀ
 ਓਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਪਾਣੀ ਤਾਰੂ ਲੱਗਾ ਗੋਤੇ ਖਾਵਣ
 ਓਅੰਕਾਰ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਰੱਛਕ ਤੁਰਤ ਸਬੱਬ ਬਨਾਵਣ
 ਸੋਮਦੱਤ ਮਾਲੀ ਜੋ ਤੇਰਾ ਜੰਗਲ ਦਿਸਾ ਗਿਆ ਸੀ
 ਗੋਤੇ ਖਾਂਦਾ ਕੁੰਵਰ ਓਸਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਨਜ਼ਰ ਪਿਆ ਸੀ
 ਉਸ ਮਾਲੀ ਨੇ ਵੀਰ ਤੇਰੇ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਗੋਤੇ ਖਾਦਾ
 ਬੇਸੁੱਧ ਹੋਇਆ ਕੁੰਵਰ ਓਸਨੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆਂਦਾ
 ਦੋ ਘੜੀਆ ਦੇ ਬਾਦ ਰਾਜਿਆ ਸੁਰਤ ਓਸਨੂੰ ਆਈ
 ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਨੀ ਹਾਲਤ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੀ ਆਖ ਸੁਣਾਈ

ਸੁਣ ਕੇ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਅਸਾਂ ਨੇ ਲੱਖ ਸੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ
 ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਵੀਰ ਤੇਰੇ ਦੀ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਥੋ ਸਰਿਆ
 ਅੱਠ ਰੋਜ਼ ਜਦ ਬੀਤੇ ਸ਼ਾਹ ਸਾਹੂਕਾਰ ਭੀ ਆਇਆ
 ਦੀਨ ਬੰਧੂ ਹਰੀ ਨੇ ਉਸਦਾ ਆਪ ਸਬੱਬ ਬਣਾਇਆ
 ਆਇਆ ਬੇੜਾ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਖਬਰ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਹੋਈ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਮਾਂ ਮੇਰੀ ਅੱਗੇ ਕਰੀ ਕੁੰਵਰ ਅਰਜ਼ੋਈ
 ਮਾਂ ਮੇਰੀ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਇਆ
 ਉਸ ਨੇ ਪਾਪੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕਥਾ ਦਾ ਪਾਇਆ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਸਤੇ ਸੁਆਲ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ
 ਜੈਸੀ ਕਰਨੀ ਕਰੀ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਤੈਸਾ ਹੀ ਫਲ ਲੀਤਾ
 ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤਾ ਘਰੀਂ ਅਸਾਡੇ ਰਹਿੰਦਾ
 ਦਮ ਦਮ ਯਾਦ ਕਰੇ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਉਠਦਾ ਬਹਿੰਦਾ
 ਸੁਣ ਕੇ ਇਤਨੀ ਗੱਲ ਰੂਪ ਨੇ ਕੀਤੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸਾਦੀ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਿਆਲ ਹਰੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਫੇਰ ਆਬਾਦੀ
 ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਮਾਲਟ ਤਾਈਂ ਦਾਨ ਵੀਰ ਦਾ ਪਾ ਦੇ
 ਰਾਜ ਮਿਸਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲੈ ਲੈ ਵੀਰਨ ਮੇਰਾ ਮਿਲਾ ਦੇ
 ਮਾਲਟ ਕਹੇ ਰਾਜਿਆ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜ ਰਾਜ ਦੀ ਨਾਹੀਂ
 ਤੈਨੂੰ ਰਾਜ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋਵੇ ਫਜ਼ਲ ਕਰੇ ਰੱਬ ਸਾਈਂ
 ਅਰਜ਼ ਮੇਰੀ ਇਕ ਮਾਨੇ ਰਾਜਾ ਵੀਰਨ ਤੇਰਾ ਮਿਲਾਵਾਂ
 ਜਾ ਕਰ ਘਰੀਂ ਬਸੰਤ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੇ ਲਿਆਵਾਂ
 ਕੋਤਵਾਲ ਜ਼ਾਲਮ ਤੋ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ
 ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਮਿਲੇਗਾ ਤੈਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ
 ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰੂਪ ਭੂਪ ਨੇ ਦੇਰ ਜਰਾ ਨਾ ਸਾਈ
 ਇਕ ਪੋਸ਼ਾਕ ਰੇਸ਼ਮੀ ਯਾਰੋ ਮਾਲਟ ਨੂੰ ਪਕੜਾਈ
 ਪੰਜੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਿਤੇ ਰੂਪ ਨੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਮੰਗਵਾ ਕੇ
 ਮਾਲਟ ਵਿਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਹੋਈ ਇਜਨ ਰੂਪ ਦਾ ਪਾ ਕੇ
 ਕੁੰਵਰ ਮਾਲੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹੋਈ ਕਥਾ ਸੰਪੂਰਣ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੀ ਹਰਿ ਨੇ ਆਸਾ ਕੀਤੀ ਪੂਰਣ

ਬਸੰਤ ਨੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਵਟਾ

ਲਾਹੇ ਕਪੜੇ ਕੁੰਵਰ ਜਨਾਨੀਆ ਦੇ ਜਾਮਾ ਮਰਦ ਦਾ ਅੰਗ ਲਗਾਇਆ ਈ
 ਬਸਤ੍ਰ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਿੰਧਾ ਰੂਪ ਦੀ ਸਭਾ ਨੂੰ ਧਾਇਆ ਈ
 ਧਯਾਨ ਰੂਪ ਦਾ ਭੀ ਓਸੇ ਤਰਫ ਆਹਾ ਜਾਣ ਭੁਖਿਆ ਅੰਨ ਦਿਸਾਇਆ ਈ

ਚਲੋ ਚਾਲ ਬਸੰਤ ਵੀ ਆਣ ਪਹੁੰਚਾ ਪੈਰ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾਇਆ ਈ
 ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਦਾ ਅਦਬ ਕੀਤਾ ਹੱਥ ਜੋੜ ਪਰਟਾਮ ਬੁਲਾਇਆ ਈ
 ਪਕੜੇ ਰੂਪ ਦੇ ਪੈਰ ਬਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਨਾਲ ਆਜਜ਼ੀ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਈ
 ਹੋਇਆ ਜ਼ਰਾ ਭੀ ਹਠ ਨਾ ਰੂਪ ਕੋਲੋਂ ਨੈਣੀ ਰੋਇਆ ਨੀਰ ਚਲਾਇਆ ਈ
 ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ ਰੂਪ ਨੇ ਵੀਰ ਤਾਈ ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਕਲੇਜੜੇ ਲਾਇਆ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਤੇ ਭਰਥ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਰੋਇ ਰੋਇ ਬਹਿਰ ਵਹਾਇਆ ਈ
 ਦਾਗ਼ ਹਿਜਰ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਜਿਗਰ ਉੱਤੇ ਨੀਰ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਵਾਇਆ ਈ
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਲੇਜੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਵੇ ਗੋਇਆ ਲਾਲ ਕੰਗਾਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਈ
 ਸਾਰਾ ਸਹਿਰ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦੇਣ ਆਇਆ ਭਾਈ ਰੂਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਮਿਲਾਇਆ ਈ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਸੱਦ ਲੀਤਾ ਰਾਜੇ ਪੁੰਨ ਤੇ ਦਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪਿਆਰਤੋਂ ਵੀਰ ਡਾਢ ਮੋਹ ਰੱਬ ਜਹਾਨ ਤੇ ਪਾਇਆ ਈ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਬਰਖਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਆਣ ਕੇ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਬੈਠ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਦੋਵੇ ਕੰਰ ਯਾਰੋ
 ਦੋਵੇ ਖੁਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਏ ਗੋਇਆ ਫੁੱਲ ਉੱਤੇ ਆਇਆ ਭੋਰ ਯਾਰੋ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਫਜ਼ਲ ਕੀਤਾ ਹੋਏ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਾਲੇ ਤੌਰ ਯਾਰੋ
 ਸਿਰ ਤੇ ਛਤ੍ਰ ਸੋਹੇ ਹੀਰੀ ਜੜਤ ਜੜਿਆ ਨਾਲੋ ਝਾਲਦੇ ਨੀ ਨਫਰ ਚੰਰ ਯਾਰੋ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਜੇ ਕਰੇ ਕਿਰਪਾ ਸੱਭੋ ਜਾਵਦੇ ਨੀ ਕੰਮ ਸੋਰ ਯਾਰੋ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਕਾ

ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਵੀਰਨਾ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਅਦਲ ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿਰਾ ਦੇਵਾ
 ਜਿਨ੍ਹਾ ਜ਼ਾਲਮਾ ਨੇ ਤੰਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦਿਤੇ ਦੱਸ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇ ਸਜਾ ਦੇਵਾ
 ਜੇਕਰ ਕਹੋ ਤਾ ਚਵਾ ਨੂੰ ਚਿਖਾ ਪਾ ਕੇ ਚਾਰੇ ਤਰਫ ਮੈ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦੇਵਾਂ
 ਜੇਕਰ ਕਹੋ ਤਾ ਵੱਢ ਕੇ ਕਰਾ ਟੋਟੇ ਮਾਸ ਕੁੱਤਿਆ ਦੇ ਅੱਗ ਪਾ ਦੇਵਾਂ
 ਜੇਹੜੇ ਤੌਰ ਹੋਵੇ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਰਾਜੀ ਉਸੀ ਤੌਰ ਦੀ ਬਣਤ ਬਣਾ ਦੇਵਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਆਖ ਮੈਨੂੰ ਜਿੰਦ ਚਵਾਂ ਦੀ ਹੁਣੇ ਮੁਕਾ ਦੇਵਾ

ਵਾਕ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਦੋਵੇ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਬਸੰਤ ਆਖੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਭਾਈ
 ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੰਟ ਤੇ ਕੰਟ ਹੈ ਮੀਤ ਸਾਡਾ ਮੇਲਾ ਜੰਗ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਚਾਰ ਭਾਈ
 ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਆਹਾ ਲੇਖ ਮੇਰਾ ਦੋਵੇ ਕੰਟ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਟਾਰ ਭਾਈ
 ਸਾਈਂ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਬਖ਼ਸ ਲੀਤਾ ਇਹ ਭੀ ਸੁਕਰ ਹੈ ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸਿਰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਕਾਹਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਹੋਣਹਾਰ ਭਾਈ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਮੰਨੀ ਰੂਪ ਨੇ ਗੱਲ ਨਾ ਇਕ ਯਾਰੋ ਆ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨੇ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ
 ਓਸੇ ਵਕਤ ਜਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਤੇ ਚਵਾਂ ਵੰਗੀਆ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ
 ਚੌਕੀਦਾਰ, ਕੋਤਵਾਲ ਤੇ ਕੰਜਰੀ ਨੂੰ ਓਸੇ ਵਕਤ ਸੂਲੀ ਉੱਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਨੇ ਆਪ ਹੱਥੀ ਖੰਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸੀਸ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ
 ਹੱਥੀ ਵੱਢ ਕੇ ਚਵਾਂ ਦੇ ਕਰ ਟੋਟੇ ਮਾਸ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਅਗੇ ਡਾਰ ਦਿੱਤਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕਰ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਦਾ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੱਤਾ

ਰੂਪ ਨੇ ਇਨਾਮ ਦੇਣਾ ਸੋਮਦੱਤ ਤੇ ਲਾਲੂ ਨੂੰ

ਸੋਮਦੱਤ ਮਾਲੀ ਤਾਈਂ ਵਕਤ ਓਸੇ ਕੀਤੇ ਪੰਜ ਗ੍ਰਾਮ ਇਨਾਮ ਲੋਕੋ
 ਲਾਲੂ ਨਾਮ ਘੁਮਿਆਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਬਖਸ਼ੇ ਰੂਪ ਨੇ ਪੰਜ ਗ੍ਰਾਮ ਲੋਕੋ
 ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਮਾਲ ਮਤਾਹ ਸਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਵੰਡ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨਾਮ ਲੋਕੋ
 ਬੁਰਾ ਕਰੇ ਸੋ ਮਰੇ ਬੇਗਲ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਭਲੇ ਨੂੰ ਅੰਤ ਆਰਾਮ ਲੋਕੋ
 ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਹੋਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਜੇਹੜੇ ਖਾਵਦੇ ਨਿੱਤ ਹਰਾਮ ਲੋਕੋ
 ਨੋਕੀ ਨੋਕ ਤਾਈਂ ਬਦੀ ਬਦਾ ਤਾਈਂ ਮਸਾਹੂਰ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਆਮ ਲੋਕੋ
 ਏਹੋ ਵੇਦ ਭਗਵਾਨ ਫੁਰਮਾਵਦਾ ਹੈ ਇਹੋ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਕਲਾਮ ਲੋਕੋ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਛੱਡੋ ਦਗੋ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਰਾਮ ਆਖੋ ਰਾਮ ਰਾਮ ਲੋਕੋ

ਰੂਪ ਨੇ ਬਸੰਤ ਕੋਲੋਂ ਹਾਲ ਪੁੱਛਣਾ

ਰੂਪ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਏ ਵੀਰਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਕਤ ਲੰਘਾਇਆ ਓਇ
 ਚਾਰ ਜਾਮ ਮੈਂ ਬੈਠ ਕੇ ਰਿਹਾ ਰੋਦਾ ਤੈਨੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਮੁੱਖੋ ਅਲਾਇਆ ਓਇ
 ਕਈ ਵਾਰ ਜੰਫੀ ਪਾ ਕੇ ਚਾਇਆ ਮ ਤੈਨੇ ਅੰਗ ਨਾ ਮੂਲ ਹਿਲਾਇਆ ਓਇ
 ਛੋਕੜ ਲੋਥ ਤੇਰੀ ਬੀਆਬਾਨ ਛੱਡੀ ਕੱਢਨ ਵਾਸਤੇ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਧਾਇਆ ਓਇ
 ਐਸਾ ਕੋਟ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ ਸੰਤ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸਨੇ ਮੋਏ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਵਾਇਆ ਓਇ
 ਇਕ ਰੋਜ਼ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੇ ਵਕਤ ਵੀਰਾ ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਤੈਂ ਮੁੱਖ ਵਿਖਾਇਆ ਓਇ
 ਉਸੇ ਰੋਜ਼ ਹੋਇਆ ਮਿਲਾਪ ਤੇਰਾ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਦੀਦਾਰ ਨਾ ਪਾਇਆ ਓਇ
 ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵੀਰਨਾ ਰਿਹਾ ਕਿੱਥੇ ਤੈਨੂੰ ਤਰਸ ਨਾ ਰੱਬ ਦਾ ਆਇਆ ਓਇ
 ਜੇਕਰ ਮੁੜ ਨੂੰ ਮਨੋ ਵਿਸਾਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਹੀ ਕਸਟ ਤੋਂ ਏਤਨਾ ਪਾਇਆ ਓਇ
 ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ ਸੁਣ ਕੇ ਸੀਨਾ ਚਾਕ ਹੋਇਆ ਮੈਨੇ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ ਭੁਲਾਇਆ ਓਇ
 ਤੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁੜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਆਈ ਲੱਖ ਲੱਖ ਮੈਂ ਸੁਕਰ ਮਨਾਇਆ ਓਇ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਬੇੜਾ ਤੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕਿਸਨੇ ਬੰਨ ਲਾਇਆ ਓਇ

ਜਵਾਬ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਕੁੰਵਰ ਆਖਦਾ ਉਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਾਦਾ ਜੇਹੜਾ ਵਕਤ ਭਗਵਾਨ ਲੰਘਾ ਦਿਤਾ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਮੰਨੂੰ ਮੋਏ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਵਾ ਦਿਤਾ
 ਲੱਖ ਵਾਰ ਕੁਰਬਾਨ ਮੈਂ ਗੁਰਾ ਉੱਤੇ ਜਿਟ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰਾ ਜਨਵ ਦਿਵਾ ਦਿਤਾ
 ਹੋਰ ਹਾਲ ਜੋ ਬੀਤਿਆ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਤੇਨੂੰ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਨਾ ਦਿਤਾ
 ਬੀਤੀ ਬਾਤ ਦਾ ਕਹੋ ਅਫਸੋਸ ਕਾਹਦਾ ਜੇਹਤਾ ਫੰਸਲਾ ਰੱਬ ਮੁਕਾ ਦਿਤਾ
 ਸਭੇ ਦੁੱਖ ਮੇਰੇ ਅਜ ਦੂਰ ਹੋਏ ਤੇਰਾ ਮੇਲ ਕਰਤਾਰ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਮੇਹਰ ਕੀਤੀ ਦੁੱਖ ਕੱਟ ਕੇ ਸੁੱਖ ਵਖਾ ਦਿਤਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਮਟਕਾ ਜੇਹਤੀ ਜਾ ਦਾ ਸੀ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਰੱਬ ਮਿਲਾ ਦਿਤਾ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਕਾ

ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਤਾਈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦੱਸ ਅਸਥਾਨ ਵੀਰਾ
 ਕੋਈ ਕਰਾਂ ਸੇਵਾ ਤੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੈਂ ਜਿਸ ਨੇ ਰੱਖ ਲੀਤੀ ਤੇਰੀ ਜਾਨ ਵੀਰਾ
 ਅੰਸ ਗੁਰਾ ਦਾ ਦਰਸ ਹਮੇਸ ਕਰੀਏ ਜੇਹਤੇ ਮੋਏ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਵਾਨ ਵੀਰਾ
 ਚਲੋ ਝੱਬ ਗੁਰਦੇਵ ਦਾ ਦਰਸ ਕਰੀਏ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਮੇਲ ਜਹਾਨ ਵੀਰਾ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੇ ਮਿਲੇ ਗੁਰਦੇਵ ਅੰਸਾ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਵੀਰਾ

ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਨੇ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਜੋਗੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਣਾ ਔਰ
 ਆਦਰ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਕੋ ਮਿਸਰ ਲੈ ਆਵਾਣੇ
 ਦੋਵੇ ਵੀਰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਦੇ ਲੇਣ ਨੂੰ ਜਾਵਦੇ ਨੀ
 ਲੀਤੇ ਸਾਥ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀਵਾਨ ਸੱਭੇ ਸਿੱਧੇ ਨਾਥ ਦੀ ਥੁਟੀ ਨੂੰ ਧਾਵਦੇ ਨੀ
 ਅੰਗੇ ਨਾਥ ਬੈਠ ਹਰੀ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਸੱਭੇ ਜਾਇਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਦੇ ਨੀ
 ਨਾਥ ਵੇਖ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਖੁਸੀ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੇਹਰ ਵਧਾਵਦੇ ਨੀ
 ਦੋਹਾਂ ਕੰਗ ਨੇ ਨਾਥ ਦੇ ਚਰਣ ਪਕੜੇ ਰੱਬ ਜੋਤ ਆਦੇਸ ਬੁਲਾਵਦੇ ਨੀ
 ਦੋਵੇ ਤਰਫ ਪੁੱਛੀ ਕੁਸਲ ਖੋਮ ਯਾਰੋ ਪਿਛਲਾ ਕੁਲ ਅਹਿਵਾਲ ਸੁਨਾਵਦੇ ਨੀ
 ਛੋਕੜ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਪੀਨਸ ਦੇ ਵਿਚ ਯਾਰੋ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਨੂੰ ਸਾਥ ਲੈ ਆਵਦੇ ਨੀ
 ਆ ਕੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕੀਤਾ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰ ਬਜਾਵਦੇ ਨੀ
 ਸਵਾ ਲੱਖ ਰੁਪਈਏ ਦੀ ਭੇਟ ਪੂਜਾ ਅਗੇ ਨਾਥ ਦੇ ਜਾਇ ਟਿਕਾਵਦੇ ਨੀ
 ਨਾਥ ਆਖਦਾ ਵੰਡ ਦਿਓ ਆਜਜਾ ਨੂੰ ਅਸੀ ਜਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਵਦੇ ਨੀ
 ਜੋਰੂ ਜਰ ਜਮੀਨ ਏਹ ਤਿੰਨ ਜਿਹਤੇ ਤਿੰਨ ਫੱਕਰਾ ਦਾਗ ਲਗਵਾਵਦੇ ਨੀ
 ਦਸ ਕੇਰੀ ਪਰਵਾਹ ਹੋ ਫੱਕਰਾ ਨੂੰ ਜੇਹਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਵਦੇ ਨੀ
 ਸੁਣ ਕੇ ਗਲ ਇਹ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇ ਦੌਲਤ ਰਬ ਦੇ ਨਾਮ ਲੁਟਾਵਦੇ ਨੀ
 ਮਨ ਧਨ ਬਚ ਕਰਮੀ ਬੀ ਸੁਧ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਨਾਥ ਦੀ ਖੂਬ ਕਵਾਵਦੇ ਨੀ
 ਕਾਨੂੰ ਵਾਗਰਾ ਖੋਲ੍ਹ ਖਜਾਨਿਆ ਨੂੰ ਕੁੰਵਰ ਯੋਗ ਅਸਮੇਧ ਰਚਾਵਦੇ ਨੀ
 ਭੁੱਖਾ ਰਿਹਾ ਨਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾਯਾ ਮੀਹ ਦੇ ਵਾਗ ਬਰਸਾਵਦੇ ਨੀ

ਚੰਦਰਬਦਨ ਤੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇ ਨਾਮ ਧਿਆਵਦੇ ਅੰਸ ਉਡਾਵਦੇ ਨੀ ਦੋਵੇਂ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਿਲ ਸਾਦ ਹੋ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇਸ ਨੂੰ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚਾਵਦੇ ਨੀ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਪੜੀ ਚਿੰਠੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਉਹ ਸੁਕਰ ਮਨਾਵਦੇ ਨੀ ਕਾਮ ਰੂਪ ਤੇ ਰਾਣੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੋਵੇ ਚੰਦਰਬਦਨ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਆਵਦੇ ਨੀ ਸਾਕ ਅੰਗ ਸਾਰੇ ਅਕੱਠ ਆਣ ਹੋਏ ਇਕ ਦੂਏ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵਡਾਵਦੇ ਨੀ ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਰਹਿ ਕੇ ਸਭੇ ਵਿਦਾ ਹੋਏ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਘਰੀਂ ਸਿਧਾਵਦੇ ਨੀ ਸਭੇ ਸੁੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲਦੇ ਜੇਹੜੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾਵਦੇ ਨੀ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਜੇ ਕਰੇ ਕਿਰਪਾ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਫਰਾਰ ਹੋ ਜਾਵਦੇ ਨੀ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਜੋਗੀ ਨੇ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕੇ ਜਾਣਾ

ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਰਹਿ ਕੇ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਜੋਗੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਯਾ ਲੈ ਕੇ ਆਗਿਆ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਸਦੀ ਨਾਥ ਪੰਛੀਆ ਵਾਗ ਉਡਾਰ ਹੋਯਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੀ ਹੱਥ ਲਗਾਮ ਪਕੜੀ ਘੋੜੇ ਪੱਟ ਉੱਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਯਾ ਕਦੀ ਜਾਵਦਾ ਸੀ ਜਗਨ ਨਾਥ ਯਾਰੋ ਕਦੀ ਬੰਦਰੀ ਨਾਥ ਕਦਾਰ ਹੋਯਾ ਕਾਸ਼ੀ ਗਇਆ ਪਰਾਗ ਅਜੁੱਧਿਆ ਭੀ ਕਦੇ ਆਣ ਹਾਜਰ ਹਰਿਦਆਰ ਹੋਯਾ ਕਦੇ ਦੁਆਰਕਾ ਤੇ ਹਿੰਗਲਾਜ ਜਾਵੇ ਕਦੇ ਨਾਥ ਦਾ ਦਰਸ ਗਰਨਾਰ ਹੋਯਾ ਕਦੇ ਸਹਿਰ ਬੰਬਈ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਦਾ ਦੱਖਣ ਦੇਸ ਦਾ ਖੂਬ ਦੀਦਾਰ ਹੋਯਾ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਕਾਹਦਾ ਜਿੱਥੇ ਗਏ ਸੇ ਤਾਬਿਆਦਾਰ ਹੋਯਾ

ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਜੋਗੀ ਨੇ ਸੰਗਲਦੀਪ ਕੇ ਜਾਣਾ

ਕਰਦਾ ਸੰਰ ਯਾਰੋ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਜੋਗੀ ਸੰਗਲਦੀਪ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਜਾਵਦਾ ਸੀ ਖੜਗਸੈਨ ਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਲੋਕੋ ਪੁੰਿਆ ਸਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਗਾਵਦਾ ਸੀ ਲੋਕ ਆਂਵਦੇ ਲਿਆਂਵਦੇ ਦੁੱਧ ਭੋਜਨ ਕੁਝ ਖਾਂਵਦਾ ਕੁਝ ਲੁਟਾਵਦਾ ਸੀ ਦੱਲਤ ਹੱਕ ਦੀ ਨਾਥ ਨੂੰ ਰੱਥ ਬਖਸ਼ੀ ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਵਦਾ ਸੀ ਦਾਰੂ ਦੰਵਦਾ ਸੀ ਜੋਗੀ ਅੱਖੀਆ ਦਾ ਫੋਲੇ ਪੁੰਧ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਉਡਾਵਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਆਣ ਕੇ ਕਰੇ ਸਵਾਲ ਕੋਈ ਨਾਮ ਰੱਥ ਦੇ ਆਸ ਪੁਜਾਵਦਾ ਸੀ ਕੋਈ ਦੁੱਧ ਮੰਗੇ ਕੋਈ ਪੁੱਤ ਮੰਗੇ ਕੋਈ ਦੰਗ ਦਾ ਰੋਗ ਮਿਟਾਵਦਾ ਸੀ ਕੋਈ ਰੋਗ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸੋਗ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਭੋਗ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਵਦਾ ਸੀ ਕਰਾਮਾਤ ਫਕੀਰ ਦੀ ਜਾਹਰ ਹੋਈ ਸਾਰਾ ਸਹਿਰ ਹੁਮਾਇਕੇ ਆਂਵਦਾ ਸੀ ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਮੇਲਾ ਰਹੇ ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਕੋਈ ਆਂਵਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਜਾਵਦਾ ਸੀ

ਚੰਦਰਵਤੀ ਰਾਤ ਕੋ ਖਬਰ ਹੋਣੀ ਜੋਗੀ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਕੀ

ਚੰਦਰਵਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਇ ਕਹਿਆ ਰਾਣੀ ਸਿਧ ਜੋਗੀ ਇਕ ਆਇਆ ਨੀ ਇਕ ਵਾਰ ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਉਸਦਾ ਰੋਗ ਤੇ ਸੋਗ ਮਿਟਾਇਆ ਨੀ

ਸੱਭੇ ਪਾਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਹੋਏ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਥ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਨੀ
 ਇਕਵਾਰ ਉਸਨੂੰ ਜਿਸਨੇ ਸਵਾਲ ਪਾਇਆ ਥਿਥਾ ਕੋਈ ਨ ਓਸ ਤੇ ਆਇਆ ਨੀ
 ਜੇਕਰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਰਾਣੀਏ ਲੋੜ ਤੈਨੂੰ ਅੱਜ ਰੱਬ ਨੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਨੀ
 ਲੈ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਝੱਬ ਤੂੰ ਜਾਹ ਰਾਣੀ ਤੇਰਾ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਬਣਾਇਆ ਨੀ
 ਤੇਰੀ ਕਰੋਗਾ ਨਾਥ ਮੁਰਾਦ ਹਾਸਲ ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਤੈਨੂੰ ਪੈਰੀਂ ਲਾਇਆ ਨੀ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਦੇਸੀ ਤੈਨੂੰ ਪੁਤ ਜੋਗੀ ਜੇਕਰ ਕਰੀ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਦਾਇਆ ਨੀ

ਰਾਣੀ ਚੰਦਰਵਤੀ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਰਾਜੇ ਖੜਗਸੰਨ ਅਗੇ ਜੋਗੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ
 ਖੜਗਸੰਨ ਤਾਈਂ ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਏ ਮੇਰਾ ਮੰਨ ਤੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਰਾਜਾ
 ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਇਆ ਕੋਈ ਸਿੱਧ ਜੋਗੀ ਕਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਰਾਜਾ
 ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਸਭੇ ਉਸਦੇ ਦੂਰ ਹੋਵਣ ਜੇਹੜਾ ਓਸਦਾ ਕਰੇ ਜਮਾਲ ਰਾਜਾ
 ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਾਈਆ ਉਸਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦੇ ਨਾਹੀ ਮਰਦ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਬਾਲ ਰਾਜਾ
 ਜੇਹੜਾ ਵਾਕ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਆਖਦਾ ਏ ਪੂਰਾ ਹੋਵਦਾ ਏ ਤਤਕਾਲ ਰਾਜਾ
 ਚਲੇ ਚਲ ਕੇ ਸੰਤ ਦੀ ਸਰਟ ਫੜੀਏ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇਵ ਕੋਈ ਬਾਲ ਰਾਜਾ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰੀਏ ਸਭੇ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਣ ਸੁਖਾਲ ਰਾਜਾ
 ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਰਾਜਿਆ ਚੱਲ ਛੁੱਤੀ ਲੋਕ ਜਾਵਦੇ ਅਸੀਂ ਭੀ ਜਾਈਏ ਵੇ
 ਮਤਾਂ ਪਵੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਓ ਖੰਰ ਸਾਨੂੰ ਚੱਲ ਸਾਧਾ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਮਾਈਏ ਵੇ
 ਗੱਲ ਤੇ ਪੱਲੜਾ ਮੂੰਹ ਘਾਹ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਾਥ ਦੇ ਅਰਜ਼ ਸੁਣਾਈਏ ਵੇ
 ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭੇਦ ਨਾਹੀ ਜੇਕਰ ਚਿੰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਡੁਲਾਈਏ ਵੇ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰੀਏ ਮੁੜ ਕੇ ਜਨਮ ਜੰਜਾਲ ਨਾ ਪਾਈ ਵੇ

ਰਾਣੀ ਤੇ ਰਾਜੇ ਜਾਣਾ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ

ਖੜਗਸੰਨ ਰਾਜਾ ਚੰਦਰਵਤੀ ਰਾਣੀ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਵਦੇ ਜੀ
 ਜਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਨਾਥ ਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਆਦੇਸ਼ ਬੁਲਾਵਦੇ ਜੀ
 ਮੋਹਰਾਂ ਪੰਜ ਮਠਿਆਈ ਦਾ ਬਾਲ ਭਰ ਕੇ ਅਗੇ ਨਾਥ ਦੇ ਜਾ ਟਿਕਾਵਦੇ ਜੀ
 ਡਾਢੀ ਲੋੜ ਉਲਾਦ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀਆ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਵਦੇ ਜੀ
 ਗਲ ਪੱਲੜਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਘਾਹ ਲੈ ਕੇ ਵਾਂਗ ਆਜਜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਾਵਦੇ ਜੀ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਜੋ ਕਰਦੇ ਨੀ ਕਰਮ ਖੋਟੇ ਦੇਖੋ ਅੰਤ ਪਿਛੋ ਪਛੋਤਾਵਦੇ ਜੀ

ਵਾਕ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਕਾ

ਨਾਥ ਆਖਦਾ ਹੈ ਖੜਗਸੰਨ ਤਾਈਂ ਦਿਤਾ ਮੁਝ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੀਦਾਰ ਰਾਜਾ
 ਡਾਢੀ ਗਰਜ਼ ਕੀ ਤੁਸਾ ਨੂੰ ਪਈ ਮੈਥੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੁੰਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਰਾਜਾ
 ਤੁਸਾਂ ਰਾਜਿਆ ਨੂੰ ਪਰਵਾਹ ਕੇਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਕਰਤਾਰ ਰਾਜਾ
 ਦੋਲਤ ਰਾਮ ਕੀ ਬਣੀ ਹੈ ਲੋੜ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਤੂੰ ਸੱਚ ਉਚਾਰ ਰਾਜਾ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਅੱਗੇ ਡੁੱਬੇ ਤਾਰ ਨਾਥਾ ਡੁੱਬੇ ਤਾਰ ਨਾਥਾ
 ਕੋਈ ਜਾ ਨਾ ਮੁਝ ਨੂੰ ਝੱਲਦੀ ਏ ਡਿੱਗਾ ਆਣ ਤੇਰੇ ਦਰਬਾਰ ਨਾਥਾ
 ਸੁਣੀ ਸਿਫਤ ਤੇਰੀ ਆਇਆ ਚਲ ਕੇ ਮੈਂ ਪਾਈ ਦਾਨ ਤੂੰ ਸਖੀ ਦਾਤਾਰ ਨਾਥਾ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਾਝ ਹੈ ਰਾਜ ਉਜਾੜ ਮੇਰਾ ਸੁੰਢੇ ਗੁੰਜਦੇ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰ ਨਾਥਾ
 ਤੁਸੀਂ ਸੰਤ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਏ ਅੰਗੁਣਹਾਰ ਨੂੰ ਤੂੰ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਨਾਥਾ
 ਨਾਮ ਫੱਥ ਦੇ ਮੁਝ ਨੂੰ ਬਾਲ ਬਖਸ਼ੋ ਬੇੜਾ ਕਰੋ ਕੰਗਾਲ ਦਾ ਪਾਰ ਨਾਥਾ
 ਸਰਨ ਪਏ ਦੀ ਲਾਜ ਹੈ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆ ਸ਼ਰਣ ਤੇਰੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਨਾਥਾ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਤੇ ਦਇਆ ਦੀ ਦਿਸ਼ਟ ਪਾਓ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਰਤਾਰ ਨਾਥਾ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਨਾਥ ਕਹੇ ਪਰੀਛਿਓ ਜਾਹਰ ਹੋਇਆ ਹੋਏ ਦੋ ਤੇਰੇ ਘਰ ਬਾਲ ਰਾਜਾ
 ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋ ਕੁਝ ਅਜੋੜ ਹੋਈ ਦਿਤੇ ਤੁੱਧ ਨੇ ਘਰੋ ਨਿਕਾਲ ਰਾਜਾ
 ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਬ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਤੂੰ ਕੁਲ ਅਹਿਵਾਲ ਰਾਜਾ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੁਰਾ ਕੀਤਾ ਗੱਲ ਦੱਸ ਤੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜਾ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ ਨਾਥ ਜੀ ਸੱਚ ਆਖਾ ਪੁਤਰ ਦੋ ਹੋਏ ਪੰਦਾਵਾਰ ਸਾਈਂ
 ਵੱਡਾ ਪੁੱਤ ਮੇਰਾ ਨੇਕ ਬਖਤ ਆਹਾ ਛੋਟਾ ਬਾਲ ਸੀਗਾ ਅੰਬਦਾਰ ਸਾਈਂ
 ਮਾਤ੍ਰ ਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਬੇਧਰਮ ਹੋਇਆ ਦਿਤਾ ਆਪ ਮੈਂ ਘਰੋ ਨਿਕਾਲ ਸਾਈਂ
 ਵੱਡਾ ਕੁੰਵਰ ਭੀ ਤੁਰ ਗਿਆ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਗਿਆ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਸਾਈਂ
 ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੁਦੱਤਾ ਗੁਜਰ ਗਈਆ ਹੋਇਆ ਅੰਜ ਇਹ ਜਿਕਰ ਇਜ਼ਹਾਰ ਸਾਈਂ
 ਮੈਂ ਭੀ ਝੁਰਦਾ ਹਾ ਉਸ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਅਕਲ ਹੋ ਗਈ ਫਰਾਰ ਸਾਈਂ
 ਗਿਆ ਵਕਤ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਆਵੇ ਬੰਠਾ ਰੋਵਦਾ ਹਾ ਜ਼ਾਰੋ ਜਾਰ ਸਾਈਂ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਬਰਸ ਬਾਰਾ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਨਾ ਕਦੇ ਦੀਦਾਰ ਸਾਈਂ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਜੀ ਕਾ

ਨਾਥ ਆਖਦਾ ਦੋਸ ਨਾ ਪੁੱਤਰਾ ਨੂੰ ਤੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੁਲ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ
 ਸੋਹਣੀ ਸਕਲ ਉਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋਈ ਇਸ ਨੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਫਨਾਹ ਕੀਤਾ
 ਤੋਮਤ ਝੂਠ ਤੂਫਾਨ ਅਜ਼ਗੈਬ ਕਹਿ ਕੇ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਏਸ ਫਨਾਹ ਕੀਤਾ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਵੀ ਕੰਮ ਸੋਰ ਜਾਸੀ ਜੰਕਰ ਰੱਬ ਨੇ ਨੇਕ ਨਿਗਾਹ ਕੀਤਾ

ਵਾਕ ਨਾਥ ਕਾ

ਜੋਗੀ ਆਖਦਾ ਹੈ ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਤਾਈ ਏਥੇ ਧਰਮ ਦਾ ਕਰੀ ਬਿਆਨ ਮਾਈ

ਬੁਰੀ ਤੂੰ ਕਿ ਬੁਰਾ ਸੀ ਪੁੱਤ ਤੇਰਾ ਗੱਲ ਆਖ ਦੇ ਨਾਲ ਈਮਾਨ ਮਾਈ
 ਅਸੀਂ ਸਿੱਧ ਜੋਗੀ ਕਰਮਾਤ ਵਾਲੇ ਲਈਏ ਚਿੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਪਛਾਨ ਮਾਈ
 ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਜੋਗਤਾ ਕੂੜ ਬੋਲੇ ਉਸ ਦਾ ਤੁਖਮ ਨਾ ਰਹੇ ਜਹਾਨ ਮਾਈ
 ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਤੂੰ ਆਖ ਦੇਹ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਰਾਜ ਕਰਸਾਂ ਅਥਾਦਾਨ ਮਾਈ
 ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਕਰੀਂ ਨਾ ਖੰਫ ਕੋਈ ਰੱਖੀਂ ਸੱਚ ਦਾ ਸੁਖਨ ਜ਼ਬਾਨ ਮਾਈ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੇ ਨੇਕ ਨਸੀਬ ਤੇਰੇ ਤੈਨੂੰ ਦੇਵਸੀ ਪੁੱਤ ਭਗਵਾਨ ਮਾਈ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਯਾਰੋ ਗਰਜ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਸੱਭੇ ਆਪਣੀ ਗਰਜ ਨੂੰ ਚਾਂਹਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਆਣ ਬਣਦੀ ਜਦੋਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਅਦਨਿਆਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਲਈ ਉਠਾਂਵਦੇ ਸੀਸ ਮੈਲਾ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪਿਸਾਬ ਰੁੜ੍ਹਾਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਸੂਰਮੇ ਯੁੱਧ ਕਰਦੇ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾ ਜਿੰਦ ਗਵਾਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਆਣ ਬਣਦੀ ਜਦੋਂ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਸਲੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕਰਾਨ ਬਤਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਪੁੱਛ ਲੈ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਥਾ ਪੁਰਾਣ ਸੁਣਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਜਾਇ ਕੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਪਾਪੀ ਧਾਨ ਕੁਧਾਨ ਲਿਆਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਵੇਚਦੇ ਕੰਨਿਆ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਪਾਪ ਦੇ ਵੱਟ ਕੇ ਖਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਵਿਚ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਪਾਪੀ ਬੁਠੀਆਂ ਸਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੋਡ ਦਿੰਦੇ ਗੰਗਾ ਜਲੀ ਨੂੰ ਸੀਸ ਉਠਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਏਸ ਗਰਜ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕ ਜ਼ਾਲਮ ਸੱਕੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਨ ਬੰਦੇ ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਘਾਤ ਕਮਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤੱਜ ਕੇ ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੂੰ ਜਾਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਦਗੇ ਫਰੋਬ ਕਰਦੇ ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਭੇਸ ਵਟਾਵਦੇ ਨੀ
 ਰੱਬ ਪਾਵਣੇ ਦੀ ਗਰਜ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬਸਤੀ ਛੋਡ ਉਜਾੜ ਨੂੰ ਧਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਵਾਸਤੇ ਚੁੱਕਦੇ ਟੋਕਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਜਾਨ ਦੀ ਰੱਤ ਸੁਕਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਗਰਜ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਆਣ ਬਣਦੀ ਰਾਣੀ ਵਾਂਗਰਾ ਸੱਚ ਅਲਾਂਵਦੇ ਨੀ
 ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਕੁਰਬਾਨ ਹੈ ਫੱਕਰਾ ਤੋਂ ਜੋਗਤੇ ਕੂੜਿਆਂ ਸੱਚ ਬੁਲਾਂਵਦੇ ਨੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਕਲੁਕਾਲ ਨੇ ਆਨ ਪਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਲੋਕਾਂ ਬੱਧਾ ਏ ਲੱਕ ਹਰਾਮ ਉੱਤੇ
 ਹੋਵੇ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਵੇ ਸੁਖ ਤਾਂ ਨੀਤੇ ਹੈ ਕਾਮ ਉੱਤੇ
 ਦੁਨੀਆਂ ਖੇਲਦੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਦਾਅ ਯਾਰੋ ਅੰਪਰ ਵੇਖਦਾ ਏ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਉੱਤੇ
 ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਦ ਗਵਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾਹੀਂ ਨਿਗਾਹ ਰਖਦਾ ਏ ਸੁਬਾਹ ਸਾਮ ਉੱਤੇ
 ਝੁਠ ਸੱਚ ਦਾ ਫੰਸਲਾ ਆਪ ਕਰਦਾ ਬੰਠਾ ਧਰਮ ਦੇ ਅਦਲ ਮੁਕਾਮ ਉੱਤੇ

ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਜੇਕਰ ਸੱਚ ਹੋਵੇ ਸੱਚ ਨਿੱਤਰੇ ਫੱਕਰ ਦੇ ਧਾਮ ਉੱਤੇ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਫਕੀਰ ਤੇ ਜਾਣ ਸਦਕੇ ਜੇਹੜੇ ਵਿਕੇ ਨੀ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ

ਵਾਕ ਰਾਣੀ ਕਾ

ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ ਸੱਚ ਜੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਸੱਭੋ ਜੁਲਮ ਅਪਰਾਧ ਕਮਾਇਆ ਮੈਂ
ਗੰਦ ਲੈਨ ਆਯਾ ਕੁੰਵਰ ਖਹਿਲ ਉੱਤੇ ਸ਼ਕਲ ਵੇਖ ਕੇ ਧਰਮ ਗਵਾਇਆ ਮੈਂ
ਮੇਰੀ ਕਾਮ ਨੇ ਨਾਥ ਜੀ ਬੁਧ ਮਾਰੀ ਸੱਕੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਚਿਤ ਡੁਲਾਇਆ ਮੈਂ
ਮੰਨੀ ਓਸ ਨੇ ਗੱਲ ਨਾ ਮੂਲ ਮੇਰੀ ਕੂੜ ਚੁੱਕ ਅਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਮੈਂ
ਪਛੋਤਾਵਨੀ ਹਾਂ ਓਸ ਵੇਲੇ ਤੇ ਨੂੰ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਆ ਮੈਂ
ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਨਾ ਘਰੀ ਔਲਾਦ ਹੋਈ ਜੈਸਾ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਵੰਸਾ ਪਾਇਆ ਮੈਂ
ਚਾਹੇ ਡੋਬ ਦੇਵੇ ਚਾਹੇ ਤਾਰ ਦੇਵੇ ਤੁਹਾਡਾ ਆਸਰਾ ਅਜ ਤਕਾਇਆ ਮੈਂ
ਰਾਜਾ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਭਾਵੇ ਬਖਸ ਦੇਵੇ ਐਪਰ ਸੱਚ ਦਾ ਸੁਖਨ ਅਲਾਇਆ ਮੈਂ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਜੁਗੀਸਰੋ ਕਿਸੇ ਅੰਗੇ ਅਜ ਤੀਕ ਨਾ ਸੱਚ ਸੁਟਾਇਆ ਮੈਂ

ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੇਗ ਪਕੜੀ ਜੋਗੀ ਨੇ ਰੋਕ ਦੇਣਾ

ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਦਸਣਾ

ਰਾਜਾ ਨੇ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਦੇ ਨਾਲ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਲੈਣ ਜਾਣਾ
ਖੜਗਸੰਨ ਨੇ ਸੁਨੀ ਜਾਂ ਗਲ ਇਤਨੀ ਹੋਯਾ ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਗਯਾਰ ਰਾਜਾ
ਆਇਆ ਰਾਣੀ ਦਾ ਸੀਸ ਉਤਾਰਨੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਰਾਜਾ
ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਜੋਗੀ ਆਖਦਾ ਸਾਤੀ ਧਾਰ ਰਾਜਾ
ਅਗੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਦੱਸ ਕੀ ਪਾਇਆ ਏ ਕਰਕ ਦੇਖ ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਰਾਜਾ
ਪਿਛਲਾ ਦੁੱਖ ਨਾ ਅਜ ਨਵਿਰਤ ਹੋਯਾ ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਾ ਖੂਨ ਗੁਜਾਰ ਰਾਜਾ
ਇਸ ਦੇ ਮਾਰਿਆ ਦੱਸ ਕੀ ਨਫਾ ਹੋਸੀ ਬਲਦੀ ਅੰਗ ਤੇ ਤਲ ਨਾ ਡਾਲ ਰਾਜਾ
ਇਸ ਦੇ ਵਸ ਨਾਹੀ ਹੋਈ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਦੇਵੇ ਕੰਟ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਟਾਰ ਰਾਜਾ
ਹੋਣੀ ਟਲੇ ਨਾ ਮੂਲ ਪੈਗੰਬਰਾ ਤੇ ਮਾਰੇ ਏਸ ਨੇ ਬਲੀ ਅਵਤਾਰ ਰਾਜਾ
ਤੇਰੀ ਹੋਣੀ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਹੱਥੀ ਲਿਆ ਤੈਂ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜ ਰਾਜਾ
ਰਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਕੱਢਿਆ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਅਦਲ ਤੈਂ ਖੂਬ ਨਿਤਾਰ ਰਾਜਾ
ਤੇਰਾ ਅਦਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਹਾਨ ਹੋਇਆ ਨੇਕੀ ਖੱਟ ਲਏ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਰਾਜਾ
ਵਿਰਲੀ ਰੰਨ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸੱਚ ਬੋਲੇ ਜਿਸਨੂੰ ਗਿਆਨ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸਾਰ ਰਾਜਾ
ਚਾਰੇ ਥੋਕ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਯਾਰ ਹੁੰਦੇ ਘੋੜਾ ਰੰਨ ਫਕੀਰ ਤਲਵਾਰ ਰਾਜਾ
ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਨਫਾ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਕਰ ਕੇ ਨਾਰ ਉੱਤੇ ਇਤਬਾਰ ਰਾਜਾ
ਅੰਗੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈ ਪਿਛਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੇਹ ਵਿਸਾਰ ਰਾਜਾ
ਪਿਛਲੇ ਭਾਗ ਤੇਰੇ ਅਜ ਜਾਗ ਉੱਠ ਕੀਤਾ ਫਜ਼ਲ ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਾ

ਤੈਨੂੰ ਹੋਵਣਾ ਸੀ ਮੇਲ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਮੁਝ ਦਾ ਆਟ ਦੀਦਾਰ ਰਾਜਾ
 ਸ਼ਰਨ ਪਏ ਦੀ ਲਾਜ ਹੈ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇ ਸੋ ਜੋ ਕਰੇ ਕਰਤਾਰ ਰਾਜਾ
 ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਮੇਲ ਹੋਵਸੀ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਾ
 ਮਿਸਰ ਦੇਸ ਦਾ ਰਾਜ ਕਮਾਂਵਦੇ ਨੀ ਤੇਰੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਰਾਜਾ
 ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੈ ਡਿੱਠ ਨੀ ਕੁੰਵਰ ਦੋਵੇਂ ਧਰਮ ਦਾ ਕਰਾਂ ਇਜ਼ਹਾਰ ਰਾਜਾ
 ਹਥੀਂ ਆਪਣੀ ਮੇਲ ਕਰਵਾ ਦੇਵਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਹੋਹੁ ਤਿਆਰ ਰਾਜਾ
 ਸੁਣਿਆ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਰੋ ਹੋਇਆ ਇਕ ਤੇ ਫੁਲ ਕੇ ਚਾਰ ਰਾਜਾ
 ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਤਾਈਂ ਧੰਨ ਧੰਨ ਆਖੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਵੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਰਾਜਾ
 ਸੁਣ ਕੇ ਖ਼ਬਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਬਰਫ ਵਾਂਗ ਹੋਇਆ ਠੰਡਾ ਠਾਰ ਰਾਜਾ
 ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਸੀ ਰਾਣੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ਹੋਇਆ ਨਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਾਜਾ
 ਧਰਮ ਚੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਹੋਇਆ ਮਿਸਰ ਦੀ ਤਰਫ ਅਸਵਾਰ ਰਾਜਾ
 ਮੰਗਲਨਾਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥ ਲੀਤਾ ਟੁਰਿਆ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਖਿਦਮਤਗਾਰ ਰਾਜਾ
 ਡੇਰੇ ਮੰਜਲੋ ਮੰਜਲੀ ਕੂਚ ਕਰਕੇ ਮਿਸਰ ਦੇਸ ਨੂੰ ਗਿਆ ਸਿਧਾਰ ਰਾਜਾ
 ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਰੋ ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਪਿਛੋ ਪਹੁੰਚਾ ਜਾਇ ਕੇ ਮਿਸਰ ਮਝਾਰ ਰਾਜਾ
 ਡੇਰਾ ਭੂਪ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਅੱਗੇ ਜਾਨ ਤੋਂ ਕਰੇ ਇਨਕਾਰ ਰਾਜਾ
 ਕੇਹਤਾ ਮੁੱਖ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਹੇ ਉਚਾਰ ਰਾਜਾ
 ਨਾਲੇ ਮੋਹ ਰੱਖੇ ਨਾਲੇ ਸ਼ਰਮ ਖਾਵੇ ਨਾਲੇ ਹੋਵਦਾ ਸੀ ਜ਼ਾਰੋ ਜਾਰ ਰਾਜਾ
 ਸ਼ਰਮ ਬੁਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸ਼ਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਜ਼ਾਰ ਰਾਜਾ
 ਦੋਲਤਰਾਮ ਨਾ ਪੁੱਟਦਾ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਇਆ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਰਾਜਾ

ਧਰਮ ਚੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਨੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਨਾ
 ਡੇਰਾ ਰਾਜੇ ਨੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਾਇਆ ਬੈਠਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਾਇਕੇ ਜੀ
 ਧਰਮ ਚੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਨਾਥ ਦੋਵੇਂ ਗਏ ਨਿਪ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾਇਕੇ ਜੀ
 ਦੁਹਾਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਮਿਲੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਜਾਇਕੇ ਜੀ
 ਡਿੱਠਾ ਨਾਥ ਦਾ ਦਰਸ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਪਕੜੇ ਪੈਰ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਧਾਇਕੇ ਜੀ
 ਧਰਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦੁਹਾਂ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ ਉਤੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਸੀਸ ਲਗਾਇਕੇ ਜੀ
 ਧਰਮ ਚੰਦ ਬਸੰਤ ਤੇ ਰੂਪ ਤਾਈਂ ਹੋਇਆ ਨਾਲ ਕਲੇਜੜੇ ਲਾਇਕੇ ਜੀ
 ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਲੇਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਵੇ ਨੈਣੀਂ ਹੋਵਦਾ ਨੀਰ ਵਹਾਇਕੇ ਜੀ
 ਦੋਵੇਂ ਤਰਫ ਮਿਲ ਕੇ ਸਤਾ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਅੱਗੇ ਜਿਗਰ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਸ਼ਝਾਇਕੇ ਜੀ
 ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਸਮਝਾਇਕੇ ਜੀ
 ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਤਾ ਬੱਚਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੈਣ ਆਇਆ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠਾ ਡੇਰਾ ਲਾਇਕੇ ਜੀ
 ਡਰਦਾ ਤੁਸਾ ਤੋਂ ਅਗਾਂ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠ ਰਿਹਾ ਸ਼ਰਮ ਖਾਇਕੇ ਜੀ
 ਜੇਹੜੇ ਵਕਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਬੈਠਾ ਹੋਦਾ ਵੇਲੜੇ ਨੂੰ ਪੱਛੋਤਾਇਕੇ ਜੀ

ਬੱਚਾ ਚਲ ਕੇ ਓਸਦਾ ਕਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਹੱਥ ਜੋੜੀਓ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਕੇ ਜੀ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਮੋਨੇ ਮੇਰਾ ਵਾਕ ਸਿਰ ਤੇ ਨਾਥ ਆਖਦਾ ਮਿਹਰ ਵਧਾਇਕੇ ਜੀ

ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਜਾਣਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ

ਸੁਣਿਆ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਹਿਜ਼ਾਦਿਆ ਨੇ ਹੋਏ ਉਠਕੇ ਝੱਟ ਤਿਆਰ ਸਾਈਂ
ਮੰਗਲ ਨਾਥ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂਆ ਦਿੱਤੇ ਤੁੱਧ ਨੇ ਕੰਮ ਸਵਾਰ ਸਾਈਂ
ਤੋਰੇ ਆਸਰੇ ਅਸਾਂ ਅਭਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਣ ਦੀਦਾਰ ਸਾਈਂ
ਕਰ ਕੇ ਉਸਤਤੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵੀਰ ਦੋਵੇਂ ਚਲੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕਰਨ ਸਤਕਾਰ ਸਾਈਂ
ਮੁਨਸੀ ਹੋਰ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀਵਾਨ ਸੱਦੇ ਹੋਏ ਸਾਥ ਸਾਰੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਸਾਈਂ
ਮਿਲੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਅਦਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਸਾਈਂ
ਜਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੀਤੀ ਨਮਸਕਾਰ ਸਾਈਂ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਡਿੱਠਾ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਰੋਣ ਲੱਗਾ ਜਾਰੋ ਜਾਰ ਸਾਈਂ

ਵਾਕ ਰਾਜਾ ਕਾ

ਦੋਹਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰਸੈਨ ਰਾਜਾ ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜਫੀਆ ਪਾਂਵਦਾ ਏ
ਮਾਰੇ ਸਰਮ ਦੇ ਮੁੱਖੇ ਨਾ ਗਲ ਕਰਦਾ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕੇ ਨੈਨ ਵਹਾਂਵਦਾ ਏ
ਕਦੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਗਲ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਵੇ ਕਦੇ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਲਾਂਵਦਾ ਏ
ਆਖੇ ਬੱਚਿਓ ਕੁਝ ਨ ਵੱਸ ਮੇਰੇ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਰ ਕੇ ਪਛੋਤਾਂਵਦਾ ਏ
ਬੱਚਾ ਕਰੋ ਗੁਨਾਹ ਮੁਆਫ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਾਂਵਦਾ ਏ
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਨਹਗਾਰ ਹਾਂ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖੇ ਅਲਾਵਦਾ ਏ
ਮੇਰੀ ਹੋਣੀ ਨੇ ਆਨ ਕੇ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਕਰਮ ਰੇਖ ਨੂੰ ਕੋਟ ਮਿਟਾਂਵਦਾ ਏ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਚੱਲੇ ਤੁਸੀਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਂਵਦਾ ਏ

ਵਾਕ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕਾ

ਦੋਵੇਂ ਕੁੰਵਰ ਰਾਜੇ ਤਾਈ ਆਖਦੇ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਹੇ ਸਾਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸਾਈਂ
ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਭੀ ਕੱਟ ਦੇ ਸੀਸ ਸਾਡਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਕਸੂਰ ਸਾਈਂ
ਤੋਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਪਿਤਾ ਜੀ ਜ਼ੋਰ ਸਾਡਾ ਅਸੀਂ ਪੁੱਤ ਤੋਰੇ ਮੰਜ਼ੂਰ ਸਾਈਂ
ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਭਾਰ ਨਾ ਚਾਹਤ ਬਾਬਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਤੂੰ ਰੱਥ ਦਾ ਨੂਰ ਸਾਈਂ
ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋਏ, ਹੋਏ ਖੁਸ਼ੀ ਦ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਾਈਂ
ਸਾਡੇ ਲਈ ਤੈਂ ਏਤਨਾ ਕਸ਼ਟ ਪਾਇਆ ਆਇਆ ਚਲ ਕੇ ਏਤਨੀ ਦੂਰ ਸਾਈਂ
ਕੀਤਾ ਤੁੱਧ ਦਾ ਅਸੀਂ ਕੇ ਦੇਵਣਾ ਹੈ ਸਾਡੀ ਮੱਤ ਹੈ ਮੰਨ ਮਨੂਰ ਸਾਈਂ
ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਦੇ ਭੋਗ ਭੋਗੇ ਤੋਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਕੁਝ ਕਸੂਰ ਸਾਈਂ
ਤੇਰਾ ਦਰਸ ਆਹਾ ਸਾਡੇ ਭਾਗ ਅੰਦਰ ਸੁੱਕਾ ਹਰਾ ਹੈ ਗਿਆ ਅੰਗੂਰ ਸਾਈਂ
ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਤੂੰ ਬਖਸ਼ ਗੁਨਾਹ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਈਂ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਇਕ ਰਾਤ ਯਾਰੋ ਖੜਗਸ਼ੈਨ ਰਾਜੇ ਮਿਸਰ ਸਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨਾ ਰਾਜੇ ਦੀ ਅੱਖ ਲੱਗੀ ਸੂਰਜ ਮੋਹ ਨੇ ਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਬਹਿ ਕੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੇ ਪਾਸ ਯਾਰੋ ਬੀਤੇ ਹਾਲ ਦਾ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕੀਤਾ ਗੱਲਾ ਕੀਤਿਆ ਬੀਤੀ ਆ ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਸੁਣਿਆ ਕੁੰਵਰ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਰਾਜੇ ਓਸੇ ਵਕਤ ਦਾ ਚਿੱਤ ਉਦਾਸ ਕੀਤਾ ਕੁੰਵਰ ਆਖਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਰਾਮ ਆਖੋ ਬੀਤੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿਹਾ ਕਿਆਸ ਕੀਤਾ ਦੌਲਤਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜਿਆ ਫੇਰ ਚਾ ਰਾਸ ਕੀਤਾ

ਰਾਜਾ ਖੜਗਸ਼ੈਨ ਦਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਕੋ ਸਾਬ ਲੈ ਕੇ ਮਿਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਕੂਚ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਲਦੀਪ ਕੋ ਆਣਾ

ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਜਾ ਆਨ ਪਰਭਾਤ ਹੋਈ ਵਾਜਾ ਕੂਚ ਦਾ ਨਿਪ ਵਜਾਇਆ ਜੇ ਲੈ ਕੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਰਾਜਾ ਪਰਤ ਕੇ ਪਿਛਾਂ ਨੂੰ ਧਾਇਆ ਜੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਦੀ ਕੰਨਿਆ ਸਾਬ ਲੀਤੀ ਡੋਲਾ ਝਟ ਕਹਾਰਾ ਨੇ ਚਾਇਆ ਜੇ ਡੇਰ ਮੰਜਲੋ ਮੰਜਲੀ ਕੂਚ ਕੀਤੇ ਸੰਗਲਦੀਪ ਦਾ ਰਾਹ ਪੁਛਾਇਆ ਜੇ ਬਰਸ ਰੋਜ ਪਿਛੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਆਏ ਰੱਬ ਸੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਇਆ ਜੇ ਖੜਗਸ਼ੈਨ ਰਾਜੇ ਬਾਰਾ ਕੋਸ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਸੰਤਰੀ ਇਕ ਪਠਾਇਆ ਜੇ ਉਸ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਯਾਰੋ ਆ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ ਜੇ ਸੁਣਿਆ ਨਾਮ ਜਾ ਦੁਹਾਂ ਸਹਿਜਾਇਆ ਦਾ ਸਾਰੇ ਸਹਿਰ ਨੇ ਸੁਕਰ ਮਨਾਇਆ ਜੇ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਖਣੇ ਨੂੰ ਉਠ ਧਾਇਆ ਜੇ ਚੰਦੀ ਵਰ੍ਹੀ ਲੰਕੇਸ ਨੂੰ ਫੜੇ ਕਰ ਕੇ ਲਛਮਨ ਰਾਮ ਅੱਜੁਧਿਆ ਆਇਆ ਜੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਦੀ ਆਨ ਵਰਤੀ ਸੱਚੇ ਰਾਮ ਨੇ ਸੋਗ ਮਿਟਾਇਆ ਜੇ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸਾਰੇ ਦਿਲ ਸਾਦ ਹੋਏ ਚੰਦਰਵਤੀ ਨੇ ਸੋਗ ਵਰਤਾਇਆ ਜੇ

ਰਾਣੀ ਚੰਦਰਵਤੀ ਦਾ ਕਾਲ ਵਸ ਹੋ ਜਾਣਾ

ਚੰਦਰਵਤੀ ਨੇ ਸੁਣੀ ਜਾਂ ਗੱਲ ਇਤਨੀ ਬਰਛੀ ਸਰਮ ਦੀ ਨਾਰ ਨੂੰ ਪੱਟ ਗਈ ਸੁਣਿਆ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਰੋ ਵਿਚੋ ਵਿਚ ਓਹਦੀ ਜਿੰਦ ਘੱਟ ਗਈ ਛਿਪੇ ਪਾਪ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾ ਚਿੱਤ ਅੰਦਰ ਛੁਰੀ ਪਾਪ ਦੀ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਗਈ ਮੱਥੇ ਲੱਗੀ ਨਾ ਧਰਮੀਆ ਪੁੱਤਰਾ ਦੇ ਓਸੇ ਵਕਤ ਭੈੜੀ ਹੀਰਾ ਚੱਟ ਗਈ ਜੈਸਾ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਤੈਸਾ ਪੇਸ ਆਇਆ ਰਾਣੀ ਜੰਗ ਤੋ ਚੌੜ ਚਪੱਟ ਗਈ ਖੋਟਾ ਕਰਮ ਕਰ ਕੇ ਚੰਦਰਵਤੀ ਰਾਣੀ ਮਿੱਟੀ ਆਪਣੀ ਜੰਗ ਤੋ ਪੱਟ ਗਈ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਰਾਣੀ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਨਫਾ ਦਿਹ ਜਹਾਨ ਤੋ ਖੱਟ ਗਈ

ਐਜਨ

ਚੰਦਰਵਤੀ ਨੇ ਆਨ ਪ੍ਰਾਣ ਦਿਤੇ ਲੋਗ ਓਸ ਨੂੰ ਜਾ ਸੰਸਕਾਰਦੇ ਨੀ
ਭਲਾ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਲੋਗ ਅਫਸੋਸ ਕਰਦੇ ਬੁਰਾ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਸੂਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਨੀ
ਭਲੇ ਮਰਦੀ ਦੀ ਕਰਨ ਤਾਰੀਫ ਸਾਰੇ ਬੁਰੇ ਮਰਦੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਫਿਟਕਾਰਦੇ ਨੀ
ਲੱਖ ਲਾਨੁਤਾਂ ਓਸਦੇ ਜੀਵੰਟ ਨੂੰ ਜਿਸਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨੀ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਕੀ ਓਸਦਾ ਰਿਹਾ ਬਾਕੀ ਜਹੜੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਹਾਰਦੇ ਨੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਮਨਾ ਮੇਰਿਆ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈ ਆਖਰ ਏਸ ਜਹਾਨ ਤੋ ਚੱਲਣਾ ਏ
ਜਹੜੀ ਦਰੀ ਨੂੰ ਪਿਆ ਸਵਾਰਦਾ ਤੂੰ ਇਸਨੇ ਕਾਲ ਕੁਠਾਲਤੀ ਗੱਲਣਾ ਏ
ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਪੀਆ ਮੇਰ ਕਰਦਾ ਜੰਗਲ ਜਾ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਮੱਲਣਾ ਏ
ਆਖਰਕਾਰ ਤੂੰ ਭੀ ਇਕ ਰੋਜ਼ ਪਿਆਰੇ ਰਾਣੀ ਵਾਂਗਰਾ ਅੱਗ ਮੇ ਜੱਲਣਾ ਏ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਕਰ ਲੈ ਭਲਾ ਕਰਮ ਕੋਈ ਜੇਕਰ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਰੱਲਣਾ ਏ

ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਦਾ ਸੰਗਲਦੀਪ ਮੇਂ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ

ਖੜਗਸੈਨ ਰਾਜਾ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਤਰਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਹਿਰੇ ਨੂੰ ਆਵਦਾ ਏ
ਚੰਦਰਵਤੀ ਦੀ ਸੁਣੀ ਜਾ ਮੇਂਤ ਯਾਰੋ ਰਾਜਾ ਸੂਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਨਾਵਦਾ ਏ
ਸੁਣ ਕੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਅਫਸੋਸ ਕੀਤਾ ਭਾਣਾ ਰੱਬ ਦਾ ਕੰਟ ਮਿਟਾਵਦਾ ਏ
ਵੇਦ ਰੀਤ ਸਭ ਰਾਣੀ ਦਾ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਰਮ ਜਹਾਨ ਕਰਾਵਦਾ ਏ
ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਪਾ ਕੇ ਖੜਗਸੈਨ ਰਾਜਾ ਛੋਟੇ ਕੰਵਰ ਨੂੰ ਤਖਤ ਬਠਾਵਦਾ ਏ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਜੇ ਕਰੇ ਕਿਹਪਾ ਬੁਹੇ ਉਜੜੇ ਫੇਰ ਵਸਾਵਦਾ ਏ

ਰਾਜਾ ਖੜਗਸੈਨ ਕਾ ਬਣ ਮੇਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ

ਖੜਗਸੈਨ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇ ਬਣੇਬਾਸ ਨੂੰ ਗਿਆ ਸਿਧਾਰ ਲੋਕੋ
ਸੱਚੇ ਰਾਮ ਦਾ ਜਾਇ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤ ਲੰਘਾਵਣਾ ਪਾਰ ਲੋਕੋ
ਸੰਗਲਦੀਪ ਦਾ ਰਾਜ ਬਸੰਤ ਕਰਦਾ ਰੂਪ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਗਿਆ ਪਧਾਰ ਲੋਕੋ
ਜਹੜੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਨੇ ਨਕੀ ਉਨ੍ਹਾ ਦੀ ਕਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲੋਕੋ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਕਰੀ ਕਿਹਪਾ ਦਿਤ ਕੰਮ ਤਮਾਮ ਮੇਵਾਰ ਲੋਕੋ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਇਸ ਜੰਗ ਤੇ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇ ਧਰਮ ਸੀਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਗਏ ਜੀ
ਜਿਚਰ ਰਹੇ ਹਯਾਤੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਕਮਾ ਗਏ ਜੀ
ਨੇਕੀ ਲੈ ਗਏ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋ ਧਰਮ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁਕਤ ਨੂੰ ਪਾ ਗਏ ਜੀ
ਬਾਕੀ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਰਿਹਾ ਇਕੋ ਭਾਡੇ ਖਾਕ ਦੇ ਖਾਕ ਮਿਲਾ ਗਏ ਜੀ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ ਕੇ ਵਿਚ ਜੋਤ ਦੇ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ ਜੀ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਾ

ਇਸ ਜੰਗ ਸਰਾ ਦੇ ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਕਈ ਆਇਕੇ ਰੋਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰ ਗਏ
 ਕਈ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਕਈ ਵਜ਼ੀਰ ਹੋਏ ਕਈ ਭੋਸ ਫਕੀਰੀ ਦਾ ਧਾਰ ਗਏ
 ਕੋਈ ਵਿਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ ਕੋਈ ਰੰਬ ਦਾ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰ ਗਏ
 ਕਈ ਆਪ ਹੀ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਕਈ ਅਗਲਿਆ ਪਿਛਲਿਆ ਤਾਰ ਗਏ
 ਕੋਈ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਬੇਜਾਨ ਹੋਏ ਕੋਈ ਲਾਇਕੇ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਗਏ
 ਕੋਈ ਬੱਘੀਆ ਘੋੜੀਆ ਪੀਨਸਾ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਇ ਕੇ ਫੀਲ ਅਸਵਾਰ ਗਏ
 ਕੋਈ ਝੰਪੜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਦ ਹੋਏ ਕੋਈ ਸੀਸ ਮਹੱਲ ਉਸਾਰ ਗਏ
 ਕੋਈ ਕਰ ਗਏ ਚਮਨ ਆਬਾਦ ਯਾਰੋ ਕੋਈ ਆਨ ਕੇ ਫੇਰ ਉਜਾੜ ਗਏ
 ਕਾਲ ਬਲੀ ਦੀ ਆਨ ਕੇ ਧਾਰ ਅੱਗੇ ਸਭ ਮਹਿਲ ਮਕਾਨ ਵਿਸਾਰ ਗਏ
 ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਜੇਹੇ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜੀ ਫੇਰੀ ਵਾਗ ਫਕੀਰਾ ਦੇ ਮਾਰ ਗਏ
 ਸਾਹਦਾਦ ਕਾਰੂਨ ਅਫ਼ਤੂਨ ਜੇਹੇ ਆਈ ਮੰਤ ਰੋਏ ਜਾਰੋ ਜਾਰ ਗਏ
 ਸਾਹ ਦਾਰਾ ਤੇ ਲਾਇ ਸਕੰਦਰੀ ਭੀ ਮਾਰੇ ਕਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਹੋ ਛਾਰ ਗਏ
 ਈਸਾ ਮੂਸਾ ਤੇ ਮੁਸਤਫਾ ਅਲੀ ਜੇਹੇ ਕਾਲ ਬਲੀ ਅੱਗੇ ਸਭੇ ਹਾਰ ਗਏ
 ਓਹ ਭੀ ਰਹੇ ਨਾ ਏਸ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਜੇਹੜੇ ਤੀਰ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਗਏ
 ਜਾਲੀ ਨੂਸ ਤਾਬੀਬ ਧਨੰਤਰੀ ਬੀ ਅੰਤ ਮੰਤ ਤੋ ਹੋਇ ਲਾਚਾਰ ਗਏ
 ਰੁਸਤਮ ਜਾਲ ਜਹੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹੋਏ ਅਗੇ ਮੰਤ ਦੇ ਹੋਇ ਬੇਜਾਰ ਗਏ
 ਰਾਵਣ ਕੰਸ ਹਰਨਾਕਸ ਤੇ ਹਰਨਕਸ਼ਪ ਆਯਾ ਕਾਲ ਤੇ ਕੁਲ ਸਿਧਾਰ ਗਏ
 ਰਾਜਾ ਕਰਣ ਤੇ ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਜੇਹੇ ਨੇਕੀ ਆਪਣੀ ਜੰਗ ਖਿਲਾਰ ਗਏ
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ਼ ਗਣੇਸ਼ ਹੋਏ ਓਹ ਵੀ ਅੰਤ ਬਅੰਤ ਵਿਚਾਰ ਗਏ
 ਰਿਖੀ ਮੁਨੀ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਹੋਏ ਓਹ ਵੀ ਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਵਿਚਾਰ ਗਏ
 ਜਾਲਮ ਸਾਹ ਮਹਮੂਦ ਜ਼ਹਾਕ ਜੇਹੇ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਚਾਰੇ ਪੱਲੂ ਝਾੜ ਗਏ
 ਬਹੁਤਾ ਹੋਰ ਕੀ ਕਹਾ ਅਹਿਵਾਲ ਯਾਰੋ ਏਸ ਦੇਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਅਵਤਾਰ ਗਏ
 ਗਿਣਤੀ ਗਣੇ ਤੇ ਅੰਤ ਨਾ ਆਵਦਾ ਏ ਏਸ ਜੰਗ ਤੇ ਬੇਸੁਮਾਰ ਗਏ
 ਫਲ ਬਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਲੱਗੇ ਆਈ ਵਾ ਸਭ ਉਡ ਬਾਰ ਗਏ
 ਜੱਸ ਜੀਵਣਾ ਅਤੇ ਅਪਜਸ ਮਰਨਾ ਸਿਆਣ ਲੋਕ ਇਹ ਗਲ ਪੁਕਾਰ ਗਏ
 ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਜੱਪਿਆ ਸੋਈ ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਨੂੰ ਹਾਰ ਗਏ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਹਾਲ ਖੁਦ

ਦੋਹਰਾ—ਵਿਚ ਭੀਲੇ ਦੇ ਵਸਦਾ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ।

ਦਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੈ ਮਸਾਹੂਰ ਸੰਸਾਰ ।

ਦੋਹਰਾ—ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸਵਾਯਾ ਤਰੀਜਾ ਈਸਰ ਦਾਸ ।

ਤੀਨੋ ਭਰਾਤਾ ਸਕੇ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਤ ਕੇ ਦਾਸ ।।

ਦੌਰਾ—ਜਾਤ ਮਦਾਨ ਸਦਾਵਦ ਅਰੋੜ ਬੰਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ।

ਪਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਬਾਰਾਂ ਮਾਸ ।।

ਕਥਾ ਰੂਪ ਬਸੰਤ ਦੀ ਹੋਈ ਪੂਰੀ ਅੰਜ ਸੁਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਨਾਇਆ ਮੈਂ
ਜੈਸੀ ਬੁਥ ਆਹੀ ਤੈਸਾ ਆਖਿਆ ਏ ਨਹੀਂ ਸਾਨ ਗੁਮਾਨ ਜਣਾਯਾ ਮੈਂ
ਦੁੱਨਾ ਰਾਮ ਤੇ ਹੋਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਸਾ ਜੋੜ ਕੇ ਆਖ ਸੁਣਾਯਾ ਮੈਂ
ਕਿਹਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿੱਸਾ ਖੂਬ ਬਣਿਆ ਨਾਮ ਰਾਮ ਨਰਾਇਨ ਦਾ ਗਾਯਾ ਮੈਂ
ਭੀਲਾ ਸਹਿਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਕਿੱਸਾ ਬੈਠ ਜਹਾ ਰਚਾਯਾ ਮੈਂ
ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਪਾਸ ਯਾਰੋ ਸਾਲ ਖੁਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਘਾਯਾ ਮੈਂ
ਨਾਲ ਸੁੱਖ ਦੇ ਸਾਲ ਬਤੀਤ ਹੋਯਾ ਚੰਗਾ ਖਾਯਾ ਤੇ ਖੂਬ ਹੰਢਾਯਾ ਮੈਂ
ਭੀਲ ਸਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਏਹ ਖੂਬ ਬਿਲਾਸ ਬਣਾਯਾ ਮੈਂ
ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਜਨਮ ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਡੇਹਲੋਂ ਦਾ ਆਖ ਸੁਣਾਯਾ ਮੈਂ
ਹਿੰਦੀ ਲੜਕੇ ਪੜ੍ਹਾਵਟੇ ਕਾਰ ਮੇਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਮੁਦੇਸ ਮੇਂ ਆਇਆ ਮੈਂ
ਅਸਲੀ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜਨਮ ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਪਾਸ ਮਲੋਂਦ ਜਤਾਯਾ ਮੈਂ
ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਕੋਸ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਹਿਰ ਸਾਥੋਂ ਖੰਨਾ ਪੰਦਰਾਂ ਕੋਸ ਅਲਾਯਾ ਮੈਂ
ਤੀਸ ਕੋਸ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਹੈ ਅਠਾਰਾਂ ਕੋਸ ਨਾਭਾ ਬਤਲਾਯਾ ਮੈਂ
ਪੰਜ ਕੋਸ ਮਲੋਰ ਦਾ ਕੋਟਲਾ ਹੈ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਮੈਂ
ਤੀਨ ਕੋਸ ਸਟੇਸਨ ਜਿਤਵਾਲ ਦਾ ਹੈ ਪੱਕਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਯਾ ਮੈਂ
ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਰੋ ਜਿਸਦੇ ਧਾਮ ਵਿਖੇ ਜਨਮ ਪਾਯਾ ਮੈਂ
ਜਾਤ ਬਰਣ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਮਾਨ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਏਕ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਠੇਹਰਾਯਾ ਮੈਂ
ਵਿੱਦਯਾ ਇਲਮ ਨਾ ਪਿੰਗਲ ਦੀ ਸਾਰ ਮਨੂੰ ਅੰਵੇ ਅਕਲ ਦਾ ਢੰਗ ਲਗਾਯਾ ਮੈਂ
ਭੁਲ ਚੁੱਕ ਸਭ ਕਰੋ ਮੁਆਫ ਮੇਰੀ ਅੱਗੇ ਸ਼ਾਇਰਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਯਾ ਮੈਂ
ਕੀਤੇ ਅੰਬ ਨੀ ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਯਾਰੋ ਭਲਾ ਇਕ ਨਾ ਕਰਮ ਕਮਾਯਾ ਮੈਂ
ਖੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਚਾ ਉਮਰ ਗਾਲੀ ਇਕ ਪਲਕ ਨਾ ਨਾਮ ਧਿਆਯਾ ਮੈਂ
ਨਾ ਮੈਂ ਸਾਧ ਹੋਯਾ ਨਾ ਮੈਂ ਰਿਹਾ ਗਿ੍ਹਸਤੀ ਧੋਬੀ ਸੁਆਨ ਜਯੋਂ ਜਨਮ ਗ੍ਰਾਯਾ ਮੈਂ
ਅੰਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਦੋਸ਼ ਯਾਰੋ ਮਿਲਦਾ ਵਾਰ ਜੋ ਲੇਖ ਲਖਾਯਾ ਮੈਂ
ਇਕੋ ਫਜ਼ਲ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਕੁਲ ਮੁਕਾਯਾ ਮੈਂ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ ਰੱਬ ਸੱਚਾ ਜੇਕਰ ਚਿਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਭਾਯਾ ਮੈਂ

ਵਾਕ ਕਵੀਸ਼ਰ ਨਾਲ ਦੋਸਤ—ਦਵੈੱਯਾ ਛੰਦ

ਅਸਲੀ ਯਾਰ ਹਰੀ ਹੈ ਮੇਰਾ ਜਿਸ ਦਾ ਦਿਤਾ ਖਾਵਾਂ

ਹੋਰ ਯਾਰ ਜੋ ਜਗਤ ਰੂਪ ਹੈ ਓਹ ਭੀ ਆਖ ਸੁਣਾਵਾਂ

ਅੰਤ ਕਾਲ ਦੇ ਵਕਤ ਜਗਤ ਪਰ ਕੋਈ ਨ ਸੰਗ ਸਹੇਲਾਂ

ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਭੁਲ ਖਾਂ ਯਾਰਾ ਚਾਰ ਰੋਜ ਦਾ ਮੇਲਾ
 ਜੇ ਜੋ ਨਗਰ ਰਾਮ ਗੜ੍ਹ ਵਸਦੇ ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ
 ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਖ ਸੁਖਾਵਾ ਸਾਰੇ
 ਹੀਰਾ ਰਾਮ ਖੱਤਰੀ ਬੋਟਾ ਚੜ੍ਹਤ ਰਾਮ ਦਾ ਜਾਣੇ
 ਓਹ ਦਿਲਦਾਰ ਪਿਆਰਾ ਮੇਰਾ ਲਾ ਦਿਲ ਯਾਰ ਪਛਾਣੇ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਜਾਤ ਗੁਜਰਾਤੀ ਬੀਚ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵੱਸਦਾ
 ਜਦੋਂ ਮਿਲੇ ਦਿਲਦਾਰ ਯਾਰ ਓਹ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਖੱਸਦਾ
 ਸਿਰੀਆ ਰਾਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੇਰਾ ਦਿਲਬਰ ਯਾਰ ਪਿਆਰਾ
 ਭੇਦ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਓਹ ਆਖ ਸੁਣਾਵੇ ਸਾਰਾ
 ਜੀਉਣਾ ਰਾਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਓਹ ਭੀ ਗੁਮ ਰਾਮ ਗੜ੍ਹ ਰਹਿੰਦਾ
 ਜਦ ਮੈਂ ਨਗਰ ਰਾਮ ਗੜ੍ਹ ਜਾਵਾ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਨਿੱਤ ਬਹਿੰਦਾ
 ਇਹ ਚਾਰੇ ਹਨ ਦਿਲਬਰ ਮੇਰੇ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਮੂਲ ਵਿਸਾਰਾ
 ਕਦੋਂ ਮਿਲਾਵੇਗਾ ਰੱਬ ਮੈਨੂੰ ਚਵਾਂ ਜੁੰਡੀ ਦਿਆਂ ਯਾਰਾਂ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਹਰੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਰਦਮ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੇ
 ਹੋ ਈਸ਼ਵਰ ਤੂੰ ਮੇਲ ਅਸਾ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ
 ਜੇਹੜੇ ਵਿਚ ਭੀਲੇ ਦੇ ਵਸਦੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲਬਰ ਜਾਨੀ
 ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਮੈਂ ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਖਾ ਪਤਾ ਨਿਸਾਨੀ
 ਨਾਮ ਸੁਦਾਗਰ ਜਾਤ ਦਾਵਤਾ ਸਮਝੋ ਵੰਸ਼ ਅਰੋਤਾ
 ਵਾਂਗ ਪੁੱਤਰਾ ਜਾਣੇ ਮੈਨੂੰ ਪਲਕ ਨਾ ਕਰੇ ਵਿਛੋੜਾ
 ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਭਤੀਜਾ ਉਸਦਾ ਉਹ ਭੀ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ
 ਜਾਣੇ ਵਾਂਗ ਭਰਾਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਲਕ ਨਾ ਕਰੇ ਵਿਸਾਰਾ
 ਲੜਕੇ ਤੀਨ ਸੁਦਾਗਰ ਸੰਦੇ ਨਾਮ ਤਿਹਾ ਦੇ ਆਖਾ
 ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਮੈਂ ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਕ ਜ਼ਬਾਨੋ ਭਾਖਾ
 ਜੇਮਲ ਦਾਸ ਵੱਡਾ ਹੈ ਲਛਮਣ ਓਸ ਤੇ ਛੋਟਾ ਜਾਣੇ
 ਗਣਪਤ ਰਾਮ ਓਸ ਤੇ ਛੋਟਾ ਨਾਮ ਤਿਹਾਂ ਦੇ ਠਾਣੇ
 ਲੜਕੇ ਤੀਨ ਸੁਦਾਗਰ ਚੋਬਾ ਪੰਜਵਾਂ ਬੂਟਾ ਜਾਣੇ
 ਇਹ ਪਾਂਚੋਂ ਹਨ ਦਿਲਬਰ ਮੇਰੇ ਰਤੀ ਨਾ ਫਰਕ ਪਛਾਣੇ
 ਇਕ ਘਨੱਈਆ ਰਾਮ ਡੂੰਬੜਾ ਮੇਰੀ ਟਹਿਲ ਕਮਾਵੇ
 ਕੁਕੁਆ ਵਾਂਗ ਜਾਣਦਾ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਮੂਲ ਭੁਲਾਵੇ
 ਦੁਨਾ ਰਾਮ ਮਦਾਨ ਪਿਆਰਾ ਵਿਚ ਭੀਲੇ ਦੇ ਵਸਦਾ
 ਦੇਵੇ ਜਦੋਂ ਦੀਦਾਰ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਆਵੇ ਹੱਸਦਾ ਹੱਸਦਾ
 ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਖੱਤਰੀ ਭੀਲੇ ਦਾ ਪਟਵਾਰੀ
 ਓਹ ਭੀ ਸਾਡੀ ਦਿਲੋਂ ਲਾਇਕੇ ਕਰਦਾ ਖਾਤਰਦਾਰੀ

ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਚੰਦ ਜੁਲਾਹਿਆ ਨਿੱਤ ਅਸਾ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ
 ਵਾਂਗ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇਖੇ ਮੈਨੂੰ ਕਲੀ ਵਾਗਰਾ ਖਿਲਦਾ
 ਸਰਧਾ ਰਾਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੇਰਾ ਦਿਲਬਰ ਦਿਲ ਦਾ ਪਿਆਰਾ
 ਦੇਵੇ ਨਿੱਤ ਦੀਦਾਰ ਅਸਾ ਨੂੰ ਆਵੇ ਕਰ ਕੇ ਚਾਰਾ
 ਚਾਨਣ ਰਾਮ ਵਸਾਵਾ ਦੋਵੇ ਵਿਚ ਭੀਲੇ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ
 ਕੰਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤ ਰਾਵੜੇ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਨਿੱਤ ਬਹਿੰਦੇ
 ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਸਮੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਧੂ ਜਾਤ ਸਦਾਵੇ
 ਉਸ ਦੀ ਪਰੀਤੀ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ ਦਰਸ ਹਮੇਸ ਦਿਖਾਵੇ
 ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਭੀਲੇ ਦੇ ਵਸਦੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲਬਰ ਪਿਆਰੇ
 ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਆਖ ਸੁਣਾਏ ਸਾਰੇ
 ਦੱਲਤ ਰਾਮ ਹਰੀ ਕੇ ਆਗੇ ਹਰ ਦਮ ਅਰਜ ਸੁਣਾਵੇ
 ਹੇ ਭਗਵਾਨ ਮੇਲ ਯਾਰਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਭਾਵੇ

ਅੰਜਨ

ਭੀਲੇ ਸਹਿਰ ਅੰਦਰ ਸਾਹੂਕਾਰ ਭਾਰਾ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਲ ਸੀ ਨਾਮ ਯਾਰੋ
 ਗਿੱਦੜ ਜਾਤ ਤੇ ਵੱਸ ਅਰੋੜ ਵਿਚੋ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਦੇਸ ਤਮਾਮ ਯਾਰੋ
 ਕੋਈ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰੇ ਕਾਲ ਵੱਸ ਹੋਇਆ ਕੀਤਾ ਓਸ ਨੇ ਸੁਰਗ ਮੁਕਾਮ ਯਾਰੋ
 ਪੁੱਤਰ ਜੀਵਨਾ ਰਾਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਾਣੇ ਤੁਲਾ ਮਲ ਬੂਟਾ ਡੋਗਰ ਰਾਮ ਯਾਰੋ
 ਡੋਗਰ ਮਲ ਬੂਟਾ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋਏ ਤੁਲਾ ਮਲ ਹੇ ਕਾਇਮ ਮੁਕਾਮ ਯਾਰੋ
 ਅਗੇ ਇਨ੍ਹਾ ਦੀ ਵੱਸ ਮੇ ਆਖਣਾ ਹਾਂ ਰੱਖੋ ਧਿਆਨ ਸਾਰੇ ਮੋਹਰਬਾਨ ਯਾਰੋ
 ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਹੋਏ ਤੁਲਾ ਮੱਲ ਦੇ ਜੀ ਕਜਾ ਵਡਾ ਮੱਲ ਸੁੰਦਰ ਸਰਨਾ ਸ਼ਾਮ ਯਾਰੋ
 ਲੜਕੇ ਛੇ ਹੋਏ ਡੋਗਰ ਮਲ ਦੇ ਜੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾਸ ਹੈ ਵਡੇ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਰੋ
 ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ ਸਰਦਾਰੀ ਤੇ ਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਮੋਹਰੀ ਮੱਲ ਤੇ ਹੁਕਮਾ ਰਾਮ ਯਾਰੋ
 ਡੋਗਰ ਮਲ ਦੇ ਬਾਲ ਇਹ ਛੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਫਜ਼ਲ ਉਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਯਾਰੋ
 ਸੰਕਰ ਦਾਸ ਹੈ ਖਾਸ ਦਿਲਦਾਰ ਮੇਰਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਅਠੇ ਜਾਮ ਯਾਰੋ
 ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਦਾ ਜੈਮਲ ਚੰਦ ਲੜਕਾ ਬੁਧਵਾਨ ਤੇ ਅਕਲ ਦਾ ਧਾਮ ਯਾਰੋ
 ਜੈਮਲ ਚੰਦ ਦੀ ਮੈਂਨੇ ਕੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨੀ ਓਹ ਤਾਂ ਖੁਦ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਆਮ ਯਾਰੋ
 ਸੁੰਦਰ ਬੈਠਕਾਂ ਮਹਿਲ ਮਕਾਨ ਉਸ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਾਰੇ ਗ਼ਾਮ ਗ਼ਾਮ ਯਾਰੋ
 ਸਾਧ ਸੰਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਮੂੰਹੋ ਬੋਲਦਾ ਸੱਚੀ ਕਲਾਮ ਯਾਰੋ
 ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਾਦ ਮੈਂ ਪਾਸ ਉਸਦੇ ਬਰਸ ਰੋਜ਼ ਕੀਤਾ ਵਿਸਰਾਮ ਯਾਰੋ
 ਜੈਮਲ ਚੰਦ ਨੇ ਸੇਵਾ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਕੀਤੀ ਪਾਇਆ ਮੁੜ ਨੇ ਪੁੱਜ ਆਰਾਮ ਯਾਰੋ
 ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਾਲ ਬਤੀਤ ਹੋਇਆ ਖਾਧੇ ਮਿਸਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਾਮ ਯਾਰੋ
 ਜੈਮਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਇਕੇ ਮੈਂ ਲੀਤੇ ਸੱਠ ਰੁਪਏ ਦਿਨਾਮ ਯਾਰੋ

ਜੰਮਲ ਚੰਦ ਤੇ ਫਜ਼ਲ ਕਰਤਾਰ ਰਖੇ ਪੂਰਣ ਹੋਣ ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਕਾਮ ਯਾਰੋ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨੀ ਕਿੱਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅੰਤ ਤਮਾਮ ਯਾਰੋ

ਖ਼ਤਮ ਕਿਤਾਬ

ਉੱਨੀ ਸੌਕਤੋਂ ਸੱਠ ਦਾ ਜਾਨ ਸੰਮਤ ਪ੍ਰਗਟ ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਜਹਾਨ ਲੋਕੋ
ਅੱਸੂ ਮਾਰ ਸੰਕ੍ਰਾਤ ਦਿਨ ਗਾਏ ਤੇਈ ਗੁਰੂ ਵਾਰ ਦੀ ਕਰੋ ਪਛਾਨ ਲੋਕੋ
ਕੱਤਕ ਵਦੀ ਅਤੇ ਦਤੀਆ ਤਿਥੀ ਜਾਣੇ ਕੀਤਾ ਖੋਹਲ ਕੇ ਕੁਲ ਬਿਆਨ ਲੋਕੋ
ਪੂਰਣ ਹੋਇਆ ਅਜ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਰਾ ਫਜ਼ਲ ਕੀਤਾ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਆਨ ਲੋਕੋ
ਮੇਰੇ ਮਿਲਨ ਦੀ ਚਾਹ ਨ ਕਰੇ ਕੋਈ ਪਾਪੀ ਪੁਰਸ ਮੈਂ ਪਾਪ ਦੀ ਖਾਨ ਲੋਕੋ
ਸਾਰਾ ਭਾਲ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵੋ ਮਿੱਤਰ ਮੰਡਲ ਮੇਰੇ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਬੇਈਮਾਨ ਲੋਕੋ
ਮੂੰਹੋ ਰਾਮ ਤੇ ਅੰਦਰੋ ਕਾਮ ਫੁਰਦਾ ਦੇਸ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਤ ਹੈਰਾਨ ਲੋਕੋ
ਅੰਪਰ ਅਜ ਮੈਂ ਖੂਬ ਮਾਲੂਮ ਕੀਤਾ ਵੱਡਾ ਕਠਨ ਹੈ ਅਮਲ ਕਮਾਨ ਲੋਕੋ
ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗਿਆਨ ਵੰਗਗ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਜਾਨ ਲੋਕੋ
ਦੰਲਤ ਰਾਮ ਜੋ ਕਰੇਗਾ ਅਮਲ ਇਸ ਤੇ ਮੁਕਤ ਓਸ ਦੀ ਕਰੋ ਭਗਵਾਨ ਲੋਕੋ

ਤਾਰੀਫ ਛਾਪਾਖਾਨਾ

ਛਾਪਾਖਾਨਾ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਚ ਸਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਯਾਰਾ
ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਜਿਥੇ ਤੀਕ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਵਾਸ ਯਾਰਾ
ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਆਪ ਹਥੀ ਕਰ ਗਾਏ ਕੰਮ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦਾ ਰਾਸ ਯਾਰਾ
ਕੋਠੀ ਇਕ ਬਣਾ ਗਾਏ ਬਹੁਤ ਉਮਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਨ ਦੇ ਵੰਗ ਪ੍ਰਕਾਸ ਯਾਰਾ
ਜੈਸੇ ਸਹਿਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀਵਾਨਖਾਨਾ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹੀ ਕੋਠੀ ਭਾਸ ਯਾਰਾ
ਕੋਈ ਸਾਲ ਹੋਏ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਵਿਚ-ਵੈਕੁੰਠ ਦੇ ਵਾਸ ਯਾਰਾ
ਪਿਛੇ ਦੇਏ ਫਰਜ਼ਦ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਸ ਦਾ ਦੇਵੇ ਵੀਰ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਦਾਸ ਯਾਰਾ
ਮੇਹਨ ਲਾਲ ਵੱਡਾ ਲਾਲ ਚੰਦ ਛੋਟਾ ਨਾਮ ਦੋਹਾ ਦੇ ਆ ਦਖਾ ਭਾਸ ਯਾਰਾ
ਦੇਵੇ ਵੀਰ ਦਿਲ ਸਾਫ ਹਨ ਭਗਤ ਪੂਰੇ ਸੱਚਾ ਬੋਲਦੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਯਾਰਾ
ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਹਰਿ ਜਨਾਂ ਦੀ ਕਰਨ ਸੇਵਾ ਜੇਹੜੇ ਆਂਵਦੇ ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਪਾਸ ਯਾਰਾ
ਜੇਹੜੀ ਆਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਕਵਿ ਆਵੇ ਪੂਰੀ ਹੋਵਦੀ ਓਸ ਦੀ ਆਸ ਯਾਰਾ
ਹੋਵੇ ਕੰਮ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਮਦਾ ਛਾਪਾ ਟੈਪ ਦਾ ਛਪ ਰਿਹਾ ਖ਼ਾਸ ਯਾਰਾ
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹਿੰਦੀ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਭੀ ਹੋਵੇ ਕੰਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਯਾਰਾ
ਲਗੇ ਕਈ ਅੰਬਾਰ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਗੋਇਆ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਘਾਸ ਯਾਰਾ
ਆਵੇ ਅੰਤ ਸੁਮਾਰ ਨਾ ਪੁਸਤਕਾ ਦਾ ਗੋਇਆ ਬਾਰ ਮੈਂ ਜੰਡ ਪਲਾਸ ਯਾਰਾ
ਆਠੇ ਜਾਮ ਘੁਮਘਾਰ ਹੈ ਇੰਜਨਾਂ ਦੀ ਗੱਡੀ ਤੁਰੇ ਜਿਉਂ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਯਾਰਾ
ਡਿੱਠਾ ਕੰਮ ਅਸਚਰਜ ਅਸਚਰਜ ਹੋਇਆ ਅਕਲ ਉਡ ਕੇ ਗਈ ਅਕਾਸ ਯਾਰਾ

ਥੋੜੀ ਅਕਲ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਾਦਾ ਕਿੱਥੇ ਤੀਕ ਮੈਂ ਕਰਾ ਤਲਾਸ ਯਾਰਾ
ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਾਰੀ ਮੇਰੇ ਆਵਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿਆਸ ਯਾਰਾ

ਸੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ । । ਸਵੈੱਯਾ

ਛੋਡ ਗੁਮਾਨ ਜਹਾਨ ਨਹੀਂ ਨਿੱਤ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮੂੜ ਤੱਜੋ ਚਤੁਰਾਈ
ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਜੰਗ ਮੈਂ ਵਡਾ ਹੋਇ ਵਡਿਆਈ ਕਹੂੰ ਨ ਪਾਈ
ਹੋਵੇ ਦੀਨ ਅੰਗ ਧੀਰਜਾ ਧਾਰ ਲਵੇ ਤੱਜੋ ਮੋਹ ਪਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਸਰਨਾਈ
ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨਾ ਚਤੁਰਾਈ ਸੋ ਨਾਹਿ ਮਿਲੇ ਰਘੁਰਾਈ
ਜਿਨਕੇ ਿਤ ਤੂੰ ਨਿਤ ਪਾਪ ਕਰੇ ਕੋਉ ਸੰਗ ਚਲੈ ਲਹਿੰ ਬਾਧਵ ਭਾਈ
ਮਾਈ ਬਾਪ ਭੀ ਮਿਤ ਸੁਆਰਥ ਕੇ ਸਭ ਸੁਆਰਥ ਕੀ ਕਰਤੇ ਅਮਨਾਈ
ਕਾਹੇ ਕੀ ਮੇਰ ਕਰੇ ਮਨ ਰੇ ਛਿਨ ਮੇ ਬਸੁਧਾ ਸਭ ਹੋਤ ਪਰਾਈ
ਕਵਿ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਹਰੀ ਜਪ ਤੂੰ ਮਨ ਅੰਤ ਸਮੇ ਤੇਰਾ ਹੋਇ ਸਹਾਈ

ਮੁਕੰਦ ਛੰਦ

ਕੋੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਗੁਮਾਨ ਓਇ । ਅੰਤ ਛੱਡ ਜਾਵਣਾਈ ਏ ਜਹਾਨ ਓਇ
ਪਯਾਲਾ ਮੰਤ ਵਾਲਾ ਸਾਰਿਆ ਨ ਪੀਵਣਾ ! ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ ਓਇ ਖਾਕ ਥੀਵਣਾ
ਦੱਸ ਕਾਸ ਪਿੱਛੇ ਬਦੀਆ ਕਮਾਵਦਾ । ਛੱਡ ਕੇ ਹਲਾਲ ਨੂੰ ਹਰਾਮ ਖਾਂਵਦਾ
ਸਦਾ ਇਸ ਜਗ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਜੀਵਣਾ । ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ ਓਇ ਖਾਕ ਥੀਵਣਾ
ਜਿਨ੍ਹਾ ਪਿੱਛੇ ਕਰੇ ਚੋਰੀਆਂ ਤੇ ਠੱਗੀਆ । ਅੱਖੇ ਵੱਲੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਅੰਟਾ ਸੰਗੀਆ
ਪਾਟਿਆ ਜੋ ਚੋਲਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੀਵਣਾ । ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ ਓਇ ਖਾਕ ਥੀਵਣਾ
ਮਾਤ ਤਾਤ ਭਾਤ ਦਾ ਕੰਮ ਆਵਣਾ । ਭਟ ਅਤੇ ਨਾਰ ਨੇ ਨਾ ਸੰਗ ਜਾਵਣਾ
ਜਪ ਹਰੀ ਨਾਮ ਹਰੀ ਸੋ ਮਲੀਵਣਾ । ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆਓ ਖਾਕ ਥੀਵਣਾ
ਦੱਖਦੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਸੰਸਾਰ ਜਾਵਦਾ । ਵਡਾ ਤੂੰ ਗਵਾਨ ਰਾਮ ਕੋ ਭੁਲਾਵਦਾ
ਰਾਮ ਬਿਨਾਂ ਅੰਧ ਕੂਪ ਮੇ ਗਰੀਵਣਾ । ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ ਓਇ ਖਾਕ ਥੀਵਣਾ
ਛੱਡ ਕੂੜੇ ਜੰਗ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਪਿਆਰਿਆ । ਸੱਚ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਫਤ ਕਾਰ ਪਿਆਰਿਆ
ਦੁਖਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਗਰ ਜੇ ਹੈ ਤਰੀਵਣਾ । ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ ਓਇ ਖਾਕ ਥੀਵਣਾ
ਖੁਦੀ ਅਭਿਮਾਨ ਤੂੰ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰ ਦੇ । ਸਾਈਂ ਵਾਲੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਸੀਸ ਵਾਰ ਦੇ
ਦੌਲਤਰਾਮ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ ਸੁਫਲ ਜੀਵਣਾ । ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ ਓਇ ਖਾਕ ਥੀਵਣਾ

ਦੋਹਰਾ—ਕੀਤਾ ਸੁਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਗੁੰਬ ਤਿਆਰ ।

ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਗਰੀਬ ਤੇ ਦਿਆਲ ਭਏ ਓਅੰਕਾਰ ।

ਜਗਤ ਭਾਵਨਾ ਮਿਟ ਗਈ ਹੋਏ ਹਰੀ ਦਿਆਲ ।

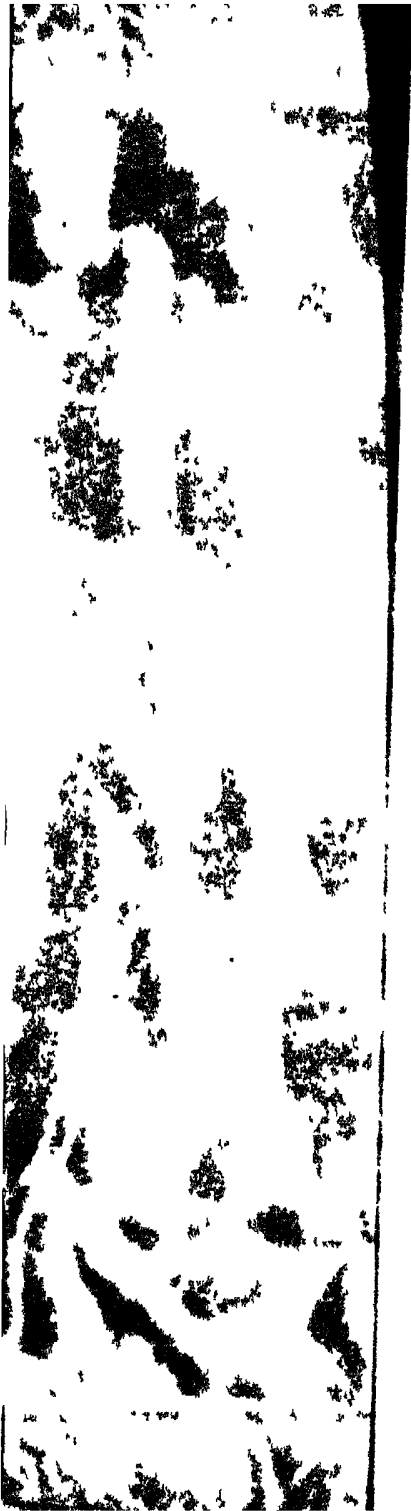
ਮਨ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਏ ਦੀਨ ਬੰਧੂ ਕਿਰਪਾਲ ।

ਮੁਕੰਦ ਛੇਦ

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਦੀ ਕਮਾਨ ਟੁੱਟ ਗਈ ।
 ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਤੀਰ ਵਾਲੀ ਮੁਕੀ ਛੁੱਟ ਗਈ ।।
 ਤਮਾ ਵਾਲੀ ਤੰਦ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੰਤ ਨੱਸਿਆ ।
 ਤਾਹੀ ਇਕ ਨਾਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵੱਸਿਆ ।।
 ਦੂਤੀਆ ਕਾ ਭਾਵ ਦਿਲੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ।
 ਚਾਰੋਂ ਹੀ ਤਰਫ਼ ਏਕੋ ਨੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ।।
 ਗਿਆਨ ਵਾਲਾ ਤੀਰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਧੱਸਿਆ ।
 ਤਾ ਹੀ ਇਕ ਨਾਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵੱਸਿਆ ।।
 ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਮਿਟਿਆ ਗਮਾਨ ਜੀ ।
 ਰਤੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ ਜੀ ।।
 ਤਾਮਸਕ ਕੋ ਛੋਡ ਸਾਤੀ ਮੈਂ ਹੂੰ ਰਚਿਆ ।
 ਤਾਹੀ ਇਕ ਨਾਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵੱਸਿਆ ।।
 ਹੰਗਤਾ ਕੋ ਛੋਡ ਹਿੰਗਲਾਜ ਦੇਖ ਲੀ ।
 ਜਾਲੁਪਨਾ ਛੋਡ ਜਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਪੰਖ ਲੀ ।।
 ਨਿੰਦਿਆ ਵਿਸਾਰ ਨੈਣਾਂ ਦੇਵੀ ਧੱਸਿਆ ।
 ਤਾਹੀ ਇਕ ਨਾਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵੱਸਿਆ ।।
 ਦੁਆਰਕਾ ਦਰਸ ਦ੍ਰਿਤ ਛੋਡ ਪਾ ਲਿਆ ।
 ਪਾਪਾ ਤਾਈਂ ਛੋਡ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਹਾ ਲਿਆ ।।
 ਬੇਈਮਾਨੀ ਤਯਾਗ ਬਦੀ ਪੁੱਸਿਆ ।
 ਤਾਹੀ ਇਕ ਨਾਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵੱਸਿਆ ।।
 ਗਯਾਨ ਰੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਇਸਨਾਨ ਜੀ ।
 ਦੂਰ ਹੋਯਾ ਤੀਰਥਾ ਦਾ ਆਨ ਜਾਨ ਜੀ ।।

ਦੋਹਰਾ—ਸਭ ਕੋ ਅਰਜ ਸੁਨਾਵਦਾ ਕਵਿਤਾ ਦੰਲਤ ਰਾਮ ।
 ਮਾਨੋ ਬਿਰਤੀ ਸਭ ਜਨੋ ਜਪੋ ਰਾਮ ਕਾ ਨਾਮ ।।
 ਪ੍ਰੇਮ ਕਹੋ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸੋ ਤੰਜ ਪਰਚੰਮ ਵਿਕਾਰ ।।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਪਾਈਏ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ।।
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਹੋ ਰੇ ਮਨਾ ਸ਼ਕਲ ਸਵਾਵੇ ਕਾਮ ।।
 ਰਾਮ ਰਾਮ ਸੀ ਰਾਮ ਕਹੋ ਅੰਤ ਸਹਾਈ ਰਾਮ ।।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਗ ਪਿਛਲੇ ਤੇਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅਧਿਐਨ-ਅਧਿਆਪਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ, ਕਿੱਸਾ-ਸੰਸਾਰ, ਕਿੱਸਾ-ਪਰਿਪੇਖ ਅਤੇ ਮਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਵੇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੀਖਿਆਤਮਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਪੰਦਰਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਗ ਨਿਰੰਤਰ ਕਰਮਸ਼ੀਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਡੀਨ, ਆਰਟਸ ਐਂਡ ਲੈਗੂਏਜ਼ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਮਾਟਯੋਗ ਦਰਜਾ ਦੁਆਇਆ ਹੈ। ਡੀਨ, ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੈਲਫੇਅਰ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੀ। ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ ਦੀ ਜਨਰਲ ਕੌਂਸਿਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਦੇਮੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਵਿਸਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਉਪਰ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਟਰੱਸਟ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈਮੀਨਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਵਾਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸੇ ਉਪਰ ਨਾਗਮਣੀ ਵਿਚ ਰੀਵਿਊ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਹ ਪਿਆਰਾ ਵਿਸਲੇਸਟ ਹੈ।' ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਭਰੋਖੇ ਵਿਚੋਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਜਤਨ ਹੈ।

Painting Courtesy: Gurpreet Artist Bathinda

ਜੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ
ਖੁਆਬਾਂ ਨੂੰ
ਤਾਂ ਰੱਖਿਓ ਨਾਲ
ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ
ਕਿ = ਕਿਰਦਾਰ
ਤਾ = ਤਾਕਤ
ਬ = ਬਰਾਬਰਤਾ

www.PunjabiLibrary.com

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ
PUNJABI LIBRARY
www.PunjabiLibrary.com

PUNJABI KISSA SA...

ISBN 81-260-1610-